

รายงานการวิจัย

แนวการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด ในประเทศไทย

A Research Guideline on Policy Development for
Problem Solving of Drug Addicts in Thailand

รศ.ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พ.ศ. ๒๕๔๐

รายงานการวิจัย

แนวการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติด
ในประเทศไทย

A Research Guideline on Policy Development for
Problem Solving of Drug Addicts in Thailand

โดย

รศ.ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ

คณะรัฐประศาสนศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

และ

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.)

สำนักนายกรัฐมนตรี

ได้รับทุนสนับสนุนจาก

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

พ.ศ. 2540

เป็นรายงานวิจัยที่รอการตีพิมพ์ฉบับสมบูรณ์ และโปรดใช้ในวงจำกัด

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยแนวการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทยได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยมี ดร. โชคชัย สุทธาเวช เป็นผู้แทนฝ่าย สกว. ศ.ดร. ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์ อธิการบดีสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุณาเป็นที่ปรึกษาของโครงการ นายอนุพงษ์ วุฒิชัยพันธุ์ เป็นผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) เป็นผู้ประสานงานโครงการ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ช่วยดำเนินการจัดหาเอกสาร นางสาววิภาจรี วุฒิ เป็นผู้ช่วยนักวิจัย ผู้ทรงคุณวุฒิต่าง ๆ ที่กรุณาให้ความคิดเห็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ยิ่ง

ผู้วิจัยจึงขอกราบขอบพระคุณ สกว. และผู้มีอุปการะทั้งหมดมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

รศ.ดร. พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ

14 กุมภาพันธ์ 2541

บทสรุปสำหรับนักบริหาร

รายงานการวิจัยเรื่อง แนวทางการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ซึ่งเป็นการวิจัยที่ดำเนินการต่อเนื่องจากการประชุมระดมสมองเพื่อการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยที่จัดขึ้น วันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร

การวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสารโดยการวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. เพื่อสำรวจการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งหมดที่ทำขึ้นในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. 2529 จนกระทั่งถึง 2539 แล้วจัดทำเป็นบรรณานุกรมวิจัยยาเสพติดในประเทศไทย
2. เพื่อสรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่สำคัญและมีคุณภาพ แล้วสรุปเป็นสถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย แล้วเขียนข้อเสนอชุดวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและการจัดการแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในอนาคต

ผลการวิจัยพบว่าม้งงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2529-2539 เท่าที่ค้นพบ จำนวน 164 ฉบับ ผู้วิจัยได้คัดเลือกและย่องานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดในด้านต่าง ๆ จำนวน 51 ฉบับ แล้วนำเนื้อหาสาระมาเขียนเป็นรายงานสถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย โดยสรุปดังต่อไปนี้

สถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย

1. ธรรมชาติของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน

1.1 การประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติด ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536 โดย TDRI พบว่ามีผู้ติดยาเสพติดจำนวนขั้นต่ำถึง 1.2 ล้านคนหรือร้อยละ 2.2 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้ มีผู้กระทำความผิดคดียาเสพติดเป็นผู้หญิงมากขึ้น สูงถึงร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ต้องขังหญิงเป็นผู้ต้องขังกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

1.2 ปัญหายาเสพติดที่เดิมเป็นปัญหาของชุมชนในเขตเมือง แต่ปัจจุบันยาเสพติดได้แพร่ระบาดไปยังระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นโครงสร้างการปกครองระดับพื้นฐานของประเทศมากขึ้น จากการสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส. พบว่าสูงถึงร้อยละ 40 ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศมีปัญหายาเสพติด

1.3 ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดแต่ละภาค แตกต่างกันในประเภทของยาเสพติด เช่น ภาคใต้มีปัญหามากที่สุด คือ เฮโรอีนและกัญชา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ สาร

(2)

ระเหยและกัญชา ภาคเหนือ ได้แก่ ผื่นและกัญชา ภาคกลาง ได้แก่ ยาบ้าและเฮโรอีน และ กรุงเทพมหานคร ได้แก่ เฮโรอีนและยาบ้า นอกจากนี้ ยังพบว่า เฮโรอีนไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่สุด แต่ปัจจุบันกลายเป็นปัญหาการเสพติดระเหย กัญชา ยาบ้า

1.4 ผู้ติดยาเสพติดที่เดิมมีลักษณะเป็นปัญหาเชิงสังคม เช่น กลุ่มว่างงาน ไปเป็นกลุ่ม ขยันทำงาน เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน คนขับรถบรรทุก ชาวประมง และกลุ่มนักเรียนที่ต้องการขยัน เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจำนวนผู้ติดยาเสพติดทั้งหมด 1.2 ล้านคนนั้นเป็นนักเรียน นักศึกษา 5.66 % หรือประมาณสูงถึง 71,666 คน ดังนั้นการแพร่ระบาดในหมู่นักเรียน นักศึกษากำลังจะ ขยายวงกว้างมากขึ้น

1.5 ผลประโยชน์การค้ายาเสพติดมีมากมหาศาล จากการประมาณการขั้นต่ำถึงมูลค่า ผลประโยชน์การค้ายาเสพติดปีละประมาณ 28,617-32,787 ล้านบาท ในการวิจัยของ นวลน้อย ตรีรัตน์ (2539) และถ้าเปรียบเทียบกับประมาณของ อัมมาร สยามวาลา และชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์ (2532) มีมูลค่าการค้ายาเสพติดทั้งการค้าเพื่อบริโภคในประเทศและมูลค่า ส่งออกนอกประเทศรวม 109,769 ล้านบาท ตัวเลขดังกล่าวเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับงบประมาณ ประจำปี 2540 ซึ่งเท่ากับ 944,000 ล้านบาท แล้วพบว่าผลประโยชน์จากการลักลอบค้ายาเสพติด สูงถึง 1 ใน 9-10 ส่วนของงบประมาณทั้งประเทศ สูงกว่างบประมาณของกรมตำรวจมาก ซึ่งมี เพียง 39,045.8 ล้านบาท ผลประโยชน์อันมหาศาลเช่นนี้จึงทำให้ยาเสพติดมีอำนาจอิทธิพล มีดสูงมากที่ยากต่อการปราบปราม

1.6 ประเทศไทยได้เปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นแหล่งผลิตฝิ่นและเฮโรอีน กลายเป็น แหล่งผลิตยาบ้าและสารกระตุ้นอื่น ๆ แทน เพราะยาบ้ามีสัดส่วนกำไรสูงกว่ายาเสพติดชนิดอื่น มีวิธีการผลิตง่าย เคลื่อนย้ายสะดวก ยากต่อการจับกุม และการเสพยาบ้ามีความสัมพันธ์เชิง บวกกับการเกิดอุบัติเหตุ

1.7 ปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัดในเขตเมืองยังคงเป็นปัญหาสำคัญ ประมาณว่า อัตราผู้ติดยาเสพติดในชุมชนแออัดสูงถึง 38.8 ต่อประชากร 1,000 คน (แต่อัตราผู้ติดยาในหมู่บ้านชนบทมีเพียง 19.04 ต่อ 1,000 คน) เยาวชนที่ติดยาเสพติดในชุมชนแออัดต่างรายงานว่า แหล่งแพร่ระบาดยาเสพติดก็คือชุมชนแออัดที่ตนอาศัยนั่นเอง

โดยสรุปแล้ว ปัญหายาเสพติดมีธรรมชาติของปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีความรุนแรงของปัญหาเพิ่มขึ้น มีผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น ด้วยรูปแบบการผลิต การแพร่ระบาด ที่เปลี่ยนแปลงไป พร้อมมีความซับซ้อนของปัญหามากขึ้น เพราะมูลค่าผลประโยชน์ของการ ลักลอบค้ายาเสพติดสูงมาก ยากต่อการปราบปราม

2. นโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติด นโยบายและทิศทาง

ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นแกนกลางสำคัญในการประสานงานและกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มนโยบายและมาตรการใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ ความพยายามที่จะศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด ควรได้กล่าวถึงประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบาย 3 ประการ คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายที่ผ่านมาในอดีต จนกระทั่งปัจจุบัน

2.1 การกำหนดนโยบาย

ก. รัฐบาลมักให้ความสำคัญต่อนโยบายทางเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่านโยบายทางสังคม การกำหนดนโยบายขาดความร่วมมือและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนหรือองค์กรประชาชนเท่าที่ควร

ข. การกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไม่ได้มองเป็นภาพรวมที่สอดคล้องประสานกับนโยบายอื่น ๆ อย่างเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กัน

ค. การกำหนดนโยบายมักเขียนนโยบายเป็นเป้าหมายเชิงปริมาณ มากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพของการปฏิบัติตามนโยบาย

ง. สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นองค์กรที่รัฐจัดตั้งขึ้น เพื่อเป็นตัวจักรในการเสนอแนะและประสานการปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ ในหน่วยงานต่าง ๆ มีปัญหาอุปสรรคในทางปฏิบัติมาก ควรจะได้รับการศึกษาหาทางปรับโครงสร้างองค์กรใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหายาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไปเมื่อเปรียบเทียบกับ 20 ปีที่เริ่มจัดตั้ง

2.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัญหาการนำนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติ นอกจากจะมีปัญหาพื้นฐานโดยทั่วไปเกี่ยวกับงบประมาณ กำลังคน วัสดุอุปกรณ์ อิทธิพลมืดของการลักลอบค้ายาเสพติด ที่มีผลประโยชน์มหาศาล ฯลฯ แล้ว ยังมีประเด็นปัญหาสำคัญ เช่น

ก. ผู้รับผิดชอบระดับสูงในคณะรัฐบาล โดยทั่วไปมักไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการแก้ปัญหายาเสพติดมากเท่าที่ควร เช่น เห็นได้จากการประชุมคณะกรรมการต่างๆ มักส่งผู้แทนระดับล่างที่ไม่มีอำนาจการตัดสินใจเข้าประชุมแทน

ข. องค์กรทั้งภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ ขาดการประสานงาน ขาดการติดต่อสื่อสารอย่างเพียงพอ

ค. หน่วยงานราชการต่าง ๆ ไม่เข้าใจบทบาทตนเองและบทบาทของสำนักงาน ป.ป.ส. และงานแก้ปัญหายาเสพติดเป็นงานฝักกับหน่วยงานของตน

(4)

2.3 การประเมินผลนโยบาย

การวางแผนตามนโยบายและการนำนโยบายการแก้ปัญหาเสพติดไปปฏิบัติเท่าที่ผ่านมามีการประเมินผลหรือขาดการหาคุณภาพที่เพียงพอว่านโยบาย มาตรการ หรือกิจกรรมใดได้ผลดีเพียงใดเมื่อขาดการประเมินที่เชื่อถือได้ จึงขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจว่านโยบายใดดีหรือไม่ ควรยกเลิกหรือพัฒนาปรับปรุงประเด็นใดบ้าง

การประเมินผลนโยบายที่พบยังมีปัญหาหรือข้อจำกัดหลายประการ เช่น การออกแบบการประเมินผลไม่ได้เตรียมเก็บข้อมูลไว้ก่อนมีโครงการหรือนโยบายเพื่อเปรียบเทียบผล จึงขาดข้อมูลฐาน (base-line data) การวิจัยมีลักษณะวิจัยแบบตั้งสมมติฐานย้อนหลัง (ex-post facto research) อาศัยข้อมูลทางราชการที่ผู้วิจัยไม่สามารถควบคุมคุณภาพของข้อมูลทั้งในเรื่องความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) มีปัญหาการใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม การประเมินผลเน้นตัวแปรปริมาณมากกว่าคุณภาพ และการให้ข้อเสนอแนะที่ไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากปัญหาเรื่องระเบียบวิธีวิจัยแล้ว ยังพบว่ามีปัญหาทางการบริหารจัดการ คือ มีจำนวนวิจัยประเมินผลไม่มากนัก ไม่ถึง 10 ฉบับ แสดงว่าผู้บริหารไม่ค่อยให้ความสนใจในการประเมินผลความพยายามของตนเองว่าเป็นอย่างไร แสดงว่าผู้บริหารอาจคิดว่าถ้าได้ปฏิบัติตามนโยบายแล้ว มีโครงการสำเร็จแล้ว ผลจะเกิดตามมาเอง ดังนั้นโครงการการประเมินผลมักไม่ได้ให้ทุนเตรียมไปพร้อมกับโครงการ ให้ทุนวิจัยประเมินผลเป็นจำนวนเงินเป็นสัดส่วนน้อยมาก ผู้บริหารอาจไม่มีความตั้งใจใช้ข้อค้นพบจากการประเมินอย่างจริงจัง เพราะไม่ต้องการพัฒนาโครงการอย่างต่อเนื่อง หรือมักริเริ่มโครงการใหม่ ๆ มากกว่า

3. สถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับปัญหาเสพติดของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ

3.1 การป้องกัน

ก. สาเหตุการเสพติด

การป้องกันยาเสพติดต้องสอดคล้องกับสาเหตุของการติดยาเสพติดซึ่งมีการวิจัยถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดแบ่งตามกลุ่มเป้าหมาย และตัวยาที่เสพติดโดยภาพรวมดังนี้

กลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในชุมชนแออัดและในโรงเรียน โดยภาพรวมเริ่มเสพยาเสพติดครั้งแรกตั้งแต่วัยรุ่น นอกเหนือจากเหล้าและบุหรี่ยาเสพติดที่ใช้ครั้งแรกมักเป็นกัญชา รองลงไปคือเฮโรอีน โดยมีสาเหตุจากถูกเพื่อนชักจูงและความอยากลองประกอบกับความเชื่อว่าจะทำให้เกิดความสุข ผ่อนคลายความตึงเครียด แหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในชุมชนที่ทักอาศัย นักเรียนระดับมัธยมปลายและสายอาชีพจะศึกษาร้อยละ 11-16 โดยใช้สารระเหย

กัญชา หรือยากระตุ้นประสาทมาแล้วในอดีต นักเรียนส่วนใหญ่เชื่อว่าการใช้กัญชา สารระเหย และยากระตุ้นประสาทมีอันตรายน้อย และไม่รังเกียจเพื่อนที่ใช้ยากระตุ้นประสาท แต่รังเกียจการใช้กัญชาและสารระเหย นอกจากนี้ ยังมีการวิจัยพบว่าเด็กมัธยมที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง สุขภาพจิตดี มีการกล้าแสดงออกจะมีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติด และเมื่อเยาวชนมีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด มีความภาคภูมิใจในตัวเองและมีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติดจะสามารถปฏิเสธการชักจูงให้ใช้ยาเสพติดจากเพื่อนได้

สำหรับกลุ่มผู้ขับขีรถบรรทุก พบว่าร้อยละ 14.95 รายงานว่าใช้ยาบ้า ผู้ขับขีรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าเพราะต้องการทำงานนานหรือทำงานได้มากซึ่งสอดคล้องกับลักษณะส่วนบุคคล คือ ผู้ขับขีรถบรรทุกที่ใช้ยาบ้าส่วนมากขับรถเกินกว่า 10 ชม. ต่อวัน และมักมีภรรยาที่ไม่มีรายได้ ส่วนกลุ่มชาวประมงนั้นมีการวิจัยที่เพียงสรุปได้คร่าว ๆ ว่ายกเว้นจากบุญรีและเหล่าชาวประมงประมาณ 1 ใน 4 เสพกัญชา เฮโรอีน หรือยาเม็ดกระตุ้นประสาท

กล่าวโดยสรุปคือ ผู้เสพยาเสพติดทั่วไปเป็นชายเริ่มเสพเมื่อเป็นวัยรุ่น เหตุที่เริ่มเสพคือการถูกเพื่อนชักชวน อยากลอง และเชื่อว่าทำให้ร่างกายและจิตใจผ่อนคลาย โดยเฉพาะผู้เสพยาบ้าต้องการทำงานหนักขึ้น มักเป็นผู้มีอาชีพใช้แรงงานรับจ้าง มีการศึกษาดำในระดับประถม นอกจากนี้การเสพยาเสพติดมีผลก่อให้เกิดปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น การเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนน และการเกิดปัญหาอาชญากรรม

ข. การศึกษามาตรการการป้องกัน

ได้มีการวิจัยที่พยายามศึกษาวิจัยถึงมาตรการการป้องกันโดยศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ

(1) การป้องกันโดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเชื่อว่าถ้ากลุ่มเป้าหมายมีความเข้าใจในยาเสพติด จะป้องกันไม่ให้นั้หันเหไปใช้ยาเสพติด แต่ผลการวิจัยยังขัดแย้งความเชื่อดังกล่าว คือ กลุ่มเป้าหมายการป้องกัน เช่น ผู้เสพติดชาวม้งผู้ติดยา กลุ่มเยาวชนในและนอกสถานศึกษา ผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ต้องโทษ ปรากฏว่าโดยภาพรวมล้วนมีความรู้ความเข้าใจยาเสพติดในเกณฑ์ดี (ยกเว้นนักเรียนมีความรู้ความเข้าใจยาบ้าไม่เพียงพอ) ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจในยาเสพติดอาจเป็นปัจจัยไม่เพียงพอทำให้คนใช้หรือไม่ใช้ยาเสพติด

อย่างไรก็ตาม ก็มีความพยายามประเมินผลของการใช้สื่อรณรงค์การต่อต้านยาเสพติด แต่มีปัญหาเรื่องข้อสรุปผลการประเมินเพราะการประเมินผลอิทธิพลของสื่อที่มีตามรายงานเป็นการประเมินจากการดำเนินโครงการไปแล้ว และวัดผลตามความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายเท่านั้น ไม่ได้สามารถติดตามผลที่เป็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงจริง แต่พอสรุปได้

(6)

ว่ากลุ่มเยาวชนให้ความสำคัญกับสื่อโทรทัศน์และสื่อบุคคลคือเพื่อน แต่จะมีความเชื่อถือสื่อโทรทัศน์และเชื่อถือข่าวสารจากบิดา-มารดามากกว่าเพื่อน

(2) บทบาทของครอบครัวและการป้องกันยาเสพติด

ในขณะที่ผู้มีส่วนการณเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเสพติดต่าง ๆ กล่าวอย่างเป็นเสียงเดียวกันว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญยิ่งในการป้องกันยาเสพติด ผลจากการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539) ว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญยิ่งในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดโดยสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ และสุขภาพจิตที่ดี แต่ปรากฏว่างานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดมีเพียงฉบับเดียว โดยสรุปว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากแบบรักสนับสนุนมาก มีทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมสื่อมวลชน จะมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติดมากและจะปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อนได้มาก อย่างไรก็ตาม การวัดนี้เป็นเชิงสมมุติฐานการณ ดังนั้นจึงไม่ทราบว่าในสถานการณ์จริงเยาวชนจะมีพฤติกรรมจริงอย่างไร

(3) บทบาทของโรงเรียนหรือระบบการศึกษาในการป้องกันยาเสพติด

จากการประชุมระดมสมองผู้มีส่วนการณแก้ปัญหาเสพติดต่างมีความเห็นตรงกันว่าโรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นหลักให้ชุมชนและสร้างให้เยาวชนมีความเข้มแข็งทางด้านสติปัญญาและจิตใจ การรักเกียรติยศ รักศักดิ์ศรี เป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติด แต่ปัจจุบันระบบโรงเรียนและบุคลากรที่สำคัญของชาติคือครูควรได้รับการส่งเสริม ปรับปรุง รัฐบาลควรให้ความสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาอย่างแท้จริง

ในขณะที่กล่าวว่าโรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการป้องกันยาเสพติด แต่ปรากฏว่าในรอบ 10 ปี ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว มีแต่เพียงการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับสภาพการใช้ยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น เช่น ในปีพ.ศ. 2533 พบว่า นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 11-16 เคยใช้สารระเหย หรือ กัญชา หรือ ยากระตุ้นประสาทมาแล้วในอดีต แต่ที่ใช้ในระยะ 30 วันที่ผ่านมามีประมาณร้อยละ 4 เท่านั้น

(4) บทบาทของชุมชนในการป้องกันยาเสพติด

ภายหลังที่กองยาเสพติด สท.ประชาชาติได้เรียกร้องให้ทุกภูมิภาคทำโครงการทดลองเพื่อลดความต้องการยาเสพติดโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชน สำนักงาน ป.ป.ส. จึงร่วมมือกับกรมพัฒนาชุมชนร่วมกันจัดทำโครงการทดลองรูปแบบการป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสมกับชุมชนในชนบท ชื่อว่าบ้านสวนแดนสุข ตามรายงานการประเมินผลดูเหมือนจะเป็นโครงการที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง

น่าจะได้ดำเนินการขยายผล แต่ไม่พบผลการดำเนินงานการขยายผลและการติดตามผล
 อย่างไรก็ตาม ต่อมาสำนักงาน ป.ป.ส. ได้พิจารณาเห็นว่าลำพังรัฐเพียงอย่างเดียวไม่สามารถ
 หยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ จึงกำหนดนโยบายที่จะใช้องค์กรชุมชนเพื่อการแก้ปัญหายาเสพติด
 จึงได้จัดทำโครงการทดลองตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537-2539 โดยกำหนดเป้าหมาย 150-200 ชุมชน และ
 ได้ศึกษารูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชน และระบบกลไก
 ของรัฐและองค์กรพัฒนาชุมชนเพื่อเอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหายาเสพติดได้ศึกษาวิจัยทุกภาค
 ทั่วประเทศ แม้ว่าการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่เสี่ยงต่อการใช้อัตวิสัยของ
 ผู้วิจัยในการสรุปผล แต่ก็เป็นการศึกษาเชิงบุกเบิกขั้นต้น (exploratory research) มีข้อค้นพบเป็น
 บทเรียนรู้สรุปได้เป็นข้อเสนอเชิงสมมติฐาน (propositions) ที่น่าสนใจศึกษาและทดสอบในการ
 วิจัยในอนาคตต่อไป

3.2 การปราบปราม

ประเทศไทยตั้งอยู่ในบริเวณแหล่งผลิตยาเสพติดสำคัญของโลก คือ สามเหลี่ยม
 ทองคำ มีการคมนาคมสะดวก จึงมียาเสพติดทั้งนำเข้าและส่งออกผ่านประเทศไทยจำนวนมาก
 ประกอบกับมูลค่าผลประโยชน์ที่มากมหาศาลทำให้ปัญหายาเสพติดมีความซับซ้อนยากต่อการ
 ปราบปรามให้ได้ผล จากการศึกษาพบปัญหาและแนวคิดเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด
 สรุปได้ดังนี้

(1) การปราบปรามยาเสพติดนั้น จับกุมผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพได้จำนวนมาก แต่
 ไม่ค่อยสามารถจับกุมผู้ค้ารายใหญ่ได้ นอกจากนี้ยาเสพติดของกลางที่ยึดได้ไม่เป็นสัดส่วนกับ
 จำนวนผู้ต้องหาที่จับได้มาก

(2) มีข้อเสนอแนะให้ฝ่ายปราบปรามใช้หลักการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด
 พร้อมกับมาตรการการเพิ่มโทษ

(3) ปัญหาการไม่สอดคล้องประสานกันในกระบวนการยุติธรรม

(4) การนำมาตรการการรับทรัพย์มาใช้ในการปราบปรามอย่างจริงจัง

(5) การนำมาตรการโทษความผิดฐานฟอกเงินมาใช้ในการปราบปราม

(6) ได้มีการวิจัยที่เกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดอื่น ๆ เช่น ปัญหาอุปสรรคใน
 การปราบปรามยาเสพติดของตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด การควบคุม
 การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม การควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิด
 เกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศ และการศึกษาการค้ายาเสพติด

อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่าการวิจัยด้านการปราบปรามมีลักษณะเพียงการ
 ศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสอบถามความคิดเห็นและมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงเอกสารเกี่ยวกับ

(8)

กฎหมายต่าง ๆ แต่ไม่มีการศึกษาติดตามการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมว่ามีปัญหาและผลเป็นอย่างไร

3.3 การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมักกระทำเฉพาะชั้นตอนพิชยาเท่านั้น ผู้ป่วยจำนวนมากไม่ได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจก่อนการออกจากสถานพยาบาล เมื่อกลับสู่ชุมชนที่พักอาศัยซึ่งมีผู้เสพและผู้ค้าอยู่ จึงมักถูกชักชวนให้เสพยาซ้ำอีก

รูปแบบการบำบัดแบบชุมชนบำบัดมักได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นผู้แบบที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด แต่ไม่พบรายงานผลการประเมินที่ออกแบบวิจัยประเมินจนทำให้มั่นใจว่าผลของการบำบัดมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร ใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จโดยตัวแปรคุณภาพและปริมาณอะไร มีตัวอย่างงานวิจัยหารูปแบบการบำบัดที่พบเป็นการบำบัดแบบจิตบำบัดที่มีจุดอ่อนทำนองเดียวกับรูปแบบชุมชนบำบัด เพราะต้องใช้นักวิชาการเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องสิ้นเปลืองเวลา งบประมาณ และอาคารสถานที่ ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถขยายผลการใช้รูปแบบดังกล่าวไปกับประชากรผู้ติดยาที่มีจำนวนมากถึง 1.2 ล้านคนทั่วประเทศ การทดลองหารูปแบบที่ประยุกต์ปรับปรุงให้เหมาะสมกับข้อจำกัดของประเทศไทยน่าจะเป็นทางออกที่ดีกว่าพร้อมกันนี้ควรมีการออกแบบวิจัยประเมินผลไปควบคู่กับโครงการ การขยายผลทดลองจะกระทำเมื่อการประเมินผลได้ข้อสรุปที่พึงพอใจ มิใช่ดำเนินการในพื้นที่ทั่วประเทศโดยขาดข้อสรุปถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการ

3.4 การปลูกพืชทดแทน

แม้ว่าจะมีโครงการการปลูกพืชทดแทนมากมายหลายโครงการแต่ก็มีการวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชทดแทนเท่าที่พบเพียง 2 เรื่องเท่านั้น นอกนั้นเป็นเพียงรายงานความก้าวหน้าของโครงการที่ได้ดำเนินงานไป ดังนั้นยังขาดการวิจัยเพื่อประเมินผลโครงการปลูกพืชทดแทนที่มีมากมายหลายโครงการว่าได้ผลเป็นอย่างไร ในลักษณะที่เป็นการวิจัยประเมินผลที่แท้จริงมากกว่าการวิจัยเพียงเป็นลักษณะรายงานพรรณาลักษณะโครงการ

จากการสังเคราะห์งานวิจัยพบว่าในรอบสิบปี (พ.ศ. 2529-2539) ได้มีการวิจัยถึงธรรมชาติลักษณะของปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ตลอดจนสาเหตุของการติดยาเสพติดอย่างเพียงพอ แต่การวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดมีน้อยมากทั้ง ๆ ที่เป็นมาตรการที่ให้ผลคุ้มค่าการลงทุนมากกว่าการปราบปรามและการบำบัดรักษา เพราะมาตรการทั้งสองด้านให้ผลลัพธ์ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบกับความพยายามที่ลงไป แนวทางการวิจัยที่น่าเสนอจึงให้ดำเนินการวิจัยจึงให้ความสำคัญต่อมาตรการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องบทบาทของครอบครัว โรงเรียนและชุมชน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้าง

ของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการประสานนโยบายแก้ปัญหายาเสพติด การประเมินผลโครงการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติดโดยวิธีการชุมชนบำบัดประสานกับการใช้ชุมชนร่วมฟื้นฟูสภาพจิตใจ ปัญหาการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม และการประเมินผลโครงการปลูกพืชทดแทน ผู้วิจัยเชื่อว่าแนวทางการวิจัยที่ได้เสนอจะสามารถหาคำตอบต่อประเด็นปัญหาการวิจัยที่เป็นช่องว่างขององค์ความรู้ที่ยังมีไม่เพียงพอ หากได้ดำเนินการวิจัยตามโครงการดังกล่าวจะได้ข้อมูลที่จะใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจที่เกี่ยวกับนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศที่ถูกทิศทางในอนาคต

Executive Summary

"A Research Guideline on Policy Development for Problem Solving of Drug Addicts in Thailand" is a research which was a report developed as a follow-up project after a brainstorming session on "Research Development to Solve Drug Problem in Thailand" dated October 3, 1996 at Choa Phraya Park Hotel, Bangkok.

This research had the following objectives:

(1) To survey research reports on drug problems conducted in Thailand dated from 1986 to 1996 and prepare a bibliography on Research on Drug in Thailand.

(2) To summarize the significance and compare the various high quality researches and write a report on the status of knowledge on drug problems in Thailand, and then write a research package proposal on Policy Development on Drug Alleviation in Thailand.

One hundred and sixty four research reports (dated from 1986 to 1996) were found. The researcher selected and summarized 51 researches. The status of knowledge on drug problems in Thailand could be summarized as follows:

1. The Present Nature of Drug Problem in Thailand.

1.1 Thailand Development Research Institute estimated that there were at least 1.2 million drug addicts in Thailand (2.2 percent of total population). In addition, a research reported there was increasingly number of women committed crimes related to narcotics. As high as 60 percent of women offenders sentenced for narcotics related crimes.

1.2 Drug problems which previously had been the social problem in the inner-city communities, has also now become the problem of the rural communities which is the grass-root structure of Thai communities. The Office of Narcotics Control Board found that as high as 40 percent of villages/rural communities in Thailand encountered drug problems.

1.3 The nature of drug epidemic varied in each region. In the South, heroin and marihuana were the most serious drug problems; in the Northeast, thinner and marihuana; in the North, opium and marihuana; in the Central Region, amphetamines and heroin; and in Bangkok, heroin and amphetamines. Heroin was no longer the most serious drug problems. Instead, thinner, marihuana and amphetamines became the most severe problem.

1.4 Previously, drug addicts were those who were characterized as socially trouble makers such as the unemployed. At present, drug addicts include hard working people such as laborers, truck drivers, sea fishermen and students as well. About 5.66 percent (or as high as 71,666 students) of the 1.2 million drug addicts were students. The drug epidemic among students will become more and more severe and widely spread.

1.5 The profit of illegal drug trading was huge. The minimum profit was estimated at approximately 28,617-32,783 million baht by Tree-Rath (1996). Also, Siam-Wala and Panjasuwatsuthi (1989) estimated that the value of illegal drug trading for domestic consumption and export was 109,769 million baht per year. Compared to the 1996 fiscal budget, which amounted to 944,000 million baht, this profit figure showed that the profit of illegal drug trading was very high (one-ninth of the fiscal budget of the country). Also, the profit was much higher than the total fiscal budget of the Police Department. The huge profit of the illegal drug trading gave it have power and dark influence which made it very difficult for law-enforcers to fight against it.

1.6 Thailand changed from being an opium and heroin producing region to become an amphetamines and other stimulants producing region. This is because amphetamines production yielded much more profit than any other illegal drugs. In addition, amphetamines production process is very simple and the production units can be moved from place to place easily. Therefore, it is very difficult for law-enforcers to arrest amphetamines producers. Furthermore, it was found that there was an association between taking amphetamines and car accidents.

1.7 Drug problems in the slum areas in cities were still a big problem. The rate of drug addicts among slum dwellers in cities was estimated as 38.8 per thousand (while the rate of drug addicts among rural dwellers was 19.04 per thousand) Most young drug addicts in the slum areas reported that the source of illegal drug epidemic was the communities they lived.

In conclusion, the nature of drug problems in Thailand has changed rapidly. The problem is more serious than ever. There is an increasing number of drug addicts. The types of drug production and epidemic have changed dramatically. The drug problem has become more and more complicated. The tremendous profit of illegal drug trading makes it more difficult to fight against it.

2. Policy on Narcotics Control

The Office of Narcotics Control Board has been the main body to initiate new policies and to stimulate coordination among agencies to implement such policies to solve narcotics problem in Thailand for the past twenty years. In order to develop research projects to develop policy on narcotics, there are three issues on narcotics policy to be considered: policy formulation, (2) policy implementation, and (3) the evaluation of narcotics policy in the past and present.

2.1 Narcotics Policy Formulation

a. Most government administrations put more emphasis on economic and political policy than social policy. The existing narcotics policy was formulated without adequate perception of public opinion or the standpoint of non-governmental organizations.

b. The existing narcotics policies were formulated without integration into other public policies so as to be implemented in congruence with each other.

c. Policy objectives were more likely to be quantity based rather than based on the quality of outcomes.

d. The Office of Narcotics Control Board was set up and has been the main body for narcotics policy initiation and policy implementation coordination for more than twenty years. However, it was faced with many obstacles in fulfilling such a

(13)

role. A research project should be aimed at restructuring the organization so as to be more suitable to the changing nature and scope of narcotics problem which is tremendously different from the original nature of narcotics problem twenty years ago.

2.2 Policy Implementation

Other than the usual problems of narcotics control and policy implementation such as budget shortage, manpower problem, inadequate supplies, dark influence of illegal drug traffickers involving huge sums of profit, there are other important issues to be considered as follows:

a. The important figures in government administration rarely take narcotics control as seriously as it should be. This is evidenced by the high frequency of absenteeism from the Narcotics Control Board meeting. Instead they send low-rank officials without delegating authority to make decisions on national policy.

b. Organization, both governmental and non-governmental, which are working to tackle narcotics problem in Thailand individually perform their duty without adequate communication and cooperation with each other.

c. Most governmental offices do not understand their roles in fighting narcotics, and they were more likely to think that fighting against narcotics is the direct and sole responsibility of the Office of Narcotics Control Board. They tend to believe that solving narcotics problem is not their priority but only an affiliated task they have to bear the burden.

2.3 Policy Evaluation

The evaluation of the former or the existing narcotics control policy is far from adequate. Therefore, it is difficult to know the effectiveness of the policy, projects, or activities implemented. Because of unavailability of reliable data from quality evaluation project, it is difficult to decide which policy or program is better than the others, and which should be developed or terminated.

Although some research reports on narcotics policy were found, their quality was questionable or they had some short-comings. For instance, the evaluation was not designed prior to the program implementation. As a result, it was impossible to collect data as pretest. Without base-line data, the researcher could not

compare the output to the input. The evaluation projects were likely to be an ex-post-facto research. In addition, many evaluators had to rely on official data which they cannot control the quality of measurement in terms of reliability and validity of data. Also, many evaluation projects used inappropriate statistical techniques, emphasized quantitative variables rather than qualitative ones, and gave abstract suggestions or recommendations which would be difficult to be implemented as action plans.

Besides the research methodological problems, there were only a few number of evaluation projects, i.e., less than ten projects. This showed that there was a management problem of narcotics policy because the administrators were rarely interested in evaluating their efforts to see whether it really worked. Administrators tended to assume that if they implemented the projects or programs according to the policy and their projects were completed, the outputs would automatically be in accordance with their projects' objectives, which was not necessarily true. From this perspective, there has been no policy evaluation project funding along with the action plans were implemented at the beginning. This is because the evaluation projects were more likely to be granted at the end of actual projects or programs. Furthermore, the budget of the evaluation was so little and inproportional to the action projects. This might be because the administrators of the projects did not seriously intend to find out the evaluation results because they might not want to continue developing their action projects but would more likely want to initiate new projects.

3. The Status of Knowledge on Narcotics Problems in Thailand

3.1 Narcotics Prevention

Causes of Addiction

Narcotics prevention programs must be designed according to the causes of addiction. The findings of narcotics addiction could be summarized and presented as a whole picture of addiction groups and narcotic substances.

Children both in the slums and in schools who were drug addicts, had taken narcotics for the first time at the age of adolescence. Aside from taking alcohol and smoking, the first addiction was marihuana and then heroin. The causes of

addiction were the persuasion of peer group, curiosity, and the belief that drugs would bring enjoyment and relieve mental stress. The children reported that the source of narcotics epidemic was their own residential communities. Ten to sixteen percent of high school and vocational school students reported they used to use thinner, marihuana, and simulant substances. Most students believed that taking marihuana, thinner and stimulant substances was not very dangerous. In addition, secondary school students who had high self-esteem, mentally healthy and assertive had negative attitudes toward narcotics. If students had correct knowledge about narcotics, high self-esteem, and negative attitude toward narcotics, they could resist persuasion from peer groups to take drugs.

As for the truck driver group, 14.95 percent of this group accepted using amphetamines because they wanted to work for longer hours. The findings were related to amphetamines taking truck drivers characteristics: driving more than 10 hours per day and having no income earning wives. A few research projects showed that except smoking and drinking, approximately one out of four sea fishermen took marihuana, heroin and some stimulant substances.

In conclusion, drug addicts were male who took drugs for the first time at adolescent age. The causes of first taking drugs were persuasion by peer groups, curiosity to use drugs, and the belief that drugs could release physical and mental stress. For those who took amphetamines, they wanted to work for longer hours. Amphetamines takers were characterized as laborers, with little or primary education. Moreover, taking drugs was related to other social problems such as automobile accidents and crimes.

Preventive Measures

There were research projects on narcotics preventive measures by studying various factors.

(1) Prevention by Drug Education

In general, it was believed that if narcotics prone groups had correct understanding of narcotics, they would not use drugs. However, this hypothesis was not be always confirmed. The target populations of narcotics prevention projects such as

hilltribe drug addicts, children both in and out of schools, laborers, and prisoners all had high scores on drug correct understanding (except children in schools had inadequate knowledge on amphetamines). Therefore, correct drug knowledge might not be a sufficient factor for not taking drug.

Moreover, there were some evaluation projects on the effectiveness of using media to campaign against narcotics. However, there were some shortcomings because the evaluation was conducted after the projects was finished (no pretest-posttest). In addition, effectiveness was measured only by the reaction or perception of the target groups towards the campaign message or media. There was no follow-up of behavioral changes resulting from the campaign. However, the youth in general got information more from television and their friends than from other sources. Furthermore, they believed in the message from television and from their parents more than from their friends.

(2) The Roles of Parents and Drug Prevention

As the result of the brainstorming session on October 3, 1996 (Petsuksiri, 1996), all participants could not agree more that the family played a significant role on drug prevention. A good family experience served as the immune system to protect against any bad influence, and also promote human value and mental health. Unfortunately, while participants all agreed on this issue, there was only one research project found on the role of family in drug prevention. It concluded that children who were raised by loving and understanding parents (or like to be reasonable with their children) and who had a positive attitude toward control of mass media sensing would score high on the knowledge on the causes of narcotics addiction. They would also refuse the persuasion of peer groups to take drugs. However, the measurement of peer persuasion was situationally hypothesized statements, therefore, it was not certain how the children would actually respond to real live situations.

(3) The Role of School in Drug Prevention

Participants in the brainstorming session all agreed that schools and teachers played important roles in communities and were responsible for shaping children to be intellectually and spiritually strong. The sense of high self-esteem or honor would immune them against drug addiction. However, at present, the school system and teachers needed to be developed and supported. The government administration must be seriously reform the educational system.

While it was widely accepted that schools and teachers played a significant role in drug prevention, there was no research found on this subject conducted during the last ten years. There were only some research reports on the nature of narcotics epidemic among students in the institutions affiliated to the Ministry of Education. For example, in 1990, it was found that eleven to sixteen percent of secondary school students reported they used to use thinner, marihuana or some stimulant substances. But within thirty days previous to the survey, only four percent of students reported using those drugs.

(4) The Roles of Communities in Drug Prevention

After the Narcotics Division of the United Nations had urged all countries in every regions of the world to conduct an experimental project to reduce drug problems in communities by adopting the principles of community participation and utilizing all resources available in the communities, the Office of Narcotics Control Board and the Department of Community Development collaborated in conducting an experimental project, Ban Suan San Suk Project. It could be perceived as an evaluation report, which to a certain degree, was a successful project which should be continually implemented in other rural communities. Unfortunately, no follow-up project was found. However, the Office of the Narcotics Control Board (the O.N.C.B.) later realized that the governmental sector alone could not win the war with drug. The O.N.C.B. had the policy to utilize the organizations within communities to solve their own drug problems. Therefore, it had been conducting experimental projects since 1994 to 1996 with an objective to include 150-200 communities throughout the country. These projects aimed to find an appropriate model to solve drug problems at

the community level by emphasizing the roles of community, governmental mechanism, and the roles of non-governmental organizations for community development. There was a set of research reports on such projects in every region in Thailand. Although the research projects were qualitative in nature which were at risk to draw conclusion subjectively by the researchers' viewpoints, these were useful exploratory researches and we could learn from the findings and use them as interesting propositions to be tested in the studies in the future.

3.2 Narcotics Suppression

Thailand is situated in one of the world's largest narcotics manufacturing region, the Golden Triangle. It also has a very convenient transportation systems. Therefore, drug trafficking rings conveniently use Thailand as a passage by importing narcotics and then exporting them to the other countries. In addition, the tremendous huge sum of the benefit of illegal drug trading results in complicating the narcotics problem and makes it difficult to suppress issues relating to drug suppression are as follows:

(1) Law enforcers are able to arrest a large number of small drug pushers and drug addicts. They can rarely arrest large scale drug dealers. In addition, the amount of narcotics confiscated were not proportional to the number of the accused arrested.

(2) It recommended stricter law enforcement measures and harsher penalty laws.

(3) Criminal justice agents had not worked in concert with each other.

(4) Property confiscation law should be seriously enforced as an effective measure to fight against the drug criminals.

(5) Money launderies prevention law should be introduced and implemented in the drug trafficking suppression strategies.

(6) There were some research reports on Narcotics Suppression, for instance, the problems of narcotics suppression of the Narcotics Suppression Division, the Police Department, the control of controlled drug deliveries, the narcotics control through the

enforcement of international law, and the study of illegal drug trafficking.

However, it should be noted that most of the researches on narcotics suppression were qualitative study. The data collected were only the perception or the opinion of the respondents and/or were merely documentary review of related laws. There was no follow-up or longitudinal study of the actual result of criminal justice procedure of the narcotics cases.

3.3 Drug Treatment and Rehabilitation

Most addicts who were treated at addiction therapeutic centers were released immediately after medical detoxification. Most drug patients were not mentally rehabilitated before being discharged from the medical centers. Therefore, once they returned to live in their communities where there were drug addicts and drug pushers, they were easily seduced to take drugs again.

Therapeutic Community was widely mentioned and accepted as the most successful for drug treatment and rehabilitation. Unfortunately, an evaluation of the design was not available, so as to conclude that this model really worked. If it was a successful model, how could we be able to witness success and from what indicators, both quantitatively and qualitatively. There were some studies on drug rehabilitation models such as psycho-therapy, self-realization therapy and the like. However, it was found to have some limitations the same way as the the therapeutic community model. This was because these types of models needed specialist personnel, a long period of time, 'costly budget and appropriate facilities. These limitations were major obstacles to implementing the programs for the total 1.2 million drug addicts population in Thailand. Therefore, it would be necessary to experiment and find a drug treatment and rehabilitation model which could be more realistically implemented within the limitations of resources in Thailand. In addition to the experimental project, an evaluation should be designed side by side with the project. The expansion of the project would be implemented only if the result of the evaluation was satisfying. We should not initiate the model and implement it on a large scale (at a national level) without the empirical evidence on the efficiency and effectiveness of the program.

3.4 Alternative Cultivation

Eventhough there were many projects on alternative cultivation, there were only two research reports on this subject. Other reports related to this matter were merely progressive reports of the projects. Therefore, we needed to conduct an evaluation research on the alternative cultivation projects to see whether or not they were successful. It should be the actual evaluative research not merely a descriptive research on the nature of projects.

In conclusion, the result of the synthesis of drug researches in Thailand showed that the large number of reports (conducted during 1986 to 1996) were on the nature of narcotics problem in Thailand. The studies on drug addiction causation were more than enough in number. But the number of researches on drug preventive programs was so little compared to its important role in fighting against drug. We should invest in drug preventive programs because it was far less expensive than the law-enforement model and also than the drug therapy and rehabilitation model. Furthermore, the two models dealing with drug problems yielded very little output in comparison with the huge effort or input. Therefore, quidelines recommended for future research packages emphasized on drug prevention programs, especially on the roles of family, school, and community. Moreover, the study on the restructuring of the Office of Narcotics Control Board is urgently necessary because it is the key coordinative mechanism to initiate and implement drug policy in Thailand. Also, we should initiate a drug therapy and rehabilitation program which is the integration between the therapeutic community model and the community involvement in the rehabilitation process. This project should be a true experimental design and should run congruent with its evaluative project. Finally, we should follow-up on the effectiveness of the criminal justice system in dealing with drug cases, and also, design an evaluative research on alternative cultivation. Finally, the researcher strongly believes that the guideline suggested above could give the answer to the research questions necessary to close the gap or inadequate status of knowledge on drug problems in Thailand. Moreover, the result of these research projects would be necessary and

(21)

present sufficient information to be used in the decision-making process about narcotics policy in the right direction in the future.

สารบัญ

กิตติกรรมประกาศ	
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	(1)
Executive Summary	(10)
สารบัญ	
บทที่	
1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
วิธีดำเนินการวิจัย	2
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์ ที่ใช้ในการวิจัย	4
2 บรรณานุกรมวิจัยยาเสพติดในประเทศไทย (พ.ศ.2529-2539)	7
3 สรุปและสังเคราะห์สาระสำคัญของงานวิจัยที่เลือกสรร	35
3.1 สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่เลือกสรร	35
3.2 การสังเคราะห์งานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการ ปัญหายาเสพติด	248
4 สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	259
1. ธรรมชาติของปัญหายาเสพติดในประเทศไทย	259
2. นโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด: นโยบายและทิศทาง	265
2.1 การกำหนดนโยบาย	267
2.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ	269
2.3 การประเมินผลนโยบาย	272

สารบัญ (ต่อ)

5	แนวทางการวิจัยและร่างข้อเสนอชุดโครงการวิจัย เพื่อพัฒนานโยบาย และระบบการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด	307
1.	โครงการชุมชนต้นแบบสหวิทยาการป้องกันยาเสพติด	308
2.	โครงการค้นหาตัวแบบครอบครัวตัวอย่าง	313
3.	โครงการทดลองรูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน	315
4.	การปรับปรุงโครงสร้างสำนักงาน ป.ป.ส.	316
5.	โครงการประเมินผลการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติดโดยวิธีการ ชุมชนบำบัดประสานกับการใช้ชุมชนร่วมฟื้นฟูสภาพจิตใจ	318
6.	ปัญหาการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม	319
7.	การประเมินผลโครงการปลูกพืชทดแทน	321
	บรรณานุกรม	323
	ภาคผนวก ก. การวิเคราะห์ผลการประชุมระดับกรมเพื่อการศึกษาวิจัย เพื่อพัฒนานโยบายแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย โดย รศ.ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ	324
	ภาคผนวก ข. ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตที่ได้จากการจัดประชุมรายงานผลการวิจัย วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2540 ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร	336
	ประวัติย่อของนักวิจัย	341

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญปัญหาหนึ่งของสังคมไทย และประเทศไทยได้เผชิญปัญหาเสพติดมาเป็นเวลานานแล้วจนกระทั่งได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และได้ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติและนโยบายการแก้ไขปัญหาเสพติดของรัฐบาลตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 โดยทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและประสานงานทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทั้งกับหน่วยงานของรัฐ อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม องค์การเอกชน ทั้งยังประสานงานกับรัฐบาลหรือองค์กรต่างประเทศอีกด้วย อย่างไรก็ตาม แม้รัฐบาลจะได้ดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยให้ ป.ป.ส. เป็นตัวจักรสำคัญดังกล่าว แต่ปรากฏว่าปัญหายาเสพติดไม่ได้ลดลง แต่ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของสังคมไทย และยังมีความซับซ้อนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น พิจารณาได้จากจำนวนผู้ป่วยติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ประมาณว่าเมื่อ 20 ปีที่แล้วมีผู้ติดยาเสพติดประมาณ 7 หมื่นคนจากจำนวนประชากรประมาณ 30 ล้านคน แต่เมื่อปี 2528 ลิขิต เทอดสถีรศักดิ์ (2528: 6) กล่าวว่า มีผู้ป่วยติดยาเสพติดประมาณ 4 แสนคน และต่อมาปี พ.ศ. 2536 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2538:40) ได้มีการประมาณจำนวนผู้ป่วยยาเสพติด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2536 มีจำนวนขั้นต่ำทั่วประเทศทั้งสิ้น 1,267,590 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 2.2 ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ต้องขังหญิงเด็ดขาดทั่วประเทศ ปรากฏว่าผู้ต้องขังหญิงที่ทำผิดคดียาเสพติดมีอัตราเพิ่มสูงถึงร้อยละ 77.47 เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2537 (3,221) คน กับปี พ.ศ. 2533 (1,815 คน) และผู้ต้องขังหญิงคดียาเสพติดคิดเป็นร้อยละสูงที่สุดคือ มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ต้องขังเด็ดขาดหญิงทั้งหมด (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539) ตัวอย่างสถิติดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ารัฐจึงต้องใช้บุคลากรและงบประมาณปีละคิดเป็นจำนวนมหาศาลทั้งในการป้องกันปราบปราม การบำบัดฟื้นฟูผู้ป่วยที่ติดยาเสพติดและปัญหาเสพติดก็ยังก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางตรงและทางอ้อมกับเศรษฐกิจและสังคมโดยส่วนรวมอีกด้วยด้วยความรุนแรงของปัญหายาเสพติดดังกล่าวจึงน่าจะได้มีการทบทวนปัญหาอุปสรรคของการบริหาร การจัดการหรือการกำหนดนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดใหม่ให้เหมาะสม

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้พิจารณาว่าสมควรจะมีการวิจัยเพื่อทบทวนปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องตลอดจนศึกษาแนวทางการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไปในอนาคต จึงดำเนินการประสานงานกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อขอความสนับสนุนโครงการชุดวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย และได้ดำเนินการโดยเริ่มต้นจากการจัดประชุมระดมสมองผู้บริหารระดับสูงของประเทศ ผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งจัดขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค กรุงเทพมหานคร (ภาคผนวก) งานวิจัยเอกสารฉบับนี้เป็นวิจัยที่สืบเนื่องต่อจากโครงการระดมสมองดังกล่าว ซึ่งทั้งโครงการประชุมระดมสมองที่ผ่านมาและโครงการวิจัยเอกสารฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเอกสารนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สรุปรวงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดที่ทำในประเทศสืบย้อนหลัง (ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2529-พ.ศ. 2539) แล้วจัดทำเป็นบรรณานุกรมยาเสพติดในประเทศไทย
2. เพื่อสรุปและสังเคราะห์สาระสำคัญของงานวิจัยสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด แล้วสรุปเป็นสถานการณ์ภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย พร้อมกับการหาช่องว่างเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่มีว่าควรจะดำเนินการวิจัยเรื่องใดบ้างเกี่ยวกับด้านการพัฒนานโยบายและการจัดการปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสารครั้งนี้ดำเนินการโดยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. สืบค้นหารายงานการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดที่ศึกษาในประเทศไทยเฉพาะสืบย้อนหลัง ตั้งแต่ พ.ศ. 2529 - 2539 โดยอาศัยข้อมูลจาก (1) สำนักงาน ป.ป.ส. และ (2) ห้องสมุดมหาวิทยาลัยต่าง ๆ และ (3) หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยผู้ช่วยค้นคือเจ้าหน้าที่ของสำนักงาน ป.ป.ส. ผู้ช่วยนักวิจัย ตลอดจนการอาศัยเครือข่ายของผู้วิจัยเองที่มีนักศึกษาในภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศได้ช่วยค้นหาจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ในภูมิภาคอีกทางหนึ่ง แล้วดำเนินการจัดรวมบทคัดย่อหรือถ้ารายงานวิจัยไม่มีบทคัดย่อก็จะพิจารณาถ่ายเอกสารสาระสำคัญ เช่น ระเบียบวิธีวิจัย บทสรุป

2. จัดทำบรรณานุกรมงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย 10 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2529 - 2539) ซึ่งมีรายงานการวิจัยที่พบ 164 เรื่อง

3. คัดเลือกงานวิจัยจากข้อ 2 โดยพิจารณาจากบทคัดย่อหรือสาระสำคัญต่าง ๆ ที่มี เพื่อพิจารณาว่าจะดำเนินการสรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่สำคัญโดยมีเกณฑ์การพิจารณา

ก. เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดร้ายแรงประเภทต่าง ๆ โดยไม่พิจารณาวิจัยเกี่ยวกับเหล้า ยาสูบ เครื่องดื่มชูกำลัง ที่เป็นการวิจัยเฉพาะเรื่องเหล่านี้โดยเฉพาะ

ข. งานวิจัยเกี่ยวกับนโยบายโดยพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา สาเหตุ) การป้องกัน การปราบปราม การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ การปลูกพืชทดแทน และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ไม่ได้พิจารณาเรื่องเกี่ยวกับตัวยาในประเด็นทางการแพทย์

ค. เป็นงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะที่น่าเชื่อถือในระดับยอมรับได้

ง. จัดหาต้นฉบับงานวิจัย

4. เขียนสรุปสาระสำคัญของงานวิจัย จำนวน 51 เรื่อง โดยมีหัวข้อสรุปดังนี้

ก. ชื่อโครงการวิจัย

ข. ผู้วิจัย

ค. ปีที่ทำการวิจัย

ง. ประเภทงานวิจัย ซึ่งแบ่งออกเป็น

ความรู้ทั่วไป

การป้องกัน

การปราบปราม

การบำบัด รักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ

การปลูกพืชทดแทน

กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

จ. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ฉ. วิธีดำเนินการวิจัย

ช. ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ซ. ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

5. เขียนผลการสังเคราะห์งานวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการแก้ไข ปัญหายาเสพติด

6. เขียนประมวลสรุปสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด

7. เขียนแนวทางการวิจัยและร่างข้อเสนอชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการแก้
ปัญหายาเสพติด

ขอบเขตของการวิจัย

สรุปสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับนโยบายและการจัดการแก้ปัญหายาเสพติดจำกัด
เฉพาะองค์ความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบจากงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดที่ดำเนินการวิจัยเฉพาะใน
ประเทศไทย ไม่รวมงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดของต่างประเทศและจำกัดเฉพาะงานวิจัยย้อน
หลังสิบปี คือ ระหว่างปี พ.ศ. 2529 - 2539 เท่านั้น

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

การประชุมระดมสมอง หมายถึง การประชุมระดมสมองเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนา
นโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย วันที่
3 ตุลาคม พ.ศ. 2539 ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ก
สำนักงาน ป.ป.ส. หมายถึง สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

ยาเสพติดประเภทต่างๆ

บทที่ 2
บรรณานุกรมวิจัยยาเสพติดในประเทศไทย
(พ.ศ. 2529 - 2539)

บรรณานุกรมรายงานการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย (2529 - 2539)

กนกพรรณ กัลยาณสูตร (2532).

การวิเคราะห์แนวทางการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษในระบบคุมประพฤติผู้ใหญ่. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กรมการฝึกหัดครู (2530).

การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2530. รายงานการวิจัย กรมการฝึกหัดครู หน่วยศึกษานิเทศก์.

กรมการพัฒนาชุมชนและสำนักงาน ป.ป.ส. (2529).

โครงการทดลองระดับชาติ: บ้านสวนสุข การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

กรมราชทัณฑ์ (2530).

การศึกษาภาวะการเสพสารเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง กรมราชทัณฑ์. รายงานการวิจัย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย.

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2537).

รายงานการประเมินผลโครงการประเมินประสิทธิภาพของสื่อในกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป โครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2537. รายงานการวิจัย กองวิชาการและแผนงานกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน.

กันยารัตน์ มณีสินธุ์ (2537).

พฤติกรรมการเสพยาใบกระท่อมของประชากรในเขตปริมณฑลด้านเหนือของ กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คณะวิทยาศาสตร์ ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา ปิยะปานันท์และคณะ (2534).

การสำรวจการเสพยาเสพติดของชาวประมงในจังหวัดสงขลา. รายงานวิจัย ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ กระทรวงสาธารณสุข.

ก่าจร มนูญปิฎ (2534).

ตรวจสอบยากระตุ้นประสาทที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุทางรถ. รายงานการวิจัย.

กิ่งแก้ว เกษโกวิทและคณะ (2531).

ปัญหาเสพยาเสพติดของผู้ต้องโทษในทัณฑสถานบำบัดพิเศษขอนแก่น. รายงานการวิจัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไกรสุข สิ้นสุข (2532).

นโยบายการปราบปรามยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ไกรสุข สิ้นสุข (2533).

การรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมกับมาตรการปราบปรามยาเสพติด. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สพบ. (2539).

การศึกษาปัญหาการนำนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติในภาคใต้. รายงานการวิจัย วิชาสัมมนาเชิงปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารงานโครงการและนโยบาย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

คณะกรรมการอาหารและยา (2533).

โครงการประเมินการใช้วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในประเทศไทย.
รายงานฉบับสมบูรณ์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.

คมกฤช พัฒน์พงศ์พานิช (2534).

การนำมาตรการบำบัดรักษาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามการแพร่ระบาดของ
ยาเสพติดในชุมชนเพื่อความมั่นคงแห่งชาติ: ศึกษาเฉพาะกรณีเมืองพัทยา
จ.ชลบุรี. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ศรียรัตน์ เวชพานิชย์ (2530).

ประสิทธิผลของการสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมการบำบัดรักษา
ยาเสพติดชั้นตอนพิษยาแบบผู้ป่วยนอก. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
มหิดล.

จงกล ทองโถม (2533).

กระบวนการตอบสนองต่อการติดเชื่อเอชไอวี: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ติดยาเสพติด
ชนิดฉีด. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

จงรัก อินทร์เสวก (2539).

ผลการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อ
การเพิ่มระดับการควบคุมตนเองและการลดการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติด
ที่เข้ารับการรักษาระยะถอนพิษยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาจิตวิทยามหาบัณฑิต
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุวรรณ ธรรมวิทย์ (2534).

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย: ศึกษาเปรียบเทียบการรักษา
แผนปัจจุบันและแผนโบราณ. วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

จารุวรรณ หัสดิน (2531).

รูปแบบการดำเนินงานการป้องกันยาเสพติดของวิทยาลัยครู. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จำรูญ มีชนอมและคณะ (2532).

โครงการวิจัยหารูปแบบการอบรมและการถ่ายทอดความรู้เพื่อป้องกันการใช้ยาผิดและยาเสพติดในงานสาธารณสุขมูลฐาน. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการสาธารณสุขมูลฐาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

จินดา เตชะศิริรินทร์ (2535).

การใช้ยาฆ่าในคนขับรถบรรทุกและการศึกษาเปรียบเทียบการตรวจหาแอมเฟตามีนของอาสาสมัครที่ได้รับยานิตต่าง ๆ จากปั๊สสวาระ. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

จิราภรณ์ สุทธิสานนท์ (2539).

การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษาเขตการศึกษา 9. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จิรุจจ์ พรหมโบล, พ.ต.ท. (2530).

ปัจจัยทางสังคมที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาเสพยาเสพติดให้โทษ: ศึกษาเปรียบเทียบเฉพาะกรณีผู้ต้องขังในเรือนจำทัณฑสถานบำบัดพิเศษบางเขน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ขวลิต ยอดมณีและคณะ (2524).

ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

ชัยวัฒน์ วงษ์อาษาและคณะ (2531).

ผลกระทบของครอบครัว ลักษณะบุคลิกภาพและกลุ่มเพื่อนต่อการใช้ยาเสพติดของผู้ติดยาวัยรุ่นในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ปทุมธานี.

ชาญคณิต ก สุริยะมณี (2530).

ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาของวัยรุ่น. รายงานการวิจัย คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชาญชัย เรืองขจรและคณะ (2534)

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพปัญหายาเสพติดในจังหวัดสงขลาประจำปี 2534.
รายงานการวิจัย วิทยาลัยครูสงขลา.

ชำนาญ สุวรรณรักษ์ (2531).

ปัญหาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ชื่นจิตต์ วงษ์โพธิ์ดี (2534).

ทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจและบุคลากรทางการแพทย์ต่อแนวคิดในการปฏิบัติต่อผู้เสพยาเสพติดในลักษณะของผู้ป่วย. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

ชูชาติ พูลศิริ (2536).

พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 กับการแก้ไขปัญหาด้านการปราบปรามยาเสพติด. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

ไชยยศ เหมะรัชตะ (2539).

“นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการพอกเงิน”. เศรษฐกิจนอกกฎหมาย และนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. รายงานการวิจัย ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิอาเซีย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ณรงค์ สุวรรณเปี่ยม (2532).

ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธุ์ (2538).

การควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศ. วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดลมนรจน์ บากาและคณะ (2535).

การประเมินโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้.
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ดำรง วาสนะสมสิทธิ์ (2536).

การประเมินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในจังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัย.

ถนิมภรณ์ นิลกาญจน์ (2532).

ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบรายบุคคลต่อการลดอารมณ์เศร้าของผู้ติด
เฮโรอีนในระยะถอนพิษยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชา
จิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทวีศักดิ์ จันมณี (2536).

การบริหารจัดการเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดความอ้วน (กลุ่มกระตุ้นระบบ
ประสาทส่วนกลาง). รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

ทวีศักดิ์ จันมณีและคณะ (2537).

พฤติกรรมการใช้ยาเสพติดความอ้วนกลุ่มที่ออกฤทธิ์กระตุ้นประสาทส่วนกลางของ
ข้าราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและบริษัทห้างร้านใน กทม. รายงานการวิจัย
สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา.

ทองอินทร์ วงศ์โสธรและคณะ (2536)

โครงการประเมินผลแผนป้องกันยาเสพติด พ.ศ. 2535 - 2539 ระยะที่ 1. รายงาน
การวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

หัตถดาว ลออโรจน์วงศ์ (2534).

การประเมินผลโครงการฝึกอบรมผู้นำสตรีด้านการป้องกันยาเสพติด. รายงาน
การวิจัย หน่วยงานให้ความช่วยเหลือด้านยาเสพติดสหรัฐอเมริกา.

ทิพย์อร ไชยณรงค์ (2535).

การวิเคราะห์ผลการวิจัยด้านยาเสพติด. รายงานการวิจัย กองวิเคราะห์โครงการ
และประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ธนวิ บุญลือ (2538).

การสื่อสารเพื่อการป้องกันยาเสพติดในสถานประกอบการอุตสาหกรรม.
รายงานการวิจัย คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์ (2534).

พฤติกรรมทางเพศของผู้ติดยาเสพติดโดยใช้เข็มฉีดยา.

นพดล ศักดิ์เจริญชัยกุล (2538).

การศึกษามาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขา. วิทยานิพนธ์ คณะ
สังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นวลน้อย ตริรัตน์ (2539).

“การค้ายาเสพติด: ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง”, เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบาย
สาธารณะในประเทศไทย. รายงานการวิจัย ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะ
เศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มูลนิธิเอเชีย และสำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.).

นักรบ หลิมวิรัตน์ (2536).

แนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติด: ศึกษาเฉพาะกรณีข้าราชการตำรวจ
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นาถเจลิยว ยัณนัทวัฒนาและวศพล วงศ์ศิริรัตน์ (2539 มปพ.).

สรุปสารสำคัญการวิจัยงบประมาณเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด.

น้ำเพชร ขาญภิญโญและคณะ (2533).

ปัญหาการติดสารระเหยของเด็กและเยาวชนในเขตอุตสาหกรรม. รายงานการวิจัย
มูลนิธิวิจัยทางการแพทย์ วชิรพยาบาล.

นิรมล เปลี่ยนจรรยา (2530).

การใช้กัญชาและสารระเหยของนักเรียนวัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร: การเรียนรู้ทางสังคม. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นิรมล เปลี่ยนจรรยา (2536).

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนไทย. รายงานการวิจัย ฝ่ายวิชาการ กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

นิพนธ์ พัวพงศกรและคณะ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2538).

การประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย.. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

นิติ ฤทธิพรพันธุ์ (2538).

การศึกษารูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐ และ NGO ที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

นริภา สุวนิช (2537).

การศึกษารายกรณีของวัยรุ่นที่ติดยาเสพติดคลินิกยาเสพติด 8 ศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากท่อ กทม. วิทยานิพนธ์.

เนาวรัตน์ วัฒนชอบ (2535).

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการประสานงานป้องกันยาเสพติดระดับจังหวัดในภาคกลาง. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บังอร บุญรักษาสัตย์ (2533).

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่เข้ารับการรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยยาเสพติด รพ.ธัญญารักษ์ จ.ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

บัณฑิร อ่อนดำและคณะ (2539).

รายงานผลการวิจัย เรื่องรูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน :

: ศึกษากรณี กทม. และภาคกลาง

: ศึกษากรณีภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

: ศึกษากรณีภาคเหนือ

: ศึกษากรณีภาคใต้

บัณฑิร อ่อนดำและคณะ (2539).

รายงานผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน. (บทสรุปสำหรับนักบริหาร) รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

ปณิตดา เพ็ชรสิงห์ (2530).

อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประคองศรี แซ่เต็ง (2535).

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรกับเจตคติต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จ.สกลนคร.

ประจัน มณีนิล (2529).

ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประเทือง ธนิตผล (2530).

การใช้วิธีการบำบัดรักษาและอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจแทนการใช้เรือนจำต่อ
ผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติด. คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัย
มหิดล

ประไพศรี ช่อนกลิ่นและคณะ (2530).

การป้องกันและควบคุมการใช้สารเสพติดในนักเรียนที่เป็นปัญหาในโรงเรียน
มัธยม 6 แห่ง จังหวัดเชียงใหม่ พ.ศ.2530. รายงานการวิจัย เวชศาสตร์ชุมชน
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวิติ เหมือนรัตน์ (2536).

โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดในโครงการพัฒนาดอยตุง. รายงาน
การวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

ประเสริฐ ดันสกุลและคณะ (2533).

สภาพการใช้สารเสพติดและทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียนชั้น
ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2533 (1990). รายงานการวิจัย กรมการ-
ฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.

ประเสริฐ ดันสกุลและคณะ (2530).

การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2530. รายงานการวิจัย
หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู กระทรวงศึกษาธิการ.

ประเสริฐ เมฆมณีและคณะ (2530).

การศึกษาเรื่องภาวะการเสพยาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางราชทัณฑ์
รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

ปราณี ภาณุมาส (2529).

ผลของการฝึกอบรมการพัฒนาตนเองที่มีต่อพฤติกรรมการบำบัดรักษายาเสพติด
ชั้นตอนพินยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุข-
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปราณี สร้อยสุนทร (2529).

การป้องกันสิ่งเสพติดในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ปราณีต ปิยสิรานนท์ (2538).

การศึกษาปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชนคดียาเสพติด สถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนกลาง. รายงานการวิจัย ฝ่ายจิตวิทยา กองแพทย์ สถานพินิจและ
คุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง.

ปรีชา จำปารัตน์ (2534).

กลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทย. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกัน-
ราชอาณาจักร.

ปรีชา พิมพ์ (2537).

ปัญหาในการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดด้วยวิธีชุมชน
บำบัด: ศึกษาเฉพาะกรณี รพ. ธัญญารักษ์. วิทยานิพนธ์ คณะศิลปศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีสังคม.

ผาสุข พลสุริยา (2529).

การศึกษาทัศนคติของสหวิชาชีพต่อบทบาทหน้าที่ของนักสังคมสงเคราะห์ในงาน
บำบัดการติดยาเสพติดให้โทษ. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์.

ผจงจิต อินทสุวรรณและคณะ (2539)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการติดยาเสพติดของเยาวชน. รายงานการวิจัย
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พยนต์ พันธุ์ศรี (2529).

ปัญหาการประสานงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด. รายงานการ
วิจัย วิทยาลัยกองทัพบก สถาบันวิชาการทหารบกชั้นสูง.

พงศักรดี ตั้งคณาและคณะ (2537).

รายงานสรุปผลการปฏิบัติงานโครงการเพื่อความหวังใหม่แผนภาคใต้ปลอดผู้ติดยาเสพติดในปี ค.ศ. 2000 (20 พ.ย. 35 - 30 มิ.ย. 37).

พรประภา แก้ววักล่า (2534).

ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวพิจารณาความเป็นจริงต่อการลดการเสพติดและเพิ่มการเห็นคุณค่าตนเองของผู้ถูกคุมประพฤติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539.)

ผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย. รายงานการวิจัย คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พรนภา ศุกรเวทย์ศิริ (2530).

ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาของชาวเขาที่ได้รับการบำบัดรักษาในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พรรณวิภา ถาวรประเสริฐ (2532).

ผลการใช้กลุ่มบำบัดแบบประคับประคองที่มีต่ออัตมโนทัศน์และการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรินทร์ สิริสุนทร (2531).

พฤติการรักษาเยียวยาตนเองด้วยฝิ่นของชาวม้งที่เจ็บป่วย: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนม้งแห่งหนึ่งใน จ. เพชรบูรณ์. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

พิภพ ชำนิวิทย์พงษ์ (2536).

การใช้ภาพถ่ายเทียม SPOT เพื่อการสำรวจและจัดการพื้นที่เพาะปลูกฝิ่น. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

พิสุทธิ ศรีขจรและคณะ (2536).

การศึกษาลักษณะของผู้เสพสารระเหยจังหวัดพิษณุโลก. รายงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับอาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พีระศักดิ์ ศรีฤาชาและคณะ (2536).

การใช้ยาม้าในกลุ่มคนขับรถบรรทุกหนัก. รายงานการวิจัย ศูนย์อุดหนุนทั่วไป มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไพโรจน์ ตีรณธนากุลและอดิศักดิ์ พงษ์พูลผลศักดิ์ (2530).

ทัศนคติที่มีต่อเพลงยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า วิทยาเขตธนบุรี.

ปิญญู ทองชัย (2537).

การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม. วิทยานิพนธ์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยงยุทธ สารสมบัติและคณะ (2529).

มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนจากยาเสพติดให้โทษ. รายงานการวิจัย กระทรวงสาธารณสุข.

ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ (2532).

ตัวแบบสมมูลฐานการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น: ทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ยุพา ไทยวงศ์และคณะ (2538)

การประเมินผลการควบคุม ป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของวัณโรคเสฟติด (ยาม้า) รายงานการประเมินผล เสนอสำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.

ยุวรัตน์ วัฒนเนน เส้นทวี (2529)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสำเร็จในการทำงานเป็นทีมของนักสังคมสงเคราะห์ ศึกษากรณีทีมนสวิทยาคลินิกยาเสฟติด กทม. วิทยานิพนธ์ คณะสังคม-ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รัชชน รัตนวิจิตรเดช (2538)

กระบวนการติดเชืโรอื่น. วิทยานิพนธ์ดุขุฎุบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

รัตนพร สุขพรต (2533).

ความสัมพันธ์ของตัวแปรด้านเภสัชวิทยาด้านจิตวิทยาและด้านสังคมกับระยะเวลาในการมีภาวะการติดยาซ้ำของผู้ติดเชืโรอื่นในระหว่างการบำบัดรักษา. วิทยานิพนธ์

ริสา พานิชัตตรา (2538).

การศึกษาเปรียบเทียบผลการให้การศึกษาด้านการป้องกันการติดยาเสฟติด แนวใหม่กับแนวเดิมในนักเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530).

บทบาทของครอบครัวในการป้องกันยาเสฟติด. รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ลัษิต วิชเบุชวันทร์ (2537).

การศึกษาการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามยาเสฟติดในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย.

วราภรณ์ สยนาพันธ์ (2530).

การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลพุทธชินราช จ.พิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วริยา ฐวสิน (2534).

การรับข่าวสารเกี่ยวกับยาฆ่าจากสื่อมวลชนของพนักงานขับรถบริษัทขนส่งจำกัด (บขส.). วิทยานิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วรรณิกา บุญยमानพและคณะ (2536).

การศึกษาสภาพปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการ: ภาคอุตสาหกรรม. รายงานการวิจัย กองป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

วรรณภา จิตรประสงค์ (2531).

ภาพผู้ติดยาเสพติดที่มารับการบำบัดรักษาในสายตาของผู้ให้การบำบัดรักษา. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิภา ด้านธำรงกุลและคณะ (2539).

ความรู้และทัศนคติต่อการติดยาเสพติดและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องของเด็กและเยาวชนที่ต้องโทษ. รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วินนีย์ จันทรเยี่ยม (2536).

กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมที่ส่งผลต่อการใช้ยาเสพติดของชาวอาข่า. วิทยานิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ สาขาการศึกษานอกระบบ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วันชัย ศรีนวนนัต (2532).

การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด. วิทยานิพนธ์ ภาควิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์ (2531).

สาเหตุการติดยาเสพติดในวันรุ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีเชียงใหม่. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิชัย โปษยะจินดา (2534).

รายงานข้อมูลและสถิติโครงการประเมินการใช้วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.

วิรัช โรจนวงศ์และคณะ (2531).

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดโดยการทำงานเป็นสหวิชาชีพ. รายงานการวิจัย โรงพยาบาลนนทบุรี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

วิโรจน์ สุ่มใหญ่ (2529).

ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ยาฆ่าแมลงกับการเกิดอุบัติเหตุเกี่ยวกับการจราจรในกลุ่มคนขับรถบรรทุกทางไกล. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.

วิลาวัลย์ บุญวัฒน์ (2532).

ผลของการใช้การแนะแนวที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องสิ่งแวดล้อมให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนกันทรารม จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย

วิลาสณี วิจารณ์บุตร (2534).

การศึกษาทักษะของบุคลากรทางการแพทย์ต่อปัญหายาฆ่าและแนวทางการแก้ไขป้องกัน: ศึกษาเฉพาะกรณี รพ.ธัญญารักษ์ จ.ปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิวัฒน์ วรรักษ์และคณะ (2530)

วิธีประเมินสถานการณ์การระบาดของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทในหมู่บ้านริโค รายงานการวิจัย กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข

วิวัฒน์ วรรักษและคณะ (2530).

การศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการสั่งใช้ยาโอปิเอตในโรงพยาบาลของรัฐและเอกชน. รายงานการวิจัย กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข.

วีรวรรณ วุธีรไกรลาส (2536).

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการด้านการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขต กทม. วิทยานิพนธ์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วุฒิ เหล่าสุนทร (2536).

อาชญากรรม: การค้ายาเสพติด (ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขัง). รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

แววตา ธนบัตร (2535).

การศึกษาผลการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าที่มีต่อเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศรัชาติ ลิ้มปัสุรีย์ (2529).

การศึกษาทัศนคติและแนวทางของเจ้าหน้าที่ฝ่ายบำบัดรักษาที่มีต่อการใช้มาตรการทางกฎหมายในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศักดินา บุญเปี่ยม (2533)

ผลของการใช้สารชักงูที่มีต่อเจตคติเกี่ยวกับวิธีการบำบัดรักษาในชั้นฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ติดยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศักดิ์นา บุญเปี่ยม (2534)

ทัศนคติของผู้ป่วยยาเสพติดที่มีต่อการเปิดรับข่าวสารในเรื่องการบำบัดรักษา: ศึกษาเฉพาะกรณี รพ.ธัญญารักษ์ กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพร ตีปยานนท์ (2532).

การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ในการเผยแพร่นโยบายรัฐบาลด้านการป้องกันยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศุภณัฏฐ์ วิชาศึกษาป้องกัน วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ (2537).

การศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการวิจัย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดและ N.A.U. สถานทูตสหรัฐอเมริกา.

สนิท วงศ์ประเสริฐ (2531).

ประสบการณ์ในการพัฒนา ศึกษาเฉพาะกรณีการเสพติดของชาวเขาเผ่ามูเซอ. รายงานการวิจัย สถาบันชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย.

สนิท สมัครการ (2530).

พฤติกรรมและทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติดของคนหนุ่มสาวไทย. รายงานการวิจัย สำนักวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย (2530).

การศึกษาความรู้สึกรู้สึกของผู้ติดยาเสพติดที่มีต่อศาสนาและวิธีการนำศาสนามาแก้ปัญหาเสพติด. รายงานการวิจัย คณะอนุกรรมการศึกษาวิจัย ศูนย์ประสานงานกลางองค์การภาคเอกชนต่อต้านยาเสพติด สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

สมจิตต์ รงค์จิตประภัสร์ (2535).

มูลเหตุจูงใจเสพสารให้โทษและสารเสพติดของเด็กชายวัยรุ่น อ.เมือง จ.เชียงใหม่. รายงานการวิจัย คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สมชัย ขวลิธธาดา (2530).

ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับสิ่งเสพติดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมบัติ มลิทธจินดา (2538).

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน เกี่ยวกับการกระทำผิดพระราชกำหนดป้องกันสารระเหย พ.ศ. 2533: ศึกษาเฉพาะในเขตนครบาล. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมพร ไตศิริพัฒนา (2532).

การศึกษาพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการแพร่เชื้อโรคเอดส์: ศึกษาเฉพาะกรณี กลุ่มผู้ป่วยยาเสพติด ณ โรงพยาบาลนนทบุรีและคลินิกยาเสพติดของสำนักอนามัย กทม. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สมลักษณ์ สังข์เกษม (2537).

การสำรวจสภาพการติดและการปรับตัวต่อโรคเอดส์ของชาวประมงเรือขนาดเล็กในจังหวัดสงขลา. รายงานการวิจัย ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สมศักดิ์ ทองน่ม (2539).

ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคใต้ สำนักงาน ป.ป.ส. รายงานการวิจัย ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคใต้ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สาคร พุทธบวณ (2533).

การพัฒนานหลักสูตรการฝึกอบรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดและยาเสพติด
สำหรับบุคลากรในงานสาธารณสุขมูลฐาน. รายงานการวิจัยกระทรวงสาธารณสุข.

สายันต์ เพ็ชรยืนยง (2529).

โครงการรณรงค์เพื่อการเลิกเสพยาฝิ่นของคณะกรรมการหมู่บ้านแม่เงา.
วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สายมิตร กัลยาณมิตร (2536).

การดำเนินงานตามโครงการกำจัดพืชเสพติด กองทัพบกที่ 3. รายงานการวิจัย
วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

สารภี ศิลาและคณะ (2534).

การแพร่ระบาดของสารเสพติดที่ไม่ใช่ฝิ่นในชุมชนชาวเขา: การใช้สารเสพติด
ประเภทยาบ้าในชุมชนกระเหรี่ยงเขตพื้นที่แม่สรวงน้อย. รายงานการวิจัย
โครงการพัฒนาเขตพื้นที่สูงไทย-ออสเตรเลีย.

สำนักงาน ป.ป.ส. สถาบันวิทยาศาสตร์การแพทย์ทหารบก กองบัญชาการทหารสูงสุด (2529).

รายงานผลการศึกษาผู้ต้องขังเสพยาเสพติดในเรือนจำและทัณฑสถานในเขต
กทม. รายงานการวิจัย กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย.

สำนักงาน ป.ป.ส. (2535).

การศึกษาและสำรวจสภาพปัญหาเสพติดในกรุงเทพมหานคร. รายงานการ
วิจัย กองวิชาการและวางแผน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงาน ป.ป.ส. (2537).

สภาพปัญหาเสพติดประเทศไทยจากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/
ชุมชนปี 2535. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ท้องถิ่น กรมการปกครอง.

สำนักงาน ป.ป.ส. (2537).

สรุปปัญหายาเสพติดระดับจังหวัดปี 2537 จากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน ยาเสพติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน. จัดทำโดย สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดร่วมกับกระทรวงมหาดไทย.

สุชาติ นิลมาก (2534).

ชุมชนบำบัด: การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภัทตร์ วาณิชเสรีและคณะ (2533).

การศึกษาหาตัวแปรที่เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เข็มส่วนตัวในผู้ติดยาเสพติด. รายงานการวิจัย USAID.

สุพล รุจิรพัฒน์ (2533).

ปฏิกิริยาของผู้ติดยาเสพติดที่มีต่อโรคเอดส์ . รายงานการวิจัย โรงพยาบาลพระศรีมหาโพธิ์ กองสุขภาพจิต กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.

สุเมตตา กุลละวณิชย์และคณะ (2536).

ปัจจัยบางประการที่มีผลต่อการเสพติดสารเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้. รายงานการวิจัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สุพล ปราณวนิช (2536).

การใช้เครื่องมือมาตรฐานในการประเมินผลโครงการเผยแพร่เพื่อการป้องกันยาเสพติด (ฐานชุมชน). รายงานการวิจัย การป้องกันยาเสพติด สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สุธิรา วิสารทพงศ์ (2532).

ผลของความเครียดและแรงสนับสนุนทางสังคมที่มีต่อผู้ที่ติดยาเสพติด. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุวิไล แสงวัฒน์ (2533).

ความรู้และการรับรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์และการติดยาเสพติดที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการกินเมธาโคน. วิทยานิพนธ์ โครงการสนับสนุนงานวิจัยของ นักวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุดจิต เจนนพกาญจน์ (2533).

การติดตามผลการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษในโรงพยาบาลตำรวจ.

โสภา ชูพิกุลชัยและคณะ (2529).

การศึกษาวิธีการนำศาสนามามีส่วนช่วยแก้ปัญหาเสพติด. รายงานการวิจัย ศูนย์ประสานงานกลางองค์กรเอกชนต่อต้านยาเสพติด (ศอศ.) สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

โสภา ชูพิกุลชัย (2530).

ปัจจัยทางสังคมสำหรับเป็นข้อบ่งชี้ภาวะการเสพติดของชาวไทยทำงานในปัจจุบัน. รายงานการวิจัย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

โสภา ชูพิกุลชัยและคณะ (2530).

การศึกษาความรู้สึกรู้สึกของผู้ติดยาเสพติดที่มีต่อศาสนาและวิธีการนำศาสนามาแก้ปัญหาเสพติด. รายงานการวิจัย คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

โสภา ชูพิกุลชัย ขปิลม้วนและคณะ (2533).

การศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชนย่านชุมชนแออัด: การศึกษาเฉพาะกรณีกรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย คณะกรรมการพัฒนาชุมชน สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย.

อมฤต ณ สงขลา (2530).

ปัญหาเสพติดให้โทษในกองทัพบก. รายงานการวิจัย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.

อรเพ็ญ นาควัชรและคณะ (2530).

อิทธิพลและบทบาทของครอบครัวที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นปัญหาและการใช้สารเสพติดของเด็กนักเรียน. รายงานการวิจัย คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรสา โพธิ์ทอง (2532).

ความคิดและความต้องการด้านการศึกษานอกโรงเรียนของเยาวชนที่มีประวัติยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลาง.

อรอนงค์ พงษ์ชุมแพ (2538).

ความรู้เกี่ยวกับยาฆ่าและการป้องกันตนเองจากการเสพยาฆ่าของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อ.หัวหิน จ.ประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรรณพ วิสุทธิสรรรค (2534).

สภาวะการติดเชื้อไวรัสเอดส์ในกลุ่มชาวเขาติดสารเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา. รายงานการวิจัย ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคเหนือ.

อัญปียา ปุรินทราภิบาล (2537).

ความเข้าใจและพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา: ศึกษาเฉพาะกรณีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์คอมมูนิตี้อินคอนโทรและศูนย์ฯ วัดธาตุทอง. วิทยานิพนธ์ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

อังสนา เปะนันทน (2536).

การศึกษารายกรณีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียนวัดบางโพโสมาวาสสังกัด กทม. ที่มีพฤติกรรมสูดดมสารระเหย. วิทยานิพนธ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อัมมาร สยามวาลาและชัยยุทธ์ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (2532).

บทบาทของการลักลอบค้ายาเสพติดต่อเศรษฐกิจไทย. รายงานการวิจัย
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาสังคมไทย.

อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยาและคณะ (2533).

โครงการประเมินผลการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดผ่านสื่อมวลชน
ระยะที่ 1 (ฉบับเพิ่มเติม). รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยาและคณะ (2533).

โครงการประเมินผลการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดผ่านสื่อมวลชน
ระยะที่ 2 (ฉบับเพิ่มเติม). รายงานการวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยาและคณะ (2534).

โครงการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดผ่านสื่อมวลชน. รายงาน
การวิจัย สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อำพล บัวแก้ว (2536).

ข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดและการให้บริการบำบัดรักษา
แบบผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลสมุทรสงคราม. รายงานการวิจัย โรงพยาบาล
สมุทรสงคราม.

อุมา เริ่มรุจน์ (2531).

การแพร่ระบาดของการใช้ยากระตุ้นประสาท: การศึกษาสำรวจปัจจัยปัญหา
และผลกระทบต่อครอบครัวและสังคมของกลุ่มคนงานโรงงานแล่ปลา จังหวัด
สมุทรปราการ. รายงานการวิจัย โรงพยาบาลตำรวจ.

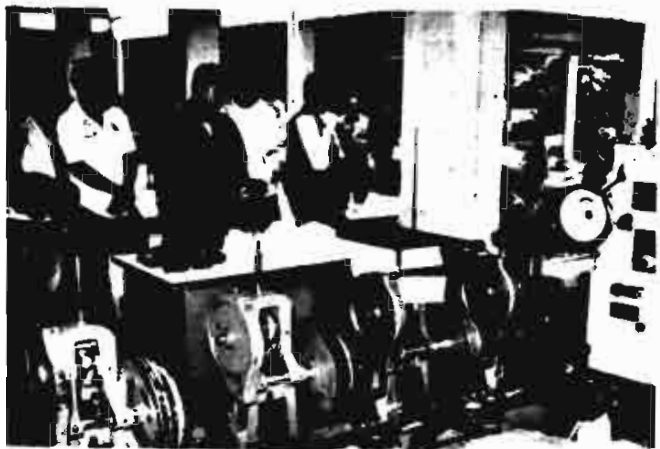
อุษา จารุสวัสดิ์และคณะ (2535).

ลักษณะบุคลิกภาพ CPI ของนักเรียนที่ใช้สิ่งเสพติดในเขตอำเภอเมือง จังหวัด เชียงใหม่. รายงานการวิจัย โรงพยาบาลประสาทเชียงใหม่.

เอี่ยมพร กาญจนรังสีชัย (2532).

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อด้านสุขภาพการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติ-
กรรมการป้องกันโรคเอดส์ของผู้เสพเฮโรอีนทางเส้นเลือด. รายงานการวิจัย
ทุนมูลนิธิหม่อมเจ้าหญิงจิราธา (ชุมพล) จุฑาธุช.

การปราบปรามยาเสพติด

การทำลายไร่กัญชา

บทที่ 3

สรุปและสังเคราะห์สาระสำคัญของงานวิจัยที่เลือกสรร

ผู้วิจัยได้เลือกงานวิจัยที่สำคัญ ๆ แล้วดำเนินการสรุปสาระสำคัญแล้วสังเคราะห์งานวิจัยดังกล่าวโดยจะนำเสนอตามลำดับดังนี้

3.1 สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่เลือกสรร

3.2 การสังเคราะห์งานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการจัดการแก้ปัญหา
เสพติด

3.1 สรุปสาระสำคัญของงานวิจัยที่เลือกสรร

งานวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการแก้ปัญหาเสพติด (พ.ศ. 2529 - 2539) ที่ดำเนินการสรุปมีทั้งหมด 51 เรื่อง ดังนี้

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติด ในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (จังหวัดเพชรบูรณ์ : จังหวัดพิจิตร)
ผู้วิจัย	ศูนย์เวชศึกษาป้องกัน วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2525 (ปีการศึกษาที่เก็บข้อมูล)
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพการใช้)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดในกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนและนักศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการของจังหวัดในเขตรับผิดชอบของวิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ โดยแยกประเด็นดังนี้

ระดับประถมศึกษา

1. เพื่อศึกษาลักษณะของการรู้จักสารเสพติดของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาแหล่งความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียน

ระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาสาเหตุการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนและนักศึกษาต่อสารเสพติด การใช้สารเสพติดและ

ผู้ใช้สารเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นวิธีวิจัยแบบสำรวจ โดยมีประชากรเป้าหมาย คือ นักเรียน นักศึกษา ในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงอุดมศึกษาในจังหวัดเพชรบูรณ์และจังหวัดพิจิตร ปีการศึกษา 2525 ทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธี Multistage Random Sampling ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 2,239 คน เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาจำนวน 1,301 คน มัธยมศึกษาและอุดมศึกษา 938 คน เก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนประถมศึกษา โดยการสัมภาษณ์ประกอบกับแบบสอบถาม และในระดับประถมศึกษาและอุดมศึกษาใช้แบบสอบถาม

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลของการศึกษา ในระดับประถมศึกษาพบว่า นักเรียนรู้จักสารเสพติดทุกชนิด โดย การได้ยินแต่ชื่อมากที่สุด คือ เฮโรอีน มึน และกัญชา สารเสพติดที่นักเรียนเคยเห็นของจริงมากที่สุดคือ บุหรี่ และเหล้า สารเสพติดที่นักเรียนเคยลองใช้มีทุกชนิดที่ทำการศึกษา แต่ที่เคยลอง ใช้มากที่สุดคือ การดื่มเหล้า สูบบุหรี่ และสูดดมทินเนอร์ ตามลำดับ นักเรียนเคยเห็นสารเสพติดจากการที่เห็นคนอื่นใช้ เห็นคนในครอบครัวใช้ เห็นจากเพื่อนใช้ และเคยไปซื้อให้ผู้อื่นใช้ ส่วนสารเสพติดที่นักเรียนได้ยินชื่อ โดยไม่เคยเห็นของจริงนั้น นักเรียนส่วนใหญ่รู้จักจากสื่อมวลชนต่าง ๆ จากกิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียน จากบุคคลภายนอก จากเพื่อนและจากสมาชิกในครอบครัว

ผลของการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาพบว่า นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้สารเสพติด สารเสพติดที่นักเรียนนักศึกษาใช้มากที่สุดคือ การสูบบุหรี่ การดื่มเหล้า และสูดดมทินเนอร์ และสูดดมน้ำมันเบนซิน ซึ่งจะใช้เป็นครั้งคราวเท่านั้น นักเรียนนักศึกษาเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เพื่อนใช้สารเสพติดคือ การอยากลอง การถูกเพื่อนชักชวน การที่มีเรื่องไม่สบายใจ เพื่อความสนุก การต้องการเข้ากับเพื่อน เห็นเป็นการโก้หรู และเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า สารเสพติดทุกชนิดมีอันตราย เป็นสิ่งที่ไม่ดี และผู้ที่ใช้สารเสพติดไม่แน่ใจว่าจะวางใจได้หรือไม่ ยกเว้นผู้ที่สูบบุหรี่ และการที่สมาชิกในครอบครัวใช้สารเสพติดไม่ว่าชนิดใดก็ตามเป็นที่น่าสนใจ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้ส่วนนักเรียนประถมศึกษาซึ่งไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างผิวเผิน โดยสรุปดังนี้

1. การเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดควรเผยแพร่ทางสื่อมวลชน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ เพื่อนักเรียนจะได้ทราบถึงโทษและภัยของยาเสพติดที่เกิดขึ้นกับตนเองและสังคม

2. โรงเรียนต้องมีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด

3. ผู้ปกครองหรือผู้ใหญ่ควรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็ก

สำหรับระดับมัธยมศึกษา ผู้วิจัยได้เสนอแนะซึ่งสามารถกล่าวโดยสรุปดังนี้

1. ผู้ใหญ่ควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนและสร้างค่านิยมที่ถูกต้อง เพราะนักเรียนเกิดความสับสนว่าคำสอนกับการปฏิบัติของผู้ใหญ่ไม่สอดคล้องกับการปฏิบัติ เช่น การดื่มเหล้า และสูบบุหรี่

2. ผู้ปกครองควรเอาใจใส่ดูแลบุตรหลานและครูเอาใจใส่นักเรียนในรับผิดชอบ
3. โรงเรียนควรมีกิจกรรมสัปดาห์ป้องกันยาเสพติดทุก ๆ สัปดาห์
4. โรงเรียนควรมีการแนะแนวการปรับบุคลิกภาพของนักเรียน ให้รู้จักแก้ไขปัญหา

และมีจุดมุ่งหมายในชีวิต

5. ควรมีการวิจัยศึกษาสาเหตุที่แท้จริงของการใช้สารเสพติดของนักเรียน

ชื่อโครงการวิจัย	ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ยาฆ่าแมลงกับการเกิดอุบัติเหตุ เกี่ยวกับการจราจรในกลุ่มคนขับรถบรรทุกทางไกล
ผู้วิจัย	วิโรจน์ สุ่มใหญ่ งานระบาดวิทยา กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2529 (รายงาน)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยต้องการหาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ยาฆ่าแมลงกับการเกิดอุบัติเหตุ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ และเป็นการศึกษาแบบย้อนหลัง (Retrospective Study) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามผู้ขับรถบรรทุกทางไกลจำนวน 475 คน ผู้ตอบคำถามทุกคนเป็นชาย อายุไม่ต่ำกว่า 25 ปี และได้รับใบอนุญาตขับรถยนต์สาธารณะมาแล้วไม่ต่ำกว่า 1 ปี และสอบถามประวัติการใช้ยาฆ่าแมลงและการเกิดอุบัติเหตุในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา ได้แบบสอบถามกลับคืนแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้ใช้ยาฆ่าแมลง 71 คน (ร้อยละ 14.95) และกลุ่มผู้ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง 392 คน (มีผู้ไม่ตอบ 12 คน)

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้ขับรถบรรทุกทางไกลร้อยละ 14.95 รายงานว่าใช้ยาฆ่าแมลง ผู้ขับรถฯ ที่ใช้ยาฆ่าแมลงส่วนมากมีการศึกษาระดับประถม และมีการศึกษาต่ำกว่าผู้ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง กลุ่มผู้ใช้ยาฆ่าแมลงมีภรรยาเป็นแม่บ้านเฉย ๆ เป็นจำนวนมากกว่า เข้าบ้านอยู่มากกว่า ขับรถจำนวนชั่วโมงในการขับรถแต่ละเที่ยวมากกว่ากลุ่มผู้ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง

นอกจากนี้ได้พบว่าการใช้ยาฆ่าแมลงมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเกิดอุบัติเหตุ กล่าวคือร้อยละ 79 ของกลุ่มผู้ใช้ยาฆ่าแมลงรายงานว่าเคยเกิดอุบัติเหตุ เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 46 ของผู้ขับรถบรรทุกที่ไม่ใช้ยาฆ่าแมลงรายงานว่าเคยมีอุบัติเหตุในรอบปีที่ผ่านมา (ศึกษาข้อมูลปี พ.ศ. 2526)

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (วิโรจน์ สุ่มใหญ่) 2529: 11-12) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ผลของการวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเรื่องคนขับรถบรรทุกใช้ยามาดังนี้

1. ควรให้การศึกษากับคนขับรถบรรทุก ให้ทราบถึงอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากการใช้ยาม้า ความรู้ที่จะเผยแพร่ให้กับคนขับรถบรรทุกได้ทราบควรจะอยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย เพราะคนขับรถบรรทุกส่วนใหญ่มีพื้นฐานการศึกษาดำ
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการประกอบการขนส่ง เช่น กรมการขนส่งทางบก หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงาน เช่น กรมแรงงาน ควรจะดำเนินการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง จัดให้อาชีพขับรถบรรทุกเป็นอาชีพพิเศษที่มีชั่วโมงการปฏิบัติงานในแต่ละเที่ยวไม่เกิน 6 ชั่วโมง เพราะจากการวิจัยพบว่าคนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาม้าส่วนใหญ่คือร้อยละ 23 มีชั่วโมงการขับระหว่าง 7-10 ชั่วโมงต่อวัน แะร้อยละ 34 มีชั่วโมงการขับมากกว่า 10 ชั่วโมงต่อวัน การขับรถเป็นเวลานาน ๆ เช่นนี้เป็นสิ่งที่ไม่อยู่ในปกติวิสัยที่คนธรรมดาจะปฏิบัติได้
3. เพื่อเป็นการแก้ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจให้กับครอบครัวของคนขับรถบรรทุก สมาคมหรือองค์การภาคเอกชนที่ทำหน้าที่ทางด้านสังคมสงเคราะห์ เช่น สมาคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ควรจัดฝึกอาชีพให้แก่ภรรยาของคนขับรถบรรทุก เพื่อนำไปประกอบอาชีพเพิ่มพูนรายได้ให้แก่ครอบครัว ทั้งนี้เพราะจากการวิจัยพบว่าภรรยาของคนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาม้าร้อยละ 61 อยู่กับบ้านเฉย ๆ ไม่ได้ประกอบอาชีพอะไร

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษามาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	นพดล ศักดิ์เจริญชัยกุล วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2538
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา: พฤติกรรมการใช้ยา) การป้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึง ความรู้ ความเข้าใจของชาวเขาเผ่าม้งต่อยาเสพติด
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้ยาและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการป้องกัน ปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง
4. เพื่อศึกษามาตรการในการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติด ในชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง
5. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวางแผนป้องกันยาเสพติดในชุมชนชาวเขาเผ่าม้งและชาวเขาเผ่าอื่น ๆ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ โดย (1) มีการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (2) การสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์ทำการสัมภาษณ์กลุ่มผู้เสพยาชาวม้งในตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ จำนวน 100 คน และ (3) การศึกษาเฉพาะกรณี (Case Study) จำนวน 5 ราย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาโดยสรุป ดังนี้

ผู้เสพยาเสพติดชาวม้งส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 46-65 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 41.6 ปี ส่วนการนับถือศาสนาส่วนใหญ่นับถือผีบรรพบุรุษ

และไม่ได้รับการศึกษา ทางด้านสถานภาพสมรสส่วนใหญ่แต่งงาน ส่วนทางด้านอาชีพส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในระหว่าง 1,200-5,000 บาทต่อปี ส่วนบทบาทและหน้าที่ในครอบครัวส่วนใหญ่จะเป็นบิดามารดา ส่วนทางด้านพฤติกรรมการใช้ยาและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนชาวเขา สาเหตุที่ผู้เสพยาเสพติดชาวเผ่าม้งติดยาเสพติดส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเจ็บป่วยและช่วยให้คลายปวดเมื่อยร่างกายจากการทำงาน และจะใช้วิธีการเสพยาโดยการสูบ ส่วนปริมาณยาเสพติดที่ใช้และจำนวนครั้งที่เสพส่วนใหญ่จะใช้ฝิ่นและเสพยา 1-3 ครั้งต่อวัน สำหรับจำนวนเงินที่ใช้ซื้อยาเสพติดส่วนใหญ่จะใช้ตั้งแต่ 10-100 บาทต่อวัน และจำนวนผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่เห็นว่ามีตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป ส่วนชนิดของยาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่ามี 4 ชนิด (ฝิ่น ผงขาว กัญชา ยาม้า)

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้เสพยาเสพติดชาวเผ่าม้งมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี

ด้านปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขา ด้านเจ้าหน้าที่ ได้แก่ เจ้าหน้าที่บางคนมีส่วนรู้เห็นการซื้อขายยาเสพติดในชุมชน ส่วนทางด้านกฎหมาย ได้แก่ การลงโทษผู้ค้ายาเสพติดน้อยเกินไป ส่วนทางด้านงบประมาณ ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ ทางด้านผู้ค้ายาเสพติด ได้แก่ มีผู้ค้ายาเสพติดในชุมชนจำนวนมาก ทางด้านประชาชน ได้แก่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดน้อย และทางด้านสิ่งแวดล้อมไม่ดี เจ้าหน้าที่ขาดความชำนาญทางภูมิศาสตร์ เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องบางส่วนมีการรับสินบน เจ้าหน้าที่บางส่วนเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ มีการใช้ยาเสพติดด้านประเพณีวัฒนธรรม การใช้ยาเสพติดเป็นยารักษาโรค ยาเสพติดมีรายได้สูงกว่าการประกอบอาชีพอื่น ๆ และผู้นำชุมชนไม่ให้ความสนใจปัญหายาเสพติด ตลอดจนถึงเจ้าหน้าที่ไม่ได้รับความร่วมมือในการป้องกันยาเสพติดจากประชาชน

ส่วนทางด้านมาตรการในการดำเนินการ ป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขา ด้านมาตรการการศึกษา ได้แก่ ควรส่งเสริมครอบครัวให้รู้จักดูแลเอาใจใส่สมาชิกในครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ ด้านมาตรการบริการสนเทศและเผยแพร่ข่าวสาร ได้แก่ การออกเสียงตามสายทางหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน ด้านมาตรการทางเลือก ได้แก่ การฝึกฝนอาชีพในหมู่บ้าน ด้านมาตรการสอดแทรก ได้แก่ การให้การสงเคราะห์แก่ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา ด้านมาตรการใช้วัฒนธรรม ได้แก่ การใช้สุนัขอสูติกรรมในการตรวจสอบยาเสพติดในชุมชน มาตรการทางด้านกฎหมาย ได้แก่ การเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้ค้ายาเสพติดให้มากขึ้น มาตรการด้านแนววัฒนธรรมชุมชน ได้แก่ ควรให้มีการเลิกใช้ยาเสพติดในการรับรองแขกในชุมชน และวิธีการทาง

ด้านกฎหมาย การปราบปรามพ่อค้ายาเสพติดในชุมชน การออกหมายเลขธนบัตร การใช้ระบบผู้อาวุโสตกเดือน การฝึกฝนอาชีพ การให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องยาเสพติด การเปลี่ยนแปลงความคิดความเชื่อและทัศนคติในด้านประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนจนถึงการบำบัดรักษา

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการศึกษา

ผู้วิจัยได้เสนอแนะ 2 ระดับคือ

1. ระดับนโยบาย

1.1 ควรจัดทำแผนป้องกันยาเสพติดในชุมชนชาวเขาโดยเฉพาะ โดยให้สอดคล้องประเพณีวัฒนธรรมของชาวม้ง ตลอดจนสภาพศาสนา เศรษฐกิจ ทัศนคติความเชื่อ และต้องมีขอบเขต วิธีการ อำนาจหน้าที่ เป้าหมายที่ชัดเจน และลดการซ้ำซ้อนของงาน

1.2 ควรจัดตั้งคณะกรรมการเฉพาะเพื่อแก้ไขปัญหาเสพติดในชุมชนชาวม้ง โดย มีรูปแบบประกอบด้วยตัวแทนของทุกกระทรวงทบวงกรม ที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงกับพื้นที่ ตำบลเช็กน้อย

2. ระดับปฏิบัติ

2.1 สำหรับชาวม้งที่ติดยาเสพติด

ควรได้รับการบำบัดรักษาและการปรับปรุงสภาพแวดล้อม เช่น การกำจัดแหล่งผลิตค้ายาและแหล่งเสพติดในหมู่บ้าน ตลอดจนการส่งเสริมสถาบันสังคมให้เข้มแข็ง เช่น ครอบครัว โรงเรียน วัด ตลอดจนเจ้าหน้าที่ ประชาชนควรปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตร แต่กลับเสนอแนะให้ทางราชการจะต้องปราบปรามผู้เสพยาเสพติดชาวม้งอย่างจริงจังและต่อเนื่อง นอกจากนี้ควรมีการฝึกฝนอาชีพและให้เงินทุนกู้เพื่อประกอบอาชีพ

2.2 สำหรับชาวม้งทั่วไป

ก. ควรมีการเร่งเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาศัยกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การรณรงค์การจัดนิทรรศการ การอบรมแนะนำให้คำปรึกษา การกระจายข่าว โดยหอกระจายข่าวของหมู่บ้าน การจัดหาภาพยนตร์ วีดีโอให้ความรู้เรื่องยาเสพติด

ข. ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย

ค. การส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อด้านประเพณีบางอย่างเกี่ยวกับยาเสพติด

ง. มาตรการอื่น ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เช่น การศึกษา บริการสนเทศ และการเผยแพร่ข่าว ฯลฯ

ชื่อโครงการวิจัย	ปัญหาการประสานงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด
ผู้วิจัย	พยนต์ พันธุ์ศรี วิทยานิพนธ์ วิทยาลัยกองทัพบก
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2529
ประเภทงานวิจัย	การบริหาร การจัดการ นโยบาย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

โดยสรุปแล้วผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการประสานงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยรวบรวมสภาพปัญหาในการประสานงานตามมาตรการต่าง ๆ ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมสภาพปัญหาในการประสานงานตามมาตรการต่าง ๆ ที่ปรากฏตามข้อเท็จจริงเท่าที่ผู้วิจัยจะสามารถรวบรวมได้ นำมาสรุป วิเคราะห์ และกำหนดแนวทางแก้ไขโดยอาศัยประสบการณ์ที่ผู้เขียนรับราชการมาเป็นเวลายาวนานในสำนักงาน ป.ป.ส.

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

การดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. แบ่งออกเป็นมาตรการใหญ่ ๆ 4 ด้านคือ การป้องกันยาเสพติด การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ การควบคุมพืชเสพติด และการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งมาตรการแต่ละด้านสำนักงาน ป.ป.ส. ต้องมีบทบาทสำคัญในการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การประสานงานที่มีประสิทธิผล จึงเป็นภารกิจสำคัญและเป็นเจตนารมณ์ของการก่อตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519

การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งกับภาครัฐและภาคเอกชนในทุกมาตรการมีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีรูปแบบต่าง ๆ ดังนี้ ผู้วิจัย (2529: 150-153) ได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

- 1) การประสานงานในรูปแบบคณะอนุกรรมการ
- 2) การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามมาตรการนั้น ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- 3) การประสานงานกับองค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ

การประสานงานในรูปองค์กรเหล่านี้ใช้เครื่องมือดำเนินงานหลายรูปแบบในแต่ละรูปแบบมีความมุ่งหวังเพื่อจะให้เกิดประสิทธิภาพของการประสานงานระหว่างองค์กรต่าง ๆ โดยมีรูปแบบของการประสานงานดังนี้

- 1) การประสานงานด้านแผน
- 2) การประสานงานด้านข้อมูลข่าวสาร
- 3) การประสานงานด้านงบประมาณ
- 4) การประสานงานด้านการปฏิบัติการร่วม ซึ่งแบ่งเป็นการปฏิบัติการร่วมในรูปของโครงการ (Joint Operation) และการประสานงานเฉพาะกรณี (Ad-Hoc-Co-operation)

รูปแบบการประสานงานทั้งหมดตามองค์กรต่าง ๆ ที่เป็นอยู่ ในระยะเวลาที่ผ่านมาแม้จะเกิดผลดีในแง่ของความพยายามที่จะร่วมมือระดมพลังอำนาจของส่วนต่าง ๆ เข้ารณรงค์ในการแก้ไขปัญหาจนอาจจะกล่าวได้ว่า รูปแบบในการแก้ปัญหายาเสพติดที่ถูกต้องก็คือ การรวมพลังอำนาจเหล่านี้เข้าด้วยกัน จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงกว่าความพยายามแก้ไขโดยหน่วยงานเดียว แต่ผลต่อเนื่องที่ติดตามมาอีกประการหนึ่งก็คือ ปัญหาที่เกิดจากการประสานงานทั้งในแง่ของรูปแบบการประสานงานและองค์กรการประสานงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของตัวกลางในการประสานงาน ซึ่งได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ส.

จากการศึกษาปัญหาอันเกิดจากการประสานงานทั้ง 4 มาตรการ มีปัญหาร่วมแสดงออกได้ดังนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากรูปแบบการประสานงาน

ก. หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่มี การประสานงานที่ดี แม้ว่าจะมีการกำหนดรูปแบบในการประสานงานแล้วก็ตาม แต่รูปแบบเหล่านี้ไม่ได้ช่วยให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพเท่าที่ควร หน่วยงานบางหน่วยยังไม่มี ความเข้าใจในรูปแบบนี้มากนัก เช่น การประสานงานด้านแผน งบประมาณ ข้อมูลข่าวสาร ฯลฯ

ข. ในการประสานงานด้วยรูปแบบข้างต้น บางครั้งล่าช้า หาข้อยุติในปัญหาไม่ได้ แต่ละหน่วยงานให้ความสำคัญของหน่วยงานตนมากกว่าการคำนึงประโยชน์ร่วมกันในการแก้ไขปัญหา ซึ่งทำให้แผนงาน โครงการที่กำหนดไปแล้วถูกละเลยไม่ค่อยจะปฏิบัติตามหลักการ

2) ปัญหาเกิดจากองค์กรการประสานงาน

ก. ปัญหาสำคัญที่สุดประการหนึ่ง ก็คือ บทบาทในฐานะหน่วยงานกลางของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งรับผิดชอบในการประสานงานกับหน่วยข้างเคียงอื่น ๆ และเป็นบทบาทในฐานะของฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการตามมาตรการต่าง ๆ กล่าวได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ส. ประสบกับปัญหาการปฏิบัติให้เป็นไปตามบทบาทนี้อย่างมาก ฝ่ายเลขานุการของคณะ

อนุกรรมการทุกชุดยังไม่สามารถหยิบยกปัญหา เสนอปัญหาเข้าที่ประชุมได้อย่างถูกต้อง และมีลักษณะทางนโยบาย ขาดเทคนิคในการกระตุ้น เร่งเร้าให้หน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ในหลายกรณีวาระการประชุมกลับเป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ

ข. การประสานงานในรูปแบบคณะอนุกรรมการของทุกมาตรการ ยังคงมีส่วนประกอบของบุคคลที่ไม่อยู่ในฐานะตัดสินใจได้ในที่ประชุม ไม่สามารถนำมติ ข้อตกลงของที่ประชุมไปมีผลบังคับใช้ในหน่วยงานของตนได้ และคณะอนุกรรมการส่วนใหญ่ยังสำคัญว่า บทบาทของตนอยู่ในฐานะตัวแทนของหน่วยงานที่สังกัดเท่านั้น จึงพยายามพิทักษ์ ปกป้อง ผลประโยชน์ขององค์กรที่ตนสังกัดมากกว่า

จากปัญหาที่เกิดขึ้นเมื่อพิจารณาถึงสาเหตุเชิงวิเคราะห์อาจสรุปได้ว่า ปัญหาการประสานงานในการแก้ไขยาเสพติดมีสาเหตุมาจาก

1) ปัญหาภายในของสำนักงาน ป.ป.ส. ในการจัดรูปการประสานงานกล่าวได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานที่สำคัญที่สุดในผลของความสำเร็จของการประสานงาน การกำหนดบทบาทเพื่อให้เกิดความเชื่อมต่อที่เหมาะสมระหว่างสำนักงาน ป.ป.ส. กับหน่วยงานข้างเคียงจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด การวิเคราะห์ปัญหาของการประสานงาน จึงอยู่ที่ว่า สำนักงาน ป.ป.ส. มีความเข้าใจต่อภารกิจนี้อย่างแจ่มชัดหรือไม่ ทั้งในแง่ของหลักการและขั้นตอนการปฏิบัติ ซึ่งพอจะสรุปได้ว่า สำนักงาน ป.ป.ส. ยังไม่เข้าใจต่อบทบาทของตนอย่างชัดเจนต่อการแสดงบทบาทในฐานะหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบทางด้านนโยบายจริง ๆ และยังไม่มีการปฏิบัติ วิธีการประสานงานที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับการประสานงานกับหน่วยอื่น ๆ เมื่อไม่มีบทบาทที่แน่ชัดเช่นนี้ ในบางด้าน เช่น การปราบปรามยาเสพติด บทบาทของ ป.ป.ส. จึงมีฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติที่รับผิดชอบด้านการปราบปรามหน่วยหนึ่ง

2) สาเหตุอันเกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเป็นอุปสรรคของการประสานงาน กล่าวคือ หน่วยงานบางหน่วยถือภารกิจด้านยาเสพติดเป็นงานฝาก จึงมิได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจัง ระบบการประสานงานของหน่วยต่าง ๆ ยังไม่สามารถสอดคล้องทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ส่งผลให้แต่ละหน่วยงานมีเป้าหมายและแนวทางการปฏิบัติไม่สอดคล้องกัน นอกจากนี้ผลประโยชน์ของแต่ละหน่วยงานตั้งอยู่บนพื้นฐานแตกต่างกัน ทำให้การประสานงานไม่สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น

3) สาเหตุทางด้านงบประมาณ บางมาตรการ เช่น ด้านป้องกันและบำบัดรักษาได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านงบประมาณน้อยมาก แทบจะไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ทั้ง ๆ ที่ใน

ระบบราชการไทยปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งของการสำเร็จในการประสานงานกลับอยู่ที่งบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัย (2529: 153-154) ได้เสนอแนะดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์สาเหตุแห่งปัญหาตามที่กล่าวมาสรุปได้ว่า มีสาเหตุอยู่ 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก แต่ละลักษณะปัญหาต่างก็มีส่วนเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน การที่จะแก้ไขปัญหาลุล่วงจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะต้องกล่าวถึงทางแก้ไขทั้ง 2 ปัจจัย ได้แก่

1) การแก้ไขปัจจัยภายใน

สำนักงาน ป.ป.ส. ควรศึกษา พิจารณา ปรับปรุง แก้ไข โดยเน้นบทบาทในฐานะที่เป็นหน่วยงานกลางในการประสานงานด้านยาเสพติดให้ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การพัฒนาองค์กรที่รองรับฝ่ายเลขานุการของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องให้มีขีดความสามารถยกระดับความสำคัญ อันจะนำไปสู่การผลักดันรูปแบบการประสานนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เพื่อการนี้ ส่วนงานภายในสำนักงาน ป.ป.ส. ควรยกระดับตัวเองให้มีฐานะเสมือน Staff และ Think-Tank ทั้งในแต่ละมาตรการและการร่วมประสานระหว่างมาตรการเข้าด้วยกัน เป็นสภาพการณ์ศึกษาค้นคว้าทางด้านยุทธศาสตร์ รวมตลอดถึงการพัฒนาคน/เจ้าหน้าที่ให้เป็นนักประสานงานที่ดี

2) การแก้ไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับภายนอก

ได้แก่ การปรับปรุงทางด้านแผน โครงการให้มีฐานะได้รับการยอมรับจากหน่วยต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาทางด้านงบประมาณ และการกระตุ้นสร้างแรงจูงใจให้องค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการแก้ไขปัญหายาเสพติด

สิ่งสำคัญที่สุดสำหรับสำนักงาน ป.ป.ส. ก็คือ การประสานงานกับหน่วยต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จและล้มเหลวของภารกิจที่กล่าวมาทั้งหมด อาจจะชี้ได้ว่าการประสานงานที่แท้จริงและมีประสิทธิภาพจะต้องอยู่ที่การประสานนโยบาย วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงานระหว่างหน่วยงานกลางกับหน่วยงานอื่น ๆ

ชื่อโครงการวิจัย	โครงการการทดลองระดับชาติ: บ้านสวนแสนสุข การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหายาเสพติด
ผู้วิจัย	กรมพัฒนาชุมชน และสำนักงาน ป.ป.ส.
ปีที่ทำการวิจัย	2525 - 2526 รายงาน พ.ศ. 2529
ประเภทงานวิจัย	การป้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เป็นโครงการทดลองมุ่งที่จะค้นหารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดที่มีความเหมาะสมกับการดำเนินงานในพื้นที่ชนบท ทั้งนี้ หากโครงการทดลองประสบผลสำเร็จก็จะได้ขยายผลการดำเนินงานในวงกว้างต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบทดลองโดยดำเนินการจัดตั้งโครงการ ณ ตำบลบ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี การวิจัยมีลักษณะกึ่งทดลอง (quasi-experimental design) คือไม่ได้กล่าวถึงการแบ่งกลุ่มโดยสุ่ม (randomization) แต่แบ่งกลุ่มเยาวชนที่ศึกษาออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง คือ สมาชิกของศูนย์เยาวชนตำบลบ้านสวน ซึ่งเป็นเยาวชนนอกสถานศึกษา จำนวน 95 คน ซึ่งดำเนินการตามรูปแบบงานพัฒนาชุมชนของกรมพัฒนาชุมชน เป็นกิจกรรมทดลองประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ การรวมกลุ่มเยาวชนชั้นพื้นฐาน การสนับสนุนและพัฒนาศูนย์เยาวชนตำบล ตลอดจนการแสดงผลของศูนย์ดังกล่าว และหลังจากนั้นได้มีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มควบคุม ได้แก่ เยาวชนอายุ 15-25 ปีที่เหลือในตำบล

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

การดำเนินการทดลองตามโครงการ 2 ปี 6 เดือน และได้มีการรายงานผลการประเมินผลในประเด็นต่าง ๆ

1. จากข้อมูลที่พบมีเหตุผลที่จะเชื่อได้ว่า รูปแบบการป้องกันยาเสพติดที่ใช้ในโครงการทดลองครั้งนี้มีความเสถียร

2. อัตราการเพิ่มของการประกอบอาชีพในเยาวชน ภายใต้โครงการมีน้อยกว่า เยาวชนนอกโครงการ จากการดำเนินตามโครงการทดลองในด้านพัฒนาอาชีพเสริม หรือ การประกอบอาชีพอิสระเป็นทางเลือกหนึ่งของเยาวชนแทนการรับจ้าง

3. พบสิ่งที่น่าสนใจดังนี้

3.1 กลุ่มพฤติกรรมที่เอื้ออำนวยต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโครงการ อยู่ในระดับที่ดีกว่าเยาวชนนอกโครงการ

3.2 กลุ่มพฤติกรรมที่ล่อแหลมต่อปัญหายาเสพติด อันได้แก่ การเสพยา และ บุหรี่ของเยาวชนในโครงการ เปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นมากกว่าเยาวชนนอกโครงการ

อย่างไรก็ตาม มีข้อที่น่าสังเกตว่าในขณะที่กลุ่มพฤติกรรมข้อ 3.1 และ 3.2 อยู่ในระดับ ที่ดีกว่าเยาวชนนอกโครงการนั้น กลุ่มพฤติกรรมทางลบที่ล่อแหลมกับปัญหายาเสพติดอื่น ๆ อาทิ การเที่ยวกลางคืน การพนัน กลับไม่มีความแตกต่างกับเยาวชนนอกโครงการ

4. ผลจากโครงการทดลอง สามารถทำให้มีการเปิดการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดขึ้นใน จังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตามกิจกรรมด้านการอาศัยชุมชนในงานบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพ

5. ระดับการใช้ทรัพยากรชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ทรัพยากรที่สนับสนุนจาก โครงการคิดเป็นสัดส่วน 2 : 1 ทั้งนี้ในระยะแรกสัดส่วนของการใช้ทรัพยากรจากชุมชนอยู่ใน ระดับต่ำ แต่ค่อย ๆ เพิ่มขึ้นในระยะหลังของโครงการ กล่าวได้ว่าหลักการใช้ทรัพยากรในการ ป้องกันปัญหายาเสพติด ตามแนวทางที่กองยาเสพติด สหประชาชาติ กำหนดไว้ประสบความสำเร็จพอสมควร

6. ผลการประเมินความคุ้มค่าของโครงการพบว่า ผลตอบแทนที่ได้รับจากโครงการมี ค่า 1.5 เท่าของการลงทุน ซึ่งถือว่าได้รับผลประโยชน์คุ้มค่าสำหรับการดำเนินงานต่อไป

7. การดำเนินงานตามโครงการยังมีปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ไปหลายประการที่จะต้องคำนึงถึง อาทิ การประชาสัมพันธ์ และการประสานงาน เป็นต้น แต่ปัญหาที่สำคัญคือ จะมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้ผลของการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่งผลกระจายไปในชุมชนอย่างทั่วถึงโดยไม่จำกัดเฉพาะกลุ่มเยาวชนที่เป็นสมาชิกขององค์กรเท่านั้น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการทดลองตามโครงการแสดงให้เห็นว่า การขยายผลโครงการไปยังพื้นที่ชนบทใน วงกว้างอยู่ในวิสัยที่สามารถจะดำเนินการได้ โดยดัดแปลงวิธีการทำงานที่กำหนดในโครงการให้ สอดคล้องกับสภาพการณ์ในแต่ละชุมชน

ชื่อโครงการวิจัย	ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ
ผู้วิจัย	ของผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประจัน มณีนิล วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญาวิทยาและงานยุติธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2529
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (ลักษณะภูมิหลัง สาเหตุการกระทำความผิด) การป้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษของผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. ศึกษาลักษณะทางประชากรและภูมิหลังของผู้กระทำความผิดเหล่านี้

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นวิธีการวิจัยแบบสำรวจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 267 ราย ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากประชากรเป้าหมาย ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่เป็นชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งถูกจำคุกในเรื่องจำจังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล โดยมีประเด็นการศึกษา 3 ประการคือ (1) ศึกษาลักษณะทางประชากรและภูมิหลังของผู้กระทำความผิด (2) ศึกษาลักษณะทางสังคมของผู้กระทำความผิดโดยเฉพาะเรื่องสภาพครอบครัวและกลุ่มเพื่อน และ (3) ศึกษาความเชื่อ ค่านิยมที่เป็นมูลเหตุแห่งการเสพยาเสพติด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์พบว่าปัจจัยที่ทำให้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้กระทำความผิดที่เป็นชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้มีดังนี้ (ประจัน มณีนิล, 2529: ข-ค)

1. สภาพครอบครัว : เป็นปัจจัยที่มีผลต่อผู้เสพอย่างยิ่ง โดยเฉพาะภายในครอบครัวของผู้เสพส่วนใหญ่ ปรากฏว่ามีบิดามารดาได้หย่าร้างกันทำให้ผู้เสพไม่ได้รับความรักความอบอุ่นจากครอบครัว ส่วนลักษณะการอบรมเลี้ยงดูที่ได้รับมาในวัยเด็กนั้นผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่อยู่ในครอบครัวที่ไม่เข้มงวดกวดขันเรื่องระเบียบวินัยและหลักศาสนา ถูกปล่อยให้มีอิสระ

ตามสบาย ลักษณะการเลี้ยงดูแบบนี้ทำให้ผู้กระทำความผิดขาดการควบคุมตนเอง และหันเข้าหายาเสพติดได้ง่าย

2. กลุ่มเพื่อน : เพื่อนจะเป็นตัวการสำคัญในการแนะนำชักจูงให้ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่เริ่มเสพยาเสพติด ไม่ว่าแรงผลักดันนั้นจะมาจากความกลัว ใจ ความวิตกกังวลหรือแม้กระทั่งความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองอันเป็นแรงผลักดันที่สำคัญของผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่ามีอันตราย

3. ความเชื่อทางศาสนา : ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและไม่ปฏิบัติตามศาสนกิจแห่งตน เช่น การทำละหมาด การถือศีลอด และการทำซะกาต ผู้กระทำความผิดบางคนเชื่อว่าการเสพยาเสพติด เช่น เฮโรอีนไม่ผิดตามหลักศาสนา ซึ่งห้ามแต่เฉพาะการเสพยาเท่านั้น แต่ผู้กระทำความผิดบางคนก็ยังเสพยาเสพติด ทั้ง ๆ ที่เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ผิดศีลและเป็นบาป

4. ความเชื่อว่ายาเสพติดจะทำให้มีความสุข สบายอกสบายใจ : ผู้กระทำความผิดส่วนใหญ่รู้สึกว่าการใช้ชีวิตของตนมีปัญหา บุคคลเหล่านี้มักจะเป็นผู้ที่ไม่กล้าเผชิญกับความเป็นจริง และพยายามหลีกเลี่ยงปัญหาโดยการหันเข้าใช้ยาเสพติดเป็นเครื่องปลอบประโลมใจ เพื่อที่จะได้ลืมความทุกข์ ลืมสภาพความเป็นจริง หรือลืมเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาแรงจูงใจอีกประการหนึ่งก็คือ ความเชื่อที่ว่า ยาเสพติดทำให้สมรรถภาพทางเพศสูง สามารถร่วมเพศได้นาน และมีความสุข

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (ประจัน มณีนิล, 2529: 123-124) ได้เสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประจำภาคได้ และเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์จะต้องร่วมมือกันประสานงานกันในการป้องกันและปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในเขตสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องยิ่งขึ้น

2. ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้จะต้องแก้ปรับปรุงนโยบายหรือกลวิธีในการที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่นั้นเป็นชาวไทยมุสลิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มชาวไทยมุสลิมจะต้องให้ความสำคัญในการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวควบคู่ไปกับนโยบายด้านอื่น ๆ ด้วยอย่างจริงจัง

3. เนื่องจากสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้สภาพทางภูมิศาสตร์โดยทั่วไปแล้วมีทะเล มีภูเขา และป่าทึบ ซึ่งง่ายแก่การขนลำเลียงยาเสพติดและง่ายแก่การหลบซ่อนของเหล่าอาชญากร แต่เป็นสิ่งที่ยากแก่การจับกุมของเจ้าหน้าที่ จึงสมควรอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยเฉพาะกองบังคับการตำรวจภูธร 12 ซึ่งรับผิดชอบในพื้นที่ในสี่จังหวัดดังกล่าวควรได้มีอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ให้เพียงพอและทันสมัยในการปราบปราม

4. การศึกษาของชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่แล้วอยู่ในเกณฑ์ต่ำหรือ มีจำนวนผู้ไม่รู้หนังสือ ผู้ไม่ได้เรียนหนังสือจำนวนมาก รัฐบาลควรดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

5. ศาสนาและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม รัฐบาลควรมีการแก้ไขปรับปรุงการปฏิบัติงานของข้าราชการอย่างจริงจัง เพื่อให้ข้าราชการได้เข้าใจทราบถึงขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งท้องถิ่นอย่างถูกต้องอันจะเป็นผลทำให้ได้รับความร่วมมือจากประชาชนและเป็นประโยชน์ต่อการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น

6. ควรดำเนินการประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ได้แก่ โรงพยาบาล สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งให้การสนับสนุนและส่งเสริมกิจกรรมในสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้ผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาได้มีบทบาทช่วยเหลือในการป้องกันยาเสพติดด้วย

7. ควรให้มีการศึกษาหลายรูปแบบ เช่น การประชุมสัมมนาการให้ข้อมูลข่าวสาร การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับโทษและพิษภัยของยาเสพติดแก่ผู้นำศาสนา ประชาชนทั่วไปในสี่จังหวัดชายแดนภาคใต้ให้มากยิ่งขึ้นและต่อเนื่อง เพื่อร่วมมือและผนึกกำลังกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง

8. ผู้ปกครองควรให้บุคคลในครอบครัวได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ มีความรับผิดชอบ มีเหตุผล รวมทั้งมีหน้าที่จะต้องแก้ไขปัญหายาภายในครอบครัวด้วยใจกว้าง และทำตัวอย่างที่ดีให้แก่บุคคลในครอบครัวเห็นด้วย

9. ควรให้มีการติดโปสเตอร์ตามชุมชนใหญ่ ๆ และสื่อมวลชนทั้งหลายควรเสียสละในการให้ความช่วยเหลือ การเผยแพร่ความรู้ทั้งในด้านเกี่ยวกับกฎหมาย โทษและพิษภัยอันตรายของยาเสพติดให้มากยิ่งขึ้น

ชื่อโครงการวิจัย	มาตรการทางกฎหมายเพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนจากยาเสพติดให้โทษ
ผู้วิจัย	ยงยุทธ สารสมบัติ และคณะ กระทรวงสาธารณสุข
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2529
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อหามาตรการระยะสั้นและระยะยาวทางนิติศาสตร์ ดังนี้ (ยงยุทธ สารสมบัติ และคณะ, 2529: 12-13)

1. ระยะสั้น

1.1 เพื่อประเมินระเบียบ ข้อบังคับ และวินัยของสถานพยาบาล บำบัดรักษาผู้ป่วยเสพติด ในปัจจุบันและศึกษาหาข้อมูลตลอดจนแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระเบียบข้อบังคับและวินัยสำหรับสถานพยาบาลซึ่งออกตามที่พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ให้อำนาจรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข เพื่อให้ได้ข้อบังคับและวิจัยสถานพยาบาลที่

(1) เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

(2) มีความเหมาะสม และก่อประโยชน์สูงสุดในการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนจากสิ่งเสพติดให้โทษ ตลอดจนประชาชนทั่วไป

1.2 เพื่ออำนวยความสะดวกให้พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีมาตรการทางกฎหมายรองรับที่สนับสนุนให้บรรลุผลดียิ่งขึ้นโดยเฉพาะคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนจากสิ่งเสพติดให้โทษ

1.3 สามารถมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมและใช้บังคับได้ทันที โดยไม่ต้องรอการแก้ไขพระราชบัญญัติซึ่งต้องใช้เวลาอันนาน ทั้งนี้ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการริเริ่มในปีเยาวชนสากล

2. ระยะยาว

เนื่องจากปัญหาการติดสิ่งเสพติดเป็นปัญหาเรื้อรังซึ่งจะต้องใช้เวลานานในการแก้ไข ฉะนั้น การวิจัยนี้จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายในระยะยาวดังนี้

2.1 ศึกษาเพื่อหาข้อควรแก้ไข หรือผลกระทบของมาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสิ่งเสพติด

2.2 ศึกษาวิจัยเพื่อหามาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นและเกิดผลทางปฏิบัติยิ่งขึ้น เพื่อการคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากสิ่งเสพติด โดยกระทำทั้งระบบของการป้องกันการนำบำบัดรักษา และการติดตามฟื้นฟูสมรรถภาพ รวมตลอดถึงกระบวนการของการบริหารให้กฎหมายมีผลบังคับใช้และได้มีการบังคับใช้ได้จริง

2.3 เพื่อนำผลตาม 2.1 และ 2.2 มาใช้ในการแก้ไขปรับปรุงและพัฒนากฎหมายของกระทรวงสาธารณสุขทั้งกฎหมายหลักและกฎหมายรอง เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และประกาศระเบียบข้อบังคับที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยเก็บรวบรวมโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่ถูกสุ่มแบบ Stratify Random Sampling คือ แบ่งกลุ่มสถานพยาบาล ซึ่งนำบำบัดผู้ป่วยเสพติดไปรับการบำบัดเป็น 2 กลุ่ม คือ ภาครัฐและภาคเอกชน สำหรับสถานพยาบาลภาครัฐที่ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องตามกฎหมายมีจำนวนทั้งหมด 85 แห่ง ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์ 24 แห่ง และสถานพยาบาลภาคเอกชนที่ได้รับอนุญาตโดยถูกต้องมี 16 แห่ง ทำการสุ่มตัวอย่างเพื่อสัมภาษณ์ 12 แห่ง โดยพิจารณาจาก Proportion to Size ได้กลุ่มตัวอย่างที่ให้ข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ คือ ผู้อำนวยการสถานพยาบาล 29 คน ผู้ปฏิบัติงาน 107 คน ผู้ป่วยเสพติด 405 คน นอกเหนือจากกลุ่มสถานพยาบาลที่สัมภาษณ์ได้ส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลได้ข้อมูลจากผู้อำนวยการสถานพยาบาล 43 คน ผู้ปฏิบัติงาน 209 คน และผู้ป่วยยาเสพติด 525 คน เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างพฤศจิกายน 2528-มีนาคม 2529

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า

ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาส่วนใหญ่มากที่สุดเป็นผู้เสพเฮโรइन (96.8%) รองลงมาคือ ผีนหรือมอร์ฟิน (67.3%) กัญชาหรือพืชกระท่อม (55.1%) ทินเนอร์หรือแลคเกอร์ (38.6%) และยาปลอมประสาท (29.3%) โดยที่ผู้รับการบำบัดติดยาเสพติดหลายประเภทในขณะเดียวกัน และส่วนใหญ่ร้อยละ 57% เสพมา 1-5 ปี เริ่มจากเสวกัญชาหรือกระท่อมก่อนจึงเสวกเฮโรइन มีอาชีพประกอบกิจการส่วนตัวและรับจ้างใช้แรงงานร้อยละ 56.5% เป็นผู้มารับการบำบัดไม่ใช่ครั้งแรก

สำหรับการศึกษาสถานพยาบาลที่ได้ปฏิบัติตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2523) ซึ่งออกตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ครบถ้วนหรือไม่ ปรากฏว่า มีปัญหาการปฏิบัติไม่ครบถ้วน เช่น มีจำนวนมากไม่ได้ขอความเห็นชอบจากอธิบดีกรมการแพทย์ในการออกกฎระเบียบสำหรับสถานพยาบาลของตน ผู้อำนวยการสถานพยาบาลไม่ได้เป็นหัวหน้าควบคุมการบำบัดรักษาทุกขั้นตอน เช่น ร้อยละ 61.2 มอบให้ผู้อื่นควบคุมมากขึ้น

ครึ่งหนึ่งของตัวอย่าง ผู้อำนวยการ ผู้ปฏิบัติงาน และผู้ป่วยคิดว่าการถอนพิษยาควรใช้เวลาเพียง 21 วัน สถานพยาบาลส่วนใหญ่ร้อยละ 52.79 ไม่มีการฟื้นฟูสมรรถภาพ และข้อมูลแสดงให้เห็นว่าไม่เกินร้อยละ 25 ของผู้ถอนพิษยาจะได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ และไม่เกินร้อยละ 20 ของผู้ฟื้นฟูจะอยู่ฟื้นฟูจนครบกำหนด (หรือเพียง 5 ใน 100 คนของผู้มารับการบำบัดจะอยู่ฟื้นฟูสมรรถภาพจนครบกำหนด)

นอกจากนี้ ผู้อำนวยการสถานพยาบาลและผู้ปฏิบัติยังแสดงความคิดเห็นประเด็นต่างๆ เกี่ยวกับการประเมินความถูกต้องเหมาะสมของประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2523) ในประเด็นต่าง ๆ ซึ่งมีรายละเอียดอื่น ๆ อีกมาก

สำหรับการติดตามการบำบัด นั้นไม่ได้มีการติดตามผลหลังการรักษาเท่าที่ควร และผู้อำนวยการสถานพยาบาลและผู้ปฏิบัติงานมีความเห็นว่าอุปสรรคสำคัญอันดับแรกต่อการบำบัดรักษาผู้ป่วย คือ ปัญหาขาดแคลนบุคลากรหรือขาดอัตรากำลังคน นอกจากนี้สถานพยาบาลที่ไม่มีขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพก็ไม่ส่งต่อผู้ป่วยไปยังสถานพยาบาลอื่น จึงควรให้มีการลงโทษ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอแนะแนวทางแก้ไขประกาศกระทรวงสาธารณสุขให้สอดคล้องกับปัญหาการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานโดยละเอียดและได้เสนอแนะอื่น กล่าวคือ ควรแยกผู้ป่วยออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้ป่วยใหม่ ผู้ป่วยที่ติดระยะปานกลาง (1-3 ปี) และผู้ป่วยที่ติดลึกมานานแล้ว และควรแยกผู้ป่วยเด็กและเยาวชนออกจากผู้ป่วยผู้ใหญ่ และได้เสนอแนะเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติด เช่น การควบคุมร้านขายยา การนิเทศงาน การใช้มาตรการทางกฎหมายเฉียบขาด ถ้าผู้ป่วยติดซ้ำเกิน 3 ครั้ง เป็นต้น

ชื่อโครงการวิจัย	ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น
ผู้วิจัย	ชาญคณิต ก. สุริยะมณี และคณะ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2529
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (การเสพติดซ้ำ)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาถึงความคิดเห็นของผู้ที่เสพซ้ำครั้งแรกและครั้งต่อ ๆ ไปที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น
3. เพื่อศึกษาหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความคิดเห็นของผู้ติดยาซ้ำที่มีต่อปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีประชากรเป้าหมายคือ กลุ่มวัยรุ่นที่เสพยาเสพติดซ้ำ (ประเภทเฮโรอีน) ที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า โรงพยาบาลทหารเรือกรุงเทพฯ และโรงพยาบาลธัญญารักษ์

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้ที่เสพยาเสพติดซ้ำครั้งแรก มีความคิดเห็นที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่นไม่แตกต่างไปจากผู้ติดยาซ้ำครั้งที่สอง ครั้งที่สาม ครั้งที่สี่ และครั้งที่ห้า และมากกว่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่อย่างใด โดยที่กลุ่มของผู้ที่เสพยาเสพติดซ้ำดังกล่าวต่างเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น ได้แก่ ปัจจัยทางด้านสภาพจิตใจที่อ่อนแอหรือสภาพจิตใจที่ยังไม่เข้มแข็งพอที่จะล้มเลิกการของยาเสพติดลงได้ ปัจจัยทางด้านการอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพยาเสพติด การอาศัยอยู่ใกล้แหล่งที่มีการเสพยาเสพติด การอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการจำหน่ายยาเสพติด การอาศัยอยู่ใกล้แหล่งที่มีการจำหน่ายยาเสพติด ปัจจัยทางด้านเพื่อนแนะนำชักจูง ปัจจัยทางด้านความเจ็บเหงาและว่างเหว และปัจจัยทางด้านสังคมไม่ยอมรับ

ในบรรดาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลเหล่านี้ ผู้ที่เสพยาเสพติดซ้ำต่างเห็นว่า ปัจจัยทางด้านสภาพจิตใจที่อ่อนแอและปัจจัยทางด้านการอาศัยอยู่ในแหล่งที่มีการเสพยาเสพติดเป็นปัจจัยที่

มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่นมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ และนอกจากนั้นยังเห็นว่าปัจจัยทางด้านสภาพจิตใจที่อ่อนแอเป็นปัจจัยหลักที่คอยผลักดันให้วัยรุ่นกลับไปเสพซ้ำขึ้นอีกและเห็นว่าปัจจัยทางด้านการอาศัยอยู่ในแหล่งหรือใกล้แหล่งที่มีการเสพยาเสพติด ปัจจัยทางด้านการอาศัยอยู่ในแหล่งหรือใกล้แหล่งที่มีการจำหน่ายยาเสพติด ปัจจัยทางด้านเพื่อนแนะนำชักจูง ปัจจัยทางด้านความเจ็บเหงาและว้าเหว่ และปัจจัยทางด้านสังคมไม่ยอมรับเหล่านี้เป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้วัยรุ่นกลับไปเสพซ้ำขึ้นอีก ดังที่ได้กล่าวมาแล้วอีกส่วนหนึ่งด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยพิจารณาว่าเรื่องจากการติดยาซ้ำของวัยรุ่น เป็นเพราะสภาพจิตใจที่อ่อนแอ และการอยู่ในเขตที่พักอาศัยที่เป็นแหล่งค้าหรือแพร่ระบาดของยาเสพติด ประกอบกับการบำบัดรักษาฟื้นฟูโดยทั่วไปก็ไม่ครบขั้นตอนหรือได้ผลเพราะปัญหาข้อจำกัดต่าง ๆ ทางทรัพยากร เช่น คน งบประมาณ ดังนั้นจึงเสนอแนะการแก้ปัญหาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบที่ประหยัดและคิดว่าเป็นความเป็นไปได้สำหรับสังคมไทยและเป็นการสร้างงานให้แก่สังคมโดยส่วนรวม ดังนั้นจึงเสนอแนะให้ใช้วิธีการแก้ไขผู้ติดยาแบบใหม่ คือ "การเปลี่ยนแปลงสถานภาพของผู้ที่ติดยาเสพติดในมาตรา 94 แห่งพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จากผู้ป่วยมาเป็นนักโทษหรือผู้ต้องขังและเปลี่ยนแปลงการลงโทษในมาตรา 91, 92 จากลงโทษจำคุก โดยใช้เรือนจำมาเป็นการลงโทษจำคุกโดยไม่ใช้เรือนจำแทน" โดยเสนอแนะให้ผู้ต้องโทษได้ทำงานสาธารณะไม่ต่ำกว่าวันละ 8 หรือ 12 ชั่วโมง ตามระวางโทษที่กำหนด นอกจากนี้ควรมีการเพิ่มโทษเมื่อกลับไปเสพซ้ำอีกและให้เจ้าหน้าที่คุมประพฤติของเรือนจำร่วมแบ่งภาระของเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ในการนี้อีกด้วย

ชื่อโครงการวิจัย	การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย	วราภรณ์ สยนานนท์ วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2530
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

วัตถุประสงค์หลักในการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาผลการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่กำลังรักษาหรือรับการรักษแบบผู้ป่วยนอก จากสถานพยาบาลในเงื่อนไขต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการบำบัดรักษาต่อไป
2. เพื่อติดตามผลการพัฒนานาฏิกิริยา ความเชื่อมั่น พฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม รวมทั้งสุขภาพจิตของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
3. เพื่อหาแนวทางในการป้องกันการหวนกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ ตลอดจนการปรับตัวของผู้เลิกติดยาเสพติดให้เข้ากับบุคคลและสังคมแวดล้อมได้

วัตถุประสงค์รองในการศึกษา มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อลดอัตราการเจ็บป่วยจากการติดยาเสพติดให้โทษและจากโรคแทรกซ้อนอันสืบเนื่องมาจากการเสพยาเสพติด
2. เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะด้านอาชญากรรมและด้านอื่น ๆ ให้ลดน้อยลง

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมีกลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ติดยาเสพติดให้โทษที่มารับการบำบัดรักษาที่ฝ่ายจิตเวชและยาเสพติด โรงพยาบาลพุทธชินราช จ.พิษณุโลก จำนวน 90 คน เป็นผู้ติดยาเสพติดประเภทเฮโรอีนมารับการบำบัดใหม่หรือซ้ำไม่เกินรอบที่ 5 และสมัครใจเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจแบ่งกลุ่มโดยสุ่มเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน กลุ่มทดลองที่ 1 และ 2 เป็นกลุ่มที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิตใจโดยการบำบัดและการฝึกพฤติกรรม

การแสดงออกที่เหมาะสมเป็นระยะเวลา 2 เดือนและ 3.5 เดือน ตามลำดับ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิต

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจโดยการบำบัด และการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม มีการพัฒนาบุคลิกภาพ พฤติกรรมตลอดจนมีสุขภาพจิตที่ดีขึ้นมากกว่าผู้ที่ไม่ได้รับการฟื้นฟู โดยมีคะแนนความวิตกกังวลและความซึมเศร้าลดลง, บุคลิกภาพชอบสังคม (Extraversion) เพิ่มขึ้น, ลักษณะทางประสาท (Neuroticism) ลดลง และมีพฤติกรรมกล้าแสดงออกมากขึ้น พบว่ายิ่งให้การฟื้นฟูได้ตั้งแต่วัยต้น ๆ และมีช่วงระยะเวลานานเพียงใด ก็จะทำให้การฟื้นฟูสมรรถภาพมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้นเพียงนั้น

2. ให้การฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจโดยการบำบัด จะมีผลต่อการลดความวิตกกังวลที่แตกต่างกันเมื่อมีการเริ่มต้นให้การฟื้นฟู ในระยะเวลาที่ต่างกัน ระยะเวลาที่เริ่มต้นกับระยะเวลานานของการให้การฟื้นฟูมีผลต่อการลดความวิตกกังวลที่แตกต่างกัน

3. การประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดพบว่า มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอยู่ในระดับที่มีความพร้อมในการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ดีพอสมควร รวมทั้งการประเมินประสิทธิภาพทางค่าใช้จ่ายก็อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยต่อหน่วยที่ต่ำเพียงคนละ 27 บาท/ครั้ง เท่านั้น นอกจากนี้ในการประเมินประสิทธิผลยังพบว่าประสิทธิผลของโปรแกรมนี้เท่ากับร้อยละ 55.56 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิผลปานกลาง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการติดตามผลผู้ที่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจเมื่อเวลาผ่านไปเป็นระยะ 1 เดือน, 3 เดือน, 6 เดือน หรือ 1 ปี เพื่อจะได้ศึกษาว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางบุคลิกภาพและพฤติกรรมเกิดขึ้นต่อไปหรือไม่, ควรมีการศึกษาฟื้นฟูสมรรถภาพทางด้านจิตใจโดยการบำบัดและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมในรูปกระบวนการกลุ่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการฝึกพฤติกรรมแสดงออกควรนำเทคนิคการแสดงบทบาทสมมุติ (Role-Playing) การซ้อมบทบาทของพฤติกรรม (Behavior Rehearsal) การแสดงตัวอย่าง (Modeling) และการเสริมแรงทางบวก (Positive Reinforcement) เข้ามาใช้ในการฝึกด้วยในระหว่างฝึก

2. ควรมีการใช้เทปบันทึกภาพหรือเทปบันทึกเสียง เพื่อให้ผู้รับการฝึกได้เห็นพฤติกรรมของตนเองได้ชัดเจน

3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับผู้ป่วยยาเสพติดที่เป็นผู้ป่วยในด้วย และควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและการแสดงออกที่เหมาะสมของผู้ติดยาเสพติดให้โทษโดยใช้การเสริมแรงทางบวก

ข้อเสนอแนะสำหรับนักสังคมสงเคราะห์ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในขั้นตอนการฟื้นฟูสมรรถภาพดังนี้

1. ควรเป็นผู้ที่มีการฝึกฝนตนเองเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมกล้าแสดงออกด้วย เพื่อจะได้มีประสบการณ์และให้คำแนะนำผู้ที่เข้ารับการฝึกได้อย่างถูกต้อง

2. ควรมีบทบาทในการเป็นผู้ประสานงานที่ดีระหว่างผู้ติดยาเสพติดกับครอบครัว

3. ควรเป็นผู้นำในการจัดตั้งศูนย์บริการให้คำปรึกษาแนะนำ และกลุ่มบำบัดแก่บิดามารดาผู้ปกครอง ที่มีลูกหลานติดยาเสพติด เพื่อสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้ปกครองในการมีทัศนคติที่ดี และปฏิบัติต่อผู้ติดยาเสพติดอย่างถูกต้อง เช่น จัดให้มีหน่วยงานเพื่อแก้ไขปัญหาครอบครัวในลักษณะ Family Counseling และ Hot-Line Service

4. ควรมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาตนเองสำหรับผู้ติดยาเสพติดให้มาทำงานร่วมกันในการให้คำปรึกษาและแนะนำการปฏิบัติในการเลิกยาเสพติดแก่ผู้ติดยาเสพติดที่มีความสมัครใจจะเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาตนเองของศูนย์ เพื่อเป็นการสร้างคุณค่าของความเป็นคน ศักดิ์ศรี และความสามารถของผู้ที่เคยติดยาเสพติดให้กลับคืนมาใช้ชีวิตในสังคม เป็นที่ยอมรับในสังคมต่อไป โดยไม่ต้องมีการหวนกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก

ชื่อโครงการวิจัย	อบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของเด็กวัยรุ่น ในกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	ปนัดดา เพ็ชรสิงห์ วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชีวศึกษาและงานยุติธรรม) มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการศึกษา	พ.ศ. 2530
ประเภทการวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาว่า อบายมุขแต่ละประเภทอันได้แก่ การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การเสพยาเสพติดและการประพฤติตนในทำนองชั่ว มีความสัมพันธ์กับการหนีโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่นในกรุงเทพมหานครเพียงใด
3. เพื่อศึกษาว่า สาเหตุของการหนีโรงเรียน มีความสัมพันธ์กับจำนวนครั้งของการหนีโรงเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครเพียงใด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างที่มีทั้งหมด 300 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มเด็กในโรงเรียน จำนวน 150 คน เป็นนักเรียนโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ โรงเรียนสตรีวรนาถและโรงเรียนเทพศิรินทร์ และกลุ่มเด็กหนีโรงเรียน จำนวน 150 คน เป็นนักเรียนที่หนีโรงเรียนซึ่งเจ้าหน้าที่สารวัตรนักเรียนไปตรวจพบ และ อยู่ในระหว่างการควบคุมตัวไว้เพื่อการสอบสวนที่กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ตัวแปรสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการหนีเรียนของนักเรียน คือ การเที่ยวเตร่ในสถานเริงรมย์ของนักเรียน การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา การเล่นเกมพนัน การประพฤติตนในทำนองชั่วของนักเรียน และการเสพยาเสพติด

โดยเฉพาะเรื่องการเสพยาเสพติดของนักเรียน พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเสพยาเสพติด แต่ร้อยละ 4.7 ของนักเรียนในโรงเรียนเคยเสพยาเสพติดแต่ไม่ติดเมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 16.7 ของนักเรียนหนีเรียนกล่าวว่าเคยเสพยาเสพติดแต่ไม่ติด ร้อยละ 2.7 ของนักเรียนหนีเรียนกล่าวว่ายังเสพยาเสพติดอยู่เป็นประจำ ร้อยละ 12.7 ของนักเรียนหนีเรียนเสพกัญชา ร้อยละ 2.7 เสพสารระเหย ร้อยละ 6.7 ใช้อากดประสาท ร้อยละ 1.3 ใช้เฮโรอีน

ส่วนเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่เสพติดได้เสพยาในที่พักอาศัย ส่วนยาเสพติดนั้นส่วนใหญ่เพื่อนแบ่งให้มากกว่าซื้อมาใช้เอง สาเหตุที่มีประสบการณ์ใช้ยาเสพติดเป็นเพราะอยากลอง เพื่อความสบายใจและเพื่อนชักชวน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (2530: 136-140) ได้เสนอแนะดังนี้

1. ทุก ๆ ฝ่ายในสังคม ไม่ว่าจะเป็นพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ในโรงเรียน ตลอดจนเจ้าหน้าที่บ้านเมือง จะต้องตระหนักถึงภาระหน้าที่และความรับผิดชอบที่มีต่อการแก้ไขปัญหาอบายมุขในเด็กวัยรุ่น โดยเร่งระดมความร่วมมือกันอย่างจริงจังเพื่อแก้ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมแก่สภาพและวัยของเด็กเหล่านั้น อีกทั้งจะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชน ทั้งในแง่การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมที่พึงามตลอดจนหลีกเลี่ยงจากอบายมุขในรูปแบบต่าง ๆ ที่จะทำให้เกิดการเลียนแบบขึ้นโดยเฉพาะในกลุ่มเด็กวัยรุ่น

2. รัฐจะต้องกำหนดนโยบายที่ชัดเจนสำหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหาอบายมุขในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินกิจการของสถานบริการประเภทต่าง ๆ ซึ่งเด็กวัยรุ่นมักจะใช้เป็นแหล่งมั่วสุมกัน โดยเข้มงวดกวดขันเกี่ยวกับเวลาเปิดปิดของสถานบริการ การตรวจสอบอายุของผู้เข้าไปใช้บริการความปลอดภัยภายในสถานบริการในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉิน รวมทั้งดำเนินการอย่างจริงจังกับเจ้าหน้าที่ที่ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยเฉพาะในท้องที่ซึ่งมีสถานบริการตั้งอยู่

3. เนื่องจากในปัจจุบัน ยังมีการปฏิบัติหน้าที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ระหว่างหน่วยงานของรัฐหลายแห่งที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาลูกและเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ซึ่งมีลักษณะที่ต่างฝ่ายต่างทำหน้าที่ความรับผิดชอบของตน จึงควรจะได้จัดให้มีคณะกรรมการกลาง ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนจากหน่วยงานดังกล่าว เพื่อทำหน้าที่ร่วมมือและประสานงานกันในการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน สำหรับการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ขึ้นเป็นกรณี ๆ ไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ร่วมกัน และเป็นไปได้ในทางปฏิบัติมากที่สุด

4. กระทรวงศึกษาธิการ ควรเร่งกวาดล้างการบริหารการศึกษา ในโรงเรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบว่า ในขณะนี้โรงเรียนเหล่านั้นได้ดำเนินงานไปภายใต้แนวนโยบายที่กระทรวงกำหนดให้ไว้เพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวกับการดูแลตรวจสอบปัญหาการประพฤติตนไม่เหมาะสมแก่สภาพและวัยของนักเรียน อีกทั้งมาตรการเกี่ยวกับการลงโทษนักเรียนที่มีปัญหาทางพฤติกรรมดังกล่าวว่า ทุก ๆ โรงเรียนได้ปฏิบัติในแนวทางที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์หรือไม่เพียงใด

5. สื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ เช่น นิตยสารวัยรุ่น วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้เกิดการเลียนแบบพฤติกรรมขึ้นในเด็กวัยรุ่น ควรลดบทบาทการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นอบายมุขทางสังคมทั้งหลาย ซึ่งเป็นสิ่งที่จูงใจ และกระตุ้นความสนใจใคร่รู้ของเด็กวัยรุ่นให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

6. เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาและงบประมาณ ประกอบกับยังไม่เคยมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาอบายมุขต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางพฤติกรรมของวัยรุ่นในปัจจุบัน ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เพื่อที่จะได้เป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาดังกล่าว ในลักษณะที่ละเอียดและลึกซึ้งในโอกาสต่อไป โดยเฉพาะสำหรับกองสารวัตรนักเรียน ควรจะเร่งทำการศึกษาค้นคว้าปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านอบายมุขและด้านอื่น ๆ ต่อไปด้วย

ชื่อโครงการวิจัย	วิธีการประเมินสถานการณ์การระบาดของวัตถุที่ออกฤทธิ์ ต่อจิตประสาทในหมู่ผู้บริโภค
ผู้วิจัย	วิวัฒน์ วรวัชร และคณะ กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2530
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (จำนวน ปริมาณ สภาพปัญหา)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

จากรายงานการวิจัยพอสรุปได้ว่า ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์ของร้านขายยาต่าง ๆ ในเขตภาคกลาง
2. ศึกษาและพัฒนาวิธีการประเมินสถานการณ์การระบาดของวัตถุออกฤทธิ์ในชุมชน
ขึ้นใหม่ เพื่อให้ได้วิธีมาตรฐานที่สามารถให้ข้อมูลข่าวสารซึ่งทันต่อการเปลี่ยนแปลงของปัญหา
การใช้วัตถุออกฤทธิ์ในทางที่ผิดของประชากรอันจะเป็นแนวทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาค
ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากร้านขายยาที่ถูกคัดเลือกเป็นตัวอย่าง
ระหว่างเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2529 การคัดเลือกตัวอย่างร้านขายยาเลือกโดยใช้วิธีจัด
แบ่งเป็นชั้นภูมิ (Stratified Sampling) แบ่งร้านขายยาออกเป็น 3 ประเภทด้วยกันคือ ร้านขายยา
แผนปัจจุบันที่มีใบอนุญาตขายวัตถุออกฤทธิ์ ร้านขายยาแผนปัจจุบันที่ไม่มีใบอนุญาตขายวัตถุ
ออกฤทธิ์ และร้านขายยาบรรจุน้ำยาที่ไม่ใช่ยาอันตรายหรือยาควบคุมพิเศษ การเลือกตัวอย่าง
ร้านขายยาในแต่ละชั้นภูมิ ทำโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบธรรมดาโดยใช้ตารางเลขสุ่ม (Table of
Random Number)

การเก็บข้อมูลจากร้านขายยาทำโดยให้ลูกจ้างชั่วคราวที่มีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นนั้นเข้า
ไปรื้อหรือยาโดยให้บอกอาการเจ็บป่วยกับผู้ขายยาดังนี้ ‘นอนไม่ค่อยหลับ ใจคอหงุดหงิดและ
ปวดศีรษะ’ เมื่อบอกอาการเจ็บป่วยนั้นแล้ว ให้ปล่อยให้ผู้ขายเป็นผู้จัดยาให้ หากผู้ขายซัก
ถามข้อมูลเพิ่มเติม ให้บอกกับผู้ขายว่า ‘เคยไปรักษากับแพทย์ที่คลินิกมาแล้ว หมอให้ยาชนิด

หนึ่งมากขึ้น ขณะกินยาที่หมอให้มาก็รู้สึกมีอาการดีขึ้น นอนหลับง่ายและไม่ปวดศีรษะ แต่พอยาหมด อาการนอนไม่หลับและปวดศีรษะก็กลับมาอีก' ถ้าผู้ขายถามถึงชื่อของยาที่หมอจ่าย ให้บอกกับผู้ขายว่าไม่ทราบ ขอให้ผู้ขายเป็นผู้จัดยาให้

ตัวอย่างยาที่ซื้อมาได้ถูกนำไปตรวจสอบเบื้องต้นโดยการนำมาเทียบกับเม็ดยามาตรฐานที่บริษัทต่าง ๆ ส่งมาเก็บรักษาไว้ที่กองควบคุมวัตถุเสพติดเมื่อตอนมายื่นขอขึ้นทะเบียนตำรับวัตถุออกฤทธิ์ ตัวอย่างยาตัวใดที่สามารถรู้ชนิดของยาได้จากการตรวจสอบเบื้องต้น จะไม่ทำการตรวจวิเคราะห์ต่อ ส่วนตัวอย่างยาที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าเป็นยาอะไร จะถูกส่งไปตรวจวิเคราะห์หาเอกลักษณ์ของตัวยาที่ฝ่ายวิเคราะห์ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ กองวิเคราะห์ยา กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ตัวอย่างร้านขายยาประเภทต่าง ๆ ในเขตภาคกลาง 27 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 782 ร้าน

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

จากตัวอย่างร้านขายยา 782 ร้าน พบว่ามีร้านขายยา 553 ร้าน หรือคิดเป็นร้อยละ 70.7 ของร้านขายยาที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษารั้งนี้ ยินดีขายวัตถุออกฤทธิ์ให้กับลูกค้าที่เข้าไปซื้อชื้อยาโดยวิธีบอกอาการเจ็บป่วย สถานที่ขายวัตถุออกฤทธิ์ที่ขายยาให้กับลูกค้าที่ไม่มีใบสั่งแพทย์มีจำนวนทั้งหมด 283 แห่ง จากจำนวนตัวอย่างที่ศึกษา 373 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75.8 สถานที่ขายยาแผนปัจจุบันที่ขายวัตถุออกฤทธิ์ โดยไม่มีใบอนุญาตมีจำนวนทั้งหมด 155 แห่งจากตัวอย่างที่ศึกษา 205 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 75.6 สถานที่ขายยาบรรจเสร็จที่ลักลอบขายวัตถุออกฤทธิ์มีจำนวนทั้งหมด 115 แห่ง จากตัวอย่างที่ศึกษา 204 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 56.3

ตัวอย่างวัตถุออกฤทธิ์ที่ซื้อมาได้จากร้านขายยารวมทุกประเภทมีจำนวนทั้งหมดเท่ากับ 553 ตัวอย่าง วิเคราะห์แล้วพบว่า เป็นไดอาซีแพม 286 ตัวอย่าง (51.7%) ฟิโนบาร์บิทัล 110 ตัวอย่าง (19.8%) เป็นโซไดอาเซปิ่นส์ตัวอื่นที่ไม่ใช่ไดอาซีแพมและไนตราซีแพม 89 ตัวอย่าง (16.0%) ไนตราซีแพม 56 ตัวอย่าง (10.1%) และเมโพรบาร์เมท 12 ตัวอย่าง (2.1%)

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีแนวคิดเป็นสมมติฐานว่า ถ้าประชากรมีโอกาสสัมผัสกับวัตถุออกฤทธิ์ชนิดใดได้ง่ายโอกาสที่วัตถุออกฤทธิ์เหล่านั้นจะถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดก็มีมากขึ้น จากผลการวิจัยพบว่า ยังมีร้านขายยาอยู่เป็นจำนวนมากที่ยินดีขายวัตถุออกฤทธิ์ให้กับลูกค้าโดยไม่ต้องอาศัยใบสั่งแพทย์ หรือร้านขายยาบางร้านก็ทำการค้าขายวัตถุออกฤทธิ์ทั้ง ๆ ที่ไม่มีใบอนุญาต

และถ้าปล่อยให้ร้านขายยาเป็นผู้จัดยาให้ ก็จะทำให้ทราบแนวโน้มในสถานการณ์ทางด้านตัวยาว่า มีวัตถุออกฤทธิ์ชนิดใดบ้างที่ร้านขายยานิยมผลัดกันไปสู่ผู้บริโภค

วัตถุออกฤทธิ์นั้น แม้จะมีประโยชน์ในการบำบัดรักษาโรคก็จริง แต่อันตรายของวัตถุออกฤทธิ์ก็มีมากกว่ายาธรรมดาทั่ว ๆ ไป ที่เห็นได้เด่นชัดที่สุดก็คือทำให้เกิดการเสพติดเมื่อใช้ติดต่อกันไปเป็นเวลานาน ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ตระหนักถึงอันตรายของวัตถุออกฤทธิ์ที่มีต่อตัวผู้ใช้และสังคมเป็นอย่างดี จึงได้มีการตราพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทขึ้นมาด้วยเจตนารมณ์ที่จะควบคุมให้มีการใช้วัตถุออกฤทธิ์ในทางที่ถูกต้องเหมาะสมและรัดกุมที่สุด ถ้าการประพฤติปฏิบัติของร้านขายยาเป็นไปในทางที่ถูกต้องตามครรลองของกฎหมายแล้ว ก็เป็นอันมั่นใจได้ว่า การระบาดของวัตถุออกฤทธิ์ในหมู่ผู้บริโภคจะมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อยมาก แต่ถ้ามการประพฤติปฏิบัติของร้านขายยายังเป็นไปในลักษณะเช่นที่พบเห็นในงานวิจัยครั้งนี้ การระบาดของวัตถุออกฤทธิ์จะต้องมีเกิดขึ้นอย่างแน่นอน

ฉะนั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้จะต้องจัดให้มีการประเมินสถานการณ์การระบาดของวัตถุออกฤทธิ์ในชุมชนต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องเพื่อให้ทราบความเป็นไปของปัญหา เพื่อจักได้นำมาพิจารณาหาข้อยุติในการแก้ไขต่อไป คณะผู้วิจัยคิดว่าวิธีดำเนินการที่ได้ทดลองใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ สามารถแสดงผลที่บ่งชี้แนวโน้มของสถานการณ์ระบาดของวัตถุออกฤทธิ์ได้เป็นอย่างดี แม้ข้อมูลที่ได้จะไม่ใช่ว่าข้อมูลที่มาจากการสุ่มใช้ยาโดยตรงก็ตาม และการประเมินสถานการณ์ด้วยวิธีที่ทดลองใช้ครั้งนี้ยังมีข้อดีกว่าการทำ Population Survey ก็คือ สามารถทำได้โดยไม่ต้องใช้งบประมาณและเจ้าหน้าที่มากเหมือนกับการทำ Population Survey (วิวัฒน์ วรินทร์ และคณะ, 2530: 27)

ชื่อโครงการวิจัย	บทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด
ผู้วิจัย	ผศ.ดร.ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2530
ประเภทงานวิจัย	การป้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้เพื่อศึกษาวิจัยที่อาจเป็นสาเหตุภายในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการติดยาเสพติดในเยาวชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูบุตร 4 แบบ คือ การให้ความรักสนับสนุน การควบคุม การใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ และการลงโทษทางจิตมากกว่าทางกายที่เกี่ยวข้องกับภูมิด้านทานการเสพติด
2. ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว ที่เกี่ยวข้องกับภูมิด้านทานการเสพติด
3. ความใกล้ชิดกับบิดามารดา ที่เกี่ยวข้องกับภูมิด้านทานการเสพติด
4. ลักษณะของผู้ปกครองที่เกี่ยวข้องกับภูมิด้านทานการเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีลักษณะเป็นวิจัยแบบสำรวจ โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย ตัวอย่างนักเรียนชั้น ม.1 จำนวน 336 คน และ ม.3 จำนวน 331 คน ในโรงเรียนสายศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2528 ในเขต 7 แห่งจากโรงเรียนต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร 24 เขต รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 667 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 357 คน หญิง 310 คน นักเรียน ม.1 มีพิสัยอายุระหว่าง 11-13 ปี นักเรียน ม.3 มีพิสัยอายุระหว่าง 14-16 ปี แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม

ตัวแปรสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยทางครอบครัว เป็นตัวแปรอิสระมีทั้งหมด 14 ตัวแปร แบ่งเป็น 4 ด้านคือ (1) การอบรมเลี้ยงดูทั่วไป ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย (2) การอบรมเลี้ยงดูเฉพาะเรื่องการเสพติด ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดที่เด็กได้รับจากครอบครัวและตัวอย่างการเสพติดจากครอบครัว (3) ลักษณะของครอบครัวประกอบด้วย ที่พักอาศัย ระดับการศึกษาของบิดา อาชีพของบิดา ระดับเศรษฐกิจของครอบครัว ขนาดของครอบครัว

(4) ลักษณะของเด็ก ได้แก่ เพศ ชั้นเรียน และทัศนคติของเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง

ตัวแปรตาม คือ ภูมิด้านทานการเสพติดของเด็ก มีทั้งหมด 6 ตัวแปร แบ่งเป็น 3 ประเภทคือ (1) ความรู้เกี่ยวกับการเสพติด ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด และความรู้เกี่ยวกับผลของยาเสพติด (2) อารมณ์เกี่ยวกับการเสพติด ประกอบด้วยทัศนคติต่อการเสพติด และปริมาณการชักจูงจากเพื่อน (3) พฤติกรรมเกี่ยวกับการเสพติด ได้แก่ ปริมาณความใกล้ชิดกับยาเสพติด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1) ปัจจัยทางครอบครัว เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และปัจจัยทางครอบครัวตามลักษณะของเด็ก คือ ทัศนคติของเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภูมิด้านทานการเสพติดของเด็ก 3 ด้าน คือ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด ปริมาณการชักจูงจากเพื่อน และปริมาณความใกล้ชิดกับยาเสพติด ผลปรากฏอย่างเด่นชัดว่า การที่เด็กรายงานว่า ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก แบบรักสนับสนุนมาก เด็กมีทัศนคติที่ดีมากต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ จะมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติดมากกว่า ปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อนมากกว่า เด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย รักสนับสนุนน้อย และเด็กมีทัศนคติที่ด้อยต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ ส่วนเด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย แบบรักสนับสนุนน้อย และเด็กมีทัศนคติที่ด้อยต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ จะมีความใกล้ชิดกับยาเสพติดมากกว่าเด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก รักสนับสนุนมาก และเด็กมีทัศนคติที่ดีมากต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ

2) ภูมิด้านทานการเสพติดของเด็ก 3 ประเภท ๆ ละหนึ่งด้าน เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ (ก) ภูมิด้านทานการเสพติดประเภทพฤติกรรมเกี่ยวกับการเสพติด ด้านปริมาณความใกล้ชิดกับยาเสพติด (ข) ภูมิด้านทานการเสพติดประเภทความรู้เกี่ยวกับการเสพติดด้านความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด และ (ค) ภูมิด้านทานการเสพติดประเภทอารมณ์เกี่ยวกับการเสพติด ด้านปริมาณการชักจูงจากเพื่อน ทั้งนี้ปรากฏว่าภูมิด้านทานการเสพติดทั้ง 3 ด้านดังกล่าว แปรปรวนไปตามปัจจัยทางครอบครัวทั้ง 3 ปัจจัยคือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบใช้เหตุผล และทัศนคติของเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง ผลปรากฏอย่างเชื่อมั่นได้ว่า เด็กที่มีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติดมาก ปฏิเสธการชักจูง

จากเพื่อนมาก คือ เด็กที่รายงานว่า ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ใช้เหตุผลมาก และเด็กมีทัศนคติที่ดีมากต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ ส่วนเด็กที่มีความใกล้ชิดกับยาเสพติดมาก คือเด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย ใช้เหตุผลน้อยและเด็กมีทัศนคติที่ด้อยต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ

3) ประเภทของเยาวชนที่พบความสัมพันธ์ระหว่าง ภูมิด้านทานการเสพติดของเด็ก กับปัจจัยทางครอบครัว ได้แก่ กลุ่มย่อยที่แบ่งตามลักษณะของครอบครัว 4 กลุ่ม เรียงตามลำดับความสำคัญอย่างเด่นชัดดังนี้คือ กลุ่มนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาต่ำ นักเรียนจากครอบครัวขนาดเล็ก และนักเรียนจากครอบครัวขนาดใหญ่ นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ผลปรากฏอย่างเชื่อมั่นได้ว่า (ก) ในกลุ่มนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาต่ำ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภูมิด้านทานการเสพติด 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด ปริมาณการชักจูงจากเพื่อน และปริมาณความใกล้ชิดกับยาเสพติด ส่วนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับภูมิด้านทานการเสพติด 2 ด้าน คือ การชักจูงจากเพื่อนและความใกล้ชิดกับยาเสพติด ส่วนนักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาสูง พบว่าการอบรมเลี้ยงดูไม่เกี่ยวข้องกับภูมิด้านทานการเสพติดของเด็ก (ข) ในกลุ่มนักเรียนจากครอบครัวขนาดเล็กและขนาดใหญ่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์กับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติดมากกว่ากลุ่มนักเรียนจากครอบครัวขนาดกลาง ส่วนทัศนคติของเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ มีส่วนเกี่ยวข้องกับความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด และการชักจูงจากเพื่อน มากกว่ากลุ่มนักเรียนจากครอบครัวขนาดกลาง (ค) ในกลุ่มนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับภูมิด้านทานการเสพติดทั้ง 3 ด้านคือ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด การชักจูงจากเพื่อน และความใกล้ชิดกับยาเสพติด แตกต่างจากนักเรียนที่อาศัยอยู่กับผู้อื่น ซึ่งไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลสูง สามารถต้านทานอิทธิพลการชักจูงจากเพื่อนได้มากในกลุ่มนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา แต่ไม่พบความสัมพันธ์เช่นนี้ในกลุ่มนักเรียนที่อาศัยอยู่กับผู้อื่น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะโดยสรุปดังต่อไปนี้

1. บิดามารดา ผู้ปกครอง ครู เยาวชน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ควรได้รับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอย่างถูกต้อง และเชื่อถือได้

2 ควรจัดยาเสพติดศึกษาเข้าในโครงการป้องกันยาเสพติดให้โทษ ทั้งในโรงเรียน รัฐบาลและโรงเรียนเอกชน โดยมุ่งเน้นถึงพิษภัยของยาเสพติด รวมทั้งโทษของบุหรี่ และเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์

3 ควรจัดตั้งกลุ่มเครือข่ายบิดามารดา นักเรียน และนักศึกษาให้ได้ปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อหาทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติด

4 บิดามารดาควรได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยเฉพาะในบิดาที่มีระดับการศึกษาต่ำ ครอบครัวขนาดเล็ก ครอบครัวขนาดใหญ่ และครอบครัวที่บุตรอาศัยอยู่กับบิดามารดา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดามารดาควรใช้การอบรมเลี้ยงดูเด็กแบบใช้เหตุผลมาก และรักสนับสนุนมาก

5 ควรสร้างคุณภาพในเยาวชนด้วยการเสริมสร้างทัศนคติที่ดี ในเด็กต่อการควบคุมสื่อมวลชนของผู้ปกครอง โดยบิดามารดาควรชี้แนะให้เด็กเห็นคุณประโยชน์ของการรับสื่อมวลชนที่มีประโยชน์ นอกจากนี้เด็กจะเกิดความพอใจที่บิดามารดาให้ความสนใจต่อตนในการรับสื่อมวลชน ซึ่งจะเป็นผลให้เด็กพร้อมที่จะเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของบิดามารดา

6 กลุ่มเยาวชน 4 กลุ่มซึ่งได้แก่ นักเรียนที่บิดามีระดับการศึกษาต่ำ นักเรียนจากครอบครัวขนาดเล็กและขนาดใหญ่ และนักเรียนที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา ควรได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก รักสนับสนุนมาก และเด็กได้รับการเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมสื่อมวลชนเพื่อช่วยให้เด็กมีภูมิคุ้มกันต้านทานการเสพติด 3 ด้านสูง ซึ่งได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการเสพติด การปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อน และความสามารถในการที่จะไม่ไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ชื่อโครงการวิจัย	การใช้วิธีการบำบัดรักษาและอบรมพื้นฟูจิตใจ (แบบบังคับ) แทนการใช้เรือนจำต่อผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติด
ผู้วิจัย	ประเทือง ธนิตผล วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต (อาชญวิทยาและงานยุติธรรม) คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2530
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการใช้วิธีการบำบัดรักษาและอบรมแก้ไขฟื้นฟูจิตใจ (แบบบังคับ) แทนการใช้เรือนจำ ต่อผู้กระทำผิดฐานติดยาเสพติด
2. เพื่อศึกษาให้ทราบถึงทัศนคติ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าว (ข้อ 1) ของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม และผู้ที่เกี่ยวข้องในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด
3. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียในการใช้วิธีการดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

มีลักษณะเป็นวิจัยสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด สุ่มตัวอย่างแบบกำหนดโควต้า 6 กลุ่ม ๆ ละ 50 คน รวม 300 คน ได้แก่ ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ราชทัณฑ์ ป.ป.ส. แพทย์และพยาบาล โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. บุคลากรส่วนใหญ่ในกระบวนการยุติธรรม และที่ปฏิบัติงานด้านบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด มีความเห็นว่า "ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วย มิใช่อาชญากร" จึงไม่ควรใช้โทษจำคุกแก่ผู้ติดยาเสพติด
2. ควรสนับสนุนให้ใช้วิธีบำบัดรักษาผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติดครั้งแรก โดยมีเงื่อนไขบังคับให้รับการบำบัดรักษาจนครบขั้นตอนโดยสถานบำบัดรักษาที่จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ

แทนการบำบัดรักษาในเรือนจำและทัณฑสถาน ซึ่งควรใช้กับผู้ที่ไม่เสพยาเสพติดซ้ำหลาย ๆ ครั้ง เล็กไม่ได้ โดยให้มีโทษจำคุกอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำบำบัดรักษาครบทุกขั้นตอนจนแน่ใจว่าเลิกได้

3. ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายยาเสพติด ให้ศาลลงโทษอย่างหนักแก่ผู้กระทำผิดฐานผลิตและค้ายาเสพติด และควรมีกฎหมายยึดทรัพย์สินของผู้กระทำผิดดังกล่าวด้วย

4. ในทางปฏิบัติที่เป็นอยู่ยังขาดการประสานงาน การร่วมมือ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของหน่วยงาน และบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด

5. ป้องกันการเสพยาเสพติดและสารเสพติดต่าง ๆ โดยพัฒนาเยาวชนให้มีคุณภาพ มีความอบอุ่นทางครอบครัวและโรงเรียน เมื่อสภาพจิตใจดีก็ไม่หันไปพึ่งยาเสพติด ประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้ถึงโทษของยาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (ประเทือง ธนิตผล, 2530: 148-153) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังต่อไปนี้

1. จากผลวิจัยพบว่า บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทั้ง 6 กลุ่มอาชีพ คือ ผู้พิพากษา อัยการ ตำรวจ ราชทัณฑ์ ป.ป.ส. และแพทย์พยาบาล ส่วนมากเห็นด้วยกับแนวความคิดว่า "ผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร" การลงโทษจำคุกแก่ผู้ติดยาเสพติด (โดยเฉพาะผู้เสพติดเป็นครั้งแรก) เป็นการทารุณจิตใจและรุนแรงเกินไป ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตใจอ่อนแอหวั่นไหวไปกับสิ่งแวดล้อม และสิ่งเร้าได้โดยง่ายกว่าคนปกติทั่วไป หลายรายก็มีจิตบกพร่องเพราะการได้รับการเลี้ยงดูที่ไม่ถูกต้องหรือไม่เอาใจใส่ พวกนี้ไม่มีที่พึ่งทางใจจึงหันเข้าหายาเสพติดทั้ง ๆ ที่รู้อยู่ว่าเป็นอันตรายต่อสุขภาพ ก็ยังขึ้นลองเสพยาหวังผลแค่ความสุขสบายใจเฉพาะหน้าชั่วคราวช่วยยามเท่านั้น ผลร้ายที่จะตามมาไม่สนใจ หลายรายขาดความอบอุ่นในครอบครัวจึงหาความอบอุ่นคลายเหงาจากเพื่อนฝูง และรักเพื่อนเชื่อเพื่อนมาก ต้องทำตัวให้เข้ากับเพื่อนในกลุ่มได้ เพื่อนชวนให้ลองเสพยาก็เสพยาเพียง 1-2 ครั้งก็ติด เพราะคนพวกนี้มักจะติดอะไรง่ายมาก เพราะสติเหนียวรั้งใจมีน้อยมาก

ผู้ติดยาเสพติดที่ไปกระทำความผิดทางอาญานั้นส่วนใหญ่ไม่ได้มีจิตใจที่เหี้ยมโหด ไม่มีนิสัยชั่วร้ายเลวทรามอย่างพวกอาชญากรโดยสันดาน แต่การที่พวกเขากระทำผิดไปเพราะฤทธิ์ของความอยากในยาเสพติด เมื่อไม่มีเงินก็คิดหาเงินมาซื้อยาเสพติดด้วยวิธีง่าย ๆ สันนิษฐานเพื่อให้ได้เงินมามากและรวดเร็วที่สุด เพื่อบำบัดความอยากและความทุกข์ทรมานที่ขาดยาเสพติด

เมื่อทุกฝ่ายยอมรับแล้วว่าผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร ก็ไม่ควรส่งพวกเขาไปบำบัดรักษาในเรือนจำหรือทัณฑสถาน ไม่ควรลงโทษจำคุกแก่พวกเขา เพราะทำให้เสียอนาคต เสียประวัติ ถูกตราหน้า มีปมด้อยไปตลอดชีวิต

2. การส่งผู้ติดยาเสพติดไปบำบัดรักษาในเรือนจำและทัณฑสถาน เป็นภาระหนักมากต่อกรมราชทัณฑ์ขณะนี้ เพราะความไม่เพียงพอในหลาย ๆ ประการ และความไม่พร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น

2.1 ขาดงบประมาณอย่างมาก ถ้าคิดเป็นรายหัวแล้วรัฐให้งบประมาณในการบำบัดรักษาน้อยเหลือเกินแทบจะทำอะไรไม่ได้เลย หากไม่มีรายได้เสริมจากการขายสินค้าที่นักโทษผลิต

2.2 เนื่องจากงบประมาณไม่เพียงพอ จึงขาดแคลนแพทย์พยาบาลและผู้เชี่ยวชาญ และมีความรู้ด้านบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทำให้วิธีการรักษาทำได้ไม่ดี เช่น การตรวจปัสสาวะโดยสม่าเสมอ การให้ยาทดแทน ยาแก้ปวดประสาทดี ๆ และยานอนหลับเพื่อลดความทรมาน ฯลฯ ทำไม่ได้เพราะขาดเงินงบประมาณ ดังนั้นการรักษาจึงเป็นการมุ่งให้ออดได้เองซึ่งทรมานมาก จะได้เกิดความเข็ดหลาบในรสชาติของการ 'ลงแดง' 'การหักดิบ' ถ้าอาละวาดหนักทุรนทุรายมาก ก็จับขังเดี่ยวจนกว่าจะสงบลงได้เอง เมื่อเป็นเช่นนี้สภาพจิตใจของผู้ติดยาเสพติดจะยิ่งแย่ลงเป็นส่วนใหญ่ เพราะทั้งทนทุกข์ทรมานและสภาพแวดล้อมร้ายกว่าภายนอก ยิ่งหล่อหลอมจิตใจให้หยาบกระด้าง หรือมีจะนั้นก็พินิจเพื่อนได้ หากไม่อาจอดทนให้พ้นจากระยะเวลา 2-3 อาทิตย์แรกได้

2.3 ความจริงแล้วหน้าที่หลักของกรมราชทัณฑ์ มุ่งในการควบคุมกักขังผู้ต้องขังนักโทษให้ได้รับโทษตามคำพิพากษาของศาลจนครบกำหนดไม่ให้หลบหนี หรือกล่าวได้ว่ามีหน้าที่ควบคุมให้ผู้กระทำผิดชดใช้กรรมชั่วที่ก่อไว้ ซึ่งก็นับว่าเป็นการยากและหนักมากในสภาพของปัจจุบันซึ่งได้รับงบประมาณน้อย บุคลากรไม่เพียงพอแล้วยังต้องมารับภาระในด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งเป็นบุคคลที่ไม่ปกติไม่ใช่ผู้ป่วยธรรมดาทั่วไป มองดูแล้วเหมือนรัฐลำเอียงต่อกรมราชทัณฑ์มากคือ ใช้งานหนักมากและเป็นงานที่ยากที่จะทำให้ได้ผลดี แต่ให้เงินช่วยเหลือสนับสนุนน้อยกว่าเจ้าหน้าที่ในขบวนการยุติธรรมอื่นอีกหลายประเภท กรมราชทัณฑ์ต้องดิ้นรนหาเงินช่วยเหลือตัวเองโดยใช้แรงงานนักโทษ โชคดีที่ประชาชนเห็นใจให้การสนับสนุนช่วยเหลือหนุนซื้อสินค้าของกรมราชทัณฑ์อยู่เสมอ

3. จากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่สนับสนุนให้ใช้วิธีบำบัดรักษาแบบบังคับโดยไม่ใช้เรือนจำ แก่ผู้ติดยาเสพติดที่ติดเป็นครั้งแรก หรือติดได้ไม่นาน และจะได้ผลดีถ้ามีมาตรการดังนี้

3.1 การลงโทษทางอาญาแก่ผู้ติดยาที่ฝ่าฝืนไม่เข้ารับการรักษาจนครบชั้นตอนจนหายขาด

3.2 ส่วนการบำบัดรักษาในเรือนจำและทัณฑสถานนั้น จำเป็นต้องมีแต่ให้ใช้เฉพาะผู้ติดยาเสพติดที่ไม่หายขาดกลับไปเสพติซ้ำอีกเกิน 3 ครั้ง และพวกนี้ต้องมีโทษให้นำบำบัดรักษาในทัณฑสถานตั้งแต่ 2 ปีขึ้นไป

3.3 มีบทลงโทษ (เช่นปรับ) แก่ผู้ที่ติดยาเสพติดแล้วไม่เข้ารับการรักษา

วิธีการบำบัดรักษาแบบบังคับควรแยกประเภทผู้ติดยา เช่น พวกติดครั้งแรก พวกติดไม่นาน พวกติดมานาน พวกจิตบกพร่อง เป็นต้น และวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการติดยาเสพติดเป็นราย ๆ ไป การบำบัดรักษาต้องทำทั้งทางกายและทางใจ เพื่อมุ่งเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ผู้ติดยามีจิตใจเข้มแข็ง เชื่อมั่นในตัวเอง มีปัญหาที่ไม่หันไปเสพยาเสพติดอีก

สถานที่ในการบำบัดรักษาแบบบังคับควรอยู่ห่างไกลจากสภาพแวดล้อมเดิม มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่ที่ดี คล้ายนิคม (หรือการเก็บตัวนักกีฬา) ฝึกให้ผู้ติดยาที่รักษาจนอดได้แล้ว เข้าฝึกอบรมฟื้นฟูจิตใจและฝึกอาชีพ เพื่อให้ช่วยเหลือตัวเองได้ และมีจิตใจมั่นคงเมื่อออกไปเผชิญชีวิตในสังคมภายนอก

ต้องมีหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบงานนี้โดยเฉพาะ และมีการสอดส่องดูแลและติดตามผล และลงเคราะห์หลังปลดปล่อย สำหรับเรื่องนี้กลุ่มตัวอย่างอาชีพตำรวจและราชทัณฑ์ มีความเห็นตรงกันว่า ควรให้อยู่ในความรับผิดชอบของ ป.ป.ส. เพราะมีความพร้อมด้านงบประมาณสนับสนุนซึ่งได้จากองค์การระหว่างประเทศ เพราะขณะนี้ ป.ป.ส. มีหน้าที่หลักในด้านปราบปราม (ซึ่งทำร่วมกับตำรวจ) รองลงมาก็เผยแพร่ความรู้ ดังนั้นจึงควรรับงานด้านบำบัดรักษาไปทำให้ได้ผลดีขึ้น และอาจจะทำให้องค์การระหว่างประเทศให้เงินสนับสนุนมากยิ่งขึ้น

3.4 หน่วยงานและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม ยังขาดการประสานงานกัน ควรมีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นข้อเสนอแนะ และรับทราบปัญหาและอุปสรรคในกฎปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม การประชุมสัมมนาดังกล่าวควรทำในทุกระดับ เช่น ระดับผู้บริหารผู้วางนโยบาย ระดับหัวหน้างาน ระดับผู้ปฏิบัติการ เป็นต้น

โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิพากษามักจะถูกกลุ่มอื่น ๆ ในกระบวนการยุติธรรมมองเหมือนอยู่ใน 'หอคอยงาช้าง' และถูกกล่าวถึงในทำนอง 'ถือตัว' และไม่ค่อยยอมเปลี่ยนแปลงอะไรง่าย ๆ เช่น แนวความคิดทางอาญาวิทยา วิธีการทำงาน และทัศนคติ มักถือตามรอยเก่า (ผู้พิพากษารุ่นก่อน ๆ) จนเป็นหลักเกณฑ์ถือปฏิบัติจนเป็นประเพณี

สำหรับกลุ่มตำรวจมักจะถูกมองเหมือนปราบปรามไม่จริงใจกับผู้กระทำผิด เช่น ผู้ผลิต ผู้ค้ารายใหญ่ ไม่ค่อยถูกจับเพราะเกรงอิทธิพลด้านการเงินและการเมือง และถูกติงว่าชอบใช้วิธียึดเย็บตรอกกลางจับผู้ติดเสพติด เป็นต้น

สำหรับกลุ่มราชทัณฑ์โดยทั่วไป ได้รับการเห็นใจว่ารับภาระหนัก แต่ก็ถูกติงว่าทำไมจึงมีการลักลอบซื้อขายยาเสพติดในเรือนจำและทัณฑสถานอยู่อีก

กลุ่มแพทยพยาบาลบนวังกานด้านบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด เป็นงานหนักเหนื่อยและเครียดจริง ๆ เพราะผู้เข้ารักษารักษาแต่ละคนมีสภาพและพฤติกรรมไม่เจริญหูเจริญตาเลย นอกจากนี้ในการทำงานในเสาร์อาทิตย์และวันหยุดราชการ หรือล่วงเวลานั้นรัฐควรให้ค่าตอบแทนเป็น 2 เท่าตามกฎหมาย เพราะที่ได้รับความเหนื่อยยากและควรจัดให้มีการสัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหาปรับปรุงงานในระหว่างผู้ปฏิบัติงานด้านบำบัดรักษาตามสถานพยาบาล และศูนย์บำบัด และสถานพยาบาลเอกชน

4. ผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ที่กลับเสพติดซ้ำแล้วซ้ำอีก เพราะ 'ความคิดถึง' คือคิดถึงความสุขความรู้สึกสบายทั้งกายและใจเมื่อได้เสพยาเสพติด ความรู้สึกเคลิ้มเคลิ้ม ลืมความทุกข์และเรื่องกังวลใจร้อนใจต่าง ๆ ลงหมดสิ้น ฯลฯ มัน 'ลืมไม่ลง' จริง ๆ คิดดูแล้วพวกติดยาพวกนี้ติดใจในความรู้สึกที่ได้รับเมื่อเสพยาเสพติด ผู้ติดยาเสพติดกล่าวตรงกันว่ามัน 'คิดถึง' 'ลืมไม่ลง' 'หวนหาอาลัย' อยากเสวยยิ่งกว่าติดผู้หญิง (ในระยະที่ไม่เห็นหน้าเจ้ากินข้าวไม่ลง หรือไม่เห็นหน้าได้เห็นหลังคาบ้านก็ยังดี) หลายท่านก็ มันอยากสูดอยากเสวยยิ่งกว่าความต้องการทางเพศ หรือรักษายาเสพติดยิ่งกว่าภรรยา ฯลฯ

5. ปัญหาการเสพติดซ้ำเป็นปัญหาที่แก้ยาก จากผลการวิจัยพบว่า ไม่มีวิธีการใดจะให้ได้ผลดีนอกจากการบำบัดรักษาทางใจ ทำอย่างไรจึงจะทำให้ผู้ที่ติดยาเสพติดจนเลิกไม่ได้ให้มีจิตใจเข้มแข็ง เชื้อมัน และพยายามที่จะเลิกให้ได้อย่างจริงจัง

ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีหนึ่งที่ดีและไม่สิ้นเปลืองเงิน ก็คือใช้ศาสนาช่วยซึ่งก็เริ่มมีใช้อยู่บ้างแล้ว แต่ยังไม่แพร่หลายจริงจัง ข้อสำคัญคือสร้างความเชื่อมั่นทำให้เกิดศรัทธาขึ้นในจิตใจผู้ติดยา ว่าจะต้องทำความดีให้ได้จะกลับตัวเป็นคนดีให้ได้ ต้องเลิกเสพยาให้ได้ การฝึกปฏิบัติทำจิตใจให้สงบด้วยวิธีทำใจให้มีสมาธิ ลงบอย่างสม่ำเสมอจะทำให้จิตใจเข้มแข็งมีสติยับยั้ง เน้นยาว

รังใจห้ามใจได้ ขณะอื่นใดไม่ยากเท่าขณะใจตัวเอง การฝึกจิตใจต้องใช้เวลานาน มีผู้ให้คำแนะนำที่ดีและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีด้วยจึงจะได้ผล ซึ่งก็เป็นไปได้ยากถ้าจะให้รัฐจัดการให้ ผู้ติดยาผู้นั้นต้องเฝ้าหาช่วยตัวเอง

6. จากผลการวิจัยพบว่าบุคลากรทุกฝ่ายส่วนใหญ่เห็นสมควรให้แก้ไขปรับปรุงกฎหมายยาเสพติดที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งด้านปราบปรามและบำบัดรักษา กล่าวคือ

6.1 ให้มีการแก้ไขโดยยึดทรัพย์สินของผู้ต้องสงสัยว่าค้าหรือผลิตยาเสพติดโดยผู้มีอำนาจของรัฐ แล้วให้ผู้ถูกยึดทรัพย์สินพิสูจน์ต่อศาลว่าได้ทรัพย์สินนั้น ๆ มาโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ หากพิสูจน์ไม่ได้ก็ให้ทรัพย์สินที่ถูกยึดตกเป็นของรัฐ

6.2 ด้านบำบัดรักษาควรเพิ่มเติมและแก้ไขให้มีการบำบัดรักษาแบบบังคับโดยไม่ใช้เรือนจำ ดังนั้นการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจะมี 3 ระบบคือ

1. ระบบสมัครใจ เปิดรับรักษาทั่วไปตามสถานพยาบาลต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน
2. ระบบบังคับ เปิดรับรักษาผู้ที่ถูกจับและตรวจพบว่าติดยาเสพติดแต่เพิ่งเสพติดเป็นครั้งแรก และเสพซ้ำไม่เกิน 3 ครั้ง
3. ระบบต้องโทษ ใช้สำหรับผู้ติดยาเสพติดที่กระทำความผิดทางอาญาและผู้ que เสพติดซ้ำเกิน 3 ครั้ง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการวิจัยศึกษาทัศนคติของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม โดยมุ่งเน้นในการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายยาเสพติด ในประเด็นการลงโทษแก่ผู้ผลิต ผู้ค้ารายใหญ่ ให้มีโทษหนักขึ้น และการออกกฎหมายยึดทรัพย์สินผู้กระทำความผิดซึ่งศาลตัดสินลงโทษแล้ว และให้กฎหมายนี้มีผลใช้กับทายาทและครอบครัวของผู้กระทำความผิดด้วย

2. ควรทำการศึกษานักวิชาการผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการบำบัดรักษาและนักวิชาการทางด้านนี้ และนักวิชาการทางด้านอาชญาวิทยา และสังคมสงเคราะห์ เพื่อศึกษามาตรการ วิธีการดำเนินงานและขั้นตอนในการจัดให้มีสถานบำบัดรักษาแบบบังคับ

3. ควรทำการศึกษาวิจัยในการนำสถาบันศาสนา (พระสงฆ์ แม่ชี วัด) เข้ามามีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดอย่างจริงจัง โดยให้ถือเป็นการที่ศาสนาสงเคราะห์สังคม โดยมีเถระสมาคมให้การสนับสนุนและดำเนินการ

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา พ.ศ. 2530
ผู้วิจัย	นายประเสริฐ ตันสกุล และคณะ โครงการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ร่วมกับ N.A.U. สถานทูตสหรัฐอเมริกา
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2530
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (จำนวน ปริมาณ สภาพปัญหา สาเหตุการใช้จ่าย ทัศนคติของนักเรียนและนักศึกษา) การป้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาสาเหตุในการใช้สารเสพติดของนักเรียนและนักศึกษา
3. เพื่อศึกษาทัศนคติของนักเรียนและนักศึกษาต่อสารเสพติด การใช้สารเสพติด และ

ผู้ใช้สารเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยสำรวจกลุ่มตัวอย่าง นักเรียน นักศึกษาระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษาในสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ปีการศึกษา 2529 จำนวน 10,446 คน เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษา 7,245 คน และนักศึกษาระดับอุดมศึกษา 3,201 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2530-วันที่ 10 มีนาคม 2530 เรื่องที่สอบถามมีประเด็นหลัก 3 ประเด็นดังนี้คือ สภาพการใช้สารเสพติด สาเหตุของการใช้สารเสพติด และทัศนคติของนักเรียนและนักศึกษาต่อสารเสพติด การใช้และผู้ใช้สารเสพติด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

นักเรียนและนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ยาเสพติดทั้ง 10 ชนิด แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะผู้ที่เคยใช้ยาเสพติด พบว่าสารเสพติด 5 อันดับแรกที่ใช้มากที่สุด คือ เหล้า (23.1%) บุหรี่ (19.0%) กัญชา (5.5%) สารระเหย (2.5%) และยากระตุ้นประสาท (2.5%) ส่วนยาเสพติดชนิดอื่น เช่น มึน เฮโรอีน และมอร์ฟิน มีผู้ใช้ไม่ถึง 1%

ผู้ที่ดื่มเหล้าส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มที่อาศัยอยู่กับเพื่อนตามลำพัง หรืออยู่ตามหอพัก เมื่อมีปัญหานิยมปรึกษาเพื่อนมากกว่าปรึกษาครูอาจารย์หรือผู้ใหญ่ เหตุผลที่ดื่มเหล้าเพราะสังคม

และกลุ่มเพื่อน คือ เพื่อความสนุก อยากรู้ อยากเห็น และเพราะทำตามเพื่อน ส่วนการสูบบุหรี่ เพราะอยากลองมีเรื่องไม่สบายใจและเห็นว่าโก้หรู ส่วนกัญชานั้นมีสาเหตุการสูบเช่นเดียวกับการดื่มเหล้า ส่วนยากล่อมประสาทและกระตุ้นประสาท ถ้าผู้ใช้ระบุว่าใช้เพราะความอยากลอง แก่ปวดและมีเรื่องไม่สบายใจ ด้วยหลงเข้าใจผิดเกี่ยวกับสรรพคุณยา กลุ่มนักเรียนนักศึกษา กล่าวว่า ลักษณะการใช้ยาเสพติดนั้นเกือบทั้งหมดใช้เพียงครั้งเดียว ใช้เป็นครั้งคราวและประจำ เพียง 0.1% ยกเว้นบุหรี่ เหล้ามีผู้ใช้บ่อย ๆ มี 0.4%

คณะผู้วิจัย (2530: 157) ได้กล่าวสรุปเปรียบเทียบการสำรวจก่อนหน้านี้ และสรุปว่ามีจำนวนผู้ใช้สารเสพติดซ้ำบ่อย ๆ มีแนวโน้มลดลง เพราะอาจเป็นไปได้ว่า นักศึกษามีความเข้าใจในผลดีผลเสียและพิษภัยของยาเสพติดต่าง ๆ ดีขึ้นกว่าเดิม และกล่าวว่าอาจเป็นเพราะครูอาจารย์มีความสนใจป้องกันปัญหาเสพติดมากขึ้น มีการรณรงค์และมีกิจกรรมต่าง ๆ ต่อเนื่องทั่วประเทศ

นอกจากนี้ยังพบว่าในกลุ่มผู้ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอยู่กันตามลำพัง กลุ่มอาศัยในหอพักของสถานศึกษา กลุ่มบิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้างกัน และกลุ่มที่รอคำปรึกษาจากเพื่อน หรือไม่รอคำปรึกษาจากใครเลย กลุ่มที่ไม่ค่อยพอใจที่อยู่อาศัย กลุ่มที่คิดว่าตนได้รับความอบอุ่นจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ น้อย และกลุ่มที่ได้รับความอบอุ่นจากเพื่อนมากกว่าคนอื่น

สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดนั้น นักเรียนและนักศึกษาเห็นว่ายาเสพติดเป็นอันตรายมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งเฮโรอีนมีอันตรายร้ายแรงที่สุด ยกเว้นเหล้าและบุหรี่ที่มีอันตรายปานกลาง และคิดว่าเหล้าและบุหรี่เป็นสารเสพติดที่เมื่อใช้แล้วเลิกใช้ได้ แต่สารที่เลิกใช้ไม่ได้ คือ เฮโรอีน มอร์ฟีน และฝิ่น นักเรียนและนักศึกษาส่วนใหญ่มีความเห็นว่า บุคคลที่ใช้สารเสพติดจะเป็นบุคคลที่ไร้ความหวังใจไม่ได้ ถ้าสมาชิกในครอบครัวใช้ยาเสพติดจะรู้สึกรังเกียจมาก ยกเว้น บุหรี่และเหล้าที่จะรู้สึกรังเกียจเล็กน้อยถ้าสมาชิกในครอบครัวใช้ และบุคคลที่สูบบุหรี่และดื่มเหล้ายังคงเป็นบุคคลที่ไร้ความหวังใจได้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

คณะผู้วิจัย (2530: 167-168) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยนี้ทำให้ได้ข้อมูลสภาพการใ้สารเสพติด สาเหตุสำคัญของการใ้สารเสพติด และทัศนคติต่อสารเสพติด การใ้สารเสพติดและผู้ใช้สารเสพติด ซึ่งจะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับงานป้องกันการใช้สารเสพติดของนักเรียนนักศึกษาได้เป็นอย่างดี

2. การวางแผนทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติดของศูนย์เวชศึกษาป้องกัน หรือหน่วยงานอื่นที่มีบทบาทหน้าที่เช่นเดียวกัน ควรได้นำผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เป็น

ประโยชน์ต่อการวางแผนทางปฏิบัติเพื่อการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติด ทั้งนี้ควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของแต่ละท้องถิ่น ซึ่งมีความผิดแผกแตกต่างกันไปตามภาค หรือกลุ่มจังหวัด

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการสำรวจเพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน จึงใช้ค่าสถิติร้อยละ จึงทำให้เกิดจุดอ่อนในการสรุปอ้างอิงผลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างไปยังมวลประชากรทั้งหมดได้ ดังนั้นการทําวิจัยในโอกาสต่อไปจึงน่าจะได้ทำการทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่าง หรือใช้ค่าสถิติอ้างอิงที่เหมาะสมยิ่งขึ้นด้วย

4. ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้สำหรับการปรับปรุงหลักสูตร วิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่เกี่ยวกับการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติด และเพื่อให้ได้หลักสูตรวิธีการสอน และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพดังกล่าว จึงควรได้มีการวิจัยเพื่อปรับปรุงหลักสูตร หรือวิจัยเพื่อสืบค้นวิธีสอน หรือวิจัยเพื่อสร้างสื่อการเรียนการสอนสำหรับการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติด

5. จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นที่สถานศึกษาต่าง ๆ ต้องมีหน่วยงานหรือองค์กรที่ดำเนินการเกี่ยวกับการป้องกันปัญหา การใช้สารเสพติดอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับศูนย์เวชศึกษาป้องกัน ซึ่งตั้งอยู่ในวิทยาลัยครู แต่หากไม่สามารถจัดตั้งหน่วยงานหรือองค์กรดังกล่าวขึ้นมาได้ ก็ควรจะใช้ประโยชน์จากหน่วยงานหรือองค์กรที่มีอยู่แล้วในท้องถิ่นใกล้เคียงเข้าไปช่วยเหลือในการดำเนินการ

6. ควรขยายบทบาทของศูนย์เวชศึกษาป้องกันให้กว้างขวางขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรม การให้คำปรึกษาหารือ หรือเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสารเสพติดและการป้องกัน ทั้งในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาในสถานศึกษาและกลุ่มผู้ปกครอง หรือผู้ใกล้ชิดตัวนักเรียนนักศึกษาด้วย ซึ่งในการนี้จำเป็นต้องเสริมบทบาทและขีดความสามารถในการดำเนินงานของศูนย์เวชศึกษาป้องกันที่มีอยู่ ให้มีความพร้อมมากยิ่งขึ้น ทั้งในด้านบุคลากร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

7. ควรมีการประสานงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติด ทั้งในหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา รวมถึงการประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานหรือองค์กรเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หรือหนังสือพิมพ์เพื่อให้หน่วยงานหรือองค์กรเหล่านี้ได้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาการใช้สารเสพติด

8. ทักษะคติต่อการใช้สารเสพติดเป็นสิ่งสำคัญมาก ควรดำเนินการสร้างทักษะคติต่อการใช้สารเสพติดที่ถูกต้องให้กับนักเรียนนักศึกษาควบคู่ไปกับการให้ความรู้ความเข้าใจและโดยหลักการที่ถูกต้องแล้ว การสร้างทักษะคติที่ไม่ดีต่อการใช้สารเสพติดจะมีประโยชน์ในการป้องกันปัญหาการใช้สารเสพติดได้ดีกว่าการให้ความรู้ ความเข้าใจด้วยซ้ำ

9. จากการวิจัยครั้งนี้ พบว่านักเรียนนักศึกษาช่วงอายุ 16-18 ปีและ 19-21 ปี ใช้สารเสพติดมากกว่าช่วงอายุอื่น ๆ การหาแนวทางป้องกันการใช้สารเสพติดจึงควรกระทำเพื่อแก้ปัญหาสำหรับช่วงอายุดังกล่าว ซึ่งอาจจะรวมถึงบุคคลที่มีช่วงอายุดังกล่าวแกต้อย่นอกสถานศึกษาด้วยก็ได้ ดังนั้น หากจะทำการวิจัยต่อไป ก็น่าจะทำการวิจัยเกี่ยวกับการใช้สารเสพติดบุคคลในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาที่มีช่วงอายุระหว่าง 16-19 ปี

10. ในหลักสูตรการป้องกันยาเสพติดสำหรับอบรมครูประจำการ ควรจะได้เน้นทางด้านการเสริมสร้างบุคลิกภาพและความเป็นครู เพื่อสร้างบรรยากาศในโรงเรียน ให้นักเรียนนักศึกษาหันมาขอคำปรึกษาจากครูอาจารย์ แทนที่จะหันไปรับคำแนะนำจากเพื่อนแต่เพียงอย่างเดียว

11. การรณรงค์ให้ประชาชนทั่วไปมีความสำนึกในปัญหายาเสพติด ยังเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำต่อเนื่อง เพราะในขณะนี้ประชาชนทั่วไปที่เป็นผู้ใหญ่ยังไม่มียบทบาทในการช่วยป้องกันยาเสพติดน้อย

12. ศูนย์เวชศึกษาป้องกัน ควรได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณให้สามารถริเริ่มดำเนินงานที่จำเป็นได้ ทำให้ศูนย์มีขีดความสามารถให้บริการทางวิชาการทางด้านการป้องกันยาเสพติดแก่ชุมชนและสถานศึกษาในเขตรับผิดชอบได้เต็มที่

ชื่อโครงการวิจัย	ปัญหายาเสพติดกับอาชญากรรม
ผู้วิจัย	พล.ต.ต.ชำนาญ สุวรรณรักษ์ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจภูธร 1 กองบัญชาการตำรวจภูธร 1 กรมตำรวจ เอกสารวิจัยส่วนบุคคล นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 30
ปีที่ทำการศึกษา	พ.ศ. 2530-2531
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด กับการประกอบอาชญากรรม
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเสพและติดยาเสพติด
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ผลในการปฏิบัติตามแนวความคิด นโยบาย และมาตรการในการป้องกันปราบปรามยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงพรรณนามีลักษณะเป็นการวิจัยแบบสำรวจ วิธี
การสุ่มตัวอย่างมีลักษณะบังเอิญ โดยการสอบถามกลุ่มตัวอย่างต่อ

1. ผู้ติดยาเสพติด สำนักรงมณฑลฉะบอง จังหวัดสระบุรี 80 คน
2. ผู้ต้องขังเกี่ยวกับยาเสพติดที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษบางเขน 104 คน
3. ผู้ต้องขังเกี่ยวกับยาเสพติดที่เรือนจำกลางคลองเปรม 84 คน
4. ผู้ต้องขังคดีอาญาทั่วไป (ไม่ใช่ยาเสพติด) ที่เรือนจำกลางคลองเปรมจำนวน 60 คน

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

1. จากการวิจัยพบว่า ปัญหายาเสพติดยังคงเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่ และจะต้องเผชิญอีกต่อไปในอนาคต แต่ปรากฏว่าผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ทั้งผู้เสพและผู้ค้า ประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ น้อย และที่ประกอบอาชญากรรมก็มีสาเหตุมาจากยาเสพติดโดยตรงน้อย ยาเสพติดจึงเป็นสาเหตุในการประกอบอาชญากรรมอย่างหนึ่ง แต่มีความสัมพันธ์กับการประกอบอาชญากรรมโดยทั่ว ๆ ไปน้อยมาก ในส่วนของประกอบอาชญากรรมของผู้ติดยาเสพติด มีแนวโน้มที่จะประกอบอาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินประมาณร้อยละ 7-10

2. อิทธิพลที่สำคัญที่ทำให้มีการเสพยาเสพติด คือ การแพร่ระบาดของยาเสพติด และความไม่รู้ในคุณและโทษของยาเสพติด โดยอิทธิพลจากการสมาคมกับเพื่อนและความอยากทดลองของผู้เสพ โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 16-21 ปี ส่วนปัจจัยทางด้านการศึกษา ครอบครัวยากจน รายได้ ที่อยู่อาศัยนั้น มีอิทธิพลน้อย

3. ในการป้องกันและปราบปรามนั้น แม้จะได้ผลในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่สามารถหยุดยั้งปัญหายาเสพติดลงได้ เนื่องจากการแพร่ระบาดของยาเสพติดจากบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ที่นอกการควบคุมของประเทศไทย การลักลอบผลิตและค้ายาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ ความไม่รู้ของประชาชนเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด ความรู้ความสามารถของเจ้าหน้าที่มีจำกัด ขาดเครื่องมืออุปกรณ์ที่ดีพอ ขาดการบริหารงานที่เป็นเอกภาพ และมีอำนาจในการสืบสวนสอบสวนจำกัดภายใต้กฎหมายในปัจจุบัน รวมทั้งยังได้รับความร่วมมือจากองค์กรภาคเอกชนน้อย ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (ชำนานู สุวรรณรักษ์, 2530: 185-187) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรจะได้ตระหนักถึงปัญหายาเสพติดอย่างจริงจัง และหวังผลในระยะยาว เพื่อเตรียมแก้ไขสถานการณ์ยาเสพติดในอนาคตด้วย โดยกำหนดนโยบายการป้องกันปราบปรามยาเสพติด เป็นนโยบายเสริมที่สำคัญอันดับหนึ่งของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และต้องดำเนินกิจกรรมในทางที่จะช่วยป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

2. เนื่องจากการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและลักษณะเป็นงานฝัก ไม่ใช่งานหลัก การบริหารจึงอาจไม่มีเอกภาพและหน่วยงานบางหน่วยอาจจะเละเลยหรือดำเนินการไปในทางที่ไม่สอดคล้องเอื้ออำนวยซึ่งกันและกัน การแก้ปัญหาก็ทำได้โดยการปรับปรุงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเพิ่มรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ และเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเพิ่มขึ้น เพื่อให้มีส่วนร่วมและรับรู้ในการกำหนดนโยบาย แผน และมาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

3 พัฒนาชาวเขาทางด้านสังคมวัฒนธรรมควบคู่กันไปกับการพัฒนาเศรษฐกิจ เปลี่ยนแปลงชาวเขาให้เป็นคนไทย ยอมรับวัฒนธรรมของไทยด้วยการยกกระดานการปกครองเป็นอำเภอตามความเหมาะสม ตั้งโรงเรียนรัฐบาลให้การศึกษาและพัฒนาเส้นทางคมนาคมขึ้น

4. เจริญตกลงกับพม่าและลาว เพื่อลดการปลูกฝิ่นในบริเวณสามเหลี่ยมทองคำอย่างจริงจัง โดยขอความร่วมมือกับองค์การสหประชาชาติ

5. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้อำนาจฝ่ายบริหารในการควบคุมผู้ต้องสงสัยที่เกี่ยวข้อง ยาเสพติด โดยเฉพาะนายทุน ผู้ค้า ผู้สนับสนุน ผู้สมรู้ร่วมคิด รวมทั้งการบังคับผู้ติดยาเสพติด เข้ารับการบำบัดรักษาและอื่น ๆ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้เสนอไปแล้ว

6. ควรจัดสรรงบประมาณในด้านการขยายสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด และฟื้นฟูหลังเลิกยาเสพติดให้มากขึ้น และจัดตั้งเป็นศูนย์ประจำภาค เพื่อใช้วิธีการบำบัดและตัวแบบที่เหมาะสมได้ และให้มีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในด้านนี้อย่างกว้างขวาง

7. ในด้านการป้องกันนั้น ปัญหาสำคัญคือประชาชนโดยเฉพาะผู้เยาว์มักจะไม่รู้โทษของยาเสพติดอย่างถ่องแท้ และมักจะตกเป็นทาสของยาเสพติดได้ง่ายด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ จึงควรที่กระทรวงศึกษาธิการจะได้จัดทำหลักสูตรการให้ยาในทางที่ถูกเพื่อใช้และสอนในสถาบันการศึกษา ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นวิชาบังคับวิชาหนึ่งด้วย

8. เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม ก็ยังมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดน้อย จึงควรจะทำเอกสารคู่มือเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างละเอียดเพื่อฝึกอบรมเจ้าหน้าที่

9. พัฒนาศูนย์ข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดให้ทันสมัยขึ้น โดยสามารถเชื่อมโยงเครือข่ายได้อย่างทั่วถึง ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการสืบสวนติดตามความเคลื่อนไหวการผลิต การค้า และการเสพยาเสพติดได้

10. จัดตั้งองค์กรต่อต้านยาเสพติดประจำตำบล โดยให้ข้าราชการในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมกับสภาตำบล ดำเนินการสำรวจผู้ติดยาเสพติด หรือที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ให้คำแนะนำในการป้องกัน และเป็นสื่อกลางในการบำบัดรักษา รวมทั้งติดตามผลองค์กรต่อต้านยาเสพติดตำบลนี้ ให้อยู่ในบังคับบัญชาของนายอำเภอ

11. ส่งเสริมและดำเนินการวิจัยเพื่อหารูปแบบการบำบัดรักษาที่เหมาะสมต่อไป เช่น การพัฒนาวิธีบำบัดรักษาโดยใช้สมุนไพรถอนพิษยา เป็นต้น

ชื่อโครงการวิจัย	การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด โดยการทำงานเป็นสหวิชาชีพ
ผู้วิจัย	วิรัช โรจนวงศ์ และคณะ โรงพยาบาลนนทบุรี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2531
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยา

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประเมินผลการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดโดยการทำงานเป็นสหวิชาชีพ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นลักษณะการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบก่อนทดลอง (pre-experimental design) มีการจัดทำตัวแปรคือดำเนินโครงการชุมชนบำบัด แต่ไม่มีกลุ่มเปรียบเทียบ แล้วดำเนินการวัดผล กล่าวคือ ทำการศึกษาวิจัยในชุมชนตลาดขวัญ หมู่ 6 ต.บางกระสอ อ.เมือง จ.นนทบุรี โดยการเข้าร่วมกับโครงการส่งเสริมการปลดปล่อยยาเสพติด ณ บริเวณมัสยิดดาโต๊ะลุมมะฮะดี เป็นระยะเวลา 45 วัน ตั้งแต่วันที่ 22 สิงหาคม - 5 ตุลาคม 2530 และดำเนินการศึกษาวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันได้แก่ การสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม การสังเกตการณ์ และการทำกลุ่มบำบัด และการให้คำปรึกษาแนะนำเฉพาะกรณี โดยการใช้รูปแบบชุมชนบำบัด และเป็นการดำเนินการของสหวิชาชีพต่าง ๆ อันได้แก่ แพทย์ พยาบาล นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์ นักวิชาการสุศึกษา ทั้งนี้เป็นการศึกษาจากกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการรักษาและเข้าร่วมในโครงการส่งเสริมการปลดปล่อยยาเสพติด จำนวน 30 คน กลุ่มที่เลี้ยงซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลผู้ติดยาในชุมชน จำนวน 15 คน และบุคคลในครอบครัวของผู้ติดยาเสพติด จำนวน 30 ครอบครัว

ข้อสรุปและการประเมินผล

1. การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัดโดยการทำงานเป็นสหวิชาชีพในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ ยังมีอีกส่วนได้ข้อเท็จจริงว่า ได้ผลเป็นที่น่าพอใจมากนัก ทั้งนี้โดยผลจากการศึกษาพบว่า ยังมีเงื่อนไขอีกหลายประการที่ทำให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด โดยการทำงานเป็นสหวิชาชีพ ยังไม่สามารถบรรลุเป้า

หมายของการปลอดยาเสพติดในชุมชนได้อย่างแท้จริง แต่สามารถทำให้ชุมชนอยู่ในสภาพปลอดยาเสพติดได้ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง และทำให้การเสพยาเสพติดซึ่งเคยเป็นภาวะปกติธรรมดาและเปิดเผยได้ในชุมชนกลายเป็นเรื่องที่ต้องปกปิดระมัดระวัง และน่าอับอายสำหรับผู้มีพฤติกรรมเช่นนั้นอยู่

เงื่อนไขประการต่าง ๆ ซึ่งส่งผลให้ชุมชนไม่สามารถกลายเป็นเขตปลอดยาเสพติดได้โดยสิ้นเชิงนั้น ได้แก่

1.1 แนวคิด ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการชุมชนบำบัดของกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนผู้มีส่วนร่วมในโครงการ เช่น คณะกรรมการโครงการที่เล็งมีน้อยมาก ซึ่งมีผลให้เกิดความไม่พร้อมในทางความคิดและจิตสำนึกของผู้ติดยาเสพติดอย่างแท้จริง ความพยายามในการเริ่มต้นที่จะดำเนินโครงการส่งเสริมการปลอดยาเสพติด เป็นการเริ่มต้นจากความต้องการของคณะกรรมการหมู่บ้านและแรงสนับสนุนจากภายนอกเป็นหลัก โดยที่เงื่อนไขภายใน คือ ความต้องการของผู้ติดยาเสพติดยังไม่ตัดสินใจที่จะเลิกด้วยตนเอง สภาพดังกล่าวมีผลทำให้เกิดความขัดแย้งในการทำงาน ขาดความเป็นเอกภาพในแนวคิด และหลักการในการดำเนินงาน ประกอบกับความรู้ ความสามารถในการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมกลุ่มมีน้อย จึงทำให้มิได้มีการนำเอาแนวคิด และคุณค่าของหลักการชุมชนบำบัดมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาของชุมชนอย่างจริงจัง

1.2 พฤติกรรมการรวมกลุ่มในชุมชนบำบัดของสมาชิกในโครงการ มีความขัดแย้งระหว่างกันและกันสูง มีการทะเลาะวิวาทกันระหว่างกลุ่มสมาชิกที่อายุมากและเสพยาเสพติดเป็นระยะเวลานาน (กลุ่มผู้ใหญ่) กับกลุ่มเด็กวัยรุ่นที่เพิ่งเริ่มเสพยาเสพติด (กลุ่มเด็กรุ่นกลาง) สภาพการทะเลาะวิวาทก่อให้เกิดการไม่ยอมรับการนำ ในขณะที่กลุ่มผู้ใหญ่บางคนได้เป็นหัวหน้าหมู่ในการทำงาน และส่งผลให้เกิดการทะเลาะวิวาทในหมู่ที่เล็งที่ดูแลด้วย สภาพดังกล่าวเกิดภาวะการไม่ยอมรับซึ่งกันและกัน การเล่นพรรคเล่นพวก เกิดการแบ่งแยก และปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญประการที่หนึ่งที่ลดทอนประสิทธิภาพของการบำบัดรักษาในรูปแบบชุมชนบำบัด

1.3 การบริหารจัดการในโครงการยังมีปัญหามาก กรรมการของโครงการบางคน ซึ่งเป็นผู้นำท้องถิ่นในภาครัฐบาลนิยมใช้มาตรการรุนแรงในการจัดการกับปัญหาในพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ เช่น ใช้ตำรวจเข้ามาจับกุมสมาชิกบางคนที่หลบหนีจากโครงการไป ซึ่งเพิ่มความไม่พอใจแก่สมาชิกที่เหลืออยู่มาก นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องการจัดแบ่งงานและการจัดเวรความรับผิดชอบในการทำงานในชุมชนบำบัดอย่างไม่เป็นธรรมด้วย ปัญหาดังกล่าว

เป็นการส่งเสริมการไม่ยอมรับการนำในหมู่สมาชิกโครงการระดับหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อการปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการ

1.4 สภาพความแตกต่างของฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิกในโครงการ มีผลทำให้เกิดความแตกต่างในการดำเนินชีวิตในโครงการ เกิดความไม่ชอบหน้า และนำไปสู่การทะเลาะวิวาทอยู่เสมอ

1.5 ความรู้สึกของญาติพี่น้องและครอบครัวของสมาชิกโครงการ มีลักษณะปกป้องบุตรหลานของตนมากเกินไป และจะแสดงความรู้สึกไม่พอใจที่มีการใช้กฎระเบียบเข้มงวดกับบุตรหลานของตน ทั้งในระยะอยู่ในโครงการและในระยะที่สิ้นสุดโครงการไปแล้ว

2. การดำเนินงานของคณะเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลในลักษณะของสหวิชาชีพ (Interdisciplinary) นั้น ได้ผลสรุปที่เป็นประโยชน์อย่างมากต่อการรับรู้ข้อมูล ในทัศนคติและแนวคิดของนักวิชาชีพสาขาอื่น ๆ และช่วยให้เจ้าหน้าที่แต่ละคนได้ข้อมูลที่ค่อนข้างรอบคอบในการพิจารณาปัญหาของผู้ป่วยแต่ละคน และยังเป็นผลดีต่อการกำหนดท่าทีเป็นเอกภาพในด้านการบำบัดรักษาต่อสมาชิกในโครงการส่วนใหญ่ได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดในการดำเนินงานของคณะเจ้าหน้าที่ ได้แก่

2.1 บทบาทในการแก้ปัญหาพฤติกรรมของสมาชิกในโครงการของคณะเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลยังทำได้ไม่เต็มที่นัก เพราะปัญหาพฤติกรรมที่เกิดขึ้น กรรมการโครงการมักจะนิยมใช้มาตรการด้านการปราบปรามมาจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้น และเห็นว่าฝ่ายการรักษาพยาบาลจะมีหน้าที่เฉพาะทางด้านการบำบัดรักษาเท่านั้น

2.2 เจ้าหน้าที่จะสามารถทำงานอยู่ร่วมกับสมาชิกในโครงการได้เฉพาะในวัน-เวลาราชการ ดังนั้นในช่วงการดำเนินงานของวันเสาร์-อาทิตย์ที่เป็นปัญหา จึงทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือหรือจัดการปัญหาความขัดแย้งได้อย่างทันทั่วทั้งที่

2.3 สถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การประสานงานกันระหว่างกลุ่มเจ้าหน้าที่และกรรมการโครงการดำเนินไปไม่ได้ดีนัก การวางแผนงานที่ทางโรงพยาบาลกำหนดไว้ไม่สามารถดำเนินได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะไม่ค่อยได้รับความร่วมมือ เช่น กรรมการบางท่านไม่พร้อมที่จะประชุม บางท่านขัดแย้งกันไม่ยอมมาประชุม เป็นต้น

2.4 ความสัมพันธ์เชิงสหวิชาชีพของคณะเจ้าหน้าที่ อยู่ในระดับของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การผสมผสานแนวคิด การให้ข้อมูลและการกำหนดวิธีการในการทำงานร่วมกันในระดับหนึ่ง ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนและการดำเนินงานในทุกขั้นตอนร่วมกันยังไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างเป็นจริงนัก นักวิชาชีพแต่ละด้านจึงต้องมีกิจกรรมเฉพาะสำหรับกลุ่ม

โดยใช้ความสามารถและความสามารถในทางวิชาชีพ ดำเนินกิจกรรมกลุ่ม และนำผลสรุปจากการดำเนินงานมาเป็นข้อมูลสำหรับศึกษาพฤติกรรมกลุ่มร่วมกัน

2.5 คณะเจ้าหน้าที่ยังขาดความรู้และทักษะในการจัดการกับปัญหาพฤติกรรมกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้ติดยาเสพติด ซึ่งจำเป็นต้องใช้ความรู้ เทคนิค และประสบการณ์หลาย ๆ ด้านมาประมวลเพื่อพัฒนากลุ่มให้มีพลัง และมีศักยภาพที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของสมาชิกแต่ละคนได้ตามหลักการของชุมชนบำบัด

3. การนำเอาหลักและวิธีการทางศาสนาเข้าไปใช้ปรับพฤติกรรมของผู้ติดยาเสพติดในชุมชน ยังไม่สามารถทำให้สมาชิกในโครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้ ทั้งนี้เพราะสมาชิกโครงการยังไม่พร้อมทางสภาพจิตใจที่จะเข้าถึงศาสนาและยึดหลักศาสนาเป็นที่พึ่งอย่างแท้จริง และไม่มีการกำหนดระเบียบปฏิบัติเพียงแต่ให้สมาชิกโครงการที่สมัครใจจะประกอบพิธีกรรมทางศาสนาดำเนินไปได้ตามที่ผู้นั้นพอใจ

4. สภาพของชุมชนหลังจากการสิ้นสุดโครงการ ในช่วงระยะ 6 เดือนแรกไม่มีการเสพยาเสพติดในชุมชนเลย เพราะสมาชิกส่วนใหญ่ยังคงคำนึงถึงกฎระเบียบที่กำหนดร่วมกันไว้ในโครงการ แต่ต่อมาเริ่มมีการเสพยาเสพติดอย่างปกปิดขึ้นบ้าง ส่วนใหญ่จะได้แก่สมาชิกที่ไปทำงานนอกหมู่บ้านนำกลับมาเผยแพร่ นอกจากนี้กรรมการหมู่บ้าน กรรมการโครงการและกลุ่มที่เลี้ยงก็ไม่มีลักษณะรวมกลุ่มกันเหมือนเดิม ซึ่งมีผลให้ขาดพลังในการควบคุมดูแลสุขภาพ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1. บทบาทที่เหมาะสมของเจ้าหน้าที่แต่ละสาขาวิชาชีพในการทำงานเป็นทีมเพื่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น

- ควรมุ่งเน้นในการพัฒนาด้านความรู้เกี่ยวกับชุมชนบำบัดให้มากขึ้น ตลอดจนเสริมความรู้ด้านการจัดระเบียบชุมชน (Community Organization) เพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในชุมชน เป็นการรองรับสมาชิกที่ออกจากโครงการให้มีความหวังและวิถีชีวิตใหม่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่ดีกว่าเดิม

- เนื่องจากการทำงานเพื่อแก้ปัญหาผู้ติดยาเสพติดในชุมชนนั้น มิใช่จะมุ่งเน้นแต่บุคลากรสายการแพทย์เท่านั้น จึงต้องประสานและร่วมมือกับหน่วยงานและสถาบันอื่น ๆ ด้วย เช่น พัฒนาการจังหวัด ประชาสงเคราะห์จังหวัด และฝ่ายปราบปราม เพื่อร่วมกันหามาตรการที่ดีและเหมาะสมที่สุด สำหรับแก้ปัญหาเสพติดที่เกิดในชุมชนหรือท้องถิ่นนั้น ๆ

2. รูปแบบที่เหมาะสมในการบำบัดรักษายาเสพติดในชุมชนเป้าหมายของโรงพยาบาลนนทบุรีนั้น ในทัศนะของคณะผู้ศึกษา คาดว่ารูปแบบชุมชนบำบัดโดยการประสานร่วมมือกัน

ระหว่างสหวิชาชีพ ยังคงเป็นบทบาทที่เหมาะสมอยู่ หากแต่ต้องปรับปรุงปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดสมบูรณ์ขึ้นมากกว่านี้ คือ

2.1 การหาความรู้ที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมในส่วนของท่านเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการโครงการ หรือพี่เลี้ยง ซึ่งจะเป็นกลุ่มแกน

2.2 การเตรียมความคิดของผู้ติดยาเสพติดในชุมชนให้มีความเต็มใจและสมัครใจที่จะบำบัดรักษาตนเอง รวมทั้งการทำความเข้าใจกับชีวิตรวมหมู่แบบชุมชนบำบัด เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดมีความพร้อมทางจิตใจมากกว่านี้

2.3 การเตรียมความพร้อมของครอบครัว ให้มีบทบาทกระตุ้นและส่งเสริมสมาชิกในครอบครัวให้อดทนต่อการบำบัดรักษา และตั้งใจที่จะเลิกเสพยาอย่างจริงจัง

2.4 การคัดเลือกสมาชิกในโครงการ ควรจะเลือกสมาชิกที่มีแนวต่อการพัฒนา คือเป็นผู้ที่เพิ่งเริ่มติดยาเสพติดหรือเสพในปริมาณที่น้อย และเป็นผู้ที่มีความประพฤติดีมาก่อน เพื่อเป็นการจัดกลุ่มสมาชิกที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมและเป็นผลดีต่อการบำบัดรักษา

2.5 การดำเนินงานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดนั้น ควรกระทำไปพร้อม ๆ กันกับการพัฒนาชุมชน เพื่อปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตใหม่ของผู้ที่เสร็จสิ้นจากโครงการ

ชื่อโครงการวิจัย	บทบาทของการลักลอบค้ายาเสพติดต่อเศรษฐกิจของไทย
ผู้ทำการวิจัย	อัมมาร สยามวาลา และชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยและ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2532
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (รายได้ที่เกิดจากการค้ายาเสพติด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประมาณรายได้ที่เกิดจากการค้ายาเสพติดและส่วนแบ่งที่ตกกับผู้ค้าในแต่ละระดับ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสารและการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ โดยได้ความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่สำนักงาน ป.ป.ส. โดยกำหนดขอบเขต 'ยาเสพติด' หมายถึงเฉพาะฝิ่น เฮโรอีน กัญชา และยาบ้า ซึ่งเป็นยาเสพติดที่แพร่ระบาดมากในประเทศไทย ศึกษาเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2532

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้เสนอ (1) วิวัฒนาการปัญหายาเสพติดในประเทศไทย (2) กระบวนการค้ายาเสพติดแต่ละประเภท ตั้งแต่การผลิต จนกระทั่งถึงมือผู้บริโภคหรือส่งออก (3) นำเสนอวิธีการประมาณรายได้จากการค้ายาเสพติดแต่ละประเภท และส่วนแบ่งที่ตกแก่ผู้ค้า และได้สรุปข้อค้นพบดังต่อไปนี้

รายได้จากการจำหน่ายยาเสพติดปี พ.ศ. 2532 มีมูลค่ากว่า 109,769 ล้านบาท รายรับจากขายบริโภคในประเทศ 18,439 ล้านบาท และรายรับประมาณ 3 ใน 4 เกิดจากการค้าส่งออก (91,239 ล้านบาท) ส่วนแบ่งที่ตกกับผู้ค้ายาเสพติดมีเกือบ 1 ใน 3 ตกกับผู้ค้ากัญชา รองลงมาคือ ยาบ้า และฝิ่น ตามลำดับ หากพิจารณาส่วนเหลือมที่ได้จากการค้าในประเทศกับการส่งออก พบว่า เกือบร้อยละ 90 ของส่วนเหลือมทั้งหมด เกิดจากการค้าส่งออก

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ารายรับและส่วนเหลือมจากการค้ายาเสพติดเพื่อการส่งออก จะมีมูลค่ามากกว่ามูลค่าที่เกิดจากกระบวนการค้าเพื่อการบริโภคในประเทศก็ตาม ประเด็นสำคัญที่ไม่อาจมองข้ามไปก็คือว่า ปริมาณยาเสพติดที่คนไทยบริโภคสูงกว่าปริมาณการส่งออกมาก (ยกเว้นกัญชา)

ผลการศึกษาข้างต้น มีรากฐานอยู่บนความจำกัดของข้อมูลและข้อสมมติซึ่งเป็นวิจารณ์ฐานส่วนตัวของผู้เขียนหลายประการ ความเป็นส่วนบุคคลทำนองนี้สามารถลดทอนได้อีกมาก หากผู้เขียนได้รับข้อมูลเพิ่มเติมและความร่วมมือจากผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องมากกว่าเดิม ดังนั้นผลงานข้างต้นจึงเสมือนงานนำร่องที่เสนอหลักการและวิธีการในการประมาณการ บนความจำกัดของข้อมูลที่มีอยู่ในปัจจุบัน การตีความหรือการนำเอาผลการศึกษาไปใช้ จึงควรพิจารณาถึง 'ข้อมูลใหม่' ที่ผู้เขียนไม่มีโอกาสได้รับรู้ ประกอบกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

เนื่องจากข้อจำกัดหลายด้าน คณะผู้วิจัยจึงยังมิได้ศึกษาอีกหลายประเด็นที่สำคัญ เช่น ภาพวิวัฒนาการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด รวมทั้งลักษณะของกฎหมายที่มีผลต่อลักษณะการระบาดและการค้าของยาเสพติดแต่ละประเภท และได้เสนอแนะหัวข้อที่นำศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

1. การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานคร และในภาคต่าง ๆ จำแนกตามประเภทของยาที่ใช้ ด้วยวิธีการทางสถิติ
2. การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการค้ายาเสพติดต่อสังคมไทย ในเชิงของผลเสียของสังคม (Social Losses) และการบิดเบือนการจัดสรรทรัพยากรของสังคม (Allocation of Resources and Efficiency)
3. การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจของการติดยาเสพติด (Drug Abuse) ในระดับครัวเรือน และระดับประเทศ

ชื่อโครงการวิจัย	การวิเคราะห์แนวทางการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษ ในระบบคุมประพฤติผู้ใหญ่
ผู้ทำการวิจัย	กนกพรรณ กัลยาณสูตร วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2532
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษในระบบต่าง ๆ รวมทั้งระบบคุมประพฤติในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. เพื่อประมวลปัญหาอุปสรรค ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษในระบบคุมประพฤติผู้ใหญ่
3. เพื่อสำรวจความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของพนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติต่อการคุมประพฤติผู้ติดยาเสพติดให้โทษ
4. เพื่อเสนอแนวทางการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษในการคุมประพฤติผู้ใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกล่าวว่าเป็นการวิจัยสนาม (field research) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรเป้าหมาย 2 กลุ่ม คือ (1) พนักงานคุมประพฤติในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งมีอัตรากำลัง 80 คน แต่เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามได้กลับมา 75 ฉบับ (ร้อยละ 93.75) และ (2) ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ศาลให้รอการลงโทษโดยมีเงื่อนไขคุมความประพฤติในความผิดฐานผิดพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษและผ่านระยะเวลาการคุมความประพฤติตั้งแต่ครั้งหนึ่งของระยะเวลาทั้งหมดเลือกจากผู้ถูกคุมประพฤติที่มารายงานตัวช่วงเดือนกุมภาพันธ์-มีนาคม 2532 จำนวน 100 คน ได้แบบสอบถามคืน 62 ฉบับ บกพร่อง 9 ฉบับ เหลือแบบสอบถามสมบูรณ์ 53 ฉบับ (ร้อยละ 53) เหตุที่เก็บข้อมูลได้น้อยกว่าเป้าหมายมากเป็นเพราะผู้ถูกคุมประพฤติไม่มารายงานตัวตามกำหนดนัด

บำบัด เป็นต้น นอกจากนี้ในระหว่างการรักษาศรมีการมอบหมายงานและหน้าที่ให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทำเพื่อสร้างความรับผิดชอบ และควรจัดให้มีการศึกษาทั้งสายสามัญและวิชาชีพด้วย เพื่อเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพในสังคมภายนอกต่อไป และในระหว่างการรักษาศรมีการติดต่อกับครอบครัวของผู้ถูกคุมความประพฤติ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ แก้อาเป็นและกำลังใจให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเลิกติดยาเสพติด

4. ความคิดเห็นของผู้ถูกคุมความประพฤติต่อการดำเนินงานคุมประพฤติ ปรากฏว่าผู้ถูกคุมความประพฤติส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่องานคุมประพฤติ คือร้อยละ 77.63 เห็นว่าพนักงานคุมประพฤติมีความเอาใจใส่ดี ร้อยละ 69.81 เห็นว่าการคุมประพฤตินี้มีส่วนช่วยให้เลิกยาเสพติดได้โดยพนักงานคุมประพฤติเป็นผู้ที่คอยช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแนะนำและให้กำลังใจ ตลอดจนถึงไปรับการบำบัดรักษา

ในระหว่างการคุมประพฤติปรากฏว่ามีผู้ที่ไม่เสพยาเสพติดอีกเลย คิดเป็นร้อยละ 56.60 นอกจากนี้ยังคงเสพยาและเฮโรอีนบ้าง สาเหตุที่ยังไม่สามารถเลิกเสพยาได้เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากมีเพื่อนคอยชักชวน และจิตใจยังมีความต้องการเสพยา

5. ความคิดเห็นของผู้ถูกคุมความประพฤติต่อการบำบัดรักษา ผู้ถูกคุมความประพฤติส่วนใหญ่คือ ร้อยละ 49.06 ไม่ต้องการเข้ารับการรักษาสืบเนื่องจากคิดว่าสามารถเลิกเสพยาด้วยตนเองได้ แต่ร้อยละ 62.27 ก็มีความเห็นด้วยว่าวิธีการที่จะทำให้เลิกเสพยาได้อย่างเด็ดขาด คือ การเข้ารับการรักษานในสถานพยาบาลที่มีขั้นตอนการฟื้นฟูจิตใจ และการติดตามดูแลผลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้ถูกคุมความประพฤติมีความเห็นด้วยว่า ถ้าครอบครัวมีความเข้าใจและยอมรับก็จะมีอิทธิพลช่วยให้เขาเลิกเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษได้

6. ทั้งพนักงานคุมประพฤติและผู้ถูกคุมความประพฤติ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า

ก. การให้การบำบัดรักษาควบคู่กับการคุมประพฤติ จะช่วยให้การดำเนินงานคุมประพฤติผู้ติดยาเสพติดได้ผล

ข. การนำระบบบังคับมาใช้ในงานคุมประพฤติ โดยให้ผู้ถูกคุมความประพฤติที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาจนครบขั้นตอนการบำบัดรักษาที่สมบูรณ์ จะทำให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเลิกเสพยาเสพติดได้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอแนะซึ่งสามารถสรุปย่อให้กระชับลงดังนี้

1. ในขั้นตอนของศาล

1.1 การคุมประพฤติผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดให้โทษ ในฐานะเป็นผู้เสพหรือมียาเสพติดไว้ในครอบครอง ศาลจะต้องสั่งให้มีการสืบเสาะและพินิจทุกคดี เพื่อคัดเลือกผู้กระทำความผิดที่สมควรใช้มาตรการคุมประพฤติ เพราะบางคดีซึ่งมีพฤติการณ์ในทางจำหน่ายหรือเคยต้องโทษจำคุกในคดียาเสพติดมาแล้วหลายครั้ง การใช้วิธีคุมประพฤติจะไม่ได้ผล

1.2 คดียาเสพติดที่ศาลสั่งให้คุมประพฤติหรือควบคุมและสอดส่อง ควรกำหนดเงื่อนไขให้ส่งไปรับการบำบัดรักษาทุกคดี ส่วนการส่งไปรักษาเมื่อใดนั้นให้พนักงานคุมประพฤติเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม ทั้งนี้หลักเกณฑ์การคุมประพฤติคดียาเสพติดจะต้องต่างจากการคุมประพฤติคดีประเภทอื่น กล่าวคือ ในระยะ 1 เดือนแรก จะต้องกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไปรายงานตัวทุก 10 วัน เพื่อให้พนักงานคุมประพฤติได้สอบถามเบื้องต้น และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Rapport) เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติเกิดความเข้าใจและร่วมมือในการรับการแก้ไขฟื้นฟู ซึ่งรวมถึงการไปบำบัดรักษาด้วย

ในระยะเดือนแรกนี้หากพบว่า ผู้ถูกคุมความประพฤดียังคงเสพยาเสพติด พนักงานคุมประพฤติจะต้องส่งตัวไปเข้ารับการบำบัดรักษา หรือในระหว่างการคุมประพฤติ ซึ่งจะต้องกำหนดให้ผู้ถูกคุมความประพฤติดำรายงานตัวทุกเดือน หากพบว่ามิมีผลบิลลาระเป็นบวก คือพบสารเสพติดก็ต้องส่งผู้ถูกคุมความประพฤติไปรักษา

1.3 ควรประสานงานให้ศาลเข้าใจถึงการกำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติตามพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมาย (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2532 ในมาตรา 56 เพื่อให้ศาลกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติผู้ติดยาเสพติดไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้ถูกคุมความประพฤติ

1.4 ควรมีการพิจารณากำหนดโทษผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดให้สูงขึ้น การกำหนดโทษระหว่างโทษขั้นสูง จะทำให้ผู้เสพยาเสพติดมีความเกรงกลัวโทษที่จะได้รับเพราะจะต้องถูกจำคุกเป็นเวลานาน (ไม่ควรกำหนดโทษต่ำกว่า 1 ปี) ซึ่งผู้ติดยาเสพติดจะยอมเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลมากขึ้น และไม่คิดหลบหนีจากสถานพยาบาล เพราะหากหลบหนีก็ต้องถูกลงโทษจำคุกซึ่งมีระยะเวลายาวนานกว่าการบำบัดรักษา

2. ในการดำเนินงานคุมประพฤติ

2.1 สำนักงานคุมประพฤติควรจัดตั้งสถานบำบัดรักษารองรับผู้ถูกคุมความประพฤติ ที่ติดยาเสพติดให้โทษที่ไม่สามารถเลิกเสพด้วยตนเองได้ โดยสถานบำบัดควรเน้นการ

ดำเนินงานในขั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพ เนื่องจากผู้กระทำผิดที่ศาลสั่งให้คุมประพฤติส่วนใหญ่จะผ่านการถอนพิษยาโดยการหักดินมาแล้ว ขณะฝากขังในระหว่างการสอบสวนและการพิจารณาคดี ดังนั้นควรปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดที่ติดยาเสพติดโดยการบำบัดรักษาตั้งแต่ถูกจับกุมและเมื่อคดีเข้าสู่ระบบคุมประพฤติก็จะช่วยให้การคุมประพฤติได้ผล

2.2 กระทรวงยุติธรรมควรเร่งการจัดตั้งสถานบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด และเตรียมความพร้อมของบุคลากรให้ปฏิบัติหน้าที่ได้ทันทีที่มีสถานบำบัดรักษาแบบบังคับ

2.3 ควรจัดให้มีการอบรมความรู้เกี่ยวกับรูปแบบ ขั้นตอน และวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนชี้แจงให้พนักงานคุมประพฤติทราบถึงหลักเกณฑ์ และวิธีการดำเนินงานคุมประพฤติผู้ติดยาเสพติด ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2.4 ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาโครงการต่าง ๆ ที่มีอยู่ ได้แก่ โครงการส่งเสริมบทบาทและความร่วมมือของชุมชนในงานคุมประพฤติผู้ใหญ่และโครงการอาสาสมัครคุมประพฤติให้มีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการช่วยเหลือ และแก้ไขผู้ถูกคุมความประพฤติที่ติดยาเสพติด และควรให้พนักงานคุมประพฤติทุกคนได้รับรู้ และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามโครงการฯ นอกเหนือจากการปฏิบัติงานสืบเสาะและสอดส่อง แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาแก้ไขเรื่องปริมาณคดีในความรับผิดชอบของพนักงานคุมประพฤติให้อยู่ในมาตรฐานที่คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนกำหนดเพื่อให้การปฏิบัติงานมีคุณภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานคุมประพฤติ

2.5 ควรศึกษานามาตรการที่จะปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมความประพฤติที่ผิดเงื่อนไขอย่างจริงจัง เพื่อให้ผู้ถูกคุมความประพฤติไม่กล้าละเมิดเงื่อนไขการคุมประพฤติที่ศาลกำหนด

3. ด้านการบำบัดรักษา

ควรปรับปรุงให้มีการดำเนินงานบำบัดรักษาให้ครบทุกขั้นตอน ควรมีการประชาสัมพันธ์ และการกระทำทางสังคมเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด และเกิดความเคลื่อนไหวที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาเสพติดของประเทศไทย และควรมีการวิจัยแบบทดลอง เพื่อหารูปแบบและวิธีการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด

ชื่อโครงการวิจัย	ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม ในกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	ณรงค์ สุวรรณเปี่ยม (สำนักงาน ป.ป.ส.) นักศึกษาโรงเรียนนักปกครองระดับสูง (นปส.24) กรมการปกครอง
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2532
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา การก่ออาชญากรรม)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางสังคมของผู้ต้องหาที่ก่ออาชญากรรม ทั้งที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม
3. เพื่อประมาณสัดส่วนของผู้ก่ออาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด และผู้ก่ออาชญากรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในคดีอาญาประเภทต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัย (ณรงค์ สุวรรณเปี่ยม) กล่าวว่าการศึกษาเป็นการวิจัยสนาม (field research) แต่จากการพิจารณาวิธีวิจัยจะมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มประชากรเป้าหมายคือผู้ต้องหาคดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวในสถานีดำรวจนครบาลต่าง ๆ ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2532 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified random sampling) เขต บก.น.เหนือ บก.น.ใต้ และ บก.น.ธนบุรี จำนวน 27 สถานี สัมภาษณ์ผู้ต้องหาสถานีละ 2 วัน ได้ตัวอย่างผู้ต้องหา 300 คน

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้ต้องหาส่วนใหญ่ร้อยละ 92 เป็นชาย มีอายุระหว่าง 21-30 ปี มีการศึกษาระดับประถมศึกษา อาชีพรับจ้าง ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดมีรายได้สูงกว่าผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาแต่ได้รู้เห็นส่วนใหญ่ไปในการซื้อขายยาเสพติด

ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนแออัด หรือบ้านที่ไม่มีบริเวณ และมีจำนวนมากที่อยู่อาศัยบริเวณลักษณะนี้เป็นร้อยละมากกว่าผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติด

ผู้ต้องหาที่เสพยาเสพติดส่วนใหญ่เสพยาครั้งแรกเมื่ออายุช่วง 16-20 ปี โดยทดลองเสพก่อน โดยที่อยากทดลองและเพื่อนชวน ผู้ต้องหาที่ติดยาส่วนใหญ่ร้อยละ 54 ติดเฮโรอีน รองลงมาร้อยละ 38 ติดกัญชา ร้อยละ 87 ใช้ยาประเภทเดียว ร้อยละ 47 เคยเข้ารับการบำบัดรักษา เพราะอยากเลิกหรือถูกขอร้องหรือถูกบังคับ

สูงถึงร้อยละ 74 ของผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดเคยต้องคดีมาก่อนอย่างน้อย 1 ครั้ง เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติดร้อยละ 18 เคยก่อคดี

จากผู้ต้องหาทั้งหมด 300 คน มีถึงร้อยละ 66 เป็นผู้ที่ติดยาเสพติด เมื่อพิจารณาตามประเภทของข้อหาแล้วพบว่า ข้อหาที่ไม่เกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะข้อหาเกี่ยวกับทรัพย์สิน และประมาท จะมีผู้ติดยาเสพติดสูง ประมาณร้อยละ 43 และ 50 ตามลำดับ ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ประกอบอาชญากรรมเนื่องมาจากยาเสพติดถึงร้อยละ 80.7 รองลงมาคือต้องการเงินเพื่อนำไปซื้อยาเสพติด หรือใช้จ่ายอื่น ๆ จากการศึกษาพบว่า ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ร้อยละ 88.6 ติดยาเสพติด ก่อนก่อคดีครั้งแรก โดยสรุปพบว่าการติดยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับการก่ออาชญากรรม ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ เพื่อให้ได้เงินมาบำบัดความต้องการเสพยาเสพติดของตนเอง หรือนำไปสู่การประกอบอาชญากรรมอื่น เช่น ค้ายาเสพติด เพื่อให้ได้เงินและมียาเสพติดไว้เสพ นอกจากนั้นยาเสพติดบางอย่างทำให้ผู้เสพมีนิสัยก้าวร้าวรุนแรง จนทำให้สามารถประกอบอาชญากรรมได้ในที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ณรงค์ สุวรรณเปี่ยม (2532: 29) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาพบว่า ยาเสพติดเป็นสาเหตุสำคัญที่นำไปสู่การประกอบอาชญากรรมในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้นการดำเนินการปราบปรามผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยเฉพาะผู้ค้ายาเสพติดซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ก่อให้เกิดการเพิ่มจำนวนผู้เสพ จะเป็นการช่วยลดปัญหาอาชญากรรมลงด้วย

2. พบว่าการทดลองเสพยาเสพติดครั้งแรกของผู้ต้องหาอยู่ในช่วง 16-20 ปี ซึ่งจากการทดลองครั้งแรกจะนำไปสู่การเสพเป็นประจำ จนกระทั่งก่อให้เกิดภัยสังคมต่าง ๆ ได้ ดังนั้นจึงควรให้การศึกษาแก่เยาวชนในเรื่องเกี่ยวกับยาเสพติดให้มากเพื่อเป็นการป้องกันการติดยาเสพติดของเยาวชนต่อไป

3. จากการศึกษาพบว่าผู้ต้องหาส่วนใหญ่ติดกัญชาในครั้งแรก แล้วเปลี่ยนมาเสพเฮโรอีนแทนเพื่อเพิ่มความรุนแรงของฤทธิ์ยา ดังนั้นจึงควรป้องกันการแพร่ระบาดของกัญชาเพื่อมิให้เกิดการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดอื่นที่มีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ชื่อโครงการวิจัย	การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษทรัพย์สินในคดียาเสพติด
ผู้วิจัย	พ.ต.อ.วันชัย ศรีนวลนัต
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2532
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

วัตถุประสงค์การศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการศึกษาไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เพื่อทราบความเป็นมาของปัญหายาเสพติด และมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน
2. เพื่อทราบแนวความคิดของการลงโทษทางอาญา และชนิดของโทษที่ควรนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเปรียบเทียบกับหลักเกณฑ์ของต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด สำหรับใช้เป็นแนวทางเสนอแนะให้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสารโดยศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมาย แนวความคิด ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการลงโทษทางอาญา และได้นำเอกสารเกี่ยวกับสถิติข้อมูลประกอบ

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้เขียน (วันชัย ศรีนวลนัต, 2532) พิจารณาเห็นว่า การแก้ไขปัญหายาเสพติดมีปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย ประการแรกคือ ปัจจัยด้านความมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และปัจจัยทางด้านมาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะจุดอ่อนของมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะมาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้มีบทลงโทษที่มีอยู่ในปัจจุบัน และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายทรัพย์สินในคดียาเสพติดของสหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์ถึงแง่มุมต่าง ๆ ของกฎหมายในประเทศทั้ง 2 ที่ได้พัฒนาปรับปรุงมาเป็นเวลานานแล้ว

โดยที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จุดอ่อนของกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย 3 ฉบับ อันได้แก่ (1) พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 (2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519

และ (3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 ซึ่งไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษริบทรัพย์สินในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นการริบทรัพย์สินจึงต้องใช้บทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32-37 ซึ่งก็มีปัญหาอุปสรรคไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เผชิญในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ และสรุปว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการตราทางกฎหมายไว้เฉพาะเป็นพิเศษสำหรับการริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและการค้ายาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปเห็นควรให้นำ 'มาตรการริบทรัพย์สินอย่างเด็ดขาดและกว้างขวาง' มาใช้เพื่อจะช่วยให้การป้องกันและปราบปรามปัญหายาเสพติดประสบความสำเร็จมากยิ่งขึ้น ซึ่งตรงกับข้อเสนอของที่ประชุมระหว่างประเทศโดยทั่วไป ซึ่งผู้วิจัยก็ได้นำเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ โดยละเอียดไว้ด้วย

ชื่อโครงการวิจัย	ตัวแบบสมมุฐานการใช้ยาและสิ่งเสพติดในวัยรุ่น: ทดสอบเฉพาะนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ อ.เมือง จ.นนทบุรี
ผู้วิจัย	ยุบลวรรณ ประมวลรัฐการ วิทยานิพนธ์ ปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2532
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สาเหตุ)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อสร้างตัวแบบสมมุฐาน (causal model) อธิบายการใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น โดยการนำ proposition หลัก หรือที่อนุพันธ์ (derived) มาจาก control theory และ differential association theory เข้ามาอยู่ในตัวแบบเดียวกัน
2. เพื่อทดสอบตัวแบบดังกล่าวกับตัวอย่างประชากรนักเรียนที่เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ ในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบอิทธิพลของตัวแปรแต่ละตัวในตัวแบบ ว่าตัวแปรแต่ละตัวนั้นจะมีอิทธิพลในการอธิบายถึงสาเหตุของการที่เด็กวัยรุ่นเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การใช้ยาหรือสิ่งเสพติดได้มากน้อยต่างกันอย่างไร
4. เพื่อทดสอบว่าตัวแบบ (model) ที่ได้สร้างขึ้นมานี้ จะอธิบายได้ดีในยาหรือสิ่งเสพติดประเภทใด (บุหรี่ อัลกอฮอล์ กัญชา)

วิธีดำเนินการวิจัย

ทำการวิจัยโดยสำรวจกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดประชากรเป้าหมายเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ (ม.4-ม.6) ของโรงเรียนรัฐบาลภายในเขตอำเภอเมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี สุ่มตัวอย่างแบบ purposive เพราะต้องการได้กรณีนักเรียนที่เคยใช้ยาเสพติดมากที่สุด แต่พยายามให้เป็นแบบ Systematic มากที่สุด จากจำนวนนักเรียนเป้าหมายทั้งหมด 4,908 คน ได้ตัวอย่างนักเรียน 500 คน

ตัวแบบสมมุฐานนี้ ประกอบด้วย 6 มิโนทัศน์ คือ 1) การใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น 2) การคบเพื่อนที่ใช้ยาหรือสิ่งเสพติด 3) ความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม 4) ความยึดมั่นผูกพันต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ 5) ความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน 6) ความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดา

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ในการทดสอบตัวแบบสมมุติฐาน ผู้วิจัยได้ทดสอบสองขั้นตอน โดยใช้เทคนิควิถีวิเคราะห์ (path analysis)

1. การทดสอบตัวแบบโดยรวมประเภทของยาหรือสิ่งเสพติดทั้ง 3 ประเภท (บุหรี่ยัลกอลฮอว์ กัญชา) เข้าด้วยกัน

2. การทดสอบตัวแบบโดยแยกประเภทของยาหรือสิ่งเสพติดทั้ง 3 ประเภท (บุหรี่ยัลกอลฮอว์ กัญชา) ออกจากกัน

จากการทดสอบตามขั้นตอนดังกล่าว ได้ผลการวิจัย ดังนี้

1. การทดสอบตัวแบบโดยรวมประเภท แสดงให้เห็นว่า ความยึดมั่นผูกพันต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ, ความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม และการคบเพื่อนที่ใช้อยาหรือสิ่งเสพติด มีผลกระทบโดยตรงต่อการใช้อยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่น จากการเปรียบเทียบผลกระทบของทั้งสามตัวแปรแล้ว การคบเพื่อนที่ใช้อยาหรือสิ่งเสพติดมีผลกระทบต่อการใช้อยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นมากที่สุด และความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม มีผลกระทบตัวแปรดังกล่าวน้อยที่สุด และตัวแปรทั้งสามสามารถอธิบายความแปรผันของการใช้อยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นได้ประมาณร้อยละ 27 (.273) และผลกระทบดังกล่าวส่วนหนึ่งเป็นผลกระทบทางอ้อมของความรู้สึกผูกพันต่อบิดามารดา, ความรู้สึกผูกพันต่อโรงเรียน ความยึดมั่นผูกพันต่อการกระทำที่สังคมยอมรับ และความเชื่อในค่านิยมและบรรทัดฐานของสังคม

2. การทดสอบโดยแยกประเภทของยาหรือสิ่งเสพติด แสดงให้เห็นว่าตัวแบบที่ได้สร้างขึ้นนี้ สามารถอธิบายการสูบบุหรี่ในวัยรุ่นได้มากกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้ยาหรือดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยที่พบว่าตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายการใช้อยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นได้ดีที่สุด คือ การคบเพื่อนที่ใช้อยาหรือสิ่งเสพติด ดังนั้นในการวางแผนแก้ไขปัญหายาเสพติดในวัยรุ่นควรคำนึงถึงปัจจัยนี้มากที่สุด

2. งานวิจัยนี้ยังมีปัญหาเรื่องความเป็นตัวแทนของประชากร เพราะกลุ่มตัวอย่างได้มาอย่างเจาะจง ดังนั้นการวิจัยต่อไปควรแก้ไขจุดอ่อนดังกล่าว

3. ตัวแปรที่นำมาวิเคราะห์สามารถอธิบายการผันแปรในตัวแปรตาม คือ การใช้ยาหรือสิ่งเสพติดในวัยรุ่นได้ค่อนข้างน้อย (ร้อยละ 27) การวิจัยครั้งต่อไปจึงควรหาตัวแปรสำคัญ ๆ เพิ่มเข้าไปในตัวแปรการวิเคราะห์

ชื่อโครงการวิจัย	นโยบายการปราบปรามยาเสพติด
ผู้วิจัย	พล.ต.ต.ไกรสุข สิ้นสุข วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2532
ประเภทการวิจัย	นโยบาย (การปราบปราม การปรับปรุงองค์กร)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ

1. สถานการณ์ในปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดให้โทษของประเทศไทยอยู่ในขั้นรุนแรงหรือไม่ในทศวรรษหน้าจะมีความรุนแรงเพิ่มขึ้นหรือลดลง
2. การปราบปรามยาเสพติดให้โทษมีปัญหาข้อขัดข้อง หรือมีปัจจัยอุปสรรคอะไรบ้างที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้งในปัจจุบันและในทศวรรษหน้า
3. เพื่อจะได้ทราบถึงวิธีการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยโดยรวบรวมวรรณกรรมเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศ และได้กำหนดขอบเขตศึกษาเฉพาะนโยบายการปราบปรามยาเสพติดเพียงด้านเดียว โดยแสวงหาความรู้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดเท่านั้นโดยใช้เทคนิคเดลฟายในการแสวงหาคำตอบจากผู้เชี่ยวชาญโดยการแสดงความคิดเห็นอิสระในการพยากรณ์ รวมความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 41 คนจากหน่วยงาน สำนักงาน ป.ป.ส. และองค์กรที่ประสานงานอื่น ๆ เช่น ผู้พิพากษา ผู้ว่าราชการจังหวัด แพทย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร นักลงทุน นักหนังสือพิมพ์ สุลกากร และอื่น ๆ เช่น นักวิชาการ

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับปัญหาการปราบปรามยาเสพติดให้โทษทั้งในสภาพการณ์ปัจจุบัน และในทศวรรษหน้า ซึ่งปรากฏว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ

- ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ขณะนี้มีความรุนแรงมาก และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิมในทศวรรษหน้า

- เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่เป็นปัญหาสังคมมากที่สุด ทั้งในปัจจุบัน และทศวรรษหน้า
- ขณะนี้ประเทศไทยมีนโยบายในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดให้โทษคืออยู่ แล้ว และนโยบายการปราบปรามยาเสพติดจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทศวรรษหน้า
- ในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ นั้น ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการนำนโยบายไปปฏิบัติหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร บุคลากร งบประมาณ กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ความร่วมมือของต่างประเทศ ระบบข้อมูลข่าวสาร แหล่งผลิต เส้นทางลำเลียง วิธีการชักชวนในการขนย้ายยาเสพติดเหล่านี้ ล้วนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปราบปรามยาเสพติด
- และในทศวรรษหน้า จำนวนผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ค้ายาเสพติดจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะต้องมีการปรับปรุงการลงโทษผู้กระทำความผิด กฎหมายเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด องค์กรที่ทำหน้าที่การปราบปรามยาเสพติด จะต้องมีการปรับปรุง เช่นเดียวกัน

ซึ่งถึงแม้ผู้เชี่ยวชาญจะมีความเห็นสอดคล้องต้องกันในปัจจุบันที่มีอิทธิพลต่อ การนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติดังกล่าว แต่ผู้เชี่ยวชาญก็มีความเห็นไม่สอดคล้องกันในแง่ที่ว่า ระหว่างปัจจัยดังกล่าวเหล่านี้ ปัจจัยใดมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ นอกจากนี้ จากผลการวิจัยผู้เชี่ยวชาญยังได้ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหายุ่งยาก อุปสรรคของนโยบายดังกล่าวอีกด้วย อาทิเช่น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม และปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดยาเสพติด กรมตำรวจควรมีการจัดตั้งบุคลากรที่ทำงานปราบปรามยาเสพติดโดยตรง ควรมีองค์กรกลางระดับชาติที่มีความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพในการศึกษา ค้นคว้า จัดวางแผนปราบปราม อย่างมีประสิทธิภาพ การลงโทษผู้กระทำความผิดยาเสพติดควรต้องถูกลงโทษมากขึ้น ให้มีการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ส่งเสริมมาตรการให้รางวัลแก่บุคคลหรือหน่วยงาน สำนักงาน ป.ป.ส. ควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณปกติของหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เป็นต้น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้เสนอแนวคิดในการปรับปรุงโครงสร้างขององค์กรทางด้านการปราบปรามยาเสพติดใหม่ โดยผู้ศึกษามีแนวความคิดว่า ขณะนี้โครงสร้างองค์กรทางด้านการปราบปรามมีอยู่ด้วยกันหลายหน่วยงาน ทั้งหน่วยงานหลัก คือ สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานประสาน คือ กรมตำรวจ กองทัพบกต่าง ๆ กรมศุลกากร ยังขาดการประสานงานในการร่วมมือกันทำงาน มี

ปัญหาเรื่องทรัพยากรการบริหาร เช่น อัตรากำลัง งบประมาณ และในหน่วยงานประสาน เจ้าหน้าที่ทำงานทั้งงานปกติและงานปราบปรามยาเสพติด จึงทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่าหน่วยงานการปราบปรามยาเสพติดควรได้มีการจัดองค์กรใหม่เป็นลักษณะองค์การสาธารณูปโภควิชาชีพ (The Professional Bureaucracy) ซึ่งเป็นองค์การที่เต็มไปด้วยผู้ปฏิบัติงานหลักที่มีความเชี่ยวชาญในการทำงาน เพราะได้รับการฝึกฝนอบรมมาแล้วเป็นอย่างดี จำนวนผู้บริหารระดับกลางและฝ่ายเสนาธิการซึ่งเป็นผู้กำหนดมาตรฐานในการทำงานจะมีอยู่เป็นจำนวนน้อย เพราะไม่มีความจำเป็นต้องควบคุมและกำหนดมาตรฐานทำงานมากนัก จึงเห็นว่าควรที่จะมีการจัดโครงสร้างองค์การปราบปรามยาเสพติดใหม่ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นเป็น 2 แนว คือ แนวทางแรก จัดตั้งเป็นกองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจจะทำงานด้านปราบปรามยาเสพติดโดยเฉพาะ โดยยังคงให้กองบังคับการนี้ ขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ และรับนโยบายจาก ศปส.ตร. (ศูนย์ปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ) และประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ส. ตามเดิม ส่วนอีกแนวทางหนึ่ง จัดตั้งเป็นกองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติดเหมือนแนวทางแรก แต่ให้ไปขึ้นอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อทำงานเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดโดยเฉพาะส่วนการแก้ปัญหาโดยเทคนิคอื่น ๆ นั้น ผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นการแก้ปัญหาในแนวทางเสริม เพราะผู้ศึกษาเห็นว่าวิธีที่จะแก้ไขปัญหาได้ดีที่สุดคือ การจัดหรือปรับปรุงโครงสร้างองค์การการปราบปรามยาเสพติดใหม่ดังกล่าว แต่ก็ยังถือว่าเป็นวิธีการแก้ปัญหาที่มีความจำเป็น อาทิเช่น ตามทฤษฎีแรงจูงใจ โดยการให้เงินเพิ่มพิเศษเฉพาะตำแหน่ง การให้เงินสินบน เงินรางวัล มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน การศึกษาอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความรู้ความชำนาญ การส่งไปศึกษาอบรมดูงานต่างประเทศ เพื่อให้ทราบวิธีและเทคนิคใหม่ ๆ ทั้งยังเป็นแรงจูงใจเป็นขวัญและกำลังใจ ตลอดจนทำการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงโทษและพิษภัยที่จะได้รับจากยาเสพติด ตลอดจนบทลงโทษตามกฎหมายที่จะต้องได้รับการกระทำความผิด และควรจะมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น การออกกฎหมายเกี่ยวกับการยึดทรัพย์ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และการจัดสรรเพิ่มเติมงบประมาณให้แก่องค์กรที่ทำหน้าที่แก้ไขปัญหา ยาเสพติด ตลอดจนจัดให้มีระบบข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย เป็นต้น ซึ่งผู้ศึกษาเชื่อว่าหากมีการดำเนินการแก้ไขตามแนวทางที่ผู้ศึกษาเสนอแนะไว้แล้ว คงจะช่วยแก้ไขปัญหาคือเป็นอุปสรรคในการนำนโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติบ้างไม่มากนัก

- ชื่อโครงการวิจัย** การใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ในการเผยแพร่นโยบายรัฐบาล
ด้านการป้องกันยาเสพติด
- ผู้วิจัย** ศิริพร ตีปยานนท์
สารนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต สาขาวิทยุกระจายเสียง
และวิทยุโทรทัศน์
- ปีที่ทำการวิจัย** พ.ศ.2532
- ประเภทงานวิจัย** การป้องกัน (การรณรงค์โดยสื่อวิทยุและโทรทัศน์)
- วัตถุประสงค์ของการศึกษา**
1. เพื่อทราบถึงความสำคัญของปัญหายาเสพติด
 2. เพื่อทราบถึงและเผยแพร่นโยบายรัฐบาลในการป้องกันยาเสพติด
 3. เพื่อทราบถึงหน่วยงานของรัฐบาลที่ดำเนินงานสนองนโยบายรัฐบาล หลักในการดำเนินงาน และรูปแบบขององค์กร
 4. เพื่อทราบถึงความสำคัญ ศึกษาถึงบทบาทและหน้าที่ของวิทยุและโทรทัศน์ในการที่สื่อมวลชนทั้งสองรูปแบบมีบทบาทในการป้องกันยาเสพติดอย่างไรบ้าง
- วิธีการดำเนินการวิจัย**
- เป็นการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและรายงานผลของการรวบรวมเชิงพรรณนา
- ข้อสรุปและการอภิปรายผล**
- ผลการวิจัยโดยสรุปมีดังนี้
1. เรื่องนโยบายของรัฐด้านป้องกันยาเสพติด
นโยบายของรัฐบาลในด้านนี้เป็นนโยบายที่สำคัญต่อประเทศชาติมาก รัฐบาลจึงได้กำหนดการเร่งขยายผลและพัฒนาการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อการป้องกันยาเสพติดผ่านสื่อมวลชนทุกประเภทและทุกรูปแบบ ส่งเสริมให้มีการผลิตและพัฒนาสื่อวัสดุอุปกรณ์เพื่อการป้องกันยาเสพติดให้เหมาะสมทันสมัย และสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เป็นนโยบายรัฐบาลที่นำสื่อมวลชนเข้ามาเป็นเครื่องมือเผยแพร่เพื่อการบรรลุถึงกลุ่มเป้าหมายอีกนโยบายหนึ่ง
 2. สำนักงาน ป.ป.ส.
เป็นหน่วยงานรัฐบาลที่ดำเนินการตอบสนองนโยบายด้านการป้องกันยาเสพติด เป็นหน่วยงานที่ผลิตสื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์รวมทั้งสื่อมวลชนด้านอื่น ๆ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อ

เสียงตามสาย เป็นต้น โดยที่ทางสำนักงาน ป.ป.ส. มีห้องบันทึกรายการวิทยุและมิกซ์เตอร์ทัศน์ และเครื่องมือในการถ่ายทำเป็นของตนเอง ที่พร้อมจะดำเนินรายการเพื่อการป้องกันยาเสพติดให้มีประสิทธิภาพที่สุด เพื่อบรรลุเป้าหมายตามที่รัฐบาลได้กำหนดไว้ในนโยบายด้านการป้องกันยาเสพติดนั่นเอง

3. บทบาทของสื่อวิทยุและโทรทัศน์ในด้านการป้องกันยาเสพติด

วิทยุและโทรทัศน์เป็นสื่อประเภทที่ได้เปรียบกว่าสื่อประเภทสิ่งพิมพ์อยู่มาก โดยเฉพาะโทรทัศน์ผู้ชมสามารถที่จะเห็นภาพและได้ยินเสียงประกอบไปพร้อม ๆ กัน ยิ่งจะเป็นการช่วยกระตุ้นให้ผู้รับข่าวสารเกิดความสนใจในรายการและติดตามรับชมรายการ เข้าใจในรายการได้เป็นอย่างดี เพราะมีภาพช่วยสื่อ สำหรับรายการวิทยุแล้ว วิทยุเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้ทุกกลุ่มทุกประเภท และมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเสนอข่าวสารในรูปแบบของการประกาศข่าว ประกาศคำรายการ บทความ ละครวิทยุ สำหรับสื่อวิทยุและโทรทัศน์ที่ทางสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ดำเนินการผลิตนั้นมีอยู่หลายรายการด้วยกันคือ รายการเพลินใจกับ ป.ป.ส. รายการรักชีวิต รายการคุยกันวันอาทิตย์ สปอตวิทยุ เพลงเปิดนำรายการที่มีเนื้อหาต่อต้านยาเสพติด สปอตโทรทัศน์ต่อต้านยาเสพติด วิดีโอต่อต้านยาเสพติด ฯลฯ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ศิริพร ติพยานนท์ (2532: 68-69) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากการที่ทางสำนักงาน ป.ป.ส. ได้ผลิตรายการทั้งสื่อวิทยุและโทรทัศน์เพื่อการป้องกันยาเสพติดนั้น ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าวและได้ให้รายละเอียดไว้ในบทที่ 5 แล้วว่า การผลิตรายการดังกล่าวมีปัญหาเหมือนดาบสองคม หรือเหมือนยา คืออาจทำให้เกิดผลข้างเคียงตามมาได้ เช่น อาจทำให้คนดูหรือคนฟังเกิดอาการอยากทดลองยาเสพติดขึ้นมาได้ หรือเป็นการซ้ำเติมผู้ที่ติดยาเสพติดว่าเป็นคนที่สังคมรังเกียจไม่ควรคบหาด้วย ยิ่งทำให้มีการกลับตัวเป็นคนดีลำบากยิ่งขึ้น จึงมีข้อเสนอแนะในการผลิตสื่อดังกล่าวให้มีการดึงดูดใจผู้รับชม ดังนี้

1. สื่อโทรทัศน์

1.1 ควรจะจัดทำเป็นละครโทรทัศน์สั้น ๆ หรือสปอตโฆษณาสั้น ๆ เนื้อเรื่องเกี่ยวกับโทษ สาเหตุ หรือผลของยาเสพติดในแง่มุมใหม่ ๆ เช่น การติดยาเสพติดอาจทำให้เป็นโรคเอดส์ได้ ซึ่งในกรณีนี้ก่อให้เกิดผลสองด้านคือ ป้องกันการติดยาเสพติดและป้องกันโรคเอดส์ได้ด้วย

1.2 ควรจะนำออกอากาศบ่อย ๆ หรือทุกวัน ในเวลาที่เหมาะสมหรือคาดว่าจะกลุ่มเป้าหมายรับชมมากที่สุด เช่น เวลาลงข่าว หรือต้นรายการที่มีผู้ชมเป็นจำนวนมาก เพราะจะ

ทำให้ผู้ชมที่เฝ้าชมรายการดังกล่าวได้รับชมรายการต่อต้านยาเสพติดไปด้วย เพื่อเตือนใจกลุ่มเป้าหมายไม่ให้หันไปหายาเสพติด

1.4 ภาพที่นำมาเสนอควรเป็นภาพที่ทำให้ดูน่าเชื่อถือ เกิดความกลัวต่อพิษภัยของยาเสพติด เช่น ภาพคนติดยาที่อยู่ในสภาพร่างกายทรุดโทรม น่าเกลียดน่ากลัว เช่น ภาพของวิดีโอต่อต้านยาเสพติดของฮ่องกงที่ให้เห็นภาพของเด็กกำลังร้องไห้ (เด็กวัยทารก) โดยที่ผู้เป็นมารดาไม่ให้ความสนใจเลยแม้แต่หน่อย เพราะกำลังเสพยาเสพติดอยู่และมีสภาพร่างกายที่ทรุดโทรมมาก ผมยุงเหยิง ประกอบการให้แสงค่อนข้างมืดไม่ให้เห็นมารดาเด็กชัดเจน รวมทั้งการตัดภาพที่ไวกจากเด็กไปสู่มารดา ทำให้คนดูตกใจในสภาพที่เห็นและเกิดความกลัว

1.5 ควรใช้ตัวแสดงที่คนรู้จักกันดีในด้านประพจน์ดี มาเป็นตัวชี้แนะแนวทาง เช่น ดาราวัยรุ่น อรพรรณ พานทอง, ปิยะนุช นาคคง โดยขึ้นคำบรรยายได้ภาพด้วยว่ามีความประพฤติในด้านใดบ้าง

2. สื่อวิทยุ

1.1 ควรใช้คำขวัญที่ง่ายแก่การจดจำ สะดุดหูเมื่อได้ยินได้ฟัง และควรเน้นคำขวัญให้มีความหนักแน่น เช่น “หยุดยาเสพติด ชีวิตปลอดภัย”

1.2 ควรคิดหาหรือใช้คำขวัญที่จะติดหูคนฟังได้ง่าย

1.3 ควรใช้ถ้อยคำที่ผู้ฟังฟังแล้วรู้สึกเห็นด้วย

1.4 เสียงผู้บรรยายควรมีความหนักแน่น ดึงดูดผู้ฟัง และเสียงควรมีความน่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะสำหรับสื่อวิทยุและโทรทัศน์

1. ควรปรับแผนการใช้สื่อในด้านความถี่ คือ ให้มีการแพร่ภาพหรือออกอากาศให้บ่อยขึ้น และควรสอดคล้องกับพฤติกรรม的开รับชมและรับฟังของกลุ่มเป้าหมาย

2. เนื้อหาสาระควรให้มีความกระชับ เข้าใจง่าย มีความชัดเจนในการสื่อสาร และมีความเป็นกลางในเนื้อหา

3. ควรปรับปรุงแบบข่าวสารให้มีความหลากหลาย และแทรกความบันเทิง เพราะจะเป็นสิ่งที่ทำให้คนสนใจในรายการ

4. ปรับปรุงทางด้านภาพและเสียงให้มีความดึงดูดใจและเด่นชัดขึ้น

ชื่อโครงการวิจัย การศึกษาการแพร่ระบาดของการติดสารเสพติดในเด็กและเยาวชน
ย่านชุมชนแออัด: ศึกษาเฉพาะกรณีในเขตกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย รศ.ดร.โสภา ชูพิกุลชัย ขปิลมณีนันท์ พรรณี ศรียุทธศักดิ์ และ
จารุวรรณ ธรรมวิทย์

ปีที่ทำการวิจัย พ.ศ.2532 - 2533

ประเภทงานวิจัย ความรู้ทั่วไป (การแพร่ระบาด มูลเหตุจูงใจใช้ยาเสพติด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงวิธีการแพร่ระบาดของการติดสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชนย่านชุมชนแออัดของกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อให้ทราบถึงมูลเหตุจูงใจที่ทำให้บุคคลกลุ่มดังกล่าวใช้สารเสพติด
3. เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนป้องกัน เพื่อลดปัญหายาเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้มาจากการเลือกแบบ Purposive เขตซึ่งกรุงเทพมหานครระบุว่ามีการติดสารเสพติดมากที่สุดมา 6 เขตคือ เขตคือ เขตพระโขนง ดุสิต ยานนาวา บางกอกน้อย พญาไท และห้วยขวาง (ฝ่ายป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด 2531: 69) ในแต่ละเขต โดยกำหนดสุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดในชุมชนแออัด กลุ่มที่สองเป็นกลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดจากหน่วยงานต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร โดยวิธี Stratified Simple Random Sampling ได้กลุ่มตัวอย่างเขตละ 100 คน รวมจำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 600 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์ 2 ชุดคือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดในชุมชนแออัด และชุดที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดจากหน่วยงานต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีอายุเฉลี่ย 16 ปี มีที่อยู่อาศัยอยู่ในย่านชุมชนแออัด อาศัยอยู่กับบิดามารดา บิดามารดามีรายได้เฉลี่ย 5,653 บาทต่อเดือน การศึกษาของบิดามารดาดำรงชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 6 บิดามารดาส่วนใหญ่สมรสและอยู่ด้วยกัน เด็กและเยาวชนจะไว้ใจใจมารดามากที่สุด เมื่อมีปัญหาจะนึกถึงมารดาและอยากระบายปัญหาด้วย เมื่อไม่ได้ระบายจะรู้สึกอึดอัด อยากทำลายทุกอย่างที่มาขวางหน้า อยากไปให้พ้นและมีความว้าวุ่น ปัญหาส่วนใหญ่ที่เผชิญจะเป็นปัญหาครอบครัว และปัญหาส่วนตัว ส่วนใหญ่จะใช้บุหรี่ยาเสพติดหลายชนิดรวมกัน และใช้สารระเหยเป็นเครื่องมือผ่อนคลายความเครียดเมื่อเผชิญปัญหา

1. ข้อมูลการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด จะเริ่มใช้สารเสพติดเมื่ออายุระหว่าง 11 - 14 ปี ในครอบครัวของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่มีใครใช้สารเสพติด เพื่อนส่วนใหญ่ใช้สารเสพติด และเพื่อนที่ใช้สารเสพติดจะเป็นผู้ชักจูงให้เด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดเป็นครั้งแรก สารเสพติดที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและใช้หลายชนิดปนกันไป อันได้แก่ บุหรี่ เหล้า กัญชา และผงขาว ความถี่ในการใช้สารเสพติดในปัจจุบัน คือใช้ทุกวันและ/หรือเกือบทุกวัน เฉลี่ยช่วงเวลาการใช้ตั้งแต่เริ่มต้นถึงปัจจุบันประมาณ 2 ปีครึ่ง เมื่อได้ใช้สารเสพติดให้ทั้งประโยชน์ (มีคุณ) และในเวลาเดียวกันให้โทษด้วย ในส่วนของประโยชน์ที่ได้จากสารเสพติด คือ ทำให้หายเหงา เข้ากับเพื่อนได้ทำให้ไม่คิดอะไร ทำให้หายกลุ้ม ทำให้สบายใจ ในส่วนของโทษที่ได้จากสารเสพติด คือ เลิกยาก เสียสุขภาพ ร่างกายอ่อนแอ เสียเงิน และผิดกฎหมาย

2. ความรู้สึกของเด็กและเยาวชนต่อการใช้สารเสพติดในครั้งแรก

เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยอมรับว่า ถูกเพื่อนชักชวนให้ลองใช้สารเสพติดในครั้งแรกเกี่ยวกับ:-

2.1 ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในขณะที่ถูกชักชวนให้ใช้ พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยอมรับว่า มีความอยากทดลอง

2.2 ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีขณะเสพสารเสพติดในครั้งแรก พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยอมรับว่า มีความรู้สึกที่กำลังทำผิด และส่วนใหญ่ถึงร้อยละ 82.3 ยอมรับว่า นึกถึงบิดามารดาในขณะที่ใช้สารเสพติดในครั้งแรก ความรู้สึกที่นึกถึงในขณะนั้นคือ กลัวบิดามารดาเสียใจ และกลัวถูกลงโทษ เกี่ยวกับความรู้สึกนึกถึงครู/อาจารย์ เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ว่าไม่เคยนึกถึง

2.3 ความรู้สึกเมื่อใช้สารเสพติดในครั้งแรก พบว่า เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยอมรับว่า เกิดความรู้สึกมึนงง จำนวนร้อยละ 30.6 ตอบว่า หายกลุ้ม เกิดความสบายใจขึ้น

2.4 ความรู้สึกต่อสารเสพติดหลังจากที่ได้ใช้ไปแล้ว เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ตอบว่า รู้สึกเฉย ๆ จะใช้อีกก็ได้ไม่ใช้ก็ได้ และมีจำนวนไม่น้อย ที่ยอมรับว่า อยากตอบสนอง

ทันทีที่มีความต้องการ มีความรู้สึกต้องการและอดกลั้นไม่ได้ เมื่อเห็นผู้อื่นกำลังใช้อยู่ รู้สึกเป็น
ตายอย่างไรก็ต้องเสกให้ได้ และรู้สึกคล้อยตามเมื่อเพื่อนชวน ตามลำดับในด้านความรู้สึกของ
บิดามารดาของเด็กและเยาวชน เมื่อได้ทราบว่าเด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดนั้น ผลจากการ
ศึกษาพบว่า บิดามารดาของเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะโกรธ ดุด่าว่า ลงโทษ เมียนตี และ
ดักเตือน แต่มีจำนวนถึงร้อยละ 6.8 ที่บิดามารดาไม่สนใจเลยเกี่ยวกับความรู้สึกของญาติพี่น้อง
และครูอาจารย์ส่วนใหญ่จะว่ากล่าวดักเตือน

3. ข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งแพร่ระบาดของสารเสพติดทั่วไป

3.1 สารเสพติดทั่วไป ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ติด
สารเสพติด และกลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ต่างยอมรับ
ว่า แหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญยิ่งของสารเสพติดทั่วไป คือ ย่านชุมชนแออัด นอกจากนี้กลุ่มเด็ก
และเยาวชนที่ติดสารเสพติดได้ยืนยันว่า แหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญยิ่งของสารเสพติดไม่ได้มี
เพียงแห่งเดียว แต่มีมากกว่าหนึ่งแห่งคือ นอกจากชุมชนแออัดแล้วยังมีในดิสโกเธค และแหล่ง
มั่วสุมต่าง ๆ อีกด้วย

3.2 สารระเหย ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด
และกลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดต่างยอมรับว่า
แหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญของสารระเหย คือ ย่านชุมชนแออัด นอกจากนี้ทั้งกลุ่มเด็กและเยาวชน
ที่ติดสารเสพติดยืนยันว่า แหล่งแพร่ระบาดของสารระเหยมิได้มีเพียงแห่งเดียว แต่มีมากกว่าหนึ่ง
แห่ง คือ นอกจากในชุมชนแออัดแล้วยังมีในโรงเรียน และตามศูนย์การค้า ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติ
งานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ให้ข้อมูลว่าสถานที่อื่นที่เป็นแหล่งแพร่ระบาด
ของสารระเหย คือ บ้านเพื่อนที่ไม่มีผู้ปกครอง ได้สะพานลอย คิวมอเตอร์ไซค์ และตามใต้ถุน
แฟลต

3.3 กัญชา ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่มระบุตรงกันว่าแหล่งแพร่ระบาดที่
สำคัญของกัญชาต่อกลุ่มเด็กและเยาวชนคือ ในชุมชนแออัด แต่กลุ่มเด็กและเยาวชนที่ติดสาร
เสพติดยืนยันว่า แหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญของกัญชา มิได้มีเพียงแห่งเดียว แต่ยังมีตามแหล่ง
มั่วสุมต่าง ๆ ด้วย ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดระบุต่อไป
ว่า ยังมีสถานที่อื่น ๆ อีกที่เป็นแหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญของกัญชา คือ ตามบ้านเพื่อนที่ขาดผู้
ปกครอง ตามบาร์ไชว์ และตามแฟลต/ใต้ถุนแฟลต

3.4 เฮโรอีน ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ทั้ง 2 กลุ่ม ระบุตรงกันว่าแหล่งแพร่
ระบาดที่สำคัญยิ่งของเฮโรอีน คือ ย่านชุมชนแออัด แต่กลุ่มเด็กและเยาวชนยืนยันต่อไปว่า

แหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญของเฮโรอีนมิได้มีเพียงย่านชุมชนแออัดแหล่งเดียว แต่ยังมีในดิสโกเธค และแหล่งมั่วสุมอื่น ๆ อีกด้วย ส่วนกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ระบุว่า ก้าวร้าวเกินที่อื่น ๆ อีก อาทิเช่น สนามม้า สนามมวย คิวมอเตอร์ไซด์ และบ้านเพื่อนที่ไม่มีผู้ปกครอง

3.5 *ภาพระดับ/ระสาท* ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ทั้ง 2 กลุ่ม ระบุตรงกันว่า แหล่งแพร่ระบาดที่สำคัญของยาเสพติดกลุ่มระสาท ได้แก่ ชุมชนแออัด ดิสโกเธค และแหล่งมั่วสุมต่าง ๆ นอกจากนี้แหล่งแพร่ระบาดอื่น ๆ ซึ่งกลุ่มผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ระบุเพิ่มเติมได้แก่ ตามสถานที่ที่มีหญิงบริการ

4. วิธีการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า การถูกชักชวน ชักนำจากเพื่อนฝูง หรือผู้ใกล้ชิด เป็นวิธีการแพร่ระบาดที่กลุ่มเด็กและเยาวชนให้ลำดับสูงสุดตามด้วย ความอยากรู้อยากเห็น การถูกหลอกให้หลงเชื่อว่าเป็นสิ่งดีเป็นลำดับที่สองและสามตามลำดับ

5. แรงจูงใจที่มีผลต่อกาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า แรงจูงใจที่มีผลต่อการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนที่มีน้ำหนักมากที่สุดคือ “ทำตามเพื่อนหรือผู้ใกล้ชิด” ตามมาด้วย “ถูกเพื่อน/ผู้ใกล้ชิดบังคับ/กระชั้นกระຍอให้ลองใช้” “ต้องการทดลองดูว่าเป็นอย่างไร” “มีความรู้สึกว้าแก๊วที่ได้ใช้ยาเสพติด” และ “พวมากลางไป” มาเป็นลำดับที่สอง สาม สี่ และห้า ตามลำดับ

6. ปัจจัยที่มีผลต่อการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็กและเยาวชน

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า ปัจจัยที่สำคัญซึ่งมีผลต่อการแพร่ระบาดของสารเสพติดในกลุ่มเด็กและเยาวชน คือ “ความประทับใจจากภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด” ตามมาด้วย “การเป็นผู้ขายยาเสพติดรายย่อย จึงทำให้มีโอกาสใช้ไปด้วย” “การที่มีเพื่อนฝูงใช้สารเสพติดทำให้มีโอกาสใช้สารเสพติดไปด้วย” มาเป็นลำดับที่สองและสามตามลำดับ

7. ความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนใช้สารเสพติด

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า กลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับผู้เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดให้ความเห็นว่า “การถูกชักจูงจากเพื่อน” เป็นสาเหตุที่สำคัญซึ่งตามมาด้วยสาเหตุ “ความอยากรทดลอง” “เห็นเพื่อนทำและทำตามเพื่อนเพื่อให้เข้ากับเพื่อนได้” และจาก

“ความสุขและความเพลิดเพลินที่ได้รับหลังการเสพ” เป็นลำดับ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1. รูปแบบการป้องกันยาเสพติดในกรุงเทพมหานครนั้น นอกจากมีการป้องกันระดับปฐมภูมิ (Primary Prevention) แล้วควรเน้นการป้องกันการเสพยาเสพติดซ้ำ (Secondary Prevention) ด้วย
2. การทบทวนการพัฒนาประเทศให้มีการพัฒนาทางด้านวัตถุให้มีสัดส่วนพอเหมาะกับการพัฒนาทางด้านจิตใจ การที่บิดามารดามัวแต่สร้างฐานะทำให้เกิดความบกพร่องในการดูแลและให้ความอบอุ่นแก่เด็ก เมื่อเด็กเผชิญปัญหาก็หันไปใช้ยาเสพติด
3. การปราบปรามยาเสพติดควรให้ความสำคัญแก่การปราบปรามผู้ค้าหรือผู้จำหน่ายรายย่อยตามแหล่งมั่วสุมต่างๆ
4. ควรสร้างค่านิยมให้บิดามารดามองเห็นความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถสร้างบุคลิกภาพที่เหมาะสม มีความเชื่อมั่นและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม
5. การป้องกันยาเสพติดควรกระทำการป้องกันอย่างเจาะจงเป็นวงแคบ เฉพาะกลุ่ม เช่น กลุ่มวัยรุ่น กลุ่มคนว่างงานในพื้นที่ชุมชนแออัด หรือชุมชนแออัดที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมาก
6. นอกจากนี้ผู้วิจัย (โสภา ชูพิกุลชัย ขปิลมณีน และคณะ, 2533: 123) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า จากผลการศึกษาที่พบว่า เด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติด ส่วนใหญ่บิดามารดาที่สมรสและอยู่ด้วยกัน ซึ่งขัดกับแนวคิดที่เชื่อว่า เด็กและเยาวชนจะติดสารเสพติดเนื่องจากสาเหตุหนึ่งคือ มาจากครอบครัวที่แตกแยกกัน ทำให้เป็นที่น่าสนใจว่า แม้ในครอบครัวที่พ่อแม่ก็อยู่ด้วยกัน ทั้งพ่อและแม่ก็ไม่สามารถจะร่วมมือกันให้การดูแลเอาใจใส่ลูกได้เท่าที่ควร เป็นสิ่งที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งว่า แม้สถาบันครอบครัวที่เราเชื่อว่าจะเป็นหน่วยของสังคมที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาสังคมก็ยังไม่สามารถทำหน้าที่ของตนได้ เป็นเรื่องเร่งด่วนที่จะต้องหาหนทางที่จะช่วยฟื้นฟูสภาพของครอบครัว โดยเฉพาะประสิทธิภาพในการอบรมเลี้ยงดูบุตร โดยหาทางค้นหาสาเหตุที่แท้จริง ทั้งนี้ อาจจะทำได้โดยการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม โดยศึกษาจากกลุ่มประชากรที่เป็นบิดา มารดา ผู้ปกครอง ญาติ พี่น้อง ของผู้ติดยาเสพติดบ้าง เพื่อค้นหาว่าอาจมีสาเหตุมาจากความจำเป็นทางเศรษฐกิจของครอบครัวทำให้พ่อแม่ต้องมุ่งการทำมาหาเลี้ยงชีพ จึงไม่มีเวลาเอาใจใส่ดูแลลูก หรือทัศนคติของพ่อแม่ต่อวิธีการอบรมเลี้ยงดูบุตรที่ให้อิสระโดยไม่จำกัดขอบเขต ฯลฯ หรือความจำเป็นด้านอื่น ๆ ที่เราอาจนึกไม่ถึง ทั้งนี้ เพื่อศึกษาว่า ครอบครัวลักษณะเช่นใดที่นำไปสู่การเสพยาเสพติด

ชื่อโครงการวิจัย	รายงานการศึกษาคุณภาพชีวิตและสุขภาพของเยาวชน: สภาพการใช้สารเสพติด และทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของ นักเรียนชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2533 (1990)
ผู้วิจัย	ประเสริฐ ตันสกุล และคณะ โครงการป้องกันยาเสพติด กรมการฝึกหัดครู
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2533
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (จำนวน ปริมาณ สภาพปัญหา)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการใช้สารเสพติด ความรู้เรื่องยาเสพติด และทัศนคติเกี่ยวกับสารเสพติดของนักเรียนชั้นสูงสุดของระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพที่ชัดเจนของปัญหายาเสพติดในปัจจุบัน และแนวโน้มของปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยมีกลุ่มประชากรนักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ในชั้นสูงสุดของระดับมัธยมศึกษาทั้งสายสามัญ (ม.6) และสายอาชีพ (ปวช.3) โดยสุ่มตัวอย่าง 150 โรงเรียนทั้งรัฐบาลและเอกชน ทั่วประเทศทุกภูมิภาค ซึ่งมีทั้งสิ้น 1,343 โรงเรียน (พ.ศ.2533) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random) ได้ตัวอย่างนักเรียนทั้งสิ้น 5,715 คน เป็นชาย 2,627 คน เป็นหญิง 2,088 คน ส่วนการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสำรวจคุณภาพชีวิตและสุขภาพของเยาวชน แบบ DTE-NAU-OS-90 ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู ดำเนินการเก็บข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน 2533

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ (ประเสริฐ ตันสกุลและคณะ, 2533: บทคัดย่อ)

ในบรรดาสารเสพติด 9 ชนิดถ้าไม่นับสารตระกูลฝิ่น อาจกล่าวได้ว่า นักเรียนวัยรุ่นอย่างน้อย 5 คนในทุก ๆ 100 คนเคยใช้สารเสพติดชนิดใดชนิดหนึ่งมาแล้ว เหล้ากับบุหรี่เป็นสารที่มีผู้เคยใช้มากที่สุด คือในทุก ๆ 10 คน จะมี 7 คนเคยดื่มเหล้า 4 คนเคยสูบบุหรี่มาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง 3 คนเคยดื่มเหล้า 3 คนเคยสูบบุหรี่ในระยะ 30 วันที่ผ่านมา และร้อยละ 7 สูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 3 ดื่มเหล้าครั้งละอย่างน้อย 5 แก้วเกือบทุกวัน

ในร้อยละจะมีนักเรียนวัยรุ่นประมาณ 11 ถึง 16 คนเคยใช้สารระเหย หรือกัญชา หรือยากระตุ้นประสาทมาแล้วในอดีต ประมาณ 7 คนเคยใช้เมื่อปีที่แล้ว ที่ใช้ในระยะเวลา 30 วันที่ผ่านมา มีประมาณ 4 คน และอย่างน้อย 1 คนใช้ตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไป

ในอดีตและในปีที่ผ่านมา การใช้สารระเหยพบมากที่สุดในภาคใต้ การใช้กัญชากับการใช้อยาฆ่า พบมากที่สุดในภาคเหนือ สำหรับการใช้ในระยะเวลา 30 วันที่ผ่านมาสารระเหย และกัญชา มีผู้ใช้ในกรุงเทพมหานครมากกว่าภาคอื่น ยาฆ่าพบการใช้ในภาคอีสานมากที่สุด

ยาเสพติดผิดกฎหมายที่นักเรียนวัยรุ่นใช้กันแพร่หลาย ซึ่งได้แก่สารระเหย กัญชา และยากระตุ้นประสาทนั้นพบการใช้ของนักเรียนมัธยมหลายอาชีพมากกว่าสายสามัญ พบในเมืองมากกว่าในชนบท ในสถานศึกษาสังกัดเอกชนมากกว่ารัฐบาล ผู้ใช้ส่วนมากอยู่ในกลุ่มที่พักอาศัยอยู่ตามลำพัง นิยมใช้เวลาว่างพักผ่อนนอกบ้าน เบื่อวิชาที่เรียน การบ้านไม่น่าสนใจ การใช้กัญชาพบในกลุ่มนักเรียนเรียนดี (ระดับ "ก") มากกว่ากลุ่มอื่น ส่วนใหญ่ที่ผลการเรียนอ่อน (ระดับ "ง") มีผู้ใช้ยากระตุ้นประสาทมากกว่าผู้ใช้อยาผิดกฎหมายชนิดอื่น

นักเรียนส่วนใหญ่เชื่อว่า การใช้กัญชา สารระเหยและยากระตุ้นประสาทอันตรายน้อย ไม่รังเกียจถ้าเพื่อนใช้ยากระตุ้นประสาท แต่รังเกียจการใช้กัญชาและสารระเหย นักเรียนที่ใช้เหล้าและที่ใช้สารระเหยส่วนใหญ่เริ่มที่ชั้น ม.3 กัญชาที่ชั้น ม.4 และยาฆ่าที่ชั้นม.5

ความรู้เรื่องยาเสพติดนักเรียนส่วนใหญ่ได้รับมาจากการสอนในชั่วโมงสุขศึกษา การรณรงค์ทางโทรทัศน์นั้น ส่วนใหญ่เคยเห็น คิดว่าได้ผลดีในทางให้ความรู้และช่วยลดโอกาสที่นักเรียนจะใช้อยาเสพติดลงได้ แต่มีผลเพียงเล็กน้อยทางด้านลดจำนวนผู้ใช้อยาเสพติดลง ความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ของนักเรียนอยู่ระดับปานกลาง ประเด็นที่นักเรียนส่วนมากยังเข้าใจผิดคือ เชื่อว่าคนเป็นเอดส์จะต้องป่วยตายด้วยอาการเอดส์ เชื่อเอดส์แพร่ได้ทางน้ำลาย ถ้าใครติดเชื้อเอดส์เราจะสังเกตได้ทันที

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยไม่ได้เสนอข้อเสนอแนะ

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่เข้ารับการบำบัดรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยยาเสพติด โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี
ผู้วิจัย	บังอร บุญรักษาสัตย์ วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2533
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการไม่เข้ารับการบำบัดรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพของผู้ป่วยยาเสพติด โรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาเป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการจัดบริการด้านสังคมสงเคราะห์ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ป่วย
3. เพื่อเป็นแนวทางในการประสานงานระหว่างฝ่ายสังคมสงเคราะห์ และฝ่ายอื่น ๆ ของโรงพยาบาล เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ป่วยให้เข้ารับการบำบัดรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพก่อนจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจแต่สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายคือผู้ป่วยติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ที่ผ่านการบำบัดรักษานั้นถอนพิษยาและอยู่ในระหว่างการพักฟื้นเพื่อรอการจำหน่ายออกจากโรงพยาบาล เมื่อรับการบำบัดครบกำหนด 21 วัน แล้ว ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเดือนมิถุนายน พ.ศ.2531 มีผู้ป่วยชายติดพักฟื้นลาออกจากโรงพยาบาลเมื่อครบ 21 วัน แต่ไม่สมัครใจเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ จำนวน 232 คน แต่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้จากผู้ป่วย 163 คน หรือร้อยละ 70 นอกนั้นผู้ป่วยไม่อยู่ในสภาพให้ข้อมูลได้

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้ป่วยทั้งหมดเป็นชายส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีอายุระหว่าง 27-36 ปีมากที่สุด มีการศึกษาระดับประถม เป็นโสด และมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ลักษณะทางครอบครัวของผู้ป่วยยัง

ไม่อาจสรุปได้ทิศทางแน่นอน แต่จากประวัติการใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 12-20 ปีมากที่สุด ร้อยละ 49.69 เคยเข้ารับการบำบัด 2-5 ครั้ง สูงถึงร้อยละ 90.18 ไม่เคยเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเลย ผู้ป่วยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) เห็นด้วยกับการวิธีการบำบัดของโรงพยาบาล ส่วนใหญ่ทราบว่าโรงพยาบาลมีการบำบัดรักษา มีบริการด้านสังคมสงเคราะห์ ผู้ป่วยไม่เข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ เพราะส่วนใหญ่เชื่อว่าอาการทางกายหายเป็นปกติแล้วจะเลิกเสพติดได้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (บังอร บุญรักษาสัตย์, 2533: 92-94) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เหตุผลสำคัญของการที่ผู้ป่วยยาเสพติดของโรงพยาบาล ัญญารักษ์ไม่เข้ารับการบำบัดรักษาขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพนั้น ประกอบด้วย

1. ผู้ป่วยและครอบครัวส่วนใหญ่มีความเชื่อ และทัศนคติผิด ๆ เกี่ยวกับการบำบัดรักษา โดยเชื่อว่าเมื่อรักษาอาการทางกายจนหายเป็นปกติดีแล้ว ก็จะสามารถเลิกยาเสพติดได้ และผู้ป่วยส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพมาก่อน จึงไม่เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพ

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาในประเด็นนี้ คือ

ก. ในระยะเตรียมการก่อนรักษา ซึ่งเป็นระยะที่ 1 และมีความสำคัญมากอันหนึ่ง นั้น ควรจะได้มีการให้ความรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการบำบัดรักษาให้กับทั้งผู้ป่วยและครอบครัวอย่างจริงจัง ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ป่วยได้เกิดการเตรียมตัว และพร้อมที่จะเข้ารับการบำบัดรักษาจนครบทุกขั้นตอน เพื่อให้การบำบัดรักษาไม่มีอุปสรรคในเรื่องของการออกจากการรักษา กลางคัน ในระยะเตรียมการก่อนรักษานี้ ผู้ป่วยอาจจะยังรับข้อมูลต่าง ๆ ได้ไม่มากนัก เนื่องจากผู้ป่วยยังมีอาการมึนเมา และสุขภาพทรุดโทรมจากการเสพยาเสพติดอยู่ ฉะนั้นจึงควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาที่ผู้ป่วยอยู่รับการบำบัดรักษาโดยเน้นการให้ความรู้ และการทำความเข้าใจถึงประโยชน์ของการบำบัดรักษาจนครบทุกขั้นตอนอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งให้คุณประโยชน์อย่างมากในแง่ของการฝึกฝนและพัฒนาบุคลิกภาพของตนเอง การปรับตัวให้เข้ากับครอบครัว และคนอื่น ๆ ในสังคม การรู้จักดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าในสังคม การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเอง ครอบครัวและสังคม เช่น การประกอบอาชีพสุจริต มีรายได้ และการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม

ข. ประสานงานกับครอบครัว ที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของผู้ป่วยแต่ละคน เพื่อขอความร่วมมือให้มีส่วนร่วมในกระบวนการบำบัดรักษาจนครบวงจร ในกรณีที่การบำบัดรักษาจะต้องใช้เวลานาน และมีผลกระทบกับครอบครัว การประกอบอาชีพ และการศึกษา

2. สภาพแวดล้อมและบริการบางอย่างของโรงพยาบาล ไม่อาจเอื้ออำนวยได้เพียงพอ ต่อความต้องการของผู้ป่วยยาเสพติด ทำให้ผู้ป่วยไม่ต้องการเข้ารับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพต่อ

ข้อเสนอแนะของผู้ศึกษาในประเด็นนี้คือ

ก. ปรับปรุงสภาพแวดล้อมและส่งเสริมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในโรงพยาบาล ขณะที่ผู้ป่วยอยู่ระหว่างการบำบัดรักษา เพื่อให้ผู้ป่วยเกิดการตื่นตัว เพลิดเพลิน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และไม่เกิดความเบื่อหน่าย

ข. นักสังคมสงเคราะห์ควรจะเป็นผู้ประสานงานภายในหน่วยงาน เพื่อเกิดความร่วมมือในการจัดบริการ และกิจกรรมสำหรับผู้ป่วย ตลอดจนการสร้างสภาพแวดล้อมในโรงพยาบาลให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ค. ประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่ให้บริการในสังคมในกรณีที่ทางโรงพยาบาล อนุญาตรักษาไม่อาจจัดบริการตามความต้องการของผู้ป่วยได้ทั้งหมด นักสังคมสงเคราะห์ สามารถพิจารณาส่งต่อผู้ป่วยไปรับบริการอื่น ๆ ตามความจำเป็น เช่น ด้านการอาชีพ การศึกษา และการรักษาโรคฝ่ายกาย เป็นต้น ฯลฯ

3. ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่จะเป็นประโยชน์ต่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้ครบวงจร

ก. ประชาสัมพันธ์งานการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้กว้างขวางออกไปทั้งภายใน และภายนอกโรงพยาบาล เพื่อก่อให้เกิดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์ต่อตัวผู้ป่วยให้มากที่สุด

ข. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบำบัดรักษา และให้บริการทางสังคมสงเคราะห์แก่ผู้ป่วย ยาเสพติดในขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงาน ทั้งทางด้านการบำบัดแก้ไข และ ป้องกันปัญหา ยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพที่สุดต่อไป

ชื่อโครงการวิจัย	กลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทย
ผู้วิจัย	ปรีชา จำปารัตน์ นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรรุ่นที่ 33 รองเลขาธิการคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2533-2534
ประเภทงานวิจัย	การป้องกัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาพัฒนาการของกลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทย
2. เพื่อศึกษาวิธีการ และผลการดำเนินงานของกลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทย
3. เพื่อนำผลการศึกษาวินิจฉัยไปกำหนดเป็นข้อเสนอในการวางแผนดำเนินการพัฒนา

ตลอดจนเลือกกลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดแก่ประชาชน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบพรรณนา (Descriptive Research) โดยดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากเอกสารที่สำคัญ ๆ ได้แก่ รายงานประจำปีของสำนักงาน ป.ป.ส. ตั้งแต่ปีพ.ศ.2521-2532 เอกสารการวิจัยด้านการป้องกันยาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาด้านการป้องกันยาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนสื่อทุกชนิดที่ใช้ในการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดแก่ประชาชน ช่วงปี พ.ศ.2521-2532 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) นอกจากนี้ ได้วิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากรายงานข้อมูลผู้ติดยาเสพติดที่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา ในช่วงปีงบประมาณพ.ศ.2521-2533

2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth Interview) บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 10 คน

การวิจัยนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพประกอบกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งรับราชการและปฏิบัติงานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดตั้งแต่ก่อตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. โดยได้เริ่มปฏิบัติงานดังกล่าว ตั้งแต่เป็นเจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติจนกระทั่งเป็นผู้บริหารระดับสูงในงานด้านการป้องกันยาเสพติด ดังนั้นจึงเป็นการนำประสบการณ์

และรวบรวมสิ่งที่เกิดขึ้นและมีอยู่จริงที่ผู้วิจัยได้สัมผัสและสร้างมาด้วยตนเองมาสังเคราะห์เป็นหลักฐานทางวิชาการนี้ขึ้น

ทั้งนี้โดยที่ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตของการวิจัยว่าเป็นการวิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงการพัฒนากลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทย โดยเน้นการศึกษาด้านการป้องกันยาเสพติด (Preventive Education) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519 ซึ่งเป็นปีที่ก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (สำนักงาน ป.ป.ส.)

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัย (2534: 91-93) ได้เสนอแนะและอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินการป้องกันยาเสพติดของไทยในระยะแรก ๆ ประมาณ ปีพ.ศ.2516 เริ่มจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนที่ติดยาเสพติด ซึ่งมีจำนวนเพิ่มขึ้น การดำเนินงานได้กระตุ้นให้โรงเรียน สอดส่องดูแลนักเรียน ให้ความรู้และโทษภัยของยาเสพติด ตลอดจนช่วยเหลือนักเรียนที่ติดยาเสพติดให้ได้รับการบำบัดรักษา ต่อมากรมสามัญศึกษาได้พัฒนาวิธีการดำเนินงานตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

กลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทยในระยะแรกได้นำแนวคิดแบบจิตวิทยาสังคม (Psycho-Social Model) มาใช้เป็นแนวทางดำเนินงานป้องกันยาเสพติดโดยมุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวบุคคลเป็นหลัก และใช้วิธีการ 4 วิธีเป็นหลัก คือ การบริหารข่าวสารความรู้ การให้การศึกษา การจัดกิจกรรมทางเลือกและการแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อการป้องกันปัญหายาเสพติด โดยยึดแนวคิดเดิมตั้งแต่ต้น แต่ได้มีการพัฒนาวิธีการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องโดยบูรณาการ (Integrate) วิธีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด ได้แก่ การจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน (Formal and Non-Formal Education) และการศึกษาตามอัธยาศัย (Informal Education) ตลอดจนการสร้างบุคลากรด้านการป้องกันยาเสพติดแบบทวิคุณ วิธีการจำแนกกลุ่มประชากร ตลอดจนวิธีการจำแนกเขตที่อยู่อาศัยของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท นำวิธีการทั้งหมดเข้ากระทำต่อกลุ่มประชากรในประเทศไทยทั้งหมด เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่ประชาชน ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวในระยะแรกที่ผ่านมาสามารถกระทำได้ครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย

ในขณะเดียวกันได้มีความพยายามที่จะประเมินผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด อาทิ ประเมินผลวิทยาการด้านการป้องกันยาเสพติดระดับจังหวัด ประเมินผลการเผยแพร่

ความรู้ด้านการป้องกันยาเสพติดโดยผ่านสื่อมวลชน เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อปรับปรุงวิธีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การดำเนินกลยุทธ์ป้องกันยาเสพติดของไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2521-2532 พบว่าผลการป้องกันยาเสพติดยังไม่สามารถระบุถึงจำนวนผู้ที่ป้องกันไม่ให้ใช้หรือเสพยาเสพติดเมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของกลยุทธ์ป้องกันยาเสพติดของไทยได้ แต่สามารถระบุผลการป้องกันยาเสพติดได้ในระดับรองลงมา โดยใช้บ่งชี้เกี่ยวกับผู้เข้าบำบัดรักษาในสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนซึ่งในช่วงเวลา 12 ปี ที่ผ่านมา แม้ว่าประเทศไทยจะมีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเพิ่มขึ้นประมาณปีละ 10 คนต่อประชากรแสนคน แต่เนื่องจากสถานพยาบาลของรัฐและเอกชนที่บำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่า 2 เท่า ในช่วง 12 ปีที่ผ่านมา จึงทำให้มีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเพิ่มขึ้น นอกจากนี้พบว่าช่วงอายุของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในช่วง พ.ศ. 2521-2525 อยู่ในช่วงอายุ 20-24 ปีมากที่สุด แต่หลังปีพ.ศ.2525 เป็นต้นมา ปรากฏว่าผู้เข้ารับการบำบัดรักษามีอายุอยู่ในช่วง 25-29 และ 30-34 ปี มากขึ้นและมากที่สุด ในขณะที่ผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่มีอายุในช่วง 20-24 ปี กลับมีจำนวนลดน้อยลง อันสอดคล้องกับจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาครั้งแรก ซึ่งลดลงจาก 28 คนต่อประชากรแสนคนในปีพ.ศ.2525 เป็น 24 คนต่อประชากรแสนคนในปีพ.ศ.2532

ข้อมูลเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดได้ในระดับหนึ่งว่าการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของไทยทำให้ประชากรในประเทศหันไปพึ่งยาเสพติดน้อยลงกว่าในอดีต แม้ว่าจะยังไม่บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการป้องกันยาเสพติด กล่าวคือ การสร้างให้คนไทยทุกคนซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์อันมีค่ามีภูมิคุ้มกันยาเสพติดทุกคนก็ตาม

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (2533 : 93-96) ได้เสนอแนะดังนี้

1. ด้านนโยบาย

(1) ควรจะได้มีการประสานงานและจัดกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดร่วมกันในกลุ่มประเทศอาเซียน (ASEAN) นับตั้งแต่การจัดประชุมสัมมนาเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์งานด้านป้องกันยาเสพติด เทคนิคการใช้สื่อและการใช้ทรัพยากรชุมชนเพื่อการป้องกันยาเสพติด ตลอดจนการจัดการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดในวันที่ 26 มิถุนายนของทุกปี ซึ่งถือเป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก โดยการส่งเยาวชนไปแข่งขันการประกวดวาดภาพต่อต้านยาเสพติด หรือการประกวดเรียงความต่อต้านยาเสพติด เป็นต้น อันจะส่งผลให้กิจกรรมด้านยาเสพติดได้มีโอกาสพัฒนาและขยายผลไปในระดับภูมิภาค (Regional)

(2) รัฐบาลควรสนับสนุนกิจกรรมด้านยาเสพติดของหน่วยปฏิบัติ ทั้งของภาคเอกชน และราชการให้ดำเนินโครงการหรือสอดแทรกการป้องกันยาเสพติดไปในงานปกติของตน โดยการจัดสรรเงินอุดหนุนทั่วไปให้หน่วยงานดังกล่าว และให้มีลักษณะยืดหยุ่นในการใช้เงิน (แทนที่จะเป็นเงินอุดหนุนเฉพาะกิจอย่างที่เป็นอยู่ในขณะนี้) ทั้งนี้เพราะกิจกรรมด้านการป้องกันยาเสพติดเป็นกิจกรรมที่มีขอบเขตกว้างขวางและเป็นประเภทงานย่อย ดังนั้นหากมีระเบียบควบคุมการใช้งบประมาณเข้มงวดเกินไปอาจทำให้เกิดความคล่องตัวในการใช้และคิดค้นการป้องกันยาเสพติดที่มีประสิทธิภาพ

(3) รัฐบาลควรกำหนดเป็นนโยบายหลัก ให้หน่วยงานในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยองค์กรที่สามารถดำเนินงานโดยตรงและ/หรือสอดแทรกงานด้านการป้องกันยาเสพติด โดยให้ถือว่าเป็นงานซึ่งถือปฏิบัติในฐานะงานประจำงานหนึ่ง มิใช่ในฐานะ “งานฝาก” และหน่วยงานดังกล่าวสามารถจัดสรรงบประมาณปกติบางส่วนของหน่วยงานเองเพื่อการดำเนินงานป้องกันยาเสพติด หรืออาจขอรับการสนับสนุนงบประมาณบางส่วนจากงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนของสำนักงาน ป.ป.ส.

(4) งานป้องกันยาเสพติดควรจะต้องดำเนินการควบคู่ไปกับงานด้านปราบปรามยาเสพติดและการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะการปฏิบัติงานในระดับท้องถิ่น และควรเน้นการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้นำชุมชน และองค์กรเอกชน (Non-Governmental Organization) ในท้องถิ่น เช่น สโมสรไลออนส์ มูลนิธิ สมาคม และองค์กรกุศลต่าง ๆ ตลอดจนบริษัท/ห้างร้านของเอกชน เป็นต้น

(5) สำนักงาน ป.ป.ส. ควรเป็นผู้กำหนดทิศทางในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของทุกหน่วยงาน เพื่อไม่ให้เกิดความซ้ำซ้อนหรือทำให้ความซ้ำซ้อนมีน้อยที่สุด โดยกำหนดว่าหน่วยงานใดควรทำโครงการหรือกิจกรรมป้องกันยาเสพติดประเภทใด กับกลุ่มเป้าหมายใดในพื้นที่ใด ทั้งนี้โดยพิจารณาจากศักยภาพ บทบาทหน้าที่ รวมทั้งพื้นที่ที่รับผิดชอบของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นหลัก แล้วกำหนดเป็นแผนหลักด้านการป้องกันยาเสพติด นอกจากนี้ควรมีการบูรณาการหรือประสานแผนป้องกันยาเสพติดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเกิดการประสานสอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. ด้านมาตรการและวิธีการดำเนินงาน

(1) ควรจัดทำหลักสูตรและโครงการป้องกันยาเสพติดของกลุ่มเยาวชนเพื่ออบรมเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายเยาวชนระดับชาติ โดยคำนึงถึงวิธีการให้การศึกษาป้องกันที่เหมาะสม

กับสภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมและสภาพภูมิศาสตร์ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน พยายามหลีกเลี่ยงวิธีการให้การศึกษาที่อาจกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นหรืออยากทดลอง (เช่น ไม่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับอาการหรือภาวะเคลิบเคลิ้มหลังการเสพเป็นต้น)

(2) หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษาของสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ควรมีการวางนโยบายให้โรงเรียนหรือวิทยาลัยมีการป้องกันปัญหายาเสพติดภายใต้การควบคุมดูแลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด โดยมีการปรึกษากับครู ผู้ปกครอง และนักเรียน เมื่อเห็นสมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งควรส่งเสริมให้หัวหน้านักเรียนหรือผู้ที่เด่นดังในโรงเรียนได้มีการพัฒนาทัศนคติ และกิจกรรมในโรงเรียนและชุมชนของตนควรมีการสัมมนาหรือฝึกอบรมเพื่อให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง (Parents Education) ให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด เช่น อาการเบื้องต้นของการติดยาเสพติด ชนิดของยาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาด ตลอดจนอันตรายของการติดยาเสพติดที่มีต่อร่างกายและจิตใจ และสถานศึกษาต่าง ๆ ไม่ควรถือเรื่องการที่มีนักเรียนของตนบางคนใช้หรือติดยาเสพติดเป็นเรื่องเสื่อมเสียเกียรติยศชื่อเสียง จนถึงขั้นต้องปิดบังหรือไม่ยอมรับความจริง ควรถือเป็นปัญหาสังคมปกติที่จะต้องร่วมกันหาทางแก้ไขป้องกันต่อไป

(3) ควรเร่งวางนโยบายและแผนดำเนินการป้องกันยาเสพติดในสถานประกอบการ (Workplace) ให้เร็วที่สุด เนื่องจากประเทศไทยมีการขยายตัวด้านอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็ว และอนาคตของประเทศไทยคงจะเป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ (Newly Industrialized Countries NICs) อีกประเทศหนึ่ง ดังนั้นสถานประกอบการจึงเป็นหน่วยพื้นฐานที่สำคัญในประเทศอุตสาหกรรม หากเกิดปัญหายาเสพติดแพร่ระบาดในหมู่ผู้ใช้แรงงานก็จะก่อให้เกิดผลเสียมากมายทั้งต่อนายจ้าง ลูกจ้าง และชุมชน ดังนั้นควรจะได้มีการศึกษาสำรวจและวิจัยในเรื่องดังกล่าว แล้วกำหนดมาตรการและแนวทางดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว จัดให้มีการประชุมสัมมนาหรือฝึกอบรมผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งในองค์กรของนายจ้างและลูกจ้าง โดยสำนักงาน ป.ป.ส. และกรมแรงงานควรทำหน้าที่เป็นผู้ริเริ่มและประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ และควรแสวงหาความร่วมมือและความสนับสนุนจากองค์การระหว่างประเทศ เช่น ILO เป็นต้น

(4) ควรระดมทรัพยากรของชุมชน (Community Resources) มาใช้ในกิจกรรมป้องกันยาเสพติดให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยการใช้แนวนโยบายการแพร่ขยายทวีคูณ (Multiplier Effect) โดยการจัดตั้งแกนนำและขยายงานเพื่อเพิ่มแนวร่วมมากขึ้น ๆ โดยตั้งองค์กรในท้องถิ่นที่สามารถทำงานด้านการป้องกันยาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพเข้ามาร่วมกัน

ทำงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานอาสาสมัคร กลุ่มศาสนา พรรคการเมือง สโมสร มูลนิธิ องค์การ
สาธารณกุศล สมาคมผู้ปกครอง (PTA) และสมาคมระดับชุมชนอื่น ๆ ฯลฯ

(5) กิจกรรมทางเลือก (Alternatives) นับเป็นกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการป้องกัน
ยาเสพติดมาก ดังนั้นจึงควรมีการกระตุ้นและสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ให้เข้ามามีส่วน
ร่วมในการแสวงหา ริเริ่ม และดำเนินกิจกรรมยามว่างตามที่ตนสนใจ กิจกรรมทางเลือกนี้มี
ความสำคัญยิ่ง โดยเฉพาะในหมู่ผู้ว่างงานและเยาวชนนอกสถานศึกษาที่ไม่มียานพาหนะ
กลุ่มอื่น ๆ ที่มีอัตราเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดสูงและมีชีวิตอย่างโดดเดี่ยว

หน่วยงานของรัฐบาลหรือของท้องถิ่นควรจะสนับสนุนในด้านการจัดสถานที่
วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณสมทบ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมยามว่างดังกล่าว ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้
ควรเน้นค่านิยมทางวัฒนธรรมและครอบครัว ตลอดจนส่งเสริมสุขภาพและพฤติกรรมทางสังคม
ที่ดีงามด้วย

3. ด้านการใช้สื่อเพื่อการป้องกันยาเสพติด

ปัจจุบันบทบาทของสื่อในการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดมีสูงมาก โดยเฉพาะสื่อมวล
ชนแขนงต่าง ๆ ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้ชมและผู้ฟังได้โดยมีศักยภาพสูง อันเป็นผลจากการพัฒนา
เทคโนโลยีสมัยใหม่ แต่ในขณะเดียวกันการเผยแพร่ข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ โดยไม่ถูกต้อง
ตามหลักวิชา กลุ่มเป้าหมาย เวลา หรือสถานที่อาจก่อให้เกิดทัศนคติที่ผิดหรือมีความเข้าใจ
คลาดเคลื่อนซึ่งจะก่อให้เกิดผลในทางตรงกันข้าม คือกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้อยากลองใน
เยาวชนโดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ขาดประสบการณ์ชีวิตหรือขาดผู้ใหญ่คอยดูแลให้คำแนะนำ
 ฯลฯ

สื่อมวลชนทั้งของภาครัฐบาลและเอกชนควรได้รับการชักชวนให้มีส่วนร่วมใน
กิจกรรมป้องกันยาเสพติดทั้งระยะสั้น (เช่น การรณรงค์ประจำปี ในช่วงเดือนมิถุนายน) และ
ระยะยาว (โดยการวางแผนงาน/โครงการช่วงละปี) ในการสร้างทัศนคติการดำเนินชีวิตอย่างมี
สุขภาพและมีสุขภาพอนามัยที่ดี โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติดหรือสารเคมีทุกชนิด ตลอดจนมีความ
รู้สึกต่อต้านการใช้ยาเสพติดทุกชนิดทั้งประเภทที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายด้วย นอกจากนี้
ยังกระตุ้นให้บิดามารดา ครู ผู้นำชุมชน และบุคคลในกลุ่มเสี่ยงต่าง ๆ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง
ที่ดีโดยไม่ใช้ยาในทางที่ผิด โดยเฉพาะสื่อภาพยนตร์หรือละครโทรทัศน์ควรหลีกเลี่ยงฉากที่มี
การแสดงการดื่มสุรา หรือสูบบุหรี่ เป็นต้น

ชื่อโครงการวิจัย	ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม
ผู้วิจัย	พลตำรวจเอก ขวลิต ยอดมณี และคณะ สำนักงาน ป.ป.ส.
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2534 (เก็บรวบรวมข้อมูล ม.ค. 2532 - ก.พ. 2533)
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหาเกี่ยวกับอาชญากรรม)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม เพื่อทราบว่ามีปัญหาดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดและในทิศทางใด
2. เพื่อประมาณสัดส่วนผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดและผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติด อันจะเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนในอนาคตต่อไป
3. เพื่อหาสัดส่วนของผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติดในคดีอาญาต่าง ๆ เป็นการศึกษาในลักษณะเปรียบเทียบ
4. เพื่อหาคำร้อยละของผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติด และไม่ติดยาเสพติดในคดีอาญาต่าง ๆ เป็นการศึกษาในลักษณะเปรียบเทียบ
5. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางสังคมและเศรษฐกิจของผู้ต้องหารที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติด
6. เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาวางแผนและปรับปรุงการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกล่าวว่าเป็นการวิจัยสนาม (Field Research) แต่จากการพิจารณาระเบียบวิธีวิจัย น่าจะเป็นการวิจัยสำรวจ (Survey Research) เพราะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีการสัมภาษณ์ผู้ต้องหาคดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวในสถานีดำรวจสถานีละ 3 วัน ทั้งนี้โดยที่สถานีตำรวจได้มาโดยการสุ่มได้สถานีตำรวจนครบาล 31 สถานี และสถานีตำรวจภูธร 90 สถานี เพื่อเป็นตัวแทนสถานีตำรวจทั่วประเทศ

ในกรณีที่สงสัยว่าผู้ต้องหาจะติดยาเสพติด แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมรับสารภาพหรือกรณีสงสัยว่าผู้ต้องหาอาจจะระบุชนิดของยาเสพติดไม่ตรงตามข้อเท็จจริง จะมีการนำปัสสาวะของผู้ต้องหาดังกล่าวมาตรวจพิสูจน์หาสารเสพติด โดยวิธี EMIT (Enzyme Multiply Immunoassay Techniques) กลุ่มผู้ต้องหาที่นำมาศึกษามีจำนวนทั้งสิ้น 1,113 คน

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาเป็นบทคัดย่อต่อไปนี้

จากการศึกษาโดยรวมคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่ง ได้ค่าสัดส่วนของผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติดประมาณ 0.503 และ 0.497 ตามลำดับ และเมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม พบว่ามีความสัมพันธ์กันโดยได้ค่าความสัมพันธ์ (Cramer's V) เท่ากับ 0.68 ซึ่งแสดงว่า หากจำนวนผู้ติดยาเสพติดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จะส่งผลให้ปัญหาอาชญากรรมเพิ่มขึ้นด้วย แต่เมื่อศึกษาความสัมพันธ์โดยไม่รวมคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ได้ค่าสัดส่วนของผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดและไม่ติดยาเสพติดประมาณ 0.193 และ 0.807 ตามลำดับ และเมื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรม พบว่ามีความสัมพันธ์กัน โดยได้ค่าความสัมพันธ์ (Cramer's V) เพียง 0.16 นั่นคือการเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้ติดยาเสพติดมีผลต่อการเพิ่มขึ้นของอาชญากรรมประเภทอื่นน้อยมาก ทั้งนี้เนื่องจากพบว่าผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่จะก่อความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเท่านั้น เมื่อทำการศึกษาเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นคดีอาญาประเภทหนึ่ง พบว่า ผู้ต้องหาที่จับกุมได้มีจำนวนผู้ติดยาเสพติดมากขึ้น โดยมีสัดส่วนของผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดประมาณ 0.628 แต่เมื่อศึกษาโดยไม่รวมคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะได้ค่าสัดส่วนของผู้ติดยาเสพติดประมาณ 0.241

ส่วนข้อมูลทั่วไปของผู้ต้องหาพบว่า ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมได้ส่วนใหญ่เป็นเพศชายมีอายุระหว่าง 21-30 ปี เป็นโสด ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาประกอบอาชีพรับจ้าง โดยผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 2,001-3,000 บาท ซึ่งรายได้ที่ได้รับส่วนใหญ่จะใช้จ่ายไปกับยาเสพติด สำหรับผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติดมีรายได้เฉลี่ยเดือนละ 1,001-2,000 บาท ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายในครอบครัว สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยของผู้ต้องหาจะอาศัยอยู่ในกลุ่มบ้านที่มีบริเวณ อย่างไรก็ตามได้พบว่าผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนแออัดมากกว่าผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติด

การเริ่มใช้ยาเสพติด ผู้ต้องหาที่ถูกจับกุมส่วนใหญ่เริ่มมีการใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่อมีอายุระหว่าง 16-20 ปี ยาเสพติดที่ใช้ครั้งแรก ได้แก่ กัญชา สาเหตุในการใช้ยาเสพติด เนื่องมาจากความอยากรทดลอง ปัจจุบันยาเสพติดที่ใช้อยู่ร้อยละ 56 ได้แก่ เฮโรอีน และผู้ต้องหาที่ใช้ยาเสพติดส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษามาก่อน

ในด้านการก่ออาชญากรรม ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่จะติดยาเสพติดก่อนก่อคดีครั้งแรก ความผิดที่ก่อขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จำนวนครั้งที่ก่อความผิดเฉลี่ยและประมาณ 2 ครั้ง สาเหตุสำคัญที่ก่ออาชญากรรม เนื่องมาจากยาเสพติด

ส่วนผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติดส่วนใหญ่ความผิดที่ก่อขึ้นจะเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน จำนวนครั้งที่ก่อความผิดเฉลี่ยแล้วประมาณ 1 ครั้ง ซึ่งสาเหตุที่ก่อความผิดส่วนใหญ่เนื่องมาจากความต้องการเงิน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่ายาสเสพติดเป็นสาเหตุสำคัญสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่การประกอบอาชญากรรมในลักษณะต่าง ๆ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขจึงต้องดำเนินการต่อปัญหายาสเสพติดซึ่งต้องอาศัยวิธีการต่าง ๆ หลายวิธีร่วมกัน ทั้งการปราบปราม ผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้เสพ การตัดฟันทำลายพืชเสพติด การชักนำให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา และการให้ความรู้ต่อเยาวชนถึงโทษ พิษภัยของยาเสพติด นอกจากนี้ควรจะต้องมีการแสวงหาแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการตรวจพิสูจน์ถึงการเสพยาเสพติดของผู้ต้องหา รวมทั้งต้องมีการดำเนินการอย่างยุติธรรมต่อผู้ต้องหาด้วย หากสิ่งเหล่านี้ได้มีการดำเนินการอย่างจริงจังแล้ว จะทำให้การดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และจะส่งผลให้ปัญหาต่าง ๆ ที่มีสาเหตุมาจากยาเสพติดบรรเทาลง และหมดสิ้นไปในที่สุด

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาลงของการสื่อสารรณรงค์ต่อการเสพยาที่มีต่อ เยาวชนในกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	แหวดดา ธนบัตร วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารมวลชน) คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2534
ประเภทงานวิจัย	การป้องกัน (การรณรงค์โดยสื่อสารมวลชน)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรของเยาวชนในกรุงเทพมหานครกับการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดกับความรู้ของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของกลุ่มปฐมภูมิของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร กับความรู้ต่อการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะทางประชากรของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครกับความรู้และทัศนคติจากการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของสื่อกับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด
6. เพื่อศึกษาถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวสารต่อความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดของเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ มีการสุ่มตัวอย่างหลายขั้นตอน โดยการแบ่งกลุ่มขนาดโรงเรียน กรมสามัญศึกษาในกรุงเทพมหานคร และสุ่มตัวอย่างตัวแทนโรงเรียนที่มีนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายปีที่ 4-6 20 โรงเรียน แล้วสุ่มตัวอย่างนักเรียนตามสัดส่วนขนาดโรงเรียน ภาพตัวอย่างนักเรียน 400 คน แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ศึกษาข้อมูลทั่วไปของนักเรียน พฤติกรรมการเปิดรับสื่อสารมวลชนและพฤติกรรมการสื่อสารเรื่องยาเสพติด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยโดยสรุปมีดังต่อไปนี้

กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนในสังกัดกรมสามัญศึกษา ที่มีสถานศึกษาดังอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารดังนี้ คือ

- การเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชน
 - : กลุ่มตัวอย่างนิยมเปิดรับข่าวสารทางสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มากที่สุด และส่วนใหญ่มีปริมาณความถี่ในการเปิดรับข่าวสารในเกณฑ์ที่มาก คือมีการเปิดรับข่าวสารทุก ๆ วัน
- การเปิดรับข่าวสารเรื่อง “ยาบ้า”
 - : กลุ่มตัวอย่างมีปริมาณการเปิดรับข่าวสารเรื่อง “ยาบ้า” ในเกณฑ์ปานกลาง คือ เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์บ่อยพอสมควร และมักจะได้รับข่าวสารเรื่อง “ยาบ้า” จากสื่อมวลชนมากที่สุดทางโทรทัศน์ รองลงมาได้รับความข่าวสารเรื่อง “ยาบ้า” จากสื่อเฉพาะกิจ (ทางป้ายประกาศ) และสื่อบุคคล (ทางเพื่อน)
- ความน่าเชื่อถือในแหล่งข่าวสาร
 - : กลุ่มตัวอย่างจะให้ความเชื่อถือในข่าวสารที่ได้รับจากสื่อมวลชน (โทรทัศน์) รองลงมาเชื่อถือให้ข่าวสารที่ได้รับจากสื่อบุคคล (บิดา-มารดา) และสื่อเฉพาะกิจ (แผ่นพับ) ตามลำดับ

โดยสรุปแล้ว พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ (สื่อมวลชน, สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ) กลุ่มตัวอย่างมักได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์มากที่สุด ในขณะที่ได้รับข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจประเภทป้ายประกาศ และจากสื่อบุคคลประเภทเพื่อนรองลงมา ตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าว กลุ่มตัวอย่างก็ยังให้ความเชื่อถือในแหล่งข่าวจากสื่อมวลชนประเภทโทรทัศน์เป็นอันดับหนึ่ง และจะเชื่อถือในแหล่งข่าวสารจากสื่อบุคคล คือ เชื่อข่าวสารที่ได้รับจากบิดา-มารดา และเชื่อถือในข่าวสารจากสื่อเฉพาะกิจทางแผ่นพับ ดังนั้น การรณรงค์ต่อต้านยาบ้าจึงควรผ่านสื่อที่กลุ่มตัวอย่างมีความเชื่อถือให้มากกว่านี้เพื่อให้มีการเผยแพร่ข่าวสารได้ในวงกว้างขึ้น

ในประเด็นศึกษาถึงระดับความรู้และทัศนคติที่ได้รับจากการรณรงค์ต่อต้านยาบ้า ส่วนใหญ่แล้วจะมีความรู้ในระดับปานกลาง และต้องการให้มีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เรื่องยาบ้าผ่านทางสื่อมวลชนให้มากกว่าปัจจุบัน

นอกจากนี้ ผลการทดสอบสมมติฐานต่าง ๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. เพศ, ภูมิสำเนา, อาชีพของบิดา-มารดา, สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา ตลอดจนรายได้ของบิดา-มารดา และจำนวนพี่น้องในครอบครัว ซึ่งเป็นลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง ไม่มีความสัมพันธ์กับการเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด
2. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ, ภูมิสำเนา, อาชีพของมารดา, สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา, รายได้ของบิดา-มารดา ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด แต่อาชีพของบิดาและจำนวนพี่น้องในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด
3. ลักษณะทางประชากรของกลุ่มตัวอย่าง คือ เพศ, ภูมิสำเนา, อาชีพของบิดา-มารดา, สถานภาพสมรสของบิดา-มารดา, รายได้ของบิดา-มารดา ตลอดจนจำนวนพี่น้องในครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติจากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด
4. การเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านการเสพติดมีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด
5. การเปิดรับข่าวสารการรณรงค์ต่อต้านการเสพติดมีความสัมพันธ์กับทัศนคติจากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด
6. ความน่าเชื่อถือในแหล่งข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้จากการรณรงค์ต่อต้านการเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (แววตา ธนบัตร, 2534: 88) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ในการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพติด ผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะเน้นการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนให้มากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมักจะได้รับข่าวสารทางสื่อมวลชนมาก และมีความเชื่อถือในแหล่งข่าวสารจากสื่อมวลชนมากเช่นเดียวกัน
2. ควรที่จะมีการเผยแพร่ข่าวสารความรู้เรื่อง “ยาเสพติด” อย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการปฏิบัติในการเผยแพร่ข่าวสารในปัจจุบันนั้นขึ้นอยู่กับว่าสื่อแต่ละชนิดในการเผยแพร่มีเวลาหรือมีเนื้อที่ที่จะช่วยในการเผยแพร่ข่าวสารรณรงค์ต่อต้านการเสพติดมากน้อยเพียงใด ซึ่งเป็นเพียงการให้ความร่วมมือในการเผยแพร่เท่านั้น ทำให้ข่าวสาร ไม่ต่อเนื่อง ดังนั้นสื่อทุกชนิดควรที่จะมีบทบาทในการเผยแพร่ข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากปัญหาต่อการเสพติด มักจะมีปัญหาที่ต่อเนื่องตามมาซึ่งเป็นปัญหาทางสังคม

3. ควรมีการศึกษาถึงความรู้และทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างอื่น เช่น นักเรียนช่างกล, นักศึกษา, ผู้ใช้แรงงาน ตลอดจนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีแนวโน้มในการเสพยาบ้า ว่ามีระดับความรู้และทัศนคติจากการรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าเช่นใด เพื่อเป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขการเสพยาบ้าต่อไป ตลอดจนสร้างทัศนคติให้เห็นถึงโทษของการเสพยาบ้า

4. ควรจะมีการศึกษาถึงผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าทางสื่อแต่ละชนิดคือ สื่อมวลชน, สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ เพื่อให้ทราบถึงผลดี-ผลเสียของสื่อแต่ละชนิด และนำมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้ได้รับความรู้เพื่อเผยแพร่ข่าวสารให้กว้างขวางขึ้น ทั้งนี้เพราะการใช้สื่อหลายอย่างพร้อมกันจะมีผลมากกว่าการใช้สื่อเพียงชนิดเดียว เนื่องจากการวิจัยพบว่าเยาวชนได้รับข่าวสารจากสื่อหลายประเภท จึงควรมีการรณรงค์จากสื่อหลายชนิดและควรที่จะมีการวางแผนการใช้สื่อด้วย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเผยแพร่ข่าวสารรณรงค์ต่อต้านการเสพยาบ้าต่อไป

ชื่อโครงการวิจัย	การสำรวจการใช้ยาเสพติดของชาวประมงในจังหวัดสงขลา
ผู้วิจัย	กาญจนา ปิยะปานันท์ และคณะ ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2534
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (จำนวน ปริมาณ สภาพปัญหา)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาข้อมูลการใช้ยาเสพติดของชาวประมงในจังหวัดสงขลา
2. เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนป้องกันการใช้ยาเสพติดของชาวประมงในจังหวัดสงขลา
3. เพื่อหารูปแบบในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มของชาวประมงให้เป็นไปในแนวเดียวกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบสำรวจโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ โดยมีประชากรเป้าหมาย คือ ผู้ประกอบอาชีพประมงในจังหวัดสงขลาซึ่งมี 10 อำเภอ 5 กิ่งอำเภอ (ซึ่งมีชาวประมงประมาณ 40,000 คน) ได้กลุ่มตัวอย่างชาวประมงผู้นับถือศาสนาพุทธ 101 คน และศาสนาอิสลาม 125 คน รวมตัวอย่างที่ศึกษา 226 คน

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยจากตัวอย่างชาวประมงทั้งหมดเป็นชายร้อยละ 44.7 นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 55.5 นับถือศาสนาอิสลาม ทั้ง 2 กลุ่มประมาณร้อยละ 80 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 51.8 ทำการประมงขนาดกลาง

ประเภทของยาเสพติดที่รู้จักกันมาก คือ กัญชาและเฮโรอีน คือ ในกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธรู้จักกัญชา 84 คน รู้จักเฮโรอีน 83 คน ส่วนในกลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามรู้จักกัญชา 98 คน รู้จักเฮโรอีน 97 คน

กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 63 คิดว่าสารเสพติดมีโทษทำให้ร่างกายทรุดโทรม และกลุ่มนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 57

กลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธใช้ยาเสพติด 100 คน คิดเป็นร้อยละ 82.64 กลุ่มที่นับถือศาสนาอิสลามใช้ยาเสพติด 74 คน เป็นร้อยละ 59.20

จากกลุ่มตัวอย่างที่มีคนที่ใช้ผงขาวทั้งหมด 21 คน (นับถือศาสนาพุทธ 11 คน นับถือศาสนาอิสลาม 10 คน) อายุโดยเฉลี่ยที่ใช้ผงขาวครั้งแรกอยู่ในช่วง 16-20 ปี (ร้อยละ 52.38) และส่วนใหญ่มีสาเหตุ คือ อยากทดลอง (นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 45.46 และนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 40) และส่วนมากก็มักจะใช้ผงขาว ขณะขึ้นฝั่งโดยกลุ่มนับถือศาสนาพุทธมีร้อยละ 54.55 และกลุ่มนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 60

จาก 21 คน มี 10 คน ที่ไม่เคยเข้ารับการบำบัดรักษา และใน 11 คน ที่เคยรับการบำบัดรักษานั้นส่วนใหญ่ (9 คน) เคยรับการรักษามากกว่า 1 ครั้ง และในการเข้ารับการบำบัดรักษาครั้งแรกส่วนใหญ่ ร้อยละ 45.46 มารักษาที่โรงพยาบาลสงขลา และครั้งสุดท้ายส่วนใหญ่ร้อยละ 88.89 รับการรักษาที่ศูนย์บำบัดรักษายาเสพติดภาคใต้

ในการรับการบำบัดรักษาครั้งแรกนั้นร้อยละ 27.27 อดไม่ได้ หรืออดได้น้อยกว่า 15 วัน และในการรักษาครั้งสุดท้ายส่วนใหญ่ร้อยละ 44.45 กำลังรับการบำบัดรักษาอยู่ การใช้กัญชาของกลุ่มนับถือศาสนาพุทธมี 25 คน กลุ่มนับถือศาสนาอิสลาม 28 คน การใช้สุราในกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธมี 48 คน และกลุ่มนับถือศาสนาอิสลาม 14 คน การใช้บุหรี่ในกลุ่มที่นับถือศาสนาพุทธมี 44 คน และกลุ่มนับถือศาสนาอิสลาม 54 คน การใช้สารเสพติดประเภทยาเมิดในกลุ่มนับถือศาสนาพุทธมี 12 คน และกลุ่มนับถือศาสนาอิสลามมี 12 คน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (กาญจนา ปิยะนันท์ และคณะ, 2534: 27) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรมีการจัดหลักสูตรให้ความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องของยาเสพติดและเอดส์ให้แก่บุคคลที่เป็นแกนสำคัญในเรื่อง เช่น เจ้าของเรือ ได้ก่ง เป็นต้น
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมมือกันผลิตสื่อให้ความรู้เรื่องยาเสพติดและเอดส์ เพื่อชาวเรือ เช่น ทำเป็นวีดีโอแจกจ่ายให้กับนายท้ายเรือ เป็นการให้ความรู้แก่ลูกเรือขณะอยู่ในทะเลนานหลายวัน
3. ควรมีการปิดโปสเตอร์ที่มีความหมายชัดเจน เข้าใจง่ายไว้ตามสถานที่ต่าง ๆ เช่น สถานีน้ำมันเรือ สถานที่เที่ยวกลางคืน หรือตามท่าเรือต่าง ๆ เป็นการเน้นให้ตระหนักถึงอันตรายจากสิ่งเสพติด

4. เนื่องจากชาวประมงเป็นกลุ่มที่มีการเคลื่อนย้ายตลอดเวลา จึงไม่สามารถที่จะรับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนไม่สามารถติดตามประเมินผลได้ จึงควรจัดให้มีบัตรประจำตัวเป็นกรณีพิเศษสำหรับผู้ติดยาที่เป็นชาวประมง เพื่อประสานกับหน่วยงานอื่นในการบำบัดรักษาในกรณีที่มีการย้ายที่ทำกิน

5. ควรจะมีการประสานงานอย่างใกล้ชิดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม ในเรื่องของการจับกุมหรือส่งเข้าสถานบำบัดรักษา

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาทัศนะของบุคลากรทางการแพทย์ต่อปัญหายาฆ่า และ แนวทางแก้ไขป้องกัน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี
ผู้วิจัย	วิลาสินี วิจารณ์บุตร วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2534
ประเภทงานวิจัย	การป้องกัน การบำบัด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนะของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ต่อปัญหายาฆ่าในปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาทัศนะของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลธัญญารักษ์ ต่อแนวทางการแก้ไขป้องกันปัญหายาฆ่า

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร และการวิจัยภาคสนามประกอบกัน โดยศึกษาจากบุคลากรทางการแพทย์ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นโรงพยาบาลที่ให้บริการบำบัดรักษายาเสพติดโดยเฉพาะ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการแพทย์ จำนวน 130 ชุด พร้อมทั้งใช้แบบสัมภาษณ์ (แบบ Interview Guide) เป็นเครื่องมือในการศึกษาผู้ป่วยยาฆ่าที่เข้ามารับการรักษาในโรงพยาบาลด้วย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

บุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ส่วนใหญ่เป็นหญิง เป็นวิชาชีพพยาบาล มีการศึกษาดั้งแต่อนุปริญญาและปริญญาตรี เคยเข้ารับอบรมหรือประชุมสัมมนาเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่เสมอ

ในทัศนะของบุคลากรทางการแพทย์ของโรงพยาบาล เห็นว่ายาฆ่าเป็นยากลุ่มแอมเฟตามีนที่ให้โทษและกำลังแพร่ระบาดในสังคมไทย โดยผู้ใช้ยาฆ่าส่วนใหญ่ไม่ทราบโทษของยาฆ่า แต่เมื่อเปรียบเทียบกับยาเสพติดชนิดอื่น ยังพบว่ายังมีการใช้ยามาน้อยกว่า

(ปี พ.ศ. 2534) ผู้เสพติดมักใช้ยาฆ่าเพื่อให้สามารถทำงานหนักติดต่อกันนาน แต่มีโทษเมื่อใช้ติดต่อกันอาจมีผลทำให้เกิดภาวะโรคจิต โรคประสาทได้เช่นเดียวกับการเสพยาเสพติดชนิดอื่น บุคลากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าผู้ใช้ยาฆ่าส่วนมากเป็นผู้ใช้แรงงาน และมักจะเสพยาฆ่าร่วมกับยาเสพติดหรือเครื่องดื่มบำรุงกำลังชนิดอื่นด้วย ส่วนสาเหตุของการใช้ยาฆ่า นั้นบุคลากร ร้อยละ 70.0 มีความเห็นว่า ผู้ใช้ยาฆ่าเสพยาเพราะต้องการให้ร่างกายกระปรี้กระเปร่า สามารถทำงานหนักได้ตลอดทั้งวัน โดยไม่รู้สีก่วงหรือเหนื่อยอันเป็นการเพิ่มรายได้จากการทำงานให้มากขึ้น ส่วนหนึ่งรวมทั้งเป็นไปตามความต้องการของนายจ้างในสถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่เร่งรัดให้ได้ปริมาณงานมากด้วย ในกลุ่มนักเรียนและนักศึกษา มีการใช้ยาฆ่าเพื่อกระตุ้นประสาทให้รู้สึกตื่นและสามารถอยู่คู่นางสาวสอบได้ดี ๆ ในด้านผลกระทบของการใช้ยาฆ่า นั้น บุคลากรมีความเห็นว่าอุบัติเหตุบนถนนส่วนใหญ่ เป็นผลมาจากการใช้ยาฆ่าของพนักงานขับรถและผลกระทบเหล่านี้อาจนำไปสู่ปัญหาสังคมต่างๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการติดยาเสพติดชนิดอื่นที่รุนแรง ปัญหาการว่างงาน และการทำให้สูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของส่วนรวม ต่อตัวผู้เสพ ครอบครัวและสังคมเป็นอย่างมาก ส่วนแนวโน้มของปัญหายาฆ่าในทัศนะของบุคลากร ร้อยละ 75.2 มีความเห็นว่าผู้ใช้ยาฆ่าส่วนใหญ่จะไม่เข้ามารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล จนกว่าจะมีอาการขั้นรุนแรงเกิดขึ้น และผลของการบริโภคยาฆ่าทำให้ศักยภาพในการปฏิบัติงานของบุคคลเสียไป และก่อให้เกิดปัญหาบุคคลป่วยเป็นโรคจิต โรคประสาท เพิ่มมากขึ้นด้วย

สำหรับแนวทางการแก้ไขป้องกันปัญหายาฆ่า นั้น บุคลากรมีความเห็นว่าในการปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาและให้บริการผู้ป่วยที่เสพยาฆ่า นั้นควรเป็นหน้าที่ของสถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานด้านบำบัดรักษาทุกแห่ง อย่างไรก็ตามบุคลากรทางการแพทย์ผู้ปฏิบัติงานในสถานพยาบาลยาเสพติดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรที่จะมีความรู้เรื่องยาเสพติดดีพอสมควรเพื่อให้สามารถวางแผนแก้ไขป้องกันปัญหายาฆ่าและให้การบำบัดรักษา แก้ไขพฤติกรรมการเสพยาฆ่าได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังพบว่าแนวทางในการป้องกันยาฆ่า บุคลากรร้อยละ 92.3 มีความเห็นว่า การเสริมสร้างทัศนคติในทางที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาฆ่าแก่ประชาชนเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่จะสามารถช่วยลดปัญหาการใช้ยาฆ่าได้ ส่วนมาตรการของรัฐ อาทิเช่น มาตรการการควบคุมการโฆษณาสินค้าประเภทเครื่องดื่มไม่ก่้างงาน มาตรการการลงโทษผู้ผลิต ผู้ค้า หรือผู้จำหน่ายวัตถุออกฤทธิ์ มาตรการควบคุมการลงโทษผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาฆ่าหรือนโยบายที่พยายามให้มีระบบบังคับรักษาผู้เสพยาฆ่า นั้น บุคลากรมีความเห็นว่ามาตรการดังกล่าวยังไม่สามารถให้ได้ผลสมบูรณ์เท่าที่ควร

ทั้งนี้ควรมีมาตรการและบทลงโทษที่ชัดเจนและเข้มงวดมากขึ้น

แนวโน้มในการแก้ไขและป้องกันปัญหายาฆ่าในอนาคต บุคลากร ร้อยละ 97.7 มีความเห็นด้วยกับแนวทางในการเผยแพร่ความรู้เรื่องยาฆ่าและวิธีการแก้ไขปัญหายาฆ่าในหน่วยงานและสถานประกอบต่าง ๆ โดยอาศัยสื่อมวลชนทุกแขนงในการกระจายข่าวสารไปสู่กลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไป พร้อมทั้งควรส่งเสริมกิจกรรมด้านอื่นๆ อาทิเช่น นันทนาการ กีฬา ดนตรี ฯลฯ เพื่อให้กลุ่มผู้ใช้แรงงานหันไปสนใจแทนการใช้อยาในทางที่ผิด

อุปสรรคในการบำบัดรักษาผู้ติดยาฆ่า นั้น พบว่า ผู้เสพติดยาฆ่าส่วนใหญ่เมื่อมีอาการติดยาฆ่าจะไม่ยอมมารับการรักษาสถานพยาบาลหรือไม่ให้ความร่วมมือในการเข้ามารักษาพยาบาลเบื้องต้นจะถูกปล่อยไว้นาน จนกระทั่งมีอาการขั้นรุนแรงเกิดภาวะโรคจิต โรคประสาท หรือประสบอุบัติเหตุ จึงถูกส่งตัวเข้ามารักษาในผู้ป่วยบางรายกลับไปใช้อยาฆ่าซ้ำอีกหลังจากเคยเข้ามารักษาในโรงพยาบาลแล้ว ซึ่งปัญหาเหล่านี้บุคลากรส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการมีการแก้ไขปัญหายาฆ่า โดยมุ่งเน้นไปที่เป้าหมายโดยจัดแบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ อาทิ เช่น กลุ่มผู้ป่วยเสพยาฆ่า กลุ่มผู้ใช้แรงงานและประชาชนทั่วไป โดยอาศัยความร่วมมือในการแก้ไขปัญหายาฆ่าจากกลุ่มเจ้าของสถานประกอบการ หรือโรงงานอุตสาหกรรม บริษัทขนส่ง บริษัทน้ำมัน หน่วยงานองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนและบุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือในการต่อต้านการใช้อยาฆ่า มีวิธีการในการ ป้องกันการใช้อยาฆ่าของกลุ่มเป้าหมายและประชาชนทั่วไปมีดังนี้คือ การอบรมให้ความรู้เรื่องยาฆ่าแก่พนักงานของบริษัทหรือลูกจ้างในสถานประกอบการ การตรวจเช็คร่างกายพนักงาน การวางกฎระเบียบการทำงานอย่างเข้มงวด การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนทุกชนิด การจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้เรื่องยาฆ่า รวมทั้งการจัดประชุมหาแนวทางการแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องจากวิธีการดังกล่าว ต้องอาศัยความร่วมมือและตระหนักในปัญหาของกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งอาจต้องอาศัยวิธีการจูงใจต่าง ๆ เช่น การให้รางวัลดีเด่นกับบริษัทต่าง ๆ ที่ณรงค์และต่อต้านการใช้อยาฆ่าและเรียกร้องให้ทุกฝ่ายร่วมมือกัน การจัดตั้งกลุ่มหรือ สมาคมวางแผนป้องกันประชาชนใช้อยาฆ่าด้วย ในทัศนะหนึ่งของบุคลากรทางการแพทย์ในฐานะที่เป็นบุคลากรทีมหนึ่งสัมผัสกับสภาพปัญหาการใช้อยาฆ่าและยาเสพติดของผู้ป่วยที่เข้ามารักษาในสถานพยาบาลรวมทั้งปัญหาครอบครัวที่เกิดขึ้นจากการใช้อยาฆ่าดังกล่าว มีความเห็นว่า วิธีการที่จะแก้ปัญหายาฆ่าอีกประการหนึ่งคือ การเผยแพร่ความรู้เรื่องยาฆ่าพร้อมทั้งอันตราย ของยาฆ่าแก่ญาติและครอบครัวของผู้ป่วย การจัดกลุ่มบำบัดให้แก่ผู้ป่วย การจัดหน่วยบุคลากรเคลื่อนที่ไปยังชุมชนเพื่อให้คำปรึกษาและบำบัดรักษาโดยตรง รวมถึงการถ่ายทอดความรู้เรื่องอันตรายของยา

ม้าแก่กลุ่มผู้นำชุมชนจะได้นำความรู้ไปถ่ายทอดแก่คนในชุมชนต่อไป ทั้งนี้ควรมีโครงการรณรงค์ต่อต้านยาฆ่าอย่างจริงจังและต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การแก้ไข ป้องกันการใช้อย่างผิดด้วย

นอกจากนี้บุคลากรทางการแพทย์ยังมีข้อเสนอแนะต่อการแก้ไขป้องกันปัญหา ยาฆ่า ดังกล่าวว่าควรมีการดำเนินการด้านปราบปรามและค้นหาแหล่งผลิตยาฆ่าที่มีอยู่มากมายในปัจจุบันและตรวจสอบร้านขายยาที่มีการขายวัตถุออกฤทธิ์ที่ไม่ได้รับอนุญาต เพื่อนำมาดำเนินการทางกฎหมายอย่างเด็ดขาด รวมทั้งตรวจสอบสถานประกอบการที่ทำงานเกินกำหนดเวลาที่วางระเบียบไว้และมีการใช้ยาฆ่าของลูกจ้างในขณะทำงาน และควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ความรู้เรื่องโทษของยาฆ่าเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการใช้ยาฆ่าในทางที่ผิด ส่วนบุคลากรทางการแพทย์ในฐานะที่เป็นเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ควรแนะนำประชาชนทั่วไปให้รู้จักเลือกใช้ยาอย่างถูกต้องและทราบถึงสถานพยาบาลที่ให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาฆ่าและยาเสพติดอย่างทั่วถึง

ส่วนผลการศึกษาจากกรณีศึกษาพบว่า ผู้ป่วยที่เสพยาฆ่าส่วนใหญ่ที่เข้ามาบำบัดรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์นั้น เป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วงวัยแรงงานมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ซึ่งต้องอาศัยยาฆ่าช่วยกระตุ้นเพื่อเพิ่มกำลังงานให้สามารถทำงานหนักได้โดยไม่รู้สึกร่างหรือเหนื่อยและต้องการเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัวเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านการเรียน การทำงาน เศรษฐกิจในครอบครัว รวมทั้งผลกระทบที่มีต่อร่างกายและจิตใจ เพราะเป็นสาเหตุทำให้ผู้ป่วยส่วนใหญ่ต้องประสบอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ผู้ป่วยส่วนใหญ่ที่เข้ามารักษาเพราะต้องการเลิกเสพยาฆ่าและยาเสพติด และมีความคิดเห็นว่าจะมีแนวทางในการป้องกันปัญหายาฆ่าโดยการให้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้แก่ประชาชน โดยอาศัยความร่วมมือ ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบทุกฝ่าย และเพิ่มมาตรการลงโทษเกี่ยวกับยาฆ่าอย่างเข้มงวดให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยนี้ ผู้ศึกษาได้เสนอแนะแนวทางในการป้องกัน แก้ไขปัญหายาฆ่าในปัจจุบันและแนวโน้มในการแก้ไขปัญหายาในอนาคต ดังต่อไปนี้ (วิลาสณี วิจารณบุตร, 2534: 128-131)

1. ด้านการบำบัดรักษา ควรมีการทำงานประสานงานกันอย่างเป็นระบบ เช่น ฝ่ายการแพทย์ และฝ่ายสังคมสงเคราะห์ เพื่อให้เกิดผลดีต่อผู้ป่วยซึ่งต้องผ่านทั้งขั้นตอนการรักษา และขั้นตอนของการฟื้นฟูสมรรถภาพ การจัดกิจกรรมทางสังคม ตลอดจนการให้บริการทางสังคมทุก ๆ รูปแบบ รวมทั้งการติดตามผลภายหลังที่ผู้ป่วยกลับสู่ครอบครัวแล้ว
2. ควรสนับสนุนให้มีการประสานงานอย่างต่อเนื่องและกระทำอย่างจริงจัง

ระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ด้านการปราบปรามยาเสพติด เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. กรมศุลกากร สำนักงานปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ ฯลฯ ในการวางแผนจับกุมและการกวาดล้างผู้ผลิต ผู้จำหน่ายหรือผู้ค้ายาบ้า รวมทั้งเร่งรัดให้มีกฎหมายควบคุมวัตถุออกฤทธิ์ ที่สามารถใช้ในทางปฏิบัติได้อย่างเข้มงวดมากขึ้น

3. แนวทางในการป้องกัน ควรเผยแพร่ข่าวสารความรู้ ข้อมูลทางวิชาการแก่บุคคลทั่วไปให้ทราบโดยอาศัยสื่อมวลชนทุกชนิด และเพื่อดำเนินการให้สื่อมวลชนทุกแขนงได้ตระหนักในปัญหายาบ้าและร่วมมือกันให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ที่ใช้ยาบ้า ได้แก่ คณาน ลุงจ้าง ผู้ขับซีรียนต์ หรือคนขับรถบรรทุก คนทำงานกลางคืน วัยรุ่น ทั่วไป ฯลฯ รวมทั้งควรสนับสนุนภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้และข่าวสารเพื่อเป็นการตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมร่วมกัน ซึ่งการเผยแพร่ข่าวสารนี้สามารถกระทำได้ในหลาย ๆ ทาง เช่น อันตรายของยาบ้า สาเหตุของยาบ้าความร่วมมือของประชาชนในการควบคุมป้องกันการใช้ยาบ้า เหล่านี้บุคลากรต่าง ๆ สามารถให้ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การเขียนเผยแพร่ต่อสาธารณชนต่อไป

4. ควรดำเนินการให้ความรู้ การศึกษา เฉพาะกลุ่มเป้าหมายเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการใช้ยาบ้า (แอมเฟตามีน) ในทางที่ผิด และพัฒนาแรงงานควบคู่กันไปด้วย ซึ่งกลุ่มเป้าหมายที่ให้การศึกษานั้นต้องอาศัยทุกหน่วยงาน รวมกันประสานความร่วมมือ เช่น กรม แรงงาน กรมการขนส่งทางบก บริษัทต่างๆ ทั้งนี้ควรมีหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบโดยตรง เช่น กรมการแพทย์ สำนักงาน ป.ป.ส. สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา เป็นต้น

5. ปัญหาการใช้ยาบ้า (แอมเฟตามีน) ในทางที่ผิดเป็นเรื่องของการบริโภคยาบ้าในกลุ่มผู้ขับซีรียนต์ และใช้แรงงานด้วยความเชื่อที่ผิดและความต้องการที่จะประกอบอาชีพหรือทำงานให้ได้มากขึ้น โดยการเสพร่วมกับแอลกอฮอล์ และยาสูบกำลังชนิดต่าง ๆ แต่ผู้ใช้ขาดความตระหนักว่าถ้าใช้แล้วจะเกิดโทษภัยต่อตนเองและสังคมอย่างไร ปัญหาการใช้ยาบ้าจึงเป็นปัญหาการบริโภคยาในทางที่ผิดด้วยความเชื่อที่ผิด ดังนั้น แนวทางการแก้ไขจึงสมควรแก้ไขที่จุดนี้มากที่สุด คือการเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อการใช้ยาบ้าในทางที่ผิดให้ประชาชนและกลุ่มเป้าหมายเข้าใจอย่างถูกต้อง

6. แนวทางในการแก้ไขปัญหายาบ้า สมควรจะต้องใช้สื่อมวลชนในทุก ๆ สาขา กระจายข่าวสารให้กว้างขวางที่สุด โดยกระทำอย่างเป็นระบบและให้เกิดความต่อเนื่อง เช่น

- การกำหนดเป็นนโยบายของสถานีในการจัดให้มีการเผยแพร่ข่าวสารด้านการป้องกันยาเสพติดเป็นประจำและต่อเนื่อง

จัดสรรเวลาในการออกอากาศให้กับส่วนราชการที่เกี่ยวข้องนำเอาสื่อต่าง ๆ ที่ได้ผลิตขึ้นมาเผยแพร่ออกอากาศ ในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ควรผลิตคำโฆษณาสั้น หรือผลิตรายการต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ยาเสพติดเผยแพร่ออกอากาศ และขอความร่วมมือในการรณรงค์ เรื่องอันตรายของยาฆ่าแมลงเป็นกรณีพิเศษ โดยชี้ให้เห็นถึงอันตรายของยาฆ่าแมลงที่ส่งผลต่อตัวผู้เสพเอง ต่อครอบครัวของผู้เสพ ต่อสังคมส่วนรวม พร้อมทั้งชี้ให้เห็นโทษทางกฎหมายที่จะบังเกิดขึ้นด้วยหากมีการจำหน่ายผลิต และเสพยาฆ่า

ควรมีการสอดแทรก คำขวัญ คำเตือน ข่าวสาร เพลงและอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด โดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นสื่อสู่ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย

ควรกระตุ้นชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบและให้ตระหนักในปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งร่วมกันแก้ไขปัญา โดยอาศัยผู้นำในชุมชน องค์กรหรือสถาบันในชุมชนเข้ามาร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อรณรงค์หรือต่อต้านการใช้อยาฆ่าแมลงในท้องถิ่นของตน และให้คำนึงถึงผลกระทบจากการใช้อยาฆ่าแมลงที่มีต่อส่วนรวม

7. ควรสนับสนุนการศึกษาวิจัย เพื่อหาข้อมูลผลกระทบทางสังคม อุบัติเหตุที่เกิดจากการใช้อยาฆ่าแมลงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกัน แก้ไข และฟื้นฟูสภาพปัญหาดังกล่าวได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่เกี่ยวข้องในสาขาอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น สาขากระบวนการยุติธรรม ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับด้านกฎหมายและมีหน้าที่ตรวจค้น จับกุม ผู้กระทำผิดที่ฝ่าฝืนด้านยาเสพติด ซึ่งผู้ที่ทำงานฝ่ายปฏิบัติทางด้านนี้อาจมีข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะที่แตกต่างออกไปได้ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อแนวทางในการปฏิบัติงานแก้ไข และป้องกันปัญหาด้านยาเสพติดต่อไป

2. ควรมีการศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานในด้านการวางแผนงานด้านยาเสพติด ร่วมกับความคิดเห็นของบุคลากรที่ปฏิบัติงานกับปัญหาโดยตรงในสถานพยาบาล หรือบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการปราบปรามควบคุมกันไปเพื่อที่จะได้ข้อเสนอแนะที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและสามารถนำไปปฏิบัติได้ตรงกับสภาพปัญหา

3. ควรมีการศึกษาความคิดเห็น จากบุคลากรในหลายๆ หน่วยงานเพิ่มเติม เพื่อที่จะได้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมากกว่านี้

ชื่อโครงการวิจัย	พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 กับการแก้ไขปัญหายาเสพติด
ผู้วิจัย	ชูชาติ พูลศิริ รองผู้ว่าราชการจังหวัดนราธิวาส นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 35
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2534
ประเภทงานวิจัย	การปราบปราม (กฎหมาย)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวนโยบายและมาตรการในการปราบปรามยาเสพติด ของรัฐบาล ทั้งในอดีต และปัจจุบัน
2. เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางด้านกฎหมาย แนวความคิดในการพัฒนากฎหมาย เกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดทั้งในอดีต และปัจจุบัน ว่าเอื้ออำนวยและสอดคล้องต่อการ แก้ไขปัญหายาเสพติดมากน้อยเพียงใด
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของมาตรการทางด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการ ปราบปรามยาเสพติดที่เป็นอยู่ในขณะนี้ เพื่อหาแนวทางแก้ไขให้มีประสิทธิภาพ และเกิดผลดี ในทางปฏิบัติมากขึ้น
4. เพื่อพัฒนาระบบกฎหมายในด้านการปราบปรามยาเสพติดให้ทันสมัย โดยการ ศึกษาเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับของต่างประเทศ
5. เพื่อเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติด ได้มีความรู้ความเข้าใจและ พัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยการนำกฎหมายไปบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร โดยศึกษาตัวบทกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และอาศัยประสบการณ์ ของผู้วิจัยที่เป็นผู้หนึ่งที่เคยมีบทบาทในการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ และเคยได้รับมอบหมายจากสำนักงาน ป.ป.ส. และรัฐบาลให้เป็นผู้ร่างกฎหมายจนประกาศ เป็นพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และเสนอแนวคิดตลอดจนแนวทางการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 โดยได้เปรียบเทียบกับระบบกฎหมายแนวความคิดที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับต่างประเทศ เช่น ของสหรัฐอเมริกา แคนาดา อังกฤษ ออสเตรเลีย และมาเลเซีย ตลอดจนความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามยาเสพติด ในส่วนเกี่ยวกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.2531 และความร่วมมือระหว่างประเทศทางคดีอาญา

จากผลการศึกษาทำให้พบว่า พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ซึ่งมีผลบังคับใช้มาตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน พ.ศ.2534 ในระยะแรกของการบังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติพบปัญหาอุปสรรคในแนวทางการดำเนินงาน การตีความตามเจตนารมณ์และบทบัญญัติของกฎหมายฉบับนี้ เนื่องจากเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาโดยเฉพาะ เพื่อการแก้ไขปัญหาด้านการปราบปรามยาเสพติด โดยกำหนดให้มีมาตรการพิเศษเพิ่มขึ้นจากมาตรการทางกฎหมายในปัจจุบัน บทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ มีทั้งที่เป็นกฎหมายสารบัญญัติและวิธีสบัญญัติ และเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายยาเสพติดและกฎหมายอื่น ๆ หลายฉบับ จึงเกิดประเด็นข้อกฎหมายที่ยังมีข้อถกเถียงกันในหมู่นักกฎหมายและผู้ปฏิบัติตามกฎหมายนี้ ทำให้เกิดความสับสนในการปฏิบัติหน้าที่ อันอาจส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเท่าที่ควร

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (ชูชาติ พูลศิริ, 2534: 130-134) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินการปราบปรามยาเสพติด โดยมาตรการทางกฎหมายดังต่อไปนี้

1. สืบเนื่องจากปัจจุบัน มีปัญหาในการพิจารณาความผิดฐานสมคบว่า ยังไม่สามารถกำหนดชี้ชัดลงไปให้ชัดเจนว่า อย่างไรจึงจะเป็นความผิดฐานสมคบหรือคบคิด หรือขอบเขตแห่งการคบคิดหรือสมคบอยู่ที่ใด จึงทำให้เจ้าหน้าที่เกิดความลังเลในการใช้บทบัญญัติของกฎหมาย ดังกล่าว ดังนั้น จึงควรกำหนดให้มีกฎหมายอีกฉบับหนึ่งบัญญัติฐานความผิดขององค์กระอาชญากรรม และการรวมตัวของผู้กระทำความผิดไว้ให้ชัดเจน ทั้งนี้ เพื่อจะได้กำหนดลักษณะขององค์ประกอบความผิดฐานสมคบได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้สืบเนื่องมาจากการนำเอามาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานคบคิดมาใช้ โดยเฉพาะเอาแบบอย่างมาจากกลุ่มประเทศระบบกฎหมายคอมมอนลอร์ อันได้แก่ สหรัฐ

อเมริกา หรืออังกฤษ โดยมีได้มีการศึกษาที่มาและความเป็นมาให้ละเอียดเพียงพอ จึงทำให้ข้ามขั้นตอนอันเป็นสาระสำคัญของกฎหมายไป นั่นก็คือ การกำหนดรูปแบบขององค์กรอาชญากรรม หรือลักษณะของการรวมตัวเป็นองค์กรอาชญากรรม ดังกฎหมาย RICO (Recketeer Influenced and Corrupt Organization) ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งกฎหมายดังกล่าวแยกความผิดฐานสมคบออกจากความผิดฐานเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน ไว้เป็นฐานความผิดอีกฐานหนึ่งโดยเฉพาะ ระบุเอาไว้ชัดเจนว่าการรวมตัวกันเป็นองค์กรอาชญากรรมแบบใดเป็นมีความผิด ซึ่งจะทำให้การพิจารณาขอบเขตแห่งความผิดฐานสมคบคิดตามกฎหมายยาเสพติดมีความชัดเจนขึ้น

2. กำหนดให้มีมาตรการลงโทษผู้กระทำการปกปิด, ยักยัก, ถ้ายโอน แหล่งที่มาของรายได้ หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด (หรือที่ทราบกันดีว่าความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน “Money Laundering” ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นการปราบปรามผู้สนับสนุนการกระทำ ความผิดยาเสพติดแล้ว ยังเป็นการแสดงถึง เจตนาปรามณ์ และปฏิบัติตามพันธกรณี ซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต จากการเข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และ วัตถุประสงค์ที่ต่อจิตและประสาท ปี ค.ศ.1988 (Convention Against Licit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances) ไม่ว่าจะกำหนดให้เป็นกฎหมายฉบับใหม่ หรือจะขยายให้ มีขอบเขตของฐานความผิดครอบคลุมไปถึงลักษณะความผิดประเภทอื่น ๆ ก็ตาม

มาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดฐานฟอกเงินนี้ จะช่วยเสริมให้การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดยสามารถลงโทษผู้สนับสนุนผู้ค้ายาเสพติด ที่ช่วยในการปกปิด, ยักยัก, ถ้ายโอน แหล่งที่มาของรายได้หรือทรัพย์สินที่ผิดกฎหมาย ซึ่งกฎหมายในปัจจุบันไม่สามารถจะลงโทษได้

3. ควรให้มีการลงโทษ ผู้กระทำความผิดในทางแพ่งด้วย โดยกำหนดให้มีการรับทรัพย์สินทางแพ่งของผู้กระทำความผิด เช่น ในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา โดยไม่ขึ้นกับการดำเนินคดีทางอาญา แต่ถือว่าเป็นการดำเนินคดีต่อทรัพย์สินนั้น เพราะทรัพย์สินนั้นมีความผิดอยู่ในตัวของมันเอง, ซึ่งรัฐสามารถฟ้องทรัพย์สินนั้นเป็นจำเลยได้

อนึ่ง แม้ว่าระบบกฎหมายของประเทศไทย ซึ่งจัดอยู่ในระบบกฎหมายแบบประมวลกฎหมาย จะแตกต่างจากของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งจัดอยู่ในระบบกฎหมายจารีต (Common Law System) ก็ตาม แต่ก็น่าจะได้รับการเอาแนวความคิดของระบบกฎหมายอื่น มาปรับใช้ระบบกฎหมายของไทยเราด้วย หากว่าแนวคิดนั้น สอดคล้องและไม่ขัดต่อการสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันนี้ ระบบกฎหมายต่าง ๆ ที่มีอยู่ในโลกกำลังเคลื่อนเข้าหากัน เป็นยุค Unification Law อันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อันเป็น

ผลให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกันเป็นไปได้โดยสะดวกและรวดเร็วขึ้น ซึ่งการที่ระบบกฎหมายต่าง ๆ เคลื่อนเข้าหากันนี้ จะทำให้ประเทศต่าง ๆ ไม่มีการแบ่งแยกระบบกฎหมายออกจากกันโดยชัดเจนเช่นแต่ก่อน แต่จะกลายเป็นว่าประเทศหนึ่งอาจมีระบบกฎหมายที่ผสมผสานกัน ระหว่างระบบกฎหมายที่หลากหลายสกุลก็ได้ และต่อไปในอนาคต การอ้างความแตกต่างของสกุลกฎหมาย มาปฏิเสธไม่ยอมรับแนวคิดทางกฎหมายใหม่ ๆ คงจะลดน้อยลงและหมดไปในที่สุด

นอกจากนี้ ยังยอมรับกันอย่างกว้างขวางแล้วว่าคดีอาชญากรรมมีลักษณะเป็นอาชญากรรมทางเศรษฐกิจประเภทหนึ่ง ซึ่งกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันไม่อาจจะดำเนินการต่ออาชญากรรมดังกล่าวได้อย่างเต็มที่ จึงควรจะมีมาตรการทางกฎหมายใหม่ ๆ ที่แตกต่างออกไปจากหลักกฎหมายปัจจุบัน มาปรับใช้กับความผิดในลักษณะนี้โดยเฉพาะ

โดยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอมาตรการลงโทษทางแพ่ง โดยวิธีการริบทรัพย์สินทางแพ่ง หรือการเรียกค่าปรับ มาปรับใช้กับความผิดในคดีอาชญากรรม ส่วนรูปแบบและกระบวนการพิจารณาในทางแพ่งนั้น จะเป็นไปได้ในลักษณะใดหรือแบบใด ก็ควรจะได้พิจารณากันต่อไป แต่ในขั้นนี้ ผู้เขียนเชื่อมั่นว่า มีความเป็นไปได้สูงมากที่จะนำมาตรการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมมาบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ

4. เห็นควรกำหนดให้มีการรายงานกระแสทางการเงิน โดยกำหนดให้ผู้ประสงค์จะโอนเงินออกนอกราชอาณาจักร ต้องรายงานการโอนเงินตราต่างประเทศ และสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ ต้องรายงานการโอนเงินของลูกค้าย่อยที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดอันเป็นการโอนเงินภายในประเทศให้กับเจ้าพนักงานฝ่ายรัฐได้รับทราบ ทั้งนี้ เพื่อให้การปราบปรามการฟอกเงิน ได้ผลอย่างชะงักงัน ซึ่งการรายงานกระแสการเงินนี้ จะช่วยให้บรรลุดัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการ คือ ประการแรก จะช่วยให้การสืบสวนสอบสวนเป็นไปได้ง่ายยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องขอข้อมูลทางบัญชีจากธนาคาร ประการที่ 2 จะช่วยให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีทางเลือกในการลงโทษ ผู้ละเมิดกฎหมาย เพราะการสืบสวนว่า ผู้ใดเพิกเฉยไม่ยื่นรายงานย่อมจะง่ายกว่าการสืบสวนว่ามีการโอนเงินที่ได้รับมาโดยผิดกฎหมายหรือมีการโอนเงินเพื่อวัตถุประสงค์ที่ผิดกฎหมาย หรือไม่ อนึ่งควรที่จะกำหนดด้วยว่าการเพิกเฉยไม่ยื่นรายงานจะมีความผิดทางกฎหมาย และผู้ที่ละเลยไม่ยื่นรายงานก็เป็นการส่อพิรุณให้เจ้าหน้าที่ ได้ทำการสืบสวนต่อไปได้อีกด้วย ประการสุดท้าย ก็คือเป็นการปราบหรือป้องกันกิจกรรมที่ผิดกฎหมาย

แต่อย่างไรก็ตาม การวางข้อกำหนดดังกล่าวควรได้พิจารณากันอย่างรอบคอบ และระมัดระวังด้วย เนื่องจากอาจจะเป็นอุปสรรคต่อการลงทุน หรือการดำเนินธุรกิจได้

5. กำหนดมาตรการพิเศษ ให้อำนาจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่กระบวนการยุติธรรมอันได้แก่ พนักงานอัยการ หรือผู้พิพากษา ในการใช้ดุลพินิจ ดังต่อไปนี้

5.1 ต่อรองกับผู้ต้องหา เพื่อจะกันตัวผู้ต้องหานั้น เป็นพยานในคดี (Plea-bargaining) เช่น อาจจะลดโทษหรือไม่ดำเนินคดีกับผู้ต้องหานั้น

ทั้งนี้ เนื่องจากในคดีนั้น ขาดพยานหลักฐานสำคัญที่จำดำเนินคดีกับผู้ต้องหารายอื่นที่ร่วมกระทำความผิด หรือเพื่อให้พยานหลักฐานในคดีนั้นมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อนึ่ง แม้การต่อรองกับผู้ต้องหา จะได้กระทำกันอยู่บ้างก็ตาม แต่ดุลพินิจในการต่อรองส่วนใหญ่จะตกอยู่กับพนักงานสอบสวน ซึ่งในบางขณะพนักงานก็ใช้อำนาจต่อรองดังกล่าวไปในทางที่มี ขอบอันไม่ทำให้เกิดผลดีต่อรูปคดี ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอให้มีมาตรการต่อรองกับผู้ต้องหา โดยให้กำหนดโทษไว้ด้วยหากผู้ต้องหาไม่ทำตามที่ได้ตกลงกัน และควรกำหนดไว้เป็นระเบียบปฏิบัติของศาลหรืออัยการ ให้มีอำนาจใช้ดุลพินิจในการต่อรองกับผู้ต้องกาหรือจำเลยได้

5.2 ยกเว้นโทษให้แก่ผู้กลับใจ เนื่องจากการกำหนดโทษแต่ผู้กระทำความผิดอย่างรุนแรงโดยไม่มีการยกเว้นโทษ จะทำให้ผู้กระทำความผิดไม่สามารถถอนตัวออกจากองค์การอาชญากรรมได้ การยกเว้นโทษแก่ผู้กระทำความผิดไม่สามารถถอนตัวออกเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้กระทำความผิดถอนตัวออกจากขบวนการอาชญากรรม ซึ่งนอกจากจะเป็นการทำลายขบวนการแล้ว ยังจะเป็นผลดีต่อการสืบสวนติดตามของพนักงานเจ้าหน้าที่ ที่จะอาศัยข้อมูลที่ได้จากบุคคลผู้กลับใจนั้น ไปขยายผลการสืบสวนเพื่อจะนำตัวบุคคลผู้กระทำความผิดที่แท้จริงมาลงโทษต่อไป

6. ด้วยคดียาเสพติด เป็นคดีที่มีอิทธิพลทางการเงินแฝงอยู่สูงมาก เป็นเหตุให้ผู้กระทำความผิดอาศัยอำนาจเงินมาไขประโยชน์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการกระทำความผิด ดังนั้น จึงน่าจะมีการป้องกันมิให้เจ้าหน้าที่ของรัฐ เรียกรับผลประโยชน์จากผู้กระทำความผิด ซึ่งผู้เขียนเห็นว่า ควรจะมีมาตรการตรวจสอบจรรยาบรรณของพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด โดยอาจจะกำหนดเป็นหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติ ตลอดทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชนเป็นผู้ตรวจสอบ และร้องเรียนได้ หากพบพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้องอันเกิดจากการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น ๆ

7. ด้วยมาตรการปราบปรามต่อผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นมาตรการใหม่ อาจก่อให้เกิดความสับสนและความไม่เข้าใจทั้งต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และต่อประชาชนได้ ดังนั้น จึงควรเผยแพร่ความเข้าใจในมาตรการดังกล่าวให้กับประชาชนและเจ้าหน้าที่ทั่วไปได้รับทราบ นอกจากนี้ ผู้เขียนขอเสนอให้ภาคเอกชน หรือองค์กรที่มีใช้รัฐบาล (NGO or Non-Government

Organization) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดกับภาครัฐบาลด้วย โดยภาคเอกชน หรือ NGO อาจจะทำให้การสนับสนุนทางการเงิน หรือช่วยเผยแพร่แนวคิด และความเข้าใจในการปราบปรามยาเสพติด หรืออาจจะเป็นแบบแสดงรางวัลสารข้อมูลก็ได้

ท้ายที่สุดนี้ จากการที่ผู้เขียนได้คลุกคลีกับปัญหายาเสพติดและการแก้ปัญหายาเสพติด มาโดยตลอดกว่า 20 ปี ผู้เขียนตระหนักดีว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และประเทศโดยรวม และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงและขยายตัวไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน น่าจะเอาใจใส่ต่อปัญหายาเสพติดให้เข้มแข็งและจริงจังมากขึ้นกว่าเดิม และควรทำความเข้าใจว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับประเทศ ไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นในเฉพาะครอบครัวหรือชุมชนท้องถิ่น เท่านั้น หากต่างฝ่ายยังคงคิดในลักษณะนั้น ต่อให้เรามีมาตรการในการแก้ไขปัญหาดีเพียงใดก็ตาม ก็ย่อมไม่สามารถเอาชนะต่อปัญหาดังกล่าวได้เนื่องจากขาดความร่วมมือร่วมใจ ตรงกันข้าม หากทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงสภาพความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวแล้วและพร้อมในกันร่วมแก้ไขปัญหาก็เชื่อมั่นว่า ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยจะลดน้อยลงและหมดไปจากประเทศไทยในที่สุด

ชื่อโครงการวิจัย	การนำมาตรการบำบัดรักษาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนเพื่อความมั่นคงของชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี
ผู้วิจัย	พล.ต.ต.คมกฤช พัฒนพงศ์พานิช ผู้บังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1 กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 4
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2534-2535
ประเภทงานวิจัย	การปราบปราม การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องต่อการใช้แนวคิด การนำมาตรการบำบัดรักษา มาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามใช้แนวคิด การนำมาตรการบำบัดรักษามาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจการสุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติดเมืองพัทยา เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่เขตเมืองพัทยา บางละมุง แพทย์พยาบาลและเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลบางละมุง รวม 115 คน
 2. กลุ่มผู้ติดยาสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาที่หน่วยปราบปรามยาเสพติดเมืองพัทยา จำนวน 55 คน สุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (25% ของจำนวน 214 คน)
 3. กลุ่มประชาชนในท้องที่และมีสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติดและมารับการบำบัดรักษาในโครงการ จำนวน 53 ราย (จาก 55 ราย แต่ 2 รายไม่มีญาติ)
- การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้ (คมกฤช พัฒนพงศ์พานิช, 2535: ง-จ)

Organization) ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการปราบปรามยาเสพติดกับภาครัฐบาลด้วย โดยภาคเอกชน หรือ NGO อาจจะให้การสนับสนุนทางการเงิน หรือช่วยเผยแพร่แนวคิด และความเข้าใจในการปราบปรามยาเสพติด หรืออาจจะเป็นเบาะแสของข่าวสารข้อมูลก็ได้

ท้ายที่สุดนี้ จากการที่ผู้เขียนได้คลุกคลีกับปัญหายาเสพติดและการแก้ปัญหายาเสพติด มาโดยตลอดกว่า 20 ปี ผู้เขียนตระหนักดีกว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและส่งผลกระทบต่อประชาชน สังคม และประเทศโดยรวม และนับวันยิ่งทวีความรุนแรงและขยายตัวไปอย่างกว้างขวางมากขึ้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน น่าจะเอาใจใส่ต่อปัญหายาเสพติดให้เข้มแข็งและจริงจังมากขึ้นกว่าเดิม และควรทำความเข้าใจว่าปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาระดับประเทศ ไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาที่เกิดขึ้นในเฉพาะครอบครัวหรือชุมชนท้องถิ่น เท่านั้น หากต่างฝ่ายยังคงคิดในลักษณะนั้น ต่อให้เราเฝ้ามาตรการในการแก้ไขปัญหาดีเพียงใดก็ตาม ก็ย่อมไม่สามารถเอาชนะต่อปัญหาดังกล่าวได้เนื่องจากขาดความร่วมมือร่วมใจตรงกันข้าม หากทุกฝ่ายได้ตระหนักถึงสภาพความรุนแรงของปัญหาดังกล่าวแล้วและพร้อมในกันร่วมแก้ไขปัญหาก็เชื่อมั่นว่า ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยจะลดน้อยลงและหมดไปจากประเทศไทยในที่สุด

ชื่อโครงการวิจัย การนำมาตรการบำบัดรักษาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนเพื่อความมั่นคงของชาติ : ศึกษาเฉพาะกรณีเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี

ผู้วิจัย พล.ต.ต.คมกฤช พัฒนพงศ์พานิช
ผู้บังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด 1
กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ
เอกสารวิจัยส่วนบุคคล หลักสูตรป้องกันราชอาณาจักร
ภาครัฐร่วมเอกชน รุ่นที่ 4

ปีที่ทำการวิจัย พ.ศ. 2534-2535

ประเภทงานวิจัย การปราบปราม
การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาทัศนคติของเจ้าหน้าที่ ที่เกี่ยวข้องต่อการใช้แนวคิด การนำมาตรการบำบัดรักษา มาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงานตามใช้แนวคิด การนำมาตรการบำบัดรักษามาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจการสุ่มตัวอย่างประชากร 3 กลุ่ม

1. กลุ่มเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องกับการป้องกัน ปราบปราม บำบัดรักษา เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจปราบปรามยาเสพติดเมืองพัทยา เจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่เขตเมืองพัทยา บางละมุง แพทย์พยาบาลและเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลบางละมุง รวม 115 คน
 2. กลุ่มผู้ติดยาสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาที่หน่วยปราบปรามยาเสพติดเมืองพัทยา จำนวน 55 คน สุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (25% ของจำนวน 214 คน)
 3. กลุ่มประชาชนในท้องที่และมีสมาชิกในครอบครัวติดยาเสพติดและมารับการบำบัดรักษาในโครงการ จำนวน 53 ราย (จาก 55 ราย แต่ 2 รายไม่มีญาติ)
- การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แนวสัมภาษณ์และแบบสอบถาม

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้ (คมกฤช พัฒนพงศ์พานิช, 2535: ง-จ)

จากการศึกษาวิจัย ประชากรทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ผู้บำบัด และญาติผู้บำบัด ต่างเห็นด้วยต่อการนำมาตรการบำบัดรักษาเป็นกลยุทธ์ในการปราบปรามแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน และเห็นควรนำมาตรการนี้ไปใช้ในชุมชนที่มีการแพร่ระบาดต่อไป การดำเนินงานในลักษณะนี้จึงเป็นการใช้มาตรการบำบัดรักษาเป็นมาตรการนำเสริมด้วยมาตรการปราบปราม เป็นการผสมผสานมาตรการเข้าด้วยกัน เป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ได้ผลรูปแบบหนึ่ง แต่การดำเนินการยังเป็นโครงการทดลอง ในการปฏิบัติงานมีปัญหาอุปสรรค และข้อขัดข้อง กล่าวคือยังขาดบุคลากร สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ เช่น บุคลากรที่ทำหน้าที่ปราบปรามได้มาช่วยงานบำบัดรักษา สถานที่ใช้ในการบำบัดรักษาที่เป็นสัดส่วนแยกออกจากหน่วยปราบปราม และงบประมาณที่จัดสรรเพื่อการนี้ ปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานได้ผล เนื่องเพราะการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยปราบปราม และฝ่ายบำบัดรักษาที่สนับสนุนช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และความสนับสนุนจากประชาชน และญาติของผู้บำบัด หน่วยงานเอกชน และเมืองพัทยา ที่ศรัทธาและเห็นประโยชน์ ประกอบกับความตั้งใจของเจ้าหน้าที่ ทำให้งานดำเนินการสำเร็จได้ในระดับหนึ่งเท่านั้น

เพื่อให้โครงการนี้ดำเนินการต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยเหนือระดับผู้กำหนดนโยบาย หรือ ป.ป.ส. ควรมีการกำหนดบทบาทและแนวทางในการปฏิบัติ การประสานงาน ตลอดจนจัดสรรงบประมาณ สถานที่ผู้รับการบำบัดรักษา เครื่องมือเครื่องใช้ ยาที่ใช้ในการบำบัดรักษาและยาอื่น ๆ ที่จำเป็น รวมทั้งแยกบุคลากรที่ทำหน้าที่ปราบปรามออกจากกัน และบุคลากรที่ทำหน้าที่ช่วยบำบัดรักษาจะต้องเป็นผู้สมัครใจ ตั้งใจที่จะทำงานเพื่อช่วยเหลือผู้ติดยา โดยเฉพาะอีกด้วย อนึ่ง มาตรการลักษณะนี้เป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบผสมผสาน ด้วยการลดอุปสงค์และอุปทาน ทำให้การแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนลดลง หากมีการนำไปใช้ในชุมชนลดลง หากมีการนำไปใช้ในชุมชนอื่น ที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ควรมีการศึกษาภูมิหลังประชากรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งเลือกบุคลากรที่จะปฏิบัติแล้วย่อมจะทำให้ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนบรรเทาเบาบางลง ย่อมส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคมและความมั่นคงของชาติด้วย

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ (คมกฤช พัฒน์พงศ์พานิช, 2535: 180-181)

1. บุคลากรที่มาปฏิบัติงานในด้านการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทางด้านการบำบัดรักษา ควรแยกออกจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปราม เพื่อมิให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักตัว และเพื่อความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่

สำหรับบุคลากรที่ทำหน้าที่ช่วยเหลือด้านการบำบัดรักษา ควรเป็นผู้ที่สมัครใจ ตั้งใจที่จะทำงาน เพื่อช่วยเหลือผู้ติดยา อีกทั้งต้องเป็นคนที่มีความเสียสละและซื่อสัตย์

2. สถานที่สำหรับผู้รับการบำบัดรักษาควรที่จะดำเนินการจัดหาเป็นการถาวร ควรมีการจัดยานพาหนะเพิ่มและจัดหาอุปกรณ์ด้านเตียง เสื้อผ้า และเครื่องครัว และเครื่องใช้ประจำสำนักงานและควรมีการของบประมาณสำหรับยาที่ใช้ในการบำบัดรักษา

3. ควรมีงบประมาณสำหรับเจ้าหน้าที่และบุคลากรทางการแพทย์ที่มาให้การบำบัดรักษา และดูแลสุขภาพของผู้รับการบำบัดรักษาและจัดสรรงบประมาณ ยา, น้ำมันเชื้อเพลิง, ค่าน้ำ ค่าไฟฟ้า และค่าโทรศัพท์

4. ในการดำเนินงานด้านบำบัดรักษาของโครงการ เป็นชั้นตอนพิเศษา ควรมีการฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ที่รักษาครบชั้นตอนพิเศษาแล้ว อาจเป็นการดำเนินการเองหรือส่งต่อไปยังสถานฟื้นฟูสมรรถภาพ

5. ในระหว่างที่ทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดชั้นตอนยานั้น ควรมีการฝึกอาชีพให้ผู้รับการบำบัด เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ในอาชีพเมื่อออกจากสถานบำบัดจะได้มีอาชีพเลี้ยงดูตนและครอบครัว

6. ในระหว่างทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดชั้นตอนยานั้น ควรมีการนิมนต์พระหรือนักบวช มาเทศน์สั่งสอนแก่ผู้รับการบำบัด อย่างน้อยอาทิตย์ละ 1 ครั้ง เพื่อเป็นการพัฒนาจิตใจของผู้รับการบำบัด

7. ในระหว่างทำการบำบัดรักษาผู้ติดยาชั้นตอนยา ควรมีนักสังคมสงเคราะห์มาให้คำแนะนำแก่ผู้ติดยาเสพติดเป็นครั้งคราว อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง หรือพร้อมกับแพทย์ที่มาตรวจสุขภาพ เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจแก่ผู้รับการบำบัดรักษา หรือครอบครัวผู้รับการบำบัดรักษา ตลอดจนเยี่ยมบ้านผู้เสพติดที่รักษาครบชั้นตอนไปแล้ว เพื่อช่วยแก้ไขปัญหา

8. หน่วยเหนือระดับผู้กำหนดนโยบาย หรือป.ป.ส. ควรมีการกำหนดนโยบาย บทบาทและแนวทางปฏิบัติ แนวทางการประสานงานระหว่างหน่วยงานปราบปรามและบำบัดรักษา

9. มาตรการลักษณะนี้เป็นการแก้ไขปัญหายาเสพติดแบบผสมผสาน ด้วยการใช้อนุมาตรการบำบัดรักษาเป็นมาตรการนำ หากมีการนำไปใช้ในชุมชนอื่นที่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด ควรมีการศึกษาภูมิหลังของประชากรในแต่ละพื้นที่ รวมทั้งต้องเลือกบุคลากรที่จะปฏิบัติ ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนบรรเทาเบาบางลง ย่อมส่งผลดีต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติด้วย

ชื่อโครงการวิจัย	การประเมินโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้วิจัย	ดลมนรรัตน์ บากา และคณะ วิทยานิพนธ์อิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2535
ประเภทงานวิจัย	นโยบาย (การประเมินโครงการ)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อประเมินผลโครงการ 8 โครงการที่รัฐบาลอนุมัติงบประมาณ 3,438,500 บาท เพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาผลกระทบของโครงการต่อประชาชนเยาวชน ผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นทั้งในพื้นที่ที่ระบาดรุนแรง และพื้นที่ที่ระบาดเบาบาง

โครงการต่าง ๆ 8 โครงการ คือ

1. โครงการชุมชนป้องกันปราม
2. โครงการเยาวชนสัมพันธ์เพื่อป้องกันยาเสพติด
3. โครงการประชาสัมพันธ์และปฏิบัติการจิตวิทยา
4. โครงการรณรงค์สัจจรต้อด้านยาเสพติด
5. โครงการรวบรวมข่าวสาร
6. โครงการนิเทศการดำเนินงานด้านการปราบปรามยาเสพติด
7. โครงการปราบปรามการแพร่ระบาดรายย่อย
8. โครงการปราบปรามการค้ายาเสพติดระดับกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

โครงการต่าง ๆ ดังกล่าวได้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคมถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2534 หลังจากเสร็จสิ้นโครงการผู้อำนวยการศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้ สงขลา ได้ประสานงานกับผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อประเมินโครงการทั้งแปด โดยประเมินในภาพรวม มิได้แยกประเมินแต่ละโครงการแต่อย่างใด ด้วยมีเวลาและงบประมาณจำกัด

ในการวิจัยประเมินผลในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้เลือกประชากรตัวอย่างจาก 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ อันได้แก่ สงขลา สตูล ปัตตานี ยะลา และนราธิวาส โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากตัวอย่าง 533 ราย เป็นประชาชนในพื้นที่ระบาดรุนแรง 112 ราย พื้นที่ระบาดเบาบาง 67 ราย

เยาวชนในพื้นที่ระบาดรุนแรง 96 ราย พื้นที่ระบาดเบาบาง 48 ราย ผู้นำศาสนาในพื้นที่ระบาดรุนแรง 85 ราย ในพื้นที่ระบาดเบาบาง 26 ราย ผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ระบาดรุนแรง 72 ราย พื้นที่ระบาดเบาบาง 27 ราย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

สรุปสถานการณ์ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด

กลุ่มประชากรเป้าหมายทุกกลุ่มในพื้นที่ระบาดรุนแรงยอมรับว่าหมู่บ้านของตนเองมีการแพร่ระบาดอย่างแรงและประชากรในพื้นที่ระบาดเบาบาง ส่วนใหญ่ก็ยอมรับว่ามีการระบาดของยาเสพติด แต่ก็มีไม่มากอยู่ในระดับต่ำ

การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดของทางราชการ ประชากรส่วนใหญ่ทราบจากวิทยุและโทรทัศน์ แต่ส่วนใหญ่ก็เห็นว่าการเข้าถึงประชาชนของการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดยังอยู่ในระดับต่ำ ทั้งในพื้นที่ระบาดรุนแรงและในพื้นที่ระบาดเบาบาง อีกทั้งการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดของรัฐบาล ก่อนจะมีโครงการก็อยู่ในระดับกลาง คือไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร แต่ก็ไม่ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง

ผลของการประเมินโครงการในครั้งนี้ สรุปได้ดังนี้

1. ประชากรทุกกลุ่มส่วนใหญ่ไม่เคยได้ยินชื่อโครงการทั้งแปดมาก่อน ส่วนมากไม่เคยเข้าร่วมโครงการ โดยการเข้ารับการอบรม
2. กลุ่มประชากรส่วนมากไม่ได้เข้ารับการอบรม จึงไม่เผยแพร่ต่อ แต่บางส่วนที่ได้เข้ารับการอบรมก็ได้เผยแพร่บ้าง โดยการพูดคุยกับประชาชน ชี้แจงในที่ประชุม และอ่านคู่มือะยุในวันศุกร์
3. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อโครงการทั้งแปด เห็นว่าควรดำเนินการอย่างต่อเนื่องต่อไป
4. ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนามีส่วนในการทำให้การเสพและการจำหน่ายสารเสพติดให้ลดลง โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นมีส่วนในการปราบปรามด้วย
5. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นว่าขณะนี้การจำหน่ายและการเสพยาเสพติดในพื้นที่ของตนได้ลดลง และการจับกุมผู้เสพ ผู้จำหน่ายยาเสพติดอยู่ในอัตราที่สูง
6. กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าในอนาคตถ้าทางราชการมีโครงการเช่นนี้ต่อเนื่องกันไป การแพร่ระบาดของยาเสพติด คงจะลดลงอย่างแน่นอน

สำหรับด้านการเสพและการจำหน่ายหลังโครงการทั้งแปดนั้น จะเห็นได้ว่าผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนา มีส่วนในการทำให้การเสพและการจำหน่ายลดลง โดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นมี

ส่วนในการปราบปรามและแจ้งข้อให้ฝ่ายเจ้าหน้าที่ ส่วนประชาชน เยาวชน ผู้นำศาสนาไม่กล้าที่จะแจ้งข้อผู้ค้ายาเสพติด เพราะกลัวความไม่ปลอดภัยในชีวิต

สำหรับการเตือนเพื่อนบ้าน เมื่อทราบว่าเพื่อน ๆ ติดยาเสพติด ส่วนใหญ่ยอมเชื่อฟังและยอมรับโดยเฉพาะถ้าผู้นำท้องถิ่นและผู้นำศาสนาเป็นผู้เตือน ประชาชนจะเชื่อฟังมาก

สำหรับความสำเร็จในการปราบปรามของเจ้าหน้าที่ บางกลุ่มเห็นว่าได้ผล แต่บางกลุ่มเห็นว่าไม่ได้ผล สำหรับสาเหตุของการปราบปรามไม่ได้ผลก็คือ:-

1. ไม่ปราบปรามอย่างจริงจัง
 2. ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา
 3. เจ้าหน้าที่ขายเอง ค้าเอง และบางคนรับสินบน
 4. ญาติมิตรของเจ้าหน้าที่เป็นผู้ค้า เจ้าหน้าที่ไม่กล้าจับ
- ส่วนที่ว่าได้ผลนั้น ก็มีวิธีการปราบ ดังนี้:-

1. ปราบปรามอย่างจริงจัง ไม่เห็นแก่ญาติสนิทมิตรสหาย
2. ร่วมมือกับประชาชน ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำศาสนา
3. จับผู้ค้า และผู้เสพ

สำหรับรูปแบบที่เหมาะสมในการที่ป้องกัน ปราบปรามการกระทำความผิดยาเสพติด ได้แก่:-

1. อบรมเยาวชนโดยตรง เพราะเป้าหมายหลักในการป้องกันและปราบปราม คือ ผู้เสพ ซึ่งเป็นเยาวชน

2. อบรมพ่อ-แม่ ผู้ปกครอง ซึ่งเป็นผู้ควบคุมดูแลบุตรหลาน
3. อบรมผู้นำศาสนาและผู้นำท้องถิ่น เพื่อขยายผลให้การอบรมแก่เยาวชนต่อไป

สำหรับแนวโน้มในอนาคต กลุ่มประชากรเป้าหมายทั้งสองพื้นที่เห็นว่า ถ้าทางราชการมีโครงการเช่นนี้ต่อเนื่องกันไป การแพร่ระบาดของยาเสพติดคงจะลดลงอย่างแน่นอน ถึงแม้ว่าในปัจจุบันการแก้ไขปัญหายาของรัฐบาลยังอยู่ในระดับต่ำ ตามทัศนะของกลุ่มในพื้นที่ระดับรุนแรง แต่ในพื้นที่ระดับเบาบางเห็นว่าได้ผลในระดับปานกลาง

จึงอาจสรุปได้ว่า โครงการทั้งแปดควรดำเนินการต่อไปอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1. ควรอบรมเยาวชนซึ่งเป็นเป้าหมายหลักให้ทั่วถึง โดยมอบให้ผู้นำศาสนา และผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ประสานงานร่วมกัน

2. ควรให้วิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากสถาบันทางศาสนาอิสลามเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันการเลพยาเสพติด เช่น คณะกรรมการอิสลาม อาจารย์จากวิทยาลัยอิสลาม ม.สงขลา-นครินทร์

3. ควรดำเนินการโครงการทั้งแปดต่อไปอย่างต่อเนื่อง

4. ควรจัดทำแผนปฏิบัติการระยะยาว 5 ปี

5. ควรมีการประเมินโครงการทุกโครงการ ประเมินแบบครบวงจร จนสามารถชี้ได้ว่างบประมาณที่ลงทุนนั้นคุ้มค่าหรือไม่

6. ควรให้ผู้นำศาสนาเผยแพร่ในมัสยิด หรือสุเหร่าโดยการอ่านคุฏบะฮ์ หรือการสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในคราวสอนศาสนาแก่ชาวบ้าน

7. ผู้นำท้องถิ่นต้องมีความเด็ดขาดในการป้องกันและปราบปราม

8. ควรประเมินผลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ตชด. ฯลฯ ที่เข้าร่วมปฏิบัติงานในโครงการทั้งแปด จะทำให้การประเมินผลสมบูรณ์มากขึ้น

ในเรื่องของสถาบันทางศาสนา ประชากรส่วนใหญ่ของกรุงเทพมหานคร นับถือศาสนาพุทธ ส่วนศาสนาอื่น เช่น ศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม และศาสนาอื่น ๆ มีผู้นับถือจำนวนไม่มาก ดังจะเห็นได้ว่าสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาของศาสนาพุทธ หรือจำนวนวัดทางพระพุทธศาสนามีจำนวนมากถึง 429 วัด มีสถาบันทางพุทธศาสนา จำนวน 115 แห่ง ส่วนมัสยิดศาสนาอิสลามและโบสถ์คริสต์ศาสนา มีจำนวน 153 และ 22 แห่ง ตามลำดับ

สถาบันการศึกษา กรุงเทพมหานครเป็นที่รวมทางการศึกษาที่สำคัญ ทั้งที่สังกัดภาครัฐบาลและภาคเอกชน เนื่องจากกรุงเทพมหานครประกอบไปด้วยสถานศึกษาจำนวนมาก และมีหลายระดับตั้งแต่ระดับอนุบาล ประถมศึกษา ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต่าง ๆ เหล่านี้ มี 1,270 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้นประมาณ 530,778 คน จำนวน ครู-อาจารย์ ประมาณ 31,315 คน

สภาพทางสาธารณสุข กรุงเทพมหานครมีศูนย์บริการสาธารณสุข โรงพยาบาล คลินิก ทั้งของภาครัฐบาลและเอกชน รวมทั้งหมดประมาณ 2,274 แห่ง กระจายอยู่ทั่วไปตามเขตต่างๆ ถึงแม้จะพบว่าในบางเขตของกรุงเทพมหานคร มีเพียงศูนย์บริการสาธารณสุขไว้คอยให้บริการประชาชนโดยไม่มีโรงพยาบาลขนาดใหญ่ให้บริการ แต่เนื่องจากการคมนาคมสะดวก ประชาชนในเขตต่าง ๆ เหล่านั้น จึงสามารถไปใช้บริการของโรงพยาบาลขนาดใหญ่ในเขตใกล้เคียงได้หลายแห่ง

สภาพทางเศรษฐกิจ ประชาชนส่วนใหญ่มีสภาพความเป็นอยู่ในลักษณะของชุมชนเมืองที่มีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านที่พักอาศัย แหล่งอุตสาหกรรม รวมทั้งสถานประกอบการต่าง ๆ เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สถานประกอบการซึ่งเป็นกลไกที่เกี่ยวข้อง และเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงสภาวะทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

- โรงงานอุตสาหกรรม	12,485	แห่ง
- ตลาดสด	158	แห่ง
- ภัตตาคาร	1,049	แห่ง
- ปั๊มน้ำมัน	275	แห่ง
- โรงรับจำนำ	19	แห่ง
- แฟลต	74	แห่ง
- คอนโดมิเนียม	13	แห่ง
- โรงแรม	269	แห่ง
- ธนาคาร	452	แห่ง

มูลนิธิ กรุงเทพมหานครมีมูลนิธิ ซึ่งทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ แก่ประชาชน เป็นจำนวนมากถึง 1,517 แห่ง

สถานเริงรมย์ กรุงเทพมหานครมีสถานบันเทิงเริงรมย์ กระจายอยู่ทั่วไปตามเขตต่าง ๆ ซึ่งสถานบันเทิงเริงรมย์ต่าง ๆ มีดังนี้

- โรงภาพยนตร์	75	แห่ง
- อาบ อบ นวด	84	แห่ง
- คาเฟ่ คอฟฟี่ชอป ไนต์คลับ	56	แห่ง
- ดิสโก้เธค	17	แห่ง
- โบว์ลิง	2	แห่ง

แหล่งพักผ่อนหย่อนใจ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจของรัฐบาล ที่ประชาชนสามารถเข้าไปใช้บริการ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย ได้แก่ สวนสาธารณะและสวนหย่อมต่าง ๆ ซึ่งมีจำนวนประมาณ 29 แห่ง สวนสถานพักผ่อนหย่อนใจที่เป็นของเอกชน ซึ่งเก็บค่าใช้บริการ เช่น สนามเบดมินตัน มีจำนวน 12 แห่ง สนามเทนนิส จำนวน 6 แห่ง สระว่ายน้ำ 7 แห่ง และสนามฝึกกอล์ฟ จำนวน 1 แห่ง

จะเห็นได้ว่า กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่เป็นศูนย์กลางในทุก ๆ ด้านไม่ว่า อุตสาหกรรมการพาณิชย์ การคมนาคม การเมืองการปกครอง วัฒนธรรม การศึกษาระดับสูง ตลอดจนการแพทย์ และการบริการอื่น ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการเจริญเติบโต และขยายตัวอย่างรวดเร็ว กลายเป็นแหล่งดึงดูดคนให้เข้ามาแสวงหางานทำ แสวงหาความสะดวกสบายต่าง ๆ เกิดการอพยพจากชนบทเข้าสู่เมือง ประชากรทวีจำนวนมากขึ้นอย่างรวดเร็วและเมื่อประชากรเพิ่มจำนวนมากขึ้น ปริมาณความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิต มีมากขึ้นจนเกินกว่าองค์กรของสังคมเมืองจะสามารถสร้างงานหรือบริการขั้นพื้นฐานให้ได้อย่างเพียงพอ ปัญหาที่เกิดขึ้นตามมา คือ การขาดแคลนสาธารณูปโภค ปัญหาการว่างงาน และการมีงานทำไม่เหมาะสม ปัญหาการให้บริการสังคมด้านต่าง ๆ ไม่เพียงพอ เช่น การแพทย์ อนามัย การศึกษา เป็นต้น ปัญหาการอยู่อาศัยในชุมชนแออัด ปัญหาผู้สัญจรเร่ร่อนไม่มีแหล่งพำนักถาวร ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรม และปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่า ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครมีเป็นจำนวนมาก แต่ชุมชนแออัดที่จดทะเบียนถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 279 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 505,226 คน จำนวนครัวเรือนประมาณ 69,816 ครัวเรือน ชุมชนแออัดเหล่านี้ เมื่อเกิดขึ้นแล้วย่อมก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ทั้งในชุมชนแออัดและบริเวณโดยรอบ เนื่องมาจากลักษณะที่อยู่อาศัยมีสภาพไม่ถูกสุขลักษณะ สภาพบ้านเรือนโดย

ทั่วไปเป็นบ้านไม้ 2 ชั้น หรือ ชั้นเดียว หรือเป็นห้องแถวไม่ปลูกติด ๆ กันไม่เป็นระเบียบ ส่วนใหญ่สภาพทรุดโทรม ปลูกสร้างกันอยู่อย่างหนาแน่นบนที่ดินของเอกชนที่ของวัดและที่ของรัฐบาล เช่น กรมธนารักษ์ สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ การรถไฟ เป็นต้น ภายในชุมชนส่วนใหญ่ไม่มีไฟฟ้า น้ำประปา และระบบการระบายน้ำ จึงทำให้มีปัญหาน้ำท่วมขังบริเวณใต้ถุนบ้าน หรือบริเวณทั่ว ๆ ไป สงกกลืนเหม็นรบกวน เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง นอกจากนี้ในชุมชนแออัด ยังมีปัญหาด้านการกำจัดขยะมูลฝอย เนื่องจากประชาชนไม่มีที่ทิ้งขยะเป็นสัดส่วน และขาดการดูแลจากรัฐ ในการเก็บขยะอย่างสม่ำเสมอ ส่วนสภาพทางเดินภายในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นสะพานไม้ แผ่นปูนมีบางแห่งที่มีทางเดินเป็นคอนกรีต ซึ่งส่วนใหญ่ได้รับการปรับปรุงโดยการเคหะแห่งชาติ ประชาชนในชุมชนแออัดเหล่านี้ส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างและมีฐานะค่อนข้างยากจน

สภาพปัญหายาเสพติด จากการสำรวจสภาพปัญหายาเสพติดในชุมชนแออัดที่จัดตั้งขึ้นตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร พบว่า ยังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ อยู่ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะชุมชนแออัดเป็นพื้นที่ที่ยังขาดการจัดระบบสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม บ้านเรือนปลูกติด ๆ กัน มีทางเดินทางแยกต่าง ๆ ติดต่อกันเป็นจำนวนมาก ทำให้มีความสะดวกในการซุกซ่อนส่งมอบยาเสพติด ตลอดจนลักลอบเสพยาเสพติด

ยาเสพติดที่พบว่ามี การแพร่ระบาดมาก ได้แก่ เฮโรอีน กัญชา และสารระเหย โดยเฉพาะกัญชาจะมีแพร่ระบาดในเกือบทุกชุมชน จำนวนผู้ติดยาเสพติดทั้งหมดประมาณ 1,985-2,218 คน ส่วนใหญ่จะมีอายุอยู่ในช่วงระหว่าง 11-30 ปี กลุ่มผู้ติดยาเสพติดเหล่านี้ จะทำการมั่วสุมกันบริเวณทั่วไปภายในชุมชน ซึ่งกลุ่มผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในพื้นที่หรือในชุมชนที่มีการค้ายาเสพติดด้วยแล้ว มักจะก่อความเดือดร้อนให้แก่ชุมชน โดยการ ลักเล็กขโมยน้อย จี้ปล้น วิว่งราวทรัพย์ ทำตัวเป็นบุคคลอันธพาล ก่อการทะเลาะวิวาท และส่งเสียงดังรบกวนในยามวิกาล ส่วนกลุ่มผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในชุมชนที่ไม่มีการค้ายาเสพติด มักจะไม่ก่อความเดือดร้อนให้แก่ชุมชน สำหรับผู้ค้ายาเสพติดมีจำนวนประมาณ 406-459 คน ยาเสพติดที่ค้าส่วนใหญ่จะเป็นยาเสพติดประเภท เฮโรอีน กัญชา และสารระเหย

สภาพปัญหาอาชญากรรม งานสถิติคดีอาญาที่รวบรวมได้จากสถานีตำรวจนครบาลต่าง ๆ ของกรุงเทพมหานคร พบว่า ในรอบปี 2530 มีคดีอาญาเกิดขึ้นทั้งหมด จำนวน 90,488 คดี ส่วนใหญ่เป็นคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ รองลงมาคือ ความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติการพนัน และคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามลำดับ ในส่วนของคดีความผิดเกี่ยวกับพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พบว่าคดีที่ถูกจับมากที่สุด คือ คดีความผิด

ในรื้อหาเสพติดอื่นๆ ส่วนคดีอื่น ๆ เช่น ครอบครัวเอโรอื่น ครอบครัวกัญชา ฯลฯ เกิดขึ้นไม่มากนัก

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด ควรที่จะต้องดำเนินการไปพร้อมกันทั้งด้านปราบปราม ป้องกัน และบำบัดรักษา โดยการดำเนินการดังกล่าว นอกจากจะอาศัยการดำเนินการจากทางการแล้ว ทางกรุงเทพมหานครสามารถที่จะขอความร่วมมือจากทรัพยากรภายในเขตเข้ามาร่วมดำเนินการ เพราะกรุงเทพมหานครมีแหล่งทรัพยากรที่สามารถทำประโยชน์ให้แก่กรุงเทพมหานครได้จำนวนไม่น้อย โดยเฉพาะ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา ตลอดจนแหล่งทุนความช่วยเหลือ อันได้แก่ สมาคม มูลนิธิต่าง ๆ ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก ดังนั้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานครน่าจะได้นำสถาบันและแหล่งต่างๆ ดังกล่าวข้างต้นเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามศักยภาพของแต่ละหน่วยงาน ซึ่งอาจแยกพิจารณาเป็นประเด็น ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านการเผยแพร่ความรู้ ด้านป้องกันยาเสพติด นอกจากจะได้ดำเนินการในชุมชนแออัดแล้ว ควรจะได้ดำเนินการเผยแพร่ โฆษณาและพิษภัยของยาเสพติดให้ครอบคลุมถึงกลุ่มเยาวชนและประชาชนทั่วไปด้วย ซึ่งในการนี้ความร่วมมือจากคณะกรรมการชุมชนจากครูอาจารย์ของสถาบันการศึกษา ตลอดจนพระภิกษุจากสถาบันศาสนาเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับบุคคลเหล่านี้มากที่สุด นอกจากนั้น บุคลากรจากสถาบันเหล่านี้ยังสามารถช่วยชักชวนให้ผู้ใช้ติดยาเสพติดหันกลับเข้ามารับการรักษาอย่างถูกวิธี ซึ่งเท่ากับว่าเป็นการดำเนินการทั้ง 2 ทางไปพร้อม ๆ กัน

2. ด้านการบำบัดรักษา ในกรุงเทพมหานครเอง มีโรงพยาบาลอยู่หลายแห่งที่ให้บริการถนอมรักษาทั้งแบบผู้ป่วยใน ผู้ป่วยนอก ซึ่งเพียงพอต่อผู้เข้ารับการบำบัดรักษา

3. ด้านการแสวงหาแหล่งเงินทุนสนับสนุน โครงการในกิจกรรมต่าง ๆ คือการป้องกันการปราบปรามและการบำบัดรักษานั้น น่าจะพิจารณาแหล่งเงินทุนที่มีอยู่ในแต่ละเขตของกรุงเทพมหานคร เช่น มูลนิธิ สมาคม สถาบันการศึกษา ฯลฯ นอกเหนือไปจากการอาศัยงบประมาณของรัฐบาล

4. ด้านการปราบปรามยาเสพติด เป็นความร่วมมือ ร่วมใจของประชาชนโดยการแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบถึงแหล่งซื้อ ขาย ยาเสพติด ภายในชุมชน การกระทำดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่ประชาชนได้เล็งเห็นถึงโทษ พิษและภัยของยาเสพติดจากการณรงค์ในการป้องกันยา

เสพติด ซึ่งการกระทำดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผล หรือไม่ขึ้นอยู่กับสามัญสำนึกของประชาชนและการได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดี จากเจ้าหน้าที่ในการแก้ไขปัญหานี้

5. ในด้านบุคคลที่จะช่วยดำเนินการในด้านของการติดตามและประเมินผลโครงการเพื่อให้เป็นไปอย่างต่อเนื่องในระยะยาว ซึ่งจะเป็นข้อมูลย้อนกลับแสดงให้เห็นถึงผลงานที่ได้กระทำไป ควรจะพิจารณาสถาบันทางการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ ทั้งนี้เพราะบุคลากรในสถาบันการศึกษาเหล่านี้เป็นผู้มีความรู้และศักยภาพในด้านของวิชาการ

จากแนวทางดังกล่าว จะเห็นว่าการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติด จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เช่น เจ้าหน้าที่ตำรวจ สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา มูลนิธิ สมาคม และประชาชน รวมทั้งต้องมีการกำหนดนโยบาย แผนงาน วัตถุประสงค์ เป้าหมายและหน่วยงานที่รับผิดชอบไว้อย่างแจ่มชัด รวมไปถึงมีระบบการติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้มาทำการปรับปรุงส่วนที่บกพร่อง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วปัญหายาเสพติดของกรุงเทพมหานครก็จะสามารถแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้

ชื่อโครงการวิจัย	การวิเคราะห์ผลงานวิจัยด้านยาเสพติด
ผู้วิจัย	ทิพย์อร ไชยณรงค์ กองวิเคราะห์โครงการและประเมินผล สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2535
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (การวิเคราะห์ผลงานวิจัย)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับยาเสพติดที่ดำเนินการศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2521-2531
2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์ ลักษณะและเนื้อหาของผลงานวิจัยทางด้านยาเสพติดที่ดำเนินการศึกษาระหว่างปี พ.ศ.2521-2531
3. เพื่อศึกษาแนวโน้มของการศึกษาวิจัยทางด้านยาเสพติด

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสาร โดยเก็บรวบรวมผลงานวิจัยที่ได้ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ.2521-2531 จากห้องสมุดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงาน ป.ป.ส. และห้องสมุดสถาบันการศึกษาทั้งในส่วนกลางและภูมิภาค โดยเน้นการวิจัยทางสังคมศาสตร์เท่านั้น นอกจากนั้นยังวิเคราะห์ถึงสถานการณ์ปัญหาเสพติดจากเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งแผนนโยบายต่าง ๆ

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัย (ทิพย์อร ไชยณรงค์, 2535: 77-82) ได้สรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1 แหล่งผลิตผลงานวิจัย

ในจำนวนปริมาณผลงานวิจัยทั้ง 135 เรื่องนั้น หน่วยงานที่ให้ความสำคัญต่อการวิจัยทางด้านยาเสพติดมากที่สุด คือ หน่วยงานมหาวิทยาลัย โดยมีผลงานวิจัยร้อยละ 60.74 รองลงมาคือ หน่วยงานในด้านการปราบปรามยาเสพติด ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ส. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี

2 ปีที่ดำเนินการวิจัย

ในช่วงระหว่างปี พ.ศ.2521-2531 นี้ ปีที่มีการดำเนินการวิจัยมากที่สุดคือ ปี พ.ศ.2523 และ 2530 ซึ่งมีผลงานวิจัยมากถึงร้อยละ 14.81 และ 13.33 ตามลำดับ

3. ประเภทของผลงานวิจัย

ในจำนวนผลงานวิจัย 135 เรื่องนั้น จำแนกได้เป็นผลงานวิจัยประเภทรายงานวิจัย จำนวนมากกว่าผลงานวิจัยประเภทวิทยานิพนธ์ โดยเป็นรายงานวิจัยร้อยละ 57.04 และเป็นวิทยานิพนธ์ ร้อยละ 42.96

4. กลุ่มประชากรในการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักเรียนและเยาวชนเป็นกลุ่มที่ได้รับความสนใจศึกษามากที่สุด ทั้งนี้เพราะมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดมากในกลุ่มนักเรียน นักศึกษาและเยาวชน ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในอนาคตของชาติ

5. พื้นที่ที่ทำการวิจัย

พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ซึ่งผลงานวิจัยด้านเสพติดได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ นั้น เป็นพื้นที่ทั่วประเทศไทย แต่พื้นที่ในเขตกรุงเทพมหานครเป็นพื้นที่ภูมิศาสตร์ที่มีผลงานวิจัยยาเสพติดมากที่สุด ร้อยละ 42.02 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ยาเสพติดมีการแพร่ระบาดมากที่สุดในกรุงเทพมหานคร จากข้อมูล พบว่า การพัฒนาอย่างกระชั้นชิดของเมือง เทคโนโลยีใหม่ ๆ สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ปัญหาการว่างงาน การอพยพย้ายถิ่นเข้าสู่เมืองหลวง ทำให้ผู้คนปรับสภาพตัวเองให้เข้ากับความเร็วไม่ทัน จึงพบว่าคนในเมืองใหญ่จะติดยาเสพติดมาก ผิดกับคนในชนบทที่ความเร็วเข้าไปไม่ถึงแทบจะไม่มีปัญหาการติดยาเสพติดเลย

6. กลุ่มเรื่องผลงานวิจัยด้านยาเสพติด

6.1 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับลักษณะทางนิเวศวิทยาของผู้ติดยาเสพติด

การศึกษาวิจัยทางด้านลักษณะทางนิเวศวิทยาของผู้ติดยาเสพติดมีค่อนข้างมาก ซึ่งผลงานวิจัยพบว่า ผู้ติดยาเสพติดส่วนมากเป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 11-25 ปี ส่วนมากมักจะเป็นโสด แต่ถ้ามีสถานภาพสมรสก็เป็นในลักษณะแตกแยกหรือเป็นหม้าย ในเรื่องการศึกษาส่วนมากมีการศึกษาดำ และเป็นคนว่างงาน แต่ถ้ามีงานทำมักเป็นอาชีพรับจ้าง ทำนา ทำไร่ ทำสวน สำหรับรายได้ผู้ติดยาเสพติดค่อนข้างน้อย ผู้ติดยาเสพติดมักเป็นบุตรคนโต ได้รับการเลี้ยงดูแบบตามใจหรือปล่อยตามสบาย ค่อนข้างเป็นบุคคลดื้อ บิดามารดาแยกกันอยู่ เฮโรอีน และกัญชาเป็นยาเสพติดที่นิยมนำมาใช้ทดลองกันอย่างแพร่หลาย

6.2 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการติดยาเสพติด

ผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับสาเหตุการติดยาเสพติดนี้ มีการศึกษาวิจัยไว้มาก โดยการจำแนกสาเหตุการติดยาเสพติดออกแตกต่างกัน แต่ไม่ว่าจะจำแนกสาเหตุการติดยาเสพติดเป็นอย่างไรก็ตาม สาเหตุการติดยาเสพติดใหญ่ ๆ มี 3 ประเด็นคือ สาเหตุจากบุคคล สาเหตุ

จากตัวยา และสาเหตุจากสภาพแวดล้อม แต่ในการศึกษาผลงานวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะด้านสังคมศาสตร์เท่านั้น จึงไม่นำสาเหตุจากตัวยามาศึกษา ดังนั้นจึงศึกษาใน 2 ประเด็นคือ บุคคล และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจาก 2 ประเด็นดังกล่าวนี้ ผู้วิเคราะห์จำแนกออกเป็น 6 สาเหตุคือ

1. สาเหตุจากการอยากทดลอง
2. สาเหตุจากเพื่อน
3. สาเหตุจากสภาพจิตใจ
4. สาเหตุจากสภาพร่างกาย
5. สาเหตุจากสภาพแวดล้อม
6. สาเหตุอื่น ๆ

6.3 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการป้องกันการติดยาเสพติด

การป้องกันยาเสพติดเป็นการดำเนินงานเพื่อลดความต้องการมิให้ใช้ยาเสพติด หรือใช้ยาในทางที่ผิด โดยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้าง “ภูมิคุ้มกัน” แก่ประชาชน ในการดำเนินงานของรัฐบาลเพื่อป้องกันการติดยาเสพติดได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา และกลุ่มชาวไทยภูเขา ซึ่งมีกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน กลุ่มบิดามารดา กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา และกลุ่มชุมชน มีสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ประสานการดำเนินงานร่วมกับหน่วยปฏิบัติงานอื่น ๆ จากผลงานวิจัยค้นคว้าในช่วงปี พ.ศ.2521-2531 นั้น พบว่ามีผลงานศึกษาในกลุ่มเยาวชนมากที่สุด ในกลุ่มบิดามารดา และชุมชนมีการศึกษาค่อนข้างน้อย และกลุ่มชาวไทยภูเขาแทบจะไม่มี ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยในกลุ่มประชากรที่ยังขาดอยู่

ซึ่งผลการศึกษาในเรื่องการป้องกันการติดยาไม่ว่าจะเป็นด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจ หรือทัศนคติต่อยาเสพติด พบว่าสถานศึกษาตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน และครูอาจารย์ขาดความรู้ ขาดแนวทางปฏิบัติในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ต้องการวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องการสื่อการสอนที่มีคุณภาพ โดยมีทัศนคติเห็นด้วยกับการให้ความรู้เรื่องยาเสพติดแก่เด็ก และวิธีป้องกันการติดยาเสพติด โดยความบรรจุเป็นเนื้อหา หลักสูตรในการเรียนการสอน และใช้เป็นวิชาบังคับในสถานศึกษา พบว่าเท่าที่ผ่านมาการเรียนการสอนเกี่ยวกับความรู้ยาเสพติดยังมีปัญหาไม่บรรลุผลในการให้ความรู้ในด้านประชาชน พบว่าสามารถให้ความรู้เรื่องยาเสพติดกับประชาชนโดยอาศัยสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์วิทยุ หนังสือพิมพ์ ฯลฯ

6.4 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติด

การปราบปรามยาเสพติด เป็นการดำเนินงานเพื่อลดอุปทาน (Supply) ของยาเสพติด คือ การพยายามลดปริมาณของผลผลิต ยาเสพติดของผู้ผลิตและผู้ค้า ในด้านการปราบปราม มักพบว่าผู้ผลิตและผู้ค้าได้มีการพัฒนาวิธีการผลิต และเชิงการค้าที่มีกลยุทธ์ขายสูง ดังนั้น จึงต้องเร่งในการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามให้มีขีดความสามารถทันเทคนิคของผู้ผลิต และผู้นำ ปรับปรุงอุปกรณ์ในการสื่อสาร จัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ หรือการหาข่าวที่มีประสิทธิภาพสูง เป็นต้น

ผลการศึกษาวิจัยเรื่องการปราบปรามยาเสพติดมีไม่มาก ซึ่งผลงานวิจัยส่วนใหญ่ เป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานการปราบปรามยาเสพติด เช่น ปัญหาและอุปสรรค ในการปราบปราม ความซื่อสัตย์สุจริตของเจ้าหน้าที่ เป็นต้น และเป็นการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติด เช่น วิธีการลักลอบนำยาเสพติดเข้าเรือนจำ ความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติด กับการก่ออาชญากรรม

6.5 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย มีการดำเนินงาน 2 ระบบคือ ระบบสมัครใจและระบบต้องโทษ ในการบำบัดรักษาระบบสมัครใจ ดำเนินการ 2 รูปแบบคือ แบบผู้ป่วยนอก และแบบผู้ป่วยใน ซึ่งให้การบำบัดรักษา 4 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนพิษยา ขั้นตอนฟื้นฟูสมรรถภาพ และขั้นตอนติดตามผล สำหรับการบำบัดรักษาระบบต้องโทษ เป็นการดำเนินงานในลักษณะของการให้การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพแก่ผู้ติดยาเสพติดที่กระทำผิดกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด และมีโทษซึ่งศาลพิพากษาให้ลงโทษจำคุกหรือควบคุมความประพฤติ

การศึกษาวิจัยในเรื่องการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด มีการศึกษาวิจัยเป็นจำนวนมาก โดยผลการศึกษาวิจัยพบว่า การบำบัดรักษาในระบบสมัครใจ ยังไม่มีมาตรการใช้บังคับให้เข้ารับการรักษาคืบคลานทุกขั้นตอน ทำให้ประสิทธิภาพการบำบัดรักษาไม่ได้ผลเท่าที่ควร สถานบำบัดรักษายังขาดระบบติดตามผลการรักษา การบำบัดรักษาเท่าที่ผ่านมามักจะมีปัญหาในการกลับมาเสพติดซ้ำ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้ได้รับการรักษาไปแล้วกลับไปอยู่สภาพแวดล้อมเดิม ในการบำบัดรักษาความแยกประเภทผู้ติดยาเสพติดเป็นผู้ติดยาใหม่ และพบว่าศาสนามีส่วนช่วยในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้ผลดีมาก สำหรับผู้ที่มีศรัทธาเชื่อมั่นในศาสนา อย่างไรก็ตาม พบว่าการบำบัดรักษาในปัจจุบันไม่ค่อยได้ผลจึงควรให้สถาบันบำบัด

รักษาแต่ละแห่งทั้งราชการและเอกชนใช้วิธีการบำบัดรักษาแตกต่างกัน โดยยึดพื้นฐานทางด้านเภสัชศาสตร์ และจิตวิทยาร่วมกัน เพื่อหาวิธีการรักษาที่ทำให้มีผู้ติดยาเสพติดชำน้อยที่สุด

6.6 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าเกี่ยวกับการควบคุมพืชเสพติดและการปลูกพืชทดแทน

การควบคุมพืชเสพติดและการปลูกพืชทดแทน เป็นความพยายามอีกด้านหนึ่งของรัฐบาลในการควบคุมยาเสพติด คือการปลูกฝิ่นและกัญชา โดยการหาพืชชนิดอื่น ๆ ที่สามารถปลูกได้ในที่สูง และสามารถทำรายได้ใกล้เคียงกับฝิ่นมาปลูกแทนฝิ่น พืชเศรษฐกิจเหล่านี้ต้องมีระบบกลไกทางการผลิต การตลาดที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนจนเกินไป อย่างไรก็ตาม มาตรการในการปลูกพืชทดแทนนี้ต้องดำเนินการควบคู่ไปกับการพัฒนาชุมชนด้วย ทั้งนี้เพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความเชื่อ ตลอดจนวิถีชีวิตของชาวไทยภูเขาที่ขึ้นอยู่กับฝิ่นมาหลายชั่วอายุคน

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการควบคุมพืชเสพติดและการปลูกพืชทดแทนในระหว่างปี พ.ศ.2521-2531 นี้มีปริมาณน้อย การศึกษาวิจัยเป็นการศึกษาควบคุมการปลูกฝิ่นและส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนให้กับชาวไทยภูเขาในภาคเหนือเท่านั้น ไม่มีการศึกษาทางด้านกัญชาเลย ซึ่งกัญชานั้นส่วนมากจะปลูกกันในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านการควบคุมการปลูกกัญชา และหาพืชทดแทนกัญชาบ้าง ผลการวิจัยพบว่า การลดพื้นที่ปลูกฝิ่นค่อนข้างประสบผลสำเร็จ และชาวเขาก็ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหันไปปลูกพืชเศรษฐกิจแทน

6.7 กลุ่มผลงานวิจัยค้นคว้าที่เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปัญหายาเสพติดมิได้ลดความรุนแรงของปัญหาลง คือ มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ยังขาดประสิทธิภาพ ยังมีช่องโหว่สำหรับการกระทำความผิด ถ้าหากมีระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพแล้ว ปัญหายาเสพติดจะคลายความรุนแรงลงไปมาก หรืออาจกำจัดปัญหาโดยสิ้นเชิงก็เป็นไปได้ ผลการศึกษาวิจัยพบว่ากฎหมายที่ใช้ยังมีข้อบกพร่อง ควรมีบทบาทการบำบัดรักษาให้ครบทุกขั้นตอน ควรมีบทบังคับ มีการลงโทษ ผู้ฝ่าฝืนในการเข้าบำบัดรักษาไม่ครบขั้นตอน ในด้านกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิด ยังขาดหลักการควบคุมตัวผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด และลงโทษบุคคลผู้สมคบในการกระทำความผิดตามหลัก Conspiracy Law ทำให้เป็นการยากในการลงโทษผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่และนายทุน และไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการรับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด ทำให้เกิดการใช้อิทธิพลและทรัพย์สินต่อสู้คดีจนศาลไม่อาจลงโทษได้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะ 2 ประเด็นคือ

1. แนวโน้มมีการวิจัยยาเสพติด

การวิจัยด้านยาเสพติดต่อไปควรจะมีการดำเนินการวิจัยในส่วนที่ยังมีการวิจัยน้อยหรือในส่วนที่ยังไม่มีการวิจัย เพื่อเป็นการวิจัยเสริมหรือเพิ่มเติมให้ครบสมบูรณ์ และถ้ามีการนำผลการวิจัยไปใช้อย่างแพร่หลาย และเป็นจริงเป็นจัง ย่อมจะทำให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดประสบผลสำเร็จได้ แนวโน้มของการวิจัยทางด้านยาเสพติดที่ควรจะเป็น มีสาระดังนี้

1.1 ควรมีการศึกษาวิจัยทางด้านยาเสพติดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา จากการวิเคราะห์แหล่งผลิตผลงานวิจัย พบว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่มีผลงานวิจัยมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและรับผิดชอบในการแก้ไขปัญหายาเสพติด เช่น กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานเอกชน, สมาคมที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยทางด้านยาเสพติดให้มากขึ้น

1.2 ควรมีการศึกษากลุ่มเป้าหมายให้ครบทั้ง 5 กลุ่มคือ กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา และกลุ่มชาวไทยภูเขา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบ กลุ่มบิดามารดา กลุ่มเยาวชนนอกสถานที่ และกลุ่มชุมชน ซึ่งสำนักงาน ป.ป.ส. เป็นผู้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเท่าที่ผ่าน ส่วนมากศึกษากลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา นอกสถานศึกษา กลุ่มที่ไม่มีการศึกษาได้แก่กลุ่มชาวไทยภูเขา

1.3 ทางด้านการปราบปรามยาเสพติด ควรมีการศึกษาวิจัยหาแนวทางที่ทันสมัยที่ให้ประสิทธิภาพสูงในการปราบปราม เพื่อให้ทันกับผู้ผลิตและผู้ค้าที่ได้มีการพัฒนาวิธีการผลิตและเชิงการค้าที่มีมูลค่าสูง และในด้านการควบคุมพืชเสพติด และการปลูกพืชทดแทน ก็ควรมีการศึกษาวิจัยในส่วนที่ยังขาดอยู่ โดยเฉพาะทางด้านการปลูกกัญชา ควรมีการศึกษาเหมือนเช่นศึกษาในเรื่องการปลูกฝิ่น เพื่อหาแนวทางการปลูกพืชทดแทน และในด้านกฎหมายควรต้องรีบดำเนินการวิจัยหาข้อบกพร่องของกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และหาแนวทางแก้ไขเพื่อใช้ในการแก้ปัญหายาเสพติดให้ได้โดยเร็ว

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด

2.1 ครอบครัวยุคใหม่ การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นมานั้น ควรเริ่มต้นแก้ปัญหายาเสพติดจากเด็ก เพราะจากผลการศึกษาพบว่า ยาเสพติดแพร่หลายในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ขาดความอบอุ่นจากครอบครัวขาดที่พึ่ง เนื่องจากครอบครัวแตกแยก มีปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ปัญหาสภาพจิต ทำให้เยาวชนเหล่านั้นหาทางออกโดยการกลายเป็นผู้ติดยาเสพติด ถ้าหากสังคมในประเทศมีผู้ติดยาเสพติดมาก แสดงว่าครอบครัวอ่อนแอ ประเทศชาติก็ขาดกำลังที่

เข้มแข็ง ดังนั้น จุดสำคัญจุดหนึ่งที่จะเป็นหน่วยในการช่วยกันป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือครอบครัว ซึ่งครอบครัวต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม โดยให้การเลี้ยงดูที่ดีแก่เด็ก ให้มีการอยู่ดี กินดี ให้ได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว ให้มีความมั่นคงในชีวิต ให้มีสุขภาพดี ถ้าเด็กมีปัญหาในด้านการศึกษา ด้านการคบเพื่อน มีปัญหาจิตอาฆมณ และปัญหาอื่น ๆ บิดามารดาควรจะทำตัวเป็นที่พึ่งแก่เด็ก โดยการให้คำแนะนำ ปรีกษา ช่วยแก้ปัญหา ให้ความอบอุ่นแก่ลูกหลาน และควรส่งเสริมสุขภาพจิต โดยให้เด็กได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดโดยศูนย์เยาวชน หรือสมาคมต่าง ๆ เช่น สมาคม วาย เอ็ม ซี เอ เป็นต้น

นอกจากครอบครัว จะต้องให้ความอบอุ่นแก่เด็กแล้ว สถาบันครอบครัวก็มีความสำคัญในตัวเอง กล่าวคือ ครอบครัวต้องมีความมั่นคง มีเสถียรภาพ เป็นศูนย์รวมของบุคคลในครอบครัว เพราะถ้าหากครอบครัวใดมีปัญหาดังกล่าแล้ว ความสัมพันธ์ในครอบครัวย่อมไม่ดีตามไปด้วย บุคคลในครอบครัวอาจหาทางออกด้วยการติดยาเสพติด ฉะนั้น ควรจะได้มีการส่งเสริมสถาบันครอบครัว โดยรัฐบาลจัดให้มีบริการแนะแนวครอบครัว แนะแนวอาชีพ ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์ หรือหน่วยสวัสดิการครอบครัวของสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย

2.2 ชุมชน ชุมชนเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาการติดยาเสพติด การแก้ไขปัญหาการติดยาเสพติดของประชาชนมักแก้ไขไม่สำเร็จ ตราบใดที่ประชาชนยังมีสภาพแวดล้อมในชุมชนไม่เปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยเป็น การอพยพของพลเมืองจากชนบทเข้าสู่ตัวเมืองก่อให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ เช่น ปัญหาแหล่งชุมชนแออัด ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาที่อยู่อาศัย ปัญหาการแก่งแย่งทำมาหากิน ปัญหาโรคภัยไข้เจ็บ ปัญหาความยากจน และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ฉะนั้น จึงเห็นควรป้องกันปัญหาการอพยพโดยการส่งเสริมให้ชาวชนบทได้มีที่ทำกินของตนเองในท้องถิ่นของตน ส่งเสริมให้มีความรัก ความหวงแหนในดินแดน ท้องถิ่น โดยรัฐบาลต้องเข้าไปดำเนินการในเรื่องที่ทำกินดังกล่าว และพัฒนาชนบทให้มีความเจริญทัดเทียมหรือใกล้เคียงกับเมือง หน่วยงานที่ดำเนินการอาจเป็นกรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท หรือกรมประชาสงเคราะห์

นอกจากนี้ ควรแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นในแต่ละชุมชน โดยเฉพาะปัญหาสุขภาพจิต เป็นเรื่องสำคัญมากในการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม สิ่งแวดล้อมของสังคมมีส่วนทำให้สุขภาพจิตของคนเสื่อมลงได้ เห็นควรมีการส่งเสริมสุขภาพจิตของบุคคลในชุมชนด้วยการจัดบริหารสังคมที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดในการดำเนินชีวิตประจำวัน และรัฐบาลควรแก้ไขปัญหาสังคมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชนด้วย

23 สถาบันการศึกษา ซึ่งรวมถึงมหาวิทยาลัย และโรงเรียนทั้งของรัฐบาลและเอกชน เป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะการอบรมในสถานบันการศึกษาเป็นหัวใจหัวใจของชีวิต เป็นช่วงหล่อหลอมต่อการติดยาเสพติดเยาวชนมักจะเชื่อฟังทางโรงเรียน สถาบันการศึกษา ซึ่งสถาบันจะต้องเข้มงวดกวดขันและควรเพิ่มบทเรียน/เนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดให้เยาวชนได้มีความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด ตลอดจนการป้องกันตนเองให้พ้นจากยาเสพติดรวมทั้งลักษณะอาการที่เกิดจากการติดยาเสพติด เพื่อให้เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ได้มีความรู้เป็นพื้นฐาน ทั้งนี้ควรจัดให้มีหลักสูตรในทุกระดับชั้นแตกต่างกันออกไป

นอกจากนี้สถาบันการศึกษาจะสอดส่องดูแลเยาวชนในความรับผิดชอบของสถาบันด้วย ถ้าพบเห็นเยาวชนที่มีอาการสงสัยว่าติดยาเสพติด จะได้แก้ไขได้ทันที่ และในแต่ละสถาบันควรมีหน่วยให้คำแนะนำปรึกษา ประสานงานความเข้าใจอันดีระหว่างผู้ปกครอง นักเรียน และครู ทั้งนี้เพื่อช่วยกันแก้ไขความประพฤติที่ไม่ถูกต้องของเยาวชน

2.4 รัฐบาล ในส่วนของรัฐบาลที่จำดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สามารถดำเนินการได้หลายขั้นตอน ในประเด็นของการออกกฎหมายให้เหมาะสมที่จะเอื้ออำนวยต่อการป้องกันปัญหายาเสพติด ควรดำเนินการอย่างเร่งด่วน เช่น การออกกฎหมายเพื่อไว้บังคับผู้ให้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาให้ครบทุกขั้นตอน การออกกฎหมายริบทรัพย์สินผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด หรือ Conspiracy Law

ในประเด็นของการบริหาร รัฐบาลควรดำเนินการขยายสถานพยาบาลให้เพียงพอกับผู้ติดยาเสพติด หรือพิจารณาสถานพยาบาลที่มีอยู่แล้วให้สามารถรับผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการรักษาโดยเฉพาะ

ในหน่วยงานที่ทำหน้าที่ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยเฉพาะสำนักงาน ป.ป.ส. ควรมีการประสานงานกับหน่วยปฏิบัติอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกันแก้ไขปัญหาให้บรรลุเป้าหมาย

อีกประเด็นหนึ่งที่รัฐบาลควรดำเนินการ คือเรื่องการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับโทษของยาเสพติด โดยเฉพาะในปัจจุบันปัญหาเรื่องโรคเอดส์เข้ามาเกี่ยวข้องกับการใช้ยาเสพติด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำข่าวสารเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดออกเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูล ซึ่งอาจกระทำโดยผ่านสื่อมวลชน วิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ หรือจัดนิทรรศการ จัดประกวดบทความเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ เพื่อให้ประชาชนได้พบเห็นบ่อย ๆ เพื่อเตือนการกระทำไม่ให้เอาจริงอย่าง ๗

2.5 องค์กร องค์กรต่าง ๆ ทั้งเอกชนและราชการ ซึ่งจัดตั้งขึ้นมาเพื่อทำประโยชน์ให้เกิดแก่ชุมชน เช่น ศูนย์เยาวชน ศูนย์บริการสาธารณสุข สมาคมครูผู้ปกครอง สมาคมสุขภาพ

จิตแห่งประเทศไทย สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย หรือ สมาคมต่อต้านยาเสพติดให้โทษ เป็นต้น องค์กรหรือสมาคมดังกล่าวได้มีการประชุมสัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น วางแผนจัดทำโครงการที่สอดคล้องและประสานงานกัน เพื่อหาทางแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและให้มีการประสานงานในการดำเนินงาน แก้ไขปัญหายาเสพติดที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างเร่งด่วน ในการดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด มีความจำเป็นที่จะต้องใช้นักการและวิธีการสังคมสงเคราะห์เข้าช่วย

ชื่อโครงการวิจัย	ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร
ผู้วิจัย	วีรวรรณ สุธีรไกรลาส วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต วิชาเอกการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ 2535 (รายงานมกราคม 2536)
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สาเหตุของการเสพติด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออกกับทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและกับการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน
2. เพื่อศึกษาว่าความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออกของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาจะสามารถทำนายทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดได้มากน้อยเพียงใด
3. เพื่อศึกษาว่าตัวแปรลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม ความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดจะสามารถทำนายปริมาณการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มากน้อยเพียงใด
4. เพื่อศึกษาว่าเมื่อจำแนกตามลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม นักเรียนระดับมัธยมมีความภาคภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนแตกต่างกันอย่างไร

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และ 5 ภาคที่ 1 ปีการศึกษา 2534 ในโรงเรียนสหศึกษา กรมสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน ซึ่งเลือกมาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi Stage Random Sampling) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 คน แบ่งเป็นชาย 302 คน หญิง 298 คน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ลักษณะภูมิหลังและชีวสังคม (2) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ความภูมิใจในตนเอง สุขภาพจิต การกล้าแสดงออก ทัศนคติต่อการเสพยาเสพติด และการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง สุภาพจิตดี มีการกล้าแสดงออกจะมีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติด
2. ตัวแปรความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ความภาคภูมิใจในตนเอง และทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยาเสพติดสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้
3. นักเรียนหญิงทั้งหมดมีทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยาเสพติด แต่นักเรียนชายเฉพาะกลุ่มที่มีความรู้มากจะมีทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยาเสพติด
4. นักเรียนหญิงทั้งหมดและนักเรียนชายที่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดมากมีการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มากกว่านักเรียนชายที่มีความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติดน้อย
5. นักเรียนมัธยมที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือผลสัมฤทธิ์การเรียนแตกต่างกันจะไม่มี ความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน และมีความภาคภูมิใจในตนเองไม่แตกต่างกัน
6. ตัวแปรที่ศึกษายังไม่อาจสรุปได้ว่ามีผลทำให้สุภาพจิตนักเรียนมัธยมแตกต่างกัน
7. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่มีอิทธิพลต่อการกล้าแสดงออก แต่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีครอบครัว ระดับเศรษฐกิจปานกลางมีความกล้าแสดงออกน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

1. ในด้านความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จากผลการวิจัยนี้และงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง มีข้อบ่งชี้ว่าความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด มีผลต่อทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการเสพยาเสพติดในทุกแง่มุมจึงเป็นสิ่งสำคัญ
2. ในด้านการส่งเสริมและพัฒนาลักษณะการด้านทานการติดยาเสพติดของเยาวชนไทย จากผลการวิจัยพบว่า ความภาคภูมิใจในตนเอง สุภาพจิต และการกล้าแสดงออก มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการเสพยาเสพติดและการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อน ฉะนั้นการส่งเสริมให้เยาวชนไทยมีความภาคภูมิใจในตนเองสูงมีการกล้าแสดงออกที่เหมาะสมและมีสุภาพจิตดีจะช่วยให้เยาวชนไทยมีทัศนคติที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดและสามารถปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้มาก

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการวิจัยครั้งต่อไป

ก. ควรศึกษาลักษณะด้านบุคลิกภาพและจิตใจของประชากรกลุ่มอื่น เช่น นักเรียนอาชีวศึกษา นักศึกษามหาวิทยาลัย นักศึกษานอกระบบโรงเรียนเกี่ยวกับการด้านทนายาเสพติด

ข. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เช่น ความสัมพันธ์ในครอบครัวกับบุคคลอื่น ความใกล้ชิดยาเสพติด สภาพแวดล้อมในสถานศึกษา การยอมรับจากกลุ่มเพื่อน การเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียน

ค. ควรนำตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยฉบับนี้ไปศึกษาพฤติกรรมที่สำคัญต่อการพัฒนาเยาวชนไปอื่น ๆ เช่น การไม่สูบบุหรี่ การไม่ดื่มสุรา เป็นต้น

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาลักษณะของผู้เสพสารระเหยจังหวัดพิษณุโลก
ผู้วิจัย	พิสุทธิ ศรีขจร และคณะ รายงานสัมมนาเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ อาชญาวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2536
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา) กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงลักษณะทั่วไปของผู้เสพสารระเหยในจังหวัดพิษณุโลก เช่น เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการทำงาน สาเหตุของการเสพสารระเหย ประวัติการทำความผิด และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อทราบถึงปัญหาข้อขัดข้องจากที่เกิดจากการบังคับใช้ และการปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติแห่งพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
3. เพื่อทราบถึงแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของสารระเหย การแก้ปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นจากการใช้บังคับและการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติแห่งพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 2 วิธี

1. ใช้แบบสำรวจประวัติและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ศาลแขวงพิษณุโลก ทิพากษาว่ามีความผิดพลาดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 แล้วให้พนักงานคุมประพฤติ สำนักงานคุมประพฤติจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการสอดส่องและคุมประพฤติจำเลยตามคำพิพากษาของศาล ตั้งแต่ 20 มกราคม 2533 - ธ.ค. 2535 จำนวนทั้งสิ้น 1,039 คน สุ่มตัวอย่างแบบ Systematic กำหนดช่วงสุ่มทุก 3 ราย เรียงลำดับตามการเก็บบันทึกประวัติการสอดส่องและคุมประพฤติได้ ตัวอย่างจำนวน 300 ราย
2. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมของจังหวัดพิษณุโลก ที่มีหน้าที่ปฏิบัติการตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ซึ่งได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจ 6 ราย

และพนักงานอัยการ ทนายความ ผู้พิพากษา พนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ กลุ่มละ 2 ราย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ส่วนที่ 1

ผลการศึกษาลักษณะของผู้เสพสารระเหยในจังหวัดพิษณุโลก พบว่าผู้เสพสารระเหยอายุเฉลี่ย 24 ปี โดยที่มีอายุตั้งแต่ 10-71 ปี ร้อยละ 93 เป็นเพศชาย ส่วนใหญ่ร้อยละ 82 ถูกจับกุมในความผิดฐานสูดดมสารระเหย ส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีอาชีพรับจ้างรายวัน เป็นเกษตรกร และมีรายได้ไม่แน่นอน แต่อย่างไรก็ตามผู้เสพลำว่ามีความสัมพันธ์กับครอบครัว ร้อยละ 24 ของผู้เสพสารระเหยเคยเสพกัญชา แต่ส่วนใหญ่กล่าวว่าไม่เสพยาเสพติดชนิดอื่น สารระเหยที่ใช้มากที่สุดคือ กาว 3 เค สาเหตุของการเสพร้อยละ 51 กล่าวว่าเพราะเพื่อนชวน ร้อยละ 32 กล่าวว่าเพราะอยากรลอง เหตุผลอื่นได้แก่ เพื่อสนุกสนาน ทำให้หายป่วย และขจัดเรื่องไม่สบายใจ ลักษณะชุมชนที่ใช้เสพร้อยละ 38 เสพในที่อยู่อาศัยและร้อยละ 30 เสพในสวน ไร่ นา

ส่วนที่ 2

ผลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรมพบว่ามีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน สรุปได้ดังนี้

1. ไม่สามารถตรวจสอบประวัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดซ้ำ สาเหตุเพราะระบบทะเบียน ประวัติอาชญากรรม ระบบทะเบียนบ้าน และระบบบัตรประจำตัวประชาชน ไม่ทันสมัย ข้อมูลไม่ตรงกับความเป็นจริง
2. ปัญหาการจับกุมผู้ขายสารระเหยไม่ได้ เนื่องจากผู้ต้องหาที่เป็นผู้เสพสารระเหยไม่บอกชื่อสารระเหยมาจากที่ใด
3. กรณีผู้เสพสารระเหยเป็นคนจรจัด การคุมประพฤติกักไม่ได้ผล บุคคลเหล่านี้จะกระทำความผิดซ้ำบ่อย
4. ปัญหาขั้นตอนการบังคับบำบัดไม่ได้ผล เนื่องจากสถานพยาบาลที่กำหนดไว้ อ้างว่าไม่มีงบประมาณ เตียงผู้ป่วยมีไม่เพียงพอ ไม่มีบุคลากรทำหน้าที่ควบคุมผู้ติดสารระเหยไว้ในสถานพยาบาล ทางปฏิบัติการบำบัดรักษาผู้ติดสารระเหยจึงกระทำเพียงการตรวจ ให้ยาไปกินที่บ้านแล้วนัดผู้ติดสารระเหยไปรับการตรวจเป็นครั้งคราว ซึ่งได้ผลในการบำบัดรักษาไม่ดี
5. พนักงานคุมประพฤติและเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์มีอัตรากำลังไม่เพียงพอ พนักงานคุมประพฤติขาดยานพาหนะและเครื่องมือที่ทันสมัย สำหรับใช้ในการสืบเสาะและสอดส่องจำเลย

6. ปัญหาความเข้มงวดในการจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวกับคดี เพราะหากเร่งรัดจับกุมผู้ต้องหาได้มาก สถิติคดีสูงกว่าจำนวนที่หน่วยเหนือกำหนดไว้ ผู้บังคับบัญชาชั้นสูงขึ้นไปจะตำหนิผู้ปฏิบัติงานว่าหย่อนความสามารถในการควบคุมอาชญากรรม

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. แนวทางแก้ไขโดยทั่วไป

1.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น โดยขยายการศึกษาภาคบังคับไปจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.2 ส่งเสริมอาชีพให้ประชาชนในวัยทำงานมีงานทำ ให้มีคนว่างงานน้อยลง

1.3 ส่งเสริมการวางแผนครอบครัว ให้มีการสมรสเมื่อถึงวัยอันสมควรและมีงานทำ เพื่อมิให้เกิดปัญหาสังคมสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว บิดามารดาหรือผู้ปกครองให้เวลาแก่บุตรหรือแก่ผู้ที่อยู่ในความปกครองของตน เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเด็ก ไม่ให้เด็กถูกปล่อยปละละเลย

1.4 รัฐบาลควรถือเป็นนโยบายสำคัญอย่างหนึ่ง ในการแก้ไขปัญหาระยะเหวโดยการให้ความรู้แก่ประชาชน จัดหลักสูตรเผยแพร่ในโรงเรียน ชี้ให้เห็นโทษและพิษภัยของสารระเหยและควรกระทำโดยต่อเนื่องมิใช่เป็นครั้งคราว ควรให้ความรู้แก่ร้านค้าที่ขายสารระเหยว่าหากมีการจำหน่ายให้แก่เด็กและเยาวชนที่ติดสารระเหยจะมีความผิด

1.5 ควรวิจัยสกัดมิให้สารระเหยมีกลิ่น ให้เป็นสารปราศจากกลิ่น หรือหาสารอื่นใช้แทนส่วนผสมของทินเนอร์ผสมสี ซึ่งใช้ในอุตสาหกรรม

1.6 ให้ประชาชนหรือชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ หาทางป้องกันและให้ความช่วยเหลือแก้ไขผู้ที่ติดสารระเหย

2. แนวทางแก้ไขในกระบวนการยุติธรรม

2.1 ควรมีการจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวให้ครบทุกจังหวัด เพื่อให้มีพนักงานคุมประพฤติสืบเสาะและสอดส่องผู้เสพสารระเหย

2.2 พนักงานสอบสวนควรรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประวัติ สาเหตุ สภาพแวดล้อมของผู้กระทำความผิดไว้ในสำนวนการสอบสวนนอกเหนือจากข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีด้วย เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบพนักงานคุมประพฤติ

2.3 ควรมีการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับประวัติอาชญากรรมของผู้กระทำความผิดให้ถูกต้อง และเป็นหน่วยงานเดียวกันในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการลดปัญหา

การกระทำความผิดซ้ำ ช่วยให้ศาลใช้ดุลยพินิจในการลงโทษได้เหมาะสมยิ่งขึ้น จำเลยจะไม่กล่าวกระทำความผิดซ้ำอีกเพราะรู้ว่าจะได้รับโทษสูงขึ้น

2.4 ควรมีหน่วยงานกลาง เช่น สภานายความ อาสาสมัครจากองค์กรเอกชน เพื่อให้คำปรึกษาแนะนำแก่ผู้กระทำความผิด ซึ่งจะได้ข้อมูลให้ศาลใช้ในการตรวจสอบประกอบ การตัดสินลงโทษจำเลยหรือกำหนดวิธีการแก้ไขจำเลยได้ถูกต้อง

2.5 แก้ไขพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหยให้ศาลมีอำนาจส่งตัวจำเลยไป ผูกอบรมหรือรับการบำบัดรักษาในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก เพื่อให้เจ้าหน้าที่ของสถานพินิจ ติดตามดูแลรวมทั้งการรักษา โดยมีสถานพยาบาลเป็นของตนเอง กับให้มีการนำวิธีการตาม พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2535 มาใช้

2.6 ให้มีเจ้าหน้าที่ประจำสงเคราะห์ หรืออาสาสมัครสังคมสงเคราะห์ติดตามสอดส่องความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่พ้นโทษ พ้นการผูกอบรมหรือพ้นการบำบัดรักษา ตามคำพิพากษาของศาลแล้ว เพื่อติดตามการเปลี่ยนแปลงความประพฤติและนิสัยของผู้กระทำความผิด พร้อมทั้งให้คำแนะนำ

2.7 ควรเข้มงวดในการจับกุมผู้ขายหรือร้านค้าที่ขายสารระเหย โดยตรวจตราสอดส่องมิให้ลักลอบขายได้สะดวก

ชื่อโครงการวิจัย	อาชญากรรม : การค้ายาเสพติด (ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขัง)
ผู้วิจัย	วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2536
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (ลักษณะการกระทำผิด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดทั้งกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อยและผู้ลำเลียงยาเสพติด
2. เพื่อหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการค้ายาเสพติด ตลอดจนวิธีการหลีกเลี่ยงกฎหมายของผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดก่อนที่จะถูกดำเนินคดี
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการหาแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดต่อไป

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นวิจัยแบบสำรวจ โดยมีประชากรเป้าหมายคือผู้ต้องขังรื้ออาคารรอบครัวเพื่อจำหน่ายจำหน่าย ผลิตนำเข้าและส่งออกยาเสพติดที่ถูกพิพากษาลงโทษ ณ เรือนจำสมุทรปราการ เรือนจำกลางบางขวาง เรือนจำกลางคลองเปรม ทัณฑสถานหญิง และทัณฑสถานบำบัดพิเศษ ัญญบุรี มีจำนวนทั้งสิ้น 1,182 คน และคัดเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้ที่ให้ความร่วมมือทั้งสิ้น 468 คน คิดเป็นร้อยละ 40 ของผู้ต้องขังที่ทำการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ใช้แบบสอบถามเป็นแนวในการสัมภาษณ์ แต่สำหรับบางรายที่น่าสนใจจะใช้บันทึกด้วยเครื่องบันทึกด้วย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

กลุ่มตัวอย่าง 468 คน เป็นผู้ค้ารายใหญ่ 181 คน ผู้ค้ารายย่อย 161 คน และผู้ลำเลียง 126 คน ปรากฏว่า

1. กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่

ผู้ค้ายาเสพติดที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นชาย (ร้อยละ 80) มีอายุระหว่าง 36-40 ปี และจบการศึกษาชั้นประถม 1-4 มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ป.4 (ร้อยละ 38) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ทางภาคเหนือ (ร้อยละ 37) ประกอบอาชีพส่วนตัวหรือค้าขาย (ร้อยละ 38) มีรายได้น้อยกว่า

3,001 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 25) ส่วนใหญ่มีครอบครัวแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ลักษณะที่อยู่อาศัยเป็นบ้านมีบริเวณ (ร้อยละ 28) โดยเป็นบ้านของตนเองหรือเช่าอาศัยซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร สาเหตุที่เข้ามาทำการค้าครั้งแรกเนื่องจากเห็นว่ารายได้ดี (ร้อยละ 70) โดยเริ่มแรกจะมีผู้มาติดต่อชักชวนให้ทำการค้า พร้อมทั้งหาแหล่งยาเสพติดและลูกค้าให้ หรือแนะนำให้รู้จักบุคคลที่จะพาไปหาแหล่งหรือลูกค้า เมื่อตกลงซื้อขายกันแล้วผู้ค้าจะส่งของหรือรับของมาจากแหล่งยาเสพติด และจะทำการชุกซ่อนไว้ตามส่วนต่าง ๆ ของพาหนะที่ใช้ลำเลียง หรือชุกซ่อนไว้ในสัมภาระ หรือไม่ทำการชุกซ่อนเลย การส่งของให้ลูกค้าจะไม่มีแบ่งบรรจุมีการติดต่อนัดหมายวัน เวลา สถานที่ในการส่งของ ตลอดจนราคากับลูกค้าก่อนล่วงหน้า

2. กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย

พบว่าเป็นเพศชายร้อยละ 84 มีอายุระหว่าง 26-30 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ป.4 (ร้อยละ 51) ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 52) มีรายได้น้อยกว่า 3,001 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 37) และยังไม่มีความพร้อม ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและภาคกลาง โดยอยู่ในชุมชนแออัดหรือห้องแถว (ร้อยละ 42) ผู้ค้ารายย่อยจะเสพยาเสพติด (ร้อยละ 70) สาเหตุที่เข้ามาทำการค้าครั้งแรกนั้น เกิดจากความต้องการเงินเพื่อนำไปซื้อยาเสพติดมาเสพ (ร้อยละ 43) และเห็นว่ารายได้ดี (ร้อยละ 34) ในระยะแรกผู้ค้ารายย่อยจะติดต่อเพื่อนหรือผู้ขายแถวบ้านให้นำยาเสพติดมาให้ ต่อจากนั้นจะไปรับยาเสพติดด้วยตนเอง โดยให้เพื่อนหรือผู้ขายแนะนำหรือพาไป ซึ่งจะติดต่อซื้อขายบริเวณจุดนัดหมายใกล้กับบ้านผู้ค้าที่แหล่ง เมื่อรับยาเสพติดมาแล้วจะชุกซ่อนไว้กับตัวหรือในพาหนะที่ใช้ขนย้าย ซึ่งส่วนใหญ่ใช้มอเตอร์ไซด์ จากนั้นจะทำการแบ่งบรรจุเป็นหน่วยย่อยก่อนจำหน่ายโดยลูกค้าส่วนมากจะอาศัยอยู่ใกล้กับบริเวณที่ผู้ค้ารายย่อยจำหน่ายยาเสพติด การจำหน่ายยาเสพติดนั้นผู้ค้ารายย่อยส่วนใหญ่จะขายให้เฉพาะลูกค้าประจำหรือผู้ที่ลูกค้าประจำแนะนำหรือพามา

3. กลุ่มผู้ลำเลียง

พบว่าเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 60) มีอายุระหว่าง 36-40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้น ป.1-ป.4 (ร้อยละ 56) มีภูมิลำเนาเดิมอยู่ในภาคเหนือ (ร้อยละ 40) ประกอบอาชีพรับจ้าง (ร้อยละ 38) รายได้น้อยกว่า 3,001 บาท ต่อเดือน (ร้อยละ 40) แต่งงานแล้วและยังอยู่ด้วยกัน ที่อยู่อาศัยมีลักษณะเป็นชุมชนแออัดหรือห้องแถว (ร้อยละ 33) ซึ่งอยู่ในกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 44) นอกจากนั้นยังพบว่าผู้ลำเลียงส่วนใหญ่ไม่เล่นการพนัน ไม่ดื่มสุราและไม่เสพยาเสพติด ผู้ลำเลียงจะถูกเพื่อนหรือบุคคลที่รู้จัก ซึ่งอยู่ในวงการค้ายาเสพติดชักชวนให้ทำ โดยเพื่อนอาจจะเป็นผู้ว่าจ้างหรือแนะนำให้รู้จักผู้ว่าจ้าง สาเหตุที่ตกลงทำเพราะเห็นว่ารายได้ดี (ร้อยละ 66) และใช้เวลา

เพียงสั้น ๆ การว่าจ้างให้ลำเลียงส่วนใหญ่จะเป็นการว่าจ้างเพื่อนำยาเสพติดไปส่งให้ลูกค้า โดยผู้ว่าจ้างจะนัดหมายวัน เวลา สถานที่ พร้อมทั้งบอกรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่จะมารับยาเสพติด ตลอดจนรหัสต่าง ๆ ที่ใช้ได้ตอบ ในการลำเลียงยาเสพติดนั้น ส่วนมากจะถูกซ่อนยาเสพติดอยู่กับตัว หรือสัณฐานในการเดินทาง และจะนัดส่งของตามสถานีขนส่ง สถานีรถไฟ โรงแรม ห้องอาหาร หรือลานจอดรถ ผู้ลำเลียงจะทราบถึงลักษณะของผู้ที่จะมารับรอง โดยดูจากสัญลักษณ์ต่าง ๆ หรือบางรายอาจจะนำของไปวางไว้ โดยไม่รู้รายละเอียดเกี่ยวกับผู้มารับเลยก็ได้

จากการที่พบว่า ผู้ค้ารายย่อยเป็นตัวการสำคัญตัวการหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นการแก้ไขปัญหายาเสพติดควรจะได้ดำเนินการอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยเมื่อทำการปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่แล้ว ควรจะต้องเน้นการปราบปรามผู้ค้ารายย่อยด้วย โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ชุมชนแออัด ซึ่งถือว่าเป็นแหล่งจำหน่ายยาเสพติดที่สำคัญ นอกจากนั้นควรมีการเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษให้แก่ประชาชนได้ทราบโดยทั่วกัน และควรจะงดเว้นการลดหย่อนผ่อนโทษต่อผู้กระทำความผิดตลอดจนการหามาตรการ วิธีการในการสืบสวนสอบสวน และพิจารณาคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ข้อสังเกต มีผู้ให้สัมภาษณ์เพียงร้อยละ 40 เท่านั้น กลุ่มผู้ไม่ให้สัมภาษณ์จึงอาจมีลักษณะที่แตกต่างไปจากกลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ผู้วิจัย (วุฒิ เหล่าสุนทร และคณะ, 2536: 91-92) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. เนื่องจากผู้ค้ารายย่อยนับเป็นตัวการสำคัญตัวการหนึ่งที่กระตุ้นให้เกิดการผลิตและการใช้ยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ทำให้ปัญหายาเสพติดมีการกระจายตัวออกไปในวงกว้าง และมีผลสืบเนื่องจนมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น การแก้ไขปัญหายาเสพติดควรมีการดำเนินการอย่างครอบคลุมและต่อเนื่อง โดยเมื่อทำการปราบปรามผู้ค้ารายใหญ่แล้ว ควรจะต้องเน้นการปราบปรามผู้ค้ารายย่อยด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นการลดความต้องการหรืออุปสงค์ (Demand) ของผู้ค้ารายย่อยที่มีต่อผู้ค้ารายใหญ่ และลดอุปทาน (Supply) ของผู้ค้ารายย่อยที่มีต่อผู้เสพ ซึ่งพื้นที่ที่ควรมุ่งเน้นคือพื้นที่ในชุมชนแออัดเพราะถือว่าเป็นแหล่งจำหน่ายที่สำคัญของผู้ค้ารายย่อย นอกจากนี้จากการที่พบว่าผู้เสพส่งผลให้จำนวนผู้ค้ารายย่อยเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงควรเน้นการดำเนินงานป้องกันการติดยาเสพติดและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ซึ่งนอกจากจะเป็นการจำกัดจำนวนผู้เสพแล้วยังเป็นการจำกัดจำนวนผู้ค้ารายย่อยอีกทางหนึ่งด้วย

2. จากการที่ผู้ต้องขังคดีค้ายาเสพติดมีความคิดว่า การค้าหรือลำเลียงยาเสพติดให้ผลตอบแทนสูง นอกจากนั้นโทษที่จะได้รับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น อาจจะไม่รุนแรง มีการลดหย่อนผ่อนโทษเมื่อรับสารภาพ และขณะที่จำคุกอยู่ในเรือนจำหรือทัณฑสถาน อาจจะได้รับการอภัยโทษ ตลอดจนลดโทษเมื่อกระทำความดี ดังนั้นเพื่อให้การบังคับของกฎหมายมีประสิทธิภาพในการยับยั้งการก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ควรจะได้มีการเผยแพร่และให้ความรู้เกี่ยวกับบทลงโทษแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง และควรจะงดเว้นการลดหย่อนผ่อนโทษต่อผู้กระทำความผิดดังกล่าว นอกจากนั้นควรจะหามาตรการและวิธีการในการสืบสวนสอบสวน ตลอดจนการพิจารณาคดีให้รวดเร็วยิ่งขึ้น และควรเปิดเผยให้ประชาชนทราบว่าผู้ใดกระทำความผิดอะไร และได้รับโทษอย่างไรเป็นการตอบแทน

3. เนื่องจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อหาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับตัวบุคคลที่เป็นผู้ค้ายาเสพติดและพฤติกรรมต่าง ๆ ในกระบวนการค้า จึงไม่ได้มีการตั้งสมมติฐานและใช้สถิติขั้นสูงในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนั้นในการศึกษาต่อไปควรจะต้องศึกษาเจาะลึกในประเด็นต่าง ๆ เช่นปัจจัยที่ผลักดันให้บุคคลกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และศึกษาถึงความถี่ ตลอดจนสาเหตุที่มีส่วนผลักดันให้ผู้ค้ารายย่อยกลับมากระทำความผิดซ้ำ เป็นต้น

4. ในการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้ที่ทำการวิจัยควรต้องมีการศึกษาถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนการดำเนินงานและการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้สัมภาษณ์ควรจะต้องมีความรู้ในข้อมูลพื้นฐานและลักษณะของผู้ที่ติดยาเสพติด หรือผู้ค้ายาเสพติดด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้จะมีส่วนทำให้ข้อมูลที่เก็บรวบรวมมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามควรจะต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสำคัญด้วย

ชื่อโครงการวิจัย	แนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณี ข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด
ผู้วิจัย	นักรบ หลิมวิรัตน์ วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2536
ประเภทงานวิจัย	การปราบปราม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติดทั้งในและต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจในการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานในฝ่ายอำนวยการและฝ่ายปฏิบัติการ และที่เป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร และชั้นประทวนของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ
3. เพื่อศึกษาทัศนคติในการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจทั้งฝ่ายอำนวยการและปฏิบัติการ ระดับสัญญาบัตรและชั้นประทวน กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ จำนวน 156 คน (หรือร้อยละ 25 ของอัตรากำลัง) แต่ได้รับกลับคืนมา 133 ชุด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี และมีประสบการณ์ด้านการปราบปรามยาเสพติดมาประมาณ 1-5 ปี ส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรมความรู้ด้านการสืบสวนปราบปรามยาเสพติด เคยปฏิบัติงานเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติด เคยดำเนินการในด้านการควบคุมพืชเสพติด และมีส่วนน้อยเคยปฏิบัติงานด้านการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดจำนวนน้อย

การปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดให้บรรลุผลตามเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาลได้นั้น น่าจะใช้วิธีการปราบปรามแบบผสมผสาน คือ ใช้มาตรการป้องกันปราบปราม บำบัดรักษาและควบคุมพืชเสพติดผสมผสานกัน อาจใช้มาตรการใดมาตรการหนึ่งนำ แล้วเสริมตามด้วยมาตรการอื่น ๆ ก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของชุมชนแต่ละแห่ง ซึ่งแนวความคิดในเรื่องดังกล่าวนี้พบว่าข้าราชการตำรวจฝ่ายอำนวยการมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานได้ดีกว่าฝ่ายปฏิบัติการ และข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรมีความรู้ความเข้าใจในการปราบปรามยาเสพติดดีกว่าชั้นประทวน

สำหรับทักษะเกี่ยวกับผู้ติดยาเสพติด ตัวยา และสภาพแวดล้อม รวมทั้งทักษะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจฝ่ายอำนวยการกับฝ่ายปฏิบัติการ และชั้นสัญญาบัตรกับชั้นประทวน มีความคิดเห็นในลักษณะเห็นด้วย ไม่แน่ใจ และไม่เห็นด้วย มีความแตกต่างกันเล็กน้อย จึงสามารถพิสูจน์สมมติฐานได้ว่า ข้าราชการตำรวจในฝ่ายอำนวยการ กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดมีแนวความคิดแตกต่างกับฝ่ายปฏิบัติการและข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรมีแนวความคิดแตกต่างกับชั้นประทวน

นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตำรวจ ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญที่สุด คือ สวัสดิภาพของเจ้าหน้าที่และครอบครัวไม่ปลอดภัย รองลงมาคือ เครื่องมือเครื่องใช้พิเศษที่ใช้ในการสืบสวนมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานมีน้อย อำนาจและอิทธิพลของนักค้ายาเสพติดมีมาก และหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดมีหลายหน่วยต่างคนต่างทำ ไม่ประสานงานกัน

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ผู้วิจัย (นักรบ หลิมวิวัฒน์, 2536: 137-148) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

แนวความคิดการปราบปรามยาเสพติดที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้นได้รวบรวมจากบุคคลหลายฝ่ายหลายองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ศึกษาเนื่องจากการรวบรวมข้อมูลใช้ระยะเวลาค่อนข้างจำกัด เนื้อหาบางตอนอาจไม่สมบูรณ์พอที่จะทำให้ผู้อ่านเข้าใจ นอกจากนี้ความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนามาตรการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดนั้น อาจมีทั้งผลดีและผลเสียจึงอาจมีทั้งผู้ที่เห็นด้วยและผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวความคิดต่าง ๆ ดังกล่าว

เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลหรือผู้เกี่ยวข้องที่จะนำไปประกอบการพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศไทย ผู้ศึกษาจึงใคร่ขอสรุปข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด ต้องกำหนดนโยบายและแผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั้งระยะสั้นและระยะยาว ให้สอดคล้องกับสภาพของปัญหายาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทั้งตัวคนตัวยา และสิ่งแวดล้อม สามารถปรับแผนให้ตรงตามสภาพความเป็นจริงตลอดเวลา โดยมีหลักการดังนี้

ก. ระยะสั้น ควรเร่งรัดดำเนินการปราบปรามโดยให้มาตรการแบบผสมผสานทั้ง 4 ด้าน คือ การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด การป้องกัน การควบคุมพืชเสพติด และการปราบปราม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพของพื้นที่แต่ละแห่งให้สามารถลดอุปสงค์และอุปทานของยาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเร่งรัดปรับปรุงมาตรการและองค์กรที่มีอยู่เดิม รวมทั้งปัจจัยเสริมด้านอื่น ๆ เช่น การเสนอปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การฝึกอบรมบุคลากร การจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทันสมัยและให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ข. ระยะยาว ควรเน้นงานวิจัยปัญหายาเสพติดด้านต่าง ๆ แนวโน้มของปัญหายาเสพติด การพัฒนาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากร การปรับปรุงและพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการวิเคราะห์องค์การให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เป็นต้น

2. การแก้ไขปัญหายาเสพติดนับว่าเป็นงานใหญ่ที่ภาครัฐบาล และภาคเอกชนต้องทำร่วมกัน แต่เพื่อให้เกิดการประสานงานที่ดี สามารถสนับสนุนซึ่งกันและกันในการปฏิบัติหน้าที่ และเพื่อให้ทราบบทบาทของตนเองอย่างถูกต้อง กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดควรกำหนดขอบเขต การดำเนินงาน ภารกิจและบทบาทของหน่วยต่าง ๆ ให้ชัดเจน ตลอดจนกำหนดมาตรการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และมีผลต่อการปราบปรามยาเสพติดโดยตรง

3. ปัจจัยการบริหารงานภายในหน่วยงาน (คน เงิน วัสดุ และการจัดการ) องค์ประกอบที่สำคัญของการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย แต่รัฐบาล กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดยังไม่สามารถจัดให้องค์ประกอบต่าง ๆ สมดุลย์กัน จึงทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติทั้งไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงต้องปรับปรุงพัฒนาอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนงานของรัฐบาล เนื่องจากความไม่สอดคล้องสมดุลย์จะทำให้เกิดความสูญเปล่าในการดำเนินงาน

4. บุคลากรหรือคนมีบทบาทสำคัญมากในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อาจกล่าวได้ว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการแก้ไขปัญหายาเสพติดอยู่ที่คน กรมตำรวจและกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดควรเน้นการพัฒนาคนให้มีความสามารถ มีความคิดริเริ่ม มีความจริงใจและจริงจังต่องาน เสียสละมีคุณธรรม มีแนวความคิดและค่านิยมที่ถูกต้อง และที่สำคัญที่สุดคือ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ ไม่ถูกครอบงำโดยอำนาจเงินหรืออิทธิพลใด ๆ ทั้งสิ้น ถ้าเรามีบุคคลที่มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นนี้ เชื่อว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้บรรลุผลไปแล้วไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่ง ปัจจัยอื่นก็จะช่วยเสริมให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดได้ นอกจากนี้ในการพิจารณาแต่งตั้งข้าราชการตำรวจเข้าปฏิบัติหน้าที่ในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด นอกกรมตำรวจจะต้องพิจารณาถึงความรู้ความสามารถที่เหมาะสมกับหน่วยแล้ว จึงควรที่จะต้องผ่านการสัมภาษณ์จากผู้บังคับบัญชาภายในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดอีกด้วย

5. เนื่องจากสภาพของปัญหายาเสพติดมักเปลี่ยนแปลงไปตามความนิยมและชนิดของยา ดังเช่น ปัจจุบันโคเคนกำลังนิยมใช้กันมากในยุโรปและอเมริกา โดยเฉพาะในกลุ่มบุคคลที่มีฐานะค่อนข้างดีและอาจจะระบาดมาสู่ในภูมิภาคเอเชียในอนาคต ฉะนั้นการคาดคะเนถึงแนวโน้มของปัญหายาเสพติดในอนาคตว่าจะเป็นอย่างไร ก็จะมีประโยชน์มากต่อการวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้า ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบจะให้ความสนใจและศึกษาวิจัยอย่างจริงจัง

6. พยายามหาทางกระตุ้นและจูงใจให้องค์การเอกชนสนับสนุนและมีส่วนร่วมในกิจกรรมป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้มาก เพื่อแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ทั้งนี้ต้องชี้ให้ภาคเอกชนได้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการแก้ไขปัญหายาเสพติดร่วมกัน

7. ต้องชี้ให้รัฐบาลต่างประเทศและองค์การระหว่างประเทศทราบว่า การดำเนินงานแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลไทยส่งผลดีแก่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การใช้งบประมาณของประเทศไทยแต่เพียงฝ่ายเดียวจึงเป็นการไม่เป็นธรรม เพราะสาเหตุของปัญหายาเสพติดมิได้เกิดแต่ที่ประเทศไทยเท่านั้น หากประเทศไทยไม่ดำเนินการ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็จะเดือดร้อนมากกว่านี้

8. ควรมีการอบรมเจ้าหน้าที่ข้าราชการตำรวจปราบปรามยาเสพติดมีความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องยาเสพติดโดยเน้นการปราบปรามยาเสพติดรูปแบบครบวงจรทั้ง 4 มาตรการ คือ การป้องกัน การปราบปราม การบำบัดรักษาและการควบคุมผู้ติดยาเสพติด เพราะจากการศึกษาวิจัยเรื่องแนวความคิดในการปราบปรามยาเสพติดแล้วพบว่า ตำรวจปราบปรามยาเสพติดไม่ได้เน้นการปราบปรามแบบผสมผสานทั้ง 4 มาตรการดังกล่าว แต่จะเป็นเฉพาะการปราบปราม

เท่านั้น ซึ่งจริง ๆ แล้วตำรวจปราบปรามยาเสพติดควรจะต้องดำเนินการในมาตรการอื่นอีกด้วย

9. สถานที่ทำการของกองบัญชาการปราบปรามมีขนาดเล็กและคับแคบเกินไป ควรจะได้จัดสร้างที่ทำการของกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติดขึ้นมาใหม่ เพื่อความสะดวกคล่องตัวในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยปราบปรามยาเสพติด

10. งบประมาณของหน่วยปราบปรามยาเสพติดจะต้องมีมากกว่าหน่วยอื่น เพราะตำรวจปราบปรามยาเสพติดนั้นต้องทำงานที่เสี่ยงภัยมากกว่าตำรวจปราบปรามหน่วยอื่น ๆ เพราะฉะนั้นควรจะมีงบประมาณพิเศษเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่ตำรวจปราบปรามยาเสพติด เช่น กรณีที่ได้รับอุบัติเหตุจากการปฏิบัติหน้าที่

11. เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอ และเนื่องจากผู้ค้ายาเสพติดจะมีเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย แต่เครื่องมือเครื่องใช้ของตำรวจควรที่จะเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ทันสมัย เพื่อประสิทธิภาพในการจับกุม เช่น เครื่องดักฟังโทรศัพท์ เครื่องดักฟังภายในห้อง กล้องถ่ายภาพแบบกระเป๋านิ้ว วิทยุสื่อสาร อาวุธที่ทันสมัย เสื้อเกราะ อาวุธปืน เป็นต้น

12. การดำเนินการตามกฎหมายยึดทรัพย์สินที่ออกมาใหม่ จะต้องมีการประชาสัมพันธ์ และขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ธนาคาร กรมที่ดิน กรมการขนส่ง ทะเบียนราษฎร องค์การโทรศัพท์ ให้ความร่วมมือในการตรวจสอบบัญชี หรือข้อมูลโยงใยต่าง ๆ ของเครือข่าย การค้ายาเสพติดให้เจ้าหน้าที่เหล่านี้ให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจมากขึ้น

ชื่อโครงการวิจัย	โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดในโครงการพัฒนาอดอยตุง
ผู้วิจัย	พลตรี ประวัติ เหมือนรัตน์ ผู้บัญชาการมณฑลทหารบกที่ 32 นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 35
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2535-2536
ประเภทงานวิจัย	การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ป่วย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินการบำบัดรักษาผู้เสพติด และการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดที่นำมาใช้ในโครงการพัฒนาอดอยตุง
2. เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินการที่ใช้ในการแก้ปัญหาผู้เสพติดในโครงการพัฒนาอดอยตุง สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับใด
3. เพื่อนำผลการศึกษาวิจัย เป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงโครงการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้เสพติดของหน่วยงานอื่นให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยมีลักษณะเป็นการสำรวจ โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษาในโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดบริเวณบ้านบางหมี่ ตำบลเวียงพางคำ อำเภอแม่สลาย จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นพื้นที่ในโครงการพัฒนาอดอยตุงจังหวัดเชียงราย ผู้ติดยาที่เข้ารับการบำบัดส่วนใหญ่เป็นชาวไทยภูเขาจากหมู่บ้าน 27 หมู่บ้าน มีผู้เข้ารับการบำบัดทั้งสิ้น 469 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ส่วน คือ

1. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินของโครงการ
2. ใช้แบบสอบถาม ถามข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ และผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดรักษา
3. สัมภาษณ์และสังเกตการณ์เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด นักวิชาการและผู้ติดยาเสพติด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

โครงการบำบัดฯ ได้ดำเนินการบำบัด 4 ขั้นตอน คือ การเตรียมก่อนการรักษาการถอนพิษยา การฟื้นฟูสมรรถภาพและการติดตามหลักการรักษา มีกำหนดระยะเวลาดำเนินการ 1,000 วัน ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2535-2537

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย (ประวัติ เหมือนรัตน์, 2536: ค) ดังต่อไปนี้

โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด ในโครงการพัฒนาดอยตุงเป็นโครงการที่ต่อเนื่องจากโครงการพัฒนาดอยตุง เนื่องจากพระราชดำริของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่จะทรงพัฒนาดอยตุงให้คืนสภาพเดิม และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ให้มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งเริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 จนถึงปัจจุบัน ผลจากความเจริญในพื้นที่และความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ก่อให้เกิดปัญหาที่ตามมาคือการแพร่ระบาดของยาเสพติด และปัญหาผู้เสพยาเสพติดมากขึ้น โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด จึงตั้งขึ้นมาเพื่อให้การบำบัดและรักษาผู้ติดยาเสพติด เพื่อมิให้เกิดผลกระทบต่อโครงการพัฒนาดอยตุง และต้องการให้พื้นที่ดอยตุงปราศจากยาเสพติดโดยเด็ดขาด

ผลของการดำเนินการตามโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด ในระยะแรกมีผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่ศูนย์บำบัด และฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด บ้านผานมี มีจำนวนทั้งสิ้น 469 คน เข้ารับการบำบัดรักษาด้วยการถอนพิษยา ทางกายภาพแผนปัจจุบันที่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ประมาณ 45 วัน ผลการรักษาจากการตรวจสอบสารเสพติดในร่างกายจากผู้เข้ารับการบำบัดรักษา เมื่อครบกำหนดแล้ว ไม่ปรากฏสารเสพติดในร่างกายแต่อย่างใด ซึ่งถือได้ว่าการให้การบำบัดรักษาขั้นการถอนพิษยาได้ผล 100%

ในระยะการฟื้นฟูสมรรถภาพ ซึ่งเป็นการพัฒนาด้านจิตใจ พฤติกรรมและส่งเสริมงานอาชีพให้กับผู้เข้ารับการบำบัดรักษา ในระยะนี้อนุญาตให้ผู้เข้ารับการบำบัดรักษากลับเข้าหมู่บ้าน โดยมีคณะแพทย์ผู้ทำการบำบัดรักษาเข้าไปติดตามผล และตรวจสอบสารเสพติดในร่างกายทุกเดือน ปรากฏว่าตรวจพบสารเสพติดในร่างกายผู้เข้ารับการบำบัดรักษาอีก เช่น ในเดือนแรกที่ผลการตรวจครั้งที่ 1 จากผู้ที่เข้ารับการตรวจและเก็บปัสสาวะได้ 405 คน ปรากฏพบสารเสพติดในร่างกายถึง 105 คน คิดเป็น 25% ของผู้เข้ารับการตรวจ แสดงว่ายังคงมีผู้กลับไปเสพอีก จึงจำเป็นต้องนำเข้ารับการบำบัดรักษาใหม่ และติดตามผลเป็นระยะ ๆ จากการตรวจครั้งที่ 10 เก็บปัสสาวะได้ 330 คน พบสารเสพติด 19 คน คิดเป็น 5.86% ซึ่งก็ลดลง หากโครงการนี้ดำเนินการต่อไปจนครบกำหนดระยะเวลาที่กำหนดไว้ และดำเนินการควบคู่ไปกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่อย่างแท้จริงและต่อเนื่องแล้ว ก็คาดหมายได้ว่าโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จตามที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย (2536: 84-85)

1. การแก้ปัญหายาเสพติดจะต้องมีการวางแผนในการแก้ปัญหาพร้อมกันทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการควบคุมพืชเสพติด การปราบปรามยาเสพติด การบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่เกี่ยวกับการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยา ซึ่งถือว่าเป็นมาตรการที่สำคัญมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหา ยาเสพติด เพราะการฟื้นฟูสมรรถภาพต้องฟื้นฟูทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อให้ผู้ติดยาเสพติดกลับไปใช้ชีวิตร่วมกับสังคมอย่างปกติสุข โดยสังคมไม่รังเกียจและไม่หวนกลับไปติดยาเสพติดอีก

2. ในขั้นการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติด โดยเฉพาะในการนำผู้เข้ารับการบำบัดที่ผ่านขั้นตอนการถอนพิษยาแล้วกลับคืนสังคม ซึ่งถือว่าการให้การบำบัดรักษาแบบชุมชนตามแบบของโรงพยาบาลธัญญารักษ์นั้น นับว่ามีประสิทธิภาพเป็นอย่างมาก การที่จะให้ชุมชนยอมรับผู้ติดยาเสพติดกลับคืนสู่สังคม ผู้เข้ารับการบำบัดจะต้องได้รับการพัฒนาทุกด้านนอกจากทางด้านร่างกายและจิตใจแล้ว ยังต้องพัฒนาส่งเสริมด้านการศึกษา เศรษฐกิจสังคม พร้อม ๆ กันไปด้วย และพยายามยกระดับผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาหายจากการติดยาเสพติดแล้ว โดยเฉพาะผู้ที่มีความรู้ ให้ทำหน้าที่เป็นวิทยากรหรือเป็นผู้แนะนำประชาสัมพันธ์ ในการรณรงค์ต่อต้านป้องกันยาเสพติด เพราะพวกเขามีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์ที่เลวร้ายมาก่อน จะเกิดผลสำเร็จเป็นอย่างมาก

3. จากข้อมูลสถิติของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ที่รวบรวมข้อมูลผู้เข้ารับการบำบัดรักษาจากสถานบำบัดรักษาของรัฐบาลทั่วประเทศ 187 แห่ง ทำให้ทราบว่าในแต่ละปีมีผู้เข้ารับการบำบัดเป็นจำนวนมากและนับวันจะเพิ่มมากขึ้นแต่ปีนั้นเป็นหลายหมื่นคน ซึ่งในจำนวนนี้มีทั้งผู้เข้ารับการบำบัดรายใหม่ และผู้ที่เคยผ่านการบำบัดรักษามาแล้ว และในจำนวนผู้ที่เคยผ่านการบำบัดรักษามาแล้วแต่ละปีก็มีจำนวนหลายหมื่นคน เช่นเดียวกัน บางคนผ่านการบำบัดรักษามาแล้วหลายครั้ง แต่ก็ยังหวนกลับไปเสพอีก เช่น ในปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนผู้เข้ารับการบำบัดรักษาทั้งหมด 56,646 คน ในจำนวนนี้เป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษารายใหม่ถึง 23,073 คน นั้นแสดงว่ามีผู้เคยผ่านการบำบัดรักษาก่อนแล้ว เป็นจำนวนถึง 33,573 คน การที่ผู้ที่ผ่านการบำบัดรักษาแล้วหวนกลับไปเสพอีก สภาพสังคมที่อยู่ตลอดจนสิ่งแวดล้อมบริเวณชุมชนที่อยู่อาศัยก็มีส่วนทำให้เขาเหล่านั้นหวนกลับไปเสพยาเสพติด หลงเหลืออยู่ตลอดจนต้องดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในพื้นที่อย่างจริงจังและเด็ดขาด

4. ในการดำเนินการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดอย่างได้ผลนั้น จะต้องได้รับความร่วมมือทั้งจากผู้ติดยาเสพติดเอง จากญาติพี่น้อง ตลอดจนประชาชนในพื้นที่โดยให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของศูนย์บำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้วยความเต็มใจ ญาติพี่น้องคอยเป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุน ส่วนประชาชนในพื้นที่จะต้องให้การยอมรับผู้ติดยาเสพติดที่ผ่านการบำบัดรักษาจนหายจากการติดยาเสพติดแล้วให้กลับมาอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ยังจะต้องปรับทัศนคติของประชาชนในพื้นที่ให้เลิกใช้ยาเสพติดเป็นยาเสพติดเป็นยาเสพติด ซึ่งในเรื่องนี้จะต้องส่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ประชาสงเคราะห์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปในพื้นที่ ช่วยกันสอดส่องดูแลและรณรงค์ให้ประชาชนหันมาขอรับการรักษาจากแพทย์แผนปัจจุบัน

5. ในการดำเนินการตามโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้เสพติดในโครงการพัฒนาอดอยดุงครั้งนี้ ต้องใช้เจ้าหน้าที่หลายฝ่ายทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชน ตลอดจนองค์กรและมูลนิธิต่าง ๆ ได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนทั้งทางด้านงบประมาณและสนับสนุนเจ้าหน้าที่ร่วมดำเนินการในการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ด้วยความมุ่งหมายที่ต้องการให้โครงการนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามเป้าหมายของโครงการที่ตั้งใจ นั่นคือให้พื้นที่โครงการพัฒนาอดอยดุงเป็นเขตปลอดยาเสพติดอย่างแท้จริง ทั้งยังเป็นการสนองพระราชปณิธานของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่ต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น การดำเนินการตามโครงการนี้ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติงานถึง 3 ปี หรือ 1,000 วัน และในทางตรงข้ามหากเจ้าหน้าที่ให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ และดำเนินการอย่างต่อเนื่องและอย่างเด็ดขาดแล้วโครงการนี้จะประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุปนับตั้งแต่เริ่มดำเนินการตามโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพมาตั้งแต่ มกราคม 2535 จนถึงปัจจุบัน จากการติดตามและประเมินผลเป็นระยะ ด้วยการเก็บปัสสาวะจากผู้เข้ารับการบำบัดรักษาที่เข้าฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยการใช้ชุมชนบำบัด ปรากฏผลว่าจำนวนผู้มีสารเสพติดในร่างกายลดลงตามลำดับ หากดำเนินการต่อไปจนครบระยะเวลาที่กำหนดปัญหาเสพติดคงจะหมดไปจากพื้นที่โครงการพัฒนาอดอยดุง นั่นก็คือแสดงให้เห็นว่ามาตรการในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดที่นำมาใช้ในโครงการพัฒนาอดอยดุงได้ผลดี รวมถึงมาตรการที่นำมาใช้ในการป้องกันไม่ให้ผู้ติดยาเสพติดหวนกลับไปติดยาเสพติดอีกได้ผลดีเช่นกัน และน่าจะใช้เป็นแนวทางในการให้การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดได้

ชื่อโครงการวิจัย	โครงการประเมินประสิทธิภาพของสื่อในกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป งานโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2537
ผู้วิจัย	ฝ่ายติดตามและประเมินผล กองวิชาการและวางแผน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2537
ประเภทงานวิจัย	นโยบาย การจัดการ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด
2. เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและการใช้ยาในทางที่

ผิดของผู้เข้ารับการอบรม

3. เพื่อศึกษาทัศนคติของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการป้องกันยาเสพติด
4. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้เข้ารับการอบรม ในการนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อป้องกัน

ยาเสพติด และเผยแพร่ต่อ

5. เพื่อให้ทราบถึงปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานตามโครงการของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

6. เพื่อนำผลที่ได้รับจากการประเมินไปปรับปรุง แก้ไขการดำเนินงานโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ไม่ใช่ทดลอง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เข้ารับการอบรม ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ของสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัด 8 จังหวัด ซึ่งมีเป้าหมายในการอบรมความรู้ให้แก่ผู้ใช้แรงงานจำนวน 2,120 คน โดยจะสุ่มตัวอย่างในการสำรวจ ประมาณร้อยละ 50 ของกลุ่มเป้าหมาย คือ ประมาณ 1,120 คน (จังหวัดละ 140 คน) ให้เป็นตัวแทนของผู้เข้ารับการอบรมที่จะใช้ในการประเมินผล นอกจากนี้จะสำรวจความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานจากสำนักงานสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจังหวัดในพื้นที่เป้าหมายของโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด 23 จังหวัด ๆ ละ 1 คน รวม 23 คน แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบสอบถาม ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือน กรกฎาคม 2537

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

สรุปผลการประเมินดังนี้

1. การดำเนินงานตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานในปีงบประมาณ 2537 ได้รับงบประมาณทั้งสิ้น 8,530,000 บาท และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ สามารถเบิกจ่ายงบประมาณทั้งสิ้น 8,269,386.95 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.9 ของงบประมาณที่ได้รับ เมื่อพิจารณาผลการดำเนินงานเปรียบเทียบกับเป้าหมาย พบว่า ผลการดำเนินงานโดยส่วนใหญ่นสามารถดำเนินงานได้สูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้โดยเฉพาะกิจกรรมส่งเสริมการจัดกิจกรรมร่วมระหว่างพนักงานในสถานประกอบการ ที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 50 คนขึ้นไปสามารถดำเนินการได้ 431 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 633.8 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้, กิจกรรมการฝึกอบรมผู้บริหารสถานประกอบการและผู้นำลูกจ้าง สามารถจัดอบรมได้ถึง 151 รุ่นมีผู้เข้ารับการอบรม 8,624 คน คิดเป็นร้อยละ 377.5 และร้อยละ 414.6 ของเป้าหมายตามลำดับ และกิจกรรมการจัดนิทรรศการเพื่อป้องกันยาเสพติดแก่ผู้ประกอบการอาชีพประมงในสวนภูมิภาค สามารถดำเนินการจัดได้ 124 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 269.6 ของเป้าหมาย และจากการประเมินประสิทธิภาพของสื่อเพื่อการป้องกันยาเสพติดในส่วนของ การจัดอบรมความรู้ตามโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดแก่กลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไปพบข้อมูลที่น่าสนใจ ดังนี้

2. สิ่งเสพติดที่ผู้เข้ารับการอบรมเสพยามากที่สุดได้แก่ สุราและบุหรี่ รองลงมาได้แก่ ยาแก้ปวด, ยาม้าและสารระเหยโดยสิ่งเสพติดแต่ละชนิดเหล่านี้ แพร่หลายในกลุ่มผู้เข้ารับการอบรมแตกต่างกันในแต่ละระดับอายุซึ่งสาเหตุของการใช้ ยาเสพติดนั้นได้แก่ การผ่อนคลายความเครียด, ความอยากหรือยากทดลอง, การบรรเทาอาการเจ็บปวดหรือปวดเมื่อยต่าง ๆ และใช้ในการเข้าสังคมตามวาระต่าง ๆ

3. การเผยแพร่ข่าวสารความรู้เรื่องยาเสพติดผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้ง การอบรม/บรรยายมีส่วนช่วยเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของผู้เข้ารับการอบรม โดยส่วนใหญ่ให้เป็นไปในทางที่ดีขึ้น โดยพบว่าผู้เข้ารับการอบรมที่เสพยาเสพติดประมาณร้อยละ 25 สามารถเลิกเสพยาได้โดยเด็ดขาด และกว่าร้อยละ 60 แม้ว่าจะยังคงเสพยาเสพติดอยู่ แต่ก็สามารถลดปริมาณการเสพยาให้น้อยลง ในขณะที่มีผู้ที่ไม่สามารถเลิกเสพยาได้ และยังคงเสพยาเสพติดอยู่ตามปกติ ประมาณร้อยละ 15

4. การเผยแพร่ข่าวสารความรู้ต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดนั้นยังกระทำได้ไม่ทั่วถึง เนื่องจากมีผู้เข้ารับการอบรมส่วนหนึ่งที่ได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ในขณะที่ผู้เข้ารับการอบรมอีกส่วนหนึ่งไม่ค่อยได้รับทราบข่าวสารต่าง ๆ เท่าที่ควร และสังเกตว่าผู้เข้ารับการ

อบรมที่มีการศึกษาสูงจะรับทราบข่าวสารความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดมากกว่า และต้องการสาระเนื้อหามากกว่าผู้มีการศึกษาค่ำ

5. ผู้เข้าอบรมเห็นว่าการอบรมหรือบรรยายเป็นสื่อเผยแพร่ที่สร้างความรู้ความเข้าใจแก่กลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ โทรทัศน์, วิดีโอความรู้, คำบอกเล่าของคนรู้จัก และภาพยนตร์ ซึ่งนับได้ว่าการจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดของกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ส่วนหนึ่ง

6. ผู้เข้าอบรมมีทัศนคติต่อการป้องกันยาเสพติดต่อผู้เสพติดได้ถูกต้องขึ้น และนำไปใช้เพื่อการป้องกันยาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1. จากการศึกษาพบว่าระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมมีผลต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูง (โดยเฉพาะในระดับปริญญาตรีขึ้นไป) จะมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ มากกว่าผู้ที่มีระดับการศึกษาค่ำ ดังนั้นในการจัดหลักสูตรการอบรม, วิธีการ และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ ตลอดจนระดับคุณภาพของสื่อเผยแพร่ประกอบการอบรม ควรจัดให้เหมาะสมกับระดับการศึกษาของผู้เข้ารับการอบรมด้วย เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมในทุกะดับการศึกษาได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ รวมทั้งการใช้อย่างไม่ผิดอย่างเท่าเทียมกัน

2. จากการศึกษาทัศนคติที่มีต่อการป้องกันยาเสพติดของผู้เข้ารับการอบรมพบว่าผู้เข้ารับการอบรมโดยส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ถูกต้องต่อการป้องกันยาเสพติด แต่มีบางส่วนที่มีทัศนคติที่ไม่ดี ไม่เหมาะสมนักต่อการใช้อย่างผิดและต่อผู้ติดยาเสพติด โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ดังนั้นในการจัดอบรมนอกจากจะให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาเสพติดให้โทษแล้ว ยังควรสร้างทัศนคติที่ถูกต้องเหมาะสมต่อการใช้อย่างผิด และต่อผู้ติดยาเสพติด กล่าวคือ ควรสร้างทัศนคติในเรื่องการสูบบุหรี่, การดื่มสุรา, โทษและผลเสียของการใช้อย่างผิดที่เกิดขึ้นกับตนเองและผู้อื่นให้ผู้เข้ารับการอบรมเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง ซึ่งจะช่วยลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติดที่นับวันจะมากขึ้นในสังคม

3. จากการประเมินผลพบว่าผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องยาเสพติดให้โทษเป็นอย่างดี แต่ก็ยังมีความเชื่อและมีพฤติกรรมการใช้อย่างผิดที่ไม่ถูกต้องอยู่ โดยเฉพาะในเพศชายที่เคยใช้อย่างผิดอย่างไรก็ยังคงใช้อยู่เช่นนั้น ได้แก่ การดื่มสุราเพื่อการเข้าสังคม สังสรรค์ในยามว่างหรือในการฉลองความสำเร็จต่าง ๆ, การสูบบุหรี่เพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงาน หรือเมื่อมีความทุกข์ใจไม่สบายใจ, การกินยาฆ่าเพื่อให้มีเรี่ยว

แรงงานได้มากขึ้น, การทานยาแก้ปวดมาก ๆ เพื่อลดอาการเจ็บปวดอย่างรวดเร็ว และการใช้ยาเสพติดเป็นที่พึ่งทางใจยามเหงา หรือมีปัญหาซับซ้อนใจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีพฤติกรรมที่ไม่ป้องกันตนเองจากสารเสพติดต่าง ๆ ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน เช่น ไม่สวมหน้ากากป้องกันสารระเหย เพราะอึดอัด ไม่ชินกับอุปกรณ์ และคิดว่าไม่มีอันตรายใด ๆ เกิดขึ้นต่อตนเอง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า การเผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษ ด้วยวิธีการเผยแพร่ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการฝึกอบรม ยังไม่สามารถเปลี่ยนค่านิยมความเชื่อ และพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดของผู้ใช้แรงงานได้ทั้งหมด ทั้งนี้เป็นเรื่องยากที่ต้องใช้เวลาและเทคนิคในการสื่อสารให้เข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น น่าที่จะมีการศึกษาวิจัยเนื้อหาแนวทางการดำเนินการอื่น เพื่อเปลี่ยนแปลงค่านิยมความเชื่อ และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้กับผู้ใช้แรงงาน นอกเหนือจากการอบรมและเผยแพร่ความรู้ผ่านสื่อต่าง ๆ

4. ผู้เข้ารับการอบรมและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีความเห็นตรงกันว่าควรปรับปรุงเอกสารประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษให้เหมาะสมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายให้มากกว่านี้ โดยควรมีลักษณะที่ดึงดูดใจให้ผู้พบเห็นอยากอ่าน จดจำได้ง่ายและมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย

ชื่อโครงการวิจัย	การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม
ผู้วิจัย	ภิญโญ ทองชัย วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2537
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงแนวความคิด วิธีการ ขั้นตอนของการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม ตามบทบัญญัติทางกฎหมาย วิธีการดำเนินงาน เพื่อควบคุมการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพของต่างประเทศ ทั้งในระบบ Common Law และ Civil Law

2. เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติทางกฎหมายและอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานของรัฐในประเทศไทยว่าอนุญาตให้ใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมได้แค่ไหน อย่างไร และพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสืบสวนด้วยวิธีนี้ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ และศาลจะรับฟังได้แค่ไหนเพียงใด

3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติให้เอื้ออำนวยที่จะนำมาตราการการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) มาใช้ในประเทศไทย เพื่อสนับสนุนการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามพันธกรณีที่ประเทศภาคีพึงปฏิบัติได้ตามอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 แก้ไขเพิ่มเติมปี 1972 และอนุสัญญาต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2532

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการศึกษาในลักษณะการวิจัยทางนิติศาสตร์ (Legal Research) โดยทำการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ อ้างอิง จากอนุสัญญาระหว่างประเทศ รายงานการประชุม เอกสาร คำบรรยายของผู้ทรงคุณวุฒิ บทบัญญัติกฎหมายและระเบียบปฏิบัติ ตลอดจนสอบถามจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติโดยตรงทั้งในและต่างประเทศ โดยที่ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาดังต่อไปนี้

การศึกษครั้งนี้จำกัดขอบเขตเฉพาะเรื่องการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมเท่านั้น แต่ไม่รวมไปถึงการทำ Controlled Delivery ในเรื่องการเงินและทรัพย์สินอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก

ว่าการส่งมอบยาเสพติดและแนวทางในการศึกษาดังกล่าวกฎหมายไทยยังไม่ถือเป็นความผิด โดยจะชี้ให้เห็นถึง (1) เหตุผลและความจำเป็น (2) สถานการณ์ยาเสพติดและปัญหาการดำเนินงาน (3) ความหมายที่แท้จริงของ Controlled Delivery ความจำเป็นที่ต้องมีมาตรการนี้ วิวัฒนาการความเป็นมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ตลอดจนรูปแบบ วิธีการ และขั้นตอนการทำ Controlled Delivery (4) จะศึกษาเปรียบเทียบบัญญัติทางกฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติและวิธีดำเนินการเพื่อให้การใช้มาตรการ Controlled Delivery เป็นไปอย่างรัดกุม มีประสิทธิภาพ โดยศึกษาทั้งประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบ Common Law ได้แก่ ประเทศอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศในระบบ common law ได้แก่ ประเทศอเมริกา ออสเตรเลีย และประเทศในระบบ Civil Law คือ ฝรั่งเศสและญี่ปุ่น (5) จะศึกษาวิเคราะห์ถึงการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมในประเทศไทย ภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายในปัจจุบันว่าเจ้าหน้าที่สามารถดำเนินการได้แค่ไหน ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์ว่าการรับฟังพยานของศาลที่ได้จากวิธีการนี้มีหรือไม่อย่างไร และ (6) ได้เสนอข้อสรุปและข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมหรือไม่

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัย (ภิญโญ ทองชัย, 2537: 143-148) ได้สรุปผลการศึกษาดังต่อไปนี้

จากการศึกษาวิเคราะห์หลักกฎหมายและแนวทางปฏิบัติ และเหตุผลความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) แล้วพบว่า

1. ความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery)

ทุกประเทศไม่ว่าจะเป็น สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย ต่างมีข้อสรุปตรงกันว่า จำเป็นจะต้องนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery) มาใช้ในการปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่สำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 โดยลักษณะของอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดมีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรมที่มีผู้ร่วมกระทำผิดหลายคน มีการจัดโครงสร้างองค์กรเพื่อปกปิดผู้กระทำผิดที่แท้จริงไม่ให้ถูกจับกุมดำเนินคดี โดยแบ่งผู้กระทำผิดเป็นลำดับชั้น ผู้กระทำผิดกฎหมาย คือ ผู้ที่อยู่ในลำดับล่างสุด ส่วนผู้กระทำผิดซึ่งเป็นตัวการใหญ่จะอยู่สูงสุด และพฤติกรรมหรือการกระทำของผู้เป็นตัวการใหญ่จะไม่ครบองค์ประกอบความผิดทางกฎหมาย และมีการนำเอาระบบการจัดตั้งองค์กรกลับ

มาใช้ เช่น ระบบตัดความสัมพันธ์ (Cut Out) ให้ผู้ร่วมงานกับผู้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น (Need to Know) และระบบการดำเนินการต่อผู้ทรยศ (Forcer) มาใช้เพื่อตัดพยานหลักฐานไม่ให้มีการพาดพิงถึงตัวการใหญ่ การกระทำผิดที่ปรากฏขึ้นในทุก ๆ วัน ทุกสถานี จึงไม่ใช่การกระทำผิดของผู้กระทำผิดที่แท้จริงของการกระทำในลักษณะองค์กรอาชญากรรม

ดังนั้น โดยหลักการและแนวคิดของมาตรการส่งมอบยาเสพติดที่ว่า ณ จุดซึ่งความผิดที่เกิดขึ้นถือเป็นจุดเล็ก ๆ และเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำผิดที่ผู้เข้ามาร่วมกระทำ เป็นเพียงตัวเล็ก ๆ อาจเป็นเพียงมือชน หรือนายหน้าเท่านั้น แต่ถ้าปล่อยให้การกระทำผิดผิดดำเนินต่อไปเรื่อย ๆ ผู้กระทำความผิดก็เข้ามาเกี่ยวข้องมากขึ้น และได้เห็นกิจกรรมความเคลื่อนไหวขององค์กรอาชญากรรม ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อมโยงของเหตุการณ์ในการกระทำผิด หรือความเคลื่อนไหวเชื่อมโยงทางการเงิน เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่สามารถแสวงหาพยานหลักฐานการกระทำผิดของตัวการได้ และในกรณีจำเป็น เจ้าหน้าที่อำพราง (Undercover) อาจใช้เทคนิคทางการสืบสวน เจรจ่าต่อรองเพื่อหาพยานหลักฐานผูกมัดตัวการใหญ่ให้ได้ วิธีการนี้ทุกประเทศที่กล่าวมาแล้วและเกือบทุกประเทศทั่วโลก ต่างยอมรับว่าเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพต่อการปราบปรามขบวนการค้ายาเสพติด

ประการที่ 2 ด้วยเหตุผลแห่งการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ

เนื่องจากอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ เป็นโครงข่ายโยงใยกับทั่วโลก จากประเทศผู้ผลิตไปถึงประเทศผู้บริโภค ประเทศใดที่มีกำหนดนโยบายล้ำสมัย อ่อนแอ ก็จะตกเป็นเป้าของการค้ายาเสพติด อาจอยู่ในฐานะผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือทางผ่านและในทุกประเทศไม่ว่าจะเป็นประเทศผู้ผลิต หรือประเทศทางผ่าน ในที่สุดก็จะกลายเป็นประเทศที่มีการแพร่ระบาดอย่างรุนแรง ทุกประเทศทั่วโลกจึงมีความเห็นร่วมกันว่า การปราบปรามอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดให้ได้ผล จำเป็นต้องประสานความร่วมมือผนึกกำลังกันทุกประเทศ และต่างก็ลงความเห็นตรงกันว่า วิธีการปราบปรามที่ได้ผลต้องนำเอามาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมมาใช้ และตกลงร่วมกันให้บัญญัติไว้ในอนุสัญญาต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ข้อ 11 และถือเป็นพันธะกรณีในทุกประเทศจะต้องให้ความร่วมมือเพื่อให้การใช้มาตรการนี้ได้ผลอย่างจริงจัง ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่ระหว่างการศึกษารายละเอียด และปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรการในอนุสัญญานี้ ซึ่งปัจจุบันนี้บัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับหลายเรื่องแล้ว เป็นต้นว่ามาตรการสมทบ มาตรการริบทรัพย์สิน และมาตรการความร่วมมือทางอาญา และในที่สุดเชื่อว่าจำเป็นต้องรับรองเป็น

สมาชิกตามอนุสัญญาฯ นี้ จึงมีความจำเป็นต้องให้ความร่วมมือในการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (Controlled Delivery)

2. บทบัญญัติทางกฎหมายและการนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้ในต่างประเทศ

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายและวิธีการ ขั้นตอน การนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้ภายในประเทศ ตลอดจนมาตรการในการควบคุมและตรวจสอบของประเทศที่ใช้มาตรการนี้อย่างได้ผล ทั้งประเทศในระบบ Common Law ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย และประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายแบบ Civil Law ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่นและฝรั่งเศส สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 เป็นกลุ่มประเทศที่สามารถนำไปใช้ได้โดยไม่ต้องบัญญัติกฎหมายพิเศษขึ้นมารองรับ ซึ่งก็ได้แก่ ประเทศในกลุ่ม Common Law ทั้งนี้เนื่องจากเหตุผลสำคัญคือ

1. มีระบบกฎหมายที่เอื้ออำนวย เพราะประเทศกลุ่มนี้มีได้ยึดถือประมวลกฎหมาย แต่ยึดคำพิพากษาเป็นหลัก เมื่อประเทศยอมรับที่จะปฏิบัติตามสนธิสัญญาหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศแล้ว ก็สามารถจะปรับใช้กับแนวปฏิบัติภายในประเทศได้เลย เช่น สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ออสเตรเลีย ต่างก็ยึดถือเอาบทบัญญัติในอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด ค.ศ. 1961 (2504) และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม 1971 (2514) ในมาตรา 35 เป็นแนวทางในการปฏิบัติภายในประเทศ

2. มีบทบัญญัติกฎหมายภายในประเทศที่เอื้ออำนวยอยู่แล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติด คือ Controlled Substances Act. ฉบับปรับปรุงแก้ไขเมื่อ 1 มิถุนายน 1991 ในมาตรา 952 ระบุว่า การนำยาเสพติดหรือสารควบคุมเข้าประเทศสามารถทำได้ถ้าหากเพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ ทางวิทยาศาสตร์ และวัตถุประสงค์ของกฎหมายโดยประการอื่น การใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมก็สามารถทำได้โดยอาศัยบทกฎหมายในมาตรานี้

กลุ่มที่ 2 กลุ่มประเทศที่นำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้โดยการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับ

ประเทศกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นประเทศในกลุ่มที่ใช้ประมวลกฎหมายที่นำมาศึกษา คือ ญี่ปุ่นกับฝรั่งเศส เหตุผลสำคัญที่ต้องบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับ คือ

1. ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินการตามกฎหมาย เนื่องจากประเทศเหล่านี้การบังคับใช้กฎหมายจะยึดถือบทบัญญัติในกฎหมายเป็นหลัก และปรากฏว่ามีได้มีกฎหมายใด

บัญญัติให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่อาศัยการตีความ ขยายความจากอำนาจที่มีอยู่ จึงก่อให้เกิดความขัดแย้งในหมู่ผู้บังคับใช้กฎหมายด้วยกัน เช่น ระหว่างตำรวจกับศุลกากร ระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยปราบปรามยาเสพติดกับศุลกากร เพราะต่างก็ถือกฎหมายคนละฉบับและตีความแตกต่างกัน ทำให้การใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไม่สามารถดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กำหนดไว้และประสบความล้มเหลวในที่สุด

2. ไม่สามารถใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดได้ครอบคลุมทุกวิธีการ โดยเฉพาะการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยใช้สารอื่นทดแทน เนื่องจากบทบัญญัติกฎหมายเดิมไม่ถือว่าเป็นความผิด

3. บทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ไม่คุ้มครองเจ้าหน้าที่และสายลับที่อำพรางเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม และอาจร่วมกระทำผิดในบางขั้นตอน

และที่สำคัญที่สุด คือ ทั้ง 2 กลุ่มต่างมีมาตรการควบคุมการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมอย่างรัดกุม ทั้งในขั้นตอนการดำเนินงานและควบคุมยาเสพติดที่อยู่ในระหว่างการใช้มาตรการส่งมอบไม่ให้เกิดการนำไปใช้ในทางที่ผิด ซึ่งมาตรการควบคุมที่สำคัญได้แก่

1. ควบคุมโดยฝ่ายบริหาร คือ มีการกำหนดระเบียบวิธีการขั้นตอนการดำเนินการและการขออนุญาตใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดต่อผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับขั้น และมีระเบียบการเก็บรักษายาเสพติดที่อยู่ระหว่างการดำเนินการตามมาตรการส่งมอบยาเสพติดอย่างรัดกุม

2. การควบคุมโดยฝ่ายตุลาการ

ในบางประเทศที่ค่อนข้างจะเคร่งครัดต่อการมอบหมายอำนาจแก่เจ้าหน้าที่และเคร่งครัดต่อการล่วงละเมิดสิทธิของประชาชน มักจะมอบให้การอนุมัติ อนุญาต ให้ใช้และควบคุมการใช้มาตรการนี้โดยศาล เช่น ในฝรั่งเศสหรือในสหรัฐอเมริกา กรณีจะต้องใช้เทคนิคการสืบสวนอื่น ๆ เช่น การดักฟังโทรศัพท์ประกอบด้วย

จึงเห็นได้ว่า การนำมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมไปใช้ในประเทศต่าง ๆ นั้นจะต้องประกอบด้วยปัจจัยสำคัญ 2 ประการ คือ

ประการที่ 1 จะต้องไม่มีบทบัญญัติกฎหมายที่เชื่ออำนาจ อาจเกิดจากบทบัญญัติกฎหมายเดิมที่มีอยู่ หรือบัญญัติขึ้นมารองรับใหม่

ประการที่ 2 จะต้องมีการกระเปียบกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติ มีการควบคุม การดำเนินการอย่างรัดกุมทั้งในขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ และการควบคุมยาเสพติด มิให้รั่วไหลถูกนำไปใช้ในทางที่ผิดได้ และมีหน่วยงานควบคุม กลั่นกรอง การใช้อำนาจที่เป็น หลักประกันได้ว่ามีกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินสมควร และช่วยให้วิธีการนี้เป็นที่น่าเชื่อถือของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3. ปัญหาทางกฎหมายในการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมในประเทศไทย

ในอดีตที่ผ่านมา นั้น วิธีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมยังมิได้มีการ ดำเนินการอย่างจริงจังและเปิดเผย ทั้งนี้เนื่องจากว่ายังมีปัญหาทางกฎหมายที่ยังเป็นที่สงสัย ของผู้ปฏิบัติและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องยังอยู่ 2 ประเด็น กล่าวคือ

ประเด็นที่ 1 ข้อสงสัยที่ว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่ดำเนินการตามมาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมหรือไม่ เพียงใด

ประเด็นที่ 2 พยานหลักฐานที่ได้จากการใช้มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การ ควบคุมเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลจะรับฟังได้เพียงใด

ในประเด็นที่ 1 ในข้อสงสัยที่ว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจดำเนินการตามมาตรการส่งมอบ ยาเสพติดภายใต้การควบคุมหรือไม่ นั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติทางกฎหมายในปัจจุบันที่มีอยู่ แนวทางปฏิบัติของศาล และความเห็นทางวิชาการ พบว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะดำเนินการส่งมอบยาเสพติดภายใต้ การควบคุม ทั้งในส่วนที่ดำเนินการโดยเจ้าหน้าที่เองหรือโดยการใช้สาย ทั้งการใช้สารอื่นทด แทนทั้งหมด หรือใช้สารอื่นทดแทนเพียงบางส่วน หรือไม่ใช้สารอื่นทดแทนเลย แต่ยังคงมีความ เห็นที่แตกต่างกันอยู่เพียงเรื่องเดียว คือ กรณีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยการ ใช้เจ้าหน้าที่หรือสายลับอำพรางตัวเองเข้าไปร่วมในกระบวนการค้ายาเสพติดของนักค้า และ เข้าร่วมในชั้นการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม และอาจร่วมกระทำความผิดอยู่ด้วยใน ขั้นตอนหนึ่งขั้นตอนใด ซึ่งมีความเห็นที่แตกต่างกัน 2 ความเห็น คือ

ความเห็นที่ 1 เห็นว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะกระทำได้ เพราะเจ้าหน้าที่ก็มิได้รับ การคุ้มครอง หรือยกเว้นความรับผิดชอบนอกเหนือไปจากบุคคลธรรมดา ถ้าการกระทำของ เจ้าหน้าที่เป็นการกระทำที่ฝ่าฝืนกฎหมาย และมีได้มีกฎหมายยกเว้นความผิด หรือยกเว้นโทษ หรือให้อำนาจที่จะกระทำได้ เจ้าหน้าที่ก็ต้องรับผิดชอบหรือรับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

ความเห็นที่ 2 เห็นว่าเจ้าหน้าที่มีอำนาจที่จะกระทำได้โดยยึดถือหลักเรื่องการชั่งน้ำหนักประโยชน์ กล่าวคือ ถ้าหากการฝ่าฝืนกฎหมายในส่วนที่ประโยชน์น้อยกว่า เพื่อคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย หรือประโยชน์ทางสังคมที่สูงกว่าก็กระทำได้

ส่วนในประเด็นที่ 2 กรณีที่ว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ศาลจะรับฟังหรือไม่นั้น

จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมาย แนวทางปฏิบัติของศาล และความเห็นทางวิชาการปรากฏว่าพยานหลักฐานที่ได้จากการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมนั้น ส่วนใหญ่เป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ยกเว้นในกรณีการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมโดยเจ้าหน้าที่หรือสายลับที่เข้าร่วมในการกระทำความผิดด้วย ซึ่งยังมีแนวความเห็นที่แตกต่างกันอยู่ ถ้ายึดถือแนวคิดที่ 1 ที่ว่าเจ้าหน้าที่ไม่มีอำนาจที่จะกระทำ พยานหลักฐานที่ได้มาก็จะมีชอบด้วยกฎหมาย แต่ถ้าหากยึดถือตามแนวคิดที่ 2 ก็ถือว่าเป็นพยานหลักฐานที่ชอบด้วยกฎหมาย

ส่วนในเรื่องการรับฟังของศาลนั้น ในปัจจุบันแนวปฏิบัติของศาลนั้นจะรับฟังพยานหลักฐานทุกชนิด หากรับฟังได้ชอบด้วยกฎหมาย ไม่ว่าจะได้มาด้วยวิธีการที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ซึ่งก็ยิ่งแตกต่างจากความเห็นของนักวิชาการบางกลุ่มที่เห็นว่า แนวปฏิบัติของศาลยังไม่ถูกต้องนัก กล่าวคือ ถ้าหากเป็นพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบแล้ว ศาลไม่ควรจะรับฟัง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัย (ภิญโญ ทองชัย, 2537: 148-149) ได้เสนอให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากบทสรุปดังกล่าวข้างต้นแล้วว่า มาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม เป็นวิธีการสืบสวนอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจะรวบรวมพยานหลักฐานยืนยันการกระทำความผิดผู้เกี่ยวข้อง และตัวการสำคัญ จากการศึกษาบทบัญญัติกำหนดที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าเป็นอำนาจที่พนักงานสืบสวนสามารถทำได้อยู่แล้ว แม้จะมีความเห็นทางวิชาการขัดแย้งกันอยู่บ้างในเรื่องเจ้าหน้าที่และสายลับที่อำพรางตัวเองเข้าไปร่วมในการกระทำความผิด แต่เห็นว่าเป็นการกระทำที่ปราศจากเจตนาในความหมายที่กฎหมายต้องการจะควบคุมคุ้มครอง และการกระทำของเจ้าหน้าที่ยังก่อให้เกิดประโยชน์ที่สูงกว่าแก่สังคมจึงไม่ควรจะมีความผิด หรือความชั่วที่จะต้องถูกลงโทษ ในแนวปฏิบัติของศาลก็ยอมรับว่าเจ้าหน้าที่สามารถกระทำได้อยู่แล้ว ผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ในส่วนการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับอำนาจ เจ้าพนักงานในการส่งมอบการควบคุมนั้น จากการศึกษาพบว่าบทบัญญัติกฎหมายที่มีอยู่ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมาย

วิธีพิจารณาความอาญา วิธีพิจารณาความแพ่ง กฎหมายอาญา กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด เปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ที่สามารถดำเนินการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมอยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายใด ๆ ขึ้นมารองรับอีก

2. ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการควบคุม จากการศึกษาพบว่ายังมิได้มีระเบียบปฏิบัติว่าด้วยการควบคุม ผู้เขียนจึงเสนอว่าควรจะมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งออกโดยอาศัยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด 2519 ขึ้นมาควบคุมการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ 3 ประการในการควบคุม กล่าวคือ

ประการที่ 1 เพื่อป้องกันการแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่

ประการที่ 2 เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือของวิธีการสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน

ประการที่ 3 เพื่อป้องกันการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

จึงเห็นว่าในระเบียบควรจะกำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่ง โดยประกอบด้วยผู้แทนจากกรมอัยการ กรมตำรวจ และสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแน ๆ ขึ้นมาทำหน้าที่กลั่นกรอง ควบคุม กำกับดูแล การส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมให้เป็นไปตามเจตนารมย์ที่แท้จริง

ชื่อโครงการวิจัย	การศึกษาปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง
ผู้วิจัย	ปราณีต ปิยสิรานนท์ ฝ่ายจิตวิทยา กองแพทย์ สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง ศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2538
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (ลักษณะ สาเหตุการเสพติด)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังเกี่ยวกับการใช้ยาเสพติดของเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด
2. เพื่อให้ทราบถึงภูมิหลังส่วนบุคคล สังคม และจิตวิทยาของเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติด

วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง จำนวน 200 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเพื่อการจำแนกประเภททางจิตวิทยา (ของฝ่ายจิตวิทยา กองการแพทย์) แบบสอบถามทางจิตวิทยาชนิดเติมประโยคให้สมบูรณ์ และแบบทดสอบเชาวน์ปัญญา Raven Progressive Matrices

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. กลุ่มเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติดที่ศึกษา ส่วนใหญ่เพิ่งต้องคดีเป็นครั้งแรก และเป็นผู้ต้องคดีมีเฮโรอีนไว้ในครอบครองฯ มากที่สุดถึง 3 ใน 4 คือร้อยละ 75
2. กลุ่มตัวอย่างบอกถึงเหตุจูงใจที่ใช้ยาเสพติดเป็นครั้งแรกว่า เป็นเพราะอยากลองถึงร้อยละ 56.82 รองลงไปคือ เพื่อนชวน (ร้อยละ 29.55)

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องการวิจัยเกี่ยวกับสาเหตุการเสพติดทั่วไป คือ อยากลองและเพื่อนชวน

3. เกี่ยวกับชนิดของยาเสพติดที่ใช้เสพเป็นครั้งแรก พบว่าร้อยละ 34.98 ใช้เฮโรอีน อันดับ 2 คือกัญชา (ร้อยละ 29.60) ตามด้วยกาวหรือสารระเหย (ร้อยละ 28.70) โดยมียาฆ่าเป็น อันดับ 4 คือ ร้อยละ 6.73

4. เกี่ยวกับชนิดของยาเสพติดที่ใช้อยู่ก่อนถูกจับกุมก็ได้ผลเช่นกัน คือ พบว่ามีการใช้ เฮโรอีนมากที่สุดถึงร้อยละ 42.14 รองลงไปคือกัญชาและสารระเหยตามลำดับ (ร้อยละ 27.89 และ 13.65) โดยพฤติกรรมการเสพยาของกลุ่มตัวอย่างมีดังนี้ คือร้อยละ 22.89 สูบเฮโรอีนผสม บุหรี่ ร้อยละ 18.96 สูบกัญชาผสมบุหรี่ ร้อยละ 15.13 ฉีดเฮโรอีนร้อยละ 14.67 ดมกาว ร้อยละ 10.61 สูบกัญชาจากบ้อง รองลงไปจากนี้คือ กินยาฆ่า ยานอนหลับ และยาเม็ดเม

จากผลการศึกษาทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ช่วยให้ทราบถึงภูมิหลังเกี่ยวกับการใช้ ยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาไว้ ส่วนใหญ่เป็นเด็กและเยาวชนที่ต้องคดีมีเฮโรอีนไว้ใน ครอบครัว เริ่มเสพยาเฮโรอีนมาตั้งแต่แรกที่ลองเสพยาเสพติดและใช้เฮโรอีนอยู่เรื่อยมา จนถูก จับกุม โดยเสพด้วยวิธีผสมบุหรี่ มีที่เสพโดยการฉีดอยู่ด้วยแต่มีจำนวนน้อยกว่า พอจะกล่าวได้ ว่าเด็กและเยาวชนของสถานพินิจฯ กลางที่เสพเฮโรอีนยังไม่ใช่วิธีติดยาอย่างรุนแรง (Hard-Core) เหมือนกับผู้ที่มีจิตใจเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งเป็นผู้เสพติด เฮโรอีนถึงร้อยละ 89 และในจำนวนนี้เสพโดยฉีดถึงร้อยละ 63 โดยการสูบมีเพียงร้อยละ 36 (สำนักงาน ป.ป.ส., 2537)

5. ภูมิหลังด้านครอบครัวนั้น พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับบิดามารดา เป็นครอบครัวแตกแยกเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาในครอบครัวที่พบส่วนใหญ่ คือ บิดามารดาไม่เข้า ใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และไม่ได้ให้เวลาและความสนใจกับบุตรเท่าที่ควร นอกจากนี้ ยังพบ ว่ามีคนในครอบครัวที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีโดยใช้ยาเสพติดอยู่ก่อน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพี่ รองลงไป เป็นบิดา โดยเสพเฮโรอีนเป็นส่วนใหญ่ รองลงไปเป็นกัญชา

6. ภูมิหลังทางด้านจิตวิทยานั้น พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีเขาวนปัญญาอยู่ในระดับ ปานกลาง และไม่พบปัญญาอ่อนไม่ว่าระดับใด ดังนั้นผู้ที่เสพยาเสพติดจึงพบได้ในคนทั่วไป ไม่ ว่าจะมีเขาวนปัญญาอยู่ในระดับใด

7. เกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็น การสูบบุหรี่ สูบเฮโรอีนผสมบุหรี่ และดื่มเบียร์, สุรา ตามลำดับ

8. ในเรื่องที่ใช้เวลาว่างเยาวชนมีปัญหา พบว่าร้อยละ 30.30 ของกลุ่มตัวอย่าง เลือก ที่จะปรึกษามารดา ที่เลือกปรึกษาบิดามีเพียงร้อยละ 19.39 ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มที่เลือก ปรึกษาเพื่อน คือ ร้อยละ 18.79 ผลการศึกษาในข้อนี้แสดงถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการ

ปรับปรุงบทบาทและท่าทีของบิดามารดากับบุตร โดยเฉพาะบิดาจะต้องมีส่วนในการอบรมเลี้ยงดูบุตรมากขึ้น ไม่ใช่มอบภาระเรื่องลูก ๆ ทั้งหมดไว้กับแม่ และควรประพฤติ ปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดี (Identification Figure) ให้ลูกชายวัยรุ่นสามารถเลียนแบบ (Identify) และขอคำปรึกษาได้ ดังนั้น ครอบครัวบำบัดจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหายาเสพติด หรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนอื่น ๆ ในเด็กและเยาวชน เพราะหากบิดามารดาสามารถปรับท่าที และสภาพครอบครัวให้เอื้ออำนวยต่อพัฒนาการของเด็กและวัยรุ่นแล้ว เด็กและเยาวชนของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางส่วนใหญ่ ก็ยังอยู่ในวิสัยที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ก็ให้คำตอบในทำนองเดียวกันว่า “คิดว่าตนเองมีข้อบกพร่องเพียงเล็กน้อย และน่าจะแก้ไขได้” แสดงถึงการพยากรณ์โรคที่ดี (Good Prognosis) ในการแก้ไขปัญหามติการของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ กลาง คือ ยังอยู่ในวิสัยที่จะปรับปรุงแก้ไขได้

ข้อเสนอแนะ

1. เพื่อให้การวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในเด็กและเยาวชนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรมีการศึกษาร่วมกับเด็กและเยาวชนผู้ต้องโทษคดียาเสพติดหลังจากได้รับการพิพากษาคดี และศึกษาปัจจัยทางจิตวิทยา ในตัวแปรด้านบุคลิกภาพของเด็กและเยาวชนที่ติดยาเสพติดต่อไปด้วย
2. เนื่องจากเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ยังเป็นกลุ่มที่เริ่มใช้ยาเสพติด (Drug User) เท่านั้น ยังมีใช้กลุ่มที่ติดยาเสพติดอย่างรุนแรง (Drug Addict) บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการบำบัดและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชน ทั้งในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ควรตระหนักในความจริงข้อนี้ และให้ความสำคัญแก่การกระทำทุกวิถีทางที่จะช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถเลิกใช้ยาเสพติดได้อย่างเด็ดขาด เสริมสร้างกำลังใจของเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็งไม่หวนกลับไปใช้ยาเสพติดอีก และรัฐต้องเร่งปราบปรามแหล่งผลิตจำหน่ายยาเสพติดอย่างเข้มงวด เพราะการอยู่อาศัยในแหล่งที่มีการจำหน่ายและเสพยาเสพติด มีส่วนสนับสนุนให้วัยรุ่นกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำอีก ซึ่งเป็นปัญหาอุปสรรคหนึ่งที่พบบ่อย ๆ เมื่อได้ทำการติดตามผลการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดของเด็กและเยาวชน

ชื่อโครงการวิจัย	การควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศ
ผู้วิจัย	ร.ต.ท. ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธ์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2538
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อต้องการทราบว่ากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในปัจจุบันมีอยู่อย่างไร มีช่องว่างของกฎหมายหรือไม่อย่างไร รวมทั้งกฎหมายดังกล่าวมีความผูกพันกับรัฐ และผลดีผลเสียอย่างไร ทั้งนี้จะศึกษาในภาพรวม เนื่องจากมาตรการทางกฎหมายในการแก้ปัญหา มีหลายมาตรการ
2. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้น และหามาตรการในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเอกสารโดยการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์แนวความคิดเกี่ยวกับหลักกฎหมายต่าง ๆ ในการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และแนวทางดำเนินการมาตรการของรัฐโดยได้กำหนดขอบเขต ศึกษาเฉพาะกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม อันได้แก่ อนุสัญญาระหว่างประเทศ ในที่นี้จะทำการศึกษาเฉพาะที่มีผลใช้บังคับในปัจจุบัน คือ อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ. 1972, อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971, อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 รวมทั้งผูกพันต่อรัฐภาคี ช่องว่างของกฎหมาย รวมทั้งกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้อง และมาตรการในการแก้ไข

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธ์ (2538: 141-145) ได้สรุปผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

1. หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เป็นรูปธรรมและบังคับใช้อย่างกว้างขวาง อยู่ในรูปของอนุสัญญาระหว่างประเทศ คืออนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ.1961 แก้ไขเพิ่มเติม ค.ศ.1972, อนุสัญญา

ว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1971 อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้า ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ.1988 ทั้งนี้ อนุสัญญาดังกล่าวข้างต้น ได้รวบรวมหลักเกณฑ์ซึ่งเกิดขึ้นตั้งแต่ในอดีต (ค.ศ. 1909) และมีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมมา ใช้บังคับ (อนุสัญญา 1988 มีผลบังคับใช้ วันที่ 11 พ.ย.1990) เราจะพบการพัฒนาหลัก กฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจากทาง ปฏิบัติของรัฐต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในปัญหาได้อย่างชัดเจน นับแต่การที่มีหลักเกณฑ์ระหว่างประเทศ ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1912 จนถึงปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าหลักกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีอยู่ใน อนุสัญญาที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งพัฒนาการอย่างเป็น รูปธรรมมากที่สุดเรื่องหนึ่งเมื่อคำนึงถึงประเทศภาคี ซึ่งมีกว่า 120 ประเทศ และมีองค์การสห ประชาชาติเป็นองค์กรในการดำเนินการ (มีประเทศภาคีกว่า 170 ประเทศ) หลักกฎหมายดัง กล่าวเป็นหลักการขั้นพื้นฐาน (General Obligation) ที่รัฐต้องปฏิบัติตาม

2. หลักเกณฑ์ในการควบคุมการใช้ยาเสพติด ประกอบด้วย ระบบการอนุญาตในการ ผลิต ใช้ ค้า จำหน่าย นำเข้า ส่งออก ขนส่ง, ระบบการประมาณการใช้และผลิตยาเสพติดใน รัฐ, ระบบการควบคุมการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ, ระบบการควบคุมสารเสพติดชนิดใหม่, ระบบการควบคุมฝิ่น โดยบทบัญญัติมีลักษณะเป็นการวางกรอบ เพื่อให้รัฐภาคีดำเนินการใน รายละเอียด หรือมี Safety Clause กำหนดไว้ การดำเนินการขึ้นอยู่กับรัฐภาคี และหลักเกณฑ์ ในการป้องกันการปราบปราม ได้แก่ การกำหนดการกระทำอันขัดต่ออนุสัญญาเป็นความผิด และกำหนดโทษ, การยึดอายัด และริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด, การส่งผู้ร้ายข้ามแดน, การโอนตัวนักโทษ, การโอนการพิจารณาคดี, ความร่วมมือทางอาญาระหว่างประเทศ, การปราบปรามยาเสพติดในเมืองท่า ทะเลหลวง และการใช้ระบบไปรษณีย์ในการกระทำผิด, การควบคุมการขนส่งยาเสพติดผิดกฎหมาย ซึ่งในการปฏิบัติถือเป็นหลักกฎหมายที่เป็นกรอบ ในการที่รัฐจะต้องปฏิบัติตาม โดยบทบัญญัตินี้ดังกล่าวต้องไม่ขัดกับกฎหมายภายในระบบ กฎหมายรัฐธรรมนูญหรือระบบการบริหารภายในรัฐ รวมทั้งมี Safety Clause อย่างอื่น การ ดำเนินการขึ้นอยู่กับรัฐภาคีที่จะให้ความร่วมมือในการดำเนินการ (Voluntary Cooperation) ปัจจุบัน หลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมยาเสพติดค่อนข้างจะครอบคลุม และเริ่มมีการที่จะ กำหนดรายละเอียดในการควบคุม ป้องกันปราบปรามมากขึ้น เช่น ที่พบในบัญญัติ เกี่ยวกับ การควบคุมการค้าและขนส่งยาเสพติดระหว่างประเทศ ในอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลัก ลอบค้ายาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 ปัจจุบันยาเสพติดที่เป็นวัตถุ ในการกระทำผิด จะเป็นยาเสพติดซึ่งเกิดจากการลักลอบกระทำผิดทั้งขบวนการนับแต่การผลิต

จำหน่าย และบริโภค การกระทำผิดโดยอาศัยการผลิต หรือจำหน่าย หรือบริโภคที่ถูกกฎหมาย บังหน้าแทบจะไม่พบในปัจจุบัน

3. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจอธิปไตย เป็นอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันปราบปราม การกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าวมีการกระทำในหลายรัฐต่อเนื่องกัน ทำให้มีความยากลำบากในการติดตามปราบปรามผู้กระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หากผู้บริหารของรัฐ หรือเจ้าหน้าที่ระดับสูงของรัฐร่วมเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด หรือมีการ ปกปิดช่วยเหลือผู้กระทำผิด (เช่น ประเทศในกลุ่มลาตินอเมริกา) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะเปิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยถือว่าความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดผิดกฎหมาย เป็นความผิดระหว่างประเทศ ซึ่งมีผลกระทบต่อนุษยชาติ ซึ่งผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษ แม้จะอยู่ในรัฐอื่น รัฐซึ่งผู้กระทำผิด ปรากฏตัวอยู่ต้องทำการส่งผู้ร้ายข้ามแดน หรือหากไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ต้องมีการ พิจารณาดำเนินคดี (aut dedere aut judicare) โดยพบหลักฐานจากการที่รัฐส่งบุคคลซึ่งมี สัญชาติของตนไปยังรัฐที่ร้องขอเพื่อดำเนินคดีในรัฐที่ร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือโดยการทำ ข้อตกลงพหุภาคี หรือข้อตกลงระดับภูมิภาค เช่น อาเซียน (ASEAN), ประชาคมยุโรป (ECC) and INTERPOL หรือโดยการประสานงานระหว่างหน่วยปฏิบัติของแต่ละประเทศ หรือข้อตกลงใน การใช้กฎหมายอาญาร่วมกันในบางประเทศของยุโรปโดยไม่ต้องมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่ง แสดงให้เห็นถึงความต้องการของรัฐต่าง ๆ ซึ่งความตั้งใจในการแก้ไขปัญหาก็จะขยายอำนาจ ของรัฐเหนือการกระทำผิดเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ซึ่งในปัจจุบันมีความพยายามที่จะผลักดันให้มีการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด แม้จะอยู่ในรัฐอื่นก็ตาม เห็นได้จากการประชุมพิจารณา ร่างธรรมนูญว่าด้วยการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ วันที่ 3-13 เมษายน 1995 ที่นิวยอร์ค โดยองค์การสหประชาชาติ

4. องค์กรในการควบคุมการปฏิบัติตามอนุสัญญา คือ คณะกรรมการยาเสพติด ระหว่างประเทศ -INCB และคณะกรรมการยาเสพติด -CND มีลักษณะเป็นองค์กรเพื่อความ ร่วมมือ ไม่มีอำนาจในการบังคับรัฐภาคี อย่างไรก็ตาม เนื่องจากคณะกรรมการฯ และ คณะกรรมการฯ เป็นองค์กรภายใต้การดำเนินการของคณะมนตรีฯ ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งมีภาคีประเทศกว่า 150 ประเทศ มติดังกล่าวจึงอาจมีผลบังคับทางศีลธรรมและการเมืองซึ่ง จะมากขึ้นอยู่กับความรุนแรงและผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ระหว่างปี ค.ศ. 1971 ถึงปี ค.ศ. 1985 จะมีแรงกดดันเกี่ยวกับการแก้ไขหลักกฎหมายในการปราบปรามการกระทำผิด (กำหนดความผิดเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำผิด การกระทำที่เป็นองค์กร การให้การสนับสนุน

การป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน การขยายเขตอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย) นำสู่การร่างอนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 และในปัจจุบันองค์การเหล่านี้ ได้ร่วมกับองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ในการผลักดันให้มีมาตรการในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน อันนำสู่การแก้ไขหลักกฎหมายเกี่ยวกับการเงินของสวิสเซอร์แลนด์ ยุโรป และหมู่เกาะแคริบเบียน เป็นต้น

5. แนวคิดในการร่วมมือควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดระหว่างประเทศ ซึ่งมีแรงผลักดันส่วนใหญ่จากประเทศสหรัฐอเมริกาและยุโรป (ECC) ที่ จะให้มีการพัฒนากฎหมายภายในเกี่ยวกับยาเสพติดกลุ่มของแต่ละประเทศให้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน ได้สร้างแรงกดดันต่อประเทศอื่นก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างมาก เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินต่อสวิสเซอร์แลนด์ และประเทศในหมู่เกาะแคริบเบียน การปราบปรามการผลิตยาเสพติดในสามเหลี่ยมทองคำ และอเมริกากลาง การส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งเป็นคนสัญชาติของประเทศซึ่งถูกร้องขอ การรับฟังพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศที่มีระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน การกำหนดโทษเกี่ยวกับการค้าและจำหน่ายยาเสพติดที่รุนแรง และมีมาตรการหลังการพ้นโทษเพื่อควบคุมผู้กระทำผิด ซึ่งก่อให้เกิดความกดดันทางการเมืองระหว่างประเทศที่รัฐซึ่งเป็นเป้าหมายต้องปฏิบัติตาม

6. เนื่องจากหลักกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุม ป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในรูปของสนธิสัญญาซึ่งมีผลผูกพันเฉพาะรัฐภาคี ไม่มีผลบังคับกับนอก รัฐภาคีอนุสัญญา หรือในส่วนที่เป็นข้อสงวนซึ่งรัฐภาคีได้สงวนไว้ที่จะไม่ผูกพันในพันธกรณีดังกล่าว มีข้อสังเกตว่าสังคมระหว่างประเทศในปัจจุบันซึ่งมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดการดำเนินการของรัฐในสังคมระหว่างประเทศจึงต้องอยู่ในสายตาของรัฐอื่น รัฐที่ไม่ยอมรับในหลักกฎหมายซึ่งรัฐส่วนใหญ่ยอมรับจึงต้องปฏิบัติตาม หรือมีความกดดันจากรัฐส่วนใหญ่ให้รัฐดังกล่าวมีความจำเป็นในการบังคับใช้ เช่น หลักเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน การป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน การขยายเขตอำนาจอธิปไตยของรัฐเหนือการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แม้หลักกฎหมายดังกล่าวจะอยู่ในรูปสนธิสัญญาก็ตาม หลักกำหนดดังกล่าวก็จะเป็นเสมือนกรอบให้รัฐซึ่งมิได้เป็นภาคีปฏิบัติตาม และอาจจะพัฒนาเป็นกฎหมายจารีตประเพณีได้ หากได้รับการยอมรับโดยทั่วไปจากรัฐอื่น ๆ

7. การดำเนินการของประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศในกลุ่มประเทศสามเหลี่ยมทองคำ อันมีแรงกดดันทางการเมืองระหว่างประเทศให้ดำเนินการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับ

ยาเสพติด รวมทั้งได้รับความช่วยเหลือจากประเทศต่าง ๆ ในการดำเนินการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในการอนุวัติการตามอนุสัญญาฯ มีความต่อเนื่องโดยตลอด นอกจากนี้ยังให้ความร่วมมือในการควบคุม ป้องกันปราบปรามด้วยดี แม้จะมีช่องว่างของกฎหมาย อย่างไรก็ตามปัจจุบันประเทศไทยได้รับแรงกดดันระหว่างประเทศในการที่จะเพิ่มมาตรการเกี่ยวกับการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน การกำหนดความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน และการสนับสนุนการกระทำผิด ซึ่งประเทศไทยได้มีการนำเสนอร่างกฎหมายดังกล่าวเข้าสู่การพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎรเพื่อดำเนินการพิจารณา รวมทั้ง พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 พ.ร.บ. มาตรการในการปราบปรามการผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ซึ่งได้ประกาศใช้บังคับแล้ว สำหรับการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยถือว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย

ณรงค์ฤทธิ์ วาพันธุ์ (2538: 145-147) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การรณรงค์ให้รัฐต่าง ๆ ดำเนินการกำหนดการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งมีความแตกต่างกันให้เป็นรูปแบบเดียวกัน เพื่อประสิทธิภาพในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิดโดยเฉพาะการกำหนดลักษณะของการกระทำผิดเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำผิด การสนับสนุนการกระทำผิด การกระทำผิดเป็นองค์การ การฟอกเงิน การกระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกันระหว่างประเทศ รวมทั้งกำหนดมาตรการในการควบคุมการขนส่งยาเสพติดระหว่างประเทศ จะพบว่าในปัจจุบันมีความพยายามที่จะดำเนินการร่วมมือระหว่างประเทศ ในการป้องกันปราบปรามการฟอกเงิน โดยเฉพาะกลุ่มประเทศที่เป็นแหล่งฟอกเงินที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข เช่น กลุ่มประเทศยุโรปตะวันออก (โปแลนด์ ยูโกสลาเวีย ฟินแลนด์) อเมริกาใต้ หมู่เกาะแคริบเบียน เป็นต้น

2. กำหนดให้ใช้หลักอำนาจศาลสากล (Universal Jurisdiction) ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อมิให้เป็นอุปสรรคในการป้องกันปราบปรามการกระทำผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับขนส่งยาเสพติดผิดกฎหมาย การฟอกเงิน การสมคบกันกระทำผิด การกระทำผิดเป็นองค์การ

3. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างประเทศ ทั้งระดับทวิภาคี และพหุภาคีในการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงอันตรายของยาเสพติด อันเป็นหน้าที่ที่ทุกรัฐต้องร่วมมือกันในการปราบปราม โดยมีการ

บัญญัติกฎหมายภายในรองรับในการดำเนินการ ทั้งนี้จากอดีตจะพบว่าการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะได้ผล เมื่อมีความร่วมมือระหว่างประเทศไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือทางอาญาหรือการช่วยเหลือประสานงานในการปราบปรามการกระทำผิด เป็นต้น

4. จัดตั้งศาลพิเศษ เพื่อพิจารณาการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะ ทั้งนี้เนื่องจากการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเกิดขึ้นต่อเนื่องกันหลายรัฐ และผลของการกระทำผิดกระทบต่อหลายรัฐ ไม่สะดวกต่อการรวมหลักฐาน โดยอาจให้อยู่ภายใต้การดำเนินการของสหประชาชาติ และคณะผู้พิพากษามาจากตัวแทนของรัฐภาคี โดยการแต่งตั้งของคณะมนตรีฯ ในการลงโทษอาจจะต้องจัดให้มีการลงโทษในรัฐ ซึ่งบุคคลดังกล่าวมีสัญชาติหรือภูมิลำเนาหรือมีถิ่นที่อยู่และต้องได้รับความยินยอมจากรัฐซึ่งผู้ต้องหาสัญชาติอยู่

5. ประเทศไทย ซึ่งมีมาตรการในการควบคุม ป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หลายมาตรการ อย่างไรก็ตามจากการศึกษาแล้ว ควรมีมาตรการในการแก้ไข ปัญหาเพิ่มเติมดังนี้

5.1 ควรจัดให้มีหน่วยงานเฉพาะในการประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ เกี่ยวกับการควบคุมและป้องกันปราบปรามยาเสพติด ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานในการดำเนินการควบคุมป้องกันปราบปรามของประเทศไทยมีหลายหน่วยงาน และมีความชำนาญในเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เกี่ยวกับแนวชายแดน จะมีตำรวจตระเวนชายแดน ทหาร ศุลกากร เจ้าหน้าที่ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งหากมีการประสานงานระหว่างหน่วยงานดังกล่าวแล้ว ย่อมจะทำให้ประสิทธิภาพในการดำเนินการมีมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถเป็นหน่วยงานที่ประสานกับสำนักงานอัยการ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานกลางตาม พ.ร.บ.ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 โดยหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นนี้จะต้องมีเครื่องมือในการประสานงานที่รวดเร็ว มีข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดที่ดีพอ ซึ่งอาจจะจัดให้เป็นหน่วยงานที่อยู่กับ ป.ป.ส.ก็ได้

5.2 ดำเนินการสนับสนุนเกี่ยวกับการปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้มากขึ้น โดยเฉพาะเกี่ยวกับเงินทุนในการสืบสวนจับกุมผู้กระทำผิด ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปของรางวัลการจับยาเสพติด หรือเงินทุนพิเศษ โดยกระจายตามสถานีตำรวจท้องที่ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันเงินดังกล่าวจ่ายตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยเงินสนับสนุนเงินรางวัลจับยาเสพติด พ.ศ. 2527 มีจำนวนน้อย

5.3 ส่งเสริมมาตรการในการควบคุม และป้องกันการใช้ยาเสพติดผิดกฎหมาย เช่น การปลูกพืชทดแทนในภาคเหนือ การส่งเสริมอาชีพทดแทน การรณรงค์ให้เห็นโทษของยาเสพติดและโดยเฉพาะในแนวชายแดนต้องมีการประสานงานกับประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อป้องกัน

การใช้แนวพรมแดนเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชเสพติด หรือใช้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการส่งออก นอกจากนี้ควรให้การสนับสนุนองค์กรเกี่ยวกับการฟื้นฟู และกลับเข้าสู่สังคมของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะผู้เสพ

5.4 รณรงค์โดยผ่านองค์กรและสื่อต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบถึงอันตรายและวิธีการป้องกันยาเสพติด

เราอาจจะไม่สามารถกำจัดยาเสพติดผิดกฎหมายได้หมด แต่ทั้งนี้รัฐภาคีต้องดำเนินการเท่าที่จำเป็นเพื่อกำจัดยาเสพติดผิดกฎหมายให้น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้

ชื่อโครงการวิจัย	การประเมินผลการควบคุม ป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของ ของวัฏธุเสพติด (ยาม้า)
ผู้วิจัย	ยุพา วงศ์ไชย และคณะ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2538
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (การประเมินผล ยาม้า)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อประเมินศึกษาแนวโน้มของการแพร่ระบาด และผลกระทบโดยตรงจากการใช้
วัฏธุเสพติด (เฉพาะยาม้า)
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของส่วนราชการในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับการควบคุม ป้องกัน และแก้ไขปัญหการแพร่ระบาดของวัฏธุเสพติด (เฉพาะยาม้า) ใน
ทางที่ผิดในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) และครั้งแรกของ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2536)
3. เพื่อแสวงหาแนวทางในการประสานงานระหว่างส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรง
และทางอ้อม
4. เพื่อกำหนดวิธีการและมาตรการลดปัญหาการใช้วัฏธุเสพติด (เฉพาะยาม้า) ใน
ทางที่ผิดรวมถึงมาตรการปราบปรามขั้นเด็ดขาด

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยกล่าวว่าได้ประเมินผลโดยอาศัยข้อมูลโดยเก็บรวบรวมดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเอกสาร (Documentary study) โดยศึกษาประเมินข้อมูลจากเอกสาร
แผนงาน โครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด และยาม้า พ.ศ. 2530-2539 ผลการปฏิบัติงานตาม
แผนด้านการสาธารณสุขในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (2530-2534) และ
ช่วงเวลาครึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (2535-2536)
2. การเก็บข้อมูลสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาข้อมูลสนามจากประชากรกลุ่ม
ตัวอย่าง 3 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ 1) กลุ่มผู้เสพ ผู้ค้า กลุ่มผู้เสี่ยง และกลุ่มบำบัด 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน
ในส่วนที่เกี่ยวข้องและ 3) ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ

3. พื้นที่ที่เก็บข้อมูล ได้แก่ จังหวัดต่าง ๆ ที่มีสถิติการแพร่ระบาดของยาเสพติดในอัตราที่สูงดังนี้

ส่วนกลาง : กรุงเทพมหานคร

ภาคกลาง : ปทุมธานี เพชรบุรี สุพรรณบุรี และสมุทรสาคร

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ : ขอนแก่น อุบลราชธานี

ภาคเหนือ : นครสวรรค์

ภาคใต้ : สถิติการแพร่ระบาดไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับภาคอื่น ๆ ดังนั้น

จึงเลือกเก็บในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลาง คือ สุราษฎร์ธานี

นอกจากนี้ ยังมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ มากมาย เช่น โดยวิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก การใช้แบบสอบถาม การสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างหลากหลายมาก

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ข้อสรุปผลการประเมินมีรายละเอียดมาก แต่พอสรุปเฉพาะที่สำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. แนวโน้มการแพร่ระบาดของยาเสพติดมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

2. แผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2530-2534 มีรัฐบาลให้ความสนใจในยาเสพติดทุกประเภท และมีเป้าหมายการป้องกันและปราบปรามทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

ด้านการป้องกัน เน้นมาตรการการศึกษา การรณรงค์เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน การพัฒนาเยาวชน โดยส่งเสริมกิจกรรมการเลือก เพื่อขจัดอุปสงค์ของยาเสพติด

ด้านการปราบปราม เน้นพัฒนาระบบเสริมประสิทธิภาพในการปราบปราม เช่น การพัฒนาระบบข่าว พัฒนาความรู้ของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนแก้ไขกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย

ด้านการบำบัดรักษา ได้จำแนกผู้ติดยาเป็น 3 ประเภท คือ กลุ่มสนใจ กลุ่มต้องโทษ และผู้ที่ต้องสงสัย มีแนวทางพัฒนาระบบการดำเนินการรักษา พัฒนาเทคโนโลยีในการบำบัด และการพัฒนานุเคราะห์

การควบคุมพืชเสพติด เน้นพืชหลักการลดเฮโรอีน โดยการพัฒนาชนบทพื้นที่ราบสูง การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวเขาที่เกี่ยวข้องกับการผลิตฝิ่นเพื่อลดเฮโรอีน

3. แผนการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539

มีแผนการป้องกันและปราบปรามที่เน้นกรณียาเสพติดโดยเฉพาะอย่างชัดเจน มีการใช้แผนเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานชัดเจน

มีเป้าหมายดำเนินการ 4 กลุ่มเป้าหมาย คือ กลุ่มในสถานศึกษา กลุ่มในชุมชน กลุ่มในสถานประกอบการและกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ การบำบัดรักษามุ่งขยายไปสู่ภูมิภาคมากขึ้น มีแนวทางดำเนินการโดยให้ความสำคัญกับการมีแนวร่วมป้องกันยาเสพติด และองค์กรประชาชนมีการเน้นการปราบปรามแหล่งผลิต ผู้ค้าผู้จำหน่ายมากกว่าเดิมที่เน้นผู้เสพและผู้ครอบครอง

1. การประเมินผลการดำเนินการตามแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2530-2534

ผลการประเมินโดยสรุป คือพบว่าในด้านการป้องกันไม่สามารถประเมินประสิทธิภาพได้และการดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิผลเมื่อพิจารณาในประเด็นของจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่เพิ่มขึ้นทุกปี ส่วนการปราบปรามและการบำบัดรักษานั้น ผู้วิจัยสรุป (หน้า 90) ว่า “เป็นไปโดยมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล” ซึ่งที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกำหนดเป้าหมายในแผนต่ำเกินไป แต่ผู้วิจัยก็ได้กล่าวว่าการประเมินผลดังกล่าวมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น (1) แผนไม่ได้จำแนกเป้าหมายยาเสพติดแต่ละประเภทโดยเฉพาะยาบ้าไว้ชัดเจน (2) การประเมินย้อนหลัง 5 ปี ไม่สามารถสืบข้อมูลย้อนหลังได้ มีข้อมูลสูญหาย หรือไม่ได้แยกแยะชัดเจน (3) ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินต้องอาศัยจากรายงานประจำปี สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นภาพรวมขาดรายละเอียด และ (4) การประเมินมีลักษณะเป็นการตรวจสอบเชิงปริมาณ ไม่สามารถประเมินเชิงคุณภาพได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสรุปว่าตั้งแต่ปี พ.ศ. 2534 ความพยายามในการป้องกันปัญหายาบ้ามุ่งไปยังกลุ่มแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มแรงงานขนส่งทั้ง ๆ ในเวลานั้น การแพร่ระบาดของยาบ้ามีทั้งในกลุ่มนักเรียน กลุ่มแรงงานเกษตรกร ประมง และผู้ค้าแร่แล้ว แสดงว่าความพยายามไม่ทันกับปัญหาการแพร่ระบาด

2. การประเมินผลการปฏิบัติงานด้านยาบ้าครึ่งแผนของแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539

การประเมินผลครึ่งแผนช่วงนี้ ผู้วิจัยได้สร้างเกณฑ์ในการประเมินผลด้านการป้องกันและบำบัดรักษา แต่ด้านการปราบปรามนั้นยังมีอุปสรรคในด้านข้อมูลที่ไม่เปิดเผยและไม่ได้บันทึกเป็นหลักฐาน จึงใช้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบด้านการปราบปรามเป็นการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพ (ไม่ใช่การสำรวจตัวอย่าง) และข้อมูลจากเอกสาร (น.179)

เนื่องจากตามแผนได้กำหนดนโยบายป้องกันโดยเน้นกลุ่มเยาวชนในระบบโรงเรียนและกลุ่มเยาวชนนอกระบบโรงเรียน กลุ่มประชาชนในสถานประกอบการและกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ ผู้วิจัยดำเนินการประเมินโดยเก็บภาพรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 2

กลุ่ม คือ (1) ผู้เสพ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มบำบัด และ (2) ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ เยาวชนนอกสถานศึกษา และประชากรวัยทำงาน

ผลดำเนินงานป้องกันยาบ้าโดยรวมได้ก่อให้เกิดประชาชนร้อยละ 90 ได้รับรู้ข่าวสารด้านการป้องกัน จึงน่าพอใจ และส่วนใหญ่ร้อยละ 67.2 ได้รับรู้ผ่านทางโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 10.3 ได้จากสื่อสิ่งพิมพ์ และร้อยละ 5.3 ได้จากสื่อบุคคล

สำหรับการประเมินด้านการปราบปรามนั้น เป็นการประเมินผลโดยการวิเคราะห์จากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้รับผิดชอบการดำเนินงาน (หน้า 95) ข้อมูลลักษณะนี้จึงไม่ได้ให้คำตอบแท้จริงของผลการประเมิน เพราะข้อมูลปราบปรามส่วนใหญ่ไม่เปิดเผยและหลายกรณีไม่มีการบันทึกเป็นหลักฐาน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากข้อมูลทางคดี พบว่าการจับกุมผู้ต้องหาคดียาบ้าได้ผู้ต้องหาเป็นจำนวนมากขึ้น แต่นักกของกลางไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ต้องหาที่ถูกจับ (หน้า 122-124) นอกจากนี้ แม้ว่าในช่วงปี พ.ศ. 2535-2537 มีการตรวจสอบทรัพย์สินเพิ่มขึ้นจาก 8 ราย เป็น 12 ราย มูลค่าทรัพย์สินที่อายัดชั่วคราวเพิ่มจาก 68 ล้านบาท เป็น 91 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นจำนวนน้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนคดีสำคัญ ๆ ดังนั้น เป้าหมายที่จะดำเนินการตามมาตรการทางกฎหมายสมคบและวิบัติทรัพย์สินได้ทุกคดี จึงยากที่จะบรรลุ

ส่วนด้านการบำบัดรักษานั้น ตามแผนมีเจตนาที่จะไว้กับยาเสพติดโดยรวมและโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มอนุพันธ์และการฟื้นฟูสภาพผู้ติดเฮโรอีนมากกว่าผู้ติดยาบ้า การประเมินผลการบำบัดฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาบ้ากระทำได้เพียงประเมินโดยตัวเลขผู้เข้ารับการบำบัดรักษาเพิ่มขึ้น และมีสถานพยาบาลให้บริการมากขึ้น แต่ขาดการประเมินเชิงคุณภาพว่าผู้ป่วยได้หายจากการเสพติดจริงหรือไม่

จากผลการสำรวจผู้ติดยาบ้า 105 คน พบว่าร้อยละ 94.3 พอใจในบริการที่ได้รับการบำบัดรักษา ร้อยละ 31 ของกลุ่มผู้เคยบำบัดมากกว่า 1 ครั้ง ให้เหตุผลสำคัญของการย้ายการรับบริการเพราะทางไกลและไม่สะดวก ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 60) พอใจกับคำรักษาพยาบาล แต่ร้อยละ 19.0 กล่าวว่าไม่ควรเก็บคำรักษาพยาบาล ประมาณครึ่งหนึ่งของผู้มารับการบำบัดทราบสถานที่พยาบาลจากเพื่อน อีกครึ่งหนึ่งทราบจากญาติและเจ้าหน้าที่ แต่ไม่มีผู้ใดทราบจากสื่อมวลชน

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยโดยรวมว่า "โดยส่วนใหญ่แล้ว กล่าวได้ว่าประสิทธิผลและประสิทธิภาพการดำเนินงานตามเป้าหมายได้บรรลุผลสำเร็จด้วยดีและสม่ำเสมอ แต่ขณะเดียวกันแนวโน้มของปัญหายาบ้าก็เพิ่มขึ้นมากเช่นกัน" (หน้า 134) ผู้วิจัยได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์นี้อาจเป็นเพราะ (1) การประเมินผลสำเร็จตามเป้าหมาย เพราะการตั้งเป้าหมาย

ยังห่างไกล ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพกับสภาพปัญหาที่มีอยู่จริงในปัจจุบัน (2) รัฐยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาฆ่าและปัญหาอื่น ๆ ในสังคมอย่างเพียงพอจนสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และความก้าวหน้าทางวัตถุจนเกิดผลลบตามมา และ (3) กลยุทธ์ที่ดำเนินการ (เช่น การสร้างความรู้และทักษะ) อาจจะยังไม่มีพลังพอในการหยุดการขยายตัวของปัญหา หรืออาจมีกลยุทธ์เหมาะสมแต่เพราะความบกพร่องในการดำเนินงาน

สำหรับผลการสัมภาษณ์ผู้บริหาร พบว่าให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัวและโรงเรียนในการให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับยาเสพติด และเห็นว่าการป้องกันยาฆ่าควรเน้นกลุ่มเสี่ยง เช่น ผู้ใช้แรงงานทั้งภาคอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม กลุ่มนักเรียน เยาวชน การแก้ปัญหายาฆ่าต้องให้ความสำคัญทั้งวงจรการผลิต การค้า การระบาด การจับกุมและการบำบัดรักษา เน้นการทำงานเชิงรุก และใช้วิธีการจริงจัง มีบทกฎหมายลงโทษหนักกว่าปัจจุบัน

สำหรับอุปสรรคการดำเนินการนั้น ผู้บริหารมีความเห็นสอดคล้องว่ามีปัญหาด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (หน้า 184) งบประมาณและบุคลากรไม่เพียงพอ และการขาดการสนับสนุนจากสังคมในเรื่องการป้องกันจากคนในครอบครัวเอง นอกจากนั้น การประสานงานระหว่างองค์กรไม่เพียงพอ การรณรงค์ให้ประชาชนเห็นตระหนักในปัญหาทำไม่ได้ผล การใช้มาตรการทางด้านกฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีกฎหมายที่ใช้ในเรื่องนี้เป็นจำนวนมาก และนอกจากนั้น ความสนใจของรัฐบาลและประชาชนมีเป็นครั้งคราว ข้อสังเกตที่สำคัญคือ ผู้ให้สัมภาษณ์จะให้ความเห็นว่าปัญหานี้แก้ไขไม่ได้ เพราะอุปสรรคที่มาจากหน่วยงานอื่น และมีความเห็นว่าบทบาทหลักของการรับผิดชอบนี้มีใช่ขององค์กรตนเท่านั้น แต่เป็นขององค์กรอื่น ๆ ด้วย

3. การประเมินผลตามกำหนด ตามมาตรการทางกฎหมายและข้อบังคับ โดยสรุปคณะผู้วิจัยคิดว่านอกเหนือจากกฎหมายมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และ พ.ร.บ. ความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. 2535 แล้ว ควรมีกฎหมายเกี่ยวกับการฟอกเงินจะยิ่งครบถ้วนทันสมัยมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ก็มีข้อควรพิจารณาคือ

3.1 ผู้ผลิตและจำหน่ายตามกฎหมายมีความหมายกว้างมาก จนบางครั้งอาจกระทบสิทธิส่วนบุคคล เจ้าหน้าที่จึงควรเน้นจัดการผู้ผลิตและจำหน่ายรายใหญ่

3.2 การลงโทษผู้ผลิตและจำหน่าย ควรนำประโยชน์ได้เสียในทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาเป็นหลักในการกำหนดโทษ

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะดังต่อไปนี้ (หน้า 186-190)

1. นโยบายเร่งด่วน

1.1 พิจารณาทบทวน ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาฆ่าเพื่อให้มีผลต่อการควบคุมสารเคมี ดั้งเดิม การปราบปราม ป้องกันปัญหายาฆ่า ตลอดจนให้สามารถกำหนดกลไกในการตรวจสอบทุกขั้นตอน

1.1.1 ควรเพิ่มโทษปรับในกฎหมายให้มากขึ้น เพื่อเป็นการขุดเซความเสียหายของสังคมและรัฐในสิ่งที่ผู้กระทำความผิดได้ก่อขึ้นในการดำเนินการต่าง ๆ อันเกี่ยวกับการปราบปรามและการฟื้นฟูรักษา โดยอาจถือเอาโทษปรับตามกฎหมายปัจจุบันเป็นโทษขั้นต่ำและเพิ่มขึ้นตามมูลค่าของ “ยาฆ่า” ที่จับได้เช่น จับได้ 100,000 เม็ด มูลค่าทางเศรษฐกิจ 5 ล้านบาท ก็ให้ปรับเป็น 2 เท่า หรือ 3 เท่าของมูลค่ายาม้างดังกล่าว

1.1.2 ควรทบทวนว่าในปัจจุบันได้มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายเกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปราบปราม เช่น กฎหมายแรงงาน เป็นต้น

1.1.3 ควรมีกฎหมายที่ระบุให้กลุ่มผู้ใกล้ชิดเด็กและเยาวชน เช่น บิดามารดา ครู หรือผู้ประกอบอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนแจ้งแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดำเนินการกับเด็ก เมื่อทราบหรือสงสัยว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดยาเสพติด เพื่อป้องกันปัญหาของสังคมส่วนรวม

1.1.4 ควรมีกฎหมายในการคุ้มครองพยานหรือผู้ให้เบาะแสของข่าวเมื่อมีการรายงานเกี่ยวกับการผลิตยาฆ่า หรือขายยาฆ่าในจำนวนมาก เพื่อประชาชนจะกล้าเสี่ยงที่จะแจ้งให้เจ้าหน้าที่บ้านเมืองปราบปราม โดยผู้แจ้งไม่ได้รับอันตราย เพราะปัญหาอิทธิพลในสังคมไทยยังดำรงอยู่อย่างเห็นได้ชัด

1.1.5 ควรมี “ศาลยาเสพติด” แยกจากศาลปัจจุบัน โดยจะทำให้การพิจารณาคดียาฆ่าได้รับประโยชน์ในด้านการพิจารณาอย่างรวดเร็วและได้ผลทันต่อเหตุการณ์

1.2 รัฐบาลไทยควรเจรจากับประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศจีน ขอความร่วมมือสกัดกั้นสารเคมีดั้งเดิมที่ลักลอบเข้ามาในประเทศไทย

1.3 ควรกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมปริมาณสารเคมีดั้งเดิมเท่านั้น

1.4 กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาซึ่งอยู่ในพื้นที่และซึ่งมีเด็กนักเรียนที่เสพยาฆ่า และหน่วยงานให้มีการตรวจสอบสถานะบุคคลก่อนที่จะเข้าศึกษาหรือเริ่มทำงาน ทั้งนี้โดยมีเงื่อนไขว่า

จะต้องไม่นำผลของการตรวจเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจในการเข้าศึกษาหรือทำงานของบุคคลนั้น ๆ เพียงแต่ให้ไปบำบัดรักษาเสียก่อนเท่านั้นโดยให้ถือว่าเป็นการกระตุ้นเด็กนักเรียนและประชาชนตระหนักว่ายาม้าเป็นสิ่งอันตราย

1.5 ให้สถานศึกษาควบคุมโดยออกกฎระเบียบ กำหนดแนวทางหรือสังเกตพฤติกรรมในช่วงใกล้สอบโดยสืบเสาะจากครูประจำชั้นหรือผู้ดูแลนักเรียนอย่างเข้มงวดกวดขัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนซึ่งมีสิ่งบอกเหตุว่านักเรียนเสพยาบ้า

1.6 ควรเสนอให้มีการกำหนดนโยบายป้องกันปราบปรามยาบ้าไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8

1.7 รัฐบาลควรเสนอองค์การสหประชาชาติให้พิจารณาเรื่องยาบ้าเป็นประเด็นที่จะดำเนินการแก้ไขร่วมกันในระดับภูมิภาคและระดับนานาชาติเช่นปัญหาสากลอื่น ๆ

2. กลไกในการบริหารและการจัดการ

2.1 ควรจัดตั้งหน่วยงานกลางที่ดูแลรับผิดชอบประสานงานเกี่ยวกับเรื่องยาบ้า โดยเฉพาะ เช่นเดียวกับการให้ความสำคัญแก่ปัญหาสังคมที่สำคัญอื่น ๆ เช่น โรคเอดส์ พร้อมกับให้มีหน่วยงานสาขากระจายไปตามจังหวัดต่างๆ อย่างทั่วถึง และดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมิใช่กระตือรือร้นเป็นครั้งคราวเช่นปัจจุบัน

ประเด็นหลักที่พยายามเสนอ คือ ให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่มีหน้าที่โดยตรงเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดควรจะมาร่วมกันทำนโยบายร่วม หาแผนกลยุทธ์ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพของการป้องกันและปราบปรามและหานโยบายด้านการแก้ไขผู้ติดยาเสพติดด้วย เพื่อให้ปัญหาจบสิ้นอย่างจริงจัง

2.2 สร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐและเอกชนที่ปฏิบัติงานในด้านการศึกษา การสาธารณสุข การปกครอง การพัฒนาชุมชน การศาสนา แรงงานสัมพันธ์ และสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน เพื่อทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลในการเผยแพร่ความรู้ด้านการป้องกันยาบ้า เข้าใจวัตถุประสงค์ของการปราบปรามพิษภัยของยาบ้า และกวดขันตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานอยู่เสมอ ก็จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดประสิทธิผลอย่างเต็มที่

2.3 สำนักงาน ป.ป.ส. ควรมีตำแหน่งนักสังคมสงเคราะห์ชุมชนของสำนักงาน ป.ป.ส. เอง โดยในรายละเอียดจำเป็นต้องแยกแยะบทบาทการป้องกันและปราบปรามออกจากกัน นักสังคมสงเคราะห์ชุมชน ควรทำงานด้านป้องกัน การรวมกลุ่มพลัง กลุ่มทางด้านแรงงาน แต่ต้องไม่ใช่สายลับของหน่วยการข่าวเพื่อภารกิจปราบปราม (ตามข้อเสนอแนะนี้ไม่ประสงค์ให้สำนักงาน ป.ป.ส. ไปฝากงานด้านนี้ให้กรมพัฒนาชุมชน เพราะงานยาบ้าหรือยาเสพติดมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ ต้องใช้ความรู้ความสามารถกว้างขวาง ทั้งด้านกฎหมาย จิตวิทยา และ

พฤติกรรมของกลุ่ม แม้ว่าจำเป็นต้องมีกิจกรรมด้านอาชีพและรายได้ของประชาชน แต่ต้องสามารถเชื่อมโยงมาสู่ทักษะและพฤติกรรมต่อยาเสพติด)

3. ด้านการปฏิบัติงาน

3.1 มาตรการป้องกัน

3.1.1 รณรงค์เผยแพร่ความรู้ทางสื่อต่าง ๆ ให้มากขึ้นกว่าปัจจุบัน โดยมุ่งที่ต้นเหตุแห่งปัญหาที่แท้จริง สื่อที่ใช้ในปัจจุบันจะเหมือนกันทุกกลุ่มเป้าหมายทำให้ไม่ได้ผล จึงควรพิจารณาใช้สื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม

- การรณรงค์โดยสื่อต่าง ๆ มีค่าใช้จ่ายสูง ควรร่วมมือกับหน่วยงานเอกชน ช่วยแบ่งงานภาระในการผลิตและเผยแพร่ สร้างค่านิยมใหม่มิให้ประชาชนเชื่อถือในเรื่องวัตถุนิยม เช่น ต้องร่ำรวย ต้องทำงานมากหรือทำทุกอย่างเพื่อที่จะได้เงินมา

- ต้องมีการรณรงค์ให้ประชาชนเข้าใจว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงในสังคมปัจจุบัน ซึ่งปัจจุบันมีความเข้าใจที่ผิด ๆ ว่า “ยาเสพติดไม่ใช่ยาเสพติด”

3.1.2 แผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2535-2539 มีจุดเด่นตรงที่กล่าวถึงองค์กรประชาชนในฐานะเป็นแนวทางและเป้าหมายในการดำเนินงาน โดยต้องการให้บรรลូវัตถุประสงค์ในเรื่อง “ทักษะและพฤติกรรมในการต่อต้านยาเสพติด” อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นโครงการในลักษณะการฝึกอบรมผู้นำชุมชนเป็นส่วนใหญ่ แต่การอบรมผู้นำยังไม่สามารถนำไปสู่ประสิทธิผลการต่อต้านยาเสพติดอย่างน่าพึงพอใจ โดยเฉพาะยาเสพติดการดำเนินงานกับองค์กรประชาชนมีแนวคิดและขอบเขตการดำเนินงานที่ลึกซึ้งและหวังผลต่อองค์กรประชาชนมากขึ้น

3.1.3 สำนักงาน ป.ป.ส. ควรร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในการทำโครงการทดลองในรูปการอบรมนักสังคมสงเคราะห์ชุมชนให้ลงไปทำงานในรูปแบบดังกล่าว มีระบบนิเทศงานที่เข้มข้น มีการทดลองเสนอประสบการณ์จากชุมชน ประเมินผลจากโครงการทดลองแล้วขยายผลโดยเน้นเนื้องานที่ทำงานกับชุมชน

3.1.4 ควรเน้นและให้ความสำคัญแก่องค์กรประชาชนที่สามารถสร้าง/เปลี่ยนแปลงทักษะและพฤติกรรมเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง แต่หากสามารถลงลึกถึงการจัดตั้งรูปลักษณะของขบวนการ (Movement) ของประชาชน จะทำให้มีพลังยาเสพติดที่เข้มแข็งและมีผลสัมฤทธิ์จริงจังในระยะยาว

ในด้านของกิจกรรมในองค์กรประชาชน นักสังคมสงเคราะห์ชุมชนที่ทำงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ควรจะจัดตั้ง “ชุมชน” ให้มีทางเลือกในการมีวิถีชีวิตที่ไม่จำเป็นต้องพึ่งยาเสพติด ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้มีรายได้ (Income generation activities) หรือเจรจา

ต่อรองกับเจ้าของสถานประกอบการในเรื่องค่าจ้าง สภาพการทำงานและกิจกรรมทุกอย่างที่จะนำไปสู่การลดอุปสงค์ยาบ้า การสร้างทัศนคติที่ต่อยาบ้าและการมีพฤติกรรมที่ห่างไกลยาเสพติด

3.1.5 ปัญหาทั้งหลายเกิดจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน สังคมควรปลุกระดมความคิดระบบครอบครัวของสังคมไทยเดิม ให้เกิดในจิตสำนึกของผู้เป็นบิดามารดาให้มากกว่านี้ ถ้าสังคมครอบครัวดีแล้ว เด็กหรือทุกคนที่อยู่ในครอบครัวย่อมมี “ภูมิคุ้มกัน” ให้ตัวเองปลอดภัยจากปัญหาต่าง ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือยาเสพติดก็ตาม

3.1.6 โรงเรียนต้องมีบทบาทในการอบรม กวดขันกับนักเรียนให้มากกว่านี้ เพราะเยาวชนหรือนักเรียนเป็นกลุ่มเสี่ยงมากที่สุดต่อการติดยาเสพติด เป็นวัยที่ท้าทายอยากลอง เพราะฉะนั้นบุคลากร “ครู” ควรมีจริยธรรมด้านการอบรมสั่งสอนให้จริงจัง

3.1.7 ให้การศึกษาแก่กลุ่มเยาวชนกับกลุ่มผู้ปกครองเน้นการสร้างความรักและความเข้าใจในครอบครัวเป็นภูมิคุ้มกันในการป้องกันปัญหา

3.1.8 จัดกิจกรรมป้องกันยาเสพติดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อเพิ่มการสร้างจิตสำนึก และพัฒนาการทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมให้แก่กลุ่มเป้าหมายเยาวชนในสถานศึกษาและในชุมชน เพราะกลุ่มเป้าหมายที่เสพยาบ้ามักจะเสพยาเสพติดอื่น ๆ ที่รุนแรงยิ่งขึ้น

3.1.9 ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งเครือข่ายหรือแนวร่วมของกลุ่มแกนนำ หรือองค์กรประชาชนในพื้นที่ เพื่อการป้องกันปัญหาการใช้ยาบ้า เช่น สนับสนุนให้มี “เขตปลอดยาบ้า” เป็นต้น

3.2 มาตรการทางด้านปราบปราม

1. จัดระบบป้องกันและตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปราบปรามยาบ้าอย่างเข้มงวดมิให้ใช้ช่องว่างทางกฎหมายไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว

ให้ศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดตำรวจตระเวนชายแดน มีบทบาทในการปราบปรามยาเสพติดโดยประสานงานอย่างจริงจัง โดยข้อมูลต่าง ๆ ด้านยาเสพติดน่าจะประมวลไว้ที่หน่วยงานกลาง ข้อมูลดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นข้อมูลเบื้องต้นตั้งแต่เมื่อสารตั้งต้นถูกส่งเข้ามาในประเทศได้มีการจัดจำหน่ายไป ณ ที่ใดบ้างปริมาณเท่าใด ข้อมูลด้านแหล่งผลิตพื้นที่ต่าง ๆ ในประเทศ ผู้ค้ารายใหญ่ (สามารถสืบได้) ในบัญชีค้าต่าง ๆ ผู้ค้า ผู้เสพ ผู้ที่กลับมาเสพอีก เป็นต้น

2. สืบสวนหาข่าวและปราบปรามผู้ลักลอบลำเลียงสารตั้งต้นเพื่อผลิตยาบ้าเข้ามาในราชอาณาจักรตามด่านต่าง ๆ ทั้งทางบก ทางเรือและทางอากาศอย่างจริงจัง

3. ประสานการตรวจสอบทรัพย์สิน ปิด หรืออายัดทรัพย์สิน การฟ้องคดีเพื่อ ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการ ติดตามผลคดีในชั้นศาลเพื่อนำทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบเจ้ากองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

4. บังคับใช้มาตรการสมคบและทรัพย์สินของนักค้ายาเสพติดติดตามพระ ราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 ให้ได้ผลอย่าง จริงจัง และในกรณีบุคคลนั้นกระทำความผิดนอกราชอาณาจักร และถูกดำเนินคดีตามพระราช บัญญัตินี้ ให้ดำเนินการตรวจสอบทรัพย์สินโดยประสานข้อมูลและพยานหลักฐานกับต่าง ประเทศตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในคดีอาญา พ.ศ. 2535

5. ต้องเคร่งครัดเรื่องของสภาพการจ้างและชั่วโมงการทำงานตามข้อกำหนด ในกฎหมายแรงงาน โดยมีการตรวจสอบการทำงานของนายจ้างและลูกจ้างเป็นระยะ ๆ อย่าง สม่ำเสมอ ตรวจสอบการเสียดินในร่างกายโดยสุ่มเอาในกลุ่มผู้ใช้แรงงาน โรงงาน ชุมทางรถไฟโดยสาร สถานีรถไฟ เป็นต้น

3.3 มาตรการบำบัดรักษาและแก้ไขปัญหา

1. เนื่องจากเด็กนักเรียนในโรงเรียนติดยาเสพติดมากขึ้น และโรงเรียนไม่ได้ให้ ความร่วมมือในการตรวจสอบและบำบัดรักษา ควรจะมีการประสานงานกับสำนักงานคณะ กรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และกระทรวงศึกษาธิการอย่างใกล้ชิดกว่าปัจจุบัน

2. ขยายการให้บริการบำบัดรักษา การฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม ความพร้อมของหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและให้กระจายไปตามจังหวัดต่าง ๆ

2.1 ศึกษาทดลอง เพื่อหารูปแบบและแนวทางการบำบัดรักษาที่เหมาะสม กับสภาพของสังคมและผู้ติดยาเสพติด

2.2 ดำเนินการจัดตั้งสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและสารเสพติดตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

ชื่อโครงการวิจัย	การประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย
ผู้วิจัย	นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2538 สํารวจข้อมูลช่วง 14 มกราคม - 14 มิถุนายน 2537
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (จำนวน ปริมาณ)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์หลัก คือ

1. ประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ปีพ.ศ.2536 จำแนกตามประเภทยาเสพติด โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ เฮโรอีน ผีน กัญชา ยาม้า และสารระเหย
2. เสนอวิธีที่เหมาะสมในการประมาณการจำนวนผู้ติดยาเสพติด
3. สํารวจข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ความคิดเห็นและความรู้เรื่องยาเสพติดของผู้ติดยาเสพติด ตลอดจนสาเหตุของการติดยาเสพติด

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยที่มีแนวทางเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ทาง คือ

1. การรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานราชการที่จัดเก็บสถิติผู้ติดยาเสพติดประเภทต่าง ๆ รวมทั้งการเก็บข้อมูลจากผลการตรวจปัสสาวะเพื่อหาฝิ่นและอนุพันธ์ของฝิ่น
2. การสํารวจจำนวนผู้ติดยาเสพติดโดยวิธี Key Informant System Survey วิธีนี้ใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเฉพาะหน่วยงานต่าง ๆ แต่เชื่อว่าเป็นกลุ่มที่มีผู้ติดยาเสพติดสูง เช่น ชาวประมง นักเรียน หญิงบริการ เป็นต้น

วิธีเก็บตัวเลขจะอาศัยผู้ให้ข้อมูลสำคัญจะใช้วิธีเลือกบุคคลที่น่าจะมีความรู้เรื่องยาเสพติดในกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มชาวชนบทนอกจากจะใช้ผู้นำชาวบ้านแล้ว ก็จะมีการสอบถามจากวัยรุ่นซึ่งเป็นผู้นำในหมู่บ้าน ส่วนในโรงเรียนจะสอบถามจากครูผู้ปกครอง ครูพลศึกษาหรือครูที่ใกล้ชิดนักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้ โดยที่คณะผู้วิจัยได้ให้ความหมายของ Key Informant ว่าหมายถึง ผู้ที่มีความใกล้ชิดหรือบุคคลที่คณะวิจัยกำลังศึกษา ไม่ว่าจะเป็นในด้านการประกอบอาชีพ ที่อยู่อาศัย ความสัมพันธ์ส่วนตัว เป็นต้น และสามารถให้ข้อมูลได้อย่างละเอียดและถูกต้อง ซึ่ง Key Informant จะแตกต่างกันไปในแต่ละกลุ่มอาชีพและพื้นที่

ส่วนผู้ติดยาเสพติดนั้นได้ให้ความหมายแบบกว้าง ๆ ในทางสังคม และการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีสํารวจ ณ วันที่หนึ่ง เพื่อให้ได้ข้อมูล ณ วันเดียวกัน (Stock) คือวันที่ 31

ธันวาคม 2536 เป็นการรับตามหลักคงคลัง (Stock Concept) โดยประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดจาก

1. ผู้ก่ออาชญากรรม ซึ่งได้แก่ กลุ่มอยู่ระหว่างดำเนินคดีและติดคุก
2. ผู้ไม่ก่ออาชญากรรม ซึ่งยังแบ่งเป็น 2 กลุ่ม
 - 2.1 ผู้ไม่เข้ารับการบำบัด ยังแบ่งเป็น 2 กลุ่ม

ก. ทราบสังกัด/อาชีพที่ติดยามาก ได้แก่ ทหารเกณฑ์ นักเรียนนักศึกษา หญิงบริการ ชาวประมง ชาวไทยภูเขา คนขับสามล้อ คนขับรถบรรทุก คนขับรถโดยสาร คนทำงานในสถานบันเทิง แรงงานเหมา และเด็กเร่ร่อน

ข. ไม่ทราบสังกัดอาชีพ ซึ่งมีทั้งอยู่ในเขตเทศบาล (ชุมชนแออัด) และอยู่นอกเขตเทศบาล (หมู่บ้าน)

2.2 เข้ารับการบำบัดรักษา ทั้งในสถานบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดและสถานพยาบาลทั่วไป ทั้งในรูปแบบโรงพยาบาลรัฐ โรงพยาบาลเอกชนและวัด

นอกจากนี้ ยังมีการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลอื่น ๆ ประกอบประมาณการ

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยไว้ดังต่อไปนี้

ผลการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติดโดยใช้วิธีข้างต้น สามารถสรุปผลที่สำคัญได้ดังนี้ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536 ประเทศไทยมีจำนวนผู้ติดยาเสพติดขั้นต่ำรวมทั้งสิ้น 1,267,590 คน หรือ 2.2% ของประชากรทั้งหมด ในจำนวนนี้เป็นผู้อาศัยอยู่ในชนบทจำนวนมากที่สุด คือ 920,204 คน ชาวประมงน้ำลึก 48,019 คน ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด 47,960 คน ชาวเขา 28,543 คน เป็นนักเรียนและนักศึกษา 71,666 คน เป็นผู้ที่ได้รับการบำบัดรักษาในโรงพยาบาลและสถานพยาบาลที่รักษาผู้ติดยาเสพติด 11,800 คน ผู้ต้องหาในสถานตำรวจ 12,939 คน หญิงบริการ 14,861 คน เป็นผู้ใช้แรงงานก่อสร้าง 20,960 คน เป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดในวัด 35,323 คน ทหารกองประจำการ 230 คน เป็นคนขับรถบรรทุกและรถโดยสารขนาดใหญ่ 15,575 คน เป็นคนขับรถโดยสารขนาดเล็ก 7,210 คน คนขี่รถสามล้อ 9,089 คน ผู้ที่อยู่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก 729 คน อย่างไรก็ตาม เมื่อคิดเป็นอัตราผู้ติดยาเสพติดต่อประชากร 1,000 คน พบว่าคนขับรถบรรทุกและรถโดยสารขนาดใหญ่ มีอัตราการติดยาเสพติดสูงสุด คือ 563.30 คน รองลงมาคือ คนขี่รถสามล้อ ชาวประมงน้ำลึก คนขับรถโดยสารขนาดเล็ก ผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัด ชาวเขา และผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบท ซึ่งมีอัตราการติดยาเสพติดเท่ากับ 411.19, 304.67, 288.41, 38.80, 35.47 และ 19.04 ตามลำดับ

การศึกษาพบว่าภาคตะวันออกเจียงเหนือซึ่งเป็นภาคที่ยากจนที่สุดกลับมีผู้ติดยาเสพติดจำนวนมากที่สุด รองลงมาเป็นผู้ติดยาเสพติดที่อยู่ในภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้ และ กรุงเทพมหานคร ตามลำดับ สำหรับจำนวนผู้ติดยาเสพติดทั้งหมดในกรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามอาชีพและสถาบันที่สังกัด พบว่าเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนแออัดมากที่สุด คือ 36,112 คน เป็นแรงงานก่อสร้าง 18,709 คน เป็นนักโทษในเรือนจำ 11,021 คน เป็นหญิงบริการ 7,158 คน เป็นนักเรียนนักศึกษา 3,854 คน และเป็นผู้เข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาล 2,896 คน

ข้อค้นพบที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือ แต่ละภาคมีปัญหายาเสพติดแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาคอีสานซึ่งเป็นภาคที่ยากจนที่สุดจะมีปัญหาจำนวนผู้ติดสารระเหยสูงสุด โดยอัตราติดสารระเหยเท่ากับ 12 ต่อพันคน กรุงเทพฯ มีอัตราการติดเฮโรइनสูงสุด (8.3 ต่อพัน) รองลงมาคือ ยาม้า (6 ต่อพัน) ภาคกลางมีปัญหายาม้าและเฮโรइनรุนแรงที่สุด (7.3 และ 5.7 ต่อพันตามลำดับ) ส่วนภาคเหนือและภาคใต้มีอัตราการติดกัญชามากที่สุด อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างของปัญหายาเสพติดระหว่างภาคไม่น่าจะเกิดจากปัจจัย “ภาค” แต่มาจากสาเหตุทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างมากกว่าการที่กรุงเทพฯ มีอัตราการติดเฮโรइनสูงสุดน่าจะเป็นเพราะ กรุงเทพฯ มีตลาดค้าเฮโรइनที่คึกคัก ผู้ติดยาสามารถหาซื้อยาราคาถูกที่สุดได้อย่างสะดวก คนติดเฮโรइनที่อยู่ในภาคอื่นจะมี “ต้นทุน” การเสพยาสูงกว่าคนในกรุงเทพฯ ปัญหาสารระเหยในภาคอีสานอาจเกี่ยวข้องกับปัญหาการที่พ่อแม่ต้องทิ้งครอบครัวมาทำงานในจังหวัดอื่น ๆ สิ่งที่น่าห่วงใย คือ การติดสารระเหยอาจเป็นจุดนำไปสู่การติดเฮโรइनในอนาคต ส่วนปัญหายาม้าพบมากในภาคกลางและกรุงเทพฯ เพราะสองภาคนี้มีตลาดก่อสร้างและการขนส่งที่ใหญ่ที่สุด ลักษณะการจ้างงานของตลาดทั้งสองนี้เป็นการจ้างแบบจ่ายค่าจ้างตามผลงาน ทำให้คนงานยอมเป็นทาสของตนเอง

ข้อค้นพบใหม่อีกประการหนึ่ง คือ ขณะนี้เฮโรइनไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่สุด ปัญหารุนแรงที่สุดในขณะนี้คือ ประเทศไทยมีผู้ติดยาเสพติดประเภทสารระเหยมากที่สุด คือ 411,603 คน รองลงมา คือ กัญชา 326,080 คน ยาม้า 257,965 คน เฮโรइन 214,180 คน และฝิ่น 62,660 คน (ตาราง 3.5) เมื่อคิดเป็นอัตราผู้ติดยาเสพติดต่อประชากร 1,000 คน พบว่ามีผู้ติดสารระเหยสูงสุด คือ 7.0 คน รองลงมา คือ กัญชา 5.5 คน ยาม้า 3.8 คน เฮโรइन 3.6 คน และฝิ่น 1.1 คน (ตาราง 3.7)

เพื่อให้มั่นใจว่าผลการประมาณการครั้งนี้เชื่อถือได้ จึงมีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์ตัวอย่างในกลุ่มอาชีพบางกลุ่มเพื่อตรวจสอบอัตราการติดยาเสพติดจากกลุ่มตัวอย่าง

ข้อบ ปรากฏว่าผลการศึกษาลดคล้องกับการประมาณการของทั่วประเทศนอกจากนั้นผลการศึกษาค้างนี้ก็ยังใกล้เคียงกับผลการศึกษารองงานวิจัยอื่น ๆ ด้วย อย่างไรก็ตามมีข้อสังเกต 2 ประการ คือ ประการแรก ตัวเลขการประมาณการของเรามีระดับแตกต่างกันมาก (ซึ่งอาจเป็นเนื่องปฏิกิริยของลักษณะของผู้ติดตามเสด็จได้) ประการที่สอง วิธีการวิจัยครั้งนี้ให้ตัวเลขผู้ติดตามต่ำ เท่านั้น

คณะผู้วิจัยได้รายงานปัญหาในการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จของประเทศไทยครั้งนี้ว่า ยังมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของข้อมูลที่น่ามาใช้ในการประมาณพอสมควร ทั้งในด้านการร่วมมือของผู้เก็บรวบรวมข้อมูลและผู้ให้ข้อมูล ตลอดจนจำนวนตัวอย่างของผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสถาบันที่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับที่น่ามาใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนั้นผลการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จจึงคาดว่าจะมีคลาดเคลื่อนอยู่บ้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จในบางกลุ่มอาชีพหรือบางกลุ่มสถาบันที่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับ และการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จในระดับภาค การแก้ไขปัญหาละข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่สำคัญซึ่งเกิดขึ้นในการประมาณครั้งนี้ เช่น การเพิ่มจำนวนตัวอย่างกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มสถาบันที่สังกัดหรือเกี่ยวข้องกับให้เพียงพอต่อการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จ จำแนกตามกลุ่มอาชีพ/สถาบัน ภาคการปกครองและประเภทเสด็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ การคัดเลือก Ery Informant ที่เหมาะสมต่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเสด็จซึ่งเป็นข้อมูลปกติ ตลอดจนการสร้างฐานข้อมูลที่สำคัญและจำเป็นต่อการนำมาใช้ในการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จ จำแนกตามลักษณะต่าง ๆ จะช่วยทำให้การประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จในครั้งต่อ ๆ ไปมีความเชื่อถือได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ผลการประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จครั้งนี้ ถือว่าเป็นเพียงจุดเริ่มต้น ป.ป.ส.ควรนำวิธีการศึกษาค้างนี้ไปดัดแปลงเพื่อประมาณจำนวนผู้ติดตามเสด็จอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อให้ได้อนุกรมเวลาของจำนวนผู้ติดตามเสด็จ ตัวเลขอนุกรมนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายป้องกันและปราบปรามเสด็จอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อเสนอแนะในด้านวิธีการประมาณ ป.ป.ส.ควรพยายามประมาณการผลรวมด้วยวิธีผลคูณระหว่างอัตราการติดตามเสด็จกับจำนวนประชากร และใช้วันที่ 1 กรกฎาคม หรือ 1 เมษายน เป็นวันอ้างอิงในการสำรวจและประมาณการ และเมื่อมีข้อมูลมากพอ ป.ป.ส.ควรเริ่มสร้างความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้ติดตามเสด็จในแต่ละกลุ่มอาชีพและสถาบัน กับปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมและประชากร เพื่อใช้เป็นแบบ

จำลองในการประมาณการที่สะดวกรวดเร็ว น่าเชื่อถือ และทุนค่าใช้จ่ายกว่าวิธีสำรวจทั่วประเทศ

นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการกำจัดการเสพติด 2 นโยบาย อันได้แก่ Demand Reduction Approach และ Harmreduction Approach โดยที่การเน้นการปราบปรามแหล่งผลิต คงจะไม่ได้ผลถ้าตราบใดความต้องการใช้ยาเสพติดยังมีอยู่ ดังนั้น จึงควรมีการวิจัยว่า ถ้ารัฐมีทรัพยากรจำกัดในการแก้ไขปัญหายาเสพติดรัฐบาลควรดำเนินโดยเน้นการใช้มาตรการด้านใด และควรจะมีการจัดลำดับความสำคัญของการใช้งบประมาณเพื่อแก้ปัญหายาเสพติด

นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะว่าควรมีการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนผู้ติดยาแต่ละชนิดกับจำนวนผู้ก่ออาชญากรรม
2. สำนักงาน ป.ป.ส.ควรสร้างฐานข้อมูลที่เป็นต่อการประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติด

ต่อตามที่คณะผู้วิจัยเสนอ

3. การมีสถานบำบัดรักษา ทำให้มีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มขึ้นหรือไม่ ระเบียบกฎหมายของสถานบำบัดไม่เอื้อต่อการเลิกยาเสพติดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเป็นเงื่อนไขต่อการติดและเลิกยาหรือไม่

ชื่อโครงการวิจัย	ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิด ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พุทธศักราช 2533: ศึกษาเฉพาะในเขตกองบัญชาการตำรวจนครบาล
ผู้วิจัย	สมบัติ มลิณฑจินดา (พ.ต.ต.) วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาอาชญวิทยาและงานยุติธรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2538
ประเภทงานวิจัย	การปราบปราม

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนต่อการกระทำผิดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533 ในการจับกุมผู้เสพสารระเหย การดำเนินคดีผู้เสพสารระเหย และการจับกุมดำเนินคดีผู้จำหน่ายสารระเหย
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ. 2533
3. เพื่อหาข้อเสนอแนะแนวทางในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิด ตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีประชากรเป้าหมายคือเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในเขตกองบัญชาการตำรวจนครบาล ทั้งสิ้น 785 นาย จาก 96 สถานี สุ่มตัวอย่างแบบง่ายเหลือ 35 สถานี แล้วกำหนดขนาดตัวอย่างสถานีละ 10 นาย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรทุกคนที่เหลือเป็นระดับชั้นประทวน ได้ข้อมูลกลับคืน 297 ชุด จากที่ส่งไป 350 ชุด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

1. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ส่วนมากมักจับกุมผู้เสพสารระเหยที่เป็นชาย อายุเกินกว่า 18 ปี ไม่ได้เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มั่วสุมกันหลายคน กระทำผิดในช่วงเวลากลางคืน มีนิสัย

ก้าวร้าว และมักจับกุมในระหว่างมีการระดม มีการเสนอข่าวของสื่อมวลชนบ่อย มีผู้แจ้งหรือร้องเรียน และเมื่อในชุมชนนั้นเกิดคดีขึ้นบ่อยครั้ง

2. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ส่วนมากมักดำเนินคดีผู้เสพสารระเหยที่เป็นชายอายุเกินกว่า 18 ปี ไม่ได้เป็นนักเรียนหรือนักศึกษา มั่วสุมกันหลายคน กระทำผิดในช่วงเวลากลางคืน มีนิสัยก้าวร้าว เป็นโสด ฐานะยากจน อยู่ในย่านชุมชนแออัด มีสภาพครอบครัวที่แตกแยก ไม่มีรายได้เป็นของตนเอง มีประวัติต้องโทษมาก่อน และมักจับกุมในระหว่างมีการระดม ช่วงมีการเสนอข่าวของสื่อมวลชนบ่อย เมื่อมีผู้แจ้งหรือร้องเรียน และเมื่อชุมชนนั้นเกิดคดีขึ้นบ่อยครั้ง

3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ส่วนมากมักจับกุมดำเนินคดีผู้จำหน่ายสารระเหยที่มีนิสัยก้าวร้าว จำหน่ายจำนวนมาก จำหน่ายหลายครั้ง จำหน่ายให้แก่ผู้ที่อายุต่ำกว่า 18 ปี โดยสถานที่จำหน่ายเป็นร้านค้า และเมื่อมีผู้แจ้งหรือร้องเรียน

4. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มีที่พักอาศัยต่างกัน ใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยต่างกัน โดยผู้ที่พักแฟลตตำรวจมักใช้ดุลยพินิจจับกุมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนส่วนใหญ่พักแฟลตตำรวจ และมีโอกาสจับกุมได้มากกว่า

5. เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่มียานพาหนะต่างกัน ใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยต่างกัน โดยผู้ที่ใช้รถจักรยานยนต์ส่วนตัวใช้ดุลยพินิจจับกุมมากที่สุด เนื่องจากมีความคล่องตัว และโอกาสตรวจพบผู้กระทำผิดมีมากกว่า

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

สมบัติ มลินทจินดา (2538: 101-102) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่าเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะมักใช้ดุลยพินิจจับกุมผู้เสพสารระเหยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะทั้งในเวลาและนอกเวลาราชการมีโอกาสประสบกับการกระทำผิดเกี่ยวกับสารระเหย ได้สัมผัสกับผู้กระทำผิด และได้พบปะกับผู้แจ้งมากกว่า ดังนั้นจึงเห็นควรให้มีการเพิ่มรถจักรยานยนต์ให้แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเพื่อใช้ในการออกตรวจจะเกิดประสิทธิภาพในการทำงานเพิ่มขึ้น

2. จากผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่พักแฟลตตำรวจมักใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยมากที่สุด ทั้งนี้เพราะผู้ที่พักแฟลตตำรวจมีขวัญและกำลังใจได้อยู่กับครอบครัวทำให้มีความอบอุ่น มีกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ กรมตำรวจจึงน่าจะสร้างแฟลตให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้พักอาศัยอย่างเพียงพอ

3. จากผลการวิจัยพบว่า การออกแผนระดมของหน่วยเหนือทำให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนใช้ดุลยพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะการออกแผนระดมแต่ละครั้งจะเป็นการกระตุ้นให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนเข้มงวดกวาดขันเป็นพิเศษ ดังนั้นหน่วยเหนือจึงต้องมีการออกแผนระดมเป็นการเฉพาะเพื่อป้องกันการใช้สารระเหย

4. จากข้อเสนอแนะของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน มีแนวความคิดว่าการจับกุมผู้จำหน่ายสารระเหยมีข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ และยุ่งยากในการจับกุมเนื่องจากกฎหมายไม่ได้กำหนดให้สารระเหยเป็นสิ่งผิดกฎหมาย จึงเป็นการยากในการที่จะจับกุม เนื่องจากต้องมีพยานหลักฐานที่เพียงพอ หรือพบเห็นในขณะกระทำผิดซึ่งเป็นเรื่องยาก ควรแก้ไขกฎหมายให้รัดกุมและสามารถดำเนินการกับผู้จำหน่ายสารระเหยได้ดีกว่านี้ อีกทั้งยังได้แนะนำว่าจะมีการสืบสวนและทำการล่อซื้อเช่นเดียวกับยาเสพติดอื่นโดยใช้สาย หรือให้เด็กหรือเยาวชนที่เสพสารระเหยเป็นพยานในการจับกุมถ้าสามารถทำได้

5. ควรที่จะได้มีการศึกษาวิจัยในแง่มุมของเจ้าหน้าที่หน่วยอื่น เช่นเจ้าหน้าที่สายตรวจ หรือศึกษาในพื้นที่อื่น และควรได้ศึกษาตัวแปรอื่นด้วย เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ และยังประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม

ชื่อโครงการวิจัย	การค้ายาเสพติด: ผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้อง
ผู้วิจัย	นวนน้อย ตรรัตน์ ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ. 2537 (รายงานปี พ.ศ. 2539)
ประเภทงานวิจัย	ความรู้ทั่วไป (สภาพปัญหา)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การวิจัยโดยตรง แต่คาดว่าผู้วิจัยต้องประมาณมูลค่าเพิ่มในการค้ายาเสพติดโดยจำกัดเฉพาะ 3 ประเภท คือ มูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน กัญชา และยาบ้า (ยาบ้า)

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงระเบียบวิธีการวิจัยโดยตรง แต่พิจารณาจากรายงานได้ว่าเป็นการวิจัยเอกสารและการใช้ข้อมูลจากหน่วยงานราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากสำนักงาน ป.ป.ส. และข้อมูลจากผู้อื่นเคยทำการวิจัยนำมาวิเคราะห์ใหม่ ลักษณะเป็น Secondary Analysis นอกจากนี้ยังได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ ป.ป.ส. นายตำรวจฝ่ายปราบปรามยาเสพติด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามยาเสพติดของสถานทูตสหรัฐอเมริกา และยังได้ข้อมูลจากการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นเมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2539

ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2539: 21) ได้กล่าวถึงวิธีการประเมินมูลค่ายาเสพติดของการวิจัยเรื่องนี้ดังนี้

ทำการประมาณการมูลค่ายาเสพติดโดยเริ่มจากจำนวนผลผลิตของฝิ่นและเฮโรอีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำ และสัดส่วนที่ผ่านออกนอกประเทศไทย ซึ่งมีตัวเลขของ US Department of State เมื่อได้จำนวนผลผลิตที่ผ่านจากไทยแล้ว จะสามารถประมาณมูลค่าจากประมาณการต้นทุนในประเทศไทย และการขายในสหรัฐอเมริกา สำหรับกัญชาก็ใช้วิธีการอย่างเดียวกัน ส่วนยาบ้า นั้น ตัวเลขการผลิตหายากเพราะมีการผลิตรายย่อยจำนวนมากและแพร่กระจายอยู่ทุกจังหวัดในประเทศไทย การประมาณการนั้น ต้องขอความร่วมมือจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจ และ ป.ป.ส. ในด้านข้อมูลประมาณการที่ได้จากการใช้ตัวเลขด้านผลผลิตสามารถนำไปเปรียบเทียบกับประมาณการที่มีผู้วิจัยทำไว้แล้ว โดยเป็นการประมาณจากทางด้านผู้บริโภคซึ่งก็คือจำนวนผู้ติดยาเสพติด เพื่อพิจารณาถึงประมาณการที่น่าเชื่อถือที่สุด

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

นวนน้อย ตริรัตน์ (2539: 72-73) ได้สรุปผลการวิจัยในบทสรุปดังต่อไปนี้

โดยสรุปแล้วมูลค่าเพิ่มของการค้ายาเสพติดทั้ง 3 ประเภทรวมกันอยู่ในระดับเฉลี่ยประมาณสามหมื่นกว่าล้านบาท ในปี 2537 โดยเมื่อเปรียบเทียบมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจแล้วพบว่าการค้าเฮโรอีนและการค้ายาม้ามีขนาดที่ใกล้เคียงกันมาก มีประมาณ 1.3-1.5 หมื่นล้านบาท สาเหตุที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่าถึงแม้ราคาเฮโรอีนจะสูงกว่าราคายาม้าค่อนข้างมาก แต่เมื่อคิดในรูปของสัดส่วนของผลกำไรแล้ว ยาม้ามีสัดส่วนของผลกำไรที่สูงกว่าเฮโรอีนมาก ประกอบกับราคาของยาม้าในปี 2537 มีราคาเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่าตัว จากที่เคยขายในราคาเม็ดละ 20-30 บาท ในช่วงปี 2533-2534 กลายเป็นราคาเม็ดละ 70-80 บาท ในปี 2537 ซึ่งมีผลให้สัดส่วนของผลกำไรของยาม้ายิ่งทวีเพิ่มมากขึ้น และมีผลกำไรค่าใช้จ่ายของยาม้าเพิ่มจากวันละ 57 บาท ในปี 2533 เป็นวันละ 140-10 บาทต่อวัน ในปี 2537 ขณะที่ราคาของเฮโรอีนไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ผลที่เห็นได้ชัดเจนของกำไรอันมหาศาลในการค้ายาม้าก็คือเกิดการเบี่ยงเบนของผู้ค้าเฮโรอีนเข้าสู่การค้ายาม้ามากขึ้น

มูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน	12,955 - 15,237	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้ากัญชา	3,046 - 3,051	ล้านบาท
มูลค่าเพิ่มในการค้ายาม้า	12,616 - 14,499	ล้านบาท
รวม	28,617 - 32,787	ล้านบาท

ทางด้านของการดำเนินนโยบายของภาครัฐแล้ว ที่ผ่านมารัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการดำเนินการปราบปรามการค้ายาเสพติดและการควบคุมพืชเสพติดมาตลอด จนทำให้แหล่งผลิตฝิ่นและกัญชาลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่เนื่องจากประเทศไทยเป็นแหล่งที่ใกล้แหล่งผลิตในประเทศเพื่อนบ้าน ผลก็คือยังคงมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดเข้าสู่ประเทศไทยอย่างมากมายทั้งในเชิงที่เป็นการบริโภคในประเทศ และการส่งออกนอกประเทศ มาตรการทางด้านการปราบปรามยังคงมีประสิทธิภาพที่ไม่สูงมากนักเมื่อดูจากปริมาณการจับกุม โดยเฉพาะเฮโรอีนอยู่ในราว 1-2 ตัน ซึ่งไม่ถึง 5 เปอร์เซ็นต์ของผลผลิตเฮโรอีนที่คาดว่าจะผ่านเข้ามาในประเทศไทย

อย่างไรก็ตาม ป.ป.ส.ได้ดำเนินการใช้มาตรการทางด้านกฎหมายอื่น ๆ ประกอบ เช่น มาตรการริบทรัพย์ ซึ่งได้ดำเนินการโดยผ่านพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 2524 แต่อย่างไรก็ตาม การริบทรัพย์นั้นจะต้องผ่านขั้นตอนของศาลอาญาเสียก่อนว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจริงจึงจะยึดทรัพย์ได้ ซึ่งขั้นตอนต่าง ๆ

ต้องใช้เวลา จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่สามารถจะยึดทรัพย์ได้เป็นเพียงอายัดทรัพย์ไว้ชั่วคราวเพื่อรอผลทางคดีอาญาก่อน

ขณะเดียวกัน ป.ป.ส. ได้พยายามผลักดันร่างกฎหมายเกี่ยวกับการสกัดกั้นการฟอกเงิน ที่มาจากการค้ายาเสพติดด้วย แต่ยังคงอยู่ในช่วงของการพิจารณาผ่านร่างกฎหมาย โดยกฎหมายฉบับนี้จะสามารถครอบคลุมได้มากกว่ามาตรการการริบทรัพย์ เพราะสามารถเอาผิดกับผู้รับช่วยฟอกเงิน และยังสามารถตรวจสอบทรัพย์สินไม่ว่าจะแปรรูปไปกี่ครั้งก็ได้

สำหรับทางด้านการปราบปรามการค้ายาบ้า รัฐบาลชุดนายบรรหาร ศิลปอาชา ได้จัดตั้งหน่วยเฉพาะกิจขึ้นมาเพื่อดำเนินการปราบปรามการค้ายาบ้าซึ่งกำลังแพร่ระบาดไปทั่ว และได้เปลี่ยนชื่อยาบ้าเป็นยาบ้า เพื่อเป็นการรณรงค์ให้ประชาชนเห็นถึงภัยของยาบ้า พร้อมทั้งได้เพิ่มโทษของการค้ายาบ้า ซึ่งถูกจัดความผิดไว้ในประเภท 2 ให้เป็นความผิดประเภท 1 ซึ่งมีโทษเท่าการค้าเฮโรอีนและสามารถประหารชีวิตได้

ถึงแม้ว่าจะมีการดำเนินมาตรการทางกฎหมายที่เพิ่มมากขึ้น แต่เนื่องจากการค้ายาเสพติดให้ผลตอบแทนสูง ซึ่งทำให้ผู้ค้าสามารถที่จะจ่ายเงินติดสินบนข้าราชการ นักการเมือง เพื่อให้คุ้มครองขบวนการค้ายาเสพติดได้เช่นเดียวกัน จึงเกิดปรากฏการณ์ของการฟัวพันของผู้ค้ายาเสพติดกับโครงสร้างอำนาจขึ้นตลอดเวลา

ในการจัดระดมความคิดในเชิงนโยบายต่อการค้ายาเสพติดนั้นพบว่า ได้ มีการตั้งคำถามถึงความจริงจังของผู้มีอำนาจในระดับสูงถึงการแก้ไขปัญหาเสพติด เพราะว่าในหลาย ๆ กรณีด้วยกันการค้ายาเสพติดฟัวพันกับผู้มีอำนาจตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน สำหรับมาตรการทางกฎหมายต่าง ๆ ที่ออกมาใช้นั้นมักจะเกิดจากแรงกดดันภายนอกมากกว่าที่จะเกิดจากภายในขึ้นมา นอกจากนี้แล้วเนื่องจากปัจจุบันมูลค่าการค้ายาเสพติดที่เป็นหมื่น ๆ ล้านบาท เกิดจากการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งจะต้องมีการผลักดันอย่างต่อเนื่องและจริงจังให้ ประชาชนตระหนักในปัญหาพิษภัยยาเสพติด โดยเฉพาะเยาวชนที่มีอัตราการเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้น เพื่อลดจำนวนผู้เสพยาเสพติดในประเทศ ในขณะเดียวกันคงต้องมีการออกกฎหมายสกัดการฟอกเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการปราบปรามผู้ค้ายาเสพติด

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

ผู้วิจัยไม่ได้ให้ข้อเสนอแนะในบทรายงานการวิจัยของตน และไม่มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2539: 10-11) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเศรษฐกิจนอกกฎหมายในภาพรวม

เอกสารอ้างอิง

- ผาสุก พงษ์ไพจิตร (2539) "ภาพรวมเศรษฐกิจนอกกฎหมายของไทยและข้อเสนอด้านนโยบาย"
เศรษฐกิจนอกกฎหมายและนโยบายสาธารณะในประเทศไทย. (การประชุมรายงาน
ผลการวิจัย) จัดโดยศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย มูลนิธิเอเชีย และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

ชื่อโครงการวิจัย	นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน
ผู้วิจัย	ไชยยศ เหมะรัชตะ (2539) ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2539 (รายงานผล)
ประเภทงานวิจัย	กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ผู้วิจัยไม่ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การวิจัยโดยตรง แต่คาดว่าวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมแนวคิด ประวัติและพัฒนาของกฎหมายสกัดการฟอกเงินทั้งในและนอกประเทศ การวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้องใช้อยู่ในปัจจุบัน ตลอดจนผลกระทบทั้งทางบวกและลบของกฎหมายสกัดการฟอกเงิน

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นวิจัยเอกสาร

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยดังนี้

มาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงินจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับจัดการกับผู้ประกอบอาชญากรรม ซึ่งเป็นภัยต่อเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของชาติ เพราะผู้เป็นอาชญากรจะสามารถนำเงินที่ได้จากอาชญากรรมไปลงทุนในธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วนำผลกำไรนั้นไปประกอบอาชญากรรมอื่น ๆ ต่อไปได้อีก ซึ่งถ้าเรามีกฎหมายที่ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินหรือการเปลี่ยนสภาพเงินได้ ก็จะช่วยลดอาชญากรรมที่อาศัยการฟอกเงินเป็นเครื่องมือสนับสนุนได้

ในปัจจุบัน กฎหมายที่นับได้ว่ามีส่วนในการปราบปรามการฟอกเงิน คือ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พุทธศักราช 2534 อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้คงให้อำนาจศาลเฉพาะการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งได้มีการเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม ไม่ว่าจะเป็นเปลี่ยนสภาพไปก็ครั้งก็ตาม อันเป็นการเอื้ออำนวยต่อการปราบปรามการฟอกเงินได้ส่วนหนึ่ง แต่ประการสำคัญก็คือ การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือการฟอกเงินยังมีได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด และมีโทษแต่

ประการใด บุคคลที่กระทำการฟอกเงินหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการอาชญากรรม จึงไม่ต้องรับผิดชอบหรือมีโทษตามกฎหมาย จึงควรที่จะมีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน เพื่อให้อาชญากรเกรงกลัว กลไกที่สำคัญในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินก็คือ การให้ธนาคารและสถาบันการเงินมีบทบาทหรือหน้าที่ตามกฎหมาย ในการกวดขันการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการเงินที่ผ่านเข้ามาในระบบธนาคารและสถาบันการเงิน รวมทั้งมีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสำหรับการตรวจสอบได้อีกด้วย

สิ่งสำคัญที่สุดของกฎหมายสกัดการฟอกเงินนี้คือ การตรากฎหมายฉบับนี้จะต้องผ่านการพิจารณาเห็นชอบของรัฐสภา แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ส่งผลกระทบต่อบุคคลมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอิทธิพลทั้งทางด้านการเมือง และวงราชการ ดังนั้นประชาชนชาวไทย คงจะต้องคอยดูกันต่อไปว่า ร่างกฎหมายฉบับนี้จะผ่านการพิจารณาของรัฐสภาได้อย่างสมบูรณ์ สมกับที่รอคอยหรือไม่

ข้อเสนอแนะได้รับการวิจัย

ผู้วิจัยเสนอให้รัฐสภาผ่านการพิจารณากฎหมายสกัดการฟอกเงินเพื่อจะช่วยลดอาชญากรรมที่อาศัยการฟอกเงินเป็นเครื่องมือสนับสนุน (โดยเฉพาะอย่างยิ่งเงินส่วนใหญ่ที่นำไปฟอกก็คือเงินที่ได้จากการค้ายาเสพติด)

ชื่อโครงการวิจัย	รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน: ศึกษากรณีภาคเหนือ
ผู้วิจัย	บัณฑิต อ่อนดำ และคณะ สำนักงาน ป.ป.ส.
ปีที่ทำการวิจัย	พ.ศ.2539
ประเภทงานวิจัย	

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษารูปแบบ วิธีการ และกระบวนการสร้างความเข้มแข็งให้กับองค์กรชุมชน ตลอดจนรูปแบบ วิธีการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชนในภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาบทบาทขององค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ, องค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชนที่เหมาะสม และจะเอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยองค์กรชุมชนในภาคเหนือ

วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นกรณีศึกษา โดยที่คณะผู้วิจัยคำนึงถึงองค์กรชุมชนที่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 3 ลักษณะ กระจายตัวตามภูมิศาสตร์ อันได้แก่ ชุมชนบนพื้นที่สูงในชนบทและเขตเทศบาล และคำนึงถึงลักษณะพิเศษต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อให้ชุมชนที่เลือกมาสามารถเป็นตัวแทนของชุมชนทั้งภาค โดยคัดเลือกชุมชนทั้งหมด 4 ชุมชนดังนี้

1. ชุมชนแม่จตุ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนบนพื้นที่สูงที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดของยาเสพติดในชุมชน
2. ชุมชนบ้านแม่ชะปูลวง อ.สะเมิง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนที่สามารถป้องกันตนเองจากยาเสพติดได้ผล
3. ชุมชนบ้านปากทางสะลวง อ.แมริม จ.เชียงใหม่ ที่มีปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดและชุมชนไม่สามารถจัดการป้องกันโดยตนเองได้
4. ชุมชนระแงง อ.เมือง จ.เชียงใหม่ ซึ่งเป็นชุมชนในเขตเทศบาลกำลังดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน

ทั้ง 4 ชุมชนดังกล่าวเป็นตัวแทนของชุมชนที่มีองค์กรชุมชนเข้ามามีบทบาทจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติดที่แตกต่างกันทั้งในด้านสถานการณ์ตัวยา กระบวนการแก้ไขปัญหายา

ส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการสนับสนุนการช่วยของหน่วยงานราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และเครือข่ายองค์กรชุมชนด้วยกันเอง

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยวิธีการสัมภาษณ์ เยี่ยมบ้านประชุมสัมมนา ประชุมกลุ่มเล็ก

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาในคำนำดังต่อไปนี้

สถานการณ์ยาเสพติดในภาคเหนือ มีการเปลี่ยนแปลงและแพร่ระบาดอย่างรวดเร็ว ปัจจัยพื้นฐานและเงื่อนไขต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงทั้งด้านตัวยา คน และสิ่งแวดล้อม ที่มีส่วนผลักดันให้ ป.ป.ส. หน่วยราชการ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชน ซึ่งกำลังเผชิญชะตากรรมหนักเบาต่างกัน ต้องปรับหรือ “ยกเครื่อง” บทบาทและกระบวนการทำงานของแต่ละฝ่าย ซึ่งพบว่าการบกเครื่องจะต้องพิจารณาทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ

1. การปรับฐานคิดใหม่ (Paradigm)
2. การปรับกระบวนการทำงานจากผู้ทำมาเป็นผู้สนับสนุนให้เกิด “กระบวนการของชุมชน” (Process) ในการเข้ามาเป็น “เจ้าของปัญหายาเสพติด” และตัดสินใจเองในการเป็น “ผู้ร่วมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว” ร่วมกับราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน ในขณะที่พบว่าแต่ละชุมชนมีภูมิหลัง ศักยภาพ และปัจจัยของชุมชน ตลอดจนการแพร่ระบาดของยาเสพติด และผู้ค้ายาแตกต่างกัน กระบวนการก่อการขององค์กร ชุมชนจึงมีความหลากหลายตามเงื่อนไขเหล่านี้

3. การปรับจากการยึดพื้นที่ปลูกฝิ่น ผู้ติดยา ผู้ค้ายาเสพติดเป็นตัวตั้ง มาเน้นการเอา “คน” คือผู้นำชุมชนที่หลากหลายวัย สถานะและภาวะผู้นำ การยึดถือเอา “องค์กรชุมชน” เป็นศูนย์กลางและเป็นตัวตั้งของการทำงานและสนับสนุน ประการสำคัญยังพบอีกว่าองค์กรชุมชนที่จะสามารถยั่งยืนต่อเนื่องจะต้องมีการทำงานเชื่อมโยงทั้ง 3 ระดับ คือ

- ระดับครอบครัว
- ระดับหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน
- ระดับเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน ในแต่ละลุ่มน้ำย่อย แต่ละตำบล อำเภอเป็นต้น

4. กระบวนการสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานขององค์กรชุมชน ขึ้นอยู่กับทำเลที่ตั้งของชุมชน และกระบวนการครอบงำ ชี้นำ แทรกแซง สนับสนุน ทั้งโดยตรง โดยอ้อม จาก

กลุ่มเป้าหมาย - เครือข่ายอิทธิพล ผู้ค้ายาเสพติด

กลุ่มพัฒนา - หน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชน

กลุ่มเพื่อนบ้าน - ที่เป็นทั้งแรงกระตุ้น แรงกดดัน และเป็นอุปสรรคต่ออีก
เครือข่ายหมู่บ้าน หมู่บ้านหนึ่ง

5. ระบบงบประมาณ และการจัดสรร สันับสนุนงบประมาณจำเป็นจะต้องจัดสรรใน
รูป “กองทุนสนับสนุน” แทนการจัดกิจกรรมครั้งเดียวเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่อเนื่องซ้ำ ๆ ให้เกิด
กระบวนการเรียนรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมติดตามของชุมชนและเกิดแรงจูงใจในการระดมทุน แรง
งาน วัสดุสมทบจากชุมชนเองมากบ้าง น้อยบ้างตามฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละครัวเรือน

การศึกษากรณีนำเรื่อง 4 ชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนที่สูงเป็นชาติพันธุ์เผ่ากะเหรี่ยง และอีก 2
ชุมชนคนไทยพื้นราบที่อยู่ในเขตอำเภอ และอยู่ในเขตเทศบาลแหล่งชุมชนแออัด ซึ่งเป็นตัว
แทนของกรณีศึกษาทั้งที่เป็นชุมชนที่เข้มแข็งสามารถจัดการให้ชุมชนปลอดภัยเสถียรได้ กับชุม
ชนที่อ่อนแอ และยังไม่เข้มแข็งพอที่จะต้านทาน แม้จะไม่สามารถพูดได้ว่าเป็นตัวแทนที่ครอบ
คลุมและสะท้อนภาพรวมของชุมชนในภาคเหนือ อย่างไรก็ดี กรณีศึกษาทั้ง 4 กรณี ได้ฉาย
ภาพของ “กระบวนการ” พื้นฐานขององค์กรชุมชน ควบคู่กับการฉายภาพให้เห็นถึงบทบาท
ภาระกิจของหน่วยงานราชการและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เข้าไปมีส่วนสนับสนุนกระบวนการ
ของชุมชน ในกิจกรรมพัฒนาชุมชนอาชีพ และกิจกรรมด้านยาเสพติดโดยตรง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้ในคำนำดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาจากทั้ง 4 ชุมชน นอกจากได้ให้ข้อสรุปใน 5 องค์ประกอบที่ได้กล่าวแล้ว
ยังเป็นกุญแจนำไปสู่ข้อเสนอแนะต่อ ป.ป.ส. และยุทธศาสตร์การทำงานด้านยาเสพติดในช่วง
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ระยะที่ 8 (2540-2544) ดังนี้:-

1. ระบบงานของ ป.ป.ส. จะต้องเร่งยกเครื่องใน 3 เรื่องที่สำคัญ อย่างน้อย คือ

- การปรับฐานคิด และองค์ความรู้ใหม่
- การปรับยุทธศาสตร์การดำเนินงานจากการเน้นพื้นที่ปลูกฝิ่น ด้วยยาและผู้ติดยา

ผู้ค้ายาด้วยกิจกรรมแต่ละมาตรการที่แยกส่วนปฏิบัติการเฉพาะกิจมาเป็นการสนับสนุนการ
ผนึกกำลัง “ไตรภาคี” ระหว่างหน่วยงานราชการในพื้นที่ องค์กรพัฒนาเอกชนให้เข้าไป
สนับสนุน “กระบวนการเป็นเจ้าของปัญหาและจัดการปัญหายาเสพติด” (Process) ผ่านองค์กร
ชุมชนที่มีอยู่แล้วที่หลากหลาย (People Organization) ให้เข้มแข็งและต้านทานปัญหาของแต่ละ
ชุมชนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพบว่ากิจกรรมร่วมเตรียมชุมชน บำบัดผู้ติดยาและฟื้นฟูผู้ติดยา เป็นกิ
กรรมที่ทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมได้กว้างขวาง ต่อเนื่องที่ทำให้สำนึก ความตื่นตัว การเรียนรู้เท่าทัน
เข้มข้น

- การปรับระบบการบริหารและจัดสรรงบประมาณจากให้หน่วยราชการใช้และปฏิบัติเองมาเป็นการสนับสนุนชุมชนในรูป “กองทุนสนับสนุน” ให้เกิดการร่วมคิด เรียนรู้ ร่วมทำ ร่วมติดตามผล

2. การฉีกกำลังกับ “ไตรภาคี” โดยกระบวนการทำงานผ่านกิจกรรมและเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งของหน่วยราชการต่าง ๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน แล้วค่อย ๆ ค่อยอด (Indirect Approach) เข้ามาสู่เรื่องยาเสพติด จะทำให้ ป.ป.ส. ขยายงานและแนวร่วมได้รวดเร็ว และกว้างขวางขึ้น

3. ศูนย์ ป.ป.ส. ภาคเหนือ จำเป็นต้อง “ยกเครื่อง” ระบบงานและกำลังคน ด้านหนึ่งเร่งยุติบทบาทการยึดพื้นที่ร่วมกับโครงการพัฒนาที่สูง มายึดเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งที่มีอยู่แล้วแทน อีกด้านหนึ่งเพิ่มการบริหารเชิงยุทธศาสตร์ให้มากขึ้น ในด้านการทำวิจัย สรุปวิเคราะห์ข้อมูล บทเรียนกระบวนการทำงานของชุมชนเพื่อเป็น “พลังปัญญา” ไปสนับสนุน ก่อรูปของกลไก “ประชาคมจังหวัด” และองค์กรท้องถิ่นด้านพัฒนา ด้านสิ่งแวดล้อม ให้เข้ามาเป็นเจ้าของปัญหายาเสพติดในระดับจังหวัด ระดับพื้นที่ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ ก่อรูปของ คณะทำงานไตรภาคี และการเสริมเครือข่ายชาวบ้านร่วมกัน

ชื่อโครงการวิจัย	การประเมินผลการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
ผู้วิจัย	คณะนักศึกษานักศึกษาระดับปริญญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ภาคพิเศษ ภาควิชา ภาควิชา ภาควิชา รุ่นที่ 3 (กลุ่มที่ 2)
ปีที่ทำการวิจัย	พฤษภาคม - ธันวาคม พ.ศ.2539
ประเภทงานวิจัย	การบริหาร การจัดการ นโยบาย

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อทราบถึงประสิทธิผลของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อทราบถึงปัญหาและอุปสรรคของการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานตามนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

โดยสรุปแล้วเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิเคราะห์ข้อมูลจาก 3 แหล่ง

1. การวิจัยเอกสาร การทบทวนวรรณกรรม
2. การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากข้อมูลเอกสารของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง
3. การสัมภาษณ์เจาะลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นที่จะเกิดประโยชน์ต่อการสร้างความรู้ความเข้าใจในเรื่องนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

กลุ่มตัวอย่างได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง คือ เจ้าหน้าที่ที่ทำงานในหน่วยงาน 3 ด้าน คือ หน่วยงานด้านป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษา ใน 5 จังหวัด คือ สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้บริหารงานหน่วยงานและเจ้าหน้าที่รับผิดชอบงานด้านยาเสพติด โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 35 ราย 5 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 175 ราย

ข้อสรุปและการอภิปรายผล

คณะผู้วิจัย (2539: 88-89) ได้สรุปผลการวิจัยดังต่อไปนี้

การแก้ไขปัญหายาเสพติดที่กำลังแพร่ระบาดในประเทศไทยอยู่ขณะนี้ นอกจากจะนำนโยบาย การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใช้มาตรการทั้ง 3 ด้าน อันได้แก่ การป้องกัน การปราบปราม และการบำบัดรักษาอย่างผสมผสานกันของหน่วยงานที่รับผิดชอบในแต่ละด้านในพื้นที่แล้ว ยังต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละภูมิภาค ที่เอื้อต่อการเกิดปัญหาแต่ละปัญหาด้าน เช่น 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ มีปัจจัยหลาย ๆ ด้านที่เสริมให้ปัญหามีความรุนแรงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้/เสพ การแพร่ระบาดและการค้า และการลำเลียงส่งออกยาเสพติด

จากการศึกษาวิจัยจากข้อมูลที่ได้จากเอกสารและการสัมภาษณ์เจาะลึกของการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คณะผู้วิจัยพบว่าประเด็นปัญหาในทุก ๆ ด้าน คือ

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) มีปัจจัยเสริมทำให้ปัญหารุนแรงมากขึ้น คือ สภาพภูมิประเทศของพื้นที่ที่เป็นจังหวัดชายแดนและมีชายฝั่งทะเลที่ทำให้เอื้อต่อการแพร่ระบาด และลักลอบส่งออกนอกราชอาณาจักร มีวัฒนธรรมประเพณีเฉพาะของประชาชนที่นับถือศาสนาอิสลามซึ่งเป็นประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่นี้ ความแตกต่างของภาษาทำให้สื่อความเข้าใจให้ตรงกันเป็นไปได้ยาก ประกอบการศึกษาต่ำ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากปัญหาระบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม (ปอเนาะ) ที่เรียนวิชาสามัญน้อย เป็นสาเหตุให้นักเรียนมีปัญหาในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพเมื่อจบการศึกษา ทำให้เกิดการว่างงาน รวมทั้งประกอบอาชีพทำประมงชายฝั่งขนาดเล็ก และสวนยางพารา ซึ่งมีรายได้ต่ำและเวลาว่างจากการประกอบอาชีพมา ทำให้เกิดการมั่วสุมอันเป็นปัจจัยเอื้อต่อการติดยาเสพติด

2. ปัจจัยนำเข้า (Input) ทุกหน่วยงานซึ่งมีถึง 40 หน่วยงานที่ปฏิบัติงานในหน้าที่รับผิดชอบรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของนโยบายดี แต่ปฏิบัติงานไม่ได้ผลเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นด้านการป้องกัน ปราบปราม และบำบัดรักษายาเสพติด เนื่องจากประสบปัญหาในเรื่องการขาดงบประมาณ ขาดเจ้าหน้าที่ ทั้งปริมาณและคุณภาพ ขาดการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง เด็ดขาด และไม่ต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมถึงความตระหนักของประชาชนในปัญหายาเสพติดในพื้นที่

3. ด้านกระบวนการจัดการ (Process) ตามหลักการนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรที่เข้ามาปฏิบัติงานชัดเจน แต่ด้วยการที่องค์กรเข้ามาร่วมกันทำงานมากกว่า 40 องค์กร ตั้งกระทรวงทบวงกรมกัน ปัญหาที่เกิดขึ้น คือ ขาด

การประสานงานในการปฏิบัติงาน แม้จะมีองค์กรทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงาน คือ ศูนย์ ป.ป.ส. ก็มีปัญหาในการประสานงานในระดับจังหวัด เพราะขาดงบประมาณ ขาดกำลังเจ้าหน้าที่ รวมทั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง จึงคิดว่างานยาเสพติดเป็นงานฝากทั้งที่ตามนโยบาย คือ งานหลัก จึงปฏิบัติหน้าที่ไม่จริงจัง อีกประการหนึ่ง คือ การขาดองค์กรหลักในพื้นที่การประสานงานเพื่อการวางแผนปฏิบัติ ไม่ว่าจะเป็นแผนงาน แผนเงินและแผนคน การควบคุมติดตามผล การประเมินผลไม่ได้ และปัญหาที่สำคัญคือ การไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในทุกกระบวนการของการแก้ปัญหา ซึ่งทำให้การนำนโยบายการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษายาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ไม่บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้

ข้อเสนอแนะ

คณะผู้วิจัย (2539: 90-94) ได้ให้ข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

จากปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการนำนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษา นั้น คณะผู้วิจัยจึงใคร่ขอเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลักษณะดังกล่าวเพื่อประโยชน์ของรัฐบาลและผู้เกี่ยวข้องที่จะนำประกอบการพิจารณาหรือเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหายาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป ดังนี้

1. ด้านสภาวะแวดล้อม (Context)

ในส่วนปัญหาที่เกิดจากสภาพภูมิศาสตร์ที่เป็นเขตแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านหรือติดชายทะเล คงเป็นสภาพปัญหาที่สุดวิสัยจะแก้ไขได้ สำหรับปัญหาทางวัฒนธรรมประเพณีนั้น สภาพปัญหาไม่อยู่ในระดับรุนแรงมากนัก หากได้แก้ไขปัญหานั้นที่คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะในลำดับต่อไป สามารถบรรเทาหรือทำให้ปัญหาอื่นได้รับการแก้ไขไปด้วย ปัญหาและอุปสรรคที่คณะผู้วิจัยเห็นว่าเป็นปัญหาสำคัญและควรได้รับการแก้ไข คณะผู้วิจัยได้เสนอแนะดังนี้

(1) การแก้ไขปัญหายาวชนที่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา (ปอเนาะ) ทำให้เรียนรู้วิชาสามัญน้อย เมื่อจบออกไปแล้ว ทำให้มีปัญหาศึกษาต่อและประกอบอาชีพ ดังนั้นด้านการแก้ปัญหาคติดยาเสพติดของยาวชนที่นับถือศาสนาอิสลามดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องปรับปรุงหลักสูตรและมาตรฐานการวัดและประเมินผลการศึกษาแนวเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล เพื่อให้ยาวชน ระบบการเรียนในปอเนาะ ได้เรียนรู้วิชาสามัญครบตามหลักสูตรเช่นเดียวกับโรงเรียนรัฐบาล

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ในเรื่องของนโยบายที่เป็นอยู่ หน่วยงานรับผิดชอบดูแลปอเนาะ และแนะนำให้โรงเรียนสอดแทรกความรู้โทษภัยของยาเสพติดแก่เยาวชนมากขึ้น ทั้งนี้ โดยการจัดให้มีการอบรม สัมมนา ผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องนี้

(2) ปัญหาอาชีพการประมง และการทำสวนยาง ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้มีเวลาว่างมาก ทำให้เกิดการมั่วสุม และถูกชักจูงได้ง่ายในการทดลองยาเสพติด แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐหรือภาคเอกชนในพื้นที่เข้ามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในช่วงเวลาว่างของเยาวชน เช่น กิจกรรมกีฬา ทักษะทางสังคม หรือวิชาชีพ ฯลฯ เพื่อให้เยาวชนหันมาใช้เวลาว่างในกิจกรรมเหล่านี้

2. ปัจจัยนำเข้า (Input)

(1) ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณ และบุคลากรที่มีความสามารถ มีความคิด ความจริงใจ และเสียสละในการปฏิบัติหน้าที่

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้น และพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนหรือองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อันเป็นการบรรเทาปัญหาขาดแคลนงบประมาณ และบุคลากรได้ในระดับหนึ่ง

(2) ปัญหาการขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่แก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานนโยบายการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปใช้ใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องสนับสนุน ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติด โดยการพิจารณาความดีความชอบประจำปี ต้องจัดลำดับความสำคัญในลำดับต้น ให้มีผลงานด้านแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ ควรจัดลำดับความสำคัญในลำดับต้นให้กับผู้มีส่วนงานด้านแก้ไขปัญหายาเสพติด ในการพิจารณาความดีความชอบประจำปีในสัดส่วนพิเศษ เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ และจูงใจให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างจริงจังมากขึ้น

(3) ปัญหาประชาชนขาดความตระหนักในปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร หน่วยงานด้านป้องกันยาเสพติดในพื้นที่จะต้องเร่งรัดการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ โดยใช้กลยุทธ์การโฆษณาทางธุรกิจ และคำนึงถึงภาษาที่ใช้ในการสื่อ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนหรือองค์กรเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรณรงค์ประชา-

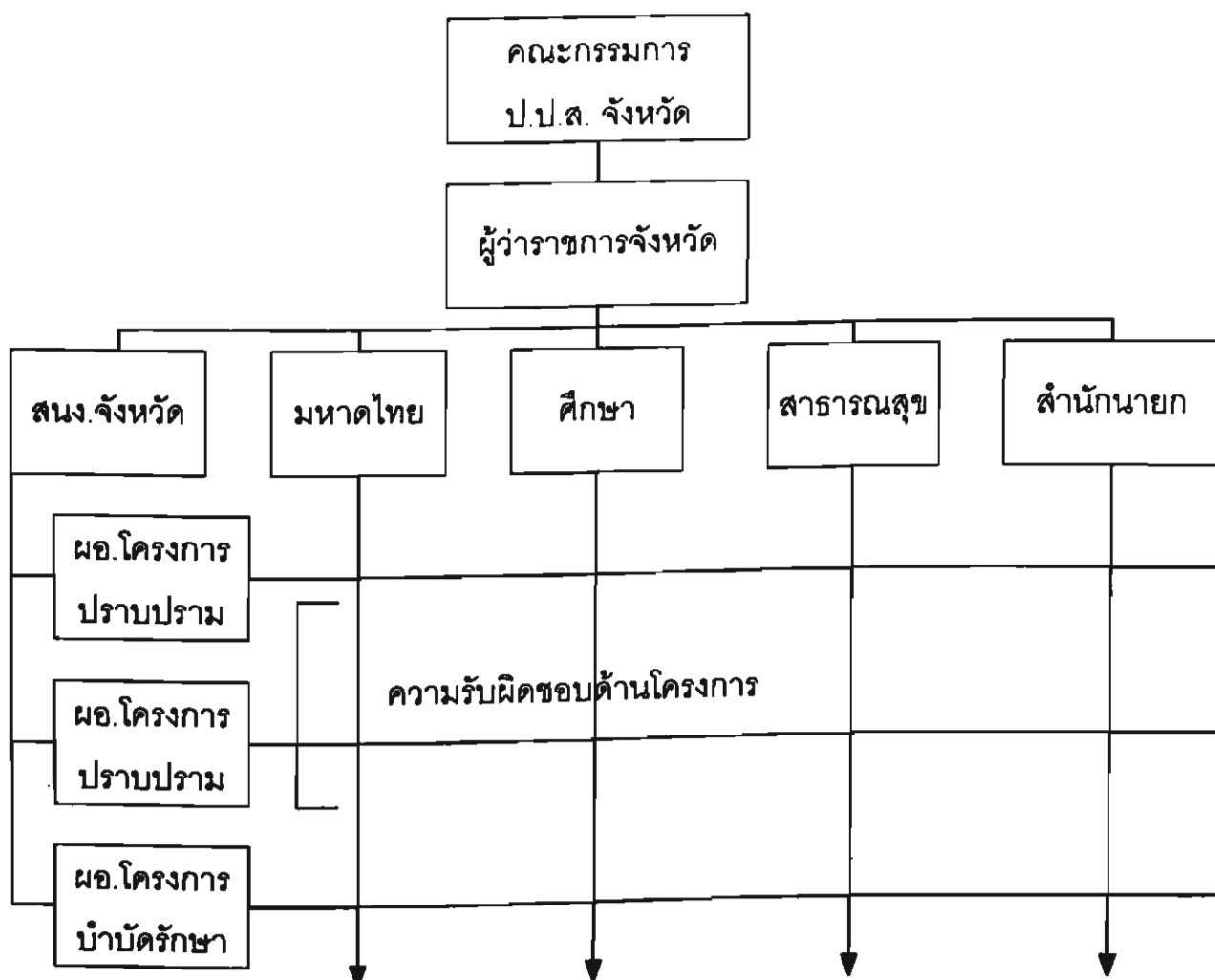
สัมพันธ์อย่างเต็มที่ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่เห็นว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชนที่จะต้องช่วยกันแก้ไข

3. ด้านกระบวนการจัดการ (Process)

(1) เนื่องจากหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีอยู่มากกว่า 40 หน่วยงาน ทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานในลักษณะต่างคนต่างทำ แม้จะมีศูนย์ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดภาคใต้ก็ตาม แต่ศูนย์ฯ ดังกล่าวยังไม่ได้ทำหน้าที่นี้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้เนื่องจากขาดงบประมาณ บุคลากรและอำนาจหน้าที่และคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับจังหวัดหรืออำเภอก็ไม่ได้ทำหน้าที่นี้อย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รัฐบาลต้องสนับสนุนส่งเสริมทั้งงบประมาณและบุคลากร เพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทั้งระดับจังหวัดและอำเภอในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ต้องปรับปรุงคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในระดับจังหวัด โดยจัดองค์กรในรูป Matrix Organization ทำหน้าที่บริหารโครงการในระดับจังหวัดให้มีเอกภาพ และประสานสอดคล้อง ซึ่งแสดงได้ตามแผนภาพการจัดองค์กรดังนี้

(2) ปัญหาความจริงจังและความรู้สึกว่าเป็นงานฝักของหน่วยงานในการแก้ไข
ปัญหายาเสพติด

ข้อเสนอแนะเชิงบริหาร ควรสร้างภาวะผู้นำในการแก้ไขปัญหายาเสพติดทั้งในระดับ
ชาติ และท้องถิ่น ตัวอย่างที่ชัดเจน คือ ภาวะผู้นำของผู้ว่าราชการจังหวัดยะลาที่แสดงความ
จริงจังและระดมสรรพกำลังที่มีอยู่ในจังหวัดร่วมแก้ปัญหายาเสพติด ส่งผลให้การสร้างความ
สำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในจังหวัด

คณะผู้วิจัยเห็นว่าการวิจัยเรื่อง “ประเมินประสิทธิผลการนโยบายนโยบายป้องกันและปราบ
ปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้” ควรมีการวิจัยศึกษาในประเด็นอื่นคือ

1. การศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพเกี่ยวกับแนวโน้มของการใช้สารระเหย วัตถุออก
ฤทธิ์หรือยาเสพติดอื่น ๆ นอกเหนือจากยาเสพติดหลัก (เฮโรอีน ผิ่น กัญชา) ในกลุ่มแรงงาน
ประมง ในประเด็นของเส้นทางโยกโยการลำเลียง การแพร่ระบาด และแนวทางการป้องกัน
เพราะพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งมีอาณาเขตติดต่อกับทะเลทั้ง 2 ด้าน (ยกเว้นจังหวัด
ยะลา) ซึ่งมีแนวโน้มว่าผู้ค้ายาเสพติดรายใหม่จะใช้เป็นเส้นทางลักลอบลำเลียงยาเสพติด เข้า-
ออก ประเทศมากขึ้นตามผลของ BALLOON EFFECT จากการกวาดล้างยาเสพติดอย่างหนักใน
พื้นที่ภายในประเทศ

2. การวิจัยประเมินผลเพื่อพัฒนารูปแบบการประสานงานที่เหมาะสม เพื่อให้การ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีประสิทธิภาพมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ชื่อโครงการวิจัย ผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง และการลองการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในระยะก่อนพิษยา

ผู้วิจัย จงรัก อินทร์เสวก
โรงพยาบาลธัญญารักษ์
วิทยานิพนธ์ปริญญาจิตวิทยามหาบัณฑิต
คณะจิตวิทยา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีที่ทำการวิจัย พ.ศ. 2539

ประเภทงานวิจัย การบำบัดและฟื้นฟูสภาพ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อเปรียบเทียบระดับการควบคุมตนเองและการติดยาซ้ำของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้เทคนิคจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริง และกลุ่มควบคุมที่ได้รับการรักษาตามปกติ

ระเบียบวิธีวิจัย

ลักษณะการวิจัยเป็นแบบกึ่งทดลองไม่มีการ Andonization กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

1. กลุ่มทดลอง เป็นคนไข้ติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล แต่ทำการเลือกตัวอย่างโดยอาศัยเกณฑ์ คือ เป็นผู้ป่วยอายุ 15-29 ปี มีการศึกษามัธยมศึกษาขึ้นไป เพื่อลดปัญหาการไม่เข้าใจภาษาในแบบวัด ไข้ยาเสพติดประเภทเฮโรอีนหรือเฮโรอีนร่วมกับยาเสพติดอื่น เพราะเป็นคนไข้ที่มีปริมาณมาก เฉพาะคนไข้ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน ในการทดลองใช้จิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง

2. กลุ่มควบคุม เป็นผู้มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง เพียงแต่ไม่ได้รับเงื่อนไขทดลอง

ทำการวิจัยแบบวัดก่อนหลังทดลองทั้ง 2 กลุ่ม คือ วัดเปรียบเทียบเรื่องการควบคุมตนเอง โดยใช้แบบวัดที่แปลและดัดแปลงมาจาก Self-Control Schedule ของ Micheal Rosenbaum โดยวัดก่อน (pretest) วันที่ 2 ของการเข้ารับการรักษาและวัดหลัง (postest) เมื่อวันที่ 21 ซึ่งเป็นวัน

สุดท้ายของการบำบัดก่อนคนไข้ออกจากโรงพยาบาล แล้วดำเนินการติดตามเปรียบเทียบการติดยาซ้ำทั้ง 2 กลุ่ม หลังจากออกจากโรงพยาบาล 10 วัน

สำหรับกิจกรรมทดลอง คือ กิจกรรมเชิงจิตวิทยาตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเองเป็นกิจกรรม 10 ครั้ง ๆ ละ ประมาณ 2 ชั่วโมง (ดำเนินกิจกรรม 10 วัน)

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนวัดการควบคุมตนเองเมื่อ pretest พบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มบุคคลไม่แตกต่างกันในเรื่องระดับการควบคุมตนเอง แต่เมื่อวัดหลังการดำเนินกิจกรรมทดลองแล้วเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้วพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุมในเรื่องการควบคุมตนเองโดยวัดจากแบบวัดที่แปลและดัดแปลงจาก Self-Control Schedule และเมื่อคนไข้ทั้งหมดออกจากโรงพยาบาลแล้วได้ดำเนินการติดตามผลอีกเป็นเวลา 30 วัน พบว่า กลุ่มทดลอง 10 คน มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่กลับไปเสพกัญชา แต่คนใช้กลุ่มควบคุม 10 คนนั้นกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ 7 คน

ข้อสังเกต คือ

1. การวิจัยนี้ไม่ใช่การวิจัยแบบทดลองโดยแท้ (true-experimental design) ที่มีได้มีการแบ่งกลุ่มโดยสุ่มมีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองและต้องอาศัยสมัคร การอาสาสมัคร อาจจะมีผลต่อเนื่องไปทดลองทำให้ได้ผลมากกว่ากลุ่มควบคุม

2. การวัดการควบคุมตนเอง เมื่อวันที่ 2 ของการเข้ารับการบำบัดรักษา ย่อมได้ผลไม่แน่นอนเพราะคนไข้อยู่ในสภาพของการกระวนกระวายใจด้วยอาการถอนพิษยา และเมื่อวัดคนไข้วันที่ 21 ของการบำบัดซึ่งคนไข้กำลังจะออกไปจากโรงพยาบาลก็อาจจะพบว่ากลุ่มทดลองซึ่งได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจะมีความมั่นใจมากขึ้น และวัดแล้วได้ผลว่าการควบคุมตนเองจะดีขึ้น แต่ภาวะเช่นนี้อาจเป็นภาวะแบบชั่วคราว ส่วนกลุ่มควบคุมเมื่อเพียงถอนพิษยาแต่ไม่ได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจย่อมมีความไม่มั่นใจในตนเองและกำลังจะกลับไปสู่ชุมชนที่ตนมีปัญหาย่อย

3. การติดตามผลเมื่อคนไข้กลับไปสู่ชุมชนติดตามเพียงในเวลา 30 วัน ซึ่งถือว่าสั้นเกินไป การติดตามการกระทำผิดซ้ำหรือการติดยาซ้ำควรประเมินผลว่าไม่ติดยาภายใน 5 ปี ภายหลังจากการบำบัดรักษา

4. กิจกรรมทดลองซึ่งเป็นเทคนิคจิตวิทยาแบบกลุ่มนี้มีลักษณะที่ต้องการผู้มีความรู้ ความชำนาญการเฉพาะเรื่อง ใช้เวลาและความพยายามของบุคลากรมาก เช่น 10 วัน (10 ครั้ง)

ครั้งละประมาณ 2 ชม. กว่า ๆ นำบัตรคนไข้ในกลุ่มทดลองเพียง 10 คน ถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนคนไข้ติดยาเสพติดทั่วประเทศ 1.2 ล้านคน จะพบว่าเป็นรูปแบบการบำบัดที่ยังมีปัญหามากในทางนำไปปฏิบัติและคาดว่าจะสิ้นเปลืองทั้งงบประมาณและบุคลากรมาก

5. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคนไข้เฉพาะที่มีการศึกษาสูงระดับมัธยมขึ้นไปนั้น ไม่ใช่ลักษณะคนไข้ยาเสพติดโดยภาพรวม เพราะคนไข้ยาเสพติดโดยภาพรวมเป็นคนที่มีการศึกษาดำ

6. รูปแบบการบำบัดเช่นนี้มีข้อจำกัดนำไปใช้มาก คาดว่าอาจจะใช้ได้เฉพาะในกรณีที่ผู้เสพยาติกลับสู่ชุมชนที่มีสภาพปัญหาเสพยาที่ไม่รุนแรง กล่าวคือโดยปกติผู้ติดยาเสพยาเมื่อกลับสู่ชุมชนซึ่งมีสภาพแวดล้อมและปัญหาเช่นเดิมก็มักจะเสพยาซ้ำ เช่น คนไข้กลับไปในชุมชนซึ่งมีปัญหายาเสพติดในระดับรุนแรง เช่น มีทั้งผู้จ้างรายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย และมีผู้เสพยาในชุมชน โอกาสที่คนไข้จะกลับไปเสพยาซ้ำมีมาก เพราะจะถูกชักชวนให้กลับไปเสพยาอีก แต่ถ้ากลับไปชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดไม่รุนแรง เช่น ในชุมชนนั้นมีปัญหาเพียงมีผู้เสพยาเสพยา ผู้เสพติดต้องออกไปซื้อหาเสพยาในชุมชนอื่น เช่นนี้รูปแบบการทดลองจิตวิทยาแบบกลุ่มดังกล่าวอาจพอจะได้ผลบ้าง อย่างไรก็ตาม ความพยายามหารูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพยาโดยทดลองรูปแบบใหม่ ๆ ย่อมเป็นที่น่ายกย่องกว่าการคิดแบบซ้ำ ๆ แบบเดิม เพราะไม่เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ

3.2 การสังเคราะห์งานวิจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการจัดการแก้ปัญหา ยาเสพติด

มีรายงานวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ยาเสพติดของประเทศตั้งแต่ปีพ.ศ.2529-2539 เท่าที่ผู้วิจัยสามารถสืบค้นได้มีจำนวน 164 เรื่อง อย่างไรก็ตามงานวิจัยนี้ไม่รวมถึงงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะเรื่องเกี่ยวกับเหล้า บุหรี่ ยาสูบ หรือการวิจัยเกี่ยวกับตัวยาทางการแพทย์ และไม่ได้รวมการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในต่างประเทศหรือที่นักวิจัยเป็นชาวต่างประเทศ การสังเคราะห์งานวิจัยในรอบสิบปีดังกล่าวจะกล่าวเป็นประเด็นสรุปที่เป็นข้อนำสังเกต ส่วนเนื้อหาสาระและการสังเคราะห์งานโดยละเอียดจะได้นำเสนอต่อไปในบทที่ 4 ซึ่งว่าด้วยสถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย

ผลการสังเคราะห์งานวิจัยในรอบสิบปีมีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

งานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในด้านต่าง ๆ

เนื่องจากงานวิจัยฉบับหนึ่งอาจจะมีลักษณะเป็นงานวิจัยยาเสพติดในด้านต่าง ๆ หลายด้านรวมในฉบับเดียวกัน จึงพิจารณาจำแนกงานวิจัยแต่ละฉบับว่าเป็นงานวิจัยด้านใดด้านหนึ่ง ที่งานวิจัยฉบับนั้นได้มีเนื้อหามีน้ำหนักไปในทางด้านนั้น เมื่อจำแนกงานวิจัยโดยสังเขปดังกล่าว พบว่างานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดมี 7 ประเภทโดยสังเขปคือ

(1) สภาพปัญหาหรือธรรมชาติของปัญหายาเสพติดโดยทั่วไป เช่น การประมาณมูลค่าผลประโยชน์การติดยาเสพติดโดยผิดกฎหมาย การประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติด สภาพยาเสพติดในชุมชนแออัดในหมู่บ้านชนบท ผลกระทบของยาเสพติดที่มีต่อการประกอบอาชญากรรมและการเกิดอุบัติเหตุ มีจำนวน 12 เรื่อง (ร้อยละ 7.32)

(2) นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งหมายรวมถึง ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ การประเมินผลนโยบาย แผน หรือโครงการเกี่ยวกับยาเสพติด เช่น เกี่ยวกับปัญหาการนำนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติ ปัญหาการประสานงานแก้ปัญหา ยาเสพติด การประเมินผลโครงการป้องกันปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือในบางจังหวัด เช่น จ.ขอนแก่น และ จ.ร้อยเอ็ด การประเมินผลการควบคุม ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การประเมินสื่อที่ใช้ในการป้องกันกับยาเสพติดในหมู่บ้านผู้ใจแรงงาน วิจัยประเภทนี้มีจำนวน 13 ฉบับ (ร้อยละ 7.93)

สังเกตว่าวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการจัดการแก้ปัญหา ยาเสพติดของประเทศมีน้อยมาก (เพียงร้อยละ 7.93 ของงานวิจัยยาเสพติดในประเทศไทย) นอกจากนี้ยังพบว่ายังไม่มีวิจัยฉบับใดศึกษาถึงกระบวนการกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เลยแม้แต่ฉบับเดียว แสดงว่า

นโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดมักถูกกำหนดจากผู้บริหารประเทศมาสู่ผู้ปฏิบัติ (Top-down) หรือนโยบายเกิดจากสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นหน่วยงานเสนอแนะนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ยาเสพติดให้แก่รัฐบาลแล้วรัฐบาลก็นำไปเขียนกำหนดเป็นนโยบายของรัฐบาลใหม่ที่ได้รับเลือก ตั้งมาแต่ละครั้ง แต่ไม่มีหลักฐานงานวิจัยว่านโยบายได้ถูกกำหนดโดยการศึกษาหาข้อมูลเชิง ประจักษ์สนับสนุนแนวคิดที่จะเขียนเป็นนโยบาย

(3) การป้องกัน

การวิจัยด้านการป้องกันยาเสพติดมีทั้งหมด 81 เรื่อง (ร้อยละ 49.39) สามารถแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภทย่อยคือ (ก) ด้านสาเหตุ และสภาพการใช้ยาเสพติด และ (ข) ด้านกิจกรรม หรือกลวิธีการป้องกันยาเสพติด

(ก) ด้านสาเหตุและสภาพการใช้ยาเสพติด ซึ่งมีงานวิจัยเกี่ยวกับการป้องกัน โดยตรง แต่สามารถนำไปใช้ป้องกันยาเสพติดทางอ้อม มีจำนวน 51 เรื่อง หรือคิดเป็นร้อยละ 62.96 ของงานวิจัยด้านการป้องกัน งานวิจัยประเภทนี้มีเนื้อหาการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการใช้ยา ซึ่งรวมถึงสาเหตุการใช้ยาของเด็กนักเรียนในโรงเรียน และนักศึกษาในสถานศึกษาต่าง ๆ การ ใช้ยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างต่าง ๆ เช่น ผู้ต้องขัง เด็กเยาวชนกระทำผิดกฎหมาย ชาวเขา ผู้ใช้ แรงงานชาวประมง ผู้ขับรถบรรทุก การแพร่ระบาดของการใช้และการส่งยาที่เป็นวัตถุออกฤทธิ์ ต่อจิตประสาท เป็นต้น

(ข) ด้านกิจกรรมหรือกลวิธีการป้องกันยาเสพติดมีจำนวนเพียง 30 เรื่องที่เป็นวิจัย เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติดค่อนข้างตรง เช่นเกี่ยวกับกิจกรรมหรือกลวิธีเกี่ยวกับการป้องกัน ยาเสพติดที่ศึกษาวิจัยได้แก่กลยุทธ์ในการป้องกันยาเสพติดโดยให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การศึกษาถึงบทบาทของครอบครัว โรงเรียน ศาสนา และชุมชนในการป้องกันยาเสพติด นอกจากนี้ ได้ใช้ศึกษาถึงประสิทธิภาพของสื่อต่าง ๆ ในการป้องกันยาเสพติด ซึ่งการศึกษาในเรื่องสื่อถึง 10 เรื่อง

(4) การปราบปราม

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดเพียง 11 เรื่อง คิดเป็นจำนวนเพียง ร้อยละ 6.71 ของงานวิจัยทั้งหมด ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ (7 เรื่อง) เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับกฎหมาย ยาเสพติด เช่น กฎหมายที่บังคับใช้ในต่างประเทศ มาตรการริบทรัพย์สิน กฎหมายป้องกันการ ฟอกเงิน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับความผิดในการเสพยากระหาย ที่เหลือเป็นการ วิจัยเกี่ยวกับนโยบายการปราบปรามโดยภาพรวม ปัญหาการปราบปรามยาเสพติดของเจ้าหน้าที่

ตำรวจในกองบัญชาการปราบปรามยาเสพติด การดำเนินคดียาเสพติด และการศึกษากระบวนการค้ายาเสพติด

กล่าวกันโดยทั่วไปว่าประเทศไทยได้รับการยกย่องว่าได้ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง แต่ไม่มีรายงานการวิจัยประเมินผลที่เป็นหลักฐานว่าผลลัพธ์ของความร่วมมือในการปราบปรามของเจ้าหน้าที่เป็นอย่างไร เพียงแต่พิจารณาได้ว่าจำนวนการจับกุมได้ผู้ต้องหาจำนวนมาก แต่จำนวนของกลางที่จับได้มีปริมาณไม่สัดส่วนกับผู้ต้องหาที่จับได้มาก และของกลางที่ยึดได้คิดเป็นเพียงเล็กน้อยเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณยาเสพติดที่คาดว่าจะค้าในและส่งออกนอกประเทศ นอกจากนี้ไม่มีวิจัยการติดตามผลการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม

สำหรับเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดนั้นพบว่า การวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายยาเสพติดเท่าที่พบทั้งหมดเป็นเพียงการวิจัยเอกสาร คือ การรวบรวมทฤษฎีแนวคิด ผลการแสดงความคิดเห็นจากการที่ผู้วิจัยเข้าประชุม สัมมนา แล้วสรุปเสนอแนะว่าการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดเช่นการริบทรัพย์สินน่าจะเป็นกฎหมายที่จะมีอิทธิพลมากต่อประสิทธิภาพในการปราบปรามยาเสพติดอย่างได้ผล แต่ไม่มีการวิจัยติดตามผลของการบังคับใช้ตามกฎหมายที่ได้บัญญัติออกมาใช้ เช่น เมื่อมีการตราบทลงโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วยการริบทรัพย์สินแล้วปรากฏว่าขาดมาตรการเสริมที่จะทำให้กฎหมายดังกล่าวสามารถนำมาใช้ได้อย่างได้ผล หรือไม่ได้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างจริงจัง และยังไม่มีการศึกษาวิจัยต่อเนื่องว่าปัญหา อุปสรรค ข้อขัดข้องว่าปัจจุบันมาตรการริบทรัพย์สินเป็นมาตรการที่ได้ดำเนินการไปได้ผลมากน้อยเพียงใด

(5) การบำบัดรักษาและการฟื้นฟูสมรรถภาพ

มีงานวิจัยเกี่ยวกับการบำบัดและการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดทั้งหมด 32 เรื่อง หรือร้อยละ 20.53 ของงานวิจัยทั้งหมด มีเนื้อหาแตกต่างหลากหลายตามวิธีการและกลุ่มตัวอย่าง

วิธีการบำบัดส่วนใหญ่เน้นศึกษาเรื่องการฟื้นฟูสภาพจิตใจมิให้มาเสพติดซ้ำ โดยศึกษาถึงวิธีการบำบัดแบบต่างๆ ที่สำคัญ คือ การใช้จิตบำบัดโดยเน้นตัวแปรทางจิตวิทยาต่าง ๆ เช่น การพัฒนาตนเอง การสร้างอัตตมโนทัศน์ที่ดีต่อตัวเอง การควบคุมตนเอง การเสริมแรงสนับสนุนทางสังคม การใช้วิธีการโดยบำบัดด้วยกระบวนการกลุ่ม การบำบัดแบบชุมชนบำบัด

ส่วนตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนที่อยู่ในโรงพยาบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงพยาบาลธัญญารักษ์ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาอื่น ๆ เช่น ผู้ถูกคุมประพฤติ ชาวเขา ผู้ต้องขัง และสังเกตได้ว่าการศึกษานี้จำนวนมากศึกษาโดยสอบถามความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ที่

ดำเนินการบำบัดฯ เช่น ทัศนคติของบุคลากรทางการแพทย์ต่อการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ภาพพจน์ของผู้ติดยาในสายตาของบุคลากรทางการแพทย์ ตลอดจนความคิดเห็นต่อการนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้นำบำบัดว่าจะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด เช่น การบำบัดโดยอาศัยสหวิทยาการ สหวิชาชีพ การสร้างทีมงาน แต่ขาดการประเมินผล การบำบัดโดยอาศัยการออกแบบวิจัยที่ทำให้สรุปผลได้ว่าการประเมินผลการบำบัดรูปแบบใดได้ผลลัพธ์เป็นอย่างไร โดยใช้เครื่องชี้วัดที่เป็นทั้งตัวแปรปริมาณและตัวแปรคุณภาพ

(6) การปลูกพืชทดแทน

เท่าที่พบปรากฏว่าในรอบสิบปีมีการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการปลูกฝิ่นและการส่งเสริมการปลูกพืชทดแทนเพียง 2 เรื่องเท่านั้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัญหาการปลูกฝิ่น ักถูกษาเป็นปัญหาที่เบาบางลง และอาจได้หมดไปพร้อมกับความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ของประเทศที่กำลังจะหมดไปเช่นเดียวกัน

(7) งานวิจัยยาเสพติดอื่น ๆ มีจำนวน 13 เรื่อง หรือร้อยละ 7.93 ของงานวิจัยทั้งหมด แต่ในจำนวนนี้เป็นงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัญหาโรคเอดส์ การใช้เข็มฉีดยา และการเสพติด จำนวน 9 เรื่อง ปัญหาการใช้ยาลดความอ้วน 2 เรื่อง การวิเคราะห์งานวิจัยยาเสพติด 1 เรื่อง และเป็นรายงานวิจัยทั้ง ๆ เกี่ยวกับปัญหายาเสพติดของศูนย์บำบัดยาเสพติดภาคใต้ 1 เรื่อง

โดยสรุปแล้วงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดในรอบสิบปี (พ.ศ.2529-2539) ซึ่งนำสรุปตาราง 1 ต่อไปนี้ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันก็จริงแต่ถ้าจำแนกย่อยไปอีกพบว่าในจำนวนงานวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันนั้น ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาสภาพปัญหาหรือสาเหตุการใช้ยาเสพติด ซึ่งไม่ใช่การวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันโดยตรง โดยเป็นการวิจัยสำรวจกลุ่มตัวอย่างประเภทต่าง ๆ และสอบถามความคิดเห็นโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล แต่สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับการป้องกันที่กล่าวถึงกิจกรรมลักษณะการป้องกันนั้นมีจำนวนเพียง 30 ฉบับ แต่ก็ไม่พบว่าได้มีหน่วยงานนำกิจกรรมต่าง ๆ ไปดำเนินการอย่างจริงจัง ต่อเนื่อง หรือประเมินผลปรับปรุงโครงการต่อเนื่อง นอกจากนี้มีวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวในการป้องกันยาเสพติดโดยตรงเพียง ฉบับเดียว และเป็นเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดู

ตาราง 1 สรุปร้อยละและจำนวนงานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดปี พ.ศ.2529-2539
จำแนกตามเนื้อหาต่าง ๆ

ด้าน	จำนวน	ร้อยละ
1. สภาพปัญหาหรือธรรมชาติปัญหา	12	7.32
2. นโยบายเกี่ยวกับยาเสพติด	13	7.93
3. การป้องกัน	81	49.39
สาเหตุและสภาพการไ้ยา	51	62.96
กิจกรรมหรือกลวิธีการป้องกัน	30	37.04
4. การปราบปราม	11	6.71
กฎหมาย	7	63.64
อื่น ๆ	4	36.36
5. การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพ	32	19.51
6. การปลูกพืชทดแทน	2	1.23
7. อื่น ๆ	13	7.93
เอดส์	9	69.23
อื่น ๆ	4	30.77
รวม	164	100.00

ผู้ทำวิจัย

มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งสำคัญของทำวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติด โดยอาจารย์หรือนักวิชาการในมหาวิทยาลัยเป็นผู้ทำวิจัย และมีงานวิจัยลักษณะเป็นวิทยานิพนธ์ที่นักศึกษาระดับปริญญาโทดำเนินการวิจัยภายใต้การให้คำปรึกษาของกรรมการวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นคณาจารย์ อย่างไรก็ตามก็มีหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้ทำวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดหลากหลายหน่วยงานแต่ที่ดำเนินการมานั้น ได้แก่ สำนักงาน ป.ป.ส. กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข ส่วนคุณภาพงานวิจัยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้วิจัยแต่ละคนมากกว่าหน่วยงานที่สังกัด

ประเภทงานวิจัยและข้อมูล

งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยแบบสำรวจ (Survey Research) โดยสำรวจกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิดเห็น ความจำย้อนหลัง การคาดคะเนว่าจะมีพฤติกรรมในอนาคตโดยอาศัยเหตุการณ์สมมุติ เป็นต้น ดังนั้นข้อมูลส่วนใหญ่จึงมีลักษณะเป็นการรายงานด้านตนเอง (self-reported) ความตรง (validity) ของข้อมูลจึงขึ้นอยู่กับความสามารถของกลุ่มตัวอย่างในการจำ ความซื่อสัตย์ และการรู้จักตนเอง และสามารถสื่อสารตามความรู้สึกได้อย่างตรงไปตรงมา

นอกจากนี้ทางวิจัยต่าง ๆ หลายฉบับมักอาศัยข้อมูลทางราชการ (official data) เช่น ข้อมูลที่เก็บรวบรวมโดยสำนักงาน ป.ป.ส. กรมตำรวจ ดังนั้นการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมไว้มากวิเคราะห์ใหม่โดยการวิเคราะห์แบบปฐมภูมิ (Secondary Analysis) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลภายหลังจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลทางราชการนั้น และน่าจะเชื่อได้ว่าข้อมูลเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดมักกล่าวว่าเป็นข้อมูลที่เป็นความลับทางราชการที่ไม่อาจเปิดเผยได้ดังนั้นข้อมูลดังกล่าวจึงอาจขาดความตรง (Validity)

นอกจากนี้การออกแบบวิจัยแบบเก็บข้อมูล ณ จุดเวลาเดียว ดังเช่นงานวิจัยเชิงสแบบ One-Shot Case Study ยังมีจุดอ่อนมากมายโดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยประเมินผลซึ่งต้องการสรุปความเป็นสาเหตุและผล (causality) ระหว่างแผน/โครงการที่มีต่อผลลัพธ์ ผลกระทบที่คาดหวังว่าเป็นจริงหรือไม่ การเปลี่ยนแปลงในผลลัพธ์มีสาเหตุมาจากแผนหรือโครงการจริงหรือไม่อย่างไร

การวิจัยประเมินผลแผน/โครงการ/นโยบาย

โครงการที่ทดลองเกี่ยวกับแก้ไขปัญหายาเสพติดขาดการดำเนินการต่อเนื่องและประเมินผลอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการประเมินผลเพื่อการพัฒนาปรับปรุงโครงการต่อไปให้ต่อเนื่อง

เท่าที่พบปรากฏว่าโครงการที่ทดลอง เช่น โครงการบ้านสวนแสนสุข รายงานว่าได้ผลดีแต่ไม่รายงานว่าโครงการดังกล่าวได้ขยายผลพัฒนาไปอย่างไร นอกจากนี้การประเมินผลมักดำเนินการโดยการสำรวจความคิดเห็นอย่างผิวเผินหรือสังเกตการณ์โดยผู้วิจัยเอง ซึ่งไม่มีเกณฑ์ชี้วัดความสำเร็จอย่างลึกซึ้งเป็นรูปธรรม และอาจเสี่ยงต่อการใช้อัตตวิสัย (subjective) ของผู้วิจัยรู้สึกหรือมีแนวโน้มชอบหรือไม่ชอบด้วยอคติของผู้วิจัยทำให้สรุปผลเป็นไปตามที่ผู้วิจัยต้องการให้เป็นตั้งแต่แรก

นอกจากนี้การประเมินผลมักเป็นการประเมินความพยายาม (Effort Evaluation) มากกว่าการประเมินผลลัพธ์ (Effect Evaluation) โดยถือว่าถ้าพยายามมากผลจะตามมาเอง ซึ่งไม่จริงเสมอไป เช่น การประเมินว่าได้ทำกิจกรรมอะไรไปบ้าง เช่น ได้ตั้งสถานพยาบาลบำบัดรักษา และฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเพิ่มขึ้นจำนวนกี่แห่ง ได้ดำเนินการรักษาผู้ติดยาเสพติดไปแล้วเป็นจำนวนเท่าใด โดยไม่ได้ศึกษาติดตามผลของการบำบัดรักษาว่าเป็นอย่างไร หรือเช่นได้ประเมินว่าได้จัดทำสื่อเพื่อใช้ในการให้ความรู้เพื่อป้องกันยาเสพติดโดยผลิตเอกสาร แผ่นพับ โปสเตอร์ ไปจำนวนเท่าใด รายการวิทยุ เทปโทรทัศน์ โดยศึกษาทดลองให้ทราบประสิทธิผลของสื่ออย่างแท้จริง มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริง ๆ อย่างไร มิใช่เพียงวัดความจำและความรู้สึก

การวิจัยพื้นฐานหรือการวิจัยประยุกต์

การวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนมากเป็นกรวิจัยประยุกต์ และผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับยาเสพติดในการประชุมระดับกรมมองก็คิดว่าการวิจัยเกี่ยวกับนโยบายยาเสพติดควรเป็นวิจัยประยุกต์ แต่ที่จริงแล้วการวิจัยเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดต้องเป็นการวิจัยพื้นฐาน (Basic Research) และการวิจัยประยุกต์ (Applied Research) การที่จะวิจัยประยุกต์เพื่อการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเดี๋ยวกงไม่เพียงพอทั้งนี้เพราะจากการวิจัยเอกสารครั้งนี้พบว่า ถ้าผู้ตั้งคำถามว่ามีรูปแบบการป้องกันยาเสพติดรูปแบบใดที่สามารถป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนหรือสถานศึกษาได้บ้าง รูปแบบการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดรูปแบบใดที่ประสบความสำเร็จ โดยมีเกณฑ์ชี้วัดเป็นที่ยอมรับในทางปฏิบัติ คำตอบก็คือยังไม่ทราบ ดังนั้นการวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดจึงต้องมีการวิจัยทั้งแบบวิจัยพื้นฐาน เพื่อหาองค์ความรู้ว่ารูปแบบใดจึงจะประสบความสำเร็จในการป้องกันปัญหายาเสพติด ก่อนที่จะนำองค์ความรู้ดังกล่าวไปขยายผล (generalization) และทำการติดตามประเมินผล ซึ่งเป็นการวิจัยประยุกต์ว่าผลของการนำโครงการดังกล่าวไปขยายผลนั้นประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีส่วนใดควรปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสภาพแต่ละสถานการณ์ ภูมิภาค ทรัพยากร ต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัยต่าง ๆ

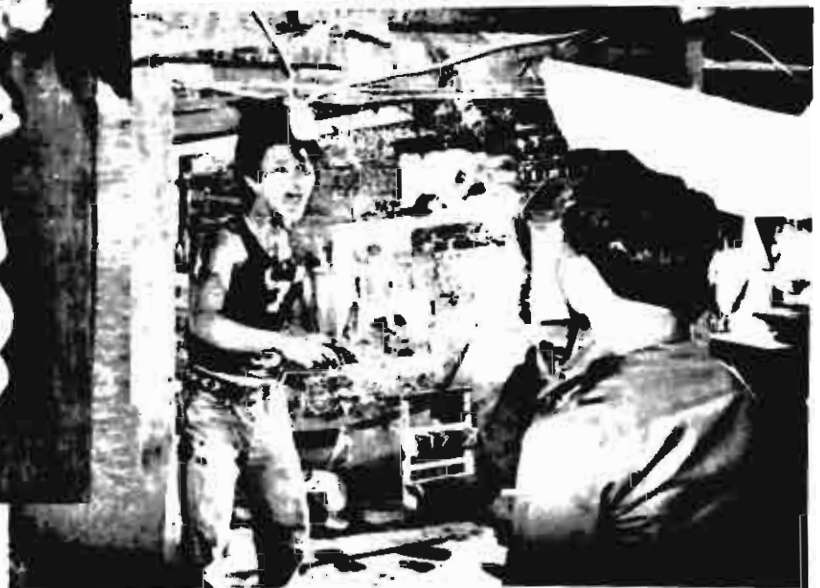
ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัยส่วนใหญ่ไม่ได้มีพื้นฐานจากข้อค้นพบของงานวิจัย และข้อเสนอแนะมักเป็นการเสนอแนะเชิงนามธรรม ยากต่อการนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัยส่วนใหญ่เป็นข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยคงจะได้ตั้งใจเสนอแนะ โดยไม่มีหลักฐานเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัยนั้น ๆ นอกจากนี้ข้อเสนอแนะ

ส่วนมากเป็นข้อเสนอแนะมีลักษณะเป็นนามธรรม เช่นการเสนอแนะให้สร้างเสริมจริยธรรม ค่านิยมทางสังคม ทศนคติความตระหนักให้ปัญหาความรับผิดชอบ ฯลฯ โดยขาดการเสนอแนะที่เป็นรูปธรรมว่าจะมีมาตรการใดที่เป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติ เพื่อให้ได้ผลเป็นไปตามความคาดหวังดังกล่าว และหน่วยงานใดควรเป็นผู้รับผิดชอบหรือควรมีส่วนรับผิดชอบนำมาตรการที่เสนอแนะไปใช้ปฏิบัติ

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยเกี่ยวกับยาเสพติดการแก้ปัญหายาเสพติดตั้งแต่ปีพ.ศ.2529-2539 เท่าที่พบมีจำนวน 158 เรื่อง งานวิจัยส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสภาพการใช้ยาเสพติดสาเหตุและกิจกรรมหรือกลยุทธ์การป้องกัน แต่วิจัยเกี่ยวกับนโยบายและการจัดการแก้ปัญหายาเสพติดมีน้อยมาก (มีเพียงร้อยละ 8.23) นอกจากนี้ยังมีข้อสังเกตเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยว่าส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล จึงได้เพียงความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น แม้กระทั่งการวิจัยประเมินผลก็ไม่ได้ออกแบบวิจัยที่จะสามารถสรุปความเป็นสาเหตุและผลได้ว่าแผน/โครงการ/นโยบายได้ให้ผลที่พึงปรารถนามากน้อยเพียงใด และเป็นการประเมินความพยายามมากกว่าประเมินผลลัพธ์ที่คาดหวังจากแผน/โครงการ/นโยบาย นอกจากนี้การวิจัยหลายฉบับมักอาศัยข้อมูลทางราชการนำมาวิเคราะห์แบบทฤษฎีซึ่งคุณภาพของงานวิจัยต้องขึ้นอยู่กับคุณภาพของข้อมูลทางการ ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งก็คือ การวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยประยุกต์ แต่จริง ๆ แล้วยังขาดองค์ความรู้อีกมากที่จะไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหายาเสพติดในบริบททางสังคมของประเทศไทย ดังนั้นการวิจัยเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดจึงควรเป็นการวิจัยทั้ง 2 แบบ คือ ทั้งแบบวิจัยพื้นฐานและแบบวิจัยประยุกต์ และในท้ายที่สุดก็คือ ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัยส่วนมากไม่มีข้อค้นพบจากงานวิจัยสนับสนุน และเป็นข้อเสนอแนะที่ไม่เป็นรูปธรรม ยากต่อการนำไปปฏิบัติ

พิษร้ายของยาเสพติด

บทที่ 4

สถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

1. ธรรมชาติของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน

1.1 การประมาณจำนวนผู้ติดยาเสพติด

ปัญหายาเสพติดของประเทศไทยทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น ประมาณว่าเมื่อ 20 ปีที่แล้ว (ประมาณ พ.ศ.2508) มีผู้ติดยาเสพติดประมาณ 7 หมื่นคนจากจำนวนประชากร 30 ล้านคน แต่เมื่อปี พ.ศ.2528 ลิขิต เทอดสถีรศักดิ์ (2528: 6) กล่าวว่าผู้ป่วยติดยาเสพติดประมาณ 4 แสนคน และต่อมาปี พ.ศ.2536 สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2538: 40) ได้ประมาณจำนวนผู้ป่วยติดยาเสพติด ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2536 มีจำนวนขึ้นต่ำทั่วประเทศทั้งสิ้น 1,267,590 คน หรือคิดเป็นจำนวนร้อยละ 2.2 ของประชากรทั่วประเทศ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากจำนวนผู้ต้องขังหญิงเด็ดขาดทั่วประเทศ ปรากฏว่าผู้ต้องขังหญิงที่ทาคดียาเสพติดมีอัตราเพิ่มสูงถึงร้อยละ 77.47 เมื่อเปรียบเทียบปี พ.ศ.2537 (3,221 คน) กับปีพ.ศ.2533 (1,815 คน) ซึ่งเป็นอัตราการเพิ่มที่สูงมาก และมีจำนวนผู้ต้องขังหญิงคดียาเสพติดคิดเป็นร้อยละสูงที่สุดคือมีจำนวนสูงถึงร้อยละ 60 ของจำนวนผู้ต้องขังหญิงเด็ดขาดทั้งหมด (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539)

1.2 ปัญหายาเสพติดได้ขยายตัวแพร่ระบาดไปยังพื้นที่ระดับหมู่บ้าน/ชุมชนที่เป็นโครงสร้างการปกครองระดับพื้นฐานของประเทศมากขึ้น

เดิมปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาชุมชนในเมืองเท่านั้น แต่จากการสำรวจข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน/ชุมชน โดยสำนักงาน ป.ป.ส.ร่วมกับกระทรวงมหาดไทย (2537) พบว่าสูงถึงร้อยละ 40 ของหมู่บ้าน/ชุมชนทั่วประเทศมีปัญหายาเสพติด โดยภาคที่มีปัญหามากที่สุดคือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ แต่การสำรวจขณะนั้นพบว่า สารระเหย กัญชาและยาบ้าเป็นสารระเหยที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดในทุกภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งสารระเหยมีอัตราการแพร่ระบาดมากที่สุดในทุกภาค สารระเหยมีอัตราการแพร่ระบาดมากถึง 1 ใน 4 ของพื้นที่ที่มีปัญหาและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการแพร่ระบาดของสารระเหยมากที่สุด ดังนั้นในปีพ.ศ.2537 ปัญหาการแพร่ระบาดของสารระเหยเป็น

สำนักงาน ป.ป.ส. และกระทรวงมหาดไทย (2537) สรุปปัญหายาเสพติดระดับจังหวัด ปี พ.ศ.2537 จากแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานยาเสพติดระดับหมู่บ้าน/ชุมชน

ปัญหาที่มีผู้เสพมากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับยาเสพติดประเภทอื่น ๆ แต่เมื่อพิจารณาเรื่องระดับความรุนแรงของปัญหา พบว่า ภาคกลาง และภาคเหนือมีพื้นที่ที่อยู่ในเกณฑ์รุนแรงมากที่สุด

1.3 ปัญหาการแพร่ระบาดในแต่ละภาคแตกต่างกันในประเภทของยาเสพติดที่แพร่ระบาด

จากการสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2536: 53) จากสถิติผู้ติดยาเสพติด (ไม่รวมผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มวัด ทนารกองประจำการ คนขับรถบรรทุกและรถโดยสาร คนที่สามล้อและสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก) พบว่าโดยภาพรวมทั่วประเทศเป็นผู้เสพยาเสพติดเฮโรอีนมากที่สุด (ร้อยละ 22.04) รองลงไปที่คือยาม้าหรือยาบ้า (ร้อยละ 15.70) กัญชา (ร้อยละ 5.22) และสารระเหย (ร้อยละ 3.30) แต่ภาพรวมนี้อาจจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริงได้เพราะไม่ได้รวมกลุ่มประชากรที่สำคัญ เช่น คนขับรถบรรทุกและรถโดยสารซึ่งเชื่อว่าจะเสพยาบ้า คิดเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามจากการสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พ.ศ.2536 (2538: 54-55) พบว่าแต่ละภูมิภาคของประเทศไทยมีลักษณะแตกต่างกันไปตามตัวยาที่แพร่ระบาด แสดงได้ตามตาราง 1 ต่อไปนี้

ตาราง 1 ตัวยาเสพติดที่มีผู้ติดมาก 2 อันดับแรก จำแนกตามภาค

ภาค	ตัวยาที่มีผู้เสพติดมาก 2 อันดับแรก
ใต้	เฮโรอีน กัญชา
ตะวันออกเฉียงเหนือ	สารระเหย กัญชา
เหนือ	ฝิ่น กัญชา
กลาง	ยาบ้า เฮโรอีน
กรุงเทพ	เฮโรอีน ยาบ้า

ที่มา สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย 2536 (จัดนำเสนอใหม่)

นอกจากนี้รายงานการวิจัยฉบับนี้ยังพบว่าเฮโรอีนไม่ใช่ปัญหาสำคัญที่สุด ปัญหาที่รุนแรงที่สุดในปีพ.ศ.2537 คือ ประเทศไทยมีผู้ติดยาเสพติดประเภทสารระเหยมากที่สุด คือ 411,603 คน รองลงมาคือ กัญชา 326,000 คน ยาม้า 257,965 คน เฮโรอีน 214,180 คน และฝิ่น 62,660 คน

1.4 ยากลุ่มเบนโซไดอาเซพีนมีอัตราการบริโภคระดับชาติสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยพิจารณาจากตัวเลขการนำเข้า โดยแพทย์เป็นผู้เริ่มต้นการใช้อยากฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และผู้รับบริการนำไปเผยแพร่ให้คนอื่นโดยไม่ทราบผลเสีย และการเผยแพร่ลักษณะนี้ก่อให้เกิดอุปสรรคในชุมชนขยายตัว ในขณะที่เดียวกันในชุมชนก็มีการจัดจำหน่ายแพร่หลาย รวมทั้งบางกรณีเป็นการจ่ายยาโดยผิดกฎระเบียบ (สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา, 2533)

สรุปจากลักษณะดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ปัญหายาเสพติดได้คลี่คลายจากปัญหาฝิ่นและเฮโรอีนกลายเป็นปัญหาการเสพยาบ้าหรือยาบ้า สารระเหยหรือสารเสพติด วัตถุออกฤทธิ์ใหม่อื่น ๆ

1.5 กลุ่มผู้ติดยาเดิมมีลักษณะเป็นผู้ที่มีปัญหาเชิงสังคม เช่น การว่างงาน แพร่ขยายไปสู่กลุ่มซึ่งไม่ใช่ผู้มีปัญหาทางสังคม เช่น กลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้ขบถยนต์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพโดยสุจริตและขยันหมั่นเพียร นอกจากนี้การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน และนักศึกษาก็เป็นปัญหาที่ลูกหลานขยายวงกว้างมากขึ้น

จากการสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยปีพ.ศ.2536 (2538: 44) พบว่า อัตราผู้ติดยาเสพติดในประชากรที่ทำงานในอาชีพใช้แรงงานมีอัตราสูง (ตาราง 2)

ตาราง 2 อัตราผู้ติดยาเสพติดทั้งประเทศต่อประชากร 1,000 คน จำแนกตามอาชีพและสถาบัน ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2536

อาชีพและสถาบัน	อัตราผู้ติดยาเสพติดต่อ 1,000 คน
1. ข้าราชการ	563.30
2. ข้าราชการ	411.19
3. ประมง	304.67
4. ข้าราชการ	288.41
5. ข้าราชการ	38.80
6. ข้าราชการ	35.47
7. หมู่บ้านชนบท	19.04

ข้อมูลจากตาราง 2 ข้างต้นชี้ให้เห็นว่ากลุ่มอาชีพที่มีปัญหายาเสพติดรุนแรงมากที่สุดตามลำดับ คือ (1) ผู้ขับรถบรรทุก (2) ผู้ขี่สามล้อ (3) ชาวประมง (4) ผู้ขับรถเล็ก (5) ผู้พักอาศัยในชุมชนแออัด (6) ชาวเขา และ (7) ผู้อยู่ในหมู่บ้านชนบท

นอกจากนี้ถ้าพิจารณาจากจำนวนผู้ติดยาเสพติดที่ประมาณได้จำนวนทั้งหมด 1.2 ล้านคนนั้นปรากฏว่าร้อยละ 72.63 เป็นผู้ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือเป็นเกษตรกร แต่จำนวนผู้ติดยาอันดับรองถัดไป คือ นักเรียนและนักศึกษาในโรงเรียนและสถาบันการศึกษา คือคิดเป็นร้อยละ 5.66 ของผู้ติดยาเสพติดทั้งหมด (71,666 คน) ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่นักเรียนและนักศึกษาเป็นปัญหาที่กำลังจะขยายวงกว้างมากขึ้น

1.6 ผลประโยชน์ของการค้ายาเสพติดมีมากมหาศาล

สำนักข่าว CNN (Cable News Network) รายงานเมื่อ 26 มิถุนายน พ.ศ.2540 ซึ่งเป็นวันต่อต้านยาเสพติดโลก รายงานว่ามูลค่าการค้ายาเสพติดที่ผิดกฎหมายทั่วโลกมีสูงถึง สี่แสนล้านเหรียญสหรัฐอเมริกา และสำหรับประเทศไทยนั้นปรากฏว่า นवलน้อย ตรีรัตน์ (2539: 72) ได้ประเมินมูลค่าเพิ่มในการค้าเฮโรอีน กัญชา และยาบ้ารวมกันพบว่าในช่วงปีพ.ศ.2536-2538 ประเมินว่าจะมีมูลค่าเป็นผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติดประเภทดังกล่าวประมาณ 28,617-32,787 ล้านบาทต่อปี ซึ่งสามารถแยกแยะมูลค่าผลประโยชน์ได้ดังนี้

ตาราง 3 มูลค่าผลประโยชน์จากการค้ายาเสพติด จำแนกตามประเภทยาเสพติด

ประเภทยาเสพติด	มูลค่าผลประโยชน์ (ล้านบาท)
เฮโรอีน	12,955 - 15,237 ล้านบาท
กัญชา	3,046 - 3,051 ล้านบาท
ยาบ้า	12,616 - 14,499 ล้านบาท
รวม	28,617 - 32,787 ล้านบาท

ดังนั้นเมื่อนำมูลค่าผลประโยชน์ของการค้ายาเสพติดซึ่งมีประมาณปีละ 28,617 - 32,787 ล้านบาท (ยาเสพติดเพียง 3 ประเภทเท่านั้น) ไปเปรียบเทียบกับงบประมาณแผ่นดินซึ่งมีประมาณปีละ 900,000 ล้านบาท จะเห็นได้ว่ามูลค่าผลประโยชน์ของการค้ายาเสพติดมีมูลค่ามหาศาล ทั้ง ๆ ที่การประมาณของนวนน้อย ตรีรัตน์ เป็นการประมาณแบบขั้นต่ำแล้ว เพราะได้ตัดส่วนที่พ่อค้าคนไทยขายเฮโรอีนในราคาที่สุดท้ายปลายทาง เช่นราคาเฮโรอีนจะเพิ่มอีก 20-30 เท่าในตลาดสหรัฐอเมริกา แต่ถ้าใช้ตัวเลขของ อัมมาร สยามวาลาและคณะ (2532: 48) จะพบว่าผลการประมาณรายรับจากการค้ายาเสพติด (ฝิ่น เฮโรอีน กัญชา และยาบ้า) ในปีพ.ศ.2532 พบว่ามีมูลค่าสูงถึง 109,769 ล้านบาท แยกเป็นส่วนที่เกิดจากการขายเพื่อการบริโภคในประเทศ 18,439 ล้านบาท และส่วนที่เกิดจากการค้าส่งออกมีมูลค่าสูงถึง 91,239 ล้านบาท สรุปแล้วผู้ค้าจะได้ส่วนเหลือจากการค้าทั้งสิ้น 100,702 ล้านบาท (ร้อยละ 90 ของมูลค่าการค้ายาเสพติดทั้งหมด) หากใช้ตัวเลขของอัมมาร สยามวาลาและชัยยุทธ์ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (2532) ดังกล่าวจะพบว่ามูลค่าผลประโยชน์จากการลักลอบค้ายาเสพติดยิ่งสูงมาก เพราะเท่ากับ 1 ใน 9-10 ส่วนของงบประมาณของประเทศ (งบประมาณปีพ.ศ.2540 ทั้งหมด 944,000 ล้านบาท งบกรมตำรวจ = 39,045.8 ล้านบาท งบกระทรวงยุติธรรม = 4,590.3 ล้านบาท งบกระทรวงศึกษาธิการ = 157,972.5 ล้านบาท งบกระทรวงสาธารณสุข = 66,544.3 ล้านบาท เป็นต้น) ผลประโยชน์อันมหาศาลนี้จึงทำให้ยาเสพติดมีอิทธิพลมีสูงมากยากแก่การปราบปราม

1.6 ประเทศไทยได้เปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นแหล่งผลิตฝิ่นและเฮโรอีน กลายเป็นแหล่งผลิตยาบ้าและสารกระตุ้นอื่น ๆ แทน

การค้ายาเสพติดนอกจากจะมีมูลค่าผลประโยชน์มหาศาลแล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งยังพบว่า ยาบ้ามีสัดส่วนผลประโยชน์สูงกว่าเฮโรอีนมาก (นวนน้อย ตรีรัตน์, 2539: 27) ด้วยเหตุที่มีกำไรเป็นสัดส่วนที่สูงนี้เอง และประกอบกับลักษณะวิธีการผลิตที่ง่ายสะดวกและสามารถเคลื่อนย้ายแหล่งผลิตไปยังที่ต่าง ๆ ได้ง่ายยากแก่การถูกจับกุม ดังนั้นปัญหาการแพร่ระบาดของยาบ้าจึงกว้างขวางเป็นปัญหายิ่งในปัจจุบัน และจากการประชุมระดมสมองฯ (พรเพ็ญ เพชรศิริ, 2539: 58) พบว่าผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าประเทศไทยได้เปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นแหล่งผลิตฝิ่นและเฮโรอีนกลายเป็นแหล่งผลิตยาบ้าและสารกระตุ้นอื่น ๆ แทน

การเสพยาบ้ากำลังกลายเป็นปัญหาสำคัญเพิ่มมากขึ้น เพราะนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ เช่น ปัญหาทางจิต อาชญากรรม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาต่ออุบัติเหตุบนท้องถนน แต่ยังไม่มียุติเลขจากการสำรวจที่เป็นปัจจุบันเพื่อเปรียบเทียบยืนยัน แต่มีการสำรวจในของวิโรจน์ สุ่มใหญ่

(2529) พบว่า ร้อยละ 14.95 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ขับขีรถยนต์บรรทุกทรายงานว่าตนใช้ยาบ้า และพบว่าการใช้ยาบ้ามีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ร้อยละ 79 ของผู้ใช้ยาบ้ารายงานว่าในรอบปีที่ผ่านมาเคยมีอุบัติเหตุ เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 46 ของผู้ขับขีรถบรรทุกที่ไม่ใช้ยาบ้ารายงานว่ามีอุบัติเหตุในรอบปีที่ผ่านมา ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกำจร มนูญปิจุ (2534) ที่รายงานผลการตรวจสอบสารกระตุ้นและยาเสพติดที่อาจทำให้เกิดอุบัติเหตุของรถยนต์ในคนขับขีรถบรรทุกพบว่าร้อยละ 58.00 ใช้ยาบ้า

สำหรับนักเรียนมัธยมนั้นได้มีการวิจัยโดยประเสริฐ ต้นสกุลและคณะ (2533: 17) ระหว่างปีพ.ศ.2533 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 11.0 กล่าวว่าเคยใช้ยากระตุ้นประสาท โดยร้อยละ 3.8 กล่าวว่าเคยใช้ระหว่างเดือนที่แล้วก่อนสำรวจ ร้อยละ 7.0 เคยใช้ปีที่แล้วแต่ไม่นับเดือนก่อน และร้อยละ 5.0 เคยใช้นานมาแล้วแต่ไม่นับปีที่แล้ว นอกจากนี้ยังพบว่านักศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 6 ในภาคเหนือใช้ยาเสพติดเกือบทุกประเภทสูงกว่าภาคอื่น ๆ (ยกเว้นมอร์ฟีนซึ่งแตกต่างจากภาคอื่นน้อยมาก)

1.7 ยาเสพติดในชุมชนแออัดกรุงเทพมหานครยังเป็นปัญหาสำคัญ

จากการสำรวจของสำนักงาน ป.ป.ส.ปีพ.ศ.2535 พบว่า ชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครมีจำนวนมาก เฉพาะแต่ชุมชนแออัดที่จดทะเบียนถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร มีจำนวน 279 แห่ง มีประชากรทั้งสิ้นประมาณ 505,226 คน มีจำนวนครัวเรือน 69,816 ครัวเรือน ซึ่งชุมชนที่ไม่ได้จดทะเบียนยังมีอีกมากมาย จากการสำรวจชุมชนแออัดที่จัดตั้งตามระเบียบกรุงเทพมหานคร พบว่ายังมีการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะที่แพร่ระบาดมากที่สุดคือ เฮโรอีน กัญชา และสารระเหย โดยเฉพาะกัญชามีแพร่ระบาดทุกชุมชน มีผู้ติดยาเสพติดทั้งหมดประมาณ 1,985-2,218 คน ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 11-30 ปี จะมีว่สมอยู่ในชุมชนยังเป็นชุมชนที่มีการค้ายาเสพติดด้วยแล้วผู้เสติดก็จะก่อความเดือดร้อนให้ชุมชนโดยการลักเล็กขโมยน้อย จี้ปล้น ทำตัวเป็นอันธพาล แต่ผู้ผลิตยาในชุมชนที่ไม่มีการค้ายาจะไม่ค่อยก่อความเดือดร้อนให้ชุมชน สำหรับผู้ค้ายาเสพติดมีประมาณ 406-459 คน และยาเสพติดที่ค้าส่วนใหญ่เป็นเฮโรอีน กัญชา และสารระเหย (สำนักงาน ป.ป.ส., 2535: 495-496)

อย่างไรก็ตามจากจำนวนผู้ติดยาในชุมชนแออัดในเขตกรุงเทพมหานครที่สำนักงาน ป.ป.ส.สำรวจพบว่ามีผู้ติดยาประมาณ 1,985-2,218 คน (พ.ศ. 2535) ถือว่ามีจำนวนต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทยซึ่งสำรวจในปีพ.ศ.2536 พบว่าผู้ติดยาเสพติดที่อาศัยในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานครมีสูงถึง 36,112 คน (นิพนธ์ ทวีพงศ์และคณะ, 2538: 48) ดังนั้นถ้านำจำนวนดังกล่าวมาพิจารณากับจำนวนประชากรชุมชน

แออัดทั้งสิ้น 505.226 คน จะพบตัวเลขโดยคร่าว ๆ ว่าร้อยละ 7.15 ของผู้อาศัยในชุมชนแออัดเป็นผู้เสพยาเสพติดหรือมีอัตรา 71.5 คนต่อประชากรพันคน ซึ่งมีจำนวนสูงกว่าการประมาณตามตาราง 1 ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะจำนวนประชากรชุมชนแออัดที่สำนักงาน ป.ป.ส.ประเมินเฉพาะจากชุมชนที่จดทะเบียนจัดตั้งเป็นทางการตามสถิติของกรุงเทพมหานครเท่านั้น แต่ในความเป็นจริงยังมีชุมชนแออัดที่ไม่อยู่ในข่ายนี้อีกจำนวนมาก

อย่างไรก็ตามปัญหาเสพยาเสพติดในชุมชนแออัดก็ยังคงมีความร้ายแรงมากกว่าปัญหาเสพยาเสพติดในหมู่บ้านชนบท ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าอัตราผู้ติดยาในชุมชนแออัดมีสูงถึง 38.8 ต่อประชากร 1,000 คน แต่อัตราก่อนหน้านี้ในหมู่บ้านชนบทมีเพียง 19.04 ต่อ 1,000 คน (นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ, 2538) และจากการศึกษาวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างผู้ติดยาเสพติดในชุมชนแออัดในกรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มตัวอย่างล้วนยอมรับว่าแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดก็คือย่านชุมชนแออัดที่ตนอาศัยนั่นเอง (โสภา ขปิลมันน์และคณะ, 2533)

โดยสรุปแล้วปัญหาเสพยาเสพติดในประเทศไทยได้พัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งวิธีการผลิต กระบวนการค้า ยาที่ใช้ รูปแบบการแพร่ระบาด จำนวนผู้เสพยา ความซับซ้อนของปัญหาอื่นที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าผลประโยชน์ของการลักลอบค้ายาเสพติดที่มีมหาศาล และความรุนแรงของปัญหา ดังนั้น ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและจริงจังในการพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบาย การวางแผนกลยุทธ์และกิจกรรมที่สอดคล้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยมีเป้าหมายสูงสุดร่วมกันคือการแก้ปัญหาเสพยาเสพติดของประเทศ

2. นโยบายการแก้ปัญหาเสพยาเสพติด: นโยบายและทิศทาง

ประเทศไทยมีนโยบายการแก้ปัญหาเสพยาเสพติดตั้งแต่สมัยอยุธยา (สมัยพระเจ้าอู่ทอง) ซึ่งได้ห้ามซื้อขายและเสพยา และมียาสูบห้ามเช่นนี้จนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวจีน ได้นำฝิ่นและวิธีเสพยาเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศ แม้ว่าจะมีนโยบายปราบปรามอย่างเข้มงวดแต่ก็ไม่ได้ผล ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่โดยยอมให้คนจีนเสพยาและขายฝิ่นได้ตามกฎหมายแต่เสียภาษีให้กับรัฐบาล

นโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหาเสพยาเสพติดที่ชัดเจนเด็ดขาดในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติคือ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2502 เป็นต้นไป ผู้ใดเสพยาฝิ่นมีความผิดตามกฎหมายและให้เผาทำลายฝิ่น ณ ท้องสนามหลวง และตั้งคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ก.ป.ส.) เพื่อปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวดในปี พ.ศ.2504 พัฒนาการทางนโยบายเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

(ป.ป.ส.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการและจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อเป็นหน่วยงานกลางประสานงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจนกระทั่งปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมาสํานักงาน ป.ป.ส. ได้ปฏิบัติงานเป็นตัวจักรสำคัญในการประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในขณะที่การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการควบคุมพืชเสพติด และการปราบปรามแต่ปัญหาอุปสรรคในการนํานโยบายไปปฏิบัติก็มีมากเพราะสภาพแวดล้อมหรือธรรมชาติของปัญหายาเสพติดได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบายหรือมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทิศทางใหม่ให้เหมาะสมกับปัญหาในปัจจุบันและอนาคต (พรเพ็ญ เพชรสุทธิศรี, 2539: 57)

แนวคิดดังกล่าวข้างต้นได้จากประชุมระดมสมองซึ่งก็มีความคล้ายคลึงกับผลการวิจัยของ ไกรสุข สิ้นสุข (2532) ซึ่งเป็นการศึกษาโดยการแสวงหาความรู้ข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติดที่ประชุมโดยอิสระจำนวน 41 ท่าน จากสำนักงาน ป.ป.ส. และหน่วยงานที่ประสานงานเช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้พิพากษา แพทย์ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร นักกฎหมาย นักหนังสือพิมพ์ ศิลปิน และอื่น ๆ เช่น นักวิชาการ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นมีความคิดเห็นสอดคล้องกันดังนี้ ซึ่งไกรสุข สิ้นสุข ได้สรุปไว้ในปี พ.ศ.2532 ดังนี้

1. ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย ขณะนี้มีความรุนแรงมาก และจะทวีความรุนแรงมากขึ้นกว่าเดิมในทศวรรษหน้า

2. เฮโรอีน เป็นยาเสพติดที่เป็นปัญหาสังคมมากที่สุด ทั้งในปัจจุบัน และทศวรรษหน้า

3. ขณะนี้ประเทศไทยมีนโยบายในการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติดให้โทษดีอยู่แล้ว แต่นโยบายการปราบปรามยาเสพติดจะต้องเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทศวรรษหน้า

4. ในการนํานโยบายการปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัตินั้น ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เพราะมีปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการนํานโยบายไปปฏิบัติหลายประการ เช่น ระบบการบริหาร บุคลากร งบประมาณ กฎหมาย เจ้าหน้าที่ของรัฐ ความร่วมมือของต่างประเทศ ระบบข้อมูลข่าวสาร แหล่งผลิตเส้นทางการลำเลียง วิธีการชักชวนในการขนย้ายยาเสพติดเหล่านี้ล้วนมีอิทธิพลอย่างมากต่อการปราบปรามยาเสพติด

5. ในทศวรรษหน้า จำนวนผู้ผลิต ผู้ขาย ผู้ค้ายาเสพติดจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จะต้องมีการปรับปรุงการลงโทษผู้กระทำความผิด กฎหมายเกี่ยวกับการปราบ

ปรามยาเสพติด องค์การที่ทำหน้าที่การปราบปรามยาเสพติด จะต้องมีการปรับปรุงเช่นเดียวกัน

6. ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะโดยสรุปดังนี้

6.1 การมีการแก้ไขเพิ่มเติมและปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดยาเสพติด

6.2 ควรมีองค์กรกลางระดับชาติที่มีความเชี่ยวชาญระดับมืออาชีพในการศึกษาค้นคว้า จัดวางแผนปราบปรามอย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 การลงโทษผู้กระทำผิดยาเสพติดต้องสูงขึ้น และให้มีการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

6.4 สำนักงาน ป.ป.ส. ควรมีส่วนร่วมในการพิจารณาจัดสรรเงินงบประมาณปกติของหน่วยงานต่าง ๆ สำหรับการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

6.5 เสนอแนะให้มีการจัดตั้งกองบังคับการปราบปรามยาเสพติดเป็นหน่วยงานขึ้นตรงต่อกรมตำรวจ และรับนโยบายจาก ศปส.ตร.(ศูนย์ปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ) และประสานงานกับสำนักงาน ป.ป.ส. และอีกแนวทางหนึ่งก็คือให้จัดตั้งกองบังคับการตำรวจปราบปรามยาเสพติด แต่ให้ผู้ภายใต้การควบคุมของสำนักงาน ป.ป.ส. อย่างไรก็ตามในปีพ.ศ.2535 กรมตำรวจได้จัดตั้งกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติดขึ้น

6.6 ส่งเสริมมาตรการส่งเสริมโดยการให้รางวัลเพิ่มแก่บุคคลและหน่วยงานในการปราบปรามการเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อเสนอแนะที่มีในปีพ.ศ.2532 ดังกล่าวพบว่าสภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปแล้วเช่นปัจจุบันปัญหายาเสพติดในประเทศไทยได้คลี่คลายจากปัญหาฝิ่นและเฮโรอีนไปสู่ปัญหายาเสพติดประเภทอื่น ๆ เช่น ยาบ้า สารเสพติดที่ผลิตขึ้นใหม่ ดังนั้นเมื่อสภาพปัญหาได้เปลี่ยนแปลงไปหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดจึงควรพยายามหามาตรการใหม่ ๆ และปรับตัวให้ทันกับปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตลอดระยะการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในการประสานงานและการกระตุ้นให้เกิดการริเริ่มนโยบายและมาตรการใหม่ ๆ และได้ริเริ่มการวิจัยฉบับนี้ขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดนั้นก่อนอื่นควรได้พิจารณาถึงหัวข้อ 3 ประเด็น ดังต่อไปนี้คือ การกำหนดนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบายที่ผ่านมาในอดีตจนกระทั่งปัจจุบัน

2.1 การกำหนดนโยบาย

จากการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 58) ผู้เข้าประชุมล้วนมีประสบการณ์เกี่ยวกับนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดต่างให้ความเห็นว่า

1. เท่าที่ปรากฏโดยทั่วไปรัฐบาลมักให้ความสำคัญกับนโยบายทางเศรษฐกิจ และการเมืองมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึง Dream team ทางเศรษฐกิจ และการปฏิรูป การเมืองในสื่อมวลชนโดยที่ทั้งรัฐบาล และนักการเมืองฝ่ายค้านยกประเด็นเศรษฐกิจและการ เมืองเป็นเรื่องหาเสียงจากมวลชน ไม่มีใครกล่าวถึง Dream team ทางสังคมซึ่งปัญหายาเสพติด เป็นปัญหาหนึ่งของสังคมไทย ดังนั้นจึงแทบไม่ได้ยินเรื่องนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดเป็นประเด็น หาเสียงทางการเมือง หรือพรรคการเมืองจะบรรจุเป็นนโยบายสำคัญของพรรค นอกจากนั้นการ กำหนดนโยบายก็ขาดความมีส่วนร่วมหรือไม่ได้รับความคิดเห็นจากประชาชน หรือองค์กร ประชาชนเท่าที่ควร ดังนั้น การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่ น่าติดตามศึกษาว่าใครเป็นคนกำหนด หรือผู้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย มีขั้นตอนกระบวนการอย่างไร และการกำหนดนโยบายโดยอาศัยข้อมูลหรือพื้นฐานความรู้จากอะไร

2. การกำหนดนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดยังขาดการมองนโยบายโดยภาพ รวมของประเทศหรือขาดการมองในแง่การสอดคล้องประสานกับนโยบายอื่น ๆ หรือมาตรการอื่น ๆ ที่กระทรวงทบวงต่าง ๆ รับผิดชอบ เช่น การกำหนดเขตอุตสาหกรรม การป้องกันการย้ายถิ่น การกระจายรายได้ การกำหนดเวลาการขั้บรถยนต์ การรับเด็กนักเรียนใกล้บ้าน การส่งเสริม กีฬา การสร้างสวนสาธารณะ การยกระดับครู การกำหนดขนาดโรงเรียนและห้องเรียน ฯลฯ

3. การกำหนดนโยบายโดยทั่วไปมักเขียนไว้โดยมีเป้าหมายในเชิงประมาณมากกว่าเป้าหมายเชิงคุณภาพ เช่นการขยายสถานพยาบาลเพื่อรับผู้บำบัดรักษาได้มีจำนวนแห่ง มากขึ้น และรับผู้ป่วยติดยาเสพติดมากขึ้น แต่ไม่ได้ติดตามว่าคุณภาพของการบำบัดรักษาเป็น อย่างไร การมีนโยบายปราบปรามยาเสพติดโดยอาศัยหลักการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด (Law enforcement model) ได้แต่จับกุมผู้ต้องหาได้จำนวนมากแต่ของกลางยึดได้น้อย ไม่สามารถนำ ของกลางออกจากตลาดการลักลอบการค้ายาเสพติดเท่าที่ควรโดยเฉพาะอย่างยิ่งยาบ้า

4. สำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญที่รัฐจัดตั้งโดยมีเป้าหมายสูงว่าจะ เป็นตัวจักรเสนอแนะและประสานนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดตามมาตรการด้านต่าง ๆ ไปสู่หน่วยงาน ต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ แต่เท่าที่ผ่านมาได้มีปัญหาในทางปฏิบัติมากมาย ตั้งแต่

4.1 ปัญหาในการกำหนดนโยบายและการวางแผนให้เหมาะสม

4.2 ปัญหาในการประสานงาน

4.3 ปัญหาการหากลยุทธ์ในการดำเนินงานที่แก้ปัญหายาเสพติดที่ได้ผลนอกเหนือจากกลยุทธ์ต่าง ๆ ที่ใช้โดยทั่ว ๆ ไป เช่น กลยุทธ์เพื่อการแก้ปัญหากลักลอบปลูกฝิ่น

การลักลอบการนำเข้ายาเสพติด การลักลอบส่งออกนอกประเทศ การลักลอบจำหน่ายยาเสพติดภายในประเทศ และการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ในขณะที่สำนักงาน ป.ป.ส.ก็มีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติตามภารกิจที่รับผิดชอบในประเด็นต่าง ๆ แล้วสภาพปัญหาของยาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว มีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงขึ้น ดังนั้นการศึกษาเพื่อพัฒนาการนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศจึงมีความจำเป็น

2.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ

ปัญหาการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติมีปัญหาพื้นฐานทั่วไป เช่น ปัญหาขาดแคลนงบประมาณที่เพียงพอนอกจากจะขาดวัสดุอุปกรณ์ และขาดบุคลากรทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ อิทธิพลมืดของการลักลอบค้ายาเสพติดที่มีผลประโยชน์มหาศาล ฯลฯ ก็ยังมีปัญหาที่เป็นประเด็นสำคัญดังนี้

(1) ผู้รับผิดชอบระดับสูงในรัฐบาลไม่ค่อยเห็นความสำคัญหรือตระหนักว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงของสังคมไทยต้องเร่งแก้ไขมิฉะนั้นจะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดความสูญเสียและความพิการ จนกระทั่งทำให้สังคมไทยและประเทศอ่อนแอลง

ผลจากการประชุมระดมสมอง (พรทิพย์ เพชรสุศิริ, 2539: 59) ผู้เข้าประชุมต่างมีความเห็นว่า สิ่งที่แสดงว่าผู้บริหารระดับสูงของประเทศไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดเท่าที่ควรก็คือ การประชุมกรรมการ ป.ป.ส.(ชุดใหญ่) กรรมการมักส่งข้าราชการที่ไม่มีอำนาจตัดสินใจมาประชุมแทนตนเอง ดังนั้น ที่ประชุมจึงไม่อาจกำหนดนโยบายใด หรือมีมาตรการใดเป็นรูปธรรมมากนัก จึงมักมีแต่การกล่าวถึงมาตรการทางสังคมที่เป็นเรื่องปฏิบัติโดยทั่วไป แต่ไม่มีนโยบายรูปธรรม เมื่อประชุมแล้วก็มักสิ้นสุดไม่มีความต่อเนื่องนำไปเป็นนโยบายระดับกระทรวง ทบวง กรมของตนเองได้นำไปปฏิบัติจริง

การปรับโครงสร้างเกี่ยวกับคณะกรรมการ ป.ป.ส.หรือโครงสร้างองค์กร ป.ป.ส.จึงควรได้รับการพิจารณาทบทวนใหม่ เพราะโครงสร้างนี้ได้ดำเนินมาเป็นเวลานาน 20 ปีแล้ว ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมทันกับธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมของปัญหาที่ได้เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

(2) ขาดการประสานงานหรือติดต่อสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

ผลจากการประชุมระดมสมอง (พรทิญ เพชรสุศิริ, 2539: 59) ปรากฏว่าผู้แทนจากหน่วยงานต่าง ๆ มีความเห็นว่า หน่วยงานที่ทำงานด้านยาเสพติดติดการประสานงานหรือติดต่อสื่อสารกันระหว่างหน่วยงาน ตัวอย่างเห็นได้ชัดจากคณะกรรมการ ป.ป.ส.ชุดใหญ่ และคณะกรรมการด้านต่าง ๆ มีการประชุมไม่บ่อยมากนัก จึงขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง และเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายหรือมาตรการใด ๆ ไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยปัญหาด้านการประสานงานของพนต์ พันธุ์ศรี (2529) ได้โดยวิจัยไว้ในเรื่องปัญหาการประสานงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยได้รวบรวมสภาพปัญหาในการประสานงานตามมาตรการต่าง ๆ ของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นหน่วยกลางในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

โดยลำพังการแก้ปัญหายาเสพติดตามมาตรการต่าง ๆ นั้น สำนักงาน ป.ป.ส. ไม่อาจทำได้สำเร็จ การประสานงานที่มีประสิทธิภาพจะเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จของงานของสำนักงานป.ป.ส. ซึ่งมีรูปแบบการประสานงานต่าง ๆ คือ (1) การประสานงานในรูปแบบคณะกรรมการ (2) การประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องตามมาตรการนั้น ๆ ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และ(3) การประสานงานกับองค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศ สิ่งที่สำนักงาน ป.ป.ส. ประสานงานก็คือ การประสานงานด้านแผน ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านงบประมาณ และด้านการปฏิบัติการร่วม ซึ่งแบ่งเป็นการปฏิบัติโครงการร่วม (Joint Operation) และการประสานงานเฉพาะกรณี (Ad-Hoc Co-operation) พนธ์ พันธุ์ศรี (2529: 151-153) ได้สรุปปัญหาการประสานงานไว้มากมายเช่น หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องยังไม่มี การประสานงานที่ดี การประสานงานล่าช้า บางครั้งหาข้อยุติไม่ได้ แต่ละหน่วยงานให้ความสำคัญกับหน่วยงานของตนมากกว่าการคำนึงถึงประโยชน์ของการแก้ปัญหายาเสพติดร่วมกัน โครงการต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ไม่ได้นำไปปฏิบัติตามหลักการ นอกจากนั้นยังมีปัญหาในหน่วยงานกลางของการประสานงาน คือสำนักงาน ป.ป.ส.เอง เช่น การที่ฝ่ายเลขานุการคณะ อนุกรรมการชุดต่าง ๆ ไม่สามารถยกประเด็นปัญหาให้ที่ประชุมอย่างถูกต้อง ไม่สามารถเร่งรัดให้เกิดความร่วมมือเห็นความสำคัญ การประชุมบางครั้งเป็นการพิจารณาเรื่องไม่ค่อยสำคัญ นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดจำนวนไม่น้อยที่คิดว่างานแก้ปัญหายาเสพติดเป็นงานยากไม่ปฏิบัติอย่างจริงจังให้สอดคล้องกับนโยบายที่ได้รับ แสดงว่าหน่วยงานต่าง ๆ ยังเข้าใจบทบาทของตนเองและสำนักงานป.ป.ส.ผิด หรือแม้แต่ว่าสำนักงาน ป.ป.ส.เองก็ยังไม่ค่อยเข้าใจบทบาทของตนเองว่าเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนโยบาย แต่บางครั้งกลับกลายเป็นหน่วยงานปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเห็นได้ชัดคือ การปราบปรามยาเสพติดของสำนักงาน ป.ป.ส. มีฐานะเป็นหน่วยปฏิบัติที่รับผิดชอบในการปราบปรามหน่วยงานหนึ่ง

(3) หน่วยงานราชการต่าง ๆ ไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง

ผลจากการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 59-60) ปรากฏความเห็นสรุปว่า หน่วยงานต่าง ๆ คิดว่างานแก้ปัญหายาเสพติดไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร คิดว่างานแก้ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องของ ป.ป.ส.มากกว่าและมักคิดว่างานที่ตนรับมากระทำเป็นงานฝากหรือแม้แต่ภายในกระทรวงเองเช่น งานบำบัดรักษายาเสพติดนั้นหน่วยงานในสังกัดงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข คิดว่าเป็นงานฝากของกรมการแพทย์ และเช่นผู้ว่าราชการจังหวัดก็ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดระดับจังหวัดจะทำอะไรบ้างในบทบาทของตนเอง

นอกจากนี้หน่วยงานต่าง ๆ เข้าใจบทบาทของ ป.ป.ส. ไม่ถูกต้องนัก เช่น คิดว่า ป.ป.ส. มีหน้าที่แก้ปัญหายาเสพติดโดยตรง ทั้งที่สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ที่จะติดต่อประสานงานให้หน่วยงานอื่นนำนโยบายหรือมาตรการที่ได้จากการพิจารณาของกรรมการ ป.ป.ส. ไปประสานการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมจริงในกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ หรือเป็นหน่วยงานที่ให้ความสนับสนุน (endorse) เห็นชอบกับนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดทางอ้อมอื่นๆ หรือเป็นหน่วยงานวิจัยพัฒนาและเสนอแนะนโยบายให้แก่คณะกรรมการพิจารณา

การที่หน่วยงานปฏิบัติต่าง ๆ มักจะเข้าใจว่างานการป้องกันและปราบปรามตลอดจนการแก้ปัญหายาเสพติดทั้งปวง เป็นเรื่องของสำนักงาน ป.ป.ส. และงานด้านยาเสพติดเป็นงานฝากให้แก่หน่วยงานของตนทำนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยเรื่องการประเมินผลการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคณะนักศึกษาศรีปริญญาโทภาคพิเศษ คณะรัฐประศาสนศาสตร์ (2539)

ดังนั้นผู้บังคับบัญชาในระดับสูงของกระทรวง เช่น รัฐมนตรีปลัดกระทรวงต่าง ๆ จึงต้องทำความเข้าใจบทบาทของตนเองที่เกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดระดับกระทรวง และสามารถดูแลกำกับให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันว่าบทบาทขององค์กรภายใต้กำกับดูแลของตนนั้นต้องมีบทบาทรับผิดชอบและมีเป้าหมายการแก้ปัญหายาเสพติดในลักษณะใดที่สอดคล้องกับนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ

หน่วยงานระดับปฏิบัติโดยเฉพาะหน่วยราชการไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เช่น ไม่ตระหนักว่าปัญหายาเสพติดร้ายแรงเพียงใด ไม่เข้าใจนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดระดับชาติ ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองว่าจะต้องทำอะไร ไม่เข้าใจหรือไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดว่ามีธรรมชาติต่าง ๆ อย่างไร

บ้างเช่น ด้วยา ลักษณะการแพร่ระบาด การค้ายา ผู้เสพ การบำบัด ฯลฯ (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 60)

2.3 การประเมินผลนโยบาย

การวางแผนตามนโยบาย และการนำนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา ไม่มีการประเมินผลหรือการหาคุณภาพที่เพียงพอว่านโยบายมาตรการ หรือกิจกรรมใดได้ผลดีเพียงใด เมื่อขาดการประเมินผลจึงยากจะสรุปได้อย่างมีความน่าเชื่อถือว่า สิ่งใดได้ผลหรือไม่ได้ผลเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดที่ทำให้นโยบายที่อาจจะดีอยู่แล้วแต่ไม่บรรลุผลในทางปฏิบัติ แต่ในทางกลับกันบางส่วนอาจเป็นข้อดีที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์หรือผลกระทบที่พึงปรารถนา เมื่อขาดการประเมินผลดังนั้นจึงขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจว่านโยบายดีหรือไม่ดี ควรยกเลิกหรือพัฒนาปรับปรุงแก้ไขใดประเด็นสาระใด (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 60)

การประเมินผลนโยบายเท่าที่พบได้แก่งานวิจัยของยุพา ไชยวงศ์และคณะ (2538) ซึ่งได้รายงานการประเมินผลการควบคุมป้องกันและแก้ไขการแพร่ระบาดของวัตถุเสพติด (ยาบ้า) เสนอต่อสำนักงานงบประมาณ เมื่อเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2538 เป็นการประเมินผลที่ครอบคลุมหรือเรื่องกว้างขวางและกลุ่มตัวอย่างมากมาย และแสดงถึงความพยายามอย่างสูงของผู้วิจัย

เนื่องจากการประเมินกระทำโดยประเมินผลการปฏิบัติงานด้านยาบ้าตามแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2530-2534 และครึ่งแผนของฉบับพ.ศ.2535-2537 มีลักษณะครอบคลุมเนื้อหาสาระกว้างขวางมาก และมีแหล่งข้อมูลหลากหลายมาก จึงมีข้อสังเกตบางประการ

ก. การประเมินผลที่อาศัยข้อมูลจากทางราชการ เช่น จากสำนักงาน ป.ป.ส. ข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ กระทรวงสาธารณสุข คุณภาพของข้อมูลทั้งในด้านความตรง (validity) และความเที่ยง (reliability) จึงขึ้นอยู่กับผู้เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่แรก ซึ่งผู้วิจัยไม่อาจควบคุมคุณภาพได้

ข้อมูลราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการปราบปราม จะมีข้อจำกัดในเรื่องความลับที่ไม่อาจเปิดเผยได้ นอกจากนี้การประเมินผลการปราบปรามยังอาศัยข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติหน้าที่ปราบปราม ดังนั้นจึงมีจุดอ่อนได้

ข. เนื่องจากมีแหล่งข้อมูลที่ได้มาโดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมด้วยตนเอง (primary data) มาจากหลายแหล่ง หลายประชากรเป้าหมายจึงไม่ได้ให้รายละเอียดถึงระเบียบวิธีที่เกี่ยวข้อง เช่นการกำหนดประชากรเป้าหมาย วิธีการสุ่มตัวอย่าง ดังนั้นจึงยากจะประเมินถึงเรื่องความ

เป็นตัวแทนของประชากร และเมื่อนำข้อมูลเสนอทำให้ผู้อ่านสับสนว่าข้อมูลส่วนใดได้มาจากแหล่งข้อมูลใด มีการอ้างแหล่งข้อมูลไม่ครบถ้วน

ค. มีปัญหาการวิเคราะห์บางประการ เช่น การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรมาหาสหสัมพันธ์กันนั้น เมื่อพบว่ามีค่าสหสัมพันธ์กันสูงเช่นงบประมาณที่ได้รับกับจำนวนผู้ถูกจับกุมมีค่าสหสัมพันธ์กันสูงมาก = 0.98 มิใช่หมายความว่า การได้งบประมาณมากจะทำให้ผลการจับกุมมีมากขึ้นหรือมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น ปัญหายาบ้ามีมาก การของบประมาณง่าย และได้เพิ่ม และการที่มีปัญหามากนี้เองเป็นผลให้จับกุมได้มาก (ผู้ต้องหามาก) แต่เมื่อพิจารณาน้ำหนักของกลางพบว่าได้ไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ถูกจับกุมแสดงการจับกุมได้ ผู้ต้องหาจำนวนมากแต่เป็นรายย่อย ๆ มิใช่รายใหญ่ เพราะถ้าเป็นเช่นนี้ก็ไมแนใจได้ว่าผลการปราบปรามมีประสิทธิภาพจริง

นอกจากนี้การวิเคราะห์บางส่วนอาจมีปัญหการใช้สถิติไม่เหมาะสม เช่น กรณีการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุในหน้า 128 ปรากฏว่า ผู้วิจัยไม่อาจให้สรุปและการตีความหมายผลการวิเคราะห์ให้ผู้อ่านวิจัยได้เข้าใจเห็นรูปธรรมได้ เทคนิคการวิเคราะห์ที่เป็นทางเลือกใหม่ในกรณีนี้เช่น Time Series Analysis เพื่อแก้ไขปัญหา auto correlation

ง. การประเมินผลส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมดเป็นการประเมินโดยใช้ตัวแปรปริมาณมากกว่าตัวแปรคุณภาพ เช่นการประเมินผลการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ ประเมินโดยใช้จำนวนผู้เข้ารับการบำบัด แต่ไม่ได้ประเมินคุณภาพการบำบัดรักษาว่าผู้เข้ารับการบำบัดได้กลับไปเสพยาบ้าซ้ำอีกหรือไม่

จ. งานวิจัยประเมินผลฉบับนี้คงมีข้อจำกัดที่ไม่ได้ทุนการวิจัยหรือเตรียมการวิจัยไปพร้อมกับแผนหรือกิจกรรมตามนโยบาย ดังนั้นจึงขาดข้อมูล base-line data จึงเก็บข้อมูลได้เมื่อแผน/กิจกรรมตามนโยบายได้ดำเนินการไปแล้ว จึงขาดข้อมูลที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล Pretest เปรียบเทียบ Posttest ที่เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยจะสามารถควบคุมให้เชื่อถือได้มากกว่าข้อมูลทางราชการ

ฉ. ข้อเสนอแนะมีจุดอ่อนบางประการ ข้อเสนอแนะหลายข้อมีความสอดคล้องกับข้อค้นพบแต่มีหลายข้อที่เป็นการเสนอแนะเกินขอบเขตข้อค้นพบของงานวิจัย เช่น ข้อเสนอแนะที่ 1.1.3 “ควรมีกฎหมายที่ระบุให้กลุ่มผู้ใกล้ชิดเด็กและเยาวชน เช่น บิดามารดา ครูหรือผู้ประกอบการอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนแล้วแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจให้ดำเนินการกับเด็ก เมื่อทราบหรือสงสัยว่าเด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมติดยาเสพติด หรือป้องกันปัญหาของสังคมส่วนรวม” (ยุพา ไชยวงศ์และคณะ, 2538: 186) ถ้านำข้อเสนอแนะนี้ไปใช้จริงผลดีผลเสีย

อย่างไรจะมากกว่ากันและจะให้เจ้าหน้าที่ตำรวจดำเนินการขึ้นไต่ขนาดใด และเช่นข้อเสนอแนะที่ 1.2 “ควรกำหนดให้สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้รับผิดชอบควบคุมปริมาณสารเคมีตั้งแต่ต้นเท่านั้น” มีคำถามว่าการควบคุมสารเคมีในปัจจุบันมีประเด็นบกพร่องอะไรทำไมหน่วยงานใหม่จะดีกว่า

นอกจากนี้ข้อเสนอแนะบางข้อมีลักษณะกำกวมไม่เป็นรูปธรรม ไม่ทราบว่าหน่วยงานใดควรนำเสนอนะไปปฏิบัติให้เป็นจริงได้ เช่น ข้อเสนอแนะ 1.1.2 ดังต่อไปนี้ “1.1.2 ควรทบทวนว่าในปัจจุบันได้มีการปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างเคร่งครัดหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการปราบปราม เช่น กฎหมายแรงงาน เป็นต้น” จากข้อเสนอแนะลักษณะดังกล่าวจึงไม่ทราบว่าผู้วิจัยประสงค์ให้องค์กรใดหรือใครจะเป็นผู้ตรวจสอบ และมีประเด็นอะไรจะให้ทบทวนตรวจสอบควบคุม

สำหรับงานวิจัยอื่นมีลักษณะเป็นการประเมินผลโครงการย่อย ๆ ในนโยบายด้านป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้แก่

(1) งานวิจัยของกองวิชาการและแผน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2537) ได้ประเมินประสิทธิผลของสื่อในกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป (งานโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2537)

(2) งานวิจัยของอาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2534) งานวิจัยประเมินผลโครงการเผยแพร่ความรู้ด้านป้องกันยาเสพติดผ่านสื่อมวลชน

(3) การประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยดลมนรจณ์ บากาและคณะ (2535) เพื่อประเมินผลกระทบของโครงการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยศึกษาภาพรวมไม่ได้แยกแต่ละโครงการเป็นการสำรวจกลุ่มตัวอย่างแบบ purposive ทำให้ข้อมูลที่ได้อาจไม่เป็นตัวแทนความเห็นของประชากรที่ศึกษาจริง เป็นเพียงสำรวจความเห็นคร่าว ๆ ได้เท่านั้นเพราะยากจะจำแนกสรุปเป็นเชิงสาเหตุและผลของแต่ละโครงการเป็นอย่างไร

(4) การวิจัยประเมินผลการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดไปปฏิบัติใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคณะนักศึกษาลัทธิสุตตปริยญาโท คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2539) เป็นการวิจัยเอกสารการวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ จากข้อมูลเอกสารทางราชการและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานและผู้บริหารหน่วยงานด้านป้องกันปราบปราม และบำบัดรักษาใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือจังหวัดสงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส จังหวัดละ 35 ราย 5 จังหวัดรวมตัวอย่าง

175 ราย ผลการวิจัยจึงมีลักษณะอัตตวิสัยตามความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติงานไม่ได้วิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดลึกซึ้ง เพราะเป็นงานวิจัยที่มีลักษณะเป็นแบบสัมมนาปฏิบัติการที่มีระยะเวลาดำเนินการเพียง 1.5 เดือนเท่านั้น

กล่าวโดยสรุปก็คือการวิจัยประเมินผลโครงการ/มาตรการนโยบายต่าง ๆ มักจะดำเนินไปหลังจากโครงการได้ดำเนินไปแล้วโดยไม่มีการออกแบบวิจัยให้เหมาะสมล่วงหน้าไปพร้อมกับโครงการทำให้ขาดข้อมูลฐานเพื่อเปรียบเทียบ การวิเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิโดยอาศัยข้อมูลทางการทำให้ได้ข้อมูลไม่ครบถ้วน หรือไม่อาจควบคุมคุณภาพของข้อมูลได้ การประเมินผลโดยการสำรวจแบบ one shot case study ไม่อาจสรุปได้ว่าผลของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นเพราะสาเหตุจากนโยบายจริงหรือไม่ นอกจากนี้ยังพบว่าโดยทั่วไปผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมากกว่า ไม่ค่อยสนใจประเมินผลสำเร็จของความพยายามเพื่อปรับปรุงและติดตามดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่อง มักคาดคิดว่าถ้าได้ดำเนินการไปแล้วผลจะเกิดขึ้นเอง (Effort Evaluation) จะเห็นได้จากมีวิจัยประเมินผลน้อยมากถ้าพิจารณาถึงโครงการต่าง ๆ ที่ทำไปเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ นอกจากนี้มักไม่พบรายงานการติดตามว่าโครงการที่ได้ดำเนินการไปได้ผลสืบเนื่องคงทนเพียงใด มักเริ่มโครงการใหม่ ๆ โครงการเดิมจึงขาดความต่อเนื่องไม่พัฒนาไปถึงเป้าหมายที่แท้จริง

3. สถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ

จากผลการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539) วิเคราะห์ผลจากการระดมสมองจากประสบการณ์ทั้งทางด้านการบริหาร ทางวิชาการ การปฏิบัติงานและประสบการณ์ส่วนตัวของผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสามารถสรุปเป็นแนวทางไปวิจัยเอกสารทบทวนวรรณกรรมอื่น ๆ พบว่า ผลการวิจัยที่ได้รับสอดคล้องกับผลการประชุมครั้งนั้น ซึ่งจะนำเสนอเป็นด้าน ๆ ต่อไปนี้

3.1 การป้องกัน

ก่อนอื่นควรทำความเข้าใจพัฒนาการด้านกลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดในประเทศไทย

จากการวิจัยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เจาะลึกบุคคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับ การป้องกันยาเสพติดในอดีตและปัจจุบัน จำนวน 10 คน ของปรีชา จำปารัตน์ (2534) ซึ่งได้ศึกษาถึงพัฒนากลยุทธ์การป้องกันยาเสพติดของไทย โดยเน้นการศึกษาด้านการป้องกันยาเสพติด (Preventive Education) ตั้งแต่ปี พ.ศ.2519 ซึ่งเป็นปีก่อตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. สรุปได้ว่าการป้องกัน

ยาเสพติดในระยะแรกคือประมาณปีพ.ศ.2516 เริ่มต้นจากกรมสามัญศึกษา ได้ดำเนินการวางแผน แก้ไขปัญหายาเสพติดของนักเรียนซึ่งมีจำนวนมากขึ้น โดยกระตุ้นให้โรงเรียนคอยสอดส่องดูแล ให้ความรู้และโทษภัยของยาเสพติดแก่นักเรียน ตลอดจนการช่วยเหลือนักเรียนที่ติดยาเสพติด ให้ได้รับการบำบัดรักษา กรมสามัญศึกษาได้ดำเนินกลยุทธ์นี้มาจนกระทั่งปัจจุบัน

กลยุทธ์ที่ใช้ในการป้องกันยาเสพติดในระยะแรกใช้รูปแบบสังคมจิตวิทยา (Psycho-Social Model) โดยเน้นบุคคลเป็นหลักและมีวิธีการป้องกัน 4 วิธีการหลักคือ (1) การบริการข่าวสาร ความรู้ (2) การให้การศึกษา (3) การจัดกิจกรรมทางเลือก และ (4) การแสวงหานวัตกรรมใหม่ ๆ ต่อมาได้ใช้รูปแบบบูรณาการวิธีการดำเนินงาน เช่น การจัดการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตนอภัยสรัย การสร้างบุคลากรด้านป้องกันยาเสพติดแบบทวิคูณ วิธีการจำแนก กลุ่มประชากรเป้าหมาย วิธีการจำแนกเขตที่อยู่อาศัยของประชากรในเขตเมืองและเขตชนบท วิธีการดังกล่าวได้ดำเนินการครอบคลุมทุกพื้นที่และทุกกลุ่มเป้าหมาย ผลการดำเนินการตาม กลยุทธ์ดังกล่าวของไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2521-2532 แม้นว่าปรีชา จำปารัตน์ (2534) จะกล่าวว่าไม่สามารถระบุถึงจำนวนผู้ที่ป้องกันไม่ให้ใช้หรือเสพยาเสพติด เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ของ กลยุทธ์การป้องกันได้ ในช่วง 12 ปีได้มีผู้ได้รับการบำบัดรักษาเพิ่มขึ้น แต่กลุ่มผู้รับการบำบัด ช่วงอายุ 20-24 ปีลดลง จึงสรุปว่า “ข้อมูลเหล่านี้เป็นเครื่องบ่งชี้ผลการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดได้ในระดับหนึ่งว่าการดำเนินงานป้องกันป้องกันยาเสพติดของไทย ทำให้ประชากรในประเทศหันไปพึ่งยาเสพติดน้อยลงกว่าในอดีต” (ปรีชา จำปารัตน์, 2534: 93) อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปเช่นนี้คงต้องเปลี่ยนแปลงไปแล้ว เพราะจากสถิติจำนวนที่ประชากรตัวเลขผู้ติดยาที่ ประมาณในปีพ.ศ.2537 ซึ่งประมาณโดยสถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศไทยพบว่ามีจำนวนผู้ติดยา (1.2 ล้านคน) สูงขึ้นกว่าอดีตมาก แสดงว่าการป้องกันยาเสพติดจำต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนใหม่ จึงจะเท่าทันกับสภาพปัญหาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงรูปแบบไป

ต่อไปจะนำเสนอสถานการณ์องค์ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด ซึ่งจะนำเสนอ 3 หัวข้อดังต่อไปนี้ (1) สาเหตุของการติดยาเสพติด (2) การป้องกันโดยให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับยาเสพติด และ (3) การป้องกันยาเสพติดโดยมีเป้าหมาย 3 ระดับ

(1) สาเหตุของการติดยาเสพติด

การวิจัยถึงสาเหตุการติดยาเสพติดจำเป็นต้องแบ่งตามกลุ่มเป้าหมายและตัวยาที่เสพ,

(ก) กลุ่มเยาวชนในชุมชนแออัด

โสภา ขปิลมันน์และคณะ (2533) ได้ศึกษาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในเด็ก และเยาวชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยสำรวจกลุ่มตัวอย่างเด็กและเยาวชนที่ติดสารระเหยใน

ชุมชนแออัดและกลุ่มบุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ติดสารเสพติดจากหน่วยงานต่าง ๆ ในกรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กและเยาวชนเริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุ 11-14 ปี โดยมีเพื่อนใช้สารเสพติดและชักจูงให้เด็กและเยาวชนใช้สารเสพติดเป็นครั้งแรก ด้วยความอยากลอง ปัจจุบันการใช้สารเสพติดจะขึ้นหลายชนิดปนกัน เช่น บุหรี่ เหล้า กัญชา และเฮโรอีน และมีความถี่ในการใช้ คือใช้ทุกวันและหรือเกือบทุกวัน แหล่งแพร่ระบาดของสารเสพติด (เฮโรอีน กัญชา และสารระเหย) ก็คือชุมชนแออัด ส่วนแหล่งแพร่ระบาดของยากระตุ้นประสาท และยากล่อมประสาทก็คือ ตามโรงงานต่าง ๆ ในดิสโกเธค นอกเหนือจากย่านชุมชนแออัด

ข. กลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา

ศูนย์เวชศาสตร์ป้องกัน วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ (2525) ได้ศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาส่วนใหญ่ (ร้อยละ 95) ไม่เคยใช้สารเสพติด (ยกเว้น เหล้า บุหรี่) สารเสพติดที่นักเรียนใช้มากที่สุดคือ บุหรี่ (ร้อยละ 12) เหล้า (ร้อยละ 11) ทินเนอร์และเบนซิน (ร้อยละ 5) ซึ่งจะใช้ในลักษณะเป็นครั้งคราว และมีความคิดเห็นว่าสาเหตุสำคัญที่ทำให้เพื่อนใช้สารเสพติด คือ การอยากลอง การถูกเพื่อนชักชวน การที่มีเรื่องไม่สบายใจ เพื่อความสนุก การต้องการเข้ากับเพื่อน เห็นเป็นการโก้หรู และเพื่อบรรเทาความเจ็บปวด นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่เชื่อว่าสารเสพติดทุกชนิดมีอันตรายและเป็นสิ่งไม่ดี

การสำรวจต่อมาในปีพ.ศ.2530 ของประเสริฐ ตันสกุลและคณะ กรมการฝึกหัดครู ได้กลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้รายงานผลการสำรวจว่า นักเรียนนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ยาเสพติดทั้ง 10 ชนิด แต่ถ้าพิจารณาเฉพาะผู้เคยใช้ปรากฏว่าใช้มากที่สุด คือ เหล้า (23.1%) บุหรี่ (19.0%) กัญชา (5.5%) สารระเหย (2.5%) และยากระตุ้นประสาท (2.5%) ส่วนยาเสพติดชนิดอื่น ๆ มีผู้เคยใช้ไม่ถึง 1% นอกจากนี้ นักเรียนยังรายงานว่าเกือบทั้งหมดเป็นการใช้เพียงครั้งเดียว ใช้เป็นครั้งคราวและประจำเพียง 0.1% ยกเว้นเหล้า บุหรี่ มีผู้ใช้บ่อย ๆ 0.4% ซึ่งสังเกตได้ว่าจำนวนตัวเลขดังกล่าวมีจำนวนนักเรียนนักศึกษาใช้ยาเสพติดที่ร้ายแรง (ไม่ใช่บุหรี่ เหล้า) ต่ำมาก (ปีพ.ศ.2530) หรือตัวเลขอาจต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เพราะการเสพหรือไม่เป็นการรายงานตนเอง (self-reported addiction) ข้อมูลจะตรงกับความจริง (validity) ก็ต่อเมื่อวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีขั้นตอนวิธีการจนนักเรียนนักศึกษาจะมั่นใจว่าการรายงานตามความจริงจะเป็นความลับและไม่เป็นผลร้ายแก่ตน

สำหรับลักษณะผู้เฝ้ายาเสพติดนั้นคณะผู้วิจัย (ประเสริฐ ดันสกุลและคณะ, 2530) พบว่า ผู้ติดยาเสพติดเป็นนักเรียนนักศึกษาที่มีลักษณะในกลุ่มดังนี้ กลุ่มที่อยู่ตามลำพัง กลุ่มอาศัยในหอพักของสถานศึกษา กลุ่มบิดามารดาแยกกันอยู่หรือหย่าร้าง กลุ่มที่ขอคำปรึกษาจากเพื่อนหรือไม่ขอคำปรึกษาจากใครเลย กลุ่มที่ไม่ค่อยพอใจที่อยู่อาศัย กลุ่มที่คิดว่าตนได้รับความอบอุ่นจากกลุ่มบุคคลต่าง ๆ น้อย และกลุ่มที่ได้รับความอบอุ่นจากเพื่อนมากกว่าคนอื่น

ในปีพ.ศ.2533 ประเสริฐ ดันสกุลและคณะ (2533) ก็ได้สำรวจกลุ่มนักเรียนสายสามัญชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนสายอาชีวศึกษาชั้น ปวช.3 สรุปว่าประมาณร้อยละ 70 ของนักเรียนวันรุ่นเคยดื่มเหล้า ร้อยละ 40 เคยสูบบุหรี่เป็นประจำ ร้อยละ 3 ดื่มเหล้าครั้งละอย่างน้อย 5 แก้วเกือบทุกวัน ร้อยละ 11-16 เคยใช้สารระเหยหรือกัญชา หรือยากระตุ้นประสาทมาแล้วในอดีต ร้อยละ 7 เคยใช้เมื่อปีที่แล้ว ร้อยละ 4 เคยใช้ในระยะเวลา 30 วันที่ผ่านมา นอกจากนี้พบว่ายาเสพติดประเภทสารระเหย กัญชา และยากระตุ้นประสาทนี้ พบว่าการใช้ของนักเรียนสายอาชีพมากกว่าสายสามัญ พบในเมืองมากกว่าในชนบท ในสถานศึกษาสังกัดเอกชนมากกว่ารัฐบาล ผู้ใช้ส่วนมากพักอาศัยอยู่ตามลำพัง นิยมใช้เวลาว่างพักผ่อนนอกบ้าน เมื่อวิชาที่เรียน การใช้กัญชาพบในกลุ่มนักเรียนเรียนดีมากกว่ากลุ่มอื่น แต่ในกลุ่มนักเรียนเรียนอ่อน (ระดับ “ง”) ใช้ยากระตุ้นประสาทมากกว่าใช้ยาเสพติดชนิดอื่น นอกจากนี้ยังพบว่านักเรียนส่วนใหญ่เชื่อว่า การใช้กัญชา สารระเหย และยากระตุ้นประสาทมีอันตรายน้อย ไม่รังเกียจถ้าเพื่อนใช้ยากระตุ้นประสาท แต่รังเกียจการใช้กัญชาและสารระเหย การดื่มเหล้า และใช้สารระเหยมักเริ่มต้นที่ชั้น ม.3 กัญชา ม.4 และยาม้าที่ชั้น ม.5

ปีพ.ศ.2536 วีรวรรณ สุธีรไกรลาส ได้รายงานการวิจัยเรื่อง ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการต้านทานการติดยาเสพติดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในโรงเรียนสหศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา พบว่านักเรียนที่มีความภาคภูมิใจในตนเองสูง สุขภาพจิตดี มีการกล้าแสดงออก จะมีทัศนคติไม่ดีต่อยาเสพติด นอกจากนี้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด ความภาคภูมิใจในตนเอง และทัศนคติไม่ดีต่อการเสพยาเสพติดสามารถทำนายการปฏิเสธการชักจูงเรื่องยาเสพติดจากเพื่อนได้

ปนัดดา เพ็ชรสิงห์ (2530) ได้ศึกษาเรื่องอบายมุขที่มีความสัมพันธ์กับการหนีเรียนของเด็กวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร โดยการสำรวจกลุ่มตัวอย่างนักเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กในโรงเรียนและกลุ่มเด็กหนีเรียนที่ถูกควบคุมตัวเพื่อสอบสวนที่กองสารวัตรนักเรียน กรมพลศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการหนีเรียนของนักเรียน คือการเที่ยวเตร่ ในสถานเริงรมย์ของนักเรียน การสูบบุหรี่และการดื่มสุรา การเล่นเกม การประพาศดินใน

ทำนองผู้สาวของนักเรียน และการเสพยาเสพติด

โดยเฉพาะเรื่องการเสพยาเสพติดของนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ไม่เคยเสพยาเสพติด แต่ร้อยละ 4.7 ของนักเรียนในโรงเรียนเคยเสพยาเสพติดแต่ไม่ติด เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 16.7 ของนักเรียนหนึ่งเรียนกล่าวว่าเคยเสพยาเสพติดแต่ไม่ติด ร้อยละ 2.7 ของนักเรียนหนึ่งเรียนกล่าวว่ายังเสพยาเสพติดอยู่เป็นประจำ ร้อยละ 12.7 ของนักเรียนหนึ่งเรียนเสพยาเสพติด ร้อยละ 2.7 เสพสารระเหย ร้อยละ 6.7 ใช้อยากดประสาท ร้อยละ 1.3 ใช้อีโรน

ส่วนเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่เสพยาเสพติดได้เสพยาในที่พักอาศัย ส่วนยาเสพติดนั้นส่วนใหญ่เพื่อนแบ่งให้มากกว่าซื้อมาใช้เอง สาเหตุที่มีประสบการณ์ใช้ยาเสพติดเป็นเพราะอยากรลอง เพื่อความสบายใจและเพื่อนชักชวน

ค. กลุ่มผู้กระทำผิดกฎหมาย

จากการศึกษาของขวลิต ยอดมณีและคณะ (2534) พบว่าในปีพ.ศ.2534 มีผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดและเกี่ยวข้องกับยาเสพติดถึงร้อยละ 63 เพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีร้อยละ 58 ซึ่งเป็นผลวิจัยที่กำไว้ในปีพ.ศ.2524 แสดงว่าชาวกรุงเทพมหานครมีความปลอดภัยลดลง จากการสำรวจพบว่าผู้ต้องหาติดยาเสพติดส่วนใหญ่เป็นชาย อายุระหว่าง 21-30 ปี มีอาชีพรับจ้าง พักอาศัยในบริเวณชุมชนแออัดมากกว่าผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติด และแม้ว่าผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดจะมีรายได้สูงกว่าผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาแต่ก็ใช้เงินรายได้ไปกับยาเสพติด ส่วนสาเหตุของการติดยานั้นพบว่า ส่วนใหญ่เริ่มใช้ยาเสพติดครั้งแรกเมื่ออายุระหว่าง 16-20 ปี ยาเสพติดที่ใช้ครั้งแรกส่วนใหญ่คือกัญชา ปัจจุบันร้อยละ 56 ใช้อีโรน และสาเหตุสำคัญของการใช้ยาเสพติดครั้งแรกเนื่องจากความอยากรลอง และเพื่อนชักชวน นอกจากนี้ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดมีจำนวนการทำผิดซ้ำมากกว่าผู้ต้องหาที่ไม่ติดยาเสพติด

งานวิจัยที่มีเนื้อหาใกล้เคียงกันและมีผลการวิจัยที่สอดคล้องกับการวิจัยข้างต้นก็คือ การวิจัยของณรงค์ สุวรรณเปี่ยม (2532) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ของการติดยาเสพติดกับการก่ออาชญากรรมในกรุงเทพมหานคร พบว่า จากการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ต้องหาคดีอาญาที่ถูกควบคุมตัวในสถานีตำรวจนครบาล 300 คนนั้นร้อยละ 58.7 เป็นความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งในจำนวนนี้มีเพียง 1 รายที่จำหน่ายยาเสพติด นอกนั้นเป็นต้องหายาและครอบครองยาเสพติด (ซึ่งทั้งหมดก็คือผู้ติดยาเสพติด) ผู้ต้องหาที่ติดยาเสพติดโดยทั่วไปแม้จะมีรายได้สูงกว่าผู้ไม่เสพยา แต่ได้ใช้เงินไปกับยาเสพติด ผู้ต้องหาที่เสพยาเสพติดมีจำนวนมากกว่าผู้ต้องหาเสพยาเสพติดในแง่ของอาศัยในเขตชุมชนแออัด มีอาชีพรับจ้าง ผู้ต้องหาเสพยาเสพติดส่วนใหญ่เสพยาเสพติดครั้งแรกใช้กัญชา (ร้อยละ 64.6) รองลงมาเป็นอีโรน (ร้อยละ 21.7) และสารระเหย (ร้อยละ 8.6) ส่วนใหญ่

เริ่มเสพเมื่อเป็นวัยรุ่น (16-20 ปี) สาเหตุสำคัญของการเสพยาคือ อยากลอง เพื่อนชักชวน และมีเรื่องไม่สบายใจ ยาเสพติดที่ใช้ในปัจจุบันส่วนใหญ่คือเฮโรอีน (ร้อยละ 53.5) รองลงไปคือ กัญชา (ร้อยละ 38.2) และสารระเหย (ร้อยละ 6.7) แต่ใช้ยาบ้าเพียงไปถึง ร้อยละ 1 แสดงว่า ปีพ.ศ.2532 ยาบ้ายังไม่ใช่วิทยาสำคัญ

สำหรับกลุ่มผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษที่เป็นชาวไทยมุสลิมในสี่จังหวัด ชายแดนภาคใต้ (จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาสและสตูล) ก็ได้มีการศึกษาโดยประจัน มณีนิล (2529) พบว่าปัจจัยเกี่ยวกับ (1) สภาพครอบครัวที่ทำเสพยาเสพติด คือครอบครัวที่มีปัญหาแตกแยก เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ไม่เข้มงวดเรื่องระเบียบวินัยและหลักศาสนา (2) กลุ่มเพื่อนเป็นตัวการสำคัญในการชักชวนแนะนำให้ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่เสพยา โดยมีแรงผลักดันจากการมีเรื่องกลุ่มใจ วิดกกังวลหรืออยากรู้อยากทดลอง (3) ผู้กระทำผิดส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและไม่ปฏิบัติตามศาสนกิจของตน และผู้กระทำผิดบางคนเชื่อว่าศาสนาไม่ได้ห้ามเสพยาเฮโรอีน แต่ห้ามเสพยาสุรา แต่บางคนก็เสพยาทั้ง ๆ เชื่อว่าผิดและบาป และ (4) ผู้เสพยาเสพติดเชื่อว่ายาเสพติดทำให้เกิดความสุข สัมความทุกข์และอีกประการคือเชื่อว่าทำให้สมรรถภาพทางเพศสูงขึ้น

และงานวิจัยอีกฉบับหนึ่งเป็นการศึกษาปัญหายาเสพติดในเด็กและเยาวชนผู้ต้องคดียาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลาง โดยปรานีต ปิยสิรานนท์ (2538) พบว่าเด็กและเยาวชนที่ต้องคดียาเสพติดส่วนใหญ่ร้อยละ 75 ต้องคดีเป็นครั้งแรกและเป็นผู้ต้องคดีมีเฮโรอีน สาเหตุของการเสพยาร้อยละ 56.82 กล่าวว่าอยากลองและร้อยละ 29.55 บอกว่าเพื่อนชวน ยาเสพติดที่ใช้ครั้งแรกคือเฮโรอีน รองลงไปคือกัญชาและสารระเหย (จำนวนเท่า ๆ กัน) เด็กและเยาวชนที่ต้องคดีส่วนใหญ่ออกโรงเรียนกลางคันและว่างงาน แต่ร้อยละ 20 ยังเป็นนักเรียน ส่วนภูมิหลังด้านครอบครัวนั้น พบว่าเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่กับบิดาและมารดา เป็นครอบครัวแตกแยกเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาที่ครอบครัวที่พบ ส่วนใหญ่คือ บิดามารดาไม่เข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตร และไม่ได้ให้เวลาและความสนใจแก่บุตรเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังพบว่ามีคนในครอบครัวที่เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีโดยใช้ยาเสพติดอยู่ก่อนซึ่งส่วนใหญ่เป็นพี่ รองไปเป็นบิดา โดยเสพยาเฮโรอีนเป็นส่วนใหญ่ รองลงไปเป็นกัญชา

ภูมิหลังทางด้านจิตวิทยานั้น พบว่าเยาวชนส่วนใหญ่มีเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง และไม่พบปัญญาอ่อนไม่ว่าระดับใด ดังนั้นผู้ที่เสพยาเสพติดจึงพบได้ในคนทั่วไป ไม่ว่าจะมีเชาวน์ปัญญาอยู่ในระดับใด

เกี่ยวกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนของเด็กและเยาวชนกลุ่มที่ศึกษา พบว่าส่วนใหญ่เป็น การสูบบุหรี่ สูบเฮโรอีนผสมบุหรี่ และดื่มเบียร์, สุรา ตามลำดับ ส่วนในเรื่องที่ปรึกษาเวลาเยาวชน มีปัญหา พบว่าร้อยละ 30.30 ของกลุ่มตัวอย่าง เลือกที่จะปรึกษามารดา ที่เลือกปรึกษาบิดามี เพียงร้อยละ 19.39 ซึ่งมีจำนวนใกล้เคียงกับกลุ่มที่เลือกปรึกษาเพื่อน คือร้อยละ 18.79

ง. กลุ่มผู้ขับขีรถบรรทุก

จากการสำรวจของวิโรจน์ สุ่มใหญ่ (2529) พบว่าร้อยละ 14.95 ของกลุ่มตัวอย่างผู้ ขับขีรถยนต์รายงานว่าตนใช้ยาบ้า ผู้ใช้ยาบ้ามีการศึกษาต่ำกว่ากลุ่มผู้ไม่ใช้ มีภรรยาเป็นแม่ บ้านเฉย ๆ เป็นจำนวนมาก ต้องขับรถเป็นจำนวนชั่วโมงมากกว่าผู้ไม่ใช้ยาบ้า กล่าวคือผู้ขับรถ บรรทุกที่ใช้ยาบ้าร้อยละ 23 ขับรถ 7-10 ชั่วโมงต่อวัน และอีกร้อยละ 34 ขับรถมากกว่า 10 ชั่วโมง ต่อวัน ซึ่งเป็นการเกินกว่าปกติวิสัยที่ร่างกายจะทนได้ ผู้ขับขีรถบรรทุกต้องการงานให้ได้มาก เป็นเวลานานจึงใช้ยาบ้า

จ. กลุ่มชาวประมง

กาญจนา ปิยะปานนท์ (2534) ได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างชาวประมง แต่วิธีการสุ่มมี ลักษณะไม่เป็นตัวแทนที่ดีนัก เพราะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (accidental sampling) ซึ่งเป็นจุดอ่อนของงานวิจัยนี้ที่ตัวอย่างไม่อาจเป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมายคือประชากรชาว ประมงจังหวัดสงขลา (กล่าวว่าชาวประมงประมาณ 40,000 คน) ได้กลุ่มตัวอย่างชาวประมงนับ ถึงศาสนาพุทธ 101 คน และศาสนาอิสลาม 125 คน รวมตัวอย่างที่ศึกษาพบว่า ทั้งสองกลุ่ม ร้อยละ 80 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา การใช้ยาเสพติดของตัวอย่างชาวประมงที่กาญจนา ปิยะปานนท์ รายงานเป็นยอดจำนวนเท่านั้น เมื่อนำมาเขียนในตารางใหม่และนำเสนอพร้อม จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างแต่ละประเภทดังนี้

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของชาวประมงกลุ่มศาสนาพุทธ และกลุ่มศาสนาอิสลาม

ยาเสพติด	พุทธ 101 (100%)	อิสลาม 125 (100%)	รวม 226 (100%)
เฮโรइन	11 (10.9)	10 (8.0)	21 (9.3)
กัญชา	25 (24.8)	28 (22.4)	53 (23.5)
สุรา	48 (47.5)	14 (11.2)	62 (27.4)
บุหรี่	44 (43.5)	54 (43.2)	98 (43.4)
ประเภทยาเม็ด	12 (11.9)	12 (9.6)	24 (10.6)
* การใช้ยาเสพติด	83 (82.6)	90 (72.0)	173 (76.5)

* ผู้วิจัยคิดคำนวณใหม่จากรายละเอียดของรายงานการวิจัยของกาญจนา ปิยะพานันท์ (2534) โดยที่ตัวเลขจากรายงานเดิมค่อนข้างสับสนคลาดเคลื่อนบ้าง ผู้เขียนให้หลักเหตุผลคำนวณใหม่

จ. ลักษณะผู้เสพยาบ้า

ในทัศนะของบุคลากรทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องสาเหตุของการใช้ยาบ้า (วิลาสินี วิจารณ์บุตร, 2534: 115) พบว่าสาเหตุของการใช้ยาบ้า คือ เนื่องจากเศรษฐกิจ สังคมและสภาพแวดล้อมในปัจจุบันที่ทำให้คนต้องทำงานหนักเพื่อพยายามหารายได้ เพื่อมาเลี้ยงตนเองและครอบครัวให้อยู่รอด และสาเหตุอีกประการก็คือ อิทธิพลของนายจ้างในสถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมที่เร่งรัดให้ลูกจ้างของตนทำงานติดต่อกันเป็นเวลานาน หรือในกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่มีความเชื่อที่ผิดว่า การใช้ยาค้างนั้นจะช่วยกระตุ้นประสาทให้รู้สึกตื่นสามารถดูหนังสือสอบให้จำได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ ก้าวร มนูญปิฎ (2534) ที่พบว่า คนขับรถบรรทุกที่ใช้ยาม้าร้อยละ 70 ตอบว่า ถ้าไม่ใช้จะขับรถไม่ได้ และเชื่อว่าการใช้ยาม้าจะช่วยเพิ่มรายได้ของครอบครัว เพราะทำให้ทำงานได้มากขึ้น หากจะเลิกใช้ ร้อยละ 91 กล่าวว่าสามารถเลิกใช้ได้แต่ต้องเลิกขับรถด้วย นอกจากนี้การเสพยาบ้ามักเสพร่วมกับสารเสพติดชนิดอื่นหรือเครื่องดื่มมึนๆ กาลังชนิดอื่นด้วย (วิลาสินี วิจารณ์บุตร, 2534) ผู้เสพยาบ้าไม่คิดว่ายาบ้าเป็นยาเสพติด ไม่ทราบว่าตนมีอาการติดยาบ้า จะนำบำบัดรักษาก็ต่อเมื่อมีอาการโรคประสาท โรคจิตหรือประสบอุบัติเหตุ

ข. ลักษณะผู้เสพสารระเหย

พิสุทธิ ศรีขจรและคณะ (2536) ได้สำรวจกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มอย่างมีระบบจากแบบสำรวจประวัติและข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับจำเลยที่ศาลแขวงพิษณุโลกพิพากษาว่ามีความผิดตามพระราชกำหนดป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.2533 แล้วให้พนักงานคุมประพฤติสำนักงานจังหวัดพิษณุโลก ดำเนินการสอดส่องและคุมประพฤติ พบว่า ผู้เสพสารระเหยอายุเฉลี่ย 24 ปี เกือบทั้งหมดเป็นชาย ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า มีอาชีพรับจ้างรายวัน เป็นเกษตรกรหรือมีรายได้ไม่แน่นอน ร้อยละ 24 ของผู้เสพสารระเหยเคยเสพยามาก่อน สาเหตุของการเสพยาที่สำคัญตามลำดับคือ เพื่อนชวน อยากลอง เพื่อสนุกสนาน ทำให้หายป่วย และขจัดเรื่องไม่สบายใจ อย่างไรก็ตามผู้เสพยาส่วนใหญ่กล่าวว่ามีความสัมพันธ์กับครอบครัวที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะเป็นรายงานตนเองของผู้ถูกคุมประพฤติแก่พนักงานคุมประพฤติตามแบบฟอร์ม ผู้ถูกคุมประพฤติต้องรายงานสิ่งดี ๆ เพราะเกรงถูกถอนเงื่อนไขคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่คุมประพฤติมีอัตรากำลังน้อยไม่อาจไปสอดส่องติดตามความประพฤติครอบครัวของผู้เสพสารระเหยได้ในครอบครัวจริง

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับสารระเหยอีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนเกี่ยวกับการกระทำผิด ตามพระราชกำหนดป้องกันการและการใช้สารระเหย พุทธศักราช 2533: ศึกษาเฉพาะในเขตกองบัญชาการตำรวจนครบาล โดยสมบัติ มลิณฑจินดานัน เป็นเรื่องการใช้ดุลพินิจในการจับกุมผู้เสพสารระเหยใช้ดุลพินิจดำเนินคดีของเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ซึ่งไม่มีข้อสรุปต่อไปว่าประสิทธิภาพของการใช้ดุลพินิจถูกต้องมีคุณภาพดีเพียงใด

(2) การป้องกันโดยการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติด

โดยทั่วไปแล้วผู้ปฏิบัติงาน นักวิชาการต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดมักเสนอแนะให้ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (Drug education) ให้แก่กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เพื่อเป็นการป้องกันการใช้ยาเสพติด เช่นจากผลจากการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539) และจากการวิจัยของวิลาลินี วิจารย์บุตร (2534: 124-125) ก็ได้เสนอแนะให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาและอันตรายของยาบ้าแก่บุคลากรในสถานที่ทำงานต่าง ๆ และโดยทางสื่อมวลชน

ความพยายามให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดโดยคิดว่าถ้าบุคลากรทราบโทษและพิษภัยของยาเสพติดจะมีผลในการป้องกันไม่ให้ผู้นั้นหันไปใช้เสพติด แต่ผลการวิจัยขัดแย้งต่อความเชื่อดังกล่าว กล่าวคือมีการวิจัยพบว่าผู้ติดยาเสพติดมีความรู้ความเข้าใจยาเสพติดดี เช่น

นพดล ศักดิ์เจริญกุล (2538) พบว่าผู้เสพติดชาวม้ง “มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นอย่างดี” ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของยุพา ไชยวงศ์และคณะ (2538) ที่พบว่าผลการประเมินความรู้และทักษะโดยรวมของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ เช่น กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษา กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษา กลุ่มวัยแรงงานอายุ 21-35 ปี กลุ่มแรงงานอายุสูงกว่า 35 ปี กลุ่มขับรถรับจ้าง กลุ่มผู้สมัครใจเข้าบำบัดรักษา และกลุ่มผู้ต้องโทษ ปรากฏว่าโดยรวมแล้วทุกกลุ่มมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับยาเสพติดสูงกว่าเป้าหมาย ยกเว้นความรู้เรื่องยาบ้าของเยาวชนในสถานศึกษานั้นสรุปผลการประเมินว่าต่ำกว่าเป้าหมาย แสดงว่าเยาวชนในสถานศึกษายังไม่มีความรู้เกี่ยวกับยาบ้าที่ถูกต้องและเพียงพอ แต่สำหรับกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ที่มีปัญหายาเสพติดมากก็มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องยาบ้าสูงกว่าเกณฑ์ จึงขัดแย้งว่าทำไมยังคงมีปัญหายาเสพติด หรือว่าความรู้ความเข้าใจในตัวยาเสพติดไม่ได้เป็นปัจจัยกำหนดให้คนตัดสินใจใช้ยาเสพติดหรือไม่

งานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ เช่น

ศูนย์เวชศึกษาป้องกัน วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ (2525) ศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษา (ศึกษาเฉพาะ จ.เพชรบูรณ์ และจ.พิจิตร) พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่ายาเสพติดทุกชนิดมีอันตราย และเป็นสิ่งไม่ดี

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พยายามศึกษาเรื่องการใช้สื่อเพื่อการให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเช่น

ก. งานวิจัยของกองวิชาการและแผนงาน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน (2537) ได้ประเมินประสิทธิผลของสื่อในกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป งานโครงการแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ 2537 ซึ่งเป็นการวิจัยลักษณะสำรวจกลุ่มตัวอย่าง ผู้เข้าอบรมความรู้เรื่องยาเสพติดให้โทษที่จัดตามโครงการแก้ปัญหายาเสพติดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานทั่วไป โดยเป็นการถามความรู้สึกทัศนคติของผู้เข้าอบรมว่าดีขึ้นมีความเห็นถูกต้องมากขึ้น และเป็นรายงาน (Self-reported) ว่าตนได้งดเสพติดได้เมื่อเข้าอบรม (ร้อยละ 25) ร้อยละ 60 ของผู้เข้าอบรมกล่าวว่ายังเสพแต่ลดปริมาณลงเท่านั้น ร้อยละ 15 กล่าวว่ายังใช้ยาเสพติดเช่นเดิม ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าผลของโครงการเป็นอย่างไรมีผลต่อพฤติกรรมการเสพยาเสพติดหรือไม่ เพราะมีปัญหาเรื่องการออกแบบวิจัย เช่น ไม่มีข้อมูล base-line ก่อนอบรม ไม่มีกลุ่มเปรียบเทียบ นอกจากนี้ไม่อาจตรวจสอบได้ว่าสิ่งที่ผู้เข้าอบรมรายงานเป็นข้อมูลที่เชื่อถือได้หรือไม่ และเป็นที่สังเกตว่าโครงการ

ดำเนินไปโดยไม่มีการทดลองประสิทธิภาพของสื่อ (ก่อนจะดำเนินการประชาสัมพันธ์จริง) แล้วประเมินผลทดสอบผลแล้วปรับปรุงสื่อใหม่ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย จึงดำเนินการขยายผลตามโครงการจริง เช่น มีข้อเสนอแนะท้ายรายงานว่า “ทั้งผู้เข้าอบรมและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน ในโครงการมีความเห็นตรงกันว่าควรปรับปรุงเอกสารประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมกลุ่มเป้าหมาย โดยควรให้มีลักษณะที่ดึงดูดและจูงใจให้ผู้พบเห็นอยากอ่าน จัดจำได้ง่ายและมีเนื้อหาที่น่าสนใจ ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้แรงงานที่ส่วนใหญ่มีการศึกษาน้อย”

นอกจากนี้โครงการประเมินผลฉบับนี้มีลักษณะเน้นประเมินผลความพยายาม (effort evaluation) กล่าวคือ พยายามชี้ให้เห็นถึงความพยายามที่ให้ไปในโครงการ เช่น ได้มีการพิมพ์แผ่นโฆษณาประชาสัมพันธ์เท่าไร ได้มีการอบรมผู้ใช้แรงงานไปจำนวนเท่าไร แต่ไม่ได้ประเมินระหว่างปฏิบัติการ (process evaluation) เพื่อได้ข้อมูล feedback หรือปรับปรุงงานให้เหมาะสมมีประสิทธิภาพดียิ่ง ๆ ขึ้น ดังจะเห็นได้จากปัญหาเอกสารประชาสัมพันธ์ไม่เหมาะสม ดังกล่าว แสดงว่าเอกสารอาจจัดพิมพ์ขึ้นเป็นจำนวนมากในคราวเดียวโดยขาดการปรับปรุงเรื่อย ๆ จนกว่าจะได้เอกสารประชาสัมพันธ์ที่มีประสิทธิภาพ

ข. การศึกษาผลของการสื่อสารรณรงค์ต่อต้านการเสพติดที่มีต่อเยาวชนในกรุงเทพมหานคร โดย แววดา ธนบัตร (2534) โดยการสำรวจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีที่ 4-6 โดยใช้แบบสอบถาม สรุปว่า พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประเภทต่าง ๆ (สื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่อเฉพาะกิจ) ปรากฏว่านักเรียนจะให้ความสำคัญของสื่อโทรทัศน์ มากที่สุด และจากสื่อบุคคลก็คือเพื่อน ส่วนความเชื่อถือได้นั้นนักเรียนเชื่อว่า โทรทัศน์เป็นสื่อที่เชื่อถือได้เป็นอันดับแรก ส่วนสื่อบุคคลจะเชื่อถือ ข่าวสารจากบิดามารดา ส่วนสื่อเฉพาะกิจจะเชื่อผ่านฉับ สำหรับความรู้เรื่องยามานั้นพบว่านักเรียนมีความรู้ในระดับปานกลาง (ไม่ทราบ เกณฑ์ว่าเปรียบเทียบกับอะไร)

ค. งานวิจัยของ อาภา ศิริวงศ์ ณ อยุธยา (2534) เรื่องโครงการเผยแพร่ความรู้ด้าน ป้องกันยาเสพติดฝ่ายสื่อมวลชน ซึ่งเป็นรายงานการวิจัยของสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ง. งานวิจัย (สารนิพนธ์) ของศิริพร ตีปยานนท์ (2532) เรื่องการใช้สื่อวิทยุและโทรทัศน์ ในการเผยแพร่นโยบายด้านการป้องกันยาเสพติด เป็นสารนิพนธ์ระดับปริญญาตรีทางการสื่อสาร ศาสตร์ มีลักษณะการทบทวนวรรณกรรมและรวบรวมเป็นรายงานเท่านั้น ยังมีปัญหาระเบียบวิธีวิจัยเป็นรายงานเชิงพรรณนาเท่านั้น

(3) การป้องกันยาเสพติดโดยมีเป้าหมาย 3 ระดับ คือ

ก. ระดับครอบครัว

จากผลการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 61) ผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหายาเสพติดล้วนกล่าวเป็นเสียงเดียวกันว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการป้องกันยาเสพติด เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาทางครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดบิดามารดา แต่ทางตรงข้ามผู้ที่ไม่ติดยาเสพติดก็มักจะมีประสบการณ์ที่ดีในวัยเด็กที่โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาจิตใจ การป้องกันควรเน้นเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ (human value) และสุขภาพจิต เป็นการสร้างให้คนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้เห็นว่าตัวเองมีค่า คนที่มีศักดิ์ศรีกระทำความผิดยากจะเป็นภูมิคุ้มกัน ไม่เสเพลเสพติด เพราะเขาจะคิดว่าตนมีค่ามีคนรักห่วงใยไม่อยากให้บิดามารดา ครู คนที่มีความรักให้จะต้องผิดหวังเสียใจ

การสร้างให้คนมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ต้องเริ่มจาก สิ่งใกล้ตัวของคนนั่นเองคือ ครอบครัวที่อบอุ่น โรงเรียนที่อบอุ่น บิดามารดาและครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน

ครอบครัวที่อบอุ่น จะเกิดขึ้นได้ยากถ้าคนยังต้องมีปัญหาทางเศรษฐกิจ แยกย้ายไปทำงานไกลสมาชิกในครอบครัวมีลักษณะกระจัดกระจายย้ายถิ่นไปทำงาน รัฐบาลเองก็ขาดการวางแผนหรือมีนโยบายเกี่ยวเนื่องอย่างเหมาะสม เช่น นโยบายการส่งเสริมการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมที่ป้องกันการย้ายถิ่น นโยบายการกระจายรายได้สู่ชนบท นโยบายการส่งเสริมให้คนชนบทพึ่งตนเองได้ ถ้าคนมีรายได้ตามสมควร และมีความสามารถพึ่งตนเองได้ก็จะรู้สึกมีศักดิ์ศรีไม่กระทำความผิดหรือเสเพลเสพติด

ในขณะที่ผู้มีประสบการณ์ให้ความสำคัญอย่างมากกับบทบาทของครอบครัวในการป้องกันปัญหาเสพติด แต่ปรากฏว่ามีงานวิจัยเพียงฉบับเดียวที่กล่าวถึงบทบาทของครอบครัว คือการวิจัยของ ลาดทองใบ ภูอภิรมย์ (2530) ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของครอบครัวในการป้องกันการติดยาเสพติด โดยศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความใกล้ชิดบิดามารดาและลักษณะผู้ปกครองว่าจะมีผลต่อภูมิคุ้มกันด้านยาเสพติดของเด็กนักเรียนชั้นมัธยม ทั้งนี้โดยที่ภูมิคุ้มกันด้านทานหมายถึง (1) ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (เกี่ยวกับตัวยา สาเหตุของการเสพติด และผลของการเสพ) (2) อารมณ์เกี่ยวกับยาเสพติด เช่นทัศนคติต่อการเสพติด และปริมาณการชักจูงจากเพื่อน และ (3) พฤติกรรม (ปริมาณ) ความใกล้ชิดกับยาเสพติด ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เด็กที่รายงานว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก แบบรักสนับสนุนมาก มีทัศนคติที่ดีต่อการควบคุมสื่อมวลชนฯ จะมีความรู้เกี่ยวกับสาเหตุของการ

เสพติดมากกว่าและจะปฏิเสธการชักจูงจากเพื่อนได้มากกว่า อย่างไรก็ตามการวิจัยฉบับนี้เป็น การสำรวจความคิดเห็นและเป็นการถามเชิงสมมุติและเด็กนักเรียนรายงานว่าตนมีพฤติกรรม อย่างไร ถ้าเด็กถูกชักจูงให้เสพยาเสพติดจริง ๆ แล้วก็ยังไม่ทราบว่าเด็กเหล่านี้จะมีพฤติกรรม จริงอย่างไร

๑. ระดับโรงเรียนหรือระบบการศึกษา

การประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 61-62) ได้มีการอภิปรายถึง ความสำคัญของบทบาทของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของครูที่จะทำให้เด็กและเยาวชน ได้ห่างไกลการติดยาเสพติด โดยครูน่าจะมีบทบาทส่งเสริมกับบทบาทของครอบครัว แต่ตาม ความเป็นจริงหาเป็นเช่นนั้นไม่ ทั้ง ๆ ที่การศึกษา เป็นเรื่องสำคัญของประเทศแต่ตามความจริง แล้วปรากฏว่าระบบโรงเรียนในปัจจุบัน กลับกลายเป็นว่ายิ่งเรียนสูง ยิ่งทำให้ผู้เรียนรู้สึกด้อย พ่ายแพ้ และดูถูกตนเองเพราะโรงเรียนมีการสอบแข่งขันกันสูง ยิ่งทำให้คนมีความเห็นแก่ตัว นอกจากวิธีการสอนจะไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานหรือมีความรักใฝ่รู้แล้ว เนื้อหาสาระ ของการเรียนก็ยิ่งทำให้เกิดความห่างหรือความไม่สอดคล้องสมดุระหว่างตนตามสภาพความ จริงกับการรับรู้ตนเองในอุดมคติที่อยากมีและอยากเป็น ดังนั้นยิ่งเรียนสูงมากเท่าไรก็ดูเหมือน ว่าทำให้คนรู้สึกด้อยศักดิ์ศรี มีความอับอายตนเองไม่ภาคภูมิใจในตนเอง ระบบการเรียนการ สอนจึงน่าจะมีข้อผิดพลาด เพราะไม่ได้สอนให้คนมีทัศนคติที่ถูกต้องในการดำรงชีพ เช่น การ รู้สึกมีสุขได้ในวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ระบบโรงเรียนและการศึกษานี้จึง เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่คนไม่ให้ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

นอกจากนี้ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชน นั่นก็คือ ครูต้องสามารถให้ความรักความอบอุ่น ให้ความใกล้ชิดดูแลเด็กแทนบิดามารดา และ เป็นตัวแบบที่สำคัญในการดำเนินวิถีชีวิตที่ถูกต้อง เหมาะสม ที่เยาวชนภูมิใจอยากเลียนแบบ และเชื่องฟังในคำอบรมสั่งสอน

อย่างไรก็ตามการที่ครูจะดำรงตนอยู่ได้และมีบทบาทที่เหมาะสม มีเกียรติ น่าเคารพ นับถือก็ต่อเมื่อครูก็นับถือตนเอง สังคมเองก็นับถือและยกย่องอาชีพครู และแสดงออกด้วยการ ตอบแทนครูให้สามารถดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม เช่น ให้เงินเดือน สวัสดิการที่สูงพอสมควร

ถ้าสังคมไม่ได้ยกย่องครูเท่าที่ควร และครูก็รับรู้เช่นนั้น ในที่สุดครูก็จะรู้สึกว่าไม่มี เกียรติและศักดิ์ศรีที่จะดำรงไว้ ครูจึงทำอะไรก็ได้ สอนหรือไม่สอนรับผิดชอบหรือไม่รับผิดชอบก็ ได้เป็นตัวอย่างที่ดีหรือไม่ก็ดี เหล่านี้เป็นต้น

ถ้าครูก็มองตนเองว่าไม่มีค่าหรือมีศักดิ์ศรีเท่าไร ครูก็ไม่ต้องทำตามบทบาทที่ควรจะเป็นเพราะครูอาจจะเห็นว่าสังคมเองก็เสื่อมศรัทธาและเลิกเคารพนับถือครูไปแล้ว ดังนั้น ครูก็ไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคมคาดหวังว่าจะเป็น (ตามอุดมคติ)

ดังนั้นจึงควรยกย่องครูและสนับสนุนนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ให้โรงเรียนเป็นหลักของชุมชน สร้างให้เยาวชนคิดเป็นทำเป็น มีความเข้มแข็งทางจิตใจรักเกียรติยศศักดิ์ศรีจะเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนนอกจากนี้รัฐบาลควรให้ความสำคัญของการศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่โดยเห็นได้จากงบประมาณการศึกษาคิดเป็นร้อยละของรายได้แผ่นดินต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ หลายประเทศ

สำหรับการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของโรงเรียนในการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียนนั้นไม่มีวิจัยโดยตรงรายงานไว้ในรอบ 10 ปี ที่ผ่านมา เพียงแต่มีการวิจัยของกระทรวงศึกษาธิการที่สภาพการใช้จ่ายยาเสพติดของนักเรียนนักศึกษาในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการเท่านั้น

ค. ระดับชุมชน

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้พยายามหารูปแบบการป้องกันยาเสพติดในชุมชนภายหลังที่กองยาเสพติด สหประชาชาติได้เคยเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคของโลกได้จัดทำโครงการทดลองเพื่อลดความต้องการยาเสพติด โดยอาศัยหลักการการมีส่วนร่วมและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชนเป็นแนวทางดำเนินงาน จึงทำให้สำนักงาน ป.ป.ส. และกรมพัฒนาชุมชนได้ร่วมกันจัดทำโครงการทดลองระดับชาติชื่อว่าบ้านสวนแสนสุข เพื่อหารูปแบบของการป้องกันยาเสพติดเหมาะสมกับพื้นที่ชนบท และเมื่อได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการ ณ ตำบลบ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี ได้ดำเนินการออกแบบวิจัยมีลักษณะแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental design) กล่าวคือแบ่งกลุ่มเยาวชนที่ศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง คือ สมาชิกของศูนย์เยาวชนตำบลบ้านสวน ซึ่งเป็นเยาวชนนอกสถานศึกษา จำนวน 95 คน ซึ่งดำเนินการตามรูปแบบงานพัฒนาชุมชนของกรมพัฒนาชุมชนเป็นกิจกรรมทดลองประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้คือ การรวมกลุ่มเยาวชนขึ้นพื้นฐาน การสนับสนุนและพัฒนาศูนย์เยาวชน ตำบล ตลอดจนการแสวงหาลำดับของศูนย์ดังกล่าว และหลังจากนั้นได้มีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มควบคุม ได้แก่ เยาวชนอายุ 15-25 ปีที่เหลือนำใบปลิว รายงานผลการประเมินผลในประเด็นต่าง ๆ ในปี พ.ศ.2526 เคยสรุปได้คือ

1. การป้องกันยาเสพติดของเยาวชนเป้าหมายเชื่อว่าได้ผล โดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะและพฤติกรรม
2. การพัฒนาอาชีพเสริมหรือประกอบอาชีพอิสระเป็นทางเลือกแทนการทำงานรับจ้างให้กับเยาวชนมากขึ้น
3. การประเมินพฤติกรรมเยาวชนในโครงการตามทัศนะของผู้ปกครองดีขึ้น
4. ผลการทดลองตามโครงการนี้ทำให้เกิดการนำใบปลิวใน จ. ชลบุรี (แต่ยังประเมินผลไม่ได้)
5. ระดับการใช้ทรัพยากรชุมชนต่อทรัพยากรที่สนับสนุน คือ 2:1 ซึ่งยังใช้ทรัพยากรในชุมชนต่ำ แต่สัดส่วนเปลี่ยนแปลงใช้ทรัพยากรของชุมชนมากขึ้น
6. ผลการประเมินความคุ้มค่าของโครงการ พบว่าได้ผลตอบแทนจากโครงการมีค่า 1.5 เท่าของการลงทุน ถือว่าคุ้มค่าสำหรับการดำเนินการต่อไป

จากการประเมินผลโดยสำนักงาน ป.ป.ส. และกรมพัฒนาชุมชน (2526) แสดงว่าโครงการน่าจะดำเนินการขยายผลต่อไป อย่างไรก็ตาม ไม่ได้พบรายงานผลการดำเนินการขยายผลและการติดตามประเมินผล

อย่างไรก็ตาม สำนักงาน ป.ป.ส. ต่อมาได้พิจารณาว่าการใช้องค์กรของรัฐเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ประกอบกับการได้บทเรียนจากชุมชนว่า หากชุมชนตระหนักถึงปัญหาและรวมตัวกันในชุมชนโดยการประสานความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐและองค์กร NGOs จากสามารถลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ “สำนักงาน ป.ป.ส. จึงได้กำหนดนโยบายที่จะใช้องค์กรชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดและได้จัดทำเป็นโครงการทดลองขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2537-2539 โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ 150-200 ชุมชน หากโครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จก็จะได้ขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั่วประเทศ” (บัณฑิต อ่อนคำ และคณะ, 2539) จากเหตุผลดังกล่าวจึงได้มีการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่ โดยเน้นบทบาทของชุมชน และระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน” เป็นงานวิจัยที่ศึกษาทั่วทุกภาคของประเทศ คือ ศึกษากรณี (1) กรุงเทพมหานครและภาคกลาง (2) ภาคเหนือ (3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (4) ภาคใต้) โดยมีวัตถุประสงค์คือ “เพื่อจะได้ทราบถึงผลสำเร็จของแนวความคิดและการดำเนินงานของโครงการทดลอง จึงกำหนดให้มีการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษากระบวนการเกิดและ

พัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน เพื่อการแก้ปัญหายาเสพติด ศึกษารูปแบบและวิธีดำเนินงานเพื่อการแก้ปัญหา ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ตลอดจนศึกษาบทบาทขององค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหา การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวทางการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในอนาคต” (บันทึกร อ่อนดำและคณะ, 2539) การศึกษามีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการศึกษาชุดนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปโดยรวมแล้วพบว่าปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จไม่สำเร็จของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาที่สำคัญคือ

1. จิตสำนึกของชุมชนต่อปัญหาและความตระหนัก ในบทบาทของชุมชน ในความเป็นเจ้าของปัญหา และความเป็นองค์กรหลักที่จะแก้ไขปัญหายาด้วยตนเอง
2. ศักยภาพของผู้นำหรือกลุ่มแกนนำในชุมชนที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกล รอบรู้ปัญหา เป็นที่เชิดจูงใจของชุมชน ทำงานอย่างทุ่มเทเสียสละ แต่การดำเนินงานโดยองค์กรภาครัฐนั้นไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการสร้างศักยภาพของผู้นำและการแก้ปัญหามักปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สั่ง นโยบายที่เปลี่ยนไปและการยุติกิจกรรม เมื่อหมดงบประมาณไม่ค่อยคำนึงถึงการแก้ไขปัญหามุมมองอย่างแท้จริง
3. ประสิทธิภาพของการนำและกระบวนการนำโดยอาศัยหลักที่มงาน วิถีทางแบบประชาธิปไตย ความโปร่งใสสามารถตรวจสอบการทำงานได้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหา
4. สภาพปัญหายาเสพติดในชุมชน กล่าวคือชุมชนจะแก้ปัญหายาได้ยากถ้ามีปัญหามะเร็งระบาดของเฮโรอีนมากกว่ายาเสพติดประเภทอื่น มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดครบวงจร คือ มีทั้งผู้ค้าและผู้เสพ นอกจากนี้ถ้าปัญหายาเสพติดของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายจะยิ่งแก้ปัญหายากมากขึ้น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพลภายในและนอกชุมชน
5. สภาพภายในและนอกชุมชน เช่นชุมชนขนาดเล็ก สมาชิกมีความใกล้ชิดกัน และแก้ปัญหาง่าย แต่ชุมชนที่ใกล้ชิดแหล่งอบายมุขหรือแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดจะแก้ปัญหายาก

อนึ่งแม้ว่าการวิจัยชุดนี้ มีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่เสี่ยงต่อการใช้อัตนวิสัยของผู้วิจัยในการสรุปผล แต่ก็เป็นการศึกษาเชิงบุกเบิกขั้นต้น (exploratory research) มีข้อค้นพบเป็นบทเรียนรู้สรุปได้เป็นข้อเสนอเชิงสมมติฐาน (propositions) ที่น่าสนใจศึกษาและทดสอบในการวิจัยในอนาคตต่อไป

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยทั้ง 2 ชุดดังกล่าวน่าจะแนวทางการพัฒนาในการศึกษารูปแบบชุมชนที่จะเป็นต้นแบบที่สามารถป้องกันยาเสพติดได้ ชุมชนดังกล่าวต้องเน้นหรือดึงประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและโดยการสร้างความแข็งแกร่งของชุมชน ต้องมีนโยบายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ชุมชนมีพ่อแม่ ปู่ย่า ญาติลูกหลานอยู่ด้วยกันจะได้มีโอกาสดูแลว่ากล่าวตักเตือนเป็นหูเป็นตา กัน ความผูกพันของคนในชุมชนจะช่วยให้เกิดความรู้สึกว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชนเป็นปัญหาของตัวเอง ดังนั้นเขาจึงคิดจะป้องกันยาเสพติดให้หลุดไปจากชุมชนของเขาเอง

ดังนั้นนโยบายป้องกันยาเสพติดจึงต้องพิจารณารวมถึงนโยบายอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่อง เช่น การทำงานใกล้บ้าน การเรียนใกล้บ้าน การป้องกันหรือสกัดกั้นการย้ายถิ่น ไปทำงานไกล ครอบครัวการกำหนดให้มีวันหยุดสำหรับครอบครัวมากขึ้น หรือนโยบายอื่น ๆ ที่จะเป็รูปแบบทำให้ครอบครัว โรงเรียนและชุมชนเข้มแข็งสามารถต่อต้านภัยยาเสพติดได้

3.2 การปราบปราม

การที่ประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้บริเวณแหล่งผลิตยาเสพติดใหญ่ของโลกแหล่งหนึ่งคือบริเวณสามเหลี่ยมทองคำ ทั้งมีการคมนาคมสะดวกทั้งทางบก เรือ อากาศ บริเวณประเทศไทยจึงเป็นทั้งแหล่งนำเข้ายาเสพติด และส่งออกไปยังต่างประเทศ ประกอบกับมูลค่าผลประโยชน์ ของการค้ายาเสพติดที่มีมากมายมหาศาลตามที่กล่าวมาแล้ว ดังนั้นปัญหายาเสพติดในประเทศไทยจึงมีความซับซ้อนรุนแรงยากแก่การปราบปราม

จากการศึกษาพบว่าปัญหาและแนวคิดเกี่ยวกับการปราบปรามสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้คือ

(1) การปราบปรามนั้นจับกุมผู้ค้ารายย่อยและผู้เสพได้จำนวนมาก แต่ไม่ค่อยสามารถจับกุมรายใหญ่ได้ และยาเสพติดของกลางที่ยึดได้ไม่เป็นสัดส่วนกับจำนวนผู้ต้องหาที่จับได้

แม้ว่าผลการปราบปรามยาเสพติดจะเป็นที่ประทับใจจากบุคคลโดยทั่วไปในระดับหนึ่งว่าประเทศไทยได้ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง และผลการจับกุมได้สูงมาก ๆ ทุกปี แต่เป็นที่สังเกตว่าปัญหายาเสพติดก็ไม่ได้ลดลงแต่กลับยิ่งทวีความรุนแรงเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังเป็นที่ยังสังเกตว่าจะมีผลการจับกุมผู้ต้องหาได้จำนวนมาก แต่ของกลางที่ยึดได้มีปริมาณน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ต้องหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจับกุมยาบ้า ซึ่งพิจารณาได้จากตาราง 5 ต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง

ตาราง 5 จำนวนคดีตามรองกลาง (ยาบ้า) จำนวนผู้ต้องหา และจำนวนน้ำหนักรองกลาง (ก.ก.) จำแนกตามปี พ.ศ.

ปีพ.ศ.	คดีตามรองกลาง	ผู้ต้องหา	น้ำหนักรองกลาง (ก.ก.)
2530	378	418	602
2531	667	708	42
2532	904	927	54
2533	2,080	2,120	75
2534	3,667	3,772	163
2535	5,710	5,986	89
2536	8,397	9,034	396

แหล่งข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. (อ้างถึงใน ยุพา ไชยวงศ์และคณะ, 2538: 122-123)

จากสถิติดังกล่าวข้างต้น พบว่าจำนวนคดีที่เพิ่มขึ้นทุกปี และจำนวนผู้ต้องหาที่จับได้เพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนตามกัน แต่รองกลางที่จับได้ไม่มีน้ำหนักเป็นสัดส่วนตามอัตราการเพิ่มของจำนวนคดีและจำนวนผู้ต้องหา เช่น ในปีพ.ศ.2530 มีผู้ต้องหาคดียาบ้า 418 คน ได้รองกลางหนัก 602 ก.ก. ปีพ.ศ.2531 มีผู้ต้องหาคดียาบ้า 708 คน มีรองกลางหนัก 42 ก.ก. ปีพ.ศ.2532 ผู้ต้องหาคดียาบ้า 927 คน ได้รองกลางหนัก 54 ก.ก. ปีพ.ศ.2533 มีผู้ต้องหาคดียาบ้าสูงถึง 2,120 คน แต่ได้รองกลางหนักเพียง 75 ก.ก. และเช่นเดียวกัน ในปีพ.ศ.2534 จับผู้ต้องหา ยาบ้าได้สูงถึง 3,772 คน แต่ได้รองกลางเพียง 163 ก.ก. และทำนองเดียวกันในปีพ.ศ.2535 และ 2536 จากลักษณะสถิติเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างน้อย 2 ประการ

ประการแรก ไม่สามารถยึดหรือได้รองกลางมาจากตลาดการค้ายาเสพติด และอีกประการก็คือ แสดงให้เห็นว่าการปราบปรามนั้นจับกุมและดำเนินคดีได้แต่ผู้ค้ารายย่อยหรือผู้ลำเลียงรายย่อยเท่านั้น และนอกจากนี้ก็ไม่มีสถิติว่าผลการดำเนินคดีที่ผ่านมาไปยังชั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมนั้นได้ผลเป็นอย่างไร ตั้งแต่ระบบงานตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์

(2) มีข้อเสนอแนะให้ฝ่ายปราบปรามใช้หลักการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดจริงจัง พร้อมกับมาตรการการเพิ่มโทษ

อัมมาร สยามวาลาและชัยยุทธ ปัญญาสวัสดิ์สุทธิ์ (2532: 49) ได้ตั้งข้อสังเกตว่า “หากเปรียบเทียบ ส่วนเหลือที่เกิดจากการค้า (ยาเสพติด) ในประเทศและการค้าในตลาดต่าง

ประเทศ จะเห็นว่าแตกต่างกันอย่างมาก ราคาขายส่งเฮโรอินในกรุงเทพ เพิ่มขึ้นจากกิโลกรัมละ 200,000 บาท เป็น 2.6-5.5 ล้านบาท ในตลาดขายส่งในประเทศสหรัฐอเมริกา ส่วนราคากัญชา เพิ่มขึ้นจาก ก.ก.ละ 1,200-1,500 บาท เป็น 50,000 - 80,000 บาท ในอเมริกา ปรากฏการณ์ดังกล่าว เป็นอีกสิ่งหนึ่งที่อาจสะท้อนถึงความเข้มงวดในการปราบปราม หรือความเสี่ยงต่อการถูกจับกุมในกระบวนการค้าระหว่างประเทศ มีมากกว่าในประเทศก็เป็นได้”

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างที่สะท้อนถึงการมีตัวยาสเสพติดในท้องตลาดที่หาง่ายและปราบปรามไม่เข้มงวดนัก เช่น วิวัฒน์ วรวัชรและคณะ (2530) ได้ศึกษาเรื่องวิธีการประเมินสถานการณ์การแพร่ระบาดของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทในหมู่ผู้บริโภครายหนึ่ง โดยให้บุคคลสมัครไปบอกอาการว่านอนไม่หลับ หงุดหงิดและปวดศีรษะ เพื่อขอซื้อยาที่ร้านขายยาที่สุ่มเป็นตัวอย่าง 782 ร้าน พบว่าร้อยละ 70.7 ของร้านยาที่ตกเป็นตัวอย่างขายวัตถุออกฤทธิ์ให้แก่ลูกค้าที่ไปขอซื้อโดยวิธีบอกอาการ แสดงว่ายาเสพติดดังกล่าวซื้อขายได้ง่ายมากตามท้องตลาด ซึ่งแสดงว่าเจ้าหน้าที่ไม่เข้มงวดเรื่องการปราบปรามยาเสพติดชนิดนี้มากนัก

งานวิจัยเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดโดยทั่วไปมักมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปราบปรามให้เด็ดขาดและการใช้มาตรการการเพิ่มโทษแก่ผู้ผลิตและผู้ค้ายาเสพติด ตัวอย่างเช่น กลุ่มบุคลากรทางการแพทย์ (วิสาสินี วิจารณ์บุตร, 2534: 119) เสนอแนะให้ดำเนินการอย่างเด็ดขาดในการปราบปรามและค้นหาแหล่งผลิตยาเสพติดที่มีมากอยู่ในปัจจุบัน และรวมทั้งจับกุมโดยเด็ดขาดร้านขายวัตถุออกฤทธิ์ที่ไม่ได้รับอนุญาต นอกจากนี้ผลการวิจัยของนพดล ศักดิ์เจริญชัยกุล (2538) ที่พบว่าเจ้าหน้าที่บางคนมีส่วนรู้เห็นการซื้อขายยาเสพติดในชุมชน มีบางส่วนเป็นผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ จึงเสนอแนะให้มีบทลงโทษผู้ค้าให้หนักขึ้น

สำหรับผลการประชุมระดมสมอง ปรากฏว่ามีข้อเสนอให้เน้นการลงโทษผู้ค้าให้หนักมาก ไม่ควรลดโทษหรือรอการลงโทษ มีการเสนอให้ลงโทษรุนแรงเด็ดขาดถึงขั้นประหารชีวิตทุกราย แต่ก็ยังมีข้อโต้แย้งที่ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยก็ยังมีจุดอ่อน อาจจะมีปัญหาการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ เช่น การยึดข้อหา หรือจุดอ่อนของการปฏิบัติงานแม้ไม่ได้เจตนาเช่นการจับผิดตัว แต่สำหรับผู้เสพนั้นการลงโทษไม่ได้ผลเกือบทุกราย กลับมาเสพอีก ควรมองว่าเขาเป็นคนไร้ต้องการบำบัดรักษา และไม่ควรถูกลงโทษผู้ขายยาเสพติดบางประเภท เช่น ยาบ้า แต่ควรลงโทษเจ้าของกิจการที่กำหนดให้คนขับรถต้องขับเป็นเวลานาน ควรมีบทลงโทษเจ้าของที่จ้างคนงานทำงานเกินเวลาทำงานมากเกินไป

(3) ปัญหาการไม่สอดคล้องประสานกันในกระบวนการยุติธรรม

จากการประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 63) ผู้เชี่ยวชาญที่ปฏิบัติงานด้านการแก้ปัญหายาเสพติดมีความเห็นสรุปได้ว่า หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ตำรวจ ขัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ยังไม่ได้ทำงานสอดคล้องประสานกันเท่าที่ควรยังมีลักษณะค่อนข้างต่างคนต่างทำ ยกเว้นระหว่างสำนักงาน ป.ป.ส. ตำรวจและขัยการมีการประสานงานกันมากกว่าระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ การพิพากษาลงโทษยังไม่ค่อยเหมาะสมกับความผิด ศาลมีแนวโน้มลงโทษต่ำ เช่น พิพากษาโทษชั้นต่ำของกฎหมายที่กำหนดเท่านั้น

(4) การนำมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้ในการปราบปรามอย่างจริงจัง

ได้มีการวิจัยหลายเรื่องเพื่อสนับสนุนการใช้เป็นมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้ในการปราบปรามยาเสพติด ดังนี้

วันชัย ศรีนวนนิต (2532) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้มาตรการทางกฎหมายลงโทษริบทรัพย์สินในคดียาเสพติด ซึ่งมีลักษณะการวิจัยเอกสาร ทั้งนี้โดยที่ผู้วิจัยได้พิจารณาเห็นว่าการแก้ไขปัญหายาเสพติดมีปัจจัยสำคัญ 2 ปัจจัย ประการแรกคือ ปัจจัยด้านความมีประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา และปัจจัยทางด้านมาตรการทางกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน แต่ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการศึกษาเฉพาะจุดอ่อนของมาตรการทางกฎหมายโดยเฉพาะ มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดให้ริบทรัพย์สินที่มีอยู่ในปัจจุบัน และศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายริบทรัพย์สินในคดียาเสพติดของสหรัฐอเมริกา และสิงคโปร์ โดยวิเคราะห์ถึงแง่มุมต่าง ๆ ของกฎหมายในประเทศทั้ง 2 ที่ได้พัฒนาปรับปรุงมาเป็นเวลานานแล้ว โดยที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์จุดอ่อนของกฎหมายที่สำคัญเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศ 3 ฉบับ อันได้แก่ พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ.2518 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2528 (2) พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 และ (3) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2528 ซึ่งไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการลงโทษริบทรัพย์สินในคดีอาญาไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นการริบทรัพย์จึงต้องรับบทบัญญัติทั่วไปในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 32-37 ซึ่งก็มีปัญหาอุปสรรคไม่สอดคล้องกับปัญหาที่เผชิญในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกาและสิงคโปร์ และสรุปว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีมาตรการทางกฎหมายไว้เฉพาะเป็นพิเศษสำหรับการริบทรัพย์สินของผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและการค้ายาเสพติด ซึ่งกล่าวว่าข้อเสนอแนะดังกล่าวตรงกับผลการประชุมระหว่างประเทศที่ผู้วิจัยเคยมีส่วนร่วมประชุม นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้เสนอแนวทางโดยละเอียดในการปรับปรุงกฎหมายในประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องการริบทรัพย์สิน

(5) การนำมาตรการโทษความผิดฐานฟอกเงินมาใช้ในการปราบปราม

ฐาติ พูลศิริ (2534) ได้ศึกษาวิจัยเอกสารโดยศึกษาตัวกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด ตลอดจนได้วิเคราะห์พบว่าการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534 พบว่า เมื่อนำมาบังคับใช้ตั้งแต่ 28 กันยายน พ.ศ.2534 ผู้ปฏิบัติพบว่ามีปัญหาในทางปฏิบัติมากในประเด็นต่าง ๆ มาก ผู้วิจัยจึงได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับ

ก. ให้พิจารณาขอเบรตแห่งความผิดฐานสมคบคิดตามกฎหมายยาเสพติดให้ชัดเจนมากขึ้น

ข. ควรกำหนดให้มีมาตรการลงโทษผู้กระทำการปกปิด ยักยักย ถ้ายอน แหล่งที่มาของรายได้หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการค้ายาเสพติด (หรือความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงิน) มาตรการนี้จะช่วยเสริมให้การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะสามารถลงโทษผู้สนับสนุนผู้ค้ายาเสพติดที่ช่วยในการปกปิด ยักยักย ถ้ายอน แหล่งที่มาของรายได้หรือทรัพย์สินที่ผิดกฎหมายซึ่งกฎหมายปัจจุบันยังไม่สามารถจะลงโทษได้

ค. ควรให้มีการลงโทษผู้กระทำผิดในทางแพ่งด้วย โดยไม่ขึ้นกับการดำเนินคดีทางอาญา แต่ถือว่าเป็นการดำเนินคดีต่อทรัพย์สินนั้น เพราะทรัพย์สินมีความผิดอยู่ในตัวของมันเอง ซึ่งรัฐสามารถฟ้องทรัพย์สินเป็นจำเลยได้

ง. ควรกำหนดให้มีการรายงานกระแสการเงินโดยกำหนดให้ผู้ประสงค์จะโอนเงินออกนอกประเทศ ต้องรายงานการโอนเงินตราต่างประเทศ และสถาบันการเงินหรือธนาคารพาณิชย์ต้องรายงานการโอนเงินของลูกค้ายี่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดอันเป็นการโอนเงินภายในประเทศให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายรัฐได้รับทราบ (ซึ่งปัจจุบันธนาคารชาติได้มีข้อกำหนดประเภทนี้แล้ว)

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ทำข้อเสนอแนะอื่น ๆ เช่น ควรนำหลักการต่อรองกับผู้ต้องหา (plea-bargaining) การยกโทษให้ผู้ต้องหาที่กลับใจ มีมาตรการตรวจสอบจรรยาบรรณของพนักงานเจ้าหน้าที่ ควรให้องค์กรภาคเอกชน (NGO) มีบทบาทสนับสนุนช่วยเหลือด้านการปราบปรามยาเสพติด

นอกจากนี้ไชยยศ เหมะรัชตะ (2539) ก็ได้วิจัยเรื่อง นโยบายสาธารณะกับมาตรการกฎหมายสกัดการฟอกเงิน โดยสรุปว่า ในปัจจุบัน กฎหมายที่นับได้ว่ามีส่วนใหญ่ในการปราบปรามการฟอกเงิน คือพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พุทธศักราช 2534 อย่างไรก็ตาม กฎหมายฉบับนี้คงใช้อำนาจศาลเฉพาะการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งได้มีการเปลี่ยนสภาพไปจากเดิม

ไม่ว่าจะเปลี่ยนสภาพไปกี่ครั้งก็ตาม อันเป็นการเอื้ออำนวยต่อการปราบปรามการฟอกเงินได้ส่วนหนึ่ง แต่ประการสำคัญก็คือ การเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินหรือการฟอกเงินยังมิได้มีกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิด และมีโทษแต่ประการใดบุคคลที่กระทำการฟอกเงินหรือเปลี่ยนสภาพทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการอาชญากรรม จึงไม่ต้องรับผิดหรือมีโทษตามกฎหมาย จึงควรที่จะมีกฎหมายปราบปรามการฟอกเงิน

(6) การวิจัยเกี่ยวกับการปราบปรามยาเสพติดอื่น ๆ

มีการวิจัยเกี่ยวข้องกับการปราบปรามยาเสพติดในประเด็นต่าง ๆ อื่น ๆ ดังนี้

ก. ปัญหาอุปสรรคในการปราบปรามยาเสพติด

จากการสำรวจความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติงานในกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด กรมตำรวจ (นักรบ หลิมวิรัตน์, 2536) พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามยาเสพติดของข้าราชการตามลำดับ คือ สวัสดิภาพของเจ้าหน้าที่และครอบครัวไม่ปลอดภัย เครื่องมือเครื่องใช้พิเศษที่ใช้ในการสืบสวนมีไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงานน้อย อำนาจและอิทธิพลของนักค้ายาเสพติดมีมาก และหน่วยงานปราบปรามยาเสพติดมีหลายหน่วยงานต่างคนต่างทำ ไม่ประสานงานกัน

ข. การควบคุมการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม (controlled delivery)

ได้มีการศึกษาวิจัยทางกฎหมายเรื่องการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม โดยภิญโญ ทองชัย (2537: 148-149) สรุปว่ามาตรการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุมเป็นวิธีการสืบสวนอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานยืนยันการกระทำผิดผู้เกี่ยวข้องและตัวการสำคัญ จากการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องแล้วภิญโญ ทองชัยมีความเห็นว่าเป็นอำนาจที่พนักงานสืบสวนสามารถทำได้อยู่แล้ว แม้ว่าจะมีความเห็นทางวิชาการขัดแย้งอยู่บ้าง จึงไม่จำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายใด ๆ มารองรับอีก แต่ในข้อเสนอแนะว่าควรออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี โดยอาศัยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ.2519 เพื่อควบคุมการส่งมอบยาเสพติดภายใต้การควบคุม เพื่อ (1) ป้องกันการแสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ (2) สร้างความน่าเชื่อถือของวิธีการสืบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐาน และ (4) ป้องกันการกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน

ค. การควบคุมป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายระหว่างประเทศ

ณรงค์ฤทธิ์ วาพันสุ (2539) ได้ศึกษากฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวกับการควบคุม และป้องกันปราบปรามการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยศึกษารวบรวมมาตรการต่างๆ ของกฎหมายอย่างกว้างขวาง มีลักษณะเป็นวิจัยเอกสาร

ง. การศึกษาการค้ายาเสพติด

ได้มีความพยายามจะศึกษาเรื่องการค้ายาเสพติด เช่น วุฒิ เหล่าสุนทรและคณะ (2536) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการค้ายาเสพติด (ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนการค้ายาเสพติดของผู้ต้องขัง) โดยมีลักษณะเป็นการวิจัยสำรวจโดยมีประชากรเป้าหมาย คือ ผู้ต้องขังข้อหาครอบครองเพื่อจำหน่าย จำหน่าย ผลิต นำเข้าและส่งออกยาเสพติด ที่ถูกพิพากษาลงโทษ ณ เรือนจำสมุทรปราการ เรือนจำกลางบางขวาง เรือนจำกลางคลองเปรม ทณฑสถานหญิง และ ทณฑสถานบำบัดพิเศษกาญจนบุรี ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 1,182 คน แต่ถูกคัดเลือกสัมภาษณ์เฉพาะผู้สมัครในทั้งสิ้น 468 คน คิดเป็นเพียงร้อยละ 40 แบ่งเป็นผู้ค้ารายใหญ่ รายย่อย และผู้ลำเลียง เนื่องจากการให้สัมภาษณ์มีลักษณะสมัครใจ จึงคิดว่าได้กลุ่มตัวอย่างไม่เป็นตัวแทนผู้ต้องหาที่เกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด หรืออาจจะได้ข้อมูลเฉพาะข้อมูลขั้นต้น (ซึ่งผู้วิจัยก็ได้กล่าวในชื่อเรื่องวิจัยว่าเป็นข้อมูลพื้นฐาน) ไม่น่าจะมีความลึกซึ้งอะไร เพราะผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องและความเป็นอันตรายต่อผู้ให้ข้อมูลนั่นเอง และกลุ่มผู้ต้องขังที่ไม่สมัครใจให้สัมภาษณ์ (มีจำนวนร้อยละ 60) อาจจะมีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่มที่สมัครใจให้สัมภาษณ์ (มีจำนวนร้อยละ 40)

อย่างไรก็ตามเป็นที่สังเกตว่า การวิจัยด้านการปราบปรามมีลักษณะเพียงการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยสอบถามความคิดเห็น และมีลักษณะเป็นการวิจัยเชิงเอกสารเกี่ยวกับกฎหมายต่าง ๆ แต่ไม่มีการศึกษาต้องตามการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรมว่ามีปัญหาและผลเป็นอย่างไร

3.3 การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

(1) จากประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดที่มาประชุมระดมสมอง (พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ, 2539: 64) ต่างมีความเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดในประเทศไทย ดังต่อไปนี้

ก. โดยทั่วไปการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมักไม่ได้ผล อัตราการเสพยาเสพติดถึง 95% การบำบัดรักษาจึงน่าจะเป็นเพียงเหตุผลทางมนุษยธรรม ดังนั้นควรเน้นมาตรการป้องกันและปราบปรามมากกว่า

ข. การบำบัดรักษาโดยให้ยาเมตตาโดน ซึ่งใช้วิธีนี้มาเป็นเวลา 20 ปีแล้วนั้นไม่ได้ผล ยาเมตตาโดนเป็นยาใช้แทนยาเสพติดเท่านั้น ผู้บำบัดจะได้รับการรักษาเมื่อไม่อาจหา

ยาเสพติดได้เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาการควบคุมการจ่ายยาเมตตาโดนให้แก่สถานพยาบาล
ทั้งของรัฐและเอกชนว่าได้นำไปใช้ในการรักษาอย่างถูกต้องหรือไม่

ค. การบำบัดรักษาส่วนมากไม่ว่าบริการโดยภาครัฐ หรือเอกชน เป็นการกระทำ
เพียงชั้นตอนพิชยาเท่านั้น ไม่ได้กระทำครบขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการฟื้นฟูสภาพหรือ
การติดตามดูแลหลังการถอนพิชยา

ง. ควรตั้งครอบครัวและชุมชนให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบดูแลผู้ป่วยหลังถอน
พิชยาหรือใช้บุคลากร องค์กรประชาชน และทรัพยากรจากชุมชนมากขึ้น

จ. การบำบัดรักษาโดยรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทำในประเทศไทยมีมากมายแต่
ขาดการประเมินว่ารูปแบบใดประสบความสำเร็จอย่างไรและวัดความสำเร็จโดยใช้เกณฑ์อะไร
อย่างไรก็ตามรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) เป็นรูปแบบที่ทั่วโลกยอมรับว่าได้ผล
สำเร็จถึง 60 เปอร์เซ็นต์ และการบำบัดในรูปแบบนี้ก็ได้นำมาใช้ในหลายหน่วยงานในประเทศไทย
เป็นเวลานานปีแล้ว แม้จะมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและข้อจำกัดที่แตกต่างไปจากต่างประเทศ
ก็ควรมีการประเมินและมีการศึกษารูปแบบที่ปรับใช้ให้เหมาะสมในสภาพแวดล้อมของไทยเรา

ฉ. นอกจากการบำบัดส่วนใหญ่ไม่ได้ผลแล้ว ยังมีปัญหาขาดสถานบำบัด
รักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติดในภูมิภาคยังไม่เพียงพอหรือ สอดคล้องกับปัญหาที่มีมากขึ้น
โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดได้เข้าไปถึงในชุมชนในชนบทแล้ว

(2) สำหรับงานวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถผู้ติดยาเสพติดมี
ประเด็นที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

ก. ปัญหาการบำบัดไม่ครบขั้นตอน

จากการประชุมระดมสมองก็พบว่า การบำบัดรักษาผู้ป่วยยาเสพติดโดย
ทั่วไปปรากฏว่า สถานพยาบาลต่าง ๆ มักจะรักษาผู้ป่วยไม่ครบขั้นตอน จะรักษาเฉพาะขั้นการ
ถอนพิชยาเท่านั้น ขาดการฟื้นฟูสภาพจิตใจ ดังนั้นโอกาสที่จะกลับไปติดยาซ้ำจึงมีมาก ส่วน
สาเหตุที่ผู้ป่วยไม่สมัครใจเข้ารับการฟื้นฟูสภาพจิตใจนี้จากการศึกษาของบังอร บุญรักษาสดีย์
(2533) โดยศึกษาผู้ป่วยที่ได้รับการบำบัดรักษาขั้นถอนพิชยาแล้ว 21 วัน แต่ไม่สมัครใจเข้าฟื้นฟู
สภาพจิตใจเพราะส่วนใหญ่เชื่อว่าอาการทางกายหายเป็นปกติแล้วจะเลิกเสพยาเสพติดได้ และ
เป็นที่สังเกตว่าประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ไม่สมัครใจเข้าฟื้นฟูสภาพจิตใจเคยเข้ารับการบำบัด 2-5
ครั้ง และสูงถึงร้อยละ 90.18 ของผู้เคยเข้ารับการบำบัดแล้วไม่เคยเข้ารับการฟื้นฟูสมรรถภาพเลย

นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัญหาในขั้นตอนการบังคับบำบัดไม่ได้ผล โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งในกรณีการเสพยากระหนาบในต่างจังหวัด ซึ่งได้ศึกษาผู้เสพยากระหนาบในจังหวัดพิษณุโลก

(พิสุทธิ ศรีขจรและคณะ, 2536) พบว่ามีปัญหาขั้นตอนการบังคับบำบัดไม่ได้ผล เนื่องจากสถานพยาบาลที่กำหนดไว้อ้างว่าไม่มีงบประมาณ เติงผู้ป่วยไม่เพียงพอ ไม่มีบุคลากรทำหน้าที่ควบคุมผู้ติดยาให้ไว้ในสถานพยาบาลในทางปฏิบัติการบำบัดรักษาผู้เสพยาเสพติดก็ถือกระทำการเพียงการตรวจให้ยาไปกินที่บ้านแล้วนัดผู้ติดยาให้มารับการตรวจเป็นครั้งคราว ซึ่งได้ผลการบำบัดรักษาไม่ดี

อย่างไรก็ตามแม้จะมีการบำบัดครบทุกขั้นตอนจนฟื้นฟูสภาพครบระยะเวลา รวม 45 วัน จำนวนการติดยาก็ยังสูง เช่นงานวิจัยของประวัติ เหมือนรัตน์ (2536) พบว่า ผู้ติดยาที่เข้ารับการบำบัดในโครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาบริเวณบ้านผานมี ต.เวียงพาง อ.แม่สาย จ.เชียงราย ในพื้นที่โครงการพัฒนาตลอด เมื่อบำบัดแล้วฟื้นฟูสภาพครบ 45 วัน กลับเข้าหมู่บ้านครบเดือนแรกแพทย์ติดตามตรวจปัสสาวะพบว่า ร้อยละ 25 มีสารเสพติดแสดงว่ากลับไปเสพซ้ำอีก จึงดำเนินการติดตามตรวจซ้ำครบ 10 ครั้ง (10 เดือน) พบว่ามีผู้เสพซ้ำลดลงเหลือร้อยละ 5.76 ดังนั้นจึงควรติดตามตรวจซ้ำผู้กลับไปสู่ชุมชน จะช่วยลดการเสพติดซ้ำได้

ข. ทศนคติต่อผู้ติดยาเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากร

จากการวิจัยของ ประเทือง ธนิตผล (2530) เรื่องวิธีการบำบัดรักษาและอบรมฟื้นฟูจิตใจ (แบบบังคับ) แทนการใช้เรือนจำต่อผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติด พบว่า บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและผู้ปฏิบัติงานด้านบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้ติดยาเสพติดมิใช่อาชญากรควรสนับสนุนให้ใช้วิธีการบำบัดรักษาผู้กระทำผิดฐานเสพยาเสพติดครั้งแรก โดยมีเงื่อนไขบังคับการบำบัดรักษาจนครบขั้นตอน โดยสถานบำบัดที่จัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ แต่การบำบัดรักษาในเรือนจำ และทัณฑสถานควรใช้ในกรณีเสพติดซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง โดยให้มีโทษจำคุกอย่างน้อย 2 ปีขึ้นไป นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างการวิจัยยังมีความเห็นว่าถ้าผู้ป่วยติดยาเสพติดครั้งแรกหรือ 1-2 ครั้งยังเป็นผู้ป่วยแต่ถ้าติดยาซ้ำบ่อย ๆ ถือว่าเป็นอาชญากร

ค. ปัญหาบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดในระบบคุมประพฤติผู้ใหญ่

กนกพรรณ กัลยาณสูตร (2532) ได้วิจัยเรื่อง การวิเคราะห์แนวทางการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดให้โทษในระบบคุมประพฤติผู้ใหญ่ พบว่า จากสถิติการคุมประพฤติที่ไม่ได้ผลนั้นร้อยละ 92.1 เป็นผู้ถูกคุมประพฤติในคดียาเสพติด ดังนั้นจากการสอบถามพนักงานคุมประพฤติปรากฏว่า ร้อยละ 89.33 ไม่พอใจในผลการคุมประพฤติผู้ติดยาเสพติด นอกจากนี้ปัญหาการคุมประพฤติผู้ติดยาเสพติดมีหลายประการ เช่น ผู้ถูกคุมประพฤติถูกปล่อยให้ไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิมโดยยังไม่ได้รับการบำบัด ส่วนพนักงานคุมประพฤติก็มีงานหนักเกินกว่ามาตรฐานประมาณ 1 เท่าตัวจึงดูแลได้ไม่ทั่วถึง สถานพยาบาลที่มีอยู่แบบสมัครใจไม่มีกฎบังคับให้ผู้ติดยาต้อง

บำบัดครบขั้นตอน และมักเน้นการบำบัดทางกายมากกว่าการฟื้นฟูสภาพจิตใจ และพนักงานคุมประพฤติมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการบำบัดรักษาควบคู่กับการคุมประพฤติ จะช่วยให้การดำเนินการคุมประพฤติผู้ติดยาได้ผล

ง. ปัจจัยที่มีผลต่อการเสพยาเสพติดซ้ำ

จากรายงานการวิจัยของพรศิริ ชาดิยานนท์และคณะ (2520) คณะสังคมสงเคราะห์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้วิจัยเรื่องการศึกษาภาวะการติดยาเสพติดซ้ำ พบว่าร้อยละ 37.61 ของผู้ติดยาเสพติดที่ได้รับการบำบัดจากสถานพยาบาลต่าง ๆ แล้วจะกลับไปใช้ยาเสพติดทันทีที่ออกไปจากสถานพยาบาล ส่วนที่เหลือจะกลับไปใช้อีกในระยะเวลา 3 วัน - 7 ปี ซึ่งแสดงว่าเกือบทุกคนกลับไปเสพติดซ้ำภายใน 7 ปี ทั้งนี้เป็นเพราะ ร้อยละ 80 ของผู้ป่วยกลับไปอยู่ในสถานที่อยู่เดิม นอกจากนี้ผู้ป่วยยังไม่ได้รับการบำบัดทางใจ เพราะการบำบัดในโรงพยาบาลมุ่งบำบัดเฉพาะทางกายเท่านั้น (พ.ศ.2520)

นอกจากนี้ยังมีการวิจัยของชาญคณิต ก.สุริยะมณีและคณะ (2529) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการติดยาเสพติดซ้ำของวัยรุ่น โดยวิจัยสำรวจความคิดเห็นของผู้ติดยาเสพติดซ้ำประเภทเฮโรอีนที่เข้ารับการบำบัดรักษาที่โรงพยาบาลราชวิถี พระมงกุฎเกล้า ทหารเรือกรุงเทพ และธัญญารักษ์ พบว่า ผู้ติดยาเสพติดซ้ำไม่ว่าครั้งที่เท่าใดก็มีปัจจัยที่ไม่แตกต่างกับกล่าวคือ ปัจจัยที่ทำให้เสพติดซ้ำคือ (1) สภาพจิตใจที่ยังไม่เข้มแข็ง ไม่อาจลืมนรสชาดยาเสพติด (2) การกลับไปอาศัยในชุมชนที่มีปัญหาการเสพยาเสพติดหรือการจำหน่ายยาเสพติด หรืออาศัยใกล้แหล่งจำหน่ายยาเสพติด (3) เพื่อนชักชวน (4) ความเจ็บเหงาและว้าเหว่ และ (4) ปัญหาสังคมไม่ยอมรับ

โดยสรุปแล้วปัจจัยทั่วไปที่ทำหน้าที่เกิดการเสพติดซ้ำก็คือ (1) ผู้ได้รับการบำบัดรักษาถอนพิษยา มักไม่ได้รับการบำบัดทางจิตใจ (2) การกลับสู่ชุมชนที่อาศัย เดิมที่มีทั้งผู้เสพและผู้ขายในชุมชนนั้น และ (3) มีคนหรือเพื่อนชักชวนให้เสพติดอีก

จ. การศึกษารูปแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

โดยทั่วไปผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดยอมรับว่ารูปแบบการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดโดยชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) เป็นรูปแบบที่ยอมรับว่าได้ผลดีที่สุดรูปแบบหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็เป็นรูปแบบที่มีความซับซ้อนที่ต้องใช้บุคลากร เวลา และงบประมาณมาก ไม่ได้มีรายงานผลการติดตามประเมินผลโดยวิธีการวิจัยประเมินผลโดยหาเครื่องชี้วัดความสำเร็จของโครงการอย่างแท้จริง และออกแบบวิจัยที่สรุปได้ว่าการดำเนินงานตามรูปแบบดังกล่าวสำเร็จมากน้อยเพียงใดใช้เกณฑ์ปริมาณและคุณภาพ

อะไร อย่างไรก็ตามในรอบสิบปีมีรายงานผลการวิจัยทดลองรูปแบบการบำบัดฯ ที่พบมีดังนี้

เรื่องแรก คือ การวิจัยของวราภรณ์ สยานนท์ (2530) เรื่อง การฟื้นฟูสมรรถภาพด้านจิตใจของผู้ติดยาเสพติดให้โทษ : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงพยาบาลพุทธชินราช จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบทดลอง โดยการบำบัดและฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพทางจิต แม้ว่าผลการวิจัยได้พบว่ากลุ่มทดลองจะมีพฤติกรรม ตลอดจนสุขภาพจิตดีขึ้นกว่ากลุ่มทดลอง กล่าวคือ มีความวิตกกังวลและซึมเศร้าลดลง มีบุคลิกภาพชอบสังคม (extraversion) สูงขึ้น มีลักษณะทางประสาท (neuroticism) ลดลง และเสียค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเพียงครั้งละ 27 บาทต่อคน และมีประสิทธิภาพโดยสรุปปานกลาง แต่ผู้วิจัยไม่ได้ติดตามผลระยะยาวว่าเมื่อผู้ป่วยออกจากโรงพยาบาลแล้วได้มีบุคลิกภาพคงที่เหลือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร และไม่มีรายงานว่ามีจำนวนการติดยาซ้ำเท่าไร จึงสรุปไม่ได้ว่า ได้ผลเป็นอย่างไร

เรื่องที่สอง คือ การวิจัยของจงรัก อินทร์เสวก (2540) เรื่องผลของการศึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง และการลดการติดยาเสพติดซ้ำของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการรักษาในระยะถอนพิษยา โดยออกแบบวิจัยทั้งทดลองไม่มีการกระจายสุ่ม (randomization)

กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

กลุ่มทดลอง เป็นคนไปติดยาเสพติดในโรงพยาบาลธัญญารักษ์ ซึ่งรักษาผู้ป่วยติดยาเสพติดในเขตกรุงเทพมหานครและเขตปริมณฑล แต่ทำการเลือกตัวอย่างโดยอาศัยเกณฑ์ คือ เป็นผู้ป่วยอายุ 15-29 ปี มีการศึกษามัธยมศึกษาขึ้นไป ไข้ยาเสพติดประเภทเฮโรอีน หรือเฮโรอีนร่วมกับยาเสพติดอื่น เฉพาะคนไข้ที่ให้ความร่วมมือเป็นกลุ่มทดลอง 10 คน ในการทดลองใช้จิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริงต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเอง

กลุ่มเปรียบเทียบ เป็นผู้ที่มีลักษณะเช่นเดียวกับกลุ่มทดลอง เพียงแต่ไม่ได้รับเงื่อนไขทดลอง ทำการวิจัยแบบวัดก่อนหลังการทดลอง ทั้ง 2 กลุ่ม คือวัดเปรียบเทียบเรื่องการควบคุมตนเองโดยใช้แบบวัดที่แปลและดัดแปลงมาจากมาตรวัดการควบคุมตนเอง (Self-Control Schedule) ของ ไมเคิล โรเซ็นบาม (Micheal Rosenbaum) โดยวัดก่อน (Pretest) วันที่ 2 ของการเข้ารับการรักษาและวัดหลัง (Posttest) เมื่อวันที่ 21 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายของการบำบัดก่อนคนไข้ออกจากโรงพยาบาล แล้วดำเนินการติดตามเปรียบเทียบการติดยาซ้ำ 2 กลุ่ม หลังจากออกจากโรงพยาบาล 30 วัน

สำหรับกิจกรรมทดลองคือ กิจกรรมเชิงจิตวิทยาตามแนวคิดพิจารณาตามความเป็นจริง ต่อการเพิ่มระดับการควบคุมตนเองเป็นกิจกรรม 10 ครั้ง ๆ ละ ประมาณ 2 ชม. (ดำเนินกิจกรรม 10 วัน)

ผลการวิจัยโดยสรุปคือ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนวัดการควบคุมตนเอง เมื่อ pretest พบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบไม่แตกต่างกันในเรื่องระดับการควบคุมตนเอง แต่เมื่อวัดหลังการดำเนินกิจกรรมทดลองแล้วเปรียบเทียบผลระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ แล้วพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบในเรื่องการควบคุมตนเอง โดยวัดจากแบบวัดที่แปลและดัดแปลงจากมาตรวัดการควบคุมตนเอง (Self-Control Schedule) และเมื่อคนใช้ทั้งหมดออกจากโรงพยาบาลแล้วได้ดำเนินการติดตามผลอีกเป็นเวลา 30 วัน พบว่า กลุ่มทดลอง 10 คน มีเพียง 1 คนเท่านั้นที่กลับไปเสพกัญชา แต่คนใช้กลุ่มควบคุม 10 คนนั้นกลับไปเสพยาเสพติดซ้ำ 7 คน

อย่างไรก็ตามการวิจัยทั้งสองฉบับนี้ มีข้อควรพิจารณาคล้ายคลึง กัน คือ

ก. การวิจัยนี้ไม่ใช้การวิจัยแบบทดลองโดยแท้ (true-experimental design) แต่เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (quasi-experimental design) ที่มิได้มีการแบ่งกลุ่มโดยสุ่ม มีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อทดลองและต้องอาศัยสมมติฐาน การอาศัยสมมติฐานอาจจะมีผลต่อเงื่อนไขไปทดลอง ทำให้ได้ผลมากกว่ากลุ่มเปรียบเทียบ

ข. กลุ่มทดลองที่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากผู้วิจัยเป็นพิเศษย่อมมีความรู้สึกดี ทำให้การวัดผลภายหลังการทดลองได้รับผลดี ทางด้านจิตใจดีกว่า มีความมั่นใจย่อมมีบุคลิกภาพ และพฤติกรรมดีกว่ากลุ่มเปรียบเทียบที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ดูแล แต่ภาวะเช่นนี้อาจเป็นภาวะชั่วคราวก็ได้

ค. การจะประเมินค่าว่าวิธีการบำบัดแบบใดมีประสิทธิภาพผลประสิทธิผลมากกว่ากันนั้นจำเป็นต้องพิจารณาถึงอัตราการเสพยาเสพติดซ้ำเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จ (performance indicator) ดังนั้นถ้าขาดการติดตามผลภายหลังผู้ถูกบำบัดกลับสู่ชุมชน หรือติดตามผลเพียงระยะเวลาสั้นเกินไปเช่น 30 วัน ย่อมไม่อาจสรุปว่าผู้นั้นจะไม่เสพยาเสพติดซ้ำอีก การศึกษาการกระทำผิดซ้ำ (recidivism) ซึ่งอาจหมายรวมถึงการเสพยาเสพติดซ้ำควรติดตามนานถึง 5 ปี หรือนานอย่างน้อย 1 ปีขึ้นไป

ง. กิจกรรมทดลองซึ่งเป็นเทคนิคจิตวิทยาแบบกลุ่มนี้มีลักษณะที่ต้องการผู้มีความรู้ความชำนาญการเฉพาะเรื่อง ใช้เวลาและความพยายามของบุคลากรมาก สมรัก อินทร์เสวก ใช้เวลา 10 วัน (10 ครั้ง) ครั้งละประมาณ 2 ชม. กว่า ๆ โดยเฉลี่ยบำบัดคนไข้ใน

กลุ่มทดลองเพียง 10 คน ถ้าเปรียบเทียบกับจำนวนคนไข้ติดยาเสพติดทั่วประเทศ 1.2 ล้านคน จะพบว่าเป็นรูปแบบการบำบัดที่ยังมีปัญหามากในทางนำไปปฏิบัติ และคาดว่าจะสิ้นเปลืองทั้งงบประมาณและบุคลากรมาก ซึ่งทั้งการขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรเป็นปัญหาที่ประเทศไทยเรากำลังประสบอยู่

จ. การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างคนไข้เฉพาะเจาะจงเช่นเฉพาะที่มีการศึกษาสูงระดับมัธยมศึกษาขึ้นไปนั้น ไม่ใช่ลักษณะคนไข้ยาเสพติดโดยภาพรวม เพราะคนไข้ยาเสพติดโดยภาพรวมเป็นคนที่มีการศึกษาน้อย

ฉ. รูปแบบการบำบัดทางจิตเช่นนี้มีข้อจำกัดนำไปใช้มาก คาดว่าอาจจะใช้ได้เฉพาะในกรณีที่มีผู้เสพยาเสพติดกลับสู่ชุมชนที่มีสภาพปัญหาเสพยาที่ไม่รุนแรง กล่าวคือโดยปกติผู้ติดยาเสพติดเมื่อกลับสู่ชุมชนซึ่งมีสภาพแวดล้อมและปัญหาเช่นเดิมก็มักจะเสพยาซ้ำ เช่นคนไข้กลับไปอยู่ในชุมชนซึ่งมีปัญหายาเสพติดในระดับรุนแรง เช่น มีทั้งผู้ค้ารายใหญ่ ผู้ค้ารายย่อย และมีผู้เสพยาในชุมชน โอกาสที่คนไปจะกลับไปเสพยาซ้ำมีมาก เพราะจะถูกชักชวนให้กลับไปชุมชนที่มีปัญหายาเสพติดไม่รุนแรง เช่นในชุมชนนั้นมีปัญหาเพียงมีผู้เสพยาเสพติด ผู้เสพยาต้องออกไปซื้อหาเสพยาเสพติดในชุมชนอื่น เช่นนี้ รูปแบบการทดลองจิตวิทยาแบบกลุ่มดังกล่าวอาจพอจะได้ผลบ้าง อย่างไรก็ตามความพยายามหารูปแบบการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยทดลองรูปแบบใหม่ ๆ ย่อมเป็นที่น่าสงสัยกว่าการคิดแบบซ้ำ ๆ แบบเดิม เพราะไม่เกิดความก้าวหน้าทางวิชาการ

กล่าวโดยสรุปแล้วการบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมักกระทำเฉพาะชั้นตอนพิชิตยาเท่านั้น ผู้ป่วยจำนวนมากไม่ได้รับการฟื้นฟูสภาพจิตใจก่อนการออกจากสถานพยาบาล เมื่อกลับสู่ชุมชนที่พัวพันภัย ซึ่งมีผู้เสพยาและผู้ค้าอยู่จึงมักถูกชักชวนให้เสพยาซ้ำอีก

รูปแบบการบำบัดแบบชุมชนบำบัดมักได้รับการกล่าวขวัญว่าเป็นผู้แบบที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด แต่ไม่พบรายงานผลการประเมินที่ออกแบบวิจัยประเมินจนทำให้มั่นใจว่าผลของการบำบัดมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพอย่างไร ใช้ตัวชี้วัดความสำเร็จโดยตัวแปรคุณภาพและปริมาณอะไร ตัวอย่างงานวิจัยหารูปแบบการบำบัดที่พบ เป็นการบำบัดแบบจิตบำบัดที่มีจุดอ่อนทำนองเดียวกับรูปแบบชุมชนแออัดบำบัด เพราะต้องใช้บุคลากรเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องสิ้นเปลืองเวลา งบประมาณ และอาคารสถานที่ ซึ่งจะเป็นข้อจำกัดที่ไม่สามารถขยายผลการใช้รูปแบบดังกล่าวไปกับประชากรผู้ติดยาที่มีจำนวนมากถึง 1.2 ล้านคนทั่วประเทศ การทดลองหารูปแบบที่ประยุกต์ปรับปรุงให้เหมาะสมกับข้อจำกัดของประเทศไทยน่าจะเป็นทางออกที่ดีกว่า พร้อมกันนี้ควรมีการออกแบบวิจัยประเมินผลไปควบคู่กับโครงการ การขยายผลทดลองจะ

บทที่ 5

แนวทางการวิจัยและร่างข้อเสนอโครงการวิจัย เพื่อพัฒนานโยบายและระบบการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางการวิจัยที่จะนำเสนอต่อไปนี้จะให้ความสำคัญต่อมาตรการการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องบทบาทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการประสานนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ ปัญหาการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม และการหารูปแบบการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเชื่อว่ายังไม่มีข้อมูลเพียงพอในการจะนำเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

ร่างแนวทางการวิจัยจะนำเสนอ 7 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. โครงการชุมชนต้นแบบสหวิทยาการป้องกันปัญหายาเสพติด
2. โครงการค้นหาตัวแบบครอบครัวตัวอย่าง
3. โครงการทดลองรูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน
4. การปรับปรุงโครงสร้างสำนักงาน ป.ป.ส.
5. โครงการประเมินผลการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด โดยวิธีการชุมชนบำบัด
6. ปัญหาการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม
7. การประเมินผลโครงการปลูกพืชทดแทน

สำหรับร่างข้อเสนอโครงการวิจัย (Pre-proposal) ที่จะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้ นั้น จะเขียนเป็นแนวทางการวิจัยที่มีหัวข้อดังนี้ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย และ (3) วิธีดำเนินการวิจัย การดัดแปลงเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนใหม่หรือไม่นั้น เป็นเรื่องของผู้วิจัยท่านอื่นที่จะรับนำไปดำเนินการ ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับว่าผู้วิจัยที่จะดำเนินการต่อไปเป็นนักวิจัยระดับใด เช่น ถ้าเป็นผู้วิจัยที่เพิ่งเริ่มทำวิจัยหรือนักวิจัยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอก ที่จะทำวิจัยเป็นวิทยานิพนธ์อาจต้องการแนวทางหรือคำปรึกษากำกับดูแลตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย แต่สำหรับนักวิจัยที่เชี่ยวชาญ อาจมีแนวคิดเป็นของตนเองในการดำเนินการที่เป็นรูปแบบของตนเอง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเองก็เชื่อว่าแนวทางการวิจัยตามที่จะเสนอต่อไปนี้เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะได้คำตอบต่อประเด็นปัญหาการวิจัยที่มีซึ่งเป็นช่องว่างของความรู้ที่ยังมีไม่เพียงพอ

กระทำเมื่อการประเมินผลได้ข้อสรุปที่พึงพอใจ มิใช่ดำเนินการในพื้นที่ทั่วประเทศโดยรวดเร็ว
สรุปถึงประสิทธิผลและประสิทธิภาพของโครงการก่อน

3.4 การปลูกพืชทดแทน

ในรอบสิบปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2530-2539) ปรากฏว่าพบรายงานการวิจัยเกี่ยวกับการ
ปลูกพืชทดแทนเพียง 2 เรื่องเท่านั้นคือ เรื่อง การใช้ภาพถ่ายดาวเทียม Spot เพื่อการสำรวจและการ
จัดการพื้นที่ปลูกฝิ่น โดยพิภพ ชำนิวิทย์พงษ์ (2538) และเรื่อง การดำเนินงานตามโครงการการ
กำจัดพืชเสพติด กองทัพบกที่ 3 โดยลามีตร กัลยาณมิตร (2536) แต่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
กับโครงการปลูกพืชทดแทนมีรายงานความก้าวหน้าของโครงการต่างมากมาย แต่ไม่มีลักษณะ
เป็นการวิจัยประเมินผลอย่างแท้จริง

กิจกรรมป้องกันยาเสพติด

การบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด

สถานฟื้นฟูฯ บ้านพิชิตใจ

วัดถ้ำกระบอก

สถานฟื้นฟูฯ ศูนย์คอมมูนิตา อินดอนโทร
อ.ลำไทร จ.ปทุมธานี

สถานฟื้นฟูฯ รพ.ธัญญรักษ์
จ.ปทุมธานี

บทที่ 5

แนวทางการวิจัยและร่างข้อเสนอโครงการวิจัย เพื่อพัฒนานโยบายและระบบการจัดการแก้ไขปัญหายาเสพติด

แนวทางการวิจัยที่จะนำเสนอต่อไปนี้ให้ความสำคัญต่อมาตรการการป้องกันยาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องบทบาทของครอบครัว โรงเรียน และชุมชน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อการปรับโครงสร้างสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญในการประสานนโยบายแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ ปัญหาการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม และการหารูปแบบการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด โดยเชื่อว่ายังไม่มีข้อมูลเพียงพอในการจะนำเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

ร่างแนวทางการวิจัยจะนำเสนอ 7 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. โครงการชุมชนต้นแบบสหวิทยาการป้องกันปัญหายาเสพติด
2. โครงการค้นหาตัวแบบครอบครัวตัวอย่าง
3. โครงการทดลองรูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน
4. การปรับปรุงโครงสร้างสำนักงาน ป.ป.ส.
5. โครงการประเมินผลการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด โดยวิธีการชุมชนบำบัด
6. ปัญหาการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม
7. การประเมินผลโครงการปลูกพืชทดแทน

สำหรับร่างข้อเสนอโครงการวิจัย (Pre-proposal) ที่จะนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้ นั้น จะเขียนเป็นแนวทางการวิจัยที่มีหัวข้อดังนี้ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ของการวิจัย และ (3) วิธีดำเนินการวิจัย การดัดแปลงเพิ่มเติมหรือเปลี่ยนใหม่หรือไม่นั้น เป็นเรื่องของผู้วิจัยท่านอื่นที่จะรับนำไปดำเนินการ ทั้งนี้เพราะขึ้นอยู่กับว่าผู้วิจัยที่จะดำเนินการต่อไปเป็นนักวิจัยระดับใด เช่น ถ้าเป็นผู้วิจัยที่เพิ่งเริ่มทำวิจัยหรือนักวิจัยที่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาโทหรือเอกที่จะทำวิจัยเป็นวิทยานิพนธ์อาจต้องการแนวทางหรือคำปรึกษากำกับดูแลตลอดระยะเวลาดำเนินการวิจัย แต่สำหรับนักวิจัยที่เชี่ยวชาญ อาจมีแนวคิดเป็นของตนเองในการดำเนินการที่เป็นรูปแบบของตนเอง

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเองก็เชื่อว่าแนวทางการวิจัยตามที่จะเสนอต่อไปนี้ เป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะได้คำตอบต่อประเด็นปัญหาการวิจัยที่มีซึ่งเป็นช่องว่างของความรู้ที่ยังมีไม่เพียงพอ

และเชื่อว่าถ้าดำเนินการวิจัยตามโครงการต่อไปนี้จะข้อมูลที่มีคุณภาพที่จะใช้เป็นแนวทางการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศ

1. โครงการชุมชนต้นแบบสหวิทยาการป้องกันปัญหายาเสพติด

หลักการและเหตุผล

การแก้ปัญหายาเสพติดโดยรูปแบบการบังคับใช้กฎหมาย (Law Enforcement Model) อย่างเข้มงวดกวาดขันโดยการสืบสวน สอบสวน จับกุม ดำเนินคดี จนกระทั่งจำคุกในเรือนจำต่าง ๆ เป็นรูปแบบที่มีราคาแพงมาก เพราะต้องใช้ทรัพยากรที่เป็นงบประมาณแผ่นดินมาก แต่ผลการจับกุม ปริมาณตัวยาของกลางที่ยึดได้มีปริมาณน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณยาเสพติดที่คาดว่าจะมีในท้องตลาด และพบว่าปัญหายาเสพติดตามสภาพปัจจุบันมีปัญหารุนแรงยิ่งขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาก็เช่นเดียวกัน เป็นวิธีการที่ต้องใช้ทรัพยากรทั้งบุคคลและงบประมาณมาก และจากประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการบำบัดรักษาสวนมากไม่ได้ผล ผู้เคยรับการบำบัดมักจะกลับไปเสพติดอีก แต่มีเพียงรูปแบบการบำบัดโดยชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) เป็นรูปแบบเดียวที่เชื่อว่าได้ผลดีที่สุด แต่ก็ยังไม่มีรายงานผลการติดตามระยะยาว เช่น 5 ปี - 10 ปี แต่ด้วยลักษณะการดำเนินงานตามรูปแบบชุมชนบำบัดนั้นต้องใช้บุคลากรหลายด้าน ใช้พื้นที่สำหรับจัดตั้งโครงการที่ต้องทำกิจกรรมต่าง ๆ มาก เมื่อเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับและการประเมินความคุ้มค่าของโครงการอาจพบว่าเป็นรูปแบบที่แพงไม่คุ้มค่านัก ถ้าเปรียบเทียบกับฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศ ณ ปัจจุบัน

ด้วยเหตุที่วิธีการควบคุมปัญหายาเสพติดโดยวิธีการปราบปรามและการบำบัดฟื้นฟูสภาพเป็นวิธีการที่สิ้นเปลืองงบประมาณและกำลังคนมาก แต่ผลที่ได้ไม่อาจเทียบเท่าปริมาณของสภาพปัญหาที่แท้จริง ดังนั้น จึงเป็นที่สอดคล้องในแนวคิดที่เป็นแนวโน้มของโลกยุคปัจจุบันคือการใช้รูปแบบการป้องกัน (Preventive Model) ปัญหาที่มีอยู่ว่ารูปแบบการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนควรมีลักษณะใดจึงจะมีประสิทธิภาพในการป้องกันยาเสพติดในชุมชน ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาวิจัยหารูปแบบชุมชนต้นแบบในการป้องกันยาเสพติด

บทเรียนจากอดีต: บ้านสวนแสนสุข

กองยาเสพติด สหประชาชาติได้เคยเรียกร้องให้ประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคของโลก ได้จัดทำโครงการทดลองเพื่อลดความต้องการยาเสพติด โดยอาศัยหลักการการมีส่วนร่วมและ

ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชุมชนเป็นแนวทางดำเนินงาน จึงทำให้สำนักงาน ป.ป.ส. และกรมพัฒนาชุมชนได้ร่วมกันจัดทำโครงการทดลองระดับชาติ ชื่อว่าบ้านสวนแสนสุข เพื่อหารูปแบบของการป้องกันยาเสพติดที่เหมาะสมกับพื้นที่ชนบท และเมื่อได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการ ณ ตำบลบ้านสวน อ.เมือง จ.ชลบุรี ได้ดำเนินการออกแบบวิจัยมีลักษณะแบบกึ่งทดลอง (Quasi-experimental design) กล่าวคือ แบ่งกลุ่มเยาวชนที่ศึกษาเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง คือ สมาชิกของศูนย์เยาวชนตำบลบ้านสวน ซึ่งเป็นเยาวชนนอกสถานศึกษา จำนวน 95 คน ซึ่งดำเนินการตามรูปแบบงานพัฒนาชุมชนของกรมพัฒนาชุมชนเป็นกิจกรรมทดลอง ประกอบด้วย ขั้นตอนดังนี้ คือ การรวมกลุ่มเยาวชนชั้นพื้นฐาน การสนับสนุนและพัฒนาศูนย์เยาวชนตำบล ตลอดจนการแสดงผลของศูนย์ดังกล่าวและหลังจากนั้นได้มีการสนับสนุนให้จัดกิจกรรมในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

กลุ่มควบคุม ได้แก่ เยาวชนอายุ 15-25 ปี ที่เหลือในตำบล

การดำเนินการทดลองตามโครงการ 2 ปี 6 เดือน และได้มีการรายงานผลการประเมินผลในประเด็นต่าง ๆ ในปี พ.ศ. 2526 โดยสรุปได้คือ

1. การป้องกันยาเสพติดของเยาวชนเป้าหมาย คณะผู้ดำเนินโครงการเชื่อว่าได้ผลโดยวัดจากการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะคติและพฤติกรรม
2. การพัฒนาอาชีพเสริมหรือประกอบอาชีพอิสระเป็นทางเลือกแทนการทำงานรับจ้างให้กับเยาวชนมากขึ้น
3. การประเมินพฤติกรรมเยาวชนในโครงการตามทัศนะของผู้ปกครองดีขึ้น
4. ผลการทดลองตามโครงการนี้ ทำให้เปิดการบำบัดใน จ.ชลบุรี (แต่ยังประเมินผลไม่ได้)
5. ระดับการใช้ทรัพยากรชุมชนต่อทรัพยากรที่สนับสนุนคือ 2 : 1 ซึ่งยังใช้ทรัพยากรในชุมชนต่ำ แต่สัดส่วนเปลี่ยนแปลงไป ใช้ทรัพยากรของชุมชนมากขึ้น
6. ผลการประเมินความคุ้มค่าของโครงการพบว่าได้ผลตอบแทนจากโครงการมีค่า 1.5 เท่าของการลงทุน ถือว่าคุ้มค่าสำหรับดำเนินการต่อไป

จากการประเมินผลโดยสำนักงาน ป.ป.ส. และกรมพัฒนาชุมชน (2526) แสดงว่าโครงการน่าจะดำเนินการขยายผลต่อไป อย่างไรก็ตาม ไม่ได้พบรายงานผลการดำเนินการขยายผลและการติดตามประเมินผล

บทบาทของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาเสพติด

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้พิจารณาว่าการใช้องค์กรของรัฐเพียงอย่างเดียวคงไม่สามารถหยุดยั้งปัญหายาเสพติดได้ ประกอบกับการได้บทเรียนจากชุมชนว่าหากชุมชนตระหนักถึงปัญหาและภัยตัวกันภายในชุมชนโดยการประสานความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐและองค์กร NGOs จะสามารถลดความรุนแรงของปัญหายาเสพติดในชุมชนได้ “สำนักงาน ป.ป.ส. จึงได้กำหนดนโยบายที่จะใช้องค์กรชุมชนเพื่อแก้ปัญหายาเสพติดและได้จัดทำเป็นโครงการทดลองขึ้นตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2537 - 2539 โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้ 150-200 ชุมชน หากโครงการดังกล่าวประสบผลสำเร็จก็จะได้ขยายการดำเนินงานให้ครอบคลุมทั่วประเทศ” (บันทร อ่อนคำ และคณะ, 2539ก) จากหลักเหตุผลดังกล่าว จึงได้มีการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดในระดับพื้นที่” โดยเน้นบทบาทของชุมชนและระบบกลไกของรัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชน “เป็นงานวิจัยที่ศึกษาทั่วทุกภาคของประเทศ คือ ศึกษากรณี (1) กทม. และภาคกลาง (2) ภาคเหนือ (3) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ (4) ภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์คือ “เพื่อจะได้ทราบถึงผลสำเร็จของแนวความคิดและการดำเนินงานของโครงการทดลอง จึงกำหนดให้มีการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษากระบวนการเกิดและพัฒนาไปสู่ความเข้มแข็งขององค์กรชุมชนเพื่อการแก้ปัญหายาเสพติด ศึกษารูปแบบและวิธีดำเนินงานเพื่อการแก้ปัญหา ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ตลอดจนศึกษาบทบาทขององค์กรภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรชุมชนที่เอื้ออำนวยต่อการแก้ปัญหา การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อแนวทางการดำเนินงานของสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อแก้ปัญหายาเสพติดในอนาคต” (บันทร อ่อนคำและคณะ, 2539ก) จากการศึกษาชุดนี้

โดยภาพรวมแล้ว ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความสำเร็จไม่สำเร็จของชุมชนในการแก้ไขปัญหายาที่สำคัญคือ

1. จิตสำนึกของชุมชนต่อปัญหาและความตระหนัก ในบทบาทของชุมชน ในความเป็นเจ้าของปัญหา และความเป็นองค์กรหลักที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง
2. ศักยภาพของผู้นำหรือกลุ่มแกนนำในชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ก้าวไกล รอบรู้ปัญหาเป็นที่เชื่อศรัทธาของชุมชน ทำงานอย่างทุ่มเทเสียสละ แต่การดำเนินงานโดยองค์กรภาครัฐนั้นไม่ค่อยให้ความสำคัญต่อการสร้างศักยภาพของผู้นำ และการแก้ปัญหามักปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สั่ง นโยบายที่เปลี่ยนไป และการยุติกิจกรรมเมื่อหมดงบประมาณไม่ค่อยคำนึงถึงการแก้ไขปัญหามุมชุมชนอย่างแท้จริง

3. ประสิทธิภาพของการนำและกระบวนการนำโดยอาศัยหลักทีมงาน วิธีทางแบบประชาธิปไตย ความโปร่งใส สามารถตรวจสอบการทำงานได้ และการมีส่วนร่วมของชุมชนในการแก้ปัญหา

4. สภาพปัญหายาเสพติดในชุมชน กล่าวคือ ชุมชนจะแก้ปัญหาได้ยากถ้ามีปัญหาการแพร่ระบาดของเฮโรอีนมากกว่ายาเสพติดประเภทอื่น มีการแพร่ระบาดของยาเสพติดครบวงจร คือ มีทั้งผู้ค้าและผู้เสพ นอกจากนี้ ถ้าปัญหาเสพติดของชุมชนเกิดจากการมีส่วนร่วมของหลายฝ่ายจะยิ่งแก้ปัญหายากมาก เช่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีอิทธิพลภายในและนอกชุมชน

5. สภาพภายในและนอกชุมชน เช่น ชุมชนขนาดเล็ก สมาชิกมีความใกล้ชิดกันจะแก้ปัญหาง่าย แต่ชุมชนที่ใกล้ชิดแหล่งอบายมุขหรือแหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติดก็จะแก้ปัญหายาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหารูปแบบชุมชนต้นแบบสหวิทยาการ (interdisciplinary) เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติด

โดยอาศัยหลักการสร้างภูมิคุ้มกัน คือ

- 1.1 ครอบครัวอบอุ่น
- 1.2 โรงเรียนเป็นที่พึ่ง
- 1.3 การมีรายได้เพียงพอ บิดามารดาไม่ต้องประกอบอาชีพในท้องถิ่นอื่น
- 1.4 การมีส่วนร่วมของชุมชน การใช้ทรัพยากรในชุมชนและชุมชนมีความตระหนัก
- 1.5 การป้องกันปัญหายาเสพติด
- 1.6 บทบาทขององค์กรพัฒนาภาคเอกชนมีส่วนร่วม

2. เพื่อทดลองว่ารูปแบบชุมชนต้นแบบดังกล่าวจะป้องกันให้ชุมชนปลอดภัยจากยาเสพติดได้หรือไม่ในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การระดมสมองหาตัวแบบ

เป็นลักษณะการวิจัยแบบสหวิทยาการที่ใช้องค์ความรู้หลากหลายสาขาวิชาบูรณาการเข้าด้วยกัน เพื่อหารูปแบบชุมชนที่เป็นลักษณะที่จะป้องกันปัญหายาเสพติดได้ ซึ่งจะกระทำโดยการระดมสมองจากผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหายาเสพติด จาก

หน่วยงานต่าง ๆ และจากหลายสาขาวิชาการ เพื่อระดมความคิดในการหารูปแบบชุมชน ซึ่งอาจต้องแยกเป็นชุมชนชนบทและในเมืองซึ่งแตกต่างกัน และต้องหาเครื่องชี้วัดความสำเร็จของโครงการในกรอบเวลาดำเนินโครงการที่เหมาะสม

2. การทดลองโครงการต้นแบบ

เมื่อได้รูปแบบของชุมชนจากการระดมสมองแล้ว นำรูปแบบดังกล่าวไปทดลองโดยการวางแผนการวิจัยแบบทดลองโดยแท้ (True-experimental design) เพื่อสามารถจะวัดผลลัพธ์ว่าโครงการดังกล่าวได้ผลหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้จะต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ทุนวิจัย และได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายฝ่ายอย่างต่อเนื่อง และมีระยะยาวพอสมควร

3. การประเมินผลโครงการแบบรวบยอด (Comprehensive Evaluation)

ในขณะที่ยังดำเนินโครงการทดลองชุมชนต้นแบบ จะต้องมีการประเมินผลคู่ขนานไปพร้อมกับโครงการทดลอง และเป็นการประเมินผลแบบรวบยอด กล่าวคือ ดำเนินการประเมินผลในขั้นตอนต่าง ๆ ระหว่างการดำเนินการทดลอง ไม่ว่าจะเป็นการประเมินปัจจัยนำเข้า (input) กระบวนการ (process) ผลลัพธ์ (output) ตลอดจนผลกระทบ (impact) ของโครงการ และจะได้ข้อมูลเพื่อเสนอเป็นข้อมูลป้อนกลับ (feedback) แก่ผู้มีส่วนร่วมในโครงการทดลองเพื่อจะได้ใช้ข้อมูลทันต่อการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงรูปแบบโครงการทดลองให้เหมาะสมทันเวลา ไม่ใช่ว่าปล่อยให้เวลาผ่านไปจนสิ้นสุดโครงการ จึงทำการประเมินผลและได้ข้อมูลภายหลังโครงการสิ้นสุดไปแล้ว การปรับแต่งโครงการให้ดียิ่ง ๆ ขึ้น จึงทำไม่ได้

เมื่อโครงการทดลองจบสิ้นพร้อมผลการประเมินโครงการจะสามารถสรุปรูปแบบชุมชนต้นแบบ เพื่อป้องกันปัญหาเสียดังกล่าวได้

4. การขยายผลและการติดตามผล

เมื่อได้รูปแบบชุมชนที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงมาแล้ว ตลอดระยะเวลาการทดลองโครงการนั้น ให้นำรูปแบบชุมชนดังกล่าวไปขยายผลในชุมชนอื่น ๆ และดำเนินการติดตามผลระยะยาว

5. การสร้างชุมชนตัวแบบที่ผสมผสานกับโครงการคุณภาพชีวิตอื่น ๆ

ชุมชนมิใช่จะเผชิญหรือป้องกันแต่ปัญหาเสียดังเท่านั้น แต่ชุมชนที่ดีควรหมายถึงการพัฒนาชุมชนที่มีรูปแบบผสมผสานโครงการเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตโดยรวมอื่น ๆ รวมอยู่ในรูปแบบชุมชนที่จะพัฒนาชุมชนด้วย เช่น

โครงการเสริมความพร้อมที่บุคคลจะแต่งงานและมีบุตร

โครงการสร้างเสริมรายได้และป้องกันการย้ายถิ่น

โครงการส่งเสริมการเลี้ยงบุตรด้วยนมมารดา
 โครงการส่งเสริมและพัฒนาเด็กวัยก่อนเรียน
 โครงการเสริมคุณค่าการมีชีวิตแบบเรียบง่าย
 โครงการโรงเรียนเคียงข้างชุมชน ครูและผู้ปกครองมีกิจกรรมใกล้ชิด
 โครงการหมู่บ้านปลอดคอบายมุขและความร่วมมือป้องกันภัยจากอาชญากรรม
 โครงการสหกรณ์เพื่อชุมชน
 โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 โครงการเสริมสร้างวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย
 โครงการเด็กและเยาวชนทุกคนคือลูกหลาน กล่าวคือ ผู้ใหญ่ในชุมชนถือว่าเด็ก
 และเยาวชนในชุมชนคือลูกหลานใกล้ชิดสนิทสนม ช่วยเหลือแทนบิดามารดาได้

2. โครงการค้นหาตัวแบบครอบครัวตัวอย่าง

หลักการและเหตุผล

การวิจัยเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดโดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องสาเหตุการติดยาเสพติด งานวิจัยทั้งหมดที่ศึกษาสาเหตุการติดยาเสพติดว่ามีเหตุผลประการสำคัญ คือ (1) การถูกเพื่อนชักชวน (2) การอยากทดลอง (3) อยู่ในสภาพแวดล้อมทั้งทางครอบครัวและชุมชนที่เอื้ออำนวยให้ติดยาเสพติด เช่น อยู่ในครอบครัวขาดความรักความอบอุ่น และมีที่อยู่อาศัยในแหล่งหรือใกล้แหล่งแพร่ระบาดของยาเสพติด แต่ไม่มีการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กและเยาวชนที่มีความสามารถรอดพ้นจากแรงยั่วยุต่าง ๆ ที่จะกระตุ้นให้หันเหไปใช้ยาเสพติด หรือทำไมเด็กและเยาวชนบางคนมีภูมิคุ้มกันยาเสพติดได้ดีกว่าคนอื่น

ดูเหมือนว่านักวิชาการและนักปฏิบัติต่างมีความเชื่อที่สอดคล้องกันว่าครอบครัวมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดและก็ดูเหมือนว่าเราจะเข้าใจว่าครอบครัวลักษณะที่จะเป็นแหล่งสร้างภูมิคุ้มกันนั้นมีลักษณะอย่างไร แต่ถ้าไม่มีการศึกษาครอบครัวตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรให้พ้นภัยทางสังคมต่างๆ ซึ่งรวมทั้งภัยจากยาเสพติดให้โทษ ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพื่อค้นหารูปแบบลักษณะครอบครัวที่เป็นตัวอย่างประสบความสำเร็จในการเลี้ยงบุตรทั้งครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจระดับล่างและระดับสูง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อหารูปแบบความสัมพันธ์ของครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตร โดยที่จะศึกษาตัวแปรดังต่อไปนี้ เช่น

1. ลักษณะส่วนบุคคลของบิดามารดา ผู้ปกครอง
2. ลักษณะพัฒนาการของการสร้างครอบครัว
3. สภาพแวดล้อมในครอบครัว ระบบเครือญาติ
4. การอบรมเลี้ยงดู
5. การศึกษาและความสัมพันธ์กับโรงเรียน
6. สภาพแวดล้อมในละแวกบ้าน
7. การใช้เวลาว่างและการพักผ่อน

ฯลฯ

วิธีการดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีลักษณะการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรเป้าหมาย แบ่งเป็นครอบครัวที่ประสบความสำเร็จในการเลี้ยงดูบุตร ซึ่งอาจจะมาจากหลายแห่ง เช่น

1.1 ครอบครัวที่บิดา/มารดาได้รับรางวัลเป็นพ่อแม่ตัวอย่างจากหน่วยงานองค์กรที่ยอมรับทางสังคม เช่น สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย

1.2 ครอบครัวตัวอย่างในชุมชนแออัด

1.3 ครอบครัวตัวอย่างในเขตชนบท

1.4 ครอบครัวตัวอย่างในชุมชนเมืองต่างจังหวัด

ลักษณะการสืบหาครอบครัวแบบที่ 2-4 ใช้วิธีการถามบอกต่อไปเรื่อยๆจนได้ครอบครัวตัวอย่างที่จะศึกษาครบ ดังนั้น การสุ่มตัวอย่างจึงมีลักษณะเจาะจง (Purposive Sampling) และได้กลุ่มตัวอย่างครอบครัวแบบ Snowball sample ตัวอย่างครอบครัวกลุ่มละประมาณ 10 ครอบครัว

2. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกบิดามารดา บุตร สมาชิกในครอบครัว ตลอดจนการจัด focus group โดยใช้สมาชิกในครอบครัวแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่จะศึกษา

3. โครงการทดลองรูปแบบการป้องกันยาเสพติดในโรงเรียน

หลักการและเหตุผล

เนื่องจากปัญหาเสพติดในโรงเรียนเป็นปัญหาที่ลุกลามกว้างขวางมาก แม้ว่าการวิจัยเพื่อหาตัวเลขจะปรากฏว่ามีจำนวนนักเรียนยอมรับว่าตนติดยาเสพติดมีจำนวนเปอร์เซ็นต์ไม่สูงมากนัก ทั้งนี้เป็นเพราะเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลในลักษณะรายงานความผิดตนเอง (self-reported delinquency) ดังนั้น ข้อมูลที่ได้รับจะมีความตรง (validity) กับความเป็นจริงมาน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ความจริงใจในการให้ข้อมูลของนักเรียน ความเชื่อถือว่าว่างใจผู้เก็บรวบรวมข้อมูลว่าจะเก็บข้อมูลเป็นความลับ หรือวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลมั่นใจว่าไม่มีใครสามารถทราบได้ว่าสิ่งที่ตนรายงานนั้นจะสามารถชี้ว่าเป็นข้อมูลของผู้ใด ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเป็นตัวเลขการติดยาเสพติดของเยาวชนในสถานศึกษาที่ต่ำกว่าจริงมาก ทั้ง ๆ ที่ปัญหาเสพติดในสถานศึกษาตามความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียน เจ้าหน้าที่ตำรวจโดยทั่วไปเชื่อว่าปัญหาการเสพติดในสถานศึกษาเป็นปัญหารุนแรงมาก

ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาทดลองหารูปแบบการป้องกันปัญหาเสพติดในโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อหารูปแบบการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ทั้งในโรงเรียนสายสามัญศึกษา และโรงเรียนอาชีวศึกษาที่มีประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้จะเป็นการวิจัยแบบทดลอง โดยมีขั้นตอนดำเนินการโดยสังเขปดังนี้

1. ระดมสมองผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ในโรงเรียน เพื่อหารูปแบบที่คาดว่าจะจะเป็นแนวทางการป้องกันหรือแก้ไขปัญหานี้ในโรงเรียน โดยมีเงื่อนไขว่าเป็นรูปแบบที่ต้องจัดกระทำ (manipulation) น้อยที่สุด กล่าวคือ ต้องไม่ยุ่งยากซับซ้อน มีความประหยัดและมีความเป็นไปได้ที่จะนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ขยายผล (generalization) ไปใช้ในโรงเรียนต่าง ๆ ได้ โดยที่จะกระทบต่อกิจกรรมการเรียนการสอนที่ดำเนินไปในโรงเรียนแต่เดิมน้อยที่สุด

2. ศึกษาเปรียบเทียบโรงเรียนประเภท ขนาด และสภาพแวดล้อมใกล้เคียงกัน ให้เป็นโรงเรียนทดลองโครงการและโรงเรียนควบคุม (control groups) มีการวัดก่อน ระหว่างและภายหลัง

ที่โครงการดำเนินการเสร็จสิ้น เพื่อเปรียบเทียบผลตามตัวแปรที่จะกำหนดเป็นเครื่องชี้วัดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วยทั้งตัวแปรปริมาณและตัวแปรคุณภาพ

3. นำรูปแบบที่ได้ไปขยายผลใช้กับโรงเรียนอื่น ๆ แล้วติดตามประเมินผลอีกขั้นตอนหนึ่งต่อไป

4. การปรับปรุงโครงสร้างสำนักงาน ป.ป.ส.

หลักการและเหตุผล

ยาเสพติดเป็นปัญหาที่สำคัญที่สังคมไทยได้เผชิญมาเป็นเวลานานแล้ว จนกระทั่งได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 และได้ดำเนินการให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติและนโยบายการแก้ไขปัญหายาเสพติดของรัฐบาลมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2520 โดยทำหน้าที่เป็นที่ให้คำปรึกษา แนะนำ และประสานงานทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ ทั้งกับหน่วยงานของรัฐ อันได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม องค์กรเอกชนในประเทศ กับทั้งยังประสานงานกับรัฐบาลหรือองค์กรต่างประเทศอีกด้วย แต่ปรากฏว่าปัญหายาเสพติดมิได้ลดลง แต่กลับทวีความรุนแรงและมีความซับซ้อนขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้น จึงควรได้มีการศึกษาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างของสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งได้จัดตั้งมาเป็นเวลา 20 ปีเต็ม ซึ่งแต่เดิมจัดตั้งขึ้นในสภาพปัญหายาเสพติดที่มีลักษณะแตกต่างไปจากปัญหาปัจจุบัน การศึกษาหาปัญหาอุปสรรคในการบริหารงาน ตลอดจน หาแนวทางปรับโครงสร้างการบริหารองค์การ ตลอดจน การแก้ไขกฎหมายและกฎระเบียบที่อาจจะล้าหลังไม่สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพปัญหายาเสพติดในปัจจุบันจะช่วยให้สำนักงาน ป.ป.ส. สามารถปฏิบัติงานได้สมตามความมุ่งหมายของการจัดตั้งและเกิดประโยชน์ในการควบคุมหรือแก้ไขปัญหายาเสพติดของประเทศในภาพรวมได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อหารูปแบบโครงสร้างองค์การที่เหมาะสมจะเอื้ออำนวยให้สำนักงาน ป.ป.ส. สามารถปฏิบัติงานได้บรรลุเป้าหมาย ในสภาพการณ์ ขอบเขตของปัญหาที่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อแรกเริ่มจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส.

2. เพื่อทราบปัญหาอุปสรรค ข้อขัดข้องและแนวทางแก้ไขตามความคิดเห็นของบุคลากรสังกัดสำนักงาน ป.ป.ส. และองค์กรที่ประสานงานเกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ทั้งผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลางและผู้ปฏิบัติการ

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. การสำรวจความคิดเห็นของบุคลากรในสำนักงาน ป.ป.ส. ซึ่งประกอบไปด้วยผู้บริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับกลาง และผู้ปฏิบัติการในงานด้านต่าง ๆ กล่าวคือ ด้านป้องกัน ด้านปราบปราม ด้านการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพ ด้านปลูกพืชทดแทน

โดยจะทำการศึกษาถึงประเด็นปัญหาต่าง ๆ เช่น

1. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข

1. บุคลากร
2. โครงสร้าง
3. กฎหมาย ระเบียบ
4. งบประมาณ
5. การประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ

ฯลฯ

2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารงานและผู้ปฏิบัติงานที่อยู่ในหน่วยงานต่าง ๆ ที่สังกัดอื่นที่สำนักงาน ป.ป.ส. มีบทบาทเป็นผู้ประสานงานต่าง ๆ ซึ่งมีมากมายประมาณสูงถึงกว่า 40 หน่วยงาน ว่ามีความคิดเห็น ปัญหา ข้อขัดข้อง ตลอดจนข้อเสนอแนะอย่างไรในการปรับปรุงโครงสร้างของสำนักงาน ป.ป.ส.

หน่วยงานที่จะต้องศึกษามี อาทิ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข กรมตำรวจ กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสัมพันธ์ องค์การภาคเอกชน องค์การประชาชน ฯลฯ

3. นำปัญหาข้อเท็จจริงที่ได้จากการสำรวจ นำมาบูรณาการกับทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการจัดรูปแบบโครงสร้างขององค์การ (organizational structure) ว่าควรจะดำเนินการจัดรูปแบบอย่างไร จึงคาดว่าจะสามารถทำให้เกิดประโยชน์ในการทำงานที่มีจะสามารถบรรลุเป้าหมายของการจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส.

5. โครงการประเมินผลการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด โดยวิธีการแบบชุมชนบำบัด และการใช้ชุมชนร่วมฟื้นฟูสภาพจิตใจ

หลักการและเหตุผล

การบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติดมีปัญหาที่สำคัญ คือ

ประการแรก การบำบัดรักษาผู้ติดยากระทำไม่ได้ไม่ครบขั้นตอน ส่วนมากกระทำได้เพียงการถอนพิษยา แต่ไม่ได้บำบัดถึงขั้นการฟื้นฟูสภาพจิตใจภายหลังการถอนพิษยา

ประการที่สอง ผู้ที่ได้รับการบำบัดแล้วมีปัญหาการกลับสู่ชุมชน (re-integration to community) ไม่ได้อย่างกลมกลืน เช่น การรังเกียจ การตราหน้า หวาดระแวง กลัวเป็นภัย ไม่รับเข้าพวกหรือกลุ่ม ไม่ให้งานทำ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องกลับไปเผชิญกับปัญหาอุปสรรคหรือสภาพแวดล้อมเดิม ๆ ที่เป็นสาเหตุผลักดันให้หันไปใช้ยาเสพติดได้อีก

ประการที่สำคัญที่สุด การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดโดยทั่วไปเป็นที่ยอมรับกันว่าไม่ค่อยได้ผล ผู้ติดยาเสพติดจะติดซ้ำบ่อย ๆ จนกระทั่งผู้ปฏิบัติงานทางด้านนี้ค่อนข้างหมดกำลังใจ เบื่อหน่าย เพราะไม่เห็นผลงานของตนเท่าใดนัก

อย่างไรก็ตาม วิธีการชุมชนบำบัด (Therapeutic community) เป็นวิธีการที่เป็นที่ยอมรับกันว่าได้ผลมากที่สุดในปัจจุบัน แต่ก็ เป็นวิธีการที่นำมาจากแนวคิดชาวต่างประเทศ ซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างไปจากชาวไทย จึงควรมีการศึกษาหารูปแบบชุมชนบำบัดแบบประยุกต์ที่เหมาะสมกับชาวไทย ปัญหาบุคลากรและการใช้ชุมชนร่วมรับผิดชอบฟื้นฟูสภาพ ตลอดจนศึกษาให้ทราบปัญหาอุปสรรคของรูปแบบดังกล่าวที่กำลังดำเนินการในแหล่งบำบัดต่าง ๆ นอกเหนือจากสถานพยาบาลของกรมการแพทย์ เช่น สถานพินิจและคุ้มครองเด็ก กรมราชทัณฑ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อทราบปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการบำบัดผู้ติดยาเสพติดโดยวิธีการชุมชนบำบัด
2. เพื่อหารูปแบบชุมชนบำบัดที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและข้อจำกัดของประเทศ และการใช้ชุมชนให้มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการฟื้นฟูสภาพผู้ได้รับการถอนพิษยาแล้ว
3. ประเมินผลการดำเนินการวิธีการชุมชนบำบัดว่าได้ผลเป็นอย่างไรในกรอบเวลาการติดตามผลระยะต่าง ๆ เช่น 1 ปี 2 ปี 3 ปี ภายหลังหรือการถอนพิษยาแล้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. จัดทำรูปแบบการบำบัดและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด โดยวิธีชุมชนบำบัดและการบูรณาการเข้ากับการใช้การมีส่วนร่วมของชุมชน (community participation) และการใช้องค์การประชาชนมีส่วนร่วมฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติด
2. ทดลองโครงการบำบัดที่บูรณาการแล้ว โดยอาศัยสถานบำบัดที่ได้ดำเนินการรูปแบบชุมชนบำบัด โดยวิธีการย่อโครงการเพื่อการทดลอง แล้วศึกษาเปรียบเทียบกับดำเนินการวิธีชุมชนบำบัดแบบเดิม
3. ประเมินผลเปรียบเทียบผลระหว่าง 2 กลุ่ม คือ สถานพยาบาล กลุ่มทดลองชุมชนบำบัดที่บูรณาการใหม่ และกลุ่มชุมชนบำบัดแบบเดิม (สถานพยาบาลกลุ่มควบคุม) ระหว่างดำเนินโครงการมีการปรับรูปแบบโครงการให้เหมาะสมเรื่อย ๆ โดยการศึกษาติดตามปัญหาอุปสรรคและให้ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้ดำเนินโครงการและชุมชน
4. ดำเนินการขยายผลวิธีการชุมชนบำบัดแบบบูรณาการใหม่ในชุมชนอื่น แล้วศึกษาติดตามผลต่อไป

6. ปัญหาและการดำเนินคดียาเสพติดในกระบวนการยุติธรรม

หลักการและเหตุผล

แม้ดูเหมือนว่าผลการปราบปรามยาเสพติดจะเป็นที่ประทับใจจากบุคคลโดยทั่วไปในระดับหนึ่งว่าประเทศไทยได้ดำเนินการปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง และผลการจับกุมได้สูงมาก ๆ ทุกปี แต่เป็นที่สังเกตว่าปัญหายาเสพติดก็ไม่ได้ลดลงแต่กลับยิ่งทวีความรุนแรงเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังเป็นที่สังเกตว่าแม้ว่าจะมีผลการจับกุมผู้ต้องหาได้จำนวนมาก แต่ของกลางที่ยึดได้มีปริมาณน้อยไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ต้องหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจับกุมยาบ้า ซึ่งพิจารณาได้จากตารางข้อมูลต่อไปนี้เป็นตัวอย่าง

ตาราง 1 จำนวนคดีตามของกลาง (ยาบ้า) จำนวนต้องหา และจำนวนน้ำหนักของกลาง (ก.ก.) จำแนกตามปี พ.ศ.

ปีพ.ศ.	คดีตามของกลาง	ผู้ต้องหา	น้ำหนักของกลาง (ก.ก.)
2530	378	418	602
2531	667	708	42
2532	904	927	54
2533	2,080	2,120	75
2534	3,667	3,772	163
2535	5,710	5,986	89
2536	8,397	9,034	396

แหล่งข้อมูล สำนักงาน ป.ป.ส. (อ้างถึงใน ยุพา ไชยวงศ์และคณะ, 2538: 122-123)

จากสถิติดังกล่าวข้างต้น พบว่าจำนวนคดียาบ้าที่เพิ่มขึ้นทุกปี และจำนวนผู้ต้องหาที่จับได้เพิ่มขึ้นเป็นสัดส่วนตามกัน แต่ของกลางที่จับได้ไม่มีน้ำหนักเป็นสัดส่วนตามอัตราการเพิ่มของจำนวนคดีและจำนวนผู้ต้องหา เช่น ในปี พ.ศ.2530 มีผู้ต้องหาคดียาบ้า 418 คน ได้ของกลางหนัก 602 ก.ก. ปีพ.ศ.2531 มีผู้ต้องหาคดียาบ้า 708 คน มีของกลางหนัก 42 ก.ก. ปีพ.ศ. 2532 ผู้ต้องหาคดียาบ้า 927 คน ได้ของกลางหนัก 54 ก.ก. ปีพ.ศ.2533 มีผู้ต้องหาคดียาบ้าสูงถึง 2,120 คน แต่ได้ของกลางหนักเพียง 75 ก.ก. และเช่นเดียวกัน ในปีพ.ศ.2534 จับผู้ต้องหา ยาบ้า ได้สูงถึง 3,772 คน แต่ได้ของกลางเพียง 163 ก.ก. และทำนองเดียวกันในปีพ.ศ.2535 และ 2536 จากลักษณะสถิติเช่นนี้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมมีปัญหาในทางปฏิบัติอย่างน้อยก็ทางหนึ่งคือ ไม่สามารถยึดหรือได้ของกลางมาจากตลาดทางค้ายาเสพติด และอีกประการก็คือ แสดงให้เห็นว่าการปราบปรามนั้นจับกุมและดำเนินคดีได้แต่ผู้ค้ารายย่อยหรือผู้ลำเลียงรายย่อยเท่านั้น และนอกจากนี้ก็ไม่มีสถิติว่าผลการดำเนินคดีที่ผ่านมาไปยังขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมนั้นได้ผลเป็นอย่างไร ตั้งแต่ระบบงานตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์

ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการของกระบวนการยุติธรรมเป็นอย่างไร ต้องแก้ไขกลไกต่าง ๆ อะไรบ้างจึงจะช่วยให้กระบวนการยุติธรรมปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลัง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานคดียาเสพติดที่ผ่านมาไปยังขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่งานตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์
2. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปราบปรามและควบคุมปัญหายาเสพติด ตลอดจนแนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดของผู้ปฏิบัติงานในกระบวนการยุติธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาติดตามการดำเนินงานคดีเกี่ยวกับยาเสพติดและผลการดำเนินงานคดี ตลอดจนผลของการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังคดียาเสพติดในระบบงานราชทัณฑ์
2. ศึกษาจากการวิเคราะห์แบบ Secondary analysis โดยใช้สถิติข้อมูลจากทางการ (official data) เช่นจากกรมตำรวจ สำนักงาน ป.ป.ส. กรมอัยการ กระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์
3. สัมภาษณ์ความคิดเห็นของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมว่ามีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการปราบปรามและการควบคุมปัญหายาเสพติดโดยกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

7. การประเมินผลโครงการปลูกพืชทดแทน

หลักการและเหตุผล

จากการทบทวนวรรณกรรมปรากฏว่าในรอบสิบปี (พ.ศ.2530-2539) มีการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปลูกพืชทดแทนหรือเกี่ยวข้องกับการจัดการเนื้อที่การปลูกฝิ่นเพียง 2 เรื่องเท่านั้นคือ (1) เรื่องการใช้ภาพถ่ายเทียม Spot เพื่อการสำรวจและการจัดการพื้นที่ปลูกฝิ่น โดย พิกพ ชำนิวิทย์พงษ์ (2538) และ (2) เรื่องการดำเนินงานตามโครงการการกำจัดพืชเสพติด กองทัพภาคที่ 3 โดย สายมิตร กัลยาณมิตร (2536) ดังนั้น งานวิจัยเกี่ยวกับการปลูกพืชทดแทนจึงมีน้อยมาก ทั้งนี้ อาจคาดได้ว่าเป็นเพราะปัญหาการปลูกฝิ่นและกัญชาเป็นปัญหาที่เบาบางลงและในขณะเดียวกันความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่าไม้ในประเทศไทยก็กำลังหมดไปเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามก็เป็นช่องว่างขององค์ความรู้ว่าโครงการต่าง ๆ ที่ดำเนินไปจำนวนมากมายและใช้งบประมาณมากมายมหาศาล โดยมี วัตถุประสงค์เพื่อลดพื้นที่การปลูกฝิ่นนั้นได้ผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ชาวเขาที่อยู่ในโครงการต่าง ๆ สามารถหารายได้จากพืชทดแทนต่าง ๆ ได้เป็น

อย่างไรเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ที่เคยได้รับจากการปลูกฝิ่น และคุณภาพชีวิตในปัจจุบันเมื่อเปรียบเทียบกับก่อนมีโครงการ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อประเมินโครงการต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดพื้นที่การปลูกฝิ่น โดยการปลูกพืชทดแทนว่าได้ประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีส่วนใดประสบความสำเร็จหรือไม่เพราะเหตุใด

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมโครงการต่าง ๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการลดพื้นที่การปลูกฝิ่นโดยการปลูกพืชทดแทน ว่ามีโครงการอะไรบ้าง มีขอบเขตลักษณะโครงการเป็นอย่างไร ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูล หรือประเมินผลโครงการไปแล้วหรือไม่อย่างไร โครงการต่าง ๆ ก่อให้เกิดผลลัพธ์และผลกระทบอย่างไร (ในภาพรวม)

2. คัดเลือกโครงการปลูกพืชทดแทนขนาดใหญ่ และมีความสำคัญและดำเนินการต่อเนื่อง 1-2 โครงการ เพื่อศึกษาติดตามว่าประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด โดยอาศัยตัวแปรและเครื่องชี้วัดต่าง ๆ ตลอดจนวางแผนการวิจัยโดยรอบด้านแบบการประเมินผลโดยภาพรวม (Comprehensive Evaluation) เพื่อประเมินว่าโครงการดังกล่าวบรรลุถึงวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคอะไรบ้างที่จะเป็นบทเรียนรู้เพื่อพัฒนาโครงการลักษณะคล้ายคลึงกันในอนาคต

บรรณานุกรม

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2539).

รายงานการประชุมระดมสมองเพื่อการศึกษาวิจัยและพัฒนานโยบายการ
แก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย. 3 ตุลาคม 2539 โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค
กรุงเทพมหานคร.

พรศิริ ชาติยานนท์ (2520).

การศึกษาภาวะการติดยาเสพติดซ้ำ. รายงานการวิจัย คณะสังคมสงเคราะห์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ลิขิต เทอดสถิรศักดิ์ (2529).

การพัฒนามาตรการและองค์กรเพื่อแก้ไขปัญหายาเสพติด. เอกสารวิจัย
ส่วนบุคคล วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 27.

ศูนย์เวชศึกษาป้องกัน วิทยาลัยครูเพชรบูรณ์ (2525).

การศึกษาสภาพการรู้จักและสภาพการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา
สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ (จังหวัด เพชรบูรณ์: จังหวัดพิจิตร).

ภาคผนวก ก.

การวิเคราะห์ผลการประชุมระดมสมองเพื่อการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบาย
การแก้ปัญหายาเสพติดในประเทศไทย

3 ตุลาคม 2539

ณ โรงแรมเจ้าพระยาปาร์ค

โดย

รศ.ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ

บทนำ

การประชุมระดมสมองเรื่องการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด
ในประเทศไทย

จัดขึ้นโดยการประชุมระดมสมองจากผู้บริหาร นักวิชาการและผู้ปฏิบัติงานที่มี
ประสบการณ์เกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ รวมผู้เข้าร่วมประชุมและผู้สังเกตการณ์
ทั้งสิ้น จำนวน 38 ท่าน เนื้อหาจากการประชุมได้บันทึกเทป นำมาวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งจะสรุปผล
การวิเคราะห์ตามลำดับต่อไปนี้คือ

1. นโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด: นโยบายและทิศทาง
2. ธรรมชาติของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน
3. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด
 - 3.1 การกำหนดนโยบาย
 - 3.2 การนำนโยบายไปปฏิบัติ
 - 3.3 การประเมินผลนโยบาย
4. สถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดของประเทศไทยใน
ด้านต่าง ๆ
 - 4.1 การป้องกัน
 - 4.2 การปราบปราม
 - 4.3 การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด
 - 4.4 การควบคุมพืชเสพติด

5. ประเด็นการศึกษาวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศ

1. นโยบายการแก้ปัญหายาเสพติด: พัฒนาการและทิศทาง

ประเทศไทยมีนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดตั้งแต่สมัยอยุธยา (สมัยพระเจ้าอู่ทอง) ซึ่งได้ห้ามซื้อขายและเสพฝิ่น และมีนโยบายห้ามเช่นนี้จนกระทั่งสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แต่ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ 3 ชาวจีน ได้นำฝิ่นและวิธีเสพเข้ามาแพร่ระบาดในประเทศ แม้ว่าจะมีนโยบายปราบปรามอย่างเข้มงวดแต่ก็ไม่ได้ผล ในสมัยรัชกาลที่ 4 ได้มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายใหม่ โดยยอมให้คนจีนเสพและขายฝิ่นได้ตามกฎหมายแต่เสียภาษีให้กับรัฐบาล

นโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดที่ชัดเจนเด็ดขาดในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ หัวหน้าคณะปฏิวัติคือ ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2502 เป็นต้นไป ผู้ใดเสพฝิ่นมีความผิดตามกฎหมายและให้เผาทำลายฝิ่น ณ ท้องสนามหลวง และตั้งคณะกรรมการกลางปราบปรามยาเสพติดให้โทษ (ก.ป.ส.) เพื่อปราบปรามยาเสพติดอย่างเข้มงวดในปี พ.ศ.2504 พัฒนาการทางนโยบายเรื่อยมาจนกระทั่งได้มีการตราพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการและจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ส. เพื่อเป็นหน่วยงานกลางประสานงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจนกระทั่งปัจจุบัน

ตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมาสํานักงาน ป.ป.ส. ได้ปฏิบัติงานเป็นตัวจักรสำคัญในการประสานหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ ในขณะที่การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดที่ผ่านมามีประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการควบคุมพืชเสพติด และการปราบปรามแต่ปัญหาอุปสรรคในการนํานโยบายไปปฏิบัติก็มีมากเพราะสภาพแวดล้อมหรือธรรมชาติของปัญหายาเสพติดได้พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว และมีความซับซ้อนมากขึ้น จึงควรมีการพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบายหรือมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในทิศทางใหม่ให้เหมาะสมกับปัญหาในปัจจุบันและอนาคต

2. ธรรมชาติของปัญหายาเสพติดในประเทศไทยในปัจจุบัน

ปัญหายาเสพติดในปัจจุบันมีธรรมชาติของปัญหาสรุปโดยภาพรวมดังต่อไปนี้

(1) จำนวนผู้ติดยาเสพติดสูงมาก จำนวนผู้ป่วยติดยาเสพติดที่ประมาณขั้นต่ำ ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2536 ทั่วประเทศ 1,267,590 คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ.2528 ประมาณ 4

แสนคน ถ้าการแก้ปัญหายาเสพติดยังคงดำเนินต่อไปในลักษณะเดิม ๆ ตามที่เคยปฏิบัติก็เชื่อว่าจำนวนผู้ป่วยติดยาเสพติดจะเพิ่มขึ้นมากเรื่อย ๆ และอย่างรวดเร็ว

(2) ปัญหายาเสพติดได้คลี่คลายจากปัญหาฝิ่นและเฮโรอีนกลายเป็นปัญหาการเสพยาบ้าหรือยาบ้า สารระเหยหรือสารเสพติด สารกระตุ้นใหม่ ๆ แทน

(3) กลุ่มผู้ติดยาเดิมมีลักษณะเป็นผู้ที่มีปัญหาเชิงสังคม เช่น การว่างงาน แพ้ร่ายยาไปสู่อุปการะซึ่งไม่ใช่ผู้มีปัญหาทางสังคม เช่นกลุ่มผู้ใช้แรงงาน กลุ่มผู้รับรถยนต์ ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประกอบอาชีพโดยสุจริตและขยันหมั่นเพียร นอกจากนี้การแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียนก็เป็นปัญหาที่ถูกถามขยายวงกว้างมากขึ้น

(4) การแพร่ระบาดของยาเสพติดเดิมอยู่ในชุมชนเมืองแต่เมืองแต่ปัจจุบันได้แพร่ขยายเข้าสู่ชนบท หมู่บ้านต่าง ๆ มากขึ้น

(5) ประเทศไทยเปลี่ยนสถานภาพจากการเป็นแหล่งผลิตฝิ่นและเฮโรอีน กลายเป็นแหล่งผลิตยาบ้าและสารกระตุ้นอื่น ๆ แทน

(6) การปราบปรามโดยจับกุมผู้ค้าและผู้เสพยาขายย้อยได้จำนวนมาก แต่ไม่ค่อยสามารถจับกุมรายใหญ่ได้ การลงโทษจำคุกไม่สามารถแก้ไขผู้เสพยาเสพติดได้ และกลับกลายเป็นปัญหาจำนวนนักโทษล้นคุก สถิติผู้ต้องขังหญิงกระทำผิดยาเสพติดเพิ่มสูงมาก

โดยสรุปแล้วปัญหายาเสพติดในประเทศไทยได้พัฒนาการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งวิธีการผลิต กระบวนการค้า ตัวยาที่ใช้ รูปแบบการแพร่ระบาด จำนวนผู้เสพติด ความซับซ้อนของปัญหาอื่นเกี่ยวเนื่องกับมูลค่าผลประโยชน์ของการลักลอบค้ายาเสพติดที่มีมหาศาล และความรุนแรงของปัญหา ดังนั้น ทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชนจะต้องร่วมมือกันอย่างจริงจังและจริงจังในการพัฒนาปรับเปลี่ยนนโยบาย การวางแผนกลยุทธ์และกิจกรรมที่สอดคล้องให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว โดยมีเป้าหมายสูงสุดร่วมกันคือการแก้ปัญหาเสพติดของประเทศ

3. ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหาเสพติด

3.1 การกำหนดนโยบาย

เท่าที่ปรากฏโดยทั่วไปรัฐบาลมักให้ความสำคัญกับนโยบายทางเศรษฐกิจ และการเมืองมากกว่า ดังจะเห็นได้จากการกล่าวถึง Dream team ทางเศรษฐกิจ และการปฏิรูปการเมืองในสื่อมวลชนโดยที่ทั้งรัฐบาล และนักการเมืองฝ่ายค้านยกประเด็นเศรษฐกิจและการเมืองเป็นเรื่องหาเสียงจากมวลชน ไม่มีใครกล่าวถึง Dream team ทางสังคมซึ่งปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาหนึ่งของสังคมไทย ดังนั้นจึงแทบไม่ได้ยินเรื่องนโยบายแก้ปัญหาเสพติดเป็นประเด็น

เสียงทางการเมือง หรือพรรคการเมืองจะบรรจุเป็นนโยบายสำคัญของพรรค ดังนั้น การกำหนดนโยบายเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทยจึงเป็นเรื่องที่ น่าติดตามศึกษาว่าใครเป็นคนกำหนด หรือผู้มีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบาย มีขั้นตอนกระบวนการอย่างไร และการกำหนดนโยบาย โดยอาศัยข้อมูลหรือพื้นฐานความรู้จากอะไร

นอกจากนี้การกำหนดนโยบายการแก้ปัญหา ยาเสพติดยังขาดการมองนโยบายโดยภาพรวมของประเทศหรือขาดการมองในแง่การสอดคล้องประสานกับนโยบายอื่น ๆ หรือมาตรการอื่น ๆ ที่กระทรวงทบวงต่าง ๆ รับผิดชอบ เช่น การกำหนดเขตอุตสาหกรรม การป้องกันการย้ายถิ่น การกระจายรายได้ การกำหนดเวลาการขั้บรถยนต์ การรับเด็กนักเรียนกลับบ้าน การส่งเสริมกีฬา การสร้างสวนสาธารณะ การยกระดับครู การกำหนดขนาดโรงเรียนและห้องเรียน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปแล้วในปัจจุบันนโยบายกำหนดไว้สวยหรู เช่นเดียวกับการก่อตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ป.ป.ส. ที่คาดหวังว่าจะเป็นหน่วยงานเสนอและประสานนโยบายไปสู่หน่วยงานต่าง ๆ นำไปปฏิบัติ แต่เท่าที่ผ่านมาปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย เพราะสภาพปัญหาของยาเสพติดได้เปลี่ยนแปลงไปรวดเร็ว มีความซับซ้อนและทวีความรุนแรงขึ้น ดังนั้นการศึกษาพัฒนานโยบายการแก้ปัญหา ยาเสพติดของประเทศจึงมีความจำเป็น

3.2 การนโยบายไปปฏิบัติ

ปัญหาของขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

(1) ผู้รับผิดชอบระดับสูงในรัฐบาลไม่ค่อยเห็นความสำคัญหรือตระหนักว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาร้ายแรงของสังคมไทยต้องเร่งแก้ไขมิฉะนั้นจะนำไปสู่ปัญหาทางสังคมอื่นๆ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาอุบัติเหตุที่ทำให้เกิดความสูญเสียและความพิการ จนกระทั่งทำให้สังคมไทยและประเทศอ่อนแอลง

สิ่งที่แสดงว่าผู้บริหารระดับสูงของประเทศไม่ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดเท่าที่ควรก็คือ การประชุมกรรมการ ป.ป.ส.(ชุดใหญ่) กรรมการมักส่งข้าราชการที่ไม่มีอำนาจตัดสินใจมาประชุมแทนตนเอง ดังนั้น ที่ประชุมจึงไม่อาจกำหนดนโยบายใด หรือมีมาตรการใดเป็นรูปธรรมมากนัก จึงมักมีแต่การกล่าวถึงมาตรการทางสังคมที่เป็นเรื่องปฏิบัติโดยทั่วไป แต่ไม่มีนโยบายรูปธรรม เมื่อประชุมแล้วก็มักสิ้นสุดไม่มีความต่อเนื่องนำไปเป็นนโยบายระดับกระทรวง ทบวง กรมของตนเองได้นำไปปฏิบัติจริง

การปรับโครงสร้างเกี่ยวกับคณะกรรมการ ป.ป.ส.หรือโครงสร้างองค์กร ป.ป.ส.จึงควรได้รับการพิจารณาทบทวนใหม่ เพราะโครงสร้างนี้ได้ดำเนินมาเป็นเวลานาน 20 ปีแล้ว ดังนั้นจึงควรพิจารณาปรับปรุงให้เหมาะสมทันกับธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมของปัญหาที่ได้เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

(2) ขาดการประสานงานหรือติดต่อสื่อสารกันระหว่างหน่วยงานอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

คณะกรรมการชุดใหญ่และคณะกรรมการต่าง ๆ เช่น คณะอนุกรรมการบำบัดไม่ ได้มีการประชุมกันมากนัก จึงขาดการประสานงานอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นอุปสรรคต่อการนำนโยบายหรือมาตรการไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

(3) หน่วยงานราชการต่าง ๆ ไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง

หน่วยงานต่าง ๆ คิดว่างานแก้ปัญหายาเสพติดไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร คิดว่างานแก้ปัญหายาเสพติดเป็นเรื่องของ ป.ป.ส.มากกว่าและมักคิดว่างานที่ตนรับมากกระทำ เป็นงานฝากหรือแม้กระทั่งภายในกระทรวงเองเช่น งานบำบัดรักษายาเสพติดนั้นหน่วยงานในสังกัดงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข คิดว่าเป็นงานฝากของกรมการแพทย์

นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างอื่น เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัดก็ไม่เข้าใจบทบาทของตนเอง เกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดระดับจังหวัดว่าจะทำอะไรบ้างในบทบาทของตนเอง

ดังนั้นผู้บังคับบัญชาระดับสูงของกระทรวง เช่น รัฐมนตรีปลัดกระทรวงต่าง ๆ จึงต้องทำความเข้าใจบทบาทของตนเองที่เกี่ยวกับนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดระดับกระทรวง และสามารถดูแลกำกับให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกันว่าบทบาทขององค์กรภายใต้กำกับดูแลของตนนั้นต้องมีบทบาทรับผิดชอบและมีเป้าหมายการแก้ปัญหายาเสพติดใดที่สอดคล้องกับนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดของประเทศ

(4) หน่วยงานต่าง ๆ เข้าใจบทบาทของ ป.ป.ส. ไม่ถูกต้องนัก เช่น คิดว่า ป.ป.ส. มีหน้าที่แก้ปัญหายาเสพติดโดยตรง ทั้งที่สำนักงาน ป.ป.ส. เป็นหน่วยงานเลขานุการของคณะกรรมการ ป.ป.ส. ที่จะติดต่อประสานงานให้หน่วยงานอื่นน่านโยบายหรือมาตรการที่ได้จากการพิจารณาของกรรมการ ป.ป.ส. ไปประสานการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมจริงในกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ หรือเป็นหน่วยงานที่ให้ความสนับสนุน (endorse) เห็นชอบกับนโยบายที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการแก้ปัญหายาเสพติดทางอ้อมอื่นๆ หรือเป็นหน่วยงานวิจัยพัฒนาและเสนอแนะนโยบายให้แก่คณะกรรมการพิจารณา

(5) หน่วยงานระดับปฏิบัติโดยเฉพาะหน่วยราชการไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องต่าง ๆ ที่จะเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน เช่น ไม่ตระหนักว่าปัญหายาเสพติดร้ายแรงเพียงใด ไม่เข้าใจนโยบายการแก้ปัญหายาเสพติดระดับชาติ ไม่เข้าใจบทบาทของตนเองว่าจะต้องทำอะไร ไม่เข้าใจหรือไม่มีความรู้เพียงพอเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดว่ามีธรรมชาติต่าง ๆ อย่างไรบ้างเช่น ตัวยา ลักษณะการแพร่ระบาด การค้ายา ผู้เสพ การบำบัด

3.3 การประเมินผลนโยบาย

การวางแผนตามนโยบาย และการนำนโยบายเกี่ยวกับการแก้ปัญหายาเสพติดที่ผ่านมา มักขาดการประเมินผลหรือขาดการหาคุณภาพว่านโยบายมาตรการ หรือกิจกรรมใดได้ผลดีเพียงใด เมื่อขาดการประเมินผลจึงยากจะสรุปได้อย่างมีความน่าเชื่อถือว่า สิ่งใดได้ผลหรือไม่ได้ผลเพียงใด มีปัญหาอุปสรรคข้อขัดข้องใดที่ทำให้นโยบายที่อาจจะดีอยู่แล้วแต่ไม่บรรลุผลในทางปฏิบัติ แต่ในทางกลับกันบางส่วนอาจเป็นข้อดีที่ก่อให้เกิดผลลัพธ์หรือผลกระทบที่พึงปรารถนา เมื่อขาดการประเมินผลดังนั้นก็ขาดข้อมูลสำหรับการตัดสินใจว่านโยบายดีหรือไม่ดี ควรยกเลิกหรือพัฒนาปรับปรุงแก้ไขประเด็นสาระใด

4. สถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ

จากประสบการณ์ทั้งทางด้านการบริหาร ทางวิชาการ การปฏิบัติงานและประสบการณ์ตรงส่วนตัวของผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมประชุมสามารถสรุปเป็นข้อมูลเพื่อใช้เป็นแนวทางศึกษาถึงสถานภาพองค์ความรู้ทางวิชาการที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมอื่น ๆ ต่อไป โดยแบ่งเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

4.1 การป้องกัน

การป้องกันยาเสพติดกระทำได้โดยมีเป้าหมายหลายระดับ คือ

(1) ระดับครอบครัว

เนื่องจากผู้ติดยาเสพติดส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีปัญหาทางครอบครัวขาดความรัก ความอบอุ่น ขาดบิดามารดา แต่ทางตรงข้ามผู้ที่ไม่ติดยาเสพติดก็มักจะมีประสบการณ์ที่ดีในวัยเด็กที่โรงเรียนและครูมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาจิตใจ การป้องกันควรเน้นเรื่องการสร้างภูมิคุ้มกัน โดยการสร้างคุณค่าความเป็นมนุษย์ (human value) และสุขภาพจิต เป็นการสร้างให้คนมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ให้เห็นว่าตัวเองมีค่า คนที่มีศักดิ์ศรีกระทำความผิดยาเสพติดจะเป็นภูมิคุ้มกัน ไม่เสเพลสิ่งเสพติด เพราะเขาจะคิดว่าตนมีค่ามีคนรักห่วงใย ไม่อยากให้บิดามารดา ครู คนที่มีความรักให้จะต้องผิดหวังเสียใจ

การสร้างให้คนมีคุณค่าความเป็นมนุษย์ต้องเริ่มจากสิ่งใกล้ตัวของคนนั่นเอง คือ ครอบครัวที่อบอุ่น โรงเรียนที่อบอุ่น บิดามารดาและครูจึงเป็นบุคคลสำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เด็กและเยาวชน

ครอบครัวที่อบอุ่น จะเกิดขึ้นได้ยากถ้าคนยังต้องมีปัญหาทางเศรษฐกิจ แยกย้ายไปทำงานไกล สมาชิกในครอบครัวมีลักษณะกระจัดกระจายย้ายถิ่นไปทำงาน รัฐบาลเองก็ขาดการวางแผนหรือมีนโยบายเกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม เช่น นโยบายการส่งเสริมการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมที่ป้องกันการย้ายถิ่น นโยบายการกระจายรายได้สู่ชนบท นโยบายการส่งเสริมให้คนชนบทพึ่งตนเองได้ ถ้าคนมีรายได้ตามสมควร และมีความสามารถพึ่งตนเองได้ก็จะรู้สึกมีศักดิ์ศรีไม่กระทำผิดหรือเสเพลเสพติด

(2) ระดับโรงเรียนหรือระบบการศึกษา

ทั้ง ๆ ที่การศึกษาเป็นเรื่องสำคัญของประเทศ แต่ตามความจริงแล้วปรากฏว่าระบบโรงเรียนในปัจจุบันกลับกลายเป็นว่ายิ่งเรียนสูง ยิ่งทำให้ผู้เรียนรู้สึกด้อย พ่ายแพ้ และถูกลดคุณค่าเพราะโรงเรียนมีการสอบแข่งขันกันสูง ยิ่งทำให้คนมีความเห็นแก่ตัว นอกจากวิธีการสอนจะไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสุขสนทนหรือมีความรักใฝ่รู้แล้ว เนื้อหาสาระของการเรียนก็ยิ่งทำให้เกิดความห่างหรือความไม่สอดคล้องสมดุระหว่างตนตามสภาพความจริงกับการรับรู้ตนเองในอุดมคติที่อยากมีและอยากเป็น ดังนั้น ยิ่งเรียนสูงมากเท่าไรก็ดูเหมือนว่าทำให้คนรู้สึกด้อยศักดิ์ศรี มีความอับอายตนเองไม่ภาคภูมิใจในตนเอง ระบบการเรียนการสอนจึงน่าจะมีข้อผิดพลาด เพราะไม่ได้สอนให้คนมีทัศนคติที่ถูกต้องในการดำรงชีพ เช่น การรู้สึกมีสุขได้ในวิถีชีวิตที่เรียบง่าย แต่มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ระบบโรงเรียนและการศึกษานี้จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนไม่ให้ไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด

นอกจากนี้ ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่เยาวชน นั่นก็คือครูต้องสามารถให้ความรักความอบอุ่น ให้ความใกล้ชิดดูแลเด็กแทนบิดามารดา และเป็นตัวแบบที่สำคัญในการดำเนินวิถีชีวิตที่ถูกต้อง เหมาะสม ที่เยาวชนภูมิใจอยากจะทำเลียนแบบและเชื่อฟังในคำอบรมสั่งสอน

อย่างไรก็ตาม การที่ครูจะดำรงตนอยู่ได้และมีบทบาทที่เหมาะสม มีเกียรติ น่าเคารพนับถือก็ต่อเมื่อครูก็นับถือตนเอง สังคมเองก็นับถือและยกย่องอาชีพครู และแสดงออกด้วยการตอบแทนครูให้สามารถดำรงชีพได้อย่างเหมาะสม เช่น ให้เงินเดือน สวัสดิการที่สูงพอสมควร

ถ้าสังคมไม่ได้ยกย่องครูเท่าที่ควร และครูเองก็รับรู้เช่นนั้น ในที่สุดครูก็จะรู้สึก
ว่าไม่มีเกียรติและศักดิ์ศรีที่จะดำรงไว้ ครูจึงทำอะไรได้ สอนหรือไม่สอนรับผิดชอบหรือไม่รับผิด
ชอบก็ได้เป็นตัวอย่างที่ดีหรือไม่ก็ได้ เหล่านี้เป็นต้น

ถ้าครูก็มองตนเองว่าไม่มีค่าหรือมีศักดิ์ศรีเท่าไร ครูก็ไม่ต้องทำตามบทบาทที่
ครูควรจะเป็น เพราะครูอาจจะเห็นว่าสังคมเองก็เสื่อมศรัทธาและเลิกเคารพนับถือครูไปแล้ว ดัง
นั้นครูก็ไม่ต้องปฏิบัติหน้าที่ตามที่สังคมคาดหวังว่าจะเป็น (ตามอุดมคติ)

ดังนั้น จึงควรยกย่องครูและสนับสนุนนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ให้โรงเรียน
เป็นหลักของชุมชน สร้างให้เยาวชนคิดเป็นทำเป็น มีความเข้มแข็งทางจิตใจ รักเกียรติยศ
ศักดิ์ศรี จะเป็นภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชน นอกจากนี้รัฐบาลควรให้ความสำคัญของการ
ศึกษามากกว่าที่เป็นอยู่โดยเห็นได้จากงบประมาณการศึกษาคิดเป็นร้อยละของรายได้แผ่นดิน
ต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ หลายประเทศ

(3) ระดับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ

กลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ มีลักษณะธรรมชาติของปัญหาแตกต่างกันจึงต้องหา
มาตรการการป้องกันให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะ คือ

- ก. ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนที่เป็นปัญหานี้หลักในการป้องกัน
- ข. กลุ่มอาชีพ เช่น ผู้ใช้แรงงาน คนขับรถยนต์
- ค. กลุ่มนักเรียน

มาตรการการป้องกัน ต้องเน้นหรือดึงประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมและโดย
การสร้างพลังเข้มแข็งของชุมชน เช่น ต้องมีนโยบายที่เกี่ยวข้องให้ชุมชนมีพ่อแม่ ปู่ย่า ญาติ
ลูกหลานอยู่ด้วยกันจะได้มีโอกาสดูแลว่ากล่าวตักเตือนเป็นหูเป็นตากัน ความผูกพันของคนใน
ชุมชนจะช่วยให้เกิดความรู้สึกว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาของชุมชน เป็นปัญหาของตัวเอง
เอง ดังนั้น เราจึงคิดจะป้องกันยาเสพติดให้ปลอดไปจากชุมชนของเขาเอง

ดังนั้น นโยบายป้องกันยาเสพติดจึงต้องพิจารณารวมถึงนโยบายอื่น ๆ ที่
เกี่ยวข้อง เช่น การทำงานใกล้บ้าน การเรียนใกล้บ้าน การป้องกันหรือสกัดกั้นการย้ายถิ่น ไป
ทำงานไกลครอบครัวการกำหนดให้มีวันหยุดสำหรับครอบครัวมากขึ้น

4.2 การปราบปราม

แม้จะมีการเรียกร้องให้ฝ่ายปราบปรามปราบให้จริงจัง แต่เมื่อมองโดยภาพรวม
แล้ว ฝ่ายปราบปรามก็ได้รับการยกย่องว่าทำงานได้ผลดีพอสมควร อย่างไรก็ตามก็มีข้อสังเกตโดย
สรุปดังนี้ คือ

(1) การจับกุม ฟ้อง และลงโทษ มักจะได้แก่ผู้เสพหรือผู้ค้ารายย่อย ๆ เท่านั้น ซึ่งจับกุมได้จำนวนผู้ต้องหามาก ทำให้มีผู้ต้องโทษมาก แต่จำคุกไม่นานก็ได้รับการปลดปล่อย

(2) ปัญหาการไม่สอดคล้องประสานกันในกระบวนการยุติธรรม

หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต่าง ๆ ตั้งแต่ตำรวจ อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ ยังไม่ได้ทำงานสอดคล้องประสานกันเท่าที่ควร ยังมีลักษณะค่อนข้างต่างคนต่างทำ ยกเว้นระหว่าง ป.ป.ส. ตำรวจ และอัยการมีการประสานงานกันมากกว่าระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ การพิพากษาลงโทษยังไม่ค่อยเหมาะสมกับความผิด ศาลมีแนวโน้มลงโทษต่ำเกินไป

(3) ควรเน้นการลงโทษผู้ค้าให้หนักมาก ไม่ควรลดโทษหรือรอการลงโทษ มีการเสนอให้ลงโทษรุนแรงเด็ดขาดถึงขั้นประหารชีวิตทุกราย แต่มีข้อโต้แย้งที่ว่ากระบวนการยุติธรรมของไทยก็ยังมีจุดอ่อน อาจจะมีปัญหาการใช้อำนาจโดยมิชอบของเจ้าหน้าที่ เช่น การยึดข้อหาหรือจุดอ่อนของการปฏิบัติงานแน่นไม่ได้เจตนาเช่นการจับผิดตัว

แต่สำหรับผู้เสพนั้นการลงโทษไม่ได้ผลเกือบ 100 เปอร์เซ็นต์ กลับมาเสพอีก ควรมองว่าเขาเป็นคนไข้ต้องการบำบัดรักษา ไม่ควรลงโทษผู้ขายยาเสพติดบางประเภท เช่น ยาบ้า แต่ควรลงโทษเจ้าของกิจการที่กำหนดให้คนขับรถต้องขับรถเป็นเวลานาน ควรมีบทลงโทษเจ้าของที่จ้างคนงานทำงานเกินเวลาทำงานจนมากเกินไป

(4) นโยบายการปราบปรามยาเสพติดควรกระทำควบคู่กับการปราบปรามอบายมุขอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพนัน เพราะมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน

หัวหน้าหน่วยงานปราบปรามหรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องเป็นผู้ที่ยอมรับหรือตระหนักว่าปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ร้ายแรงที่จะเป็นตัวทำลายสังคมและทำลายชาติ ต้องมีความเข้มแข็ง เด็ดขาด กล้าตัดสินใจในการออกนโยบายหรือมาตรการใด ๆ และมีการกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติตามนโยบายโดยเคร่งครัด และดูแลปกป้องผู้ได้บังคับบัญชาที่ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบให้พ้นจากอิทธิพลมืดต่าง ๆ และที่สำคัญคือไม่เป็น (ผู้ร้าย) เสียเอง

(5) นโยบายการปราบปรามมิใช่จะต้องเป็นของเฉพาะ ป.ป.ส. หรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเท่านั้นต้องรวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ เช่น กรมการขนส่งทางบก กรมแรงงาน กระทรวงศึกษาธิการ

(6) อาจพัฒนาหรือตั้งองค์กรประชาชนมามีส่วนร่วมในการปราบปรามยาเสพติด *

4.3 การบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

โดยทั่วไปการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดมักไม่ได้ผลอัตราการเสพซ้ำมีถึง 95% การบำบัดรักษาจึงน่าจะเป็นเพียงเหตุผลทางมนุษยธรรม ดังนั้น ควรเน้นมาตรการป้องกันและ

ปราบปรามมากกว่า

การบำบัดรักษาโดยให้ยาเมตตาโดน ซึ่งใช้วิธีนี้มาเป็นเวลา 20 ปีแล้วนั้นไม่ได้ผล ยาเมตตาโดนเป็นยาใช้แทนยาเสพติดเท่านั้น ผู้นำบำบัดจะเข้ารับการรักษามือไม่อาจหายาเสพติดได้เท่านั้น นอกจากนี้ยังมีปัญหาการควบคุมการจ่ายยาเมตตาโดนให้แก่สถานพยาบาลทั้งของรัฐและเอกชนว่าได้นำไปใช้ในการรักษาอย่างถูกต้องหรือไม่

การบำบัดรักษาสวนมากไม่ว่าบริการโดยภาครัฐ หรือเอกชน เป็นการกระทำเพียงชั้นตอนพิชยาเท่านั้น ไม่ได้กระทำครบขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งขาดการฟื้นฟูสภาพหรือการติดตามดูแลหลังการถอนพิชยา

ควรตั้งครอบครัวและชุมชนให้มีจิตสำนึกรับผิดชอบดูแลผู้ป่วยหลังถอนพิชยาหรือใช้บุคลากร องค์กรประชาชน และทรัพยากรจากชุมชนมากขึ้น

การบำบัดรักษาโดยรูปแบบต่าง ๆ ที่กระทำในประเทศไทยมีมากมาย แต่ขาดการประเมินว่ารูปแบบใดประสบความสำเร็จอย่างไรและวัดความสำเร็จโดยใช้เกณฑ์อะไร อย่างไรก็ตามรูปแบบชุมชนบำบัด (Therapeutic Community) เป็นรูปแบบที่ทั่วโลกยอมรับว่าได้ผลสำเร็จถึง 60 เปอร์เซ็นต์ และการบำบัดในรูปแบบนี้ก็ได้นำมาใช้ในหลายหน่วยงานในประเทศไทยเป็นเวลานานปีแล้ว มันจะมีสภาพแวดล้อมทางสังคมและข้อจำกัดที่แตกต่างไปจากของต่างประเทศ ก็ควรมีการประเมินและมีการศึกษารูปแบบที่ปรับใช้ให้เหมาะสมในสภาพแวดล้อมของไทยเรา

การบำบัดรักษาและฟื้นฟูสภาพผู้ติดยาเสพติดในภูมิภาคยังไม่เพียงพอหรือสมดุลงกับปัญหาที่มีมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหายาเสพติดได้เข้าไปถึงในชุมชนในชนบทแล้ว

การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเสียสละ ทุ่มเทกับงานบำบัดอย่างจริงจัง และมักสูญเสียบุคลากรไปให้กับหน่วยงานอื่น ๆ เพราะการทำงานมักไม่ค่อยได้ผล จึงเกิดความเบื่อหน่าย ท้อถอย ขาดกำลังใจ

4.4 การควบคุมพืชเสพติด

การควบคุมพืชเสพติด โดยเฉพาะฝิ่นนับว่าประสบความสำเร็จมากที่สุด จนกระทั่งสำนักงาน ป.ป.ส. ต้องยุบกองควบคุมพืชเสพติด อย่างไรก็ตาม อาจมีพืชเสพติดชนิดใหม่เกิดขึ้นหรือพัฒนาขึ้นก็ได้

5. ประเด็นการศึกษาวิจัยเพื่อหาองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการพัฒนานโยบายเกี่ยวกับสาเหตุคิดของประเทศ

แนวความคิดที่จะได้มีการวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ปัญหาสาเหตุคิดของประเทศเป็นเรื่องที่สมควร ได้รับการสนับสนุนและจัดให้มีเพื่อให้สามารถใช้ความรู้และข้อมูลที่ได้เป็นหลักฐานสนับสนุนว่านโยบายการแก้ปัญหาสาเหตุคิดควรปรับเปลี่ยนไปในทิศทางใด อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตที่เกี่ยวข้องกับการหลายประการ คือ

ประการแรก การวิจัยโดยทั่วไปนั้น เมื่อเริ่มดำเนินการหรือเริ่มคิดมักเป็นความคิดที่ดีครบถ้วน ครอบคลุม กว้างขวางมากมาย แต่เมื่อลงมือดำเนินการปรากฏว่าเกิดข้อจำกัดและมักดำเนินไปไม่ครบถ้วนและลึกซึ้งพอ

ประการที่สอง การวิจัยที่ดีควรสามารถได้ผลที่เชื่อถือได้ สามารถนำไปสนับสนุนนโยบายต่าง ๆ ว่าควรหรือไม่ควรทำเพราะอะไร นอกจากนี้ การศึกษาวิจัยควรทำได้ถึงขั้นที่สามารถสนับสนุนนโยบายที่ไม่ได้ทำอะไรเลยหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นโยบายที่ไม่ต้องมีการบวนการที่ยุ่งยาก ซับซ้อน ต้องมีการเปลี่ยนแปลง หรือมีกลไกมากมาย

นอกจากนี้ การวิจัยไม่ควรคำนึงถึงการวิจัยแบบวิจัยบริสุทธิ์ (Pure Research) ที่มุ่งองค์ความรู้ทางวิชาการ ควรเน้นการวิจัยที่มุ่งประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติมากกว่า (Applied Research) ซึ่งควรวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายแก้ปัญหาสาเหตุคิดที่จะดำเนินในโครงการต่อเนื่องนี้ก็เป็นการศึกษาประยุกต์มากกว่า

การวิจัยที่ได้รับการเสนอแนะควรจะดำเนินการมีหลายเรื่อง ซึ่งสรุปเป็นลักษณะคำถามการวิจัย (research questions) แยกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

ด้านนโยบาย

นโยบายการแก้ปัญหาสาเหตุคิดมีพัฒนาการมาอย่างไร ใครเป็นผู้มีส่วนร่วมกำหนดนโยบาย มีขั้นตอนกระบวนการอย่างไร

โครงสร้างองค์กร ป.ป.ส. ควรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบใด ป.ป.ส. ควรมีบทบาทหน้าที่อะไร จะดำเนินบทบาทนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างไร

ควรมีการศึกษาประเมินผลว่านโยบายหรือมาตรการเกี่ยวกับการแก้ปัญหาสาเหตุคิดที่ผ่านมาได้บรรลุผลสำเร็จเพียงใด มีส่วนใดบรรลุผลและส่วนใดไม่บรรลุผล มีอุปสรรคหรือข้อจำกัดหรือมีผลลัพธ์ที่ดีหรือไม่ดี ที่คาดคิดหรือไม่คาดคิดอย่างไร

ด้านการป้องกัน

ควรศึกษาว่าทำไมคนจึงไม่ติดยาเสพติดมากกว่าทำไมคนจึงเสพติด ทำไมคนบางคนจึงมีภูมิคุ้มกันมากกว่าคนอื่น ควรเป็นการวิจัยที่เจาะลึกคนในสังคม โดยเน้นหน่วยการวิเคราะห์ (unit of analysis) ทั้งครอบครัวและชุมชน

การให้ drug education แบบใดได้ผลมากน้อยเพียงใด drug education เมื่อเปรียบเทียบกับปัจจัยอื่น ๆ ที่จะป้องกันคนไม่เสพยาเสพติดนั้น มีน้ำหนักหรือมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใด

ชุมชนจะมีบทบาทในการป้องกันยาเสพติดได้อย่างไร

การป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ควรมีนโยบายและมาตรการใดบ้างให้เหมาะสมกับเฉพาะกลุ่มเป้าหมาย เช่น คนขับรถยนต์ ผู้ใช้แรงงาน นักเรียน

ด้านการปราบปราม

ปัญหาอุปสรรคของกระบวนการยุติธรรมมีอะไรบ้าง เช่น การสอบสวน การสืบสวน การตรวจพิสูจน์หลักฐาน การฟ้องการดำเนินคดี การพิพากษาลงโทษ งานราชทัณฑ์

มีกฎหมายใดควรได้รับการพัฒนาขึ้นใหม่ หรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมหรือทันกับปัญหายาเสพติดที่เปลี่ยนแปลงไป

ด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ

รูปแบบการบำบัดรักษายาเสพติดที่ได้ดำเนินการรูปแบบใดได้ผลหรือไม่อย่างไร

รูปแบบการบำบัดแบบชุมชนบำบัดควรพัฒนาคัดแปลงให้เหมาะสมสภาพแวดล้อมทางชุมชนหรือสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างไร

ทำอย่างไรจึงจะสามารถดึงครอบครัวและชุมชนให้ตระหนักว่าเป็นหน้าที่ของตนและร่วมมือในการดูแลภายหลังการถอนพิษยา

บทสรุป

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยนั้นจะเป็นปัญหาร้ายแรงมีอุปสรรคในการแก้ปัญหามากมาย แต่ก็มีความหวังว่าปัญหายาเสพติดของประเทศไทยนี้สามารถแก้ไขได้เพราะคนไทยมีนักคิดที่มีสติปัญญา มีความรู้ที่ไม่ได้ด้อยไปกว่าประเทศใด ๆ ที่เขาคิดได้ มีนักบริหาร นักการเมืองที่มีความสามารถ มีคุณธรรมเหลืออยู่และมีนักปฏิบัติที่มีอุดมการณ์มากมายไม่ว่าภาครัฐหรือเอกชน

ภาคผนวก ข.

ข้อเสนอแนะและข้อสังเกตที่ได้จากการจัดประชุมรายงานผลการวิจัย

วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2540

ณ โรงแรมรามารการ์เด็น กรุงเทพมหานคร

ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านยาเสพติดที่เข้าร่วมประชุมได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในประเด็นต่าง ๆ โดยมีประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1. การประเมินสถานภาพองค์ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดครั้งนี้ เป็นเรื่องของการประเมินองค์ความรู้จากการวิจัยที่มีผู้อื่นได้กระทำไว้ ซึ่งจะพบว่าการวิจัยที่ผ่านมาไม่มีการวิจัยที่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ อย่างเพียงพอและมีเนื้อหาในเรื่องต่าง ๆ อย่างไม่สมดุลย์ เช่นการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติและสาเหตุการเสพยาเสพติดจำนวนมาก แต่มีการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการป้องกันยาเสพติดน้อยมากทั้ง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับว่าการป้องกันยาเสพติดเป็นเรื่องสำคัญ

2. เป็นที่สังเกตว่างานวิจัยส่วนใหญ่ (ร้อยละ 70) เป็นวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาโท ซึ่งเป็นการวิจัยแบบฝึกหัดที่ต้องทำเพื่อให้ครบกำหนดตามหลักสูตร ดังนั้นคุณภาพของการวิจัยส่วนมากยังคงเป็นปัญหาที่ต้องระมัดระวังเมื่อนำผลการวิจัยไปใช้ นอกจากนี้ งานวิจัยอื่น ๆ หลายฉบับอาจมีปัญหาเรื่องคุณภาพของงานวิจัยเช่นเดียวกัน

3. การวิจัยโดยทั่วไปมีลักษณะเป็นเฉพาะสาขาวิชาสาขาหนึ่ง ไม่มีลักษณะสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ทั้ง ๆ ที่ปัญหาสังคมต้องการความรู้จากสหวิทยาการในการแก้ปัญหา การทำวิจัยควรมีทีมวิจัยที่เข้มแข็งจากบุคคลหลายสาขาวิชาชีพ และจากหลากหลายสถาบัน

4. ควรมีการศึกษาว่าปัจจุบันมีชุมชนหรือกลุ่มประชาชนที่กำลังทำกิจกรรมทราบอะไรในการต่อสู้กับปัญหายาเสพติดบ้าง และจะสามารถช่วยขยายศักยภาพเหล่านั้นได้อย่างไร และจะมีการพัฒนาระบบกลไกเชื่อมโยง (networking mechanism) กลุ่มพลังต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างไร

5. การวิจัยเกี่ยวกับปัญหายาเสพติดควรมีลักษณะสามารถ “คิดค้นหน้า” ปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อจะได้ป้องกันและหาหนทางแก้ไขให้ผ่อนหนักเป็นเบาได้

6. การกำหนดนโยบายควรมีใช้มีลักษณะนึกและคิด “แบบนั่งเทียนเขียน” แต่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลจากการวิจัยที่มีคุณภาพเป็นข้อมูลฐานในการกำหนดนโยบาย

7. รัฐบาลควรให้การสนับสนุนการวิจัยประเมินผลโครงการที่เกิดจากนโยบาย ควรทำการวิจัยโดยมองที่กระบวนการ (Process) ติดตามผลและใช้ข้อมูลจากผลการวิจัยเป็นระยะ ๆ ตลอดการดำเนินโครงการ

8. นโยบายสาธารณะที่พัฒนาขึ้นต้องมีลักษณะเป็นของสาธารณะจริง ๆ เช่น สาธารณชนสามารถตรวจสอบและเกี่ยวข้อง หรือมีส่วนร่วมได้ นอกจากนี้สื่อมวลชนต่าง ๆ น่าจะเป็นกลไกเชื่อมโยงให้เกิดเป็นปากเสียงว่าปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม สาธารณะชนต้องการ หรือเรียกร้องให้แก้ไขปัญหาดัง ๆ เหล่านี้ได้อย่างไร ควรอาศัยสื่อโทรทัศน์ วิทยุ และหนังสือพิมพ์ เป็นเวทีให้ประชาชนหรือชาวบ้านได้แสดงออก ร่วมคิด และตั้งคำถามข้อข้องใจของเขาเอง

9. การมองปัญหายาเสพติดควรมองที่กว้างไกลกว่าบทบาทในกรอบของสำนักงาน ป.ป.ส. แต่ควรมองใหญ่ถึงกรอบประเทศไทย และความเกี่ยวข้องกับการต่างประเทศหรือของโลก นโยบายยาเสพติดควรมองถึงการผลักดันทางด้านการเมืองระหว่างประเทศ พร้อมกับการคิดเชิงเศรษฐกิจ ควรอาศัยการทูตในการเจรจาให้ประเทศอย่าง ๆ ที่ได้รับผลกระทบต่อยาเสพติด นั้นมีส่วนสำคัญในการดำเนินนโยบายระดับโลกที่ต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง มิใช่จะปล่อยเป็นภาระของประเทศไทยเท่านั้น เพราะปัญหาเสพติดมิใช่ปัญหาของประเทศไทย หรือปัญหาของภูมิภาคเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของมหาอำนาจต่าง ๆ ด้วย เพราะยาเสพติดจากลำเลียงผ่านภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ไปสู่ยุโรปและสหรัฐอเมริกา เข้าไปเป็นปัญหาของประชากรของภูมิภาคเหล่านี้ด้วย

10. การดำเนินโครงการแก้ปัญหายาเสพติดในชุมชนควรเน้นหลักการมีส่วนร่วมในชุมชน (Community participation) หรืออาจจะมองให้ลึกถึงชุมชนที่มีจิตใจร่วมกันลึกซึ้งมากกว่าก็คือ Community involvement กล่าวคือ มีความรู้สึกร่วม ตระหนักถึงความสำคัญและจิตใจต้องการทุ่มเทให้เกิดการแก้ปัญหายาอย่างจริงจัง นอกจากนั้นโครงการแก้ปัญหายาเสพติดต้องวางโครงการร่วมกับโครงการพัฒนาสังคมอื่น ๆ ไปพร้อมกันแบบบูรณาการ เพราะการแก้ปัญหาดัง ๆ ของสังคมเกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับปัญหาอื่น ๆ ไปพร้อมกัน

11. ข้าราชการและผู้บริหารประเทศยังค่อนข้างไม่ได้ใช้องค์ความรู้ทางวิชาการไปใช้ในทางปฏิบัติจริง เช่นการวิจัยทำให้ทราบว่า Community-based programs จะได้ผลดีในการแก้ปัญหายาชุมชน แต่หน่วยงานราชการมักใช้รูปแบบระบบราชการ (Bureaucratic model) ในการปฏิบัติงานโดยให้ความสำคัญต่อตนเองและแนวคิดของตนเอง โดยค่อนข้างเมินเฉยต่อปัญหาแนวคิด ความต้องการ ความรู้สึก และความคิดริเริ่ม หรือภูมิปัญญาของประชาชนที่อยู่ในชุมชน รัฐควรมีบทบาทเป็นเพียงผู้สนับสนุนอำนวยความสะดวกมากกว่า

12. ปัจจุบันมีปัญหาทัศนคติของคนทั่ว ๆ ไปหรือแม้แต่ผู้ค้ายาเสพติดว่ายาบ้าไม่ใช่ยาเสพติด เป็นยาที่ทำให้คนทำงานได้ เป็นคนขยันทำมาหากิน นอกจากนี้สังคมก็ไม่ค่อยสนใจว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือนักการเมืองบางคนว่าเป็นผู้ค้ายาเสพติด แต่กลับยกย่องเคารพนับถือ ไม่ได้ผลักดันให้ตัดออกจากสังคม

13. การหารูปแบบในการป้องกันปัญหายาเสพติดในโรงเรียนมีความจำเป็นมาก และรูปแบบที่หาบางรูปแบบนั้น ไม่ควรจะเกรงว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลจนเกินไป เช่น การสุ่มตรวจปัสสาวะ นอกจากนี้อาจใช้รูปแบบที่เน้นบทบาทของสมาคมครูและผู้ปกครองที่ร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการพัฒนาเด็กในด้านต่าง ๆ ครูและผู้ปกครองไม่ควรจะได้พบกันเฉพาะแต่เวลาที่เด็กมีปัญหาที่ครูต้องเชิญผู้ปกครองมาพบ ควรศึกษารูปแบบความร่วมมือระหว่างครูผู้ปกครองในประเทศต่าง ๆ มาปรับใช้ในโรงเรียนในประเทศไทย

14. ควรมีการวิจัยบทบาทสตรีกับปัญหายาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งน่าจะศึกษาบทบาทของสตรีในชนบท

15. ควรสนับสนุนการปฏิรูประบบการศึกษาอย่างจริงจัง

16. มีชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหายาเสพติดให้ลดน้อยลง หรือมีชุมชนที่ปลอดภัยจากยาเสพติด ดังนั้นจึงควรศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรที่ทำให้ชุมชนเหล่านั้นสามารถต้านทานยาเสพติดได้ นอกจากนี้ควรใช้พลังจากชุมชนและองค์การประชาชนในการดำเนินนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดในชุมชนและเป็นพลังกระตุ้นให้รัฐบาลไม่อาจหยุดนิ่งได้

17. มีเด็กและเยาวชนกระทำความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติด กระทำความผิดคดีอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก และในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กต่าง ๆ ก็ได้ใช้รูปแบบชุมชนบำบัดในการฟื้นฟูสภาพเด็กและเยาวชนเหล่านั้น และผู้ปฏิบัติงานก็เชื่อว่าเป็นรูปแบบบำบัดที่ได้ผล

18. การปลูกพืชทดแทนมีโครงการมากมายและได้ดำเนินการประสบความสำเร็จอย่างมาก และได้ติดตามความก้าวหน้าของโครงการโดยมีรายงานความก้าวหน้าหลายฉบับมากมาย แต่น่าเสียดายคือไม่ได้เป็นรายงานการประเมินผลอย่างแท้จริง

19. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด โดยมองกฎหมายต่าง ๆ อย่างเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ไม่ศึกษากฎหมายใดกฎหมายหนึ่งโดยเฉพาะเท่านั้น

20. ยาเสพติดมิใช่มีแต่มีติลบ แต่มีมีติบวกหรือแง่ดี เช่น มอร์ฟิน สามารถทำเป็นยาหยอดทางปากแก้ปวดในคนไข้ที่ปวดทุกข์ทรมาน ดังนั้นมิใช่นำไปเผาทำลายวัดดุติบที่มีในประเทศ

นี้ แต่กลับไปซื้อขายแก้วปวดีจากต่างประเทศซึ่งมีราคาแพงมาก ควรทบทวนว่ามีบางมิติที่ยาเสพติดมิใช่เป็นปัญหาเสมอไป แต่สามารถแก้กลับเป็นเชิงบวกใช้ประโยชน์ได้

21. นโยบายจะดีอย่างไรก็ตามถ้าพื้นฐานของผู้บริหารประเทศไม่มีความจริงจังในการดำเนินให้เป็นไปตามนโยบายเพื่อประชาชนโดยแท้จริง หรือถ้าหากประเทศไทยได้แต่ผู้บริหารที่เห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้องมากกว่าประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ก็อาจจะหวังอะไรไม่ได้มากนักเกี่ยวกับการดำเนินการให้เป็นไปตามนโยบายที่ได้กำหนดโดยความคิดที่มีคุณภาพ

ประวัติย่อของผู้วิจัย

รศ.ดร.พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ

คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

118 ถ.สุขาภิบาล 2 คลองจั่น กรุงเทพฯ 10240

การศึกษา

Ph.D. (Criminal Justice), Rutgers, the State

University of New Jersey, U.S.A., 1986

ค.ม. (จิตวิทยา) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527

สค.ม. (อาชีวศึกษา) มหาวิทยาลัยมหิดล 2524

ค.บ. (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522

ประสบการณ์การวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย เช่น

1. การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความรุนแรงในครอบครัวและความก้าวร้าวของเยาวชนไทย (2539)
2. ผู้ต้องขังหญิงในประเทศไทย (2538)
3. Evaluation of the Don Bosco Technical School Training Program, prepared for the United States Agency for International Development (Part I, 1990; Part II, 1993)
4. การสำรวจเบื้องต้นของสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวในกรุงเทพมหานคร (2533)
5. การเปลี่ยนแปลงของลักษณะการกระทำผิดกฎหมายของเยาวชน (2533)
6. การศึกษาสถานการณ์ความรุนแรงในครอบครัวจากข่าวหนังสือพิมพ์ (2531)

หนังสือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการบริหาร
2. สถิติเบื้องต้นสำหรับการวิจัยทางการบริหาร
3. การสร้างมาตรวัด
4. จิตวิทยาการสื่อสาร

งานสอนในคณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

- 1 วิชา Quantitative Analysis I, Ph.D. Program (International Program)
in Development Administration, NIDA
- 2 วิชา ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (1) และ (2)
- 3 วิชา การประเมินผลโครงการ
- 4 วิชา การประเมินผลบุคคล
- 5 วิชา ทฤษฎีอาชญาวิทยาว่าด้วยการควบคุมอาชญากรรม
- 6 วิชา อาชญากรรมใหม่และอาชญากรรมพิเศษในสังคมไทย
- 7 วิชา การสื่อข้อความ การประชาสัมพันธ์ และแรงงานสัมพันธ์
- 8 วิชา การวิจัยทางการบริหาร

พิมพ์ที่... โรงพิมพ์GLOBALPRINT

57/1 ถนนบรมไตรโลกนาถ2 อ.เมือง จ.พิษณุโลก โทร 055-284217